ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ୱିନୟପିଟକେ

ପାଚିତ୍ତିୟ-ଅଟ୍ଠକଥା

୫। ପାଚିତ୍ତିୟକଣ୍ଡଂ

୧। ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗୋ

୧। ମୁସାୱାଦସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

ୟେସଂ ନୱହି ୱଗ୍ଗେହି, ସଙ୍ଗହୋ ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତୋ;

ଖୁଦ୍ଦକାନଂ ଅୟଂ ଦାନି, ତେସଂ ଭୱତି ୱଣ୍ଣନା।

୧। ତତ୍ଥ ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗସ୍ସ ତାୱ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ହତ୍ଥକୋତି ତସ୍ସ ଥେରସ୍ସ ନାମଂ। ସକ୍ୟାନଂ ପୁତ୍ତୋତି ସକ୍ୟପୁତ୍ତୋ। ବୁଦ୍ଧକାଲେ କିର ସକ୍ୟକୁଲତୋ ଅସୀତି ପୁରିସସହସ୍ସାନି ପବ୍ବଜିଂସୁ, ତେସଂ ସୋ ଅଞ୍ଞତରୋତି। ୱାଦକ୍ଖିତ୍ତୋତି ‘‘ୱାଦଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ପରିୱିତକ୍କିତେନ ୱାଦେନ ପରୱାଦିସନ୍ତିକଂ ଖିତ୍ତୋ ପକ୍ଖିତ୍ତୋ ପହିତୋ ପେସିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ୱାଦମ୍ହି ୱା ସକେନ ଚିତ୍ତେନ ଖିତ୍ତୋ। ୟତ୍ର ୟତ୍ର ୱାଦୋ ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସନ୍ଦିସ୍ସତୀତିପି ୱାଦକ୍ଖିତ୍ତୋ। ଅୱଜାନିତ୍ୱା ଅୱଜାନାତୀତି ଓତିଣ୍ଣୋ ୱାଦେ କଞ୍ଚି ଦୋସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତୋ ‘‘ନାୟଂ ମମ ୱାଦୋ’’ତି ଅୱଜାନିତ୍ୱା ପୁନ କଥେନ୍ତୋ କଥେନ୍ତୋ ନିଦ୍ଦୋସତଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ‘‘ମମେୱ ଅୟଂ ୱାଦୋ’’ତି ପଟିଜାନାତି। ପଟିଜାନିତ୍ୱା ଅୱଜାନାତୀତି କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ୱଚନେ ଆନିସଂସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତୋ ‘‘ଅୟଂ ମମ ୱାଦୋ’’ତି ପଟିଜାନିତ୍ୱା ପୁନ କଥେନ୍ତୋ କଥେନ୍ତୋ ତତ୍ଥ ଦୋସଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ‘‘ନାୟଂ ମମ ୱାଦୋ’’ତି ଅୱଜାନାତି। ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତୀତି ଅଞ୍ଞେନ କାରଣେନ ଅଞ୍ଞଂ କାରଣଂ ପଟିଚରତି ପଟିଚ୍ଛାଦେତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତି, ‘‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚଂ ଜାନିତବ୍ବତୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ‘‘ଜାତିଧମ୍ମତୋ’’ତିଆଦୀନି ୱଦତି। କୁରୁନ୍ଦିୟଂ ପନ ‘‘ଏତସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦନହେତୁଂ ଅଞ୍ଞଂ ବହୁଂ କଥେତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ରାୟଂ ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ୟଂ ତଂ ପଟିଜାନନଞ୍ଚ ଅୱଜାନନଞ୍ଚ, ତସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥଂ ‘‘କୋ ଆହ , କିଂ ଆହ, କିସ୍ମିଂ ଆହା’’ତି ଏୱମାଦି ବହୁଂ ଭାସତୀତି। ପୁନ ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଅୱଜାନିତ୍ୱା ପଟିଜାନନ୍ତୋ ପଟିଜାନିତ୍ୱା ଅୱଜାନନ୍ତୋ ଏୱ ଚ ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭାସତୀତି ଜାନନ୍ତୋ ମୁସା ଭାସତି। ସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱା ୱିସଂୱାଦେତୀତି ପୁରେଭତ୍ତାଦୀସୁ ‘‘ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ କାଲେ ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ପଦେସେ ୱାଦୋ ହୋତୂ’’ତି ସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱା ସଙ୍କେତତୋ ପୁରେ ୱା ପଚ୍ଛା ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ପସ୍ସଥ ଭୋ, ତିତ୍ଥିୟା ନ ଆଗତା ପରାଜିତା’’ତି ପକ୍କମତି।

୨।ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦେତି ଜାନିତ୍ୱା ଜାନନ୍ତସ୍ସ ଚ ମୁସା ଭଣନେ।

୩।ୱିସଂୱାଦନପୁରେକ୍ଖାରସ୍ସାତି ୱିସଂୱାଦନଚିତ୍ତଂ ପୁରତୋ କତ୍ୱା ୱଦନ୍ତସ୍ସ। ୱାଚାତି ମିଚ୍ଛାୱାଚାପରିୟାପନ୍ନୱଚନସମୁଟ୍ଠାପିକା ଚେତନା। ଗିରାତି ତାୟ ଚେତନାୟ ସମୁଟ୍ଠାପିତସଦ୍ଦଂ ଦସ୍ସେତି। ବ୍ୟପ୍ପଥୋତି ୱଚନପଥୋ; ୱାଚାୟେୱ ହି ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଦିଟ୍ଠାନୁଗତିମାପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ପଥଭୂତତୋ ବ୍ୟପ୍ପଥୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱଚୀଭେଦୋତି ୱଚୀସଞ୍ଞିତାୟ ୱାଚାୟ ଭେଦୋ; ପଭେଦଗତା ୱାଚା ଏୱ ଏୱଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ୱାଚସିକା ୱିଞ୍ଞତ୍ତୀତି ୱଚୀୱିଞ୍ଞତ୍ତି। ଏୱଂ ପଠମପଦେନ ସୁଦ୍ଧଚେତନା, ମଜ୍ଝେ ତୀହି ତଂସମୁଟ୍ଠାପିତସଦ୍ଦସହିତା ଚେତନା, ଅନ୍ତେ ଏକେନ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିସହିତା ଚେତନା ‘‘କଥିତା’’ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଅନରିୟୱୋହାରାତି ଅନରିୟାନଂ ବାଲପୁଥୁଜ୍ଜନାନଂ ୱୋହାରା।

ଏୱଂ ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇଦାନି ଅନ୍ତେ ୱୁତ୍ତାନଂ ସମ୍ପଜାନମୁସାୱାଦସଙ୍ଖାତାନଂ ଅନରିୟୱୋହାରାନଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଅଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠଂ ମେ’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠଂ ମେତି ଏୱଂ ୱଦତୋ ୱଚନଂ ତଂସମୁଟ୍ଠାପିକା ୱା ଚେତନା ଏକୋ ଅନରିୟୱୋହାରୋତି ଇମିନା ନୟେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅପିଚେତ୍ଥ ଚକ୍ଖୁୱସେନ ଅଗ୍ଗହିତାରମ୍ମଣଂ ଅଦିଟ୍ଠଂ, ସୋତୱସେନ ଅଗ୍ଗହିତଂ ଅସୁତଂ, ଘାନାଦିୱସେନ ମୁନିତ୍ୱା ତୀହି ଇନ୍ଦ୍ରିୟେହି ଏକାବଦ୍ଧଂ ୱିୟ କତ୍ୱା ପତ୍ୱା ଅଗ୍ଗହିତଂ ଅମୁତଂ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପଞ୍ଚହି ଇନ୍ଦ୍ରିୟେହି ସୁଦ୍ଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣେନେୱ ଅଗ୍ଗହିତଂ ଅୱିଞ୍ଞାତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପାଳିୟଂ ପନ ‘‘ଅଦିଟ୍ଠଂ ନାମ ନ ଚକ୍ଖୁନା ଦିଟ୍ଠ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଓଳାରିକେନେୱ ନୟେନ ଦେସନା କତାତି। ଦିଟ୍ଠାଦୀସୁ ଚ ଅତ୍ତନାପି ପରେନପି ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠମେୱ।

ଏୱଂ ସୁତମୁତୱିଞ୍ଞାତାନୀତି ଅଯମେକୋ ପରିଯାଯୋ। ଅପରୋ ନଯୋ ଯଂ ଅତ୍ତନା ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠମେୱ ତଂ। ଏସ ନଯୋ ସୁତାଦୀସୁ। ଯଂ ପନ ପରେନ ଦିଟ୍ଠଂ, ତଂ ଅତ୍ତନା ସୁତଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି। ଏୱଂ ମୁତାଦୀନିପି।

୪। ଇଦାନି ତେସଂ ଅନରିଯୱୋହାରାନଂ ୱସେନ ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ତୀହାକାରେହୀ''ତିଆଦିମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ ''ତୀହି ଆକାରେହି ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିନ୍ତି ସମ୍ପଜାନମୁସା ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା''ତି ଏୱମାଦିଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକପାଳିୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। କେୱଲଞ୍ହି ତତ୍ଥ ''ପଠମଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜି''ନ୍ତି ଇଧ ''ଅଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠଂ ମେ''ତି, ତତ୍ଥ ଚ ''ଆପତ୍ତି ପାରାଜିକସ୍ସା''ତି ''ଇଧ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା''ତି ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁମତ୍ତେ ଆପତ୍ତିମତ୍ତେ ଚ ୱିସେସୋ, ସେସଂ ଏକଲକ୍ଖଣମେୱାତି।

୯।ତୀହାକାରେହି ଦିଟ୍ଠେ ୱେମତିକୋତିଆଦୀନମ୍ପି ଅତ୍ଥୋ ''ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ହୋତି ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠେ ୱେମତିକୋ''ତି ଏୱମାଦିଦୁଟ୍ଠଦୋସପାଳିୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପାଳିମତ୍ତମେୱ ହି ଏତ୍ଥ ୱିସେସୋ, ଅତ୍ଥେ ପନ ସଥେରୱାଦେ କିଞ୍ଚି ନାନାକରଣଂ ନତ୍ଥି।

୧୧।ସହସା ଭଣତୀତି ଅୱୀମଂସିତ୍ୱା ଅନୁପଧାରେତ୍ୱା ୱା ୱେଗେନ ଦିଟ୍ଠମ୍ପି ''ଅଦିଟ୍ଠଂ ମେ''ତି ଭଣତି। ଅଞ୍ଞଂ ଭଣିସ୍ସାମୀତି ଅଞ୍ଞଂ ଭଣତୀତି ମନ୍ଦତ୍ତା ଜଳତ୍ତା ପକ୍ଖଲନ୍ତୋ ''ଚୀୱର''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ଚୀର''ନ୍ତି ଆଦିଂ ଭଣତି। ଯୋ ପନ ସାମଣେରେନ ''ଅପି ଭନ୍ତେ ମଯ୍ହଂ ଉପଜ୍ଝାଯଂ ପସ୍ସିତ୍ଥା''ତି ୱୁତ୍ତୋ କେଳିଂ କୁରୁମାନୋ ''ତୱ ଉପଜ୍ଝାଯୋ ଦାରୁସକଟଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଗତୋ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ୱା ସିଙ୍ଗାଲସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ''କସ୍ସାଯଂ ଭନ୍ତେ ସଦ୍ଦୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ''ମାତୁଯା ତେ ଯାନେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା କଦ୍ଦମେ ଲଗ୍ଗଚକ୍କଂ ଉଦ୍ଧରନ୍ତାନଂ ଅଯଂ ସଦ୍ଦୋ''ତି ୱା ଏୱଂ ନେୱ ଦୱା ନ ରୱା ଅଞ୍ଞଂ ଭଣତି, ସୋ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତିଯେୱ। ଅଞ୍ଞା ପୂରଣକଥା ନାମ ହୋତି, ଏକୋ ଗାମେ ଥୋକଂ ତେଲଂ ଲଭିତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଆଗତୋ ସାମଣେରଂ ଭଣତି – ''ତ୍ୱଂ ଅଜ୍ଜ କୁହିଂ ଗତୋ, ଗାମୋ ଏକତେଲୋ ଅହୋସୀ''ତି ୱା ପଚ୍ଛିକାଯ ଠପିତଂ ପୂୱଖଣ୍ଡଂ ଲଭିତ୍ୱା ''ଅଜ୍ଜ ଗାମେ ପଚ୍ଛିକାହି ପୂୱେ ଚାରେସୁ''ନ୍ତି ୱା, ଅଯଂ ମୁସାୱାଦୋୱ ହୋତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ମୁସାୱାଦସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଓମସୱାଦସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ ଓମସନ୍ତୀତି ଓୱିଜ୍ଝନ୍ତି। ଖୁଂସେନ୍ତୀତି ଅକ୍କୋସନ୍ତି। ୱମ୍ଭେନ୍ତୀତି ପଧଂସେନ୍ତି।

୧୩।ଭୂତପୁବ୍ବନ୍ତି ଇଦଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଭଗୱା ଓମସୱାଦଗରହଣତ୍ଥଂ ଆହରି। ନନ୍ଦିୱିସାଲୋ ନାମାତି ନନ୍ଦୀତି ତସ୍ସ ବଲୀବଦ୍ଦସ୍ସ ନାମଂ, ୱିସାଣାନି ପନସ୍ସ ୱିସାଲାନି, ତସ୍ମା ''ନନ୍ଦିୱିସାଲୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ବୋଧିସତ୍ତୋ ତେନ ସମଯେନ ନନ୍ଦିୱିସାଲୋ ନାମ ହୋତି। ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଂ ଯାଗୁଭତ୍ତାଦୀହି ଅତିୱିଯ ପୋସେସି। ଅଥ ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଅନୁକମ୍ପମାନୋ ''ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥେୱ ଅଟ୍ଠାସୀତି ଅହେତୁକପଟିସନ୍ଧିକାଲେପି ପରଖୁଂସନଂ ଅମନାପତୋଯେୱ ପଚ୍ଚେସି, ତସ୍ମା ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତୁକାମୋ ଅଟ୍ଠାସି। ସକଟସତଂ ଅତିବଦ୍ଧଂ ପୱଟ୍ଟେସୀତି ପଟିପାଟିଯା ଠପେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠାରୁକ୍ଖେ ଦତ୍ୱା ଏକାବଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ମୁଗ୍ଗମାସୱାଲୁକାଦୀହି ପୁଣ୍ଣଂ ସକଟସତଂ ପୱଟ୍ଟେନ୍ତୋ, କିଞ୍ଚାପି ପୁବ୍ବେ ପତିଟ୍ଠିତାରପ୍ପଦେସଂ ପୁନ ଅରେ ପତ୍ତେ ପୱଟ୍ଟିତଂ ହୋତି, ବୋଧିସତ୍ତୋ ପନ ପୁରିମସକଟେନ ପତିଟ୍ଠିତଟ୍ଠାନେ ପଚ୍ଛିମସକଟଂ ପତିଟ୍ଠାପେତୁଂ ସକଟସତପ୍ପମାଣଂ ପଦେସଂ ପୱଟ୍ଟେସି। ବୋଧିସତ୍ତାନଞ୍ହି ସିଥିଲକରଣଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ତେନ ଚତ୍ତମନୋ ଅହୂତି ତେନ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଧନଲାଭେନ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମେନ ଚ ସୋ ନନ୍ଦିୱିସାଲୋ ଅତ୍ତମନୋ ଅହୋସି।

୧୫।ଅକ୍କୋସେନପୀତି ଏତ୍ଥ ପନ ଯସ୍ମା ପରତୋ ''ଦ୍ୱେ ଅକ୍କୋସା – ହୀନୋ ଚ ଅକ୍କୋସୋ ଉକ୍କଟ୍ଠୋ ଚ ଅକ୍କୋସୋ''ତି ୱିଭଜିତୁକାମୋ, ତସ୍ମା ଯଥା ପୁବ୍ବେ ''ହୀନେନପି ଅକ୍କୋସେନ ଖୁଂସେନ୍ତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ; ଏୱଂ ଅୱତ୍ୱା ''ଅକ୍କୋସେନ'' ଇଚ୍ଚେୱମାହ। ୱେନଜାତୀତି ତଚ୍ଛକଜାତି; ୱେଣୁକାରଜାତୀତିପି ୱଦନ୍ତି। ନେସାଦଜାତୀତି ମିଗଲୁଦ୍ଦକାଦିଜାତି।

ରଥକାରଜାତୀତି ଚମ୍ମକାରଜାତି। ପୁକ୍କୁସଜାତୀତି ପୁପ୍ଫଚ୍ଛଡ୍ଡକଜାତି। ଅୱକଣ୍ଣକାଦି ଦାସାନଂ ନାମଂ ହୋତି; ତସ୍ମା ହୀନଂ। ଓଞ୍ଞାତନ୍ତି ଅୱଞ୍ଞାତଂ;

‘‘ଉଞ୍ଜ୍ଞାତ’’ନ୍ତିପି ପଠନ୍ତି। ଅୱଞ୍ଜ୍ଞାତନ୍ତି ୱମ୍ୱେଦ୍ୱା ଞ୍ଞାତଂ। ହୀଳିତନ୍ତି ଜିଗୁଚ୍ଛିତଂ । ପରିଭୂତନ୍ତି କିମେତେନାତିତି ପରିଭୱକତଂ। ଅଚିତ୍ତୀକତନ୍ତି ନ ଗରୁକତଂ।

କୋଟ୍ଟକକମ୍ମନ୍ତି ତଚ୍ଛକକମ୍ମଂ। ମୁଦ୍ଦାତି ହତ୍ଥମୁଦ୍ଦାଗଣନା। ଗଣନାତି ଅଚ୍ଛିଦ୍ଦକାଦିଅୱସେସଗଣନା। ଲେଖାତି ଅକ୍ଖରଲେଖା। ମଧୁମେହାବାଧୋ ୱେଦନାଯ ଅଭାୱତୋ ‘‘ଉକ୍କଟ୍ଠୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ପାଟିକଙ୍ଖାତି ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା। ଯକାରେନ ୱା ଭକାରେନ ୱାତି ଯକାରଭକାରେ ଯୋଜେତ୍ୱା ଯୋ ଅକ୍କୋସୋ। କାଟକୋଟଚିକାଯ ୱାତି ‘‘କାଟ’’ନ୍ତି ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ, ‘‘କୋଟଚିକା’’ତି ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ; ଏତେହି ୱା ଯୋ ଅକ୍କୋସୋ, ଏସୋ ହୀନୋ ନାମ ଅକ୍କୋସୋତି।

୧୬। ଇଦାନି ତେସଂ ଜାତିଆଦୀନଂ ପଭେଦୱସେନ ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଖୁଂସେତୁକାମୋ ୱମ୍ଭେତୁକାମୋ ମଙ୍କୁକତ୍ତୁକାମୋତି ଅକ୍କୋସିତୁକାମୋ ପଧଂସିତୁକାମୋ ଗରହିତୁକାମୋ ନିତ୍ତେଜଂ କତ୍ତୁକାମୋତି ଅତ୍ଥୋ। ହୀନେନ ହୀନନ୍ତି ହୀନେନ ଜାତିୱଚନେନ ହୀନଜାତିକଂ। ଏତେନ ଉପାଯେନ ସବ୍ବପଦେସୁ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଏତ୍ଥ ଚ ହୀନେନ ହୀନଂ ୱଦନ୍ତୋ କିଞ୍ଚାପି ସଚ୍ଚଂ ୱଦତି, ଓମସିତୁକାମତାଯ ପନସ୍ସ ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଉକ୍କଟ୍ଠେନ ହୀନଂ ୱଦନ୍ତୋ ଚ କିଞ୍ଚାପି ଅଲିକଂ ଭଣତି, ଓମସିତୁକାମତାଯ ପନ ଇମିନାୱ ସିକ୍ଖାପଦେନ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ପୁରିମେନ। ଯୋପି ‘‘ଅତିଚଣ୍ଡାଲୋସି, ଅତିବ୍ରାହ୍ମଣୋସି, ଦୁଟ୍ଠଚଣ୍ଡାଲୋସି, ଦୁଟ୍ଠବ୍ରାହ୍ମଣୋସୀ’’ତିଆଦୀନି ୱଦତି, ସୋପି ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ।

୨୬।ସନ୍ତିଇଧେକଚ୍ଚେତି ୱାରେ ପନ ପରିହରିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଭାୱେନ ଦୁକ୍କଟଂ। ଏସେୱ ନଯୋ ଯେ ନୂନ...ପେ... ନ ମଯନ୍ତି ୱାରେସୁପି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ପନ ଚତୂସୁପି ୱାରେସୁ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଚୋରୋସି ଗଣ୍ଠିଭେଦକୋସୀତିଆଦିୱଚନେହି ପନ ଉପସମ୍ପନ୍ନେପି ଅନୁପମ୍ପନ୍ନେପି ସବ୍ବୱାରେସୁ ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଦୱକମ୍ଯତାଯ ପନ ଉପସମ୍ପନ୍ନେପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେପି ସବ୍ବୱାରେସୁ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ। ଦୱକମ୍ଯତା ନାମ କେଳିହସାଧିପ୍ପାଯତା। ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦେ ଠପେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ଭିକ୍ଖୁନୀଆଦଯୋ ସବ୍ବସତ୍ତା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଠିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୩୫।ଅତ୍ଥପୁରେକ୍ଖାରସ୍ସାତିଆଦୀସୁ ପାଳିଯା ଅତ୍ଥଂ ୱଣ୍ଣଯନ୍ତୋ ଅତ୍ଥପୁରେକ୍ଖାରୋ; ପାଳିଂ ୱାଚେନ୍ତୋ ଧମ୍ମପୁରେକ୍ଖାରୋ; ଅନୁସିଟ୍ଠିଯଂ ଠତ୍ୱା ‘‘ଇଦାନିପି ଚଣ୍ଡାଲୋସି, ପାପଂ ମା ଅକାସି, ମା ତମୋ ତମପରାଯଣୋ ଅହୋସୀ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ କଥେନ୍ତୋ ଅନୁସାସନୀପୁରେକ୍ଖାରୋ ନାମାତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି। ଦୁବ୍ଭାସିତାପତ୍ତି ପନେତ୍ଥ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନଂ ସୁଖା ଚ ମଜ୍ଝତ୍ତା ଚାତି।

ଓମସୱାଦସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ପେସୁଞ୍ଞସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୬। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ଭଣ୍ଡନଜାତାନନ୍ତି ସଞ୍ଜାତଭଣ୍ଡନାନଂ। ଭଣ୍ଡନନ୍ତି କଲହସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗୋ, ‘‘ଇମିନା ଚ ଇମିନା ଚ ଇଦଂ କତଂ; ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ଏୱଂ ୱକ୍ଖାମା’’ତିଆଦିକଂ ସକସକପକ୍ଖେ ସମ୍ମନ୍ତନଂ। କଲହୋତି ଆପତ୍ତିଗାମିକୋ କାଯୱାଚାୱୀତିକ୍କମୋ। ୱିୱାଦୋତି ୱିଗ୍ଗାହିକକଥା। ତଂ ୱିୱାଦଂ ଆପନ୍ନାନଂ ୱିୱାଦାପନ୍ନାନଂ। ପେସୁଞ୍ଞନ୍ତି ପିସୁଣୱାଚଂ, ପିଯଭାୱସ୍ସ ସୁଞ୍ଞକରଣୱାଚନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୭।ଭିକ୍ଖୁପେସୁଞ୍ଞେତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ପେସୁଞ୍ଞେ; ଭିକ୍ଖୁତୋ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଉପସଂହଟପେସୁଞ୍ଞେତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୮।ଦ୍ୱୀହାକାରେହୀତି ଦ୍ୱୀହି କାରଣେହି। ପିଯକମ୍ଯସ୍ସ ୱାତି ‘‘ଏୱଂ ଅହଂ ଏତସ୍ସ ପିଯୋ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅତ୍ତନୋ ପିଯଭାୱଂ ପତ୍ଥଯମାନସ୍ସ ୱା। ଭେଦାଧିପ୍ପାଯସ୍ସ ୱାତି ‘‘ଏୱମଯଂ ଏତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଭିଜ୍ଜିସ୍ସତୀ’’ତି ପରସ୍ସ ପରେନ ଭେଦଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ୱା। ଜାତିତୋପୀତିଆଦି ସବ୍ବଂ ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଇଧାପି ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନା ନାମ।

ନ ପିଯକମ୍ୟସ୍ସ ନ ଭେଦାଧିପ୍ପାଯସ୍ସାତି ଏକଂ ଅକ୍କୋସନ୍ତଂ ଏକଞ୍ଚ ଖମନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅହୋ ନିଲ୍ଲଜ୍ଜୋ, ଇଦିସମ୍ପି ନାମ ଭୱନ୍ତଂ ପୁନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞିସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ କେୱଲଂ ପାପଗରହିତାଯ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି , କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପେସୁଞ୍ଞସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୪। ପଦସୋଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ – ଅପ୍ପତିସ୍ସାତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୱା। ଉପାସକାତି ୱୁତ୍ତେ ୱଚନମ୍ପି ନ ସୋତୁକାମା; ଅନାଦରାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପ୍ପତିସ୍ସଯା ୱା ଅନୀଚୱୁତ୍ତିନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସଭାଗୱୁତ୍ତିକାତି ୱିସଭାଗଜୀୱିକା, ଯଥା ଭିକ୍ଖୂସୁ ୱତ୍ତିତବ୍ବଂ; ଏୱଂ ଅପ୍ପୱତ୍ତୱୁତ୍ତିନୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫।ପଦସୋ ଧମ୍ମଂ ୱାଚେଯ୍ଯାତି ଏକତୋ ପଦଂ ପଦଂ ଧମ୍ମଂ ୱାଚେଯ୍ଯ; କୋଟ୍ଠାସଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ୱାଚେଯ୍ଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯସ୍ମା ପନ ତଂ କୋଟ୍ଠାସନାମକଂ ପଦଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ପଦଂ ଅନୁପଦଂ ଅନ୍ୱକ୍ଖରଂ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନ’’ନ୍ତି ପଦଭାଜନଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ପଦନ୍ତି ଏକୋ ଗାଥାପାଦୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଅନୁପଦନ୍ତି ଦୁତିଯପାଦୋ। ଅନ୍ୱକ୍ଖରନ୍ତି ଏକେକମକ୍ଖରଂ। ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତି ପୁରିମବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ସଦିସଂ ପଚ୍ଛାବ୍ୟଞ୍ଜନଂ। ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱା ଏକମକ୍ଖରଂ ଅନ୍ୱକ୍ଖରଂ, ଅକ୍ଖରସମୂହୋ ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ଅକ୍ଖରାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସମୂହୋ ପଦଂ। ପଠମପଦଂ ପଦମେୱ, ଦୁତିଯଂ ଅନୁପଦନ୍ତି ଏୱମେତ୍ଥ ନାନାକରଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଇଦାନି ପଦଂ ନାମ ଏକତୋ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଏକତୋ ଓସାପେନ୍ତୀତି ଗାଥାବନ୍ଧଂ ଧମ୍ମଂ ୱାଚେନ୍ତୋ ‘‘ମନୋପୁବ୍ବଙ୍ଗମା ଧମ୍ମା’’ତି ଏକମେକଂ ପଦଂ ସାମଣେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଆରଭିତ୍ୱା ଏକତୋଯେୱ ନିଟ୍ଠାପେତି। ଏୱଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ପଦଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯା ୱେଦିତବ୍ବା। ଅନୁପଦଂ ନାମ ପାଟେକ୍କଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଏକତୋ ଓସାପେନ୍ତୀତି ଥେରେନ ‘‘ମନୋପୁବ୍ବଙ୍ଗମା ଧମ୍ମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସାମଣେରୋ ତଂ ପଦଂ ଅପାପୁଣିତ୍ୱା ‘‘ମନୋସେଟ୍ଠା ମନୋମଯା’’ତି ଦୁତିଯପଦଂ ଏକତୋ ଭଣତି, ଇମେ ପାଟେକ୍କଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଏକତୋ ଓସାପେନ୍ତି ନାମ। ଏୱଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସାପି ଅନୁପଦଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯା। ଅନ୍ୱକ୍ଖରଂ ନାମ ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତିୱୁଚ୍ଚମାନୋ ‘‘ରୂ’’ତି ଓପାତେତୀତି ‘‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ଭଣ ସାମଣେରା’’ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ରୂକାରମତ୍ତମେୱ ଏକତୋ ୱତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି। ଏୱଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସାପି ଅନ୍ୱକ୍ଖରଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯା। ଗାଥାବନ୍ଧେପି ଚ ଏସ ନଯୋ ଲବ୍ଭତିଯେୱ। ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ନାମ ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚାତି ସଦ୍ଦଂ ନିଚ୍ଛାରେତୀତି ‘‘ରୂପଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଅନିଚ୍ଚଂ, ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା’’ତି ଇମଂ ସୁତ୍ତଂ ୱାଚଯମାନୋ ଥେରେନ ‘‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ସାମଣେରୋ ସୀଘପଞ୍ଞତାଯ ‘‘ୱେଦନା ଅନିଚ୍ଚା’’ତି ଇମଂ ଅନିଚ୍ଚପଦଂ ଥେରସ୍ସ ‘‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ଏତେନ ଅନିଚ୍ଚପଦେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଭଣନ୍ତୋ ୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତି। ଏୱଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସାପି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯା। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ – ଇମେସୁ ପଦାଦୀସୁ ଯଂ ଯଂ ଏକତୋ ଭଣତି ତେନ ତେନ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି।

ବୁଦ୍ଧଭାସିତୋତି ସକଲଂ ୱିନଯପିଟକଂ ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଂ ଧମ୍ମପଦଂ ଚରିଯାପିଟକଂ ଉଦାନଂ ଇତିୱୁତ୍ତକଂ ଜାତକଂ ସୁତ୍ତନିପାତୋ ୱିମାନୱତ୍ଥୁ ପେତୱତ୍ଥୁ ବ୍ରହ୍ମଜାଲାଦୀନି ଚ ସୁତ୍ତାନି। ସାୱକଭାସିତୋତି ଚତୁପରିସପରିଯାପନ୍ନେହି ସାୱକେହି ଭାସିତୋ ଅନଙ୍ଗଣସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଅନୁମାନସୁତ୍ତଚୂଳୱେଦଲ୍ଲମହାୱେଦଲ୍ଲାଦିକୋ। ଇସିଭାସିତୋତି ବାହିରପରିବ୍ବାଜକେହି ଭାସିତୋ ସକଲୋ ପରିବ୍ବାଜକୱଗ୍ଗୋ, ବାୱରିଯସ୍ସ ଅନ୍ତେୱାସିକାନଂ ସୋଳସନ୍ନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ପୁଚ୍ଛାତି ଏୱମାଦି। ଦେୱତାଭାସିତୋତି ଦେୱତାହି ଭାସିତୋ; ସୋ ଦେୱତାସଂଯୁତ୍ତଦେୱପୁତ୍ତସଂଯୁତ୍ତମାରସଂଯୁତ୍ତବ୍ରହ୍ମସଂଯୁତ୍ତସକ୍କସଂଯୁତ୍ତାଦିୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅତ୍ଥୂପସଞ୍ହିତୋତି ଅଟ୍ଠକଥାନିସ୍ସିତୋ। ଧମ୍ମୂପସଞ୍ହିତୋତି ପାଳିନିସ୍ସିତୋ; ଉଭଯେନାପି ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସିତମେୱ ୱଦତି। କିଞ୍ଚାପି ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସିତଂ ୱଦତି, ତିସ୍ସୋ ସଙ୍ଗୀତିଯୋ ଆରୁଳ୍ହଧମ୍ମଂଯେୱ ପନ ପଦସୋ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି । ୱିୱଟ୍ଟୂପନିସ୍ସିତେପି ନାନାଭାସାୱସେନ ଗାଥାସିଲୋକବନ୍ଧାଦୀହି ଅଭିସଙ୍ଖତେ ଅନାପତ୍ତି। ତିସ୍ସୋ ସଙ୍ଗୀତିଯୋ ଅନାରୁଳ୍ହେପି କୁଲୁମ୍ବସୁତ୍ତଂ ରାଜୋୱାଦସୁତ୍ତଂ ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଚତୁପରିୱଟ୍ଟଂ ନନ୍ଦୋପନନ୍ଦନ୍ତି ଇଦିସେ ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଅପଲାଲଦମନମ୍ପି ୱୁତ୍ତଂ, ମହାପଚ୍ଚରିଯମ୍ପନ ପଟିସିଦ୍ଧଂ। ମେଣ୍ଡକମିଲିନ୍ଦପଞ୍ହେସୁ ଥେରସ୍ସ ସକପଟିଭାନେ ଅନାପତ୍ତି, ଯଂ ରଞ୍ଞୋ ସଞ୍ଞାପନତ୍ଥଂ ଆହରିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତି।
ୱଣ୍ଣପିଟକଅଙ୍ଗୁଲିମାଲପିଟକରଟ୍ଠପାଲଗଅଜତଆଳୱକଗଜ୍ଜିତଗୁଳ୍ହମଗ୍ଗଗୁଳ୍ହୱେସ୍ସନ୍ତରଗୁଳ୍ହୱିନଯୱେଦଲ୍ଲପିଟକାନି ପନ ଅବୁଦ୍ଧୱଚନାନିଯେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୀଲୂପଦେସୋ ନାମ ଧମ୍ମସେନାପତିନା ୱୁତ୍ତୋତି ୱଦନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଅଞ୍ଞାନିପି ମଗ୍ଗକଥାଆରମ୍ମଣକଥାବୁଦ୍ଧିକଦଣ୍ଡକ ଞାଣୱତ୍ଥୁଅସୁଭକଥାଦୀନି ଅତ୍ଥି, ତେସୁ ସତ୍ତତିଂସ ବୋଧିପକ୍ଖିଯଧମ୍ମା ୱିଭତ୍ତା, ଧୁତଙ୍ଗପଞ୍ହେ ପଟିପଦା ୱିଭତ୍ତା; ତସ୍ମା ତେସୁ ଆପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ।

ମହାପଚ୍ଚରିୟାଦୀସୁ ପନ ସଙ୍ଗୀତିଂ ଅନାରୁଳ୍ହେସୁ ରାଜୋୱାଦତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଚତୁପରିୱଟ୍ଟନନ୍ଦୋପନନ୍ଦକୁଲୁମ୍ବସୁତ୍ତେସୁଯେୱ ଆପତ୍ତୀତି ୱତ୍ୱା ଅୱସେସେସୁ ଯଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନତୋ ଆହରିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ତଦେୱ ଆପତ୍ତିୱତ୍ଥୁ ହୋତି, ନ ଇତରନ୍ତି ଅୟମତ୍ଥୋ ପରିଗ୍ଗହିତୋ।

୪୮।ଏକତୋ ଉଦ୍ଦିସାପେନ୍ତୋତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଉଦ୍ଦେସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋପି ଏକତୋ ୱଦତି ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

ତତ୍ରାୟଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ – ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଚ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଉଦ୍ଦିସାପେନ୍ତି। ଆଚରିୟୋ ନିସିନ୍ନାନଂ ଭଣାମୀତି ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ୱଦତି, ଆଚରିୟସ୍ସ ଆପତ୍ତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଦ୍ୱେପି ଠିତା ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଏସେୱ ନୟୋ। ଦହରଭିକ୍ଖୁ ନିସିନ୍ନୋ, ସାମଣେରୋ ଠିତୋ, ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭଣାମୀତି ଭଣତୋ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ଦହରୋ ତିଟ୍ଠତି, ଇତରୋ ନିସୀଦତି, ଠିତସ୍ସ ଭଣାମୀତି ଭଣତୋପି ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ବହୂନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅନ୍ତରେ ଏକୋ ସାମଣେରୋ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ନିସିନ୍ନେ ପଦସୋ ଧମ୍ମଂ ୱାଚେନ୍ତସ୍ସ ଆଚରିୟସ୍ସ ଅଚିତ୍ତକାପତ୍ତି। ସଚେ ସାମଣେରୋ ଉପଚାରଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠିତୋ ୱା ନିସିନ୍ନୋ ୱା ହୋତି, ଯେସଂ ୱାଚେତି, ତେସୁ ଅପରିୟାପନ୍ନତ୍ତା ଏକେନ ଦିସାଭାଗେନ ପଲାୟନକଗନ୍ଥଂ ନାମ ଗଣ୍ହାତୀତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ଅନାପତ୍ତି। ଏକତୋ ସଜ୍ଝାୟଂ କରୋନ୍ତୋପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଏକତୋ ସଜ୍ଝାୟଂ କରୋନ୍ତୋ ତେନ ସଦ୍ଧିଂଯେୱ ଭଣତି, ଅନାପତ୍ତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଉଦ୍ଦେସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସପି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅୟମ୍ପି ହି ଏକତୋ ସଜ୍ଝାୟଂ କରୋତିଚ୍ଚେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ପଗୁଣଂ ଗନ୍ଥଂ ଭଣନ୍ତଂ ଓପାତେତୀତି ସଚେ ଏକଗାଥାୟ ଏକୋ ପାଦୋ ନ ଆଗଚ୍ଛତି, ସେସଂ ଆଗଚ୍ଛତି, ଅୟଂ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ପଗୁଣଗନ୍ଥୋ ନାମ। ଏତେନ ନୟେନ ସୁତ୍ତେପି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତଂ ଓପାତେନ୍ତସ୍ସ ଏୱଂ ଭଣାହୀତି ଏକତୋପି ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଓସାରେନ୍ତଂ ଓପାତେତୀତି ସୁତ୍ତଂ ଉଚ୍ଚାରେନ୍ତଂ ପରିସମଜ୍ଝେ ପରିସଙ୍କମାନଂ ଏୱଂ ୱଦେହୀତି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଏକତୋପି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଯଂ ପନ ମହାପଚ୍ଚରିୟାଦୀସୁ ‘‘ମୟା ସଦ୍ଧିଂ ମା ୱଦା’’ତି ୱୁତ୍ତୋ ଯଦି ୱଦତି, ‘‘ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ନତ୍ଥି, ନତ୍ଥିଭାୱୋୟେୱ ଚସ୍ସ ଯୁତ୍ତୋ। କସ୍ମା? କିରିୟସମୁଟ୍ଠାନତ୍ତା। ଇତରଥା ହି କିରିୟାକିରିୟଂ ଭୱେୟ୍ୟ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନଂ – ୱାଚତୋ ଚ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଦସୋଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ସହସେୟ୍ୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୯। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦେ – ମୁଟ୍ଠସ୍ସତୀ ଅସମ୍ପଜାନାତି ପୁବ୍ବଭାଗେ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞସ୍ସ ଅକରଣୱସେନେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଭୱଙ୍ଗୋତିଣ୍ଣକାଲେ ପନ କୁତୋ ସତିସମ୍ପଜଞ୍ଞନ୍ତି! ୱିକୂଜମାନାତି ୱିପ୍ପଲପମାନା । କାକଚ୍ଛମାନାତି ନାସାୟ କାକସଦ୍ଦଂ ୱିୟ ନିରତ୍ଥକସଦ୍ଦଂ ମୁଞ୍ଚମାନା। ଉପାସକାତି ପଠମତରଂ ଉଟ୍ଠିତୌପାସକା।

୫୦।ଏତଦୱୋଚୁନ୍ତି ‘‘ଭଗୱତା ଆୱୁସୋ ରାହୁଲ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତ’’ନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂ ସିକ୍ଖାପଦଗାରୱେନେୱ ଏତଂ ଅୱୋଚୁଂ। ପକତିୟା ପନ ତେ ଭଗୱତି ଚ ଗାରୱେନ ଆୟସ୍ମତୋ ଚ ରାହୁଲସ୍ସ ସିକ୍ଖାକାମତାୟ ତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଆଗତସ୍ସ ଚୂଳମଞ୍ଚକଂ ୱା ଅପସ୍ସେନଂ ୱା ଯଂ ଅତ୍ଥି ତଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ୱା ଉସ୍ସୀସକରଣତ୍ଥାୟ ଦେନ୍ତି । ତତ୍ରିଦଂ ତସ୍ସାୟସ୍ମତୋ ସିକ୍ଖାକାମତାୟ – ଭିକ୍ଖୂ କିର ତଂ ଦୂରତୋୱ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ମୁଟ୍ଠିସମ୍ମୁଞ୍ଜନିଞ୍ଚ କଚୱରଛଡ୍ଡନକଞ୍ଚ ବହି ଖିପନ୍ତି। ଅଥଞ୍ଞେହି ‘‘ଆୱୁସୋ କେନିଦଂ ପାତିତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଅଞ୍ଞେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି – ‘‘ଭନ୍ତେ, ରାହୁଲୋ ଇମସ୍ମିଂ ପଦେସେ ସଞ୍ଚରି, ତେନ ନୁ ଖୋ ପାତିତ’’ନ୍ତି। ସୋ ପନାୟସ୍ମା ‘‘ନ ମୟ୍ହଂ ଭନ୍ତେ ଇଦଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତି ଏକଦିୱସମ୍ପି ଅୱତ୍ୱା ତଂ ପଟିସାମେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ଖମାପେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି। ୱଚ୍ଚକୁଟିୟା ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସୀତି ତଂଯେୱ ସିକ୍ଖାକାମତଂ ଅନୁବ୍ରୂହନ୍ତୋ ଧମ୍ମସେନାପତିମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଆନନ୍ଦତ୍ଥେରାଦୀନଂ ସନ୍ତିକଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ୱଳଞ୍ଜନକୱଚ୍ଚକୁଟିୟଂ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେସି। ସା କିର କୁଟି କୱାଟବଦ୍ଧା ଗନ୍ଧପରିଭଣ୍ଡକତା ସମୋସରିତପୁପ୍ଫଦାମା ଚେତିୟଟ୍ଠାନମିୱ ତିଟ୍ଠତି, ଅପରିଭୋଗା ଅଞ୍ଞେସଂ।

୫୧।ଉତ୍ତରିଦିରତ୍ତତିରତ୍ତନ୍ତି ଭଗୱା ସାମଣେରାନଂ ସଙ୍ଗହକରଣତ୍ଥାୟ ତିରତ୍ତଂ ପରିହାରଂ ଅଦାସି। ନ ହି ଯୁତ୍ତଂ କୁଲଦାରକେ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ନାନୁଗ୍ଗହେତୁନ୍ତି। ସହସେୟ୍ୟନ୍ତି ଏକତୋ ସେୟ୍ୟଂ। ସେୟ୍ୟାତି କାୟପ୍ପସାରଣସଙ୍ଖାତଂ ସୟନମ୍ପି ୱୁଚ୍ଚତି, ଯସ୍ମିଂ ସେନାସନେ ସୟନ୍ତି, ତମ୍ପି। ତତ୍ଥ ସେନାସନଂ ତାୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସେୟ୍ୟା ନାମ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। କାୟପ୍ପସାରଣଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ନିପନ୍ନେ ଭିକ୍ଖୁ ନିପଜ୍ଜତୀ’’ତିଆଦି

ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ‘‘ସେନାସନସଙ୍ଖାତଂ ସେଯ୍ୟଂ ପୱିସିତ୍ୱା କାଯପ୍ପସାରଣସଙ୍ଖାତଂ ସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେଯ୍ୟ ୱିଦହେଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦେଯ୍ୟା’’ତି। ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନାତିଆଦିନା ପନ ତସ୍ସା ସେନାସନସଙ୍ଖାତାଯ ସେଯ୍ୟାଯ ଲକ୍ଖଣଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଯଂ ସେନାସନଂ ଉପରି ପଞ୍ଚହି ଛଦନେହି ଅଞ୍ଞେନ ୱା କେନଚି ସବ୍ବମେୱ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ, ଅଯଂ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନା ନାମ ସେଯ୍ୟା। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ପାକଟୱୋହାରଂ ଗହେତ୍ୱା ୱାଚୁଗ୍ଗତୱସେନ ‘‘ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନା ନାମ ପଞ୍ଚହି ଛଦନେହି ଛନ୍ନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚାପି ୱୁତ୍ତଂ? ଅଥ ଖୋ ଦୁସ୍ସକୁଟିଯଂ ୱସନ୍ତସ୍ସାପି ନ ସକ୍କା ଅନାପତ୍ତି କାତୁଂ, ତସ୍ମା ଯଂ କିଞ୍ଚି ପଟିଚ୍ଛାଦନସମତ୍ଥଂ ଇଧ ଛଦନଞ୍ଚ ପରିଚ୍ଛନ୍ନଞ୍ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପଞ୍ଚୱିଧଚ୍ଛଦନେଯେୱ ହି ଗଯ୍ହମାନେ ପଦରଚ୍ଛନ୍ନେପି ସହସେଯ୍ୟା ନ ଭୱେଯ୍ୟ। ଯଂ ପନ ସେନାସନଂ ଭୂମିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଛଦନଂ ଆହଚ୍ଚ ପାକାରେନ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ୱା କେନଚି ଅନ୍ତମସୋ ୱତ୍ଥେନାପି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଅଯଂ ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନା ନାମ ସେଯ୍ୟା। ଛଦନଂ ଅନାହଚ୍ଚ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଯାଯେନ ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥୁବ୍ବେଧେନ ପାକାରାଦିନା ପରିକ୍ଖିତ୍ତାପି ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନାଯେୱାତି କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯସ୍ସା ପନ ଉପରି ବହୁତରଂ ଠାନଂ ଛନ୍ନଂ, ଅପ୍ପଂ ଅଚ୍ଛନ୍ନଂ, ସମନ୍ତତୋ ୱା ବହୁତରଂ ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଅପ୍ପଂ ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଅଯଂ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଛନ୍ନା ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପରିଚ୍ଛନ୍ନା ନାମ। ଇମିନା ହି ଲକ୍ଖଣେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ସଚେପି ସତ୍ତଭୂମକୋ ପାସାଦୋ ଏକୂପଚାରୋ ହୋତି, ସତଗବ୍ଭଂ ୱା ଚତୁସ୍ସାଲଂ ୱା, ଏକସେଯ୍ୟାଇଚ୍ଚେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ତଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଚତୁତ୍ଥେ ଦିୱସେ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ନିପନ୍ନେ ଭିକ୍ଖୁ ନିପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତିଆଦି।

ତତ୍ଥ ଚ ନିପଜ୍ଜନମତ୍ତେନେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସଚେ ପନ ସମ୍ବହୁଲା ସାମଣେରା, ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ, ସାମଣେରଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯା। ତେ ଚେ ଉଟ୍ଠାଯୁଟ୍ଠାଯ ନିପଜ୍ଜନ୍ତି, ତେସଂ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଆପତ୍ତି। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଉଟ୍ଠାଯୁଟ୍ଠାଯ ନିପଜ୍ଜନେ ପନ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସେୱ ପଯୋଗେନ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଆପତ୍ତି। ସଚେ ପନ ସମ୍ବହୁଲା ଭିକ୍ଖୂ ଏକୋ ସାମଣେରୋ ସବ୍ବେସଂ ଆପତ୍ତିଂ କରୋତି, ତସ୍ସ ଉଟ୍ଠାଯୁଟ୍ଠାଯ ନିପଜ୍ଜନେନପି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଉଭଯେସଂ ସମ୍ବହୁଲଭାୱେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଅପିଚେତ୍ଥ ଏକାୱାସାଦିକମ୍ପି ଚତୁକ୍କଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯୋ ହି ଏକସ୍ମିଂ ଆୱାସେ ଏକେନେୱ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ତିରତ୍ତଂ ସହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦେୱସିକା ଆପତ୍ତି। ଯୋପି ଏକସ୍ମିଂଯେୱ ଆୱାସେ ନାନାଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି ସଦ୍ଧିଂ ତିରତ୍ତଂ ସହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସପି। ଯୋପି ନାନାଆୱାସେସୁ ଏକେନେୱ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ସଦ୍ଧିଂ ତିରତ୍ତଂ ସହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସପି। ଯୋପି ନାନାଆୱାସେସୁ ନାନାଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେହି ସଦ୍ଧିଂ ଯୋଜନସତମ୍ପି ଗନ୍ତ୍ୱା ସହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି, ତସ୍ସପି ଚତୁତ୍ଥଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦେୱସିକା ଆପତ୍ତି।

ଅଯଞ୍ଚ ସହସେଯ୍ୟାପତ୍ତି ନାମ ‘‘ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାମା’’ତି ୱଚନତୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତେନପି ସଦ୍ଧିଂ ହୋତି, ତତ୍ର ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ମେଥୁନଧମ୍ମାପତ୍ତିଯା ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତସ୍ମା ସଚେପି ଗୋଧାବିଳାଲମଙ୍ଗୁସାଦୀସୁ କୋଚି ପୱିସିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ୱସନସେନାସନେ ଏକୂପଚାରଟ୍ଠାନେ ସଯତି, ସହସେଯ୍ୟାୱ ହୋତି।

ଯଦି ପନ ଥମ୍ଭାନଂ ଉପରି କତପାସାଦସ୍ସ ଉପରିମତଲେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅସମ୍ବଦ୍ଧଭିତ୍ତିକସ୍ସ ଭିତ୍ତିଯା ଉପରି ଠିତସୁସିରତୁଲାସୀସସ୍ସ ସୁସିରେନ ପୱିସିତ୍ୱା ତୁଲାଯ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ସଯିତ୍ୱା ତେନେୱ ସୁସିରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି , ହେଟ୍ଠାପାସାଦେ ସଯିତଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ଛଦନେ ଛିଦ୍ଦଂ ହୋତି, ତେନ ପୱିସିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋଛଦନେ ୱସିତ୍ୱା ତେନେୱ ପକ୍କମତି, ନାନୂପଚାରେ ଉପରିମତଲେ ଛଦନବ୍ଭନ୍ତରେ ସଯିତସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ହେଟ୍ଠିମତଲେ ସଯିତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ଅନ୍ତୋପାସାଦେନେୱ ଆରୋହିତ୍ୱା ସବ୍ବତଲାନି ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ଏକୂପଚାରାନି ହୋନ୍ତି, ତେସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ସଯିତସ୍ସ ଆପତ୍ତି।

ସଭାସଙ୍ଖେପେନ କତେ ଅଡ୍ଢକୁଟ୍ଟକସେନାସନେ ସଯିତସ୍ସ ୱାଳସଙ୍ଘାଟାଦୀସୁ କପୋତାଦଯୋ ପୱିସିତ୍ୱା ସଯନ୍ତି, ଆପତ୍ତିଯେୱ। ପରିକ୍ଖେପସ୍ସ ବହିଗତେ ନିବ୍ବକୋସବ୍ଭନ୍ତରେ ସଯନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତି। ପରିମଣ୍ଡଲଂ ୱା ଚତୁରସ୍ସଂ ୱା ଏକଚ୍ଛଦନାଯ ଗବ୍ଭମାଲାଯ ସତଗବ୍ଭଂ ଚେପି ସେନାସନଂ ହୋତି, ତତ୍ର ଚେ ଏକେନ ସାଧାରଣଦ୍ୱାରେନ ପୱିସିତ୍ୱା ୱିସୁଂ ପାକାରେନ ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନଗବ୍ଭୂପଚାରେ ସବ୍ବଗବ୍ଭେ ପୱିସନ୍ତି, ଏକଗବ୍ଭେପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ନିପନ୍ନେ ସବ୍ବଗବ୍ଭେସୁ ନିପନ୍ନାନଂ ଆପତ୍ତି। ସଚେ ସପମୁଖା ଗବ୍ଭା ହୋନ୍ତି, ପମୁଖସ୍ସ ଉପରି ଅଚ୍ଛନ୍ନଂ ଉଜ୍ଜୱତ୍ଥୁକଂ ଚେପି ହୋତି, ପମୁଖେ ସଯିତୋ ଗବ୍ଭେ ସଯିତାନଂ ଆପତ୍ତିଂ ନ କରୋତି। ସଚେ ପନ ଗବ୍ଭଚ୍ଛଦନେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ବଦ୍ଧଚ୍ଛଦନଂ ହୋତି, ତତ୍ର ସଯିତୋ ସବ୍ବେସଂ ଆପତ୍ତିଂ କରୋତି। କସ୍ମା? ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନତ୍ତା ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନତ୍ତା ଚ, ଗବ୍ଭପରିକ୍ଖେପୋଯେୱ ହିସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପୋତି। ଏତେନେୱ ହି ନଯେନ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଲୋହପାସାଦପରିକ୍ଖେପସ୍ସ ଚତୂସୁ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେସୁ ଆପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା।

ଯଂ ପନ ଅନ୍ଧକଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ପମୁଖେ ଅନାପତ୍ତୀତି ଭୂମିଯଂ ୱିନା ଜଗତିଯା ପମୁଖଂ ସନ୍ଧାଯ କଥିତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ଅନ୍ଧକରଟ୍ଠେ ପାଟେକ୍କସନ୍ନିୱେସା ଏକଚ୍ଛଦନା ଗବ୍ଭପାଳିଯୋ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ‘‘ଭୂମିଯଂ ୱିନା ଜଗତିଯା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ନେୱ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଅତ୍ଥି; ନ ପାଳିଯା ସମେତି। ଦସହତ୍ଥୁବ୍ବେଧାପି ହି ଜଗତି ପରିକ୍ଖେପସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଗଚ୍ଛତି। ତସ୍ମା ଯମ୍ପି ତତ୍ଥ ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ ଜଗତିଯା ପମାଣଂ ୱତ୍ୱା ‘‘ଏତଂ ଏକୂପଚାରଂ

ପରିଚ୍ଛନ୍ନଂ ନାମ ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଯେପି ଏକସାଲଦ୍ୱିସାଲତିସାଲଚତୁସ୍ସାଲସନ୍ନିୱେସା ମହାପାସାଦା ଏକସ୍ମିଂ ଓକାସେ ପାଦେ ଧୋୱିତ୍ୱା ପୱିସ୍ସେନ ସକ୍କା ହୋନ୍ତି ସବ୍ବତ୍ଥ ଅନୁପରିଗନ୍ତୁଂ , ତେସୁପି ସହସେୟ୍ୟାପତ୍ତିଯା ନ ମୁଚ୍ଚତି। ସଚେ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଉପଚାରଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା କତା ହୋନ୍ତି, ଏକୂପଚାରଟ୍ଠାନେଯେୱ ଆପତ୍ତି।

ଦ୍ୱୀହି ଦ୍ୱାରେହି ଯୁତ୍ତସ୍ସ ସୁଧାଛଦନମଣ୍ଡପସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ପାକାରଂ କରୋନ୍ତି, ଏକେନ ଦ୍ୱାରେନ ପୱିସିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ପରିଚ୍ଛେଦେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ସଯତି, ଏକସ୍ମିଂ ଭିକ୍ଖୁ, ଅନାପତ୍ତି। ପାକାରେ ଗୋଧାଦୀନଂ ପୱିସନମତ୍ତମ୍ପି ଛିଦ୍ଦଂ ହୋତି, ଏକସ୍ମିଞ୍ଚ ପରିଚ୍ଛେଦେ ଗୋଧା ସଯନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତିଯେୱ। ନ ହି ଛିଦ୍ଦେନ ଗେହଂ ଏକୂପଚାରଂ ନାମ ହୋତି। ସଚେ ପାକାରମଜ୍ଝେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରଂ ଯୋଜେନ୍ତି, ଏକୂପଚାରତାଯ ଆପତ୍ତି। ତଂ ଦ୍ୱାରଂ କୱାଟେନ ପିଦହିତ୍ୱା ସଯନ୍ତି, ଆପତ୍ତିଯେୱ। ନ ହି ଦ୍ୱାରପିଦହନେନ ଗେହଂ ନାନୂପଚାରଂ ନାମ ହୋତି, ଦ୍ୱାରଂ ୱା ଅଦ୍ୱାରଂ। କୱାଟଞ୍ହି ସଂୱରଣୱିୱରଣେହି ଯଥାସୁଖଂ ୱଳଞ୍ଜନତ୍ଥାଯ କତଂ, ନ ୱଳଞ୍ଜୁପଚ୍ଛେଦନତ୍ଥାଯ। ସଚେ ପନ ତଂ ଦ୍ୱାରଂ ପୁନ ଇଟ୍ଠକାହି ପିଦହନ୍ତି, ଅଦ୍ୱାରଂ ହୋତି, ପୁରିମେ ନାନୂପଚାରଭାୱେଯେୱ ତିଟ୍ଠତି। ଦୀଘପମୁଖଂ ଚେତିଯଘରଂ ହୋତି। ଏକଂ କୱାଟଂ ଅନ୍ତୋ, ଏକଂ ବହି, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କୱାଟାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଅନ୍ତୋଚେତିଯଘରେ ସଯନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଂ କରୋତି, ଏକୂପଚାରତ୍ତା।

ତତ୍ର ଯସ୍ସ ‘‘ସିଯା ଅଯଂ ଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରତା ନାମ ଉଦୋସିତସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତା, ଇଧ ପନ ‘ସେୟ୍ୟା ନାମ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନା ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନା ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ଛନ୍ନା ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ପରିଚ୍ଛନ୍ନା’ତି ଏତ୍ତକମେୱ ୱୁତ୍ତଂ, ପିହିତଦ୍ୱାରୋ ଚ ଗବ୍ଭୋ ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନୋୱ ହୋତି। ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ଅନ୍ତୋ ସଯିତେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଆପତ୍ତି, ବହି ସଯିତେନ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି। ସୋ ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଅପିହିତଦ୍ୱାରେ ପନ କସ୍ମା ବହି ସଯିତେନ ଆପତ୍ତୀ’’ତି? ପମୁଖସ୍ସ ଗବ୍ଭେନ ସଦ୍ଧିଂ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନତ୍ତା। ‘‘କିଂ ପନ ଗବ୍ଭେ ପିହିତେ ଛଦନଂ ୱିଦ୍ଧସ୍ତଂ ହୋତୀ’’ତି? ନ ୱିଦ୍ଧସ୍ତଂ, ଗବ୍ଭେନ ସଦ୍ଧିଂ ପମୁଖସ୍ସ ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ନ ହୋତି। ‘‘କିଂ ପରିକ୍ଖେପୋ ୱିଦ୍ଧସ୍ତୋ’’ତି? ଅଦ୍ଧା ୱକ୍ଖତି ‘‘ନ ୱିଦ୍ଧସ୍ତୋ, କୱାଟେନ ଉପଚାରୋ ପରିଚ୍ଛନ୍ନୋ’’ତି। ଏୱଂ ଦୂରମ୍ପି ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନ ଏକୂପଚାରନାନୂପଚାରତଂଯେୱ ପଚ୍ଚାଗମିସ୍ସତି।

ଅପିଚ ଯଦି ବ୍ୟଞ୍ଜନମତ୍ତେଯେୱ ଅତ୍ଥୋ ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ସିଯା, ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନାତି ୱଚନତୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ଛଦନେନ ଛନ୍ନା ଏୱ ସେୟ୍ୟା ସିଯା, ନ ଅଞ୍ଞେନ। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ପଦରଚ୍ଛନ୍ନାଦୀସୁ ଅନାପତ୍ତି ସିଯା। ତତୋ ଯଦେତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ସ୍ୱେୱ ଅତ୍ଥୋ ପରିହାଯେୟ୍ୟ । ପରିହାଯତୁ ୱା ମା ୱା, କଥଂ ଅୱୁତ୍ତଂ ଗହେତବ୍ବନ୍ତି; କୋ ୱା ୱଦତି ‘‘ଅୱୁତ୍ତଂ ଗହେତବ୍ବ’’ନ୍ତି? ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅନିଯତେସୁ – ‘‘ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ନାମ ଆସନଂ କୁଟ୍ଟେନ ୱା କୱାଟେନ ୱା କିଲଞ୍ଜେନ ୱା ସାଣିପାକାରେନ ୱା ରୁକ୍ଖେନ ୱା ଥମ୍ଭେନ ୱା କୋଟ୍ଠଲିକାଯ ୱା ଯେନ କେନଚି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତୀ’’ତି। ତସ୍ମା ଯଥା ତତ୍ଥ ଯେନ କେନଚି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନମେୱ, ଏୱମିଧାପି ଗହେତବ୍ବଂ। ତସ୍ମା ସେନାସନଂ ଖୁଦ୍ଦକଂ ୱା ହୋତୁ ମହନ୍ତଂ ୱା ଅଞ୍ଞେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ବଦ୍ଧଂ ୱା ଅସମ୍ବଦ୍ଧଂ ୱା ଦୀଘଂ ୱା ୱଟ୍ଟଂ ୱା ଚତୁରସ୍ସଂ ୱା ଏକଭୂମକଂ ୱା, ଅନେକଭୂମକଂ ୱା, ଯଂ ଯଂ ଏକୂପଚାରଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଯେନ କେନଚି ପଟିଚ୍ଛାଦନେନ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ୱା ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ୱା ପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ସହସେୟ୍ୟାପତ୍ତି ହୋତୀତି।

୫୩।ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେତି ଏୱମାଦୀସୁପି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ଦୁକ୍କଟମେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ‘‘ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଯେଭୁୟ୍ୟେନଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସବ୍ବପରିଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ପାଳିଯଂ ୱୁତ୍ତପାଚିତ୍ତିଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନଛନ୍ନେ ଚୂଳକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳକଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଯେଭୁୟ୍ୟେନପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳକଚ୍ଛନ୍ନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ପାଳିଯଂ ଦୁକ୍କଟେନ ସହ ପଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

‘‘ଉପଡ୍ଢଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଅନାପତ୍ତି, ଉପଡ୍ଢପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳକଚ୍ଛନ୍ନେ ଅନାପତ୍ତି, ଚୂଳକଚ୍ଛନ୍ନେ ଚୂଳକପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ଅନାପତ୍ତି, ସବ୍ବଚ୍ଛନ୍ନେ ସବ୍ବଅପରିଚ୍ଛନ୍ନେତି ଚ ଏତ୍ଥ ସେନମ୍ବମଣ୍ଡପୱଣ୍ଣଂ ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇମିନାପେତଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ‘‘ଯଥା ଜଗତି ପରିକ୍ଖେପସଙ୍ଖ୍ୟ ନ ଗଚ୍ଛତୀ’’ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ ଚ କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସହସେୟ୍ୟସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଦୁତିଯସହସେଯ୍ୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୫। ଦୁତିଯସହସେଯ୍ୟସିକ୍ଖାପଦେ – ଆୱସଥାଗାରନ୍ତି ଆଗନ୍ତୁକାନଂ ୱସନାଗାରଂ। ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ହୋତୀତି ପୁଞ୍ଞକାମତାଯ କତ୍ୱା ଠପିତଂ ହୋତି। ଯେନ ସା ଇତ୍ଥୀ ତେନୁପସଙ୍କମୀତି ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଠାନେ ଆୱସଥାଗାରଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଅତ୍ଥୀତି ମନୁସ୍ସାନଂ ସୁତ୍ୱା ଉପସଙ୍କମି। ଗନ୍ଧଗନ୍ଧିନୀତି ଅଗରୁକୁଙ୍କୁମାଦୀନଂ ଗନ୍ଧାନଂ ଗନ୍ଧୋ ଗନ୍ଧଗନ୍ଧୋ, ସୋ ଅସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତି ଗନ୍ଧଗନ୍ଧିନୀ। ସାଟକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ଅପ୍ପେୱ ନାମସ୍ସ ଇମମ୍ପି ୱିପ୍ପକାରଂ ପସ୍ସନ୍ତସ୍ସ ରାଗୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟାତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଏୱମକାସି। ଓକ୍ଖିପିତ୍ୱାତି ଅଧୋ ଖିପିତ୍ୱା। ଅଚ୍ଚଯୋତି ଅପରାଧୋ। ମଂ ଅଚ୍ଚଗମାତି ମଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ପୱତ୍ତୋ। ସେସଂ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଯମେୱ ହି ୱିସେସୋ – ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ଚତୁତ୍ଥଦିୱସେ ଆପତ୍ତି ଇଧ ପଠମଦିୱସେପି। ଯକ୍ଖୀପେତୀହି ଦିସ୍ସମାନକରୂପାହି ତିରଚ୍ଛାନଗତିତ୍ଥିଯା ଚ ମେଥୁନଧମ୍ମୱତ୍ଥୁଭୂତାଯ ଏୱ ଦୁକ୍କଟଂ। ସେସାହି ଅନାପତ୍ତି। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ପଠମସଦିସାନେୱାତି।

ଦୁତିଯସହସେଯ୍ୟସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ଧମ୍ମଦେସନାସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୦। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦେ – ଘରଣୀତି ଘରସାମିନୀ। ନିୱେସନଦ୍ୱାରେତି ନିୱେସନସ୍ସ ମହାଦ୍ୱାରେ। ଘରସୁଣ୍ହାତି ତସ୍ମିଂ ଘରେ ସୁଣ୍ହା। ଆୱସଥଦ୍ୱାରେତି ଓୱରକଦ୍ୱାରେ। ୱିସ୍ସଟ୍ଠେନାତି ସୁନିଗ୍ଗତେନ ସଦ୍ଦେନ। ୱିୱଟେନାତି ସୁଟ୍ଠୁ ପକାସେନ ଅସଂୱୁତେନ। ଧମ୍ମୋ ଦେସେତବ୍ବୋତି ଅଯଂ ସରଣସୀଲାଦିଭେଦୋ ଧମ୍ମୋ କଥେତବ୍ବୋ। ଅଞ୍ଞାତୁନ୍ତି ଆଜାନିତୁଂ। ୱିଞ୍ଞୁନା ପୁରିସୱିଗ୍ଗହେନାତି ୱିଞ୍ଞୁନା ପୁରିସେନ, ପୁରିସୱିଗ୍ଗହଂ ଗହେତ୍ୱାପି ଠିତେନ ନ ଯକ୍ଖେନ ନ ପେତେନ ନ ତିରଚ୍ଛାନଗତେନ।

୬୬।ଅନାପତ୍ତି ୱିଞ୍ଞୁନା ପୁରିସୱିଗ୍ଗହେନାତି ୱିଞ୍ଞୁନା ପୁରିସୱିଗ୍ଗହେନ ସଦ୍ଧିଂ ଠିତାଯ ବହୁମ୍ପି ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାହୀତି ଛହି ପଞ୍ଚହି ୱାଚାହି ଯୋ ଦେସେତି, ତସ୍ସପି ଅନାପତ୍ତି। ତତ୍ଥ ଏକୋ ଗାଥାପାଦୋ ଏକୱାଚାତି ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱାଚାପମାଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅଟ୍ଠକଥଂ ଧମ୍ମପଦଂ ଜାତକାଦିୱତ୍ଥୁଂ ୱା କଥେତୁକାମୋ ହୋତି, ଛପ୍ପଞ୍ଚପଦମତ୍ତମେୱ କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପାଳିଯା ସଦ୍ଧିଂ କଥେନ୍ତେନ ଏକପଦଂ ପାଳିତୋ ପଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠକଥାତୋତି ଏୱଂ ଛ ପଦାନି ଅନତିକ୍କାମେତ୍ୱାୱ କଥେତବ୍ବୋ। ପଦସୋଧମ୍ମେ ୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦୋ ହି ଇଧାପି ସବ୍ବୋ ଧମ୍ମୋଯେୱ। ତସ୍ମିଂ ଦେସେତୀତି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ଦେସେତି। ସମ୍ପଦାନତ୍ଥେ ୱା ଏତଂ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ। ତସ୍ସା ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ମାତୁଗାମସ୍ସାତି ଏକିସ୍ସା ଦେସେତ୍ୱା ପୁନ ଆଗତାଗତାଯ ଅଞ୍ଞିସ୍ସାପି ଦେସେତୀତି ଏୱଂ ଏକାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ମାତୁଗାମସତସହସ୍ସନ୍ନମ୍ପି ଦେସେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ସମଂ ନିସିନ୍ନାନଂ ମାତୁଗାମାନଂ ''ତୁମ୍ହାକଂ ଏକେକିସ୍ସା ଏକେକଂ ଗାଥଂ ଦେସେସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥାତି ଦେସେତି, ଅନାପତ୍ତି। ପଠମଂ ଏକେକିସ୍ସା ଏକେକଂ ଗାଥଂ କଥେସ୍ସାମୀତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଜାନାପେତ୍ୱା କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ପଚ୍ଛାତି। ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ କଥେତୀତି ମାତୁଗାମୋ ''ଦୀଘନିକାଯୋ ନାମ ଭନ୍ତେ କିମତ୍ଥଂ ଦୀପେତୀ''ତି ପୁଚ୍ଛତି। ଏୱଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ ଭିକ୍ଖୁ ସବ୍ବଂ ଚେପି ଦୀଘନିକାଯଂ କଥେତି, ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନଂ – ୱାଚତୋ ଚ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଧମ୍ମଦେସନାସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ଭୂତାରୋଚନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୭। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ୱତ୍ଥୁକଥାଯ ତାୱ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ସବ୍ବଂ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଅଯମେୱ ହି ୱିସେସୋ – ତତ୍ଥ ଅଭୂତଂ ଆରୋଚେସୁଂ, ଇଧ ଭୂତଂ। ଭୂତମ୍ପି ପୁଥୁଜ୍ଜନା ଆରୋଚେସୁଂ, ନ ଅରିଯା। ଅରିଯାନଞ୍ହି ପଯୁତ୍ତୱାଚା ନାମ ନତ୍ଥି, ଅତ୍ତନୋ ଗୁଣେ ଆରୋଚଯମାନେ ପନ ଅଞ୍ଞେ ନ ପଟିସେଧେସୁଂ, ତଥାଉପ୍ପନ୍ନେ ଚ ପଚ୍ଚଯେ ସାଦିଯିଂସୁ, ତଥାଉପ୍ପନ୍ନଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତା।

''ଅଥ ଖୋ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁ''ନ୍ତିଆଦିମ୍ହି ପନ ଯେ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସିଂସୁ, ତେ ଆରୋଚେସୁନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ''କଚ୍ଚି ପନ ୱୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଭୂତ''ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛିତେ ପନ ସବ୍ବେପି ''ଭୂତଂ ଭଗୱା''ତି ପଟିଜାନିଂସୁ। ଅରିଯାନମ୍ପି ହି ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଭୂତୋ

ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମୋତି। ଅଥ ଭଗଵା ଅରିଯମିସ୍ସକତ୍ତା ‘‘ମୋଘପୁରିସା’’ତି ଅଵତ୍ୱା ‘‘କଥଞ୍ହି ନାମ ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖଵେ’’ତି ଵତ୍ୱା ‘‘ଉଦରସ୍ସ କାରଣା’’ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯସ୍ମା ଅରିଯା ଅଞ୍ଞେସଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘ଅଯ୍ୟୋ କିର, ଭନ୍ତେ, ସୋତାପନ୍ନୋ’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ପସନ୍ନେହି ମନୁସ୍ସେହି ପୁଚ୍ଛିଯମାନା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେ ସିକ୍ଖାପଦେ ଅନାଦୀନଵଦସ୍ସିନୋ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ଅତ୍ତନୋ ଚ ପରେସଞ୍ଚ ଵିସେସାଧିଗମଂ ପଟିଜାନିଂସୁ। ଏଵଂ ପଟିଜାନନ୍ତେହି ଚ ତେହି ଯଂ ଅଞ୍ଞେ ଉଦରସ୍ସ କାରଣା ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଵଣ୍ଣଂ ଭାସିତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତଂ ଉପ୍ପାଦେସୁଂ, ତଂ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ସାଦିଯନ୍ତେହିପି ଉଦରସ୍ସ କାରଣା ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଵଣ୍ଣୋ ଭାସିତୋ ଵିଯ ହୋତି। ତସ୍ମା ସବ୍ବସଙ୍ଗାହିକେନେଵ ନଯେନ ‘‘କଥଞ୍ହି ନାମ ତୁମ୍ହେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଉଦରସ୍ସ କାରଣା ଗିହୀନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମସ୍ସ ଵଣ୍ଣଂ ଭାସିସ୍ସଥା’’ତି ଆହ। ସେସଂ ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକଵତ୍ଥୁସଦିସମେଵ। ସିକ୍ଖାପଦଵିଭଙ୍ଗେପି କେଵଲଂ ତତ୍ଥ ପାରାଜିକଞ୍ଚେଵ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଇଧ ଭୂତତ୍ତା ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚେଵ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଅଯଂ ଵିସେସୋ। ସେସଂ ଵୁତ୍ତନଯମେଵ।

୭୭।‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭୂତଂ ଆରୋଚେତୀ’’ତି ଉତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମମେଵ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତଂ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲେ ହି ଅନ୍ତରା ଵା ଅତିକଡ୍ଢିଯମାନେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଭୂତଂ ଆରୋଚେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ସୁତପରିଯତ୍ତିସୀଲଗୁଣଂ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାପି ଆରୋଚେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ଆଦିକମ୍ମିକସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ‘‘ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସା’’ତି ଇଦଂ ପନ ଇଧ ନ ଵୁତ୍ତଂ। କସ୍ମା? ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନାନଂ ଉମ୍ମାଦସ୍ସ ଵା ଚିତ୍ତକ୍ଖେପସ୍ସ ଵା ଅଭାଵାତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯମ୍ପି ହି ଵିଚାରିତଂ ‘‘ଝାନଲାଭୀ ପନ ପରିହୀନେ ଝାନେ ଉମ୍ମତ୍ତକୋ ଭଵେଯ୍ୟ, ତସ୍ସପି ଭୂତାରୋଚନପଚ୍ଚଯା ଅନାପତ୍ତି ନ ଵତ୍ତବ୍ବା, ଭୂତସ୍ସେଵ ଅଭାଵତୋ’’ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଵ।

ଭୂତାରୋଚନଂ ନାମେତଂ ପୁବ୍ବେ ଅଵୁତ୍ତେହି ତୀହି ସମୁଟ୍ଠାନେହି ସମୁଟ୍ଠାତି – କାଯତୋ ଵାଚତୋ କାଯଵାଚତୋ ଚାତି। କିରିଯଂ , ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଵଚୀକମ୍ମଂ, କୁସଲାବ୍ୟାକତଚିତ୍ତେହି ଦ୍ୱିଚିତ୍ତଂ, ସୁଖମଜ୍ଝତ୍ତଵେଦନାହି ଦ୍ୱିଵେଦନନ୍ତି।

ଭୂତାରୋଚନସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାରୋଚନସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୭୮। ନଵମସିକ୍ଖାପଦେ – ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ଆପତ୍ତି ଚତ୍ତାରି ଚ ପାରାଜିକାନି ତେରସ ଚ ସଙ୍ଘାଦିସେସାତି ଇମିସ୍ସା ପାଳିଯା ‘‘ପାରାଜିକାନି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଦ୍ଦତ୍ଥଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତାନି, ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପନ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତ’’ନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଵୁତ୍ତଂ। ତତ୍ରାଯଂ ଵିଚାରଣା – ସଚେ ପାରାଜିକଂ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ନ ଭଵେଯ୍ୟ, ଯଥା ସମାନେପି ଭିକ୍ଖୁ-ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନସଦ୍ଦେ ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅନଧିପ୍ପେତା ହୋତି, ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଵସେସୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ଵୁଚ୍ଚତି; ଏଵମିଧ ସମାନେପି ପାରାଜିକସଙ୍ଘାଦିସେସାନଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଦ୍ଦେ ଯଦି ପାରାଜିକଂ ଅନଧିପ୍ପେତଂ, ‘‘ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ଆପତ୍ତି ତେରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସା’’ତି ଏତଦେଵ ଵତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା। ତତ୍ଥ ଭଵେଯ୍ୟ ‘‘ଯୋ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ, ସୋ ଭିକ୍ଖୁଭାଵତୋ ଚୁତୋ, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେନ୍ତୋ ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତୀ’’ତି। ଏଵଂ ସତି ଅକ୍କୋସନ୍ତୋପି ଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ପାଚିତ୍ତିଯମେଵ ଚ ଆପଜ୍ଜତି। ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ‘‘ଅସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ, ତଞ୍ଚେ ଅସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠି ସମାନୋ ଓକାସଂ କାରାପେତ୍ୱା ଅକ୍କୋସାଧିପ୍ପାଯୋ ଵଦତି, ଆପତ୍ତି ଓମସଵାଦସ୍ସା’’ତି (ପାରା। ୩୮୯)। ଏଵଂ ପାଳିଯା ଵିଚାରିଯମାନାଯ ପାରାଜିକଂ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେଵ ଦିସ୍ସତି। କିଞ୍ଚାପି ଦିସ୍ସତି, ଅଥ ଖୋ ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଵୁତ୍ତତ୍ତା ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯାଵ ଏତ୍ଥ ପମାଣଂ, ନ ଅଞ୍ଞା ଵିଚାରଣା। ପୁବ୍ବେପି ଚ ଆଵୋଚୁମ୍ହ – ‘‘ବୁଦ୍ଧେନ ଧମ୍ମୋ ଵିନଯୋ ଚ ଵୁତ୍ତୋ, ଯୋ ତସ୍ସ ପୁତ୍ତେହି ତଥେଵ ଞାତୋ’’ତିଆଦି (ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।ଗନ୍ଥାରମ୍ଭକଥା)। ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯା ହି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଅଧିପ୍ପାଯଂ ଜାନନ୍ତି।

ଇମିନାପି ଚେତଂ ପରିଯାଯେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯାତି ହି ଵୁତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତିଯା ଚ ଆରୋଚନଂ ଆଯତିଂ ସଂଵରତ୍ଥାଯ ପୁନ ତଥାରୂପଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅନାପଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ ଭଗଵତା ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ନ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅଵଣ୍ଣମତ୍ତପ୍ପକାସନତ୍ଥାଯ, ସାସନେ ଚସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନିସେଧନତ୍ଥାଯ , ନ ଚ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନସ୍ସ ପୁନ ତଥାରୂପାଯ ଆପତ୍ତିଯା ଅନାପଜ୍ଜନେନ ଭିକ୍ଖୁଭାଵୋ ନାମ ଅତ୍ଥି। ତସ୍ମା ‘‘ପାରାଜିକାନି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସଦ୍ଦତ୍ଥଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତାନି, ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ପନ ଇଧାଧିପ୍ପେତ’’ନ୍ତି ଯଂ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଵୁତ୍ତଂ, ତଂ ସୁଵୁତ୍ତମେଵ।

୮୦।ଅତ୍ଥିଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତି ଆପତ୍ତିପରିଯନ୍ତାତିଆଦୀସୁ ପନ ଯା ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁସମ୍ମୁତି ଵୁତ୍ତା, ସା ନ କତ୍ଥଚି ଆଗତା, ଇଧ ଵୁତ୍ତତ୍ତାଯେଵ ପନ ଅଭିଣ୍ହାପତ୍ତିକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ଏଵମେସ ପରେସୁ ହିରୋତ୍ତପ୍ପେନାପି ଆଯତିଂ ସଂଵରଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ହିତେସିତାଯ ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅପଲୋକେତ୍ୱା ସଙ୍ଘେନ କାତବ୍ବାତି ଵେଦିତବ୍ବାତି।

୮୨।ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ପଞ୍ଚପି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ପାରାଜିକଂ

ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱା ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱା ଅଜ୍ଝାଚାରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିତୋ ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୋ ନାମ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ, ସେସାନି ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୋ। ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିକାଯସଂସଗ୍ଗଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଅତ୍ତକାମା ପନସ୍ସ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମାତି ୱୁତ୍ତଂ।

୮୩।ୱତ୍ଥୁଂ ଆରୋଚେତୀତି ''ଅଯଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଂ ଆପନ୍ନୋ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପନ୍ନୋ, ଅତ୍ତକାମଂ ଆପନ୍ନୋ'' କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ଆପନ୍ନୋତି ଏୱଂ ୱଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଆପତ୍ତିଂ ଆରୋଚେତୀତି ଏତ୍ଥ ''ଅଯଂ ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନୋ, ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ପାଟିଦେସନୀଯଂ ଦୁକ୍କଟଂ ଦୁବ୍ଭାସିତଂ ଆପନ୍ନୋ''ତି ୱଦତି ଅନାପତ୍ତି। ''ଅଯଂ ଅସୁଚିଂ ମୋଚେତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଦିସେସଂ ଆପନ୍ନୋ''ତିଆଦିନା ପନ ନଯେନ ୱତ୍ଥୁନା ସଦ୍ଧିଂ ଆପତ୍ତିଂ ଘଟେତ୍ୱା ଆରୋଚେନ୍ତସ୍ସେୱ ଆପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲାରୋଚନସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ପଥୱୀଖଣନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୬। ଦସମସିକ୍ଖାପଦେ – ଜାତା ଚ ପଥୱୀ ଅଜାତା ଚ ପଥୱୀତି ଇମେହି ପଦେହି ଜାତପଥୱିଞ୍ଚ ଅଜାତପଥୱିଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତି। ଅପ୍ପପାସାଣାଦୀସୁ ଅପ୍ପା ପାସାଣା ଏତ୍ଥାତି ଅପ୍ପପାସାଣାତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ମୁଟ୍ଠିପ୍ପମାଣତୋ ଉପରି ପାସାଣାତି ୱେଦିତବ୍ବା, ମୁଟ୍ଠିପ୍ପମାଣା ସକ୍ଖରା। କଥଲାତି କପାଲଖଣ୍ଡାନି। ମରୁମ୍ବାତି କଟସକ୍ଖରା। ୱାଲିକାତି ୱାଲୁକାଯେୱ। ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପଂସୁକାତି ତୀସୁ କୋଟ୍ଠାସେସୁ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସା ପଂସୁ, ଏକୋ ପାସାଣାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରୋ। ଅଦଡ୍ଢାପୀତି ଉଦ୍ଧନପତ୍ତପଚନକୁମ୍ଭକାରାୱାପାଦିୱସେନ ତଥା ତଥା ଅଦଡ୍ଢା। ସା ପନ ୱିସୁଂ ନତ୍ଥି, ସୁଦ୍ଧପଂସୁଆଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରାୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ଯେଭୁଯ୍ୟେନସକ୍ଖରାତି ବହୁତରା ସକ୍ଖରା। ହତ୍ଥିକୁଚ୍ଛିଯଂ କିର ଏକପଚ୍ଛିପୂରଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଦୋଣିଯଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ପଥୱିଯା ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ସକ୍ଖରଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ସଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଖଣିଂସୁ। ଯାନି ପନ ମଜ୍ଝେ ''ଅପ୍ପପଂସୁ ଅପ୍ପମତ୍ତିକା''ତି ଦ୍ୱେ ପଦାନି, ତାନି ଯେଭୁଯ୍ୟେନପାସାଣାଦିପଞ୍ଚକମେୱ ପୱିସନ୍ତି ତେସଂଯେୱ ହି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପଭେଦଦସ୍ସନମେତଂ। ସଯଂ ଖଣତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପହାରେ ପହାରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସକିଂ ଆଣତ୍ତୋ ବହୁକମ୍ପି ଖଣତୀତି ସଚେପି ସକଲଦିୱସଂ ଖଣତି, ଆଣାପକସ୍ସ ଏକଂଯେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସଚେ ପନ କୁସିତୋ ହୋତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଆଣାପେତବ୍ବୋ। ତଂ ଆଣାପେତ୍ୱା ଖଣାପେନ୍ତସ୍ସ ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅଯଂ ତାୱ ପାଳିୱଣ୍ଣନା।

ଅଯଂ ପନ ପାଳିମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ''ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଖଣା''ତି ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତି। ଖତାଯେୱ ହି ପୋକ୍ଖରଣୀ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ଅଯଂ କପ୍ପିଯୱୋହାରୋ। ଏସ ନଯୋ ''ୱାପିଂ ତଳାକଂ ଆୱାଟଂ ଖଣା''ତିଆଦୀସୁପି। ''ଇମଂ ଓକାସଂ ଖଣ, ଇମସ୍ମିଂ ଓକାସେ ପୋକ୍ଖରଣିଂ ଖଣା''ତି ୱତ୍ତୁଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତି। ''କନ୍ଦଂ ଖଣ, ମୂଲଂ ଖଣା''ତି ଅନିଯାମେତ୍ୱା ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ''ଇମଂ ୱଲ୍ଲିଂ ଖଣ, ଇମସ୍ମିଂ ଓକାସେ କନ୍ଦଂ ୱା ମୂଲଂ ୱା ଖଣା''ତି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପୋକ୍ଖରଣିଂ ସୋଧେନ୍ତେହି ଯୋ କୁଟେହି ଉସ୍ସିଞ୍ଚିତୁଂ ସକ୍କା ହୋତି ତନୁକକଦ୍ଦମୋ, ତଂ ଅପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ବହଲଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଆତପେନ ସୁକ୍ଖକଦ୍ଦମୋ ଫଲତି, ତତ୍ର ଯୋ ହେଟ୍ଠା ପଥୱିଯା ଅସମ୍ବଦ୍ଧୋ, ତମେୱ ଅପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଦକେନ ଗତଟ୍ଠାନେ ଉଦକପପ୍ପଟକୋ ନାମ ହୋତି, ୱାତପ୍ପହାରେନ ଚଲତି, ତଂ ଅପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ପୋକ୍ଖରଣୀଆଦୀନଂ ତଟଂ ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଉଦକସାମନ୍ତା ପତତି, ସଚେ ଓମକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠଂ, ଛିନ୍ଦିତୁଂ ୱା ଭିନ୍ଦିତୁଂ ୱା ୱଟ୍ଟତି, ଚାତୁମାସତୋ ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ଉଦକେଯେୱ ପତତି, ଦେୱେ ଅତିରେକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠେପି ଉଦକେଯେୱ ଉଦକସ୍ସ ପତିତତ୍ତା ୱଟ୍ଟତି। ପାସାଣପିଟ୍ଠିଯଂ ସୋଣ୍ଡିଂ ଖଣନ୍ତି, ସଚେ ତତ୍ଥ ପଠମମେୱ ସୁଖୁମରଜଂ ପତତି, ତଞ୍ଚେ ଦେୱେନ ଓୱଟ୍ଠଂ ହୋତି, ଚାତୁମାସଚ୍ଚଯେନ ଅକପ୍ପିଯପଥୱୀସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ଉଦକେ ପରିଯାଦିଣ୍ଣେ ସୋଣ୍ଡିଂ ସୋଧେନ୍ତେହି ତଂ ୱିକୋପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପଠମମେୱ ଉଦକେନ ପୂରତି, ପଚ୍ଛା ରଜଂ ପତତି, ତଂ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ଥ ହି ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେପି ଉଦକେଯେୱ ଉଦକଂ ପତତୀତି। ପିଟ୍ଠିପାସାଣେ ସୁଖୁମରଜଂ ହୋତି, ଦେୱେ ଫୁସାଯନ୍ତେ ଅଲ୍ଲୀଯତି, ତମ୍ପି ଚାତୁମାସଚ୍ଚଯେନ ୱିକୋପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ଅକତପବ୍ଭାରେ ୱମ୍ମିକୋ ଉଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ଯଥାସୁଖଂ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଉଟ୍ଠହତି, ଓମକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠୋଯେୱ ୱଟ୍ଟତି। ରୁକ୍ଖାଦୀସୁ ଆରୁଳ୍ହୌପଚିକାମତ୍ତିକାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦଗୂଥମୂସିକୁକ୍କରଗୋକଣ୍ଟକାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଗୋକଣ୍ଟକୋ ନାମ ଗାୱୀନଂ ଖୁରଚ୍ଛିନ୍ନକଦ୍ଦମୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ସଚେ ପନ ହେଟ୍ଠିମତଲେନ ଭୂମିସମ୍ବନ୍ଧୋ ହୋତି, ଏକଦିୱସମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। କସିତଟ୍ଠାନେପି

ନଙ୍ଗଲଚ୍ଛିନ୍ନମତ୍ତିକାପିଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଏସେୱ ନଯୋ। ପୁରାଣସେନାସନଂ ହୋତି ଅଚ୍ଛଦନଂ ୱା ୱିନଟ୍ଠଚ୍ଛଦନଂ ୱା, ଅତିରେକଚାତୁମାସଂ ଓୱଟ୍ଠଂ ଜାତପଥୱୀସଙ୍ଖମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ତତୋ ଅୱସେସଂ ଛଦନିଟ୍ଠକଂ ୱା ଗୋପାନସୀଆଦିକଂ ଉପକରଣଂ ୱା ‘‘ଇଟ୍ଠକଂ ଗଣ୍ହାମି ଗୋପନସିଂ ଭିତ୍ତିପାଦଂ ପଦରତ୍ଥରଣଂ ପାସାଣତ୍ଥମ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାମୀ’’ତି ସଞ୍ଞାଯ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ମତ୍ତିକା ପତତି, ଅନାପତ୍ତି। ଭିତ୍ତିମତ୍ତିକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ପନ ଆପତ୍ତି। ସଚେ ଯା ଯା ଅତିନ୍ତା ତଂ ତଂ ଗଣ୍ହାତି, ଅନାପତ୍ତି।

ଅନ୍ତୋଗେହେ ମତ୍ତିକାପୁଞ୍ଜୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଏକଦିୱସଂ ଓୱଟ୍ଠେ ଗେହଂ ଛାଦେନ୍ତି, ସଚେ ସକୋ ତିନ୍ତୋ ଚାତୁମାସଚ୍ଚଯେନ ଜାତପଥୱୀଯେୱ। ଅଥସ୍ସ ଉପରିଭାଗୋଯେୱ ତିନ୍ତୋ, ଅନ୍ତୋ ଅତିନ୍ତୋ, ଯତ୍ତକଂ ତିନ୍ତଂ ତଂ କପ୍ପିଯକାରକେହି କପ୍ପିଯୱୋହାରେନ ଅପନାମେତ୍ୱା ସେସଂ ଯଥାସୁଖଂ ୱଳଞ୍ଜେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଦକେନ ତେମେତ୍ୱା ଏକାବଦ୍ଧାଯେୱ ହି ଜାତପଥୱୀ ହୋତି, ନ ଇତରାତି।

ଅବ୍ଭୋକାସେ ମତ୍ତିକାପାକାରୋ ହୋତି, ଅତିରେକଚାତୁମାସଂ ଚେ ଓୱଟ୍ଠୋ ଜାତପଥୱୀସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛତି। ତତ୍ଥ ଲଗ୍ଗପଂସୁଂ ପନ ଅଲ୍ଲହତ୍ଥେନ ଛୁପିତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଇଟ୍ଠକପାକାରୋ ହୋତି, ଯେଭୁଯ୍ୟେନକଥଲଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି, ଯଥାସୁଖଂ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅବ୍ଭୋକାସେ ଠିତମଣ୍ଡପତ୍ଥମ୍ଭଂ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସଞ୍ଚାଲେତ୍ୱା ପଥୱିଂ ୱିକୋପେନ୍ତେନ ଗହେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଉଜୁକମେୱ ଉଦ୍ଧରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଞ୍ଞମ୍ପି ସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖଂ ୱା ସୁକ୍ଖଖାଣୁକଂ ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଏସେୱ ନଯୋ। ନୱକମ୍ମତ୍ଥଂ ପାସାଣଂ ୱା ରୁକ୍ଖଂ ୱା ଦଣ୍ଡକେହି ଉଚ୍ଚାଲେତ୍ୱା ପୱଟ୍ଟେନ୍ତା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତତ୍ଥ ପଥୱୀ ଭିଜ୍ଜତି, ସଚେ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତା ପୱଟ୍ଟେନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତି। ଅଥ ପନ ତେନ ଅପଦେସେନ ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିତୁକାମାଯେୱ ହୋନ୍ତି, ଆପତ୍ତି। ସାଖାଦୀନି କଡ୍ଢନ୍ତାନମ୍ପି ପଥୱିଯଂ ଦାରୂନି ଫାଲେନ୍ତାନମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ପଥୱିଯଂ ଅଟ୍ଠିସୂଚିକଣ୍ଟକାଦୀସୁପି ଯଂକିଞ୍ଚି ଆକୋଟେତୁଂ ୱା ପୱେସେତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ପସ୍ସାୱଧାରାଯ ୱେଗେନ ପଥୱିଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି ଏୱଂ ପସ୍ସାୱମ୍ପି କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, କରୋନ୍ତସ୍ସ ଭିଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି। ୱିସମଭୂମିଂ ସମଂ କରିସ୍ସାମୀତି ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିଯା ଘଂସିତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି, ୱତ୍ତସୀସେନେୱ ହି ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। କେଚି କତ୍ତରଯଟ୍ଠିଯା ଭୂମିଂ କୋଟ୍ଟେନ୍ତି, ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନ ୱିଲିଖନ୍ତି, ‘‘ଚଙ୍କମିତଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମା’’ତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଭୂମିଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତା ଚଙ୍କମନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ୱୀରିଯସମ୍ପଗ୍ଗହତ୍ଥଂ ପନ ସମଣଧମ୍ମଂ କରୋନ୍ତେନ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଚଙ୍କମିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ‘‘ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିସ୍ସାମା’’ତି ପଥୱିଯଂ ଘଂସନ୍ତି, ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅଘଂସନ୍ତେନ ପନ ଅଲ୍ଲହତ୍ଥଂ ପଥୱିଯଂ ଠପେତ୍ୱା ରଜଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କେଚି କଣ୍ଡୁକଚ୍ଛୁଆଦୀହି ଆବାଧିକା ଛିନ୍ନତଟାଦୀସୁ ଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗାନି ଘଂସନ୍ତି ନ ୱଟ୍ଟତି।

୮୭।ଖଣତି ୱା ଖଣାପେତି ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନପି ସମ୍ମଜ୍ଜନୀସଲାକାଯପି ସଯଂ ୱା ଖଣତି, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଖଣାପେତି। ଭିନ୍ଦତି ୱା ଭେଦାପେତି ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ଉଦକମ୍ପି ଛଡ୍ଡେନ୍ତୋ ସଯଂ ୱା ଭିନ୍ଦତି, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଭିନ୍ଦାପେତି। ଦହତି ୱା ଦହାପେତି ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ପତ୍ତମ୍ପି ପଚନ୍ତୋ ସଯଂ ୱା ଦହତି, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଦହାପେତି। ଯତ୍ତକେସୁ ଠାନେସୁ ଅଗ୍ଗିଂ ଦେତି ୱା ଦାପେତି ୱା ତତ୍ତକାନି ପାଚିତ୍ତିଯାନି। ପତ୍ତଂ ପଚନ୍ତେନପି ହି ପୁବ୍ବେ ପକ୍କଟ୍ଠାନେଯେୱ ହି ପଚିତବ୍ବୋ। ଅଦଡ୍ଢାଯ ପଥୱିଯା ଅଗ୍ଗିଂ ଠପେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପତ୍ତପଚନକପାଲସ୍ସ ପନ ଉପରି ଅଗ୍ଗିଂ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଦାରୂନଂ ଉପରି ଠପେତି , ସୋ ଅଗ୍ଗି ତାନି ଦହନ୍ତୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଥୱିଂ ଦହତି, ନ ୱଟ୍ଟତି। ଇଟ୍ଠକକପାଲାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ତତ୍ରାପି ହି ଇଟ୍ଠକାଦୀନଂଯେୱ ଉପରି ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା? ତେସଂ ଅନୁପାଦାନତ୍ତା। ନ ହି ତାନି ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ଉପାଦାନସଙ୍ଖଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସୁକ୍ଖଖାଣୁସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖାଦୀସୁପି ଅଗ୍ଗିଂ ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ପଥୱିଂ ଅପ୍ପତ୍ତମେୱ ନିବ୍ବାପେତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମୀତି ଦେତି, ୱଟ୍ଟତି। ପଚ୍ଛା ନିବ୍ବାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଅୱିସଯତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି। ତିଣୁକ୍କଂ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ହତ୍ଥେ ଡଯ୍ହମାନେ ଭୂମିଯଂ ପାତେତି, ଅନାପତ୍ତି। ପତିତଟ୍ଠାନେଯେୱ ଉପାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଦଡ୍ଢପଥୱିଯା ଚ ଯତ୍ତକଂ ଠାନଂ ଉସ୍ମାଯ ଅନୁଗତଂ, ସବ୍ବଂ ୱିକୋପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ତତ୍ଥେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋ ପନ ଅଜାନନକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅରଣୀସହିତେନ ଅଗ୍ଗିଂ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ‘‘କିଂ କରୋମୀ’’ତି ୱଦତି, ‘‘ଜାଲେହୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ‘‘ହତ୍ଥୋ ଡଯ୍ହତୀ’’ତି ୱଦତି, ‘‘ଯଥା ନ ଡଯ୍ହତି ତଥା କରୋହୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ‘‘ଭୂମିଯଂ ପାତେହୀ’’ତି ପନ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ସଚେ ହତ୍ଥେ ଡଯ୍ହମାନେ ପାତେତି ‘‘ପଥୱିଂ ଦହିସ୍ସାମୀ’’ତି ଅପାତିତତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି। ପତିତଟ୍ଠାନେ ପନ ଅଗ୍ଗିଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୮୮।ଅନାପତ୍ତି ଇମଂ ଜାନାତିଆଦୀସୁ ‘‘ଇମସ୍ସ ଥମ୍ଭସ୍ସ ଆୱାଟଂ ଜାନ, ମହାମତ୍ତିକଂ ଜାନ, ଥୁସମତ୍ତିକଂ ଜାନ, ମହାମତ୍ତିକଂ ଦେହି, ଥୁସମତ୍ତିକଂ ଦେହି, ମତ୍ତିକଂ ଆହର, ପଂସୁଂ ଆହର, ମତ୍ତିକାଯ ଅତ୍ଥୋ, ପଂସୁନା ଅତ୍ଥୋ, ଇମସ୍ସ ଥମ୍ଭସ୍ସ ଆୱାଟଂ କପ୍ପିଯଂ କରୋହି, ଇମଂ ମତ୍ତିକଂ କପ୍ପିଯଂ କରୋହି, ଇମଂ ପଂସୁଂ କପ୍ପିଯଂ କରୋହୀ’’ତି ଏୱମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ପାସାଣରୁକ୍ଖାଦୀନି ୱା ପୱଟ୍ଟେନ୍ତସ୍ସ କତ୍ତରଦଣ୍ଡେନ ୱା ଆହଚ୍ଚ ଆହଚ୍ଚ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପଥୱୀ ଭିଜ୍ଜତି, ସା ‘‘ତେନ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମୀ’’ତି ଏୱଂ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ

ଅଭିନ୍ନତ୍ତା ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଭିନ୍ନା ନାମ ହୋତି। ଇତି ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଭିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅସତିୟାତି ଅଞ୍ଞଞ୍ଞୱିହିତୋ କେନଚି ସଦ୍ଧିଂ କିଞ୍ଚି କଥେନ୍ତୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନ ୱା କତ୍ତରଯଟ୍ଠିଯା ୱା ପଥୱିଂ ୱିଲିଖନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠତି, ଏୱଂ ଅସତିୟା ୱିଲିଖନ୍ତସ୍ସ ୱା ଭିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ୱା ଅନାପତ୍ତି। ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି ଅନ୍ତୋଗେହେ ୱଓଟ୍ଟଂ ଛନ୍ନଂ ପଥୱିଂ ''ଅକପ୍ପିୟପଥୱୀ''ତି ନ ଜାନାତି, ''କପ୍ପିୟପଥୱୀ''ତି ସଞ୍ଞାୟ ୱିକୋପେତି, ''ଖଣାମି ଭିନ୍ଦାମି ଦହାମୀ''ତି ୱା ନ ଜାନାତି , କେୱଲଂ ସଙ୍ଗୋପନତ୍ଥାୟ ଖଣିତ୍ତାଦୀନି ୱା ଠପେତି, ଡୟ୍ହମାନହତ୍ଥୋ ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପାତେତି, ଏୱଂ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଥୱୀଖଣନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ମୁସାୱାଦୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୨। ଭୂତଗାମୱଗ୍ଗୋ

୧। ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୯। ସେନାସନୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଅନାଦିୟନ୍ତୋତି ତସ୍ସା ୱଚନଂ ଅଗଣ୍ହନ୍ତୋ। ଦାରକସ୍ସ ବାହୁଂ ଆକୋଟେସୀତି ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଫରସୁଂ ନିଗ୍ଗହେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ମନୁସ୍ସାନଂ ଚକ୍ଖୁୱିସଯାତୀତେ ମହାରାଜସନ୍ତିକା ଲଦ୍ଧେ ରୁକ୍ଖଟ୍ଠକଦିବ୍ବୱିମାନେ ନିପନ୍ନସ୍ସ ଦାରକସ୍ସ ବାହୁଂ ଥନମୂଲେଯେୱ ଛିନ୍ଦି। ନ ଖୋ ମେତଂ ପତିରୂପନ୍ତିଆଦିମ୍ହି ଅଯଂ ସଙ୍ଖେପୱଣ୍ଣନା – ହିମୱନ୍ତେ କିର ପକ୍ଖଦିୱସେସୁ ଦେୱତାସନ୍ନିପାତୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ରୁକ୍ଖଧମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି – ''ତ୍ୱଂ ରୁକ୍ଖଧମ୍ମେ ଠିତା ନ ଠିତା''ତି? ରୁକ୍ଖଧମ୍ମୋ ନାମ ରୁକ୍ଖେ ଛିଜ୍ଜମାନେ ରୁକ୍ଖଦେୱତାୟ ମନୋପଦୋସସ୍ସ ଅକରଣଂ। ତତ୍ଥ ଯା ଦେୱତା ରୁକ୍ଖଧମ୍ମେ ଅଟ୍ଠିତା ହୋତି, ସା ଦେୱତାସନ୍ନିପାତଂ ପୱିସିତୁଂ ନ ଲଭତି। ଇତି ସା ଦେୱତା ଇମଞ୍ଚ ରୁକ୍ଖଧମ୍ମେ ଅଟ୍ଠାନପଚ୍ଚୟଂ ଆଦୀନୱଂ ଅଦ୍ଦସ, ଭଗୱତୋ ଚ ସମ୍ମୁଖା ସୁତପୁବ୍ବଧମ୍ମଦେସନାନୁସାରେନ ତଥାଗତସ୍ସ ଛଦ୍ଦନ୍ତାଦିକାଲେ ପୁବ୍ବଚରିତଂ ଅନୁସ୍ସରି। ତେନସ୍ସା ଏତଦହୋସି – ''ନ ଖୋ ମେତଂ ପତିରୂପଂ…ପେ… ୱୋରୋପେୟ୍ୟ''ନ୍ତି। ଯଂନୂନାହଂ ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେୟ୍ୟନ୍ତି ଇଦଂ ପନସ୍ସା ''ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ସପିତିକୋ ପୁତ୍ତୋ, ଅଦ୍ଧା ଭଗୱା ଇମଂ ଇମସ୍ସ ଅଜ୍ଝାଚାରଂ ସୁତ୍ୱା ମରିୟାଦଂ ବନ୍ଧିସ୍ସତି, ସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଞପେସ୍ସତୀ''ତି ପଟିସଞ୍ଚିକ୍ଖନ୍ତିୟା ଅହୋସି। ସଚଜ୍ଜ ତ୍ୱଂ ଦେୱତେତି ସଚେ ଅଜ୍ଜ ତ୍ୱଂ ଦେୱତେ। ପସୱେୟ୍ୟାସୀତି ଜନେୟ୍ୟାସି ଉପ୍ପାଦେୟ୍ୟାସି। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱତ୍ୱା ଭଗୱା ତଂ ଦେୱତଂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ –

''ଯୋ ୱେ ଉପ୍ପତିତଂ କୋଧଂ, ରଥଂ ଭନ୍ତଂୱ ୱାରଯେ;

ତମହଂ ସାରଥିଂ ବ୍ରୂମି, ରସ୍ମିଗ୍ଗାହୋ ଇତରୋ ଜନୋ''ତି। (ଧ। ପ। ୨୨୨);

ଇମଂ ଗାଥମଭାସି। ଗାଥାପରିୟୋସାନେ ସା ଦେୱତା ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାସି। ପୁନ ଭଗୱା ସମ୍ପତ୍ତପରିସାୟ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ –

''ଯୋ ଉପ୍ପତିତଂ ୱିନେତି କୋଧଂ, ୱିସଟଂ ସପ୍ପୱିସଂୱ ଓସଧେହି;

ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଜହାତି ଓରପାରଂ, ଉରଗୋ ଜିଣ୍ଣମିୱତ୍ତଚଂ ପୁରାଣ''ନ୍ତି। (ସୁ। ନି। ୧);

ଇମଂ ଗାଥମଭାସି। ତତ୍ର ପଠମଗାଥା ଧମ୍ମପଦେ ସଙ୍ଗହଂ ଆରୁଳ୍ହା, ଦୁତିୟା ସୁତ୍ତନିପାତେ, ୱତ୍ଥୁ ପନ ୱିନଯେତି। ଅଥ ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋଯେୱ ତସ୍ସା ଦେୱତାୟ ୱସନଟ୍ଠାନଂ ଆୱଜ୍ଜନ୍ତୋ ପତିରୂପଂ ଠାନଂ ଦିସ୍ୱା ''ଗଚ୍ଛ, ଦେୱତେ, ଅସୁକସ୍ମିଂ ଓକାସେ ରୁକ୍ଖୋ ୱିୱିତ୍ତୋ, ତସ୍ମିଂ ଉପଗଚ୍ଛା''ତି ଆହ। ସୋ କିର ରୁକ୍ଖୋ ନ ଆଳୱିରଟ୍ଠେ, ଜେତୱନସ୍ସ ଅନ୍ତୋପରିକ୍ଖେପେ, ଯସ୍ସ ଦେୱପୁତ୍ତସ୍ସ ପରିଗ୍ଗହୋ ଅହୋସି, ସୋ ଚୁତୋ; ତସ୍ମା ''ୱିୱିତ୍ତୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚ ପନ ସା ଦେୱତା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧତୋ ଲଦ୍ଧପରିହାରା ବୁଦ୍ଧୁପଟ୍ଠାୟିକା ଅହୋସି। ଯଦା ଦେୱତାସମାଗମୋ ହୋତି, ତଦା ମହେସକ୍ଖଦେୱତାସୁ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀସୁ ଅଞ୍ଞା ଅପ୍ପେସକ୍ଖା ଦେୱତା ଯାୱ ମହାସମୁଦ୍ଦଚକ୍କୱାଳପବ୍ବତା ତାୱ ପଟିକ୍କମନ୍ତି। ଅଯଂ ପନ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିତ୍ୱାୱ ଧମ୍ମଂ ସୁଣାତି। ଯମ୍ପି ପଠମଯାମେ ଭିକ୍ଖୂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ମଜ୍ଝିମଯାମେ ଦେୱତା, ତଂ ସବ୍ବଂ ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦିତ୍ୱା

ସୁଣାତି। ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାରାଜାନୋପି ଭଗୱତୋ ଉପଟ୍ଠାନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତା ତଂ ଦେୱତଂ ଦିସ୍ୱାୱ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

୯୦।ଭୂତଗାମପାତବ୍ବତାଯାତି ଏତ୍ଥ ଭୱନ୍ତି ଅହୁୱୁଞ୍ଚାତି ଭୂତା; ଜାଯନ୍ତି ୱଡ୍ଢନ୍ତି ଜାତା ୱଡ୍ଢିତା ଚାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗାମୋତି ରାସି; ଭୂତାନଂ ଗାମୋତି ଭୂତଗାମୋ; ଭୂତା ଏୱ ୱା ଗାମୋ ଭୂତଗାମୋ; ପତିଟ୍ଠିତହରିତତିଣରୁକ୍ଖାଦୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ପାତବ୍ବସ୍ସ ଭାୱୋ ପାତବ୍ବତା; ଛେଦନଭେଦନାଦୀହି ଯଥାରୁଚି ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତାତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ସା ଭୂତଗାମପାତବ୍ବତାଯ; ନିମିତ୍ତତ୍ଥେ ଭୁମ୍ମୱଚନଂ, ଭୂତଗାମପାତବ୍ବତାହେତୁ, ଭୂତଗାମସ୍ସ ଛେଦନାଦିପଚ୍ଚଯା ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୧। ଇଦାନି ତଂ ଭୂତଗାମଂ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଭୂତଗାମୋ ନାମ ପଞ୍ଚ ବୀଜଜାତାନୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଭୂତଗାମୋ ନାମାତି ଭୂତଗାମଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଯସ୍ମିଂ ସତି ଭୂତଗାମୋ ହୋତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ପଞ୍ଚ ବୀଜଜାତାନୀ"ତି ଆହାତି ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଂ ସନ୍ତେପି "ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ମୂଲେ ଜାଯନ୍ତୀ"ତିଆଦୀନି ନ ସମେନ୍ତି। ନ ହି ମୂଲବୀଜାଦୀନି ମୂଲାଦୀସୁ ଜାଯନ୍ତି, ମୂଲାଦୀସୁ ଜାଯମାନାନି ପନ ତାନି ବୀଜାକତାନି, ତସ୍ମା ଏୱମେତ୍ଥ ୱଣ୍ଣନା ୱେଦିତବ୍ବା – ଭୂତଗାମୋ ନାମାତି ୱିଭଜିତବ୍ବପଦଂ। ପଞ୍ଚାତି ତସ୍ସ ୱିଭାଗପରିଚ୍ଛେଦୋ। ବୀଜଜାତାନୀତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଧମ୍ମନିଦସ୍ସନଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ବୀଜେହି ଜାତାନି ବୀଜଜାତାନି; ରୁକ୍ଖାଦୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅପରୋ ନଯୋ – ବୀଜାନି ଚ ତାନି ୱିଜାତାନି ଚ ପସୂତାନି ନିବ୍ବତ୍ତପଣ୍ଣମୂଲାନୀତି ବୀଜଜାତାନି। ଏତେନ ଅଲ୍ଲୱାଲିକାଦୀସୁ ଠପିତାନଂ ନିବ୍ବତ୍ତପଣ୍ଣମୂଲାନଂ ସିଙ୍ଗିୱେରାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ କତୋ ହୋତି।

ଇଦାନି ଯେହି ବୀଜେହି ଜାତତ୍ତା ରୁକ୍ଖାଦୀନି ବୀଜଜାତାନୀତି ୱୁତ୍ତାନି, ତାନି ଦସ୍ସେନ୍ତୋ "ମୂଲବୀଜ"ନ୍ତିଆଦିମାହ। ତେସଂ ଉଦ୍ଦେସୋ ପାକଟୋ ଏୱ। ନିଦ୍ଦେସେ ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ମୂଲେ ଜାଯନ୍ତି ମୂଲେ ସଞ୍ଜାଯନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ବୀଜତୋ ନିବ୍ବତ୍ତେନ ବୀଜଂ ଦସ୍ସିତଂ , ତସ୍ମା ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ଆଲୁୱକସେରୁକମଲୁପ୍ପଲପୁଣ୍ଡରୀକକୁୱଲଯକନ୍ଦପାଟଲିମୂଲାଦିଭେଦେ ମୂଲେ ଗଚ୍ଛୱଲ୍ଲିରୁକ୍ଖାଦୀନି ଜାଯନ୍ତି ସଞ୍ଜାଯନ୍ତି, ତାନି ଯମ୍ହି ମୂଲେ ଜାଯନ୍ତି ଚେୱ ସଞ୍ଜାଯନ୍ତି ଚ ତଞ୍ଚ, ପାଳିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ହଲିଦ୍ଦାଦି ଚ ସବ୍ବମ୍ପି ଏତଂ ମୂଲବୀଜଂ ନାମ। ଏସେୱ ନଯୋ ଖନ୍ଧବୀଜାଦୀସୁ। ଯେୱାପନକଖନ୍ଧବୀଜେସୁ ପନେତ୍ଥ ଅମ୍ବାଟକୈନ୍ଦସାଲନୁହୀପାଳିଭଦ୍ଦକଣିକାରାଦୀନି ଖନ୍ଧବୀଜାନି, ଅମୂଲୱଲ୍ଲି ଚତୁରସ୍ସୱଲ୍ଲିକଣୱୀରାଦୀନି ଫଳୁବୀଜାନି ମକଚିସୁମନଜଯସୁମନାଦୀନି ଅଗ୍ଗବୀଜାନି, ଅମ୍ବଜମ୍ବୁପନସଟ୍ଠିଆଦୀନି ବୀଜବୀଜାନୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି।

୯୨। ଇଦାନି ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ "ଭୂତଗାମପାତବ୍ବତାଯ ପାଚିତ୍ତିଯ"ନ୍ତି ତତ୍ଥ ସଞ୍ଞାୱସେନ ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିଭେଦଂ ପାତବ୍ବତାଭେଦଞ୍ଚ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ବୀଜେ ବୀଜସଞ୍ଞୀତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଯଥା "ସାଲୀନଂ ଚେପି ଓଦନଂ ଭୁଞ୍ଜତୀ"ତିଆଦୀସୁ (ମ। ନି। ୧।୭୬) ସାଲିତଣ୍ଡୁଲାନଂ ଓଦନୋ "ସାଲୀନଂ ଓଦନୋ"ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ବୀଜତୋ ସମ୍ଭୂତୋ ଭୂତଗାମୋ "ବୀଜ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯଂ ପନ "ବୀଜଗାମଭୂତଗାମସମାରମ୍ଭା ପଟିୱିରତୋ"ତିଆଦୀସୁ (ଦୀ। ନି। ୧।୧୦) ୱୁତ୍ତଂ ଭୂତଗାମପରିମୋଚନଂ କତ୍ୱା ଠପିତଂ ବୀଜଂ, ତଂ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁ। ଅଥ ୱା ଯଦେତଂ "ଭୂତଗାମୋ ନାମା"ତି ସିକ୍ଖାପଦୱିଭଙ୍ଗସ୍ସ ଆଦିପଦଂ, ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଯୋଜେତ୍ୱା ଯଂ ବୀଜଂ ଭୂତଗାମୋ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ବୀଜେ ବୀଜସଞ୍ଞୀ ସତ୍ଥକାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ସଯଂ ୱା ଛିନ୍ଦତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଛେଦାପେତି, ପାସାଣାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ସଯଂ ୱା ଭିନ୍ଦତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଭେଦାପେତି, ଅଗ୍ଗିଂ ଉପସଂହରିତ୍ୱା ସଯଂ ୱା ପଚତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ପଚାପେତି, ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯଥାରୁତଂ ପନ ଗହେତ୍ୱା ଭୂତଗାମୱିନିମୁତ୍ତସ୍ସ ବୀଜସ୍ସ ଛିନ୍ଦନାଦିଭେଦାଯ ପାତବ୍ବତାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ଅଯଞ୍ଚେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯକଥା – ଭୂତଗାମଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଭୂତଗାମପରିମୋଚିତଂ ପଞ୍ଚୱିଧମ୍ପି ବୀଜଗାମଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ।
ବୀଜଗାମଭୂତଗାମୋ ନାମେସ ଅତ୍ଥି ଉଦକଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଥଲଟ୍ଠୋ । ତତ୍ଥ ଉଦକଟ୍ଠୋ ସାସପମତ୍ତିକା ତିଲବୀଜକାଦିଭେଦା ସପଣ୍ଣିକା ଅପଣ୍ଣିକା ଚ ସବ୍ବା ସେୱାଲଜାତି ଅନ୍ତମସୋ ଉଦକପପ୍ପଟକଂ ଉପାଦାଯ "ଭୂତଗାମୋ"ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଉଦକପପ୍ପଟକୋ ନାମ ଉପରି ଥଦ୍ଧୋ ଫରୁସୱଣ୍ଣୋ, ହେଟ୍ଠା ମୁଦୁ ନୀଲୱଣ୍ଣୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ଯସ୍ସ ସେୱାଲସ୍ସ ମୂଲଂ ଓରୂହିତ୍ୱା ପଥୱିଯଂ ପତିଟ୍ଠିତଂ, ତସ୍ସ ପଥୱୀ ଠାନଂ। ଯୋ ଉଦକେ ସଞ୍ଚରତି, ତସ୍ସ ଉଦକଂ। ପଥୱିଯଂ ପତିଟ୍ଠିତଂ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱା ଠାନନ୍ତରଂ ସଙ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଉଦକେ ସଞ୍ଚରନ୍ତଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ହତ୍ଥେହି ପନ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ୱିଯୂହିତ୍ୱା ନ୍ହାଯିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସକଲଞ୍ହି ଉଦକଂ ତସ୍ସ ଠାନଂ। ତସ୍ମା ନ ସୋ ଏତ୍ତାୱତା ଠାନନ୍ତରଂ ସଙ୍କାମିତୋ ହୋତି। ଉଦକତୋ ପନ ଉଦକେନ ୱିନା ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଉକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଉଦକେନ ସଦ୍ଧିଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁନ ଉଦକେ ପକ୍ଖିପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପରିସ୍ସାୱନନ୍ତରେନ ନିକ୍ଖମତି, କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱାୱ ଉଦକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଉପ୍ପଲିନୀପଦୁମିନୀଆଦୀନି ଜଲଜୱଲ୍ଲିତିଣାନି ଉଦକତୋ ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସ ୱା ତତ୍ଥେୱ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପରେହି ଉପ୍ପାଟିତାନି ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ତାନି ହି ବୀଜଗାମେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି।
ତିଲବୀଜକସାସପମତ୍ତକସେୱାଲୋପି ଉଦକତୋ ଉଦ୍ଧତୋ ଅମିଲାତୋ ଅଗ୍ଗବୀଜସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ "ଅନନ୍ତକତିଲବୀଜକୌଦକପପ୍ପଟକାଦୀନି ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁକାନୀ"ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତତ୍ଥ କାରଣଂ ନ ଦିସ୍ସତି। ଅନ୍ଧକଟ୍ଠକଥାଯଂ "ସମ୍ପୁଣ୍ଣଭୂତଗାମୋ ନ ହୋତି,

ତସ୍ମା ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତମ୍ପି ନ ସମେତି, ଭୂତଗାମେ ହି ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ବୀଜଗାମେ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅସମ୍ପୁଣ୍ଣଭୂତଗାମୋ ନାମ ତତିୟୋ କୋଟ୍ଠାସୋ ନେୱ ପାଳିୟଂ ନ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଆଗତୋ। ଅଥ ଏତଂ ବୀଜଗାମସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସତୀତି , ତମ୍ପି ନ ଯୁତ୍ତଂ, ଅଭୂତଗାମମୂଲତ୍ତା ତାଦିସସ୍ସ ବୀଜଗାମସ୍ସାତି। ଅପିଚ ‘‘ଗରୁକଲହୁକେସୁ ଗରୁକେ ଠାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏତଂ ୱିନଯଲକ୍ଖଣଂ।

ଥଲଟ୍ଠେ – ଛିନ୍ନରୁକ୍ଖାନଂ ଅୱସିଟ୍ଠୋ ହରିତଖାଣୁ ନାମ ହୋତି। ତତ୍ଥ କକୁଧକରଞ୍ଜପିୟଙ୍ଗୁପନସାଦୀନଂ ଖାଣୁ ଉଦ୍ଧଂ ୱଡ୍ଢତି, ସୋ ଭୂତଗାମେନ ସଙ୍ଗହିତୋ। ତାଲନାଳିକେରାଦୀନଂ ଖାଣୁ ଉଦ୍ଧଂ ନ ୱଡ୍ଢତି, ସୋ ବୀଜଗାମେନ ସଙ୍ଗହିତୋ। କଦଲିୟା ପନ ଅଫଲିତାଯ ଖାଣୁ ଭୂତଗାମେନ ସଙ୍ଗହିତୋ, ଫଲିତାଯ ବୀଜଗାମେନ। କଦଲୀ ପନ ଫଲିତା ଯାୱ ନୀଲପଣ୍ଣା, ତାୱ ଭୂତଗାମେନେୱ ସଙ୍ଗହିତା, ତଥା ଫଲିତୋ ୱେଳୁ। ଯଦା ପନ ଅଗ୍ଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସୁସ୍ସତି, ତଦା ବୀଜଗାମେନ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। କତରବୀଜଗାମେନ? ଫଳୁବୀଜଗାମେନ। କିଂ ତତୋ ନିବ୍ବତ୍ତତି? ନ କିଞ୍ଚି। ଯଦି ହି ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ଭୂତଗାମେନେୱ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ। ଇନ୍ଦସାଲାଦିରୁକ୍ଖେ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ରାସିଂ କରୋନ୍ତି, କିଞ୍ଚାପି ରାସିକତଦଣ୍ଡକେହି ରତନପ୍ପମାଣାପି ସାଖା ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ବୀଜଗାମେନେୱ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତତ୍ଥ ମଣ୍ଡପତ୍ଥାଯ ୱା ୱତିଅତ୍ଥାଯ ୱା ୱଲ୍ଲିଆରୋପନତ୍ଥାଯ ୱା ଭୂମିୟଂ ନିଖଣନ୍ତି, ମୂଲେସୁ ଚେୱ ପଣ୍ଣେସୁ ଚ ନିଗ୍ଗତେସୁ ପୁନ ଭୂତଗାମସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ମୂଲମତ୍ତେସୁ ପନ ପଣ୍ଣମତ୍ତେସୁ ୱା ନିଗ୍ଗତେସୁ ବୀଜଗାମେନ ସଙ୍ଗହିତା ଏୱ।

ଯାନି କାନିଚି ବୀଜାନି ପଥୱିୟଂ ୱା ଉଦକେନ ସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠପିତାନି, କପାଲାଦୀସୁ ୱା ଅଲ୍ଲପଂସୁଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନିକ୍ଖିତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ସବ୍ବାନି ମୂଲମତ୍ତେ ପଣ୍ଣମତ୍ତେ ୱା ନିଗ୍ଗତେପି ବୀଜାନିଯେୱ। ସଚେପି ମୂଲାନି ଚ ଉପରି ଅଙ୍କୁରୋ ଚ ନିଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ଯାୱ ଅଙ୍କୁରୋ ହରିତୋ ନ ହୋତି, ତାୱ ବୀଜାନିଯେୱ। ମୁଗ୍ଗାଦୀନଂ ପନ ପଣ୍ଣେସୁ ଉଟ୍ଠିତେସୁ ୱୀହିଆଦୀନଂ ୱା ଅଙ୍କୁରେ ହରିତେ ନୀଲପଣ୍ଣୱଣ୍ଣେ ଜାତେ ଭୂତଗାମସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତାଲଟ୍ଠୀନଂ ପଠମଂ ସୂକରଦାଠା ୱିଯ ମୂଲଂ ନିଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ନିଗ୍ଗତେପି ଯାୱ ଉପରି ପତ୍ତୱଟ୍ଟି ନ ନିଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ତାୱ ବୀଜଗାମୋଯେୱ। ନାଳିକେରସ୍ସ ତଚଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦନ୍ତସୂଚି ୱିଯ ଅଙ୍କୁରୋ ନିଗ୍ଗଚ୍ଛତି , ଯାୱ ମିଗସିଙ୍ଗସଦିସା ନୀଲପତ୍ତୱଟ୍ଟି ନ ହୋତି, ତାୱ ବୀଜଗାମୋଯେୱ। ମୂଲେ ଅନିଗ୍ଗତେପି ତାଦିସାଯ ପତ୍ତୱଟ୍ଟିୟା ଜାତାଯ ଅମୂଲକଭୂତଗାମେ ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି।

ଅମ୍ବଟ୍ଠିଆଦୀନି ୱୀହିଆଦୀହି ୱିନିଚ୍ଛିନିତବ୍ବାନି। ୱନ୍ଦାକା ୱା ଅଞ୍ଞା ୱା ଯା କାଚି ରୁକ୍ଖେ ଜାଯିତ୍ୱା ରୁକ୍ଖଂ ଓତ୍ଥରତି, ରୁକ୍ଖୋୱ ତସ୍ସା ଠାନଂ, ତଂ ୱିକୋପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ତତୋ ଉଦ୍ଧରନ୍ତସ୍ସ ୱା ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଏକା ଅମୂଲିକା ଲତା ହୋତି, ଅଙ୍ଗୁଲିୱେଠକୋ ୱିଯ ୱନପ୍ପଗୁମ୍ବଦଣ୍ଡକେ ୱେଠେତି, ତସ୍ସାପି ଅଯମେୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଗେହମୁଖପାକାରୱେଦିକାଚେତିଯାଦୀସୁ ନୀଲୱଣ୍ଣୋ ସେୱାଲୋ ହୋତି, ଯାୱ ଦ୍ୱେ ତୀଣି ପତ୍ତାନି ନ ସଞ୍ଜାଯନ୍ତି ତାୱ ଅଗ୍ଗବୀଜସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି । ପତ୍ତେସୁ ଜାତେସୁ ପାଚିତ୍ତିଯୱତ୍ଥୁ। ତସ୍ମା ତାଦିସେସୁ ଠାନେସୁ ସୁଧାଲେପମ୍ପି ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଲିତ୍ତସ୍ସ ଉପରିସ୍ନେହଲେପୋ ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ନିଦାଘସମଯେ ସୁକ୍ଖସେୱାଲୋ ତିଟ୍ଠତି, ତଂ ସମ୍ମୁଞ୍ଜନୀଆଦୀହି ଘଂସିତ୍ୱା ଅପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପାନୀଯଘଟାଦୀନଂ ବହି ସେୱାଲୋ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁ, ଅନ୍ତୋ ଅବ୍ବୋହାରିକୋ। ଦନ୍ତକଟ୍ଠପୂୱାଦୀସୁ କଣ୍ଣକମ୍ପି ଅବ୍ବୋହାରିକମେୱ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ‘‘ସଚେ ଗେରୁକପରିକମ୍ମକତା ଭିତ୍ତି କଣ୍ଣକିତା ହୋତି, ଚୋଳକଂ ତେମେତ୍ୱା ପୀଳେତ୍ୱା ପମଜ୍ଜିତବ୍ବା’’ତି (ମହାୱ। ୬୬)।

ପାସାଣଜାତିପାସାଣଦଦ୍ଦୁସେୱାଲସେଲେୟ୍ୟକାଦୀନି ଅହରିତୱଣ୍ଣାନି ଅପତ୍ତକାନି ଚ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁକାନି। ଅହିଚ୍ଛତ୍ତକଂ ଯାୱ ମକୁଳଂ ହୋତି, ତାୱ ଦୁକ୍କଟୱତ୍ଥୁ। ପୁପ୍ଫିତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅବ୍ବୋହାରିକଂ। ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖତୋ ପନ ଅହିଚ୍ଛତ୍ତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୋ ରୁକ୍ଖତଚଂ ୱିକୋପେତି, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ରୁକ୍ଖପପ୍ପଟିକାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯା ପନ ଇନ୍ଦସାଲକକୁଧାଦୀନଂ ପପ୍ପଟିକା ରୁକ୍ଖତୋ ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ନିୟ୍ୟାସମ୍ପି ରୁକ୍ଖତୋ ମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା ଠିତଂ ସୁକ୍ଖରୁକ୍ଖେ ୱା ଲଗ୍ଗଂ ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖତୋ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଲାଖାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ। ରୁକ୍ଖଂ ଚାଲେତ୍ୱା ପଣ୍ଡୁପଲାସଂ ୱା ପରିଣତକଣିକାରାଦିପୁପ୍ଫଂ ୱା ପାତେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ହତ୍ଥକୁକ୍କୁଚ୍ଚେନ ମୁଦୁକେସୁ ଇନ୍ଦସାଲନୁହୀଖନ୍ଧାଦୀସୁ ୱା ତତ୍ଥଜାତକତାଲପଣ୍ଣାଦୀସୁ ୱା ଅକ୍ଖରଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ସାମଣେରାନଂ ପୁପ୍ଫଂ ଓଚିନନ୍ତାନଂ ସାଖଂ ଓନାମେତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତେହି ପନ ପୁପ୍ଫେହି ପାନୀୟଂ ନ ୱାସେତବ୍ବଂ। ପାନୀଯୱାସତ୍ଥିକେନ ସାମଣେରଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଓଚିନାପେତବ୍ବାନି। ଫଲସାଖାପି ଅତ୍ତନା ଖାଦିତୁକାମେନ ନ ଓନାମେତବ୍ବା। ସାମଣେରଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଫଲଂ ଗାହାପେତବ୍ବଂ। ଯଂକିଞ୍ଚି ଗଚ୍ଛଂ ୱା ଲତଂ ୱା ଉପ୍ପାଟେନ୍ତେହି ସାମଣେରେହି ସଦ୍ଧିଂ ଗହେତ୍ୱା ଆକଡ୍ଢିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତେସଂ ପନ ଉସ୍ସାହଜନନତ୍ଥଂ ଅନାକଡ୍ଢନ୍ତେନ କଡ୍ଢନାକାରଂ ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ୱିଯ ଅଗ୍ଗେ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯେସଂ ରୁକ୍ଖାନଂ ସାଖା ରୁହତି, ତେସଂ ସାଖଂ ମକ୍ଖିକାବୀଜନାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ କପ୍ପିୟଂ ଅକାରାପେତ୍ୱା ଗହିତଂ ତଚେ ୱା ପତ୍ତେ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ନଖେନପି ୱିଲିଖନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଲ୍ଲସିଙ୍ଗିୱେରାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଚେ ପନ କପ୍ପିୟଂ କାରାପେତ୍ୱା ସୀତଲେ ପଦେସେ ଠପିତସ୍ସ ମୂଲଂ ସଞ୍ଜାଯତି, ଉପରିଭାଗେ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଅଙ୍କୁରୋ ଜାଯତି, ହେଟ୍ଠାଭାଗେ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମୂଲେ ଚ ନୀଲଙ୍କୁରେ ଚ ଜାତେ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ଛିନ୍ଦତି ୱା ଛେଦାପେତି ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ସମ୍ମୁଞ୍ଜନୋସଲାକାଯପି ତିଣାନି ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି ଭୂମିଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତୋ ସଯଂ ୱା ଛିନ୍ଦତି, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଛେଦାପେତି। ଭିନ୍ଦତି ୱା ଭେଦାପେତି ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ଚଙ୍କମନ୍ତୋପି ଛିଜ୍ଜନକଂ ଛିଜ୍ଜତୁ, ଭିଜ୍ଜନକଂ ଭିଜ୍ଜତୁ, ଚଙ୍କମିତଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେସ୍ସାମୀତି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ପାଦେହି ଅକ୍କମନ୍ତୋ ତିଣୱଲ୍ଲିଆଦୀନି ସଯଂ ୱା ଭିନ୍ଦତି ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଭେଦାପେତି। ସଚେପି ହି ତିଣଂ ୱା ଲତଂ ୱା ଗଣ୍ଠିଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଭିଜ୍ଜତି, ଗଣ୍ଠିପି ନ କାତବ୍ବୋ। ତାଲରୁକ୍ଖାଦୀସୁ ପନ ଚୋରାନଂ ଅନାରୁହନତ୍ଥାଯ ଦାରୁମକ୍କଟକଂ ଆକୋଟେନ୍ତି, କଣ୍ଟକେ ବନ୍ଧନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଏୱଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଦାରୁମକ୍କଟକୋ ରୁକ୍ଖେ ଅଲ୍ଲୀନମତ୍ତୋୱ ହୋତି, ରୁକ୍ଖଂ ନ ପୀଳେତି, ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦ, ଲତଂ ଛିନ୍ଦ, କନ୍ଦଂ ୱା ମୂଲଂ ୱା ଉପ୍ପାଟେହୀ’’ତି ୱତ୍ତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ଅନିଯାମିତତ୍ତା। ନିଯାମେତ୍ୱା ପନ ‘‘ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦା’’ତିଆଦି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ନାମଂ ଗହେତ୍ୱାପି ‘‘ଅମ୍ବରୁକ୍ଖଂ ଚତୁରସ୍ସୱଲ୍ଲିଂ ଆଲୁୱକନ୍ଦଂ ମୁଞ୍ଜତିଣଂ ଅସୁକରୁକ୍ଖଛଲ୍ଲିଂ ଛିନ୍ଦ ଭିନ୍ଦ ଉପ୍ପାଟେହୀ’’ତିଆଦିୱଚନମ୍ପି ଅନିଯାମିତମେୱ ହୋତି। ‘‘ଇମଂ ଅମ୍ବରୁକ୍ଖ’’ନ୍ତିଆଦିୱଚନମେୱ ହି ନିଯାମିତଂ ନାମ, ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ପଚତି ୱା ପଚାପେତି ୱାତି ଅନ୍ତମସୋ ପତ୍ତମ୍ପି ପଚିତୁକାମୋ ତିଣାଦୀନଂ ଉପରି ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅଗ୍ଗିଂ କରୋନ୍ତୋ ସଯଂ ୱା ପଚତି, ଅଞ୍ଞେନ ୱା ପଚାପେତୀତି ସଙ୍ଖଂ ପଥୱୀଖଣନସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅନିଯାମେତ୍ୱା ପନ ‘‘ମୁଗ୍ଗେ ପଚ, ମାସେ ପଚା’’ତିଆଦି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ‘‘ଇମେ ମୁଗ୍ଗେ ପଚ, ଇମେ ମାସେ ପଚା’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ଅନାପତ୍ତି ଇମଂ ଜାନାତିଆଦୀସୁ ‘‘ଇମଂ ମୂଲଭେସଜ୍ଜଂ ଜାନ, ଇମଂ ମୂଲଂ ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ଦେହି, ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ୱା ଲତଂ ୱା ଆହର, ଇମିନା ପୁପ୍ଫେନ ୱା ଫଲେନ ୱା ପଣ୍ଣେନ ୱା ଅତ୍ଥୋ, ଇମଂ ରୁକ୍ଖଂ ୱା ଲତଂ ୱା ଫଲଂ ୱା କପ୍ପିଯଂ କରୋହୀ’’ତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏତ୍ତାୱତା ଭୂତଗାମପରିମୋଚନଂ କତଂ ହୋତି। ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତେନ ପନ ବୀଜଗାମପରିମୋଚନତ୍ଥଂ ପୁନ କପ୍ପିଯଂ କାରେତବ୍ବଂ।

କପ୍ପିଯକରଣଞ୍ଚେତ୍ଥ ଇମିନା ସୁତ୍ତାନୁସାରେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି ଫଲଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଅଗ୍ଗିପରିଜିତଂ ସତ୍ଥପରିଜିତଂ ନଖପରିଜିତଂ ଅବୀଜଂ ନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜମେୱ ପଞ୍ଚମ’’ନ୍ତି। ତତ୍ଥ ‘‘ଅଗ୍ଗିପରିଜିତ’’ନ୍ତି ଅଗ୍ଗିନା ପରିଜିତଂ ଅଧିଭୂତଂ ଦଡ୍ଢଂ ଫୁଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ‘‘ସତ୍ଥପରିଜିତ’’ନ୍ତି ସତ୍ଥେନ ପରିଜିତଂ ଅଧିଭୂତଂ ଛିନ୍ନଂ ୱିଦ୍ଧଂ ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସ ନଯୋ ନଖପରିଜିତେ। ଅବୀଜନିବ୍ବଟ୍ଟବୀଜାନି ସଯମେୱ କପ୍ପିଯାନି। ଅଗ୍ଗିନା କପ୍ପିଯଂ କରୋନ୍ତେନ କଟ୍ଠଗ୍ଗିଗୋମଯଗ୍ଗିଆଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଅନ୍ତମସୋ ଲୋହଖଣ୍ଡେନପି ଆଦିତ୍ତେନ କପ୍ପିଯଂ କାତବ୍ବଂ। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଏକଦେସେ ଫୁସନ୍ତେନ ‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ। ସତ୍ଥେନ କରୋନ୍ତେନ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଲୋହମଯସତ୍ଥସ୍ସ ଅନ୍ତମସୋ ସୂଚିନଖଚ୍ଛେଦନାନମ୍ପି ତୁଣ୍ଡେନ ୱା ଧାରାଯ ୱା ଛେଦଂ ୱା ୱେଧଂ ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ। ନଖେନ କପ୍ପିଯଂ କରୋନ୍ତେନ ପୂତିନଖେନ ନ କାତବ୍ବଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ପନ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଦୀପିମକ୍କଟାଦୀନଂ ସକୁନ୍ତାନଞ୍ଚ ନଖା ତିଖିଣା ହୋନ୍ତି, ତେହି କାତବ୍ବଂ। ଅସ୍ସମହିଂସସୂକରମିଗଗୋରୂପାଦୀନଂ ଖୁରା ଅତିଖିଣା, ତେହି ନ କାତବ୍ବଂ, କତମ୍ପି ଅକତଂ ହୋତି। ହତ୍ଥିନଖା ପନ ଖୁରା ନ ହୋନ୍ତି, ତେହି ୱଟ୍ଟତି। ଯେହି ପନ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତେହି ତତ୍ଥଜାତକେହିପି ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗହିତକେହିପି ଛେଦଂ ୱା ୱେଧଂ ୱା ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ‘‘କପ୍ପିଯ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥ ସଚେପି ବୀଜାନଂ ପବ୍ବତମତ୍ତୋ ରାସି ରୁକ୍ଖସହସ୍ସଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକାବଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ଉଚ୍ଛୂନଂ ୱା ମହାଭାରୋ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତୋ ହୋତି, ଏକସ୍ମିଂ ବୀଜେ ୱା ରୁକ୍ଖସାଖାଯ ୱା ଉଚ୍ଛୁମ୍ହି ୱା କପ୍ପିଯେ କତେ ସବ୍ବଂ କତଂ ହୋତି। ଉଚ୍ଛୂ ଚ ଦାରୂନି ଚ ଏକତୋ ବଦ୍ଧାନି ହୋନ୍ତି, ଉଚ୍ଛୁଂ କପ୍ପିଯଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଦାରୁଂ ୱିଜ୍ଝତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ସଚେ ପନ ଯାଯ ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ୱଲ୍ଲିଯା ୱା ବଦ୍ଧାନି, ତଂ ୱିଜ୍ଝତି, ନ ୱଟ୍ଟତି। ଉଚ୍ଛୁଖଣ୍ଡାନଂ ପଚ୍ଛିଂ ପୂରେତ୍ୱା ଆହରନ୍ତି, ଏକସ୍ମିଂ ଖଣ୍ଡେ କପ୍ପିଯେ କତେ ସବ୍ବଂ କତମେୱ ହୋତି। ମରିଚପକ୍କାଦୀହି ମିସ୍ସେତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଆହରନ୍ତି, ‘‘କପ୍ପିଯଂ କରୋହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ସଚେପି ଭତ୍ତସିତ୍ଥେ ୱିଜ୍ଝତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ତିଲତଣ୍ଡୁଲାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯାଗୁଯା ପକ୍ଖିତ୍ତାନି ପନ ଏକାବଦ୍ଧାନି ହୁତ୍ୱା ନ ସନ୍ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଏକମେକଂ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା କପ୍ପିଯଂ କାତବ୍ବମେୱ। କପିତ୍ଥଫଲାଦୀନଂ ଅନ୍ତୋ ମିଞ୍ଜଂ କଟାହଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ସଞ୍ଚରତି, ଭିନ୍ଦାପେତ୍ୱା କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତବ୍ବଂ। ଏକାବଦ୍ଧଂ ହୋତି, କଟାହେପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ପାସାଣରୁକ୍ଖାଦୀନି ୱା ପୱଟ୍ଟେନ୍ତସ୍ସ ସାଖଂ ୱା କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସ କତ୍ତରଦଣ୍ଡେନ ୱା ଭୂମିଂ ପହରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ତିଣାନି ଛିଜ୍ଜନ୍ତି, ତାନି ତେନ ଛିନ୍ଦିସ୍ସାମୀତି ଏୱଂ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଛିନ୍ନାନି ନାମ ହୋନ୍ତି। ଇତି ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ଅସତିଯାତି ଅଞ୍ଞୱିହିତୋ କେନଚି ସଦ୍ଧିଂ କିଞ୍ଚି କଥେନ୍ତୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକେନ ୱା ହତ୍ଥେନ ୱା ତିଣଂ ୱା ଲତଂ ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ତିଟ୍ଠତି, ଏୱଂ ଅସତିଯା ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରେ ବୀଜଗାମୋତି ୱା ଭୂତଗାମୋତି ୱା ନ ଜାନାତି, ଛିନ୍ଦାମୀତିପି ନ ଜାନାତି, କେୱଲଂ ୱତିଯା ୱା ପଲାଲପୁଞ୍ଜେ ୱା

ନିଖାଦନଂ ୱା ଖଣିତ୍ତିଂ ୱା କୁଦାଲଂ ୱା ସଙ୍ଗୋପନତ୍ଥାଯ ଠପେତି, ଡଯ୍ହମାନହତ୍ଥୋ ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ପାତେତି, ତତ୍ର ଚେ ତିଣାନି ଛିଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ଡଯ୍ହନ୍ତି ୱା ଅନାପତ୍ତି। ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହପାରାଜିକୱଣ୍ଣନାଯଂ ପନ ସଙ୍ଖଅଟ୍ଠକଥାସୁ ''ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ରୁକ୍ଖେନ ୱା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟୋ ହୋତି, ଓପାତେ ୱା ପତିତୋ ସକ୍କା ଚ ହୋତି ରୁକ୍ଖଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଭୂମିଂ ୱା ଖଣିତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିତୁଂ, ଜୀୱିତହେତୁପି ଅତ୍ତନା ନ କାତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞେନ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ଭୂମିଂ ୱା ଖଣିତ୍ୱା ରୁକ୍ଖଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଲ୍ଲରୁକ୍ଖତୋ ୱା ଦଣ୍ଡକଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ତଂ ରୁକ୍ଖଂ ପୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ନିକ୍ଖାମେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ କାରଣଂ ନ ଦିସ୍ସତି – ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦୱଡାହେ ଡଯ୍ହମାନେ ପଟଗ୍ଗିଂ ଦାତୁଂ, ପରିତ୍ତଂ କାତୁ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୨୮୩) ଇଦଂ ପନ ଏକମେୱ ସୁତ୍ତଂ ଦିସ୍ସତି। ସଚେ ଏତସ୍ସ ଅନୁଲୋମଂ ''ଅତ୍ତନୋ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଇଦଂ ନାନାକରଣଂ ନ ସକ୍କା ଲଦ୍ଧୁଂ। ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ କରୋନ୍ତୋ ଅତ୍ତସିନେହେନ ଅକୁସଲଚିତ୍ତେନେୱ କରୋତି, ପରୋ ପନ କାରୁଞ୍ଞେନ, ତସ୍ମା ଅନାପତ୍ତୀତି ଚେ। ଏତମ୍ପି ଅକାରଣଂ। କୁସଲଚିତ୍ତେନାପି ହି ଇମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସଙ୍ଖଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ସକ୍କା ପଟିସେଧେତୁଂ। ଗୱେସିତବ୍ବା ଏତ୍ଥ ଯୁତ୍ତି। ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯାନଂ ୱା ସଦ୍ଧାଯ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଭୂତଗାମସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଅଞ୍ଞୱାଦକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୪। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ଅନାଚାରଂ ଆଚରିତ୍ୱାତି ଅକାତବ୍ବଂ କତ୍ୱା; କାଯୱଚୀଦ୍ୱାରେସୁ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତୀତି ଅଞ୍ଞେନ ୱଚନେନ ଅଞ୍ଞଂ ୱଚନଂ ପଟିଚରତି ପଟିଚ୍ଛାଦେତି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରତି; ଇଦାନି ତଂ ପଟିଚରଣୱିଧିଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''କୋ ଆପନ୍ନୋ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ରାଯଂ ୱଚନସମ୍ବନ୍ଧୋ – ସୋ କିର କିଞ୍ଚି ୱୀତିକ୍କମଂ ଦିସ୍ୱା ''ଆୱୁସୋ, ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋସୀ''ତି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଆପତ୍ତିଯା ଅନୁଯୁଞ୍ଜିଯମାନୋ ''କୋ ଆପନ୍ନୋ''ତି ୱଦତି। ''ତତୋ ତ୍ୱ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଅହଂ କିଂ ଆପନ୍ନୋ''ତି ୱଦତି। ଅଥ ''ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ ୱା''ତି ୱୁତ୍ତେ ୱତ୍ଥୁଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୋ ''ଅହଂ କିସ୍ମିଂ ଆପନ୍ନୋ''ତି ୱଦତି। ତତୋ ''ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ୱତ୍ଥୁସ୍ମି''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଅହଂ କଥଂ ଆପନ୍ନୋ, କିଂ କରୋନ୍ତୋ ଆପନ୍ନୋମ୍ହୀ''ତି ପୁଚ୍ଛତି। ଅଥ ''ଇଦଂ ନାମ କରୋନ୍ତୋ ଆପନ୍ନୋ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କଂ ଭଣଥା''ତି ୱଦତି। ତତୋ ''ତଂ ଭଣାମା''ତି ୱୁତ୍ତେ ''କିଂ ଭଣଥା''ତି ୱଦତି।

ଅପିଚେତ୍ଥ ଅଯଂ ପାଳିମୁତ୍ତକୋପି ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରଣୱିଧି – ଭିକ୍ଖୁହି ''ତୱ ସିପାଟିକାଯ କହାପଣୋ ଦିଟ୍ଠୋ, କିସ୍ସେୱମସାରୁପ୍ପଂ କରୋସୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ''ସୁଦିଟ୍ଠଂ, ଭନ୍ତେ, ନ ପନେସୋ କହାପଣୋ; ତିପୁମଣ୍ଡଲଂ ଏତ''ନ୍ତି ଭଣନ୍ତୋ ୱା ''ତ୍ୱଂ ସୁରଂ ପିୱନ୍ତୋ ଦିଟ୍ଠୋ, କିସ୍ସେୱଂ କରୋସୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ''ସୁଦିଟ୍ଠୋ , ଭନ୍ତେ, ନ ପନେସା ସୁରା, ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ସମ୍ପାଦିତଂ ଅରିଟ୍ଠ''ନ୍ତି ଭଣନ୍ତୋ ୱା ''ତ୍ୱଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଆସନେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ନିସିନ୍ନୋ ଦିଟ୍ଠୋ, କିସ୍ସେୱମସାରୁପ୍ପଂ କରୋସୀ''ତି ୱୁତ୍ତୋ ''ଯେନ ଦିଟ୍ଠଂ ସୁଦିଟ୍ଠଂ, ୱିଞ୍ଞୂ ପନେତ୍ଥ ଦୁତିଯୋ ଅତ୍ଥି, ସୋ କିସ୍ସ ନ ଦିଟ୍ଠୋ''ତି ଭଣନ୍ତୋ ୱା, ''ଇଦିସଂ ତଯା କିଞ୍ଚି ଦିଟ୍ଠ''ନ୍ତି ପୁଟ୍ଠୋ ''ନ ସୁଣାମୀ''ତି ସୋତମୁପନେନ୍ତୋ ୱା, ସୋତଦ୍ୱାରେ ପୁଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଚକ୍ଖୁଂ ଉପନେନ୍ତୋ ୱା, ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅଞ୍ଞୱାଦକଂ ରୋପେତୂତି ଅଞ୍ଞୱାଦକଂ ଆରୋପେତୁ; ପତିଟ୍ଠାପେତୂତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିହେସକଂ ରୋପେତୂତି ଏତସ୍ମିମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୯୮ ।ଅଞ୍ଞୱାଦକେ ୱିହେସକେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଞ୍ଞଂ ୱଦତୀତି ଅଞ୍ଞୱାଦକଂ; ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରଣସ୍ସେତଂ ନାମଂ। ୱିହେସେତୀତି ୱିହେସକଂ; ତୁଣ୍ହୀଭୂତସ୍ସେତଂ ନାମଂ, ତସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ ୱିହେସକେ। ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ୱତ୍ଥୁଦ୍ୱଯେ ପାଚିତ୍ତିଯଦ୍ୱଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୦୦ ।ଅରୋପିତେ ଅଞ୍ଞୱାଦକେତି କମ୍ମୱାଚାଯ ଅନାରୋପିତେ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ। ଅରୋପିତେ ୱିହେସକେତି ଏତସ୍ମିମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୧୦୧ ।ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀତିଆଦୀସୁ ଯଂ ତଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକୱିହେସକରୋପନକମ୍ମଂ କତଂ, ତଞ୍ଚେ ଧମ୍ମକମ୍ମଂ ହୋତି, ସୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଅଞ୍ଞୱାଦକଞ୍ଚ ୱିହେସକଞ୍ଚ କରୋତି, ଅଥସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକେ ଚ ୱିହେସକେ ଚ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଇମିନା ନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୦୨ ।ଅଜାନନ୍ତୋ ପୁଚ୍ଛତୀତି ଆପତ୍ତିଂ ୱା ଆପନ୍ନଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୋଯେୱ ''କିଂ ତୁମ୍ହେ ଭଣଥ, ଅହଂ ନ ଜାନାମୀ''ତି ପୁଚ୍ଛତି। ଗିଲାନୋ ୱା ନ କଥେତୀତି ମୁଖେ ତାଦିସୋ ବ୍ୟାଧି ହୋତି, ଯେନ କଥେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭଣ୍ଡନଂ ୱାତିଆଦୀସୁ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ କଥିତେ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଭଣ୍ଡନଂ

ୱା କଲହୋ ୱା ୱିୱାଦୋ ୱା ଭୱିସ୍ସତି, ସୋ ମା ଅହୋସୀତି ମଞ୍ଚଞ୍ଚମାନୋ ନ କଥେତୀତି ଇମିନା ନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, ସିଯା କିରିଯଂ , ସିଯା ଅକିରିଯଂ, ଅଞ୍ଞେନଞ୍ଞଂ ପଟିଚରନ୍ତସ୍ସ ହି କିରିଯଂ ହୋତି, ତୁଣ୍ହୀଭାୱେନ ୱିହେସନ୍ତସ୍ସ ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅଞ୍ଞୱାଦକସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ଉଜ୍ଝାପନକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ଦବ୍ବଂ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୂ ଉଜ୍ଝାପେନ୍ତୀତି ‘‘ଛନ୍ଦାଯ ଦବ୍ବୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ’’ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତା ତଂ ଆଯସ୍ମନ୍ତଂ ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଅୱଜାନାପେନ୍ତି, ଅୱଞ୍ଞାଯ ଓଲୋକାପେନ୍ତି, ଲାମକତୋ ୱା ଚିନ୍ତାପେନ୍ତୀ’’ତି ଅତ୍ଥୋ। ଲକ୍ଖଣଂ ପନେତ୍ଥ ସଦ୍ଦସତ୍ଥାନୁସାରେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଓଜ୍ଝାପେନ୍ତୀତିପି ପାଠୋ। ଅଯମେୱତ୍ଥୋ । ଛନ୍ଦାଯାତି ଛନ୍ଦେନ ପକ୍ଖପାତେନ; ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ଦିଟ୍ଠସମ୍ଭତ୍ତାନଂ ପଣୀତାନି ପଞ୍ଞପେତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଖିୟ୍ୟନ୍ତୀତି ‘‘ଛନ୍ଦାଯ ଦବ୍ବୋ ମଲ୍ଲପୁତ୍ତୋ’’ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତା ପକାସେନ୍ତି।

୧୦୫।ଉଜ୍ଝାପନକେ ଖିୟ୍ୟନକେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଯେନ ୱଚନେନ ଉଜ୍ଝାପେନ୍ତି, ତଂ ଉଜ୍ଝାପନକଂ। ଯେନ ଚ ଖିୟ୍ୟନ୍ତି ତଂ ଖିୟ୍ୟନକଂ। ତସ୍ମିଂ ଉଜ୍ଝାପନକେ ଖିୟ୍ୟନକେ। ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ୱତ୍ଥୁଦ୍ୱଯେ ପାଚିତ୍ତିଯଦ୍ୱଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୦୬।ଉଜ୍ଝାପନକଂ ନାମ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତଂ ସେନାସନପଞ୍ଞାପକଂ ୱା…ପେ… ଅପ୍ପମତ୍ତକୱିସ୍ସଜ୍ଜକଂ ୱାତି ଏତେସଂ ପଦାନଂ ‘‘ମଙ୍କୁକତ୍ତୁକାମୋ’’ତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ଅୱଣ୍ଣଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଅଯସଂ କତ୍ତୁକାମୋତି ଇମେସଂ ପନ ୱସେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନନ୍ତିଆଦୀସୁ ‘‘ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସା’’ତି ଏୱଂ ୱିଭତ୍ତିୱିପରିଣାମୋ କାତବ୍ବୋ। ଉଜ୍ଝାପେତି ୱା ଖିୟ୍ୟତି ୱା ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପନ ଯସ୍ମା ‘‘ଖିୟ୍ୟନକଂ ନାମା’’ତି ଏୱଂ ମାତିକାପଦଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱାପି ‘‘ଉଜ୍ଝାପନକଂ ନାମା’’ତି ଇମସ୍ସ ପଦସ୍ସ ୱୁତ୍ତୱିଭଙ୍ଗୋଯେୱ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ହୋତି, ଅଞ୍ଞୱାଦକସିକ୍ଖାପଦେ ୱିଯ ଅଞ୍ଞୋ ୱିସେସୋ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ତଂ ୱିସୁଂ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଅୱିଭଜିତ୍ୱା ନିଗମନମେୱ ଏକତୋ କତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀତିଆଦୀସୁ ଯଂ ତସ୍ସ ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସମ୍ମୁତିକମ୍ମଂ କତଂ ତଞ୍ଚେ ଧମ୍ମକମ୍ମଂ ହୋତି, ସୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ଉଜ୍ଝାପନକଞ୍ଚ ଖିୟ୍ୟନକଞ୍ଚ କରୋତି, ଅଥସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଉଜ୍ଝାପନକେ ଚ ଖିୟ୍ୟନକେ ଚ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଇମିନା ନଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂଉଜ୍ଝାପେତି ୱା ଖିୟ୍ୟତି ୱାତି ଏତ୍ଥ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତଂ ଅଞ୍ଞଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଉଜ୍ଝାପେତି ଅୱଜାନାପେତି, ତସ୍ସ ୱା ତଂ ସନ୍ତିକେ ଖିୟ୍ୟତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତନ୍ତି କମ୍ମୱାଚାଯ ଅସମ୍ମତଂ କେୱଲଂ ‘‘ତୱେସୋ ଭାରୋ’’ତି ସଙ୍ଘେନ ଆରୋପିତଭାରଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱା ଫାସୁୱିହାରତ୍ଥାଯ ସଯମେୱ ତଂ ଭାରଂ ୱହନ୍ତଂ, ଯତ୍ର ୱା ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ୱିହରନ୍ତି, ତତ୍ର ୱା ତାଦିସଂ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତନ୍ତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତଂ ୱା ଅସମ୍ମତଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ପନ କିଞ୍ଚାପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ତେରସ ସମ୍ମୁତିଯୋ ଦାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନକାଲେ ଲଦ୍ଧସମ୍ମୁତିକୋ ପଚ୍ଛା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଭାୱେ ଠିତୋ, ତଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ସଙ୍ଘେନ ସମ୍ମତଂ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯସ୍ସ ପନ ଵୁଡ୍ଢସ୍ସ ସାମଣେରସ୍ସ କେୱଲଂ ସଙ୍ଘେନ ୱା ସମ୍ମତେନ ୱା ଭିକ୍ଖୁନା ‘‘ତ୍ୱଂ ଇଦଂ କମ୍ମଂ କରୋହୀ’’ତି ଭାରୋ କତୋ, ତାଦିସଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଅସମ୍ମତଂ ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଉଜ୍ଝାପନକସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୪। ପଠମସେନାସନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୮। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ – ହେମନ୍ତିକେ କାଲେତି ହେମନ୍ତକାଲେ ହିମପାତସମଯେ। କାଯଂ ଓତାପେନ୍ତାତି ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀସୁ ନିସିନ୍ନା ବାଲାତପେନ

କାୟଂ ଓତାପେନ୍ତା। କାଲେ ଆରୋଚିତେତି ଯାଗୁଭତ୍ତାଦୀସୁ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି କାଲେ ଆରୋଚିତେ। ଓୱଟ୍ଟଂ ହୋତୀତି ହିମଓସ୍ସେନ ଓୱଟ୍ଟଂ ତିନ୍ତଂ ହୋତି।

୧୧୦।ଅଓସ୍ସିକସଙ୍କେତେତି ୱସ୍ସିକଓସ୍ସାନମାସାତି ଏୱଂ ଅପଞ୍ଞତ୍ତେ ଚତ୍ତାରୋ ହେମନ୍ତିକେ ଚତ୍ତାରୋ ଚ ଗିମ୍ହିକେ ଅଟ୍ଠ ମାସେତି ଅତ୍ଥୋ। ମଣ୍ଡପେ ୱାତି ସାଖାମଣ୍ଡପେ ୱା ପଦରମଣ୍ଡପେ ୱା। ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱାତି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ରୁକ୍ଖସ୍ସ ହେଟ୍ଠା। ଯତ୍ଥ କାକା ୱା କୁଲଲା ୱା ନ ଊହଦନ୍ତୀତି ଯତ୍ଥ ଧୁୱନିୱାସେନ କୁଲାୱକେ କତ୍ୱା ୱସମାନା ଏତେ କାକକୁଲଲା ୱା ଅଞ୍ଞେ ୱା ସକୁଣ୍ଡା ତଂ ସେନାସନଂ ନ ଊହଦନ୍ତି, ତାଦିସେ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ଅନୁଜାନାମୀତି। ତସ୍ମା ଯତ୍ଥ ଗୋଚରପ୍ପସୁତା ସକୁଣ୍ଡା ୱିସ୍ସମିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲେ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯସ୍ମିଂ ପନ ଧୁୱନିୱାସେନ କୁଲାୱକେ କତ୍ୱା ୱସନ୍ତି, ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲେ ନ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ''ଅଟ୍ଠ ମାସେ''ତି ୱଚନତୋ ଯେସୁ ଜନପଦେସୁ ୱସ୍ସକାଲେ ନ ୱସ୍ସତି, ତେସୁପି ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ''ଅଓସ୍ସିକସଙ୍କେତେ''ତି ୱଚନତୋ ଯତ୍ଥ ହେମନ୍ତେ ଦେୱୋ ୱସ୍ସତି, ତତ୍ଥ ହେମନ୍ତେପି ଅଜ୍ଝୋକାସେ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଗିମ୍ହେ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱିଗତୱଲାହକଂ ୱିସୁଦ୍ଧଂ ନଭଂ ହୋତି, ଏୱରୂପେ କାଲେ କେନଚିଦେୱ କରଣୀଯେନ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅବ୍ଭୋକାସିକେନାପି ୱତ୍ତଂ ଜାନିତବ୍ବଂ, ତସ୍ସ ହି ସଚେ ପୁଗ୍ଗଲିକମଞ୍ଚକୋ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥେୱ ସଯିତବ୍ବଂ। ସଙ୍ଘିକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ୱେତ୍ତେନ ୱା ୱାକେନ ୱା ୱୀତମଞ୍ଚକୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ତସ୍ମିଂ ଅସତି ପୁରାଣମଞ୍ଚକୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ତସ୍ମିମ୍ପି ଅସତି ନୱୱାଯିମୋ ୱା ଓନଦ୍ଧକୋ ୱା ଗହେତବ୍ବୋ। ଗହେତ୍ୱା ଚ ପନ ''ଅହଂ ଉକ୍କଟ୍ଠରୁକ୍ଖମୂଲିକୋ ଉକ୍କଟ୍ଠଅବ୍ଭୋକାସିକୋ''ତି ଚୀୱରକୁଟିମ୍ପି ଅକତ୍ୱା ଅସମଯେ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱା ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ଚତୁଗ୍ଗୁଣେନପି ଚୀୱରେନ କତକୁଟି ଅତେମେନ୍ତଂ ରକ୍ଖିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ସତ୍ତାହୱଦ୍ଦଲିକାଦୀନି ଭୱନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୋ କାଯାନୁଗତିକତ୍ତା ୱଟ୍ଟତି।

ଅରଞ୍ଞେ ପଣ୍ଣକୁଟୀସୁ ୱସନ୍ତାନଂ ସୀଲସମ୍ପଦାଯ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ମନୁସ୍ସା ନୱଂ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ଦେନ୍ତି ''ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜଥା''ତି ୱସିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେହି ସାମନ୍ତୱିହାରେ ସଭାଗଭିକ୍ଖୂନଂ ପେସେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ସଭାଗାନଂ ଅଭାୱେ ଅନୋୱସ୍ସକେ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଅନୋୱସ୍ସକେ ଅସତି ରୁକ୍ଖେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଚେତିଯଙ୍ଗଣେ ସମ୍ମଜ୍ଜନିଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୋଜନସାଲଙ୍ଗଣଂ ୱା ଉପୋସଥାଗାରଙ୍ଗଣଂ ୱା ପରିୱେଣଦିୱାଟ୍ଠାନଅଗ୍ଗିସାଲାଦୀସୁ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ପୁନ ସମ୍ମଜ୍ଜନୀମାଳକେଯେୱ ଠପେତବ୍ବା। ଉପୋସଥାଗାରାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଗହେତ୍ୱା ଅୱସେସାନି ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖାଚାରମଗ୍ଗଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତୋୱ ଗନ୍ତୁକାମୋ ହୋତି, ତେନ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ସଚେ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ସାଲା ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ଠପେତବ୍ବା। ସଚେ ନତ୍ଥି, ୱଲାହକାନଂ ଅନୁଟ୍ଠିତଭାୱଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ''ଯାୱାହଂ ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମାମି, ତାୱ ନ ୱସ୍ସିସ୍ସତୀ''ତି ଜାନନ୍ତେନ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପୁନ ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ପାକତିକଟ୍ଠାନେ ଠପେତବ୍ବା। ସଚେ ୱସ୍ସିସ୍ସତୀତି ଜାନନ୍ତୋ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଠପେତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସଚେ ପନ ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ସମ୍ମଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ ସମ୍ମଜ୍ଜନୀ ନିକ୍ଖିତ୍ତା ହୋତି, ତଂ ତଂ ଠାନଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତ୍ର ତତ୍ରେୱ ନିକ୍ଖିପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆସନସାଲଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତେନ ୱତ୍ତଂ ଜାନିତବ୍ବଂ। ତତ୍ରିଦଂ ୱତ୍ତଂ – ମଜ୍ଝତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପାଦଟ୍ଠାନାଭିମୁଖା ୱାଲିକା ହରିତବ୍ବା। କଚୱରଂ ହତ୍ଥେହି ଗହେତ୍ୱା ବହି ଛଡ୍ଡେତବ୍ବଂ।

୧୧୧।ମସାରକୋତି ମଞ୍ଚପାଦେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଅଟନିଯୋ ପୱେସେତ୍ୱା କତୋ। ବୁନ୍ଦିକାବଦ୍ଧୋତି ଅଟନୀହି ମଞ୍ଚପାଦେ ଡଂସାପେତ୍ୱା ପଲ୍ଲଙ୍କସଙ୍ଖେପେନ କତୋ। କୁଳୀରପାଦକୋତି ଅସ୍ସମେଣ୍ଡକାଦୀନଂ ପାଦସଦିସେହି ପାଦେହି କତୋ। ଯୋ ୱା ପନ କୋଚି ୱଙ୍କପାଦକୋ, ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି କୁଳୀରପାଦକୋ। ଆହଚ୍ଚପାଦକୋତି ଅଯଂ ପନ ''ଆହଚ୍ଚପାଦକୋ ନାମ ମଞ୍ଚୋ ଅଙ୍ଗେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା କତୋ ହୋତୀ''ତି ଏୱଂ ପରତୋ ପାଳିଯଂଯେୱ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ମା ଅଟନିଯୋ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପାଦସିଖଂ ପୱେସେତ୍ୱା ଉପରି ଆଣିଂ ଦତ୍ୱା କତମଞ୍ଚୋ ''ଆହଚ୍ଚପାଦକୋ''ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପୀଠେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅନ୍ତୋ ସଂୱେଠେତ୍ୱା ବଦ୍ଧଂ ହୋତୀତି ହେଟ୍ଠା ଚ ଉପରି ଚ ୱିତ୍ଥତଂ ମଜ୍ଝେ ସଙ୍ଖିତ୍ତଂ ପଣୱସଣ୍ଠାନଂ କତ୍ୱା ବଦ୍ଧଂ ହୋତି, ତଂ କିର ମଜ୍ଝେ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘଚମ୍ମପରିକ୍ଖିତ୍ତମ୍ପି କରୋନ୍ତି। ଅକପ୍ପିଯଚମ୍ମଂ ନାମେତ୍ଥ ନତ୍ଥି। ସେନାସନଞ୍ହି ସୋୱଣ୍ଣମଯମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ମା ତଂ ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଚ୍ଚରାପେତି ତସ୍ସ ପଲିବୋଧୋତି ଯେନ ସଚ୍ଚରାପିତଂ, ତସ୍ସ ପଲିବୋଧୋ। ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଥେରୋ ଭୋଜନସାଲାଯଂ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ଦହରଂ ଆଣାପେତି ''ଗଚ୍ଛ ଦିୱାଟ୍ଠାନେ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ପଞ୍ଞପେହୀ''ତି। ସୋ ତଥା କତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ। ଥେରୋ ଯଥାରୁଚିଂ ୱିଚରିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଥୱିକଂ ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ୱା ଠପେତି, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଥେରସ୍ସ ପଲିବୋଧୋ। ନିସୀଦିତ୍ୱା ସଯଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ନେୱ ଉଦ୍ଧରତି, ନ ଉଦ୍ଧରାପେତି, ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସଚେ ପନ ଥେରୋ ତତ୍ଥ ଥୱିକଂ ୱା ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ ୱା ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଚଙ୍କମନ୍ତୋୱ ଦହରଂ ''ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱ''ନ୍ତି ଭଣତି, ତେନ ''ଇଦଂ ଭନ୍ତେ ମଞ୍ଚପୀଠ''ନ୍ତି ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଥେରୋ ୱତ୍ତଂ ଜାନାତି ''ତ୍ୱଂ ଗଚ୍ଛ, ଅହଂ ପାକତିକଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ବାଲୋ ହୋତି ଅନୁଗ୍ଗହିତୱତ୍ତୋ ''ଗଚ୍ଛ, ମା ଇଧ ତିଟ୍ଠ, ନେୱ ନିସୀଦିତୁଂ ନ ନିପଜ୍ଜିତୁଂ ଦେମୀ''ତି

ଦହରଂ ତଜ୍ଜେତିଯେୱ। ଦହରେନ ‘‘ଭନ୍ତେ ସୁଖଂ ସଯଥା’’ତି କପ୍ପଂ ଲଭିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିଂ ଗତେ ଥେରସ୍ସେୱ ପଲିବୋଧୋ। ପୁରିମନଯେନେୱ ଚସ୍ସ ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା।

ଅଥ ପନ ଆଣତ୍ତିକ୍ଖଣେଯେୱ ଦହରୋ ‘‘ମଯ୍ହଂ ଭନ୍ତେ ଭଣ୍ଡକଧୋୱନାଦି କିଞ୍ଚି କରଣୀଯଂ ଅତ୍ଥୀ’’ତି ୱଦତି, ଥେରୋ ଚ ନଂ ‘‘ତ୍ୱଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛାହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଭୋଜନସାଲତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗଚ୍ଛତି, ପାଦୁଦ୍ଧାରେନ କାରେତବ୍ବୋ। ସଚେ ତତ୍ଥେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିସୀଦତି ପୁରିମନଯେନେୱ ଚସ୍ସ ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେ ଆପତ୍ତି। ସଚେ ପନ ଥେରୋ ସାମଣେରଂ ଆଣାପେତି , ସାମଣେରେ ତତ୍ଥ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେପି ଭୋଜନସାଲତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପାଦୁଦ୍ଧାରେନ କାରେତବ୍ବୋ। ଗନ୍ତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ପୁନ ଗମନକାଲେ ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେ ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ ଆଣାପେନ୍ତୋ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦାତି ଆଣାପେତି, ଯତ୍ରିଚ୍ଛତି ତତ୍ର ଗନ୍ତ୍ୱା ଆଗନ୍ତୁଂ ଲଭତି। ସଯଂ ପନ ପାକତିକଂ ଅକତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅନ୍ତରସନ୍ନିପାତେ ମଞ୍ଚପୀଠାନି ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେହି ଗମନକାଲେ ଆରାମିକାନଂ ଇମଂ ପଟିସାମେଥାତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଅୱତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେ ଆପତ୍ତି।

ମହାଧମ୍ମସୱନଂ ନାମ ହୋତି ତତ୍ଥ ଉପୋସଥାଗାରତୋପି ଭୋଜନସାଲତୋପି ଆହରିତ୍ୱା ମଞ୍ଚପୀଠାନି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଆୱାସିକାନଂଯେୱ ପଲିବୋଧୋ। ସଚେ ଆଗନ୍ତୁକା ‘‘ଇଦଂ ଅମ୍ହାକଂ ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଇଦଂ ଆଚରିଯସ୍ସା’’ତି ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତେସଂଯେୱ ପଲିବୋଧୋ। ଗମନକାଲେ ପାକତିକଂ ଅକତ୍ୱା ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତାନଂ ଆପତ୍ତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପୁନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଯାୱ ଅଞ୍ଞେ ନ ନିସୀଦନ୍ତି, ତାୱ ଯେହି ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ତେସଂ ଭାରୋ। ଅଞ୍ଞେସୁ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେସୁ ନିସିନ୍ନକାନଂ ଭାରୋ। ସଚେ ତେ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱା ଅନୁଦ୍ଧରାପେତ୍ୱା ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଦୁକ୍କଟଂ। କସ୍ମା? ଅନାଣତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞପିତତ୍ତା’’ତି। ଧମ୍ମାସନେ ପଞ୍ଞତ୍ତେ ଯାୱ ଉସ୍ସାରକୋ ୱା ଧମ୍ମକଥିକୋ ୱା ନାଗଚ୍ଛତି, ତାୱ ପଞ୍ଞାପକାନଂ ପଲିବୋଧୋ, ତସ୍ମିଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେ ତସ୍ସ ପଲିବୋଧୋ। ସକଲଂ ଅହୋରତ୍ତଂ ଧମ୍ମସୱନଂ ହୋତି, ଅଞ୍ଞୋ ଉସ୍ସାରକୋ ୱା ଧମ୍ମକଥିକୋ ୱା ଉଟ୍ଠହତି, ଅଞ୍ଞୋ ନିସୀଦତି, ଯୋ ଯୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନିସୀଦତି, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭାରୋ। ଉଟ୍ଠହନ୍ତେନ ପନ ‘‘ଇଦମାସନଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଭାରୋ’’ତି ୱତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେପି ଇତରସ୍ମିଂ ଅନାଗତେଯେୱ ପଠମଂ ନିସିନ୍ନୋ ଉଟ୍ଠାଯ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଅନ୍ତୋଉପଚାରଟ୍ଠେଯେୱ ଇତରୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନିସୀଦତି, ଉଟ୍ଠାଯ ଗତୋ ଆପତ୍ତିଯା ନ କାରେତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ ଇତରସ୍ମିଂ ଅନାଗତେଯେୱ ପଠମଂ ନିସିନ୍ନୋ ଉଟ୍ଠାଯାସନା ଲେଡ୍ଡୁପାତଂ ଅତିକ୍କମତି, ଆପତ୍ତିଯା କାରେତବ୍ବୋ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଚ ‘‘ଲେଡ୍ଡୁପାତାତିକ୍କମେ ପଠମପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ଅଯଂ ନଯୋ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତୋ।

୧୧୨।ଚିମିଲିକଂ ୱାତିଆଦୀସୁ ଚିମିଲିକା ନାମ ସୁଧାଦିପରିକମ୍ମକତାଯ ଭୂମିଯା ୱଣ୍ଣାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ କତା ହୋତି , ତଂ ହେଟ୍ଠା ପତ୍ଥରିତ୍ୱା ଉପରି କଟସାରକଂ ପତ୍ଥରନ୍ତି। ଉତ୍ତରତ୍ଥରଣଂ ନାମ ମଞ୍ଚପୀଠାନଂ ଉପରି ଅତ୍ଥରିତବ୍ବକଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣଂ। ଭୂମତ୍ଥରଣଂ ନାମ ଭୂମିଯଂ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବା କଟସାରକାଦିୱିକତି। ତଟ୍ଟିକଂ ନାମ ତାଲପଣ୍ଣେହି ୱା ୱାକେହି ୱା କତତଟ୍ଟିକା। ଚମ୍ମଖଣ୍ଡୋ ନାମ ସୀହବ୍ଯଗ୍ଘଦୀପିତରଚ୍ଛଚମ୍ମାଦୀସୁପି ଯଂକିଞ୍ଚି ଚମ୍ମଂ। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ହି ସେନାସନପରିଭୋଗେ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଚମ୍ମଂ ନାମ ନ ଦିସ୍ସତି, ତସ୍ମା ସୀହଚମ୍ମାଦୀନଂ ପରିହରଣେଯେୱ ପଟିକ୍ଖେପୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ପାଦପୁଞ୍ଛନୀ ନାମ ରଜ୍ଜୁକେହି ୱା ପିଲୋତିକାହି ୱା ପାଦପୁଞ୍ଛନତ୍ଥଂ କତା। ଫଲକପୀଠଂ ନାମ ଫଲକମଯଂ ପୀଠଂ। ଅଥ ୱା ଫଲକଞ୍ଚେୱ ଦାରୁମଯପୀଠଞ୍ଚ; ଏତେନ ସବ୍ବମ୍ପି ଦାରୁଭଣ୍ଡାଦି ସଙ୍ଗହିତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ୱିତ୍ଥାରେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଆଧାରକଂ ପତ୍ତପିଧାନଂ ପାଦକଥଲିକଂ ତାଲୱଣ୍ଟଂ ବୀଜନୀପତ୍ତକଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ଦାରୁଭଣ୍ଡଂ ଅନ୍ତମସୋ ପାନୀଯଉଲ୍ଲୁଙ୍କଂ ପାନୀଯସଙ୍ଖଂ ଅବ୍ଭୋକାସେ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟ’’ନ୍ତି। ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ଏସ ନଯୋ ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ ଦସ୍ସିତୋ। ଅବ୍ଭୋକାସେ ରଜନଂ ପଚିତ୍ୱା ରଜନଭାଜନଂ ରଜନଉଲ୍ଲୁଙ୍କୋ ରଜନଦୋଣିକାତି ସବ୍ବଂ ଅଗ୍ଗିସାଲାଯ ପଟିସାମେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅଗ୍ଗିସାଲା ନତ୍ଥି, ଅନୋୱସ୍ସକେ ପବ୍ଭାରେ ନିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିମ୍ପି ଅସତି ଯତ୍ଥ ଓଲୋକେନ୍ତା ଭିକ୍ଖୂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତାଦିସେ ଠାନେ ଠପେତ୍ୱାପି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅଞ୍ଞସ୍ସପୁଗ୍ଗଲିକେତି ଯସ୍ମିଂ ୱିସ୍ସାସଗ୍ଗାହୋ ନ ରୁହତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତକେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯସ୍ମିଂ ପନ ୱିସ୍ସାସୋ ରୁହତି, ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକମିୱ ହୋତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୧୩।ଆପୁଚ୍ଛଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱା ସାମଣେରୋ ୱା ଆରାମିକୋ ୱା ଲଜ୍ଜୀ ହୋତି, ଅତ୍ତନୋ ପଲିବୋଧଂ ୱିଯ ମଞ୍ଞତି, ଯୋ ତଥାରୂପଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଓତାପେନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ଆତପେ ଓତାପେନ୍ତୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉଦ୍ଧରିସ୍ସାମୀତି ଗଚ୍ଛତି; ଏୱଂ ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି। କେନଚି ପଲିବୁଦ୍ଧଂ ହୋତୀତି ସେନାସନଂ କେନଚି ଉପଦ୍ଦୁତଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସଚେପି ହି ୱୁଡ୍ଢତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ସଚେପି ଯକ୍ଖୋ ୱା ପେତୋ ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ନିସୀଦତି, କୋଚି ୱା ଇସ୍ସରୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ସେନାସନଂ ପଲିବୁଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସୀହବ୍ଯଗ୍ଘାଦୀସୁ ୱା ପନ ତଂ ପଦେସଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତେସୁପି ସେନାସନଂ ପଲିବୁଦ୍ଧଂ ହୋତିଯେୱ। ଏୱଂ କେନଚି ପଲିବୁଦ୍ଧେ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱାପି ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି। ଆପଦାସୂତି

ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟେସୁ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସେନାସନସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଦୁତିୟସେନାସନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୬। ଦୁତିୟସେନାସନସିକ୍ଖାପଦେ – ଭିସୀତି ମଞ୍ଚକଭିସି ୱା ପୀଠକଭିସି ୱା। ଚିମିଲିକାଦୀନିପି ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରାନିୟେୱ। ନିସୀଦନନ୍ତି ସଦସଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପଚ୍ଚତ୍ଥରଣନ୍ତି ପାୱାରୋ କୋଜୱୋତି ଏତ୍ତକମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ତିଣସନ୍ଥାରୋତି ୟେସଂ କେସଞ୍ଚି ତିଣାନଂ ସନ୍ଥାରୋ । ଏସ ନୟୋ ପଣ୍ଣସନ୍ଥାରେ। ପରିକ୍ଖେପଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପଠମପାଦଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିୟାତିକ୍କମେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉପଚାରୋ ନାମ ସେନାସନତୋ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତା।

ଅନାପୁଚ୍ଛଂ ୱା ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ସତି ଭିକ୍ଖୁ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ତସ୍ମିଂ ଅସତି ସାମଣେରୋ, ତସ୍ମିଂ ଅସତି ଆରାମିକୋ, ତସ୍ମିମ୍ପି ଅସତି ୟେନ ୱିହାରୋ କାରିତୋ ସୋ ୱିହାରସାମିକୋ, ତସ୍ସ ୱା କୁଲେ ୟୋ କୋଚି ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ତସ୍ମିମ୍ପି ଅସତି ଚତୂସୁ ପାସାଣେସୁ ମଞ୍ଚଂ ଠପେତ୍ୱା ମଞ୍ଚେ ଅୱସେସମଞ୍ଚପୀଠାନି ଆରୋପେତ୍ୱା ଉପରି ଭିସିଆଦିକଂ ଦସୱିଧମ୍ପି ସେୟ୍ୟଂ ରାସିଂ କରିତ୍ୱା ଦାରୁଭଣ୍ଡଂ ମତ୍ତିକାଭଣ୍ଡଂ ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦ୍ୱାରୱାତପାନାନି ପିଦହିତ୍ୱା ଗମିୟୱତ୍ତଂ ପୂରେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ସେନାସନଂ ଓୱସ୍ସତି, ଛଦନତ୍ଥଞ୍ଚ ତିଣଂ ୱା ଇଟ୍ଠକା ୱା ଆନୀତା ହୋନ୍ତି, ସଚେ ଉସ୍ସହତି, ଛାଦେତବ୍ବଂ। ନୋ ଚେ ସକ୍କୋତି, ୟୋ ଓକାସୋ ଅନୋୱସ୍ସକୋ, ତତ୍ଥ ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନି ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ସବ୍ବମ୍ପି ଓୱସ୍ସତି, ଉସ୍ସହନ୍ତେନ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଉପାସକାନଂ ଘରେ ଠପେତବ୍ବଂ। ସଚେ ତେପି ‘‘ସଙ୍ଘିକଂ ନାମ ଭନ୍ତେ ଭାରିୟଂ, ଅଗ୍ଗିଦାହାଦୀନଂ ଭାୟାମା’’ତି ନ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ତି, ଅବ୍ଭୋକାସେପି ପାସାଣାନଂ ଉପରି ମଞ୍ଚଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତିଣେହି ଚ ପଣ୍ଣେହି ଚ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୟଞ୍ହି ତତ୍ଥ ଅଙ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅୱସିସ୍ସତି, ତଂ ଅଞ୍ଞେସଂ ତତ୍ଥ ଆଗତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଉପକାରଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ।

୧୧୭। ୱିହାରସ୍ସ ଉପଚାରେତିଆଦୀସୁ ୱିହାରସ୍ସୂପଚାରୋ ନାମ ପରିୱେଣଂ। ଉପଟ୍ଠାନସାଲାତି ପରିୱେଣଭୋଜନସାଲା। ମଣ୍ଡପୋତି ପରିୱେଣମଣ୍ଡପୋ। ରୁକ୍ଖମୂଲନ୍ତି ପରିୱେଣରୁକ୍ଖମୂଲଂ। ଅୟଂ ତାୱ ନୟୋ କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତୋ। କିଞ୍ଚାପି ୱୁତ୍ତୋ, ଅଥ ଖୋ ୱିହାରୋତି ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭୋ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା ସବ୍ବପରିଚ୍ଛନ୍ନଂ ଗୁତ୍ତସେନାସନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱିହାରସ୍ସ ଉପଚାରେତି ତସ୍ସ ବହି ଆସନ୍ନେ ଓକାସେ। ଉପଟ୍ଠାନସାଲାୟଂ ୱାତି ଭୋଜନସାଲାୟଂ ୱା। ମଣ୍ଡପେ ୱାତି ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ପରିଚ୍ଛନ୍ନେ ୱାପି ବହୂନଂ ସନ୍ନିପାତମଣ୍ଡପେ। ରୁକ୍ଖମୂଲେ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି। ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରଞ୍ହି ଦସୱିଧଂ ସେୟ୍ୟଂ ଅନ୍ତୋଗବ୍ଭାଦିମ୍ହି ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ୟସ୍ମା ସେୟ୍ୟାପି ସେନାସନମ୍ପି ଉପଚିକାହି ପଲୁଜ୍ଜତି, ୱମ୍ମିକରାସିୟେୱ ହୋତି, ତସ୍ମା ପାଚିତ୍ତିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ବହି ପନ ଉପଟ୍ଠାନସାଲାଦୀସୁ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ସେୟ୍ୟାମତ୍ତମେୱ ନସ୍ସେୟ୍ୟ, ଠାନସ୍ସ ଅଗୁତ୍ତତାୟ ନ ସେନାସନଂ, ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ମଞ୍ଚଂ ୱା ପୀଠଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ୟସ୍ମା ନ ସକ୍କା ମଞ୍ଚପୀଠଂ ସହସା ଉପଚିକାହି ଖାୟିତୁଂ, ତସ୍ମା ତଂ ୱିହାରେପି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ୱିହାରୂପଚାରେ ପନ ତଂ ୱିହାରଚାରିକଂ ଆହିଣ୍ଡନ୍ତାପି ଦିସ୍ୱା ପଟିସାମେସ୍ସନ୍ତି।

୧୧୮। ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ଏତ୍ଥ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ମଞ୍ଚପୀଠକୱାଟଂ ସବ୍ବଂ ଅପନେତ୍ୱା ସଂହରିତ୍ୱା ଚୀୱରୱଂସେ ଲଗ୍ଗେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ପଚ୍ଛା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱସନକଭିକ୍ଖୁନାପି ପୁନ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ୱା ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ସୟିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ତଥେୱ କାତବ୍ବଂ। ଅନ୍ତୋକୁଟ୍ଟତୋ ସେୟ୍ୟଂ ବହିକୁଟ୍ଟେ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ୱସନ୍ତେନ ଗମନକାଲେ ଗହିତଟ୍ଠାନେୟେୱ ପଟିସାମେତବ୍ବଂ। ଉପରିପାସାଦତୋ ଓରୋପେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠାପାସାଦେ ୱସନ୍ତସ୍ସପି ଏସେୱ ନୟୋ। ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଟ୍ଠାନେସୁ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱାପି ଗମନକାଲେ ପୁନ ଗହିତଟ୍ଠାନେୟେୱ ଠପେତବ୍ବଂ।

ଆପୁଚ୍ଛଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଏତ୍ଥାୟଂ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବାନାପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୱିନିଚ୍ଛୟୋ – ୟା ତାୱ ଭୂମିୟଂ ଦୀଘସାଲା ୱା ପଣ୍ଣସାଲା ୱା ହୋତି, ୟଂ ୱା ରୁକ୍ଖତ୍ଥମ୍ଭେସୁ କତଗେହଂ ଉପଚିକାନଂ ଉଟ୍ଠାନଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ତତୋ ପକ୍କମନ୍ତେନ ତାୱ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ପକ୍କମିତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିଞ୍ହି କତିପୟାନି ଦିୱସାନି ଅଜଗ୍ଗିୟମାନେ ୱମ୍ମିକାୱ ସନ୍ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ୟଂ ପନ ପାସାଣପିଟ୍ଠିୟଂ ୱା ପାସାଣତ୍ଥମ୍ଭେସୁ ୱା କତସେନାସନଂ ସିଲୁଚ୍ଚୟଲେଣଂ ୱା ସୁଧାଲିତ୍ତସେନାସନଂ ୱା ୟତ୍ଥ ଉପଚିକାସଙ୍କା ନତ୍ଥି, ତତୋ ପକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାପି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାପି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଆପୁଚ୍ଛନଂ ପନ ୱତ୍ତଂ। ସଚେ ତାଦିସେପି ସେନାସନେ ଏକେନ ପସ୍ସେନ ଉପଚିକା ଆରୋହନ୍ତି, ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାୱ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ୟୋ ପନ ଆଗନ୍ତୁକୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଙ୍ଘିକଂ ସେନାସନଂ ଗହେତ୍ୱା ୱସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନୁୱତ୍ତନ୍ତୋ

ଅଭନୋ ସେନାସନଂ ଅଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱସତି, ୟାୱ ସୋ ନ ଗଣ୍ହାତି, ତାୱ ତଂ ସେନାସନଂ ପୁରିମଭିକ୍ଖୁସ୍ସେୱ ପଲିବୋଧୋ। ୟଦା ପନ ସୋ ସେନାସନଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଭନୋ ଇସ୍ସରିୟେନ ୱସତି, ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଆଗନ୍ତୁକସ୍ସେୱ ପଲିବୋଧୋ। ସଚେ ଉଭୋପି ୱିଭଜିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପଲିବୋଧୋ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ସଚେ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ଞପେନ୍ତି, ଗମନକାଲେ ସବ୍ବେହିପି ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ତେସୁ ଚେ ପଠମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ 'ପଚ୍ଛିମୋ ଜଗ୍ଗିସ୍ସତୀ'ତି ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି ୱଟ୍ଟତି। ପଚ୍ଛିମସ୍ସ ଆଭୋଗେନ ମୁତ୍ତି ନତ୍ଥି। ବହୂ ଏକଂ ପେସେତ୍ୱା ସନ୍ଥରାପେନ୍ତି, ଗମନକାଲେ ସବ୍ବେହି ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ , ଏକଂ ୱା ପେସେତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞତୋ ମଞ୍ଚପୀଠାଦୀନି ଆନେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱସିତ୍ୱାପି ଗମନକାଲେ ତତ୍ଥେୱ ନେତବ୍ବାନି। ସଚେ ଅଞ୍ଞାୱାସତୋ ଆନେତ୍ୱା ୱସମାନସ୍ସ ଅଞ୍ଞୋ ୱୁଡ୍ଢତରୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ନ ପଟିବାହିତବ୍ବୋ, 'ମୟା ଭନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାୱାସତୋ ଆନୀତଂ, ପାକତିକଂ କରେୟ୍ୟାଥା'ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ତେନ 'ଏୱଂ କରିସ୍ସାମୀ'ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତେ ଇତରସ୍ସ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱମଞ୍ଞତ୍ଥ ହରିତ୍ୱାପି ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ନଟ୍ଠଂ ୱା ଜିଣ୍ଣଂ ୱା ଚୋରେହି ୱା ହଟଂ ଗୀୱା ନ ହୋତି, ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପନ ଗୀୱା ହୋତି। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ପନ ସଙ୍ଘିକପରିଭୋଗେନ ୱା ପୁଗ୍ଗଲିକପରିଭୋଗେନ ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ନଟ୍ଠଂ ଗୀୱାୟେୱ''।

କେନଚି ପଲିବୁଦ୍ଧଂ ହୋତୀତି ୱୁଡ୍ଢତରଭିକ୍ଖୁଇସ୍ସରିୟୟକ୍ଖସୀହୱାଳମିଗକଣ୍ହସପ୍ପାଦୀସୁ ୟେନ କେନଚି ସେନାସନଂ ପଲିବୁଦ୍ଧଂ ହୋତି। ସାପେକ୍ଖୋ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଠିତୋ ଆପୁଚ୍ଛତି, କେନଚି ପଲିବୁଦ୍ଧୋ ହୋତୀତି ଅଜ୍ଜେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ପଟିଜଗ୍ଗିସ୍ସାମୀତି ଏୱଂ ସାପେକ୍ଖୋ ନଦୀପାରଂ ୱା ଗାମନ୍ତରଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ୟତ୍ଥସ୍ସ ଗମନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତତ୍ଥେୱ ଠିତୋ କଞ୍ଚି ପେସେତ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛତି, ନଦୀପୂରରାଜଚୋରାଦୀସୁ ୱା କେନଚି ପଲିବୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ଉପଦ୍ଦୁତୋ, ନ ସକ୍କୋତି ପଚ୍ଚାଗନ୍ତୁଂ, ଏୱଂଭୂତସ୍ସପି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ଦୁତିୟସେନାସନସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଅନୁପଖଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୯। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେ – ପଲିବୁନ୍ଧେନ୍ତୀତି ପଠମତରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଉଚୀୱରଂ ଅତିହରିତ୍ୱା ରୁମ୍ଭିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଥେରା ଭିକ୍ଖୂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତୀତି ''ଅମ୍ହାକଂ ଆୱୁସୋ ପାପୁଣାତୀ''ତି ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ଗହେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତି। ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେନ୍ତୀତି ''ତୁମ୍ହାକଂ ଭନ୍ତେ ମଞ୍ଚଟ୍ଠାନଂୟେୱ ପାପୁଣାତି, ନ ସଙ୍ଘୋ ୱିହାରୋ। ଅମ୍ହାକଂ ଦାନି ଇଦଂ ଠାନଂ ପାପୁଣାତୀ''ତି ଅନୁପୱିସିତ୍ୱା ମଞ୍ଚପୀଠଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ନିସୀଦନ୍ତିପି ନିପଜ୍ଜନ୍ତିପି ସଜ୍ଝାୟମ୍ପି କରୋନ୍ତି।

୧୨୦।ଜାନନ୍ତି ''ଅନୁଟ୍ଠାପନୀୟୋ ଅୟ''ନ୍ତି ଜାନନ୍ତୋ; ତେନେୱସ୍ସ ୱିଭଙ୍ଗେ ''ୱୁଡ୍ଢୋତି ଜାନାତୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ୱୁଡ୍ଢୋ ହି ଅଭନୋ ୱୁଡ୍ଢତାୟ ଅନୁଟ୍ଠାପନୀୟୋ , ଗିଲାନୋ ଗିଲାନତାୟ, ସଙ୍ଘୋ ପନ ଭଣ୍ଡାଗାରିକସ୍ସ ୱା ଧମ୍ମକଥିକୱିନୟଧରାଦୀନଂ ୱା ଗଣୱାଚକଆଚରିୟସ୍ସ ୱା ବହୂପକାରତଂ ଗୁଣୱିସିଟ୍ଠତଞ୍ଚ ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତୋ ଧୁୱୱାସତ୍ଥାୟ ୱିହାରଂ ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ଦେତି, ତସ୍ମା ୟସ୍ସ ସଙ୍ଘେନ ଦିନ୍ନୋ, ସୋପି ଅନୁଟ୍ଠାପନୀୟୋ। କାମଞ୍ଚେତ୍ଥ ଗିଲାନସ୍ସାପି ସଙ୍ଘୋୟେୱ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ ସେନାସନଂ ଦେତି, ଗିଲାନୋ ପନ ''ଅପଲୋକେତ୍ୱା ସଙ୍ଘେନ ଅଦିନ୍ନସେନାସନୋପି ନ ପୀଳେତବ୍ବୋ ଅନୁକମ୍ପିତବ୍ବୋ''ତି ଦସ୍ସେତୁଂ ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତୋ।

୧୨୧।ଉପଚାରେତି ଏତ୍ଥ ମଞ୍ଚପୀଠାନଂ ତାୱ ମହଲ୍ଲକେ ୱିହାରେ ସମନ୍ତା ଦିୟଡ୍ଢୋ ହତ୍ଥୋ ଉପଚାରୋ, ଖୁଦ୍ଦକେ ୟତୋ ପହୋତି ତତୋ ଦିୟଡ୍ଢୋ ହତ୍ଥୋ, ପାଦେ ଧୋୱିତ୍ୱା ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ପସ୍ସାୱତ୍ଥାୟ ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ଚ ୟାୱ ଦ୍ୱାରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତପାଦଧୋୱନପାସାଣତୋ ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନତୋ ଚ ମଞ୍ଚପୀଠଂ, ତାୱ ଦିୟଡ୍ଢହତ୍ଥୱିତ୍ଥାରୋ ମଗ୍ଗୋ ଉପଚାରୋ ନାମ। ତସ୍ମିଂ ମଞ୍ଚସ୍ସ ୱା ପୀଠସ୍ସ ୱା ଉପଚାରେ ଠିତସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ପୱିସନ୍ତସ୍ସ ୱା ନିକ୍ଖମନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉପଚାରେ ୟୋ ଅନୁପଖଜ୍ଜ ସେୟ୍ୟଂ କପ୍ପେତୁକାମୋ ସେୟ୍ୟଂ ସନ୍ଥରତି ୱା ସନ୍ଥରାପେତି ୱା, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ।

ଅଭିନିସୀଦତିୱା ଅଭିନିପଜ୍ଜତି ୱାତି ଏତ୍ଥ ଅଭିନିସୀଦନମତ୍ତେନ ଅଭିନିପଜ୍ଜନମତ୍ତେନେୱ ୱା ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ସଚେ ପନ ଦ୍ୱେପି କରୋତି, ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିୟାନି। ଉଟ୍ଠାୟୁଟ୍ଠାୟ ନିସୀଦତୋ ୱା ନିପଜ୍ଜତୋ ୱା ପୟୋଗେ ପୟୋଗେ ପାଚିତ୍ତିୟଂ।

୧୨୨।ଉପଚାରଂ ଠପେତ୍ୱା ସେୟ୍ୟଂ ସନ୍ଥରତି ୱା ସନ୍ଥରାପେତି ୱାତି ଇମସ୍ମିଂ ଇତୋ ପରେ ଚ ''ୱିହାରସ୍ସ ଉପଚାରେ''ତିଆଦିକେ ଦୁକ୍କଟୱାରେପି ୟଥା ଇଧ ଅଭିନିସୀଦନମତ୍ତେ ଅଭିନିପଜ୍ଜନମତ୍ତେ ଉଭୟକରଣେ ପୟୋଗଭେଦେ ଚ ପାଚିତ୍ତିୟପ୍ପଭେଦୋ ୱୁତ୍ତୋ, ଏୱଂ ଦୁକ୍କଟପ୍ପଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏୱରୂପେନ ହି ୱିସଭାଗପୁଗ୍ଗଲେନ ଏକୱିହାରେ ୱା ଏକପରିୱେଣେ ୱା ୱସନ୍ତେନ ଅତ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ତସ୍ମା ସବ୍ବତ୍ଥେୱସ୍ସ ନିୱାସୋ ୱାରିତୋ। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକେତି ଇଧାପି ୱିସ୍ସାସିକସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଅଭନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକସଦିସମେୱ, ତତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତି।

୧୨୩।ଆପଦାସୂତି ସଚେ ବହି ୱସନ୍ତସ୍ସ ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟୋ ହୋତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ୟୋ ପୱିସତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ

ଉତ୍ତାନମେୱାତି। ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅନୁପଖଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ନିକ୍କଡ୍ଢନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୬। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦେ – ଏକେନ ପଯୋଗେନ ବହୁକେପି ଦ୍ୱାରେ ଅତିକ୍କାମେତୀତି ଯେ ଚତୁଭୂମକପଞ୍ଚଭୂମକା ପାସାଦା ଛସତ୍ତକୋଟ୍ଠକାନି ୱା ଚତୁସ୍ସାଲାନି, ତାଦିସେସୁ ସେନାସନେସୁ ହତ୍ଥେସୁ ୱା ଗୀୱାଯ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତରା ଅଟ୍ଠପେନ୍ତୋ ଏକେନ ପଯୋଗେନ ଅତିକ୍କାମେତି, ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଠପେତ୍ୱା ଠପେତ୍ୱା ନାନାପଯୋଗେହି ଅତିକ୍କାମେନ୍ତସ୍ସ ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନି। ହତ୍ଥେନ ଅନାମସିତ୍ୱା ‘‘ନିକ୍ଖମା’’ତି ୱତ୍ୱା ୱାଚାଯ ନିକ୍କଡ୍ଢନ୍ତସ୍ସାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଅଞ୍ଞଂ ଆଣାପେତୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଇମଂ ନିକ୍କଡ୍ଢା’’ତି ଆଣତ୍ତିମତ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ। ସଚେ ସୋ ସକିଂ ଆଣତ୍ତୋ ବହୁକେପି ଦ୍ୱାରେ ଅତିକ୍କାମେତି, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସଚେ ପନ ‘‘ଏତ୍ତକାନି ଦ୍ୱାରାନି ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ୱା ‘‘ଯାୱ ମହାଦ୍ୱାରଂ ତାୱ ନିକ୍କଡ୍ଢାହୀ’’ତି ୱା ଏୱଂ ନିଯାମେତ୍ୱା ଆଣତ୍ତୋ ହୋତି, ଦ୍ୱାରଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନି।

ତସ୍ସପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଯଂକିଞ୍ଚି ତସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ପତ୍ତଚୀୱରପରିସ୍ସାୱନଧମକରଣମଞ୍ଚପୀଠଭିସିବିମ୍ବୋହନାଦିଭେଦଂ, ଅନ୍ତମସୋ ରଜନଛଲ୍ଲିମ୍ପି; ଯୋ ନିକ୍କଡ୍ଢତି ୱା ନିକ୍କଡ୍ଢାପେତି ୱା; ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟାନି । ଗାଳ୍ହଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତେସୁ ପନ ଏକାୱ ଆପତ୍ତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୨୭।ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକେତି ଇଧାପି ୱିସ୍ସାସିକପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଅତ୍ତନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକସଦିସମେୱ। ଯଥା ଚ ଇଧ; ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଯତ୍ର ପନ ୱିସେସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତତ୍ର ୱକ୍ଖାମ।

୧୨୮।ଅଲଜ୍ଜିଂ ନିକ୍କଡ୍ଢତି ୱାତିଆଦୀସୁ ଭଣ୍ଡନକାରକକଲହକାରକମେୱ ସକଲସଙ୍ଘାରାମତୋ ନିକ୍କଡ୍ଢିତୁଂ ଲଭତି, ସୋ ହି ପକ୍ଖଂ ଲଭିତ୍ୱା ସଙ୍ଘମ୍ପି ଭିନ୍ଦେଯ୍ୟ। ଅଲଜ୍ଜୀଆଦଯୋ ପନ ଅତ୍ତନୋ ୱସନଟ୍ଠାନତୋଯେୱ ନିକ୍କଡ୍ଢିତବ୍ବା, ସକଲସଙ୍ଘାରାମତୋ ନିକ୍କଡ୍ଢିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସାତି ସଯଂ ଉମ୍ମତ୍ତକସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ନିକ୍କଡ୍ଢନସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ୱେହାସକୁଟିସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୯। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଉପରିୱେହାସକୁଟିଯାତି ଉପରି ଅଚ୍ଛନ୍ନତଲାଯ ଦ୍ୱିଭୂମିକକୁଟିଯା ୱା ତିଭୂମିକାଦିକୁଟିଯା ୱା। ମଞ୍ଚଂ ସହସା ଅଭିନିସୀଦୀତି ମଞ୍ଚଂ ସହସା ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ନିସୀଦି। ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ୱା ଏତଂ ଉପଯୋଗୱଚନଂ; ମଞ୍ଚେ ନିସୀଦୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭୀତି ଇଦଂ ପନ ପଦସୋଭନତ୍ଥଂ ଉପସଗ୍ଗମତ୍ତମେୱ। ନିପ୍ପତିତ୍ୱାତି ନିପତିତ୍ୱା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ୱା। ତସ୍ସ ହି ଉପରି ଆଣୀପି ନ ଦିନ୍ନା, ତସ୍ମା ନିକ୍ଖନ୍ତୋ। ୱିସ୍ସରମକାସୀତି ୱିରୂପଂ ଆତୁରସ୍ସରମକାସି।

୧୩୧।ୱେହାସକୁଟି ନାମ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଅସୀସଘଟ୍ଟାତି ଯା ପମାଣମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସବ୍ବହେଟ୍ଠିମାହି ତୁଲାହି ସୀସଂ ନ ଘଟ୍ଟେତି, ଏତେନ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତା ୱେହାସକୁଟି ଦସ୍ସିତା ହୋତି, ନ ୱେହାସକୁଟିଲକ୍ଖଣଂ। ଯା ହି କାଚି ଉପରି ଅଚ୍ଛିନ୍ନତଲା ଦ୍ୱିଭୂମିକା କୁଟି ତିଭୂମିକାଦିକୁଟି ୱା ‘‘ୱେହାସକୁଟୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଧ ପନ ଅସୀସଘଟ୍ଟା ଅଧିପ୍ପେତା। ଅଭିନିସୀଦନାଦୀସୁ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ପଯୋଗୱସେନ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୧୩୩।ଅୱେହାସକୁଟିଯାତି ଭୂମିଯଂ କତପଣ୍ଣସାଲାଦୀସୁ ଅନାପତ୍ତି। ନ ହି ସକ୍କା ତତ୍ଥ ପରସ୍ସ ପୀଳା କାତୁଂ। ସୀସଘଟ୍ଟାଯାତି ଯାଯଂ ସୀସଘଟ୍ଟା ହୋତି, ତତ୍ଥାପି ଅନାପତ୍ତି। ନ ହି ସକ୍କା ତତ୍ଥ ହେଟ୍ଠାପାସାଦେ ଅନୋଣତେନ ୱିଚରିତୁଂ, ତସ୍ମା ଅସଞ୍ଚରଣଟ୍ଠାନତ୍ତା ପରପୀଳା ନ ଭୱିସ୍ସତି । ହେଟ୍ଠା

ଅପରିଭୋଗଂ ହୋତୀତି ଯସ୍ସା ହେଟ୍ଠା ଦବ୍ବସମ୍ଭାରାଦୀନଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ଅପରିଭୋଗଂ ହୋତି, ତତ୍ଥାପି ଅନାପତ୍ତି। ପଦରସଞ୍ଚିତଂ ହୋତୀତି ଯସ୍ସା ଉପରିମତଲଂ ଦାରୁଫଲକେହି ୱା ଘନସନ୍ଥତଂ ହୋତି, ସୁଧାଦିପରିକମ୍ମକତଂ ୱା ତତ୍ଥାପି ଅନାପତ୍ତି। ପଟାଣି ଦିନ୍ନା ହୋତୀତି ମଞ୍ଚପୀଠାନଂ ପାଦସିଖାସୁ ଆଣୀ ଦିନ୍ନା ହୋତି, ଯତ୍ଥ ନିସୀଦନ୍ତେପି ନ ନିପ୍ପତନ୍ତି, ତାଦିସେ ମଞ୍ଚପୀଠେ ନିସୀଦତୋପି ଅନାପତ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ଠିତୋତି ଆହଚ୍ଚପାଦକେ ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା ଠିତୋ ଉପରି ନାଗଦନ୍ତକାଦୀସୁ ଲଗ୍ଗିତକଂ ଚୀୱରଂ ୱା କିଞ୍ଚି ୱା ଗଣ୍ହାତି ୱା, ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଲଗ୍ଗେତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ ଚ କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ୱେହାସକୁଟିସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ମହଲ୍ଲକୱିହାରସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୩୫। ନୱମସିକ୍ଖାପଦେ – ଯାୱ ଦ୍ୱାରକୋସାତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱାରକୋସୋ ନାମ ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟସ୍ସ ସମନ୍ତା କୱାଟୱିତ୍ଥାରପ୍ପମାଣୋ ଓକାସୋ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ "ଦ୍ୱାରବାହତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଦିଯଡ୍ଢୋ ହତ୍ଥୋ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ "ଦ୍ୱାରସ୍ସ ଉଭୋସୁ ପସ୍ସେସୁ କୱାଟପ୍ପମାଣ"ନ୍ତି। ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ "କୱାଟଂ ନାମ ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥମ୍ପି ହୋତି ଦ୍ୱିହତ୍ଥମ୍ପି ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟହତ୍ଥମ୍ପୀ"ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ସୁୱୁତ୍ତଂ। ତଦେୱ ହି ସନ୍ଧାଯ ଭଗୱତାପି "ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟସ୍ସ ସମନ୍ତା ହତ୍ଥପାସା"ତି ଅଯଂ ଉକ୍କଟ୍ଠନିଦ୍ଦେସୋ କତୋ। ଅଗ୍ଗଳଟ୍ଠପନାଯାତି ସକୱାଟକଦ୍ୱାରବନ୍ଧଟ୍ଠପନାଯ; ସକୱାଟକସ୍ସ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧସ୍ସ ନିଚ୍ଚଲଭାୱତ୍ଥାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱାରଟ୍ଠପନାଯାତି ଇଦମ୍ପି ହି ପଦଭାଜନଂ ଇମମେୱତ୍ଥଂ ସନ୍ଧାଯ ଭାସିତଂ। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – କୱାଟଞ୍ହି ଲହୁପରିୱତ୍ତକଂ ୱିୱରଣକାଲେ ଭିତ୍ତିଂ ଆହନତି, ପିଦହନକାଲେ ଦ୍ୱାରବନ୍ଧଂ। ତେନ ଆହନନେନ ଭିତ୍ତି କମ୍ପତି, ତତୋ ମତ୍ତିକା ଚଲତି, ଚଲିତ୍ୱା ସିଥିଲା ୱା ହୋତି ପତତି ୱା। ତେନାହ ଭଗୱା "ଯାୱ ଦ୍ୱାରକୋସା ଅଗ୍ଗଳଟ୍ଠପନାଯା"ତି। ତତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି "ଇଦଂ ନାମ କତ୍ତବ୍ବ"ନ୍ତି ନେୱ ମାତିକାଯଂ ନ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ ପନ "ପୁନପ୍ପୁନଂ ଛାଦାପେସି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲେପାପେସୀ"ତି ଅଧିକାରତୋ ଯାୱ ଦ୍ୱାରକୋସା ଅଗ୍ଗଳଟ୍ଠପନାଯ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲିମ୍ପିତବ୍ବୋ ୱା ଲେପାପେତବ୍ବୋ ୱାତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଯଂ ପନ ପଦଭାଜନେ "ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟସ୍ସ ସମନ୍ତା ହତ୍ଥପାସା"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯସ୍ସ ୱେମଜ୍ଝେ ଦ୍ୱାରଂ ହୋତି, ଉପରିଭାଗେ ଉଚ୍ଚା ଭିତ୍ତି, ତସ୍ସ ତୀସୁ ଦିସାସୁ ସମନ୍ତା ହତ୍ଥପାସା ଉପଚାରୋ ହୋତି, ଖୁଦ୍ଦକସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ଦ୍ୱୀସୁ ଦିସାସୁ ଉପଚାରୋ ହୋତି। ତତ୍ରାପି ଯଂ ଭିତ୍ତିଂ ୱିୱରିଯମାନଂ କୱାଟଂ ଆହନତି, ସା ଅପରିପୂରୂପଚାରାପି ହୋତି। ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ପନ ତୀସୁ ଦିସାସୁ ସମନ୍ତା ହତ୍ଥପାସା ଦ୍ୱାରସ୍ସ ନିଚ୍ଚଲଭାୱତ୍ଥାଯ ଲେପୋ ଅନୁଞ୍ଞାତୋ। ସଚେ ପନସ୍ସ ଦ୍ୱାରସ୍ସ ଅଧୋଭାଗେପି ଲେପୋକାସୋ ଅତ୍ଥି, ତମ୍ପି ଲିମ୍ପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆଲୋକସନ୍ଧିପରିକମ୍ମାଯାତି ଏତ୍ଥ ଆଲୋକସନ୍ଧୀତି ୱାତପାନକୱାଟକା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତେପି ୱିୱରଣକାଲେ ୱିଦତ୍ଥିମତ୍ତମ୍ପି ଅତିରେକମ୍ପି ଭିତ୍ତିପ୍ପଦେସଂ ପହରନ୍ତି। ଉପଚାରୋ ପନେତ୍ଥ ସବ୍ବଦିସାସୁ ଲବ୍ଭତି, ତସ୍ମା ସବ୍ବଦିସାସୁ କୱାଟୱିତ୍ଥାରପ୍ପମାଣୋ ଓକାସୋ ଆଲୋକସନ୍ଧିପରିକମ୍ମତ୍ଥାଯ ଲିମ୍ପିତବ୍ବୋ ୱା ଲେପାପେତବ୍ବୋ ୱାତି ଅଯମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ସେତୱଣ୍ଣନ୍ତିଆଦିକଂ ନ ମାତିକାଯ ପଦଭାଜନଂ। ଇମିନା ହି ୱିହାରସ୍ସ ଭାରିକତ୍ତଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ପଦଭାଜନେଯେୱ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତସ୍ମା ସବ୍ବମେତଂ ଯଥାସୁଖଂ କତ୍ତବ୍ବଂ।

ଏୱଂ ଲେପକମ୍ମେ ଯଂ କତ୍ତବ୍ବଂ, ତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପୁନ ଛଦନେ କତ୍ତବ୍ବଂ ଦସ୍ସେତୁଂ "ଦ୍ୱତ୍ତିଚ୍ଛଦନସ୍ସା"ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଦ୍ୱତ୍ତିଚ୍ଛଦନସ୍ସ ପରିଯାଯନ୍ତି ଛଦନସ୍ସ ଦ୍ୱତ୍ତିପରିଯାଯଂ; ପରିଯାଯୋ ୱୁଚ୍ଚତି ପରିକ୍ଖେପୋ, ପରିକ୍ଖେପଦ୍ୱଯଂ ୱା ପରିକ୍ଖେପତ୍ତଯଂ ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପ୍ପହରିତେ ଠିତେନାତି ଅହରିତେ ଠିତେନ। ହରିତନ୍ତି ଚେତ୍ଥ ସତ୍ତଧଞ୍ଞଭେଦଂ ପୁବ୍ବଣ୍ଣଂ ମୁଗ୍ଗମାସତିଲକୁଲତ୍ଥଅଲାବୁକୁମ୍ଭଣ୍ଡାଦିଭେଦଞ୍ଚ ଅପରଣ୍ଣଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ତେନେୱାହ – "ହରିତଂ ନାମ ପୁବ୍ବଣ୍ଣଂ ଅପରଣ୍ଣ"ନ୍ତି।

ସଚେ ହରିତେ ଠିତୋଅଧିଟ୍ଠାତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପନ ଯସ୍ମିମ୍ପି ଖେତ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ ବୀଜଂ ନ ତାୱ ସମ୍ପଜ୍ଜତି, ୱସ୍ସେ ୱା ପନ ପତିତେ ସମ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତମ୍ପି ହରିତସଙ୍ଖ୍ୟମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ତସ୍ମା ଏୱରୂପେ ଖେତ୍ତେପି ଠିତେନ ନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ, ଅହରିତେଯେୱ ଠିତେନ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ତତ୍ରାପି ଅଯଂ ପରିଚ୍ଛେଦୋ, ପିଟ୍ଠିୱଂସସ୍ସ ୱା କୂଟାଗାରକଣ୍ଣିକାଯ ୱା ଉପରି ଥୁପିକାଯ ୱା ପସ୍ସେ ନିସିନ୍ନୋ ଛଦନମୁଖୱଟ୍ଟିଅନ୍ତେନ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଯସ୍ମିଂ ଭୂମିଭାଗେ ଠିତଂ ପସ୍ସତି, ଯସ୍ମିଞ୍ଚ ଭୂମିଭାଗେ ଠିତୋ, ତଂ ଉପରି ନିସିନ୍ନକଂ ପସ୍ସତି, ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅହରିତେପି ଠତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। କସ୍ମା? ୱିହାରସ୍ସ ହି ପତନ୍ତସ୍ସ ଅଯଂ ପତନୋକାସୋତି।

୧୩୬।ମଗ୍ଗେନ ଛାଦେନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ମଗ୍ଗେନ ଛାଦନଂ ନାମ ଅପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉଜୁକମେୱ ଛାଦନଂ; ତଂ ଇଟ୍ଠକସିଲାସୁଧାହି ଲବ୍ଭତି। ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗେ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱାତି ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗା ସଚେ ଦୁଚ୍ଛନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଅପନେତ୍ୱାପି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଛାଦେତୁଂ ଲବ୍ଭତି, ତସ୍ମା ଯଥା ଇଚ୍ଛତି; ତଥା ଦ୍ୱେ ମଗ୍ଗେ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତିଯଂମଗ୍ଗଂ ''ଇଦାନି ଏୱଂ ଛାଦେହୀ''ତି ଆଣାପେତ୍ୱା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ। ପରିଯାଯେନାତି ପରିକ୍ଖେପେନ। ଏୱଂଛଦନଂ ପନ ତିଣପଣ୍ଣେହି ଲବ୍ଭତି। ତସ୍ମା ଇଧାପି ଯଥା ଇଚ୍ଛତି ତଥା ଦ୍ୱେ ପରିଯାଯେ ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ତତିଯଂ ପରିଯାଯଂ ''ଇଦାନି ଏୱଂ ଛାଦେହୀ''ତି ଆଣାପେତ୍ୱା ପକ୍କମିତବ୍ବଂ। ସଚେ ନ ପକ୍କମତି, ତୁଣ୍ହୀଭୂତେନ ଠାତବ୍ବଂ। ସବ୍ବମ୍ପି ଚେତଂ ଛଦନଂ ଛଦନୂପରି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଉପରୂପରିଛନ୍ନୋ ହି ୱିହାରୋ ଚିରଂ ଅନୋୱସ୍ସକୋ ହୋତୀତି ମଞ୍ଞମାନା ଏୱଂ ଛାଦେନ୍ତି। ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରିନ୍ତି ତିଣ୍ଣଂ ମଗ୍ଗାନଂ ୱା ପରିଯାଯାନଂ ୱା ଉପରି ଚତୁତ୍ଥେ ମଗ୍ଗେ ୱା ପରିଯାଯେ ୱା।

୧୩୭।କରଳେ କରଳେତି ତିଣମୁଟ୍ଠିଯଂ ତିଣମୁଟ୍ଠିଯଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ମହଲ୍ଲକୱିହାରସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ସପ୍ପାଣକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୪୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦେ – ଜାନଂ ସପ୍ପାଣକନ୍ତି ସପ୍ପାଣକଂ ଏତନ୍ତି ଯଥା ତଥା ୱା ଜାନନ୍ତୋ। ସିଞ୍ଚେଯ୍ଯ ୱା ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ଯ ୱାତି ତେନ ଉଦକେନ ସଯଂ ୱା ସିଞ୍ଚେଯ୍ଯ, ଅଞ୍ଞଂ ୱା ଆଣାପେତ୍ୱା ସିଞ୍ଚାପେଯ୍ଯ। ପାଳିଯଂ ପନ ''ସିଞ୍ଚେଯ୍ଯାତି ସଯଂ ସିଞ୍ଚତୀ''ତି ଇଦିସାନଂ ୱଚନାନଂ ଅତ୍ଥୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ଧାରଂ ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସିଞ୍ଚନ୍ତସ୍ସ ଏକସ୍ମିଂ ଉଦକଘଟେ ଏକାୱ ଆପତ୍ତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବଭାଜନେସୁ। ଧାରଂ ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ପନ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଆପତ୍ତି । ମାତିକଂ ସମ୍ମୁଖଂ କରୋତି, ଦିୱସମ୍ପି ସନ୍ଦତୁ, ଏକାୱ ଆପତ୍ତି। ସଚେ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତୋ ଅଞ୍ଞତୋ ନେତି, ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଆପତ୍ତି। ସକଟଭାରମତ୍ତଞ୍ଚେପି ତିଣଂ ଏକପଯୋଗେନ ଉଦକେ ପକ୍ଖିପତି, ଏକାୱ ଆପତ୍ତି। ଏକେକଂ ତିଣଂ ୱା ପଣ୍ଣଂ ୱା ପକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଆପତ୍ତି। ମତ୍ତିକାଯପି ଅଞ୍ଞେସୁପି କଟ୍ଠଗୋମଯାଦୀସୁ ଏସେୱ ନଯୋ। ଇଦଂ ପନ ମହାଉଦକଂ ସନ୍ଧାଯ ନ ୱୁତ୍ତଂ, ଯଂ ତିଣେ ୱା ମତ୍ତିକାଯ ୱା ପକ୍ଖିତ୍ତାଯ ପରିଯାଦାନଂ ଗଚ୍ଛତି, ଆୱିଲଂ ୱା ହୋତି, ଯତ୍ଥ ପାଣକା ମରନ୍ତି, ତାଦିସଂ ଉଦକଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସପ୍ପାଣକସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ସେନାସନୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିଯୋ।

୩। ଓୱାଦୱଗ୍ଗୋ

୧। ଓୱାଦସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୪୧-୧୪୪। ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଲାଭିନୋ ହୋନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ନ ତେସଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଦେନ୍ତି, ନ ଦାପେନ୍ତି, ମହାକୁଲେହି ପବ୍ବଜିତା ପନ କୁଲଧୀତରୋ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଆଗତାନଂ ଞାତିମନୁସ୍ସାନଂ ''କୁତୋ ଅଯ୍ୟେ ଓୱାଦଂ ଉଦ୍ଦେସଂ ପରିପୁଚ୍ଛଂ ଲଭଥା''ତି ପୁଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ''ଅସୁକୋ ଚ ଅସୁକୋ ଚ ଥେରୋ ଓୱଦତୀ''ତି ଅସୀତିମହାସାୱକେ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା କଥାନୁସାରେନ ତେସଂ ସୀଲସୁତାଚାରଜାତିଗୋତ୍ତାଦିଭେଦଂ ୱିଜ୍ଜମାନଗୁଣଂ କଥଯନ୍ତି। ଏୱରୂପା ହି ୱିଜ୍ଜମାନଗୁଣା କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ତତୋ ପସନ୍ନଚିତ୍ତା ମନୁସ୍ସା ଥେରାନଂ ଚୀୱରାଦିଭେଦଂ ମହନ୍ତଂ ଲାଭସକ୍କାରଂ ଅଭିହରିଂସୁ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଲାଭିନୋ ହୋନ୍ତି ଚୀୱର…ପେ… ପରିକ୍ଖାରାନ''ନ୍ତି।

ଭିକ୍ଖୁନିଯୋଉପସଙ୍କମିତ୍ୱାତି ତେସଂ କିର ସନ୍ତିକେ ତାସୁ ଏକା ଭିକ୍ଖୁନୀପି ନ ଆଗଚ୍ଛତି, ଲାଭତଣ୍ହାଯ ପନ ଆକଡ୍ଢିଯମାନହଦଯା ତାସଂ ଉପସ୍ସଯଂ

ଅଗମଂସୁ। ତଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା''ତି। ତାପି ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଚଲଚିତ୍ତତାୟ ତେସଂ ୱଚନଂ ଅକଂସୁଯେୱ । ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଅଥ ଖୋ ତା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ…ପେ… ନିସୀଦିଂସୂ''ତି। ତିରଚ୍ଛାନକଥନ୍ତି ସଗ୍ଗମଗ୍ଗଗମନେପି ତିରଚ୍ଛାନଭୂତଂ ରାଜକଥାଦିମନେକୱିଧଂ ନିରତ୍ଥକକଥଂ। ଇଦ୍ଧୋତି ସମିଦ୍ଧୋ, ସହିତତ୍ଥୋ ଗମ୍ଭୀରୋ ବହୁରସୋ ଲକ୍ଖଣପଟିୱେଧସଂୟୁତ୍ତୋତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ।

୧୪୫-୧୪୭।ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେତି ଏତ୍ଥ ଯସ୍ମା ତେ ଭିକ୍ଖୂ ''ମା ତୁମ୍ହେ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଓୱଦିତ୍ଥା''ତି ୱୁଚ୍ଚମାନା ଅଦିଟ୍ଠସଚ୍ଚତ୍ତା ତଥାଗତେ ଆଘାତଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଅପାୟୁପଗା ଭୱେୟ୍ୟୁଂ, ତସ୍ମା ନେସଂ ତଂ ଅପାୟୁପଗତଂ ପରିହରନ୍ତୋ ଭଗୱା ଅଞ୍ଞେନେୱ ଉପାୟେନ ତେ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦତୋ ପରିବାହିରେ କତ୍ତୁକାମୋ ଇମଂ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତିଂ ଅନୁଜାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ଇଧ ପରିବାହିରେ କତ୍ତୁକାମତାୟ ଅନୁଜାନିତ୍ୱା ପରତୋ କରୋନ୍ତୋୱ ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତ''ନ୍ତିଆଦିମାହ। ଇମାନି ହି ଅଟ୍ଠଙ୍ଗାନି ଛବ୍ବଗ୍ଗିୟାନଂ ସୁପିନନ୍ତେନପି ନ ଭୂତପୁବ୍ବାନୀତି।

ତତ୍ଥ ସୀଲମସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ସୀଲୱା। ଇଦାନି ଯଞ୍ଚ ତଂ ସୀଲଂ, ଯଥା ଚ ତଂ ତସ୍ସ ଅତ୍ଥି ନାମ ହୋତି, ତଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପାତିମୋକ୍ଖୋୱ ସଂୱରୋ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋ। ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରେନ ସଂୱୁତୋ ସମନ୍ନାଗତୋତି ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ।

ୱିହରତୀତି ୱତ୍ତତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ୱିଭଙ୍ଗେ –

''ପାତିମୋକ୍ଖନ୍ତି ସୀଲଂ ପତିଟ୍ଠା ଆଦି ଚରଣଂ ସଂୟମୋ ସଂୱରୋ ମୋକ୍ଖଂ ପମୋକ୍ଖଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିୟା; ସଂୱରୋତି କାୟିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ ୱାଚସିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ କାୟିକୱାଚସିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ। ସଂୱୁତୋତି ଇମିନା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପଗତୋ ସମୁପଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମୁପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ, ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି 'ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ'ତି। ୱିହରତୀତି ଇରିୟତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି, ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି 'ୱିହରତୀ'''ତି (ୱିଭ। ୫୧୧-୫୧୨)।

ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋତି ମିଚ୍ଛାଜୀୱପଟିସେଧକେନ ନ ୱେଳୁଦାନାଦିନା ଆଚାରେନ, ୱେସିୟାଦିଅଗୋଚରଂ ପହାୟ ସଦ୍ଧାସମ୍ପନ୍ନକୁଲାଦିନା ଚ ଗୋଚରେନ ସମ୍ପନ୍ନୋ। ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀତି ଅପ୍ପମତ୍ତକେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭୟଦସ୍ସାୱୀ, ତାନି ୱଜ୍ଜାନି ଭୟତୋ ଦସ୍ସନସୀଲୋତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସମାଦାୟ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୂତି ଅଧିସୀଲସିକ୍ଖାଦିଭାୱେନ ତିଧା ଠିତେସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ତଂ ତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ ସମାଦାୟ ସମ୍ମା ଆଦାୟ ସାଧୁକଂ ଗହେତ୍ୱା ଅୱିଜହନ୍ତୋ ସିକ୍ଖତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅୟମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ଯୋ ଇଚ୍ଛତି, ତେନ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗତୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

ବହୁ ସୁତମସ୍ସାତି ବହୁସ୍ସୁତୋ। ସୁତଂ ଧାରେତୀତି ସୁତଧରୋ; ଯଦସ୍ସ ତଂ ବହୁ ସୁତଂ ନାମ, ତଂ ନ ସୁତମତ୍ତମେୱ; ଅଥ ଖୋ ନଂ ଧାରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ମଞ୍ଜୂସାୟଂ ୱିୟ ରତନଂ ସୁତଂ ସନ୍ନିଚିତମସ୍ମିନ୍ତି ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ। ଏତେନ ଯଂ ସୋ ସୁତଂ ଧାରେତି, ତସ୍ସ ମଞ୍ଜୂସାୟ ଗୋପେତ୍ୱା ସନ୍ନିଚିତରତନସ୍ସେୱ ଚିରକାଲେନାପି ଅୱିନାସନଂ ଦସ୍ସେତି। ଇଦାନି ତଂ ସୁତଂ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ''ଯେ ତେ ଧମ୍ମା''ତିଆଦିମାହ, ତଂ ୱେରଞ୍ଜକଣ୍ଡେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ନିଗମନଂ – ତଥାରୂପାସ୍ସ ଧମ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ବହୁସ୍ସୁତୋ। ଧାତା, ତସ୍ମା ସୁତଧରୋ। ୱଚସା ପରିଚିତା ମନସାନୁପେକ୍ଖିତା, ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧା; ତସ୍ମା ସୁତସନ୍ନିଚୟୋ। ତତ୍ଥ ୱଚସା ପରିଚିତାତି ୱାଚାୟ ପଗୁଣା କତା। ମନସାନୁପେକ୍ଖିତାତି ମନସା ଅନୁପେକ୍ଖିତା, ଆୱଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଦୀପସହସ୍ସେନ ଓଭାସିତା ୱିୟ ହୋନ୍ତି। ଦିଟ୍ଠିୟା ସୁପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧାତି ଅତ୍ଥତୋ ଚ କାରଣତୋ ଚ ପଞ୍ଞାୟ ସୁଟ୍ଠୁ ପଟିୱିଦ୍ଧା ସୁପଚ୍ଚକ୍ଖକତା ହୋନ୍ତି।

ଅୟଂ ପନ ବହୁସ୍ସୁତୋ ନାମ ତିୱିଧୋ ହୋତି – ନିସ୍ସୟମୁଚ୍ଚନକୋ, ପରିସୁପଟ୍ଠାପକୋ, ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋତି। ତତ୍ଥ ନିସ୍ସୟମୁଚ୍ଚନକେନ ଉପସମ୍ପଦାୟ ପଞ୍ଚୱସ୍ସେନ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ଦ୍ୱେ ମାତିକା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତା କାତବ୍ବା ପକ୍ଖଦିୱସେସୁ ଧମ୍ମସାୱନତ୍ଥାୟ ସୁତ୍ତନ୍ତତୋ ଚତ୍ତାରୋ ଭାଣୱାରା, ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ପରିକଥନତ୍ଥାୟ ଅନ୍ଧକୱିନ୍ଦମହାରାହୁଲୋୱାଦଅମ୍ବଟ୍ଠସଦିସୋ ଏକୋ କଥାମଗ୍ଗୋ, ସଙ୍ଘଭତ୍ତମଙ୍ଗଲାମଙ୍ଗଲେସୁ ଅନୁମୋଦନତ୍ଥାୟ ତିସ୍ସୋ ଅନୁମୋଦନା, ଉପୋସଥପୱାରଣାଦିଜାନନତ୍ଥଂ କମ୍ମାକମ୍ମୱିନିଚ୍ଛୟୋ , ସମଣଧମ୍ମକରଣତ୍ଥଂ ସମାଧିୱସେନ ୱା ୱିପସ୍ସନାୱସେନ ୱା ଅରହତ୍ତପରିୟୋସାନମେକଂ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ, ଏତ୍ତକଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ତାୱତା ହି ଅୟଂ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ଚାତୁଦ୍ଦିସୋ, ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଅତ୍ତନୋ ଇସ୍ସରିୟେନ ୱସିତୁଂ ଲଭତି।

ପରିସୁପଟ୍ଠାପକେନ ଉପସମ୍ପଦାୟ ଦସୱସ୍ସେନ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ପରିସଂ ଅଭିୱିନୟେ ୱିନେତୁଂ ଦ୍ୱେ ୱିଭଙ୍ଗା ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତା କାତବ୍ବା, ଅସକ୍କୋନ୍ତେନ ତୀହି ଜନେହି ସଦ୍ଧିଂ ପରିୱତ୍ତନକ୍ଖମା କାତବ୍ବା, କମ୍ମାକମ୍ମଞ୍ଚ ଖନ୍ଧକୱତ୍ତଞ୍ଚ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ପରିସାୟ ପନ ଅଭିଧମ୍ମେ ୱିନୟନତ୍ଥଂ ସଚେ ମଜ୍ଝିମଭାଣକୋ ହୋତି ମୂଲପଣ୍ଣାସକୋ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ, ଦୀଘଭାଣକେନ ମହାୱଗ୍ଗୋ, ସଂୟୁତ୍ତଭାଣକେନ ହେଟ୍ଠିମା ୱା ତୟୋ ୱଗ୍ଗା ମହାୱଗ୍ଗୋ ୱା,

ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରଭାଣକେନ ହେଟ୍ଠା ୱା ଉପରି ୱା ଉପଡ୍ଢନିକାୟୋ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ, ଅସକ୍କୋନ୍ତେନ ତିକନିପାତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ହେଟ୍ଠା ଉଗ୍ଗହେତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ''ଏକଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେନ ଚତୁକ୍କନିପାତଂ ୱା ପଞ୍ଚକନିପାତଂ ୱା ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଜାତକଭାଣକେନ ସାଟ୍ଠକଥଂ ଜାତକଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, ତତୋ ଓରଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଧମ୍ମପଦମ୍ପି ସହ ୱତ୍ଥୁନା ଉଗ୍ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତୋ ତତୋ ସମୁଚ୍ଚୟଂ କତ୍ୱା ମୂଲପଣ୍ଣାସକମତ୍ତଂ ୱଟ୍ଟତି, ନ ୱଟ୍ଟତୀତି? ''ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାୟଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ଇତରାସୁ ୱିଚାରଣାୟେୱ ନତ୍ଥି। ଅଭିଧମ୍ମେ କିଞ୍ଚି ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ। ଯସ୍ସ ପନ ସାଟ୍ଠକଥମ୍ପି ୱିନୟପିଟକଂ ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଞ୍ଚ ପଗୁଣଂ, ସୁତ୍ତନ୍ତେ ଚ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୋ ଗନ୍ଥୋ ନତ୍ଥି, ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯେନ ପନ ସୁତ୍ତନ୍ତତୋ ୱିନୟତୋ ଚ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣୋ ଗନ୍ଥୋ ଉଗ୍ଗହିତୋ, ଅୟଂ ପରିସୁପଟ୍ଠାପକୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତି ଦିସାପାମୋକ୍ଖୋ ଯେନକାମଙ୍ଗମୋ, ପରିସଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ ଲଭତି।

ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକେନ ପନ ସାଟ୍ଠକଥାନି ତୀଣି ପିଟକାନି ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବାନି, ଅସକ୍କୋନ୍ତେନ ଚତୂସୁ ନିକାୟେସୁ ଏକସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥା ପଗୁଣା କାତବ୍ବା, ଏକନିକାୟେନ ହି ସେସନିକାୟେସୁପି ପଞ୍ହଂ କଥେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତି। ସତ୍ତସୁ ପକରଣେସୁ ଚତୁପ୍ପକରଣସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥା ପଗୁଣା କାତବ୍ବା, ତତ୍ଥ ଲଦ୍ଧନୟେନ ହି ସେସପକରଣେସୁ ପଞ୍ହଂ କଥେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତି। ୱିନୟପିଟକଂ ପନ ନାନତ୍ଥଂ ନାନାକାରଣଂ, ତସ୍ମା ତଂ ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟ ପଗୁଣଂ କାତବ୍ବମେୱ। ଏତ୍ତାୱତା ହି ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ ନାମ ହୋତୀତି।

ଉଭୟାନିଖୋ ପନସ୍ସାତିଆଦି ପନ ଯସ୍ମା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ସକଲେ ନୱଙ୍ଗେପି ବାହୁସ୍ସଚ୍ଚେ ସତି ସାଟ୍ଠକଥଂ ୱିନୟପିଟକଂ ୱିନା ନ ୱଟ୍ଟତିୟେୱ, ତସ୍ମା ୱିସୁଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ୱିତ୍ଥାରେନାତି ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗେନ ସଦ୍ଧିଂ। ସ୍ୱାଗତାନୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ଆଗତାନି। ଯଥା ଆଗତାନି ପନ ସ୍ୱାଗତାନି ହୋନ୍ତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ସୁୱିଭତ୍ତାନୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ସୁୱିଭତ୍ତାନୀତି ସୁଟ୍ଠୁ ୱିଭତ୍ତାନି ପଦପଚ୍ଚାଭଟ୍ଠସଙ୍କରଦୋସୱିରହିତାନି। ସୁପ୍ପୱତ୍ତୀନୀତି ପଗୁଣାନି ୱାଚୁଗ୍ଗତାନି। ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ସୁତ୍ତସୋତି ଖନ୍ଧକପରିୱାରତୋ ଆହରିତବ୍ବସୁତ୍ତୱସେନ ସୁଟ୍ଠୁ ୱିନିଚ୍ଛିତାନି। ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନସୋତି ଅକ୍ଖରପଦପାରିପୂରିୟା ଚ ସୁୱିନିଚ୍ଛିତାନି ଅଖଣ୍ଡାନି ଅୱିପରୀତକ୍ଖରାନି। ଏତେନ ଅଟ୍ଠକଥା ଦୀପିତା, ଅଟ୍ଠକଥାତୋ ହି ଏସ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ହୋତୀତି।

କଲ୍ୟାଣୱାଚୋତି ସିଥିଲଧନିତାଦୀନଂ ଯଥାୱିଧାନୱଚନେନ ପରିମଣ୍ଡଲପଦବ୍ୟଞ୍ଜନାୟ ପୋରିୟା ୱାଚାୟ ସମନ୍ନାଗତୋ ୱିସ୍ସଟ୍ଠାୟ ଅନେଲଗଲାୟ ଅତ୍ଥସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାପନିୟା। କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋତି ମଧୁରସ୍ସରୋ, ମାତୁଗାମୋ ହି ସରସମ୍ପତ୍ତିରତୋ, ତସ୍ମା ପରିମଣ୍ଡଲପଦବ୍ୟଞ୍ଜନମ୍ପି ୱଚନଂ ସରସମ୍ପତ୍ତିରହିତଂ ହୀଳେତି। ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପିୟୋ ହୋତି ମନାପୋତି ସଦ୍ଧାସଂ ପିୟୋ ନାମ ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ବହୁତରାନଂ ପନ ପଣ୍ଡିତାନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସୀଲାଚାରସମ୍ପତ୍ତିୟା ପିୟୋ ହୋତି ମନୱଡ୍ଢନକୋ। ପଟିବଲୋ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଓୱଦିତୁନ୍ତି ସୁତ୍ତଞ୍ଚ କାରଣଞ୍ଚ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ୱଟ୍ଟଭୟେନ ତଜ୍ଜେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଓୱଦିତୁଂ ତାଦିସଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ସମତ୍ଥୋ ହୋତି। କାସାୟୱତ୍ଥୱସନାୟାତି କାସାୟୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥାୟ। ଗରୁଧମ୍ମନ୍ତି ଗିହିକାଲେ ଭିକ୍ଖୁନିୟା କାୟସଂସଗ୍ଗଂ ୱା ସିକ୍ଖମାନାସାମଣେରୀସୁ ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ୱା ଅନଜ୍ଝାପନ୍ନପୁବ୍ବୋ ହୋତି। ମାତୁଗାମୋ ହି ପୁବ୍ବେ କତମନୁସ୍ସରନ୍ତୋ ସଂୱରେ ଠିତସ୍ସାପି ଧମ୍ମଦେସନାୟ ଗାରୱଂ ନ କରୋତି। ଅଥ ୱା ତସ୍ମିଂୟେୱ ଅସଦ୍ଧମ୍ମେ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତି। ୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱାତି ଉପସମ୍ପଦାୟ ୱୀସତିୱସ୍ସୋ ତତୋ ଅତିରେକୱସ୍ସୋ ୱା। ଏୱରୂପୋ ହି ୱିସଭାଗେହି ୱତ୍ଥୂହି ପୁନପ୍ପୁନଂ ସମାଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଦହରୋ ୱିୟ ସହସା ସୀଲୱିନାସଂ ନ ପାପୁଣାତି, ଅତ୍ତନୋ ୱୟଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଅଯୁତ୍ତଟ୍ଠାନେ ଛନ୍ଦରାଗଂ ୱିନେତୁଂ ପଟିବଲୋ ହୋତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱା ହୋତି ଅତିରେକୱୀସତିୱସ୍ସୋ ୱା''ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ''ସୀଲୱା''ତିଆଦି ଏକମଙ୍ଗଂ, ''ବହୁସ୍ସୁତୋ ହୋତୀ''ତିଆଦି ଦୁତିୟଂ, ''ଉଭୟାନି ଖୋ ପନସ୍ସା''ତିଆଦି ତତିୟଂ, ''କଲ୍ୟାଣୱାଚୋ ହୋତି କଲ୍ୟାଣୱାକ୍କରଣୋ''ତି ଚତୁତ୍ଥଂ, ''ଯେଭୁୟ୍ୟେନ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପିୟୋ ହୋତି ମନାପୋ''ତି ପଞ୍ଚମଂ, ''ପଟିବଲୋ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଓୱଦିତୁ''ନ୍ତି ଛଟ୍ଠଂ, ''ନ ଖୋ ପନେତ''ନ୍ତିଆଦି ସତ୍ତମଂ, ''ୱୀସତିୱସ୍ସୋ''ତିଆଦି ଅଟ୍ଠମନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

୧୪୮।ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତସ୍ମିଂ ୱୁତ୍ତେନେୱ। ଗରୁଧମ୍ମେହୀତି ଗରୁକେହି ଧମ୍ମେହି, ତେ ହି ଗାରୱଂ କତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବତ୍ତା ଗରୁଧମ୍ମାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାୟାତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ, ଯୋ ଗରୁଧମ୍ମେନ ଓୱଦତି, ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ପନ ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱ।

୧୪୯।ପରିୱେଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ସଚେ ପାତୋ ଅସମ୍ମଟ୍ଠଂ ସମ୍ମଟ୍ଠମ୍ପି ୱା ପୁନ ତିଣପଣ୍ଣାଦୀହି ଉକ୍ଲାପଂ ପାଦପ୍ପହାରେହି ଚ ୱିକିଣ୍ଣୱାଲିକଂ ଜାତଂ, ସମ୍ମଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଅସମ୍ମଟ୍ଠଞ୍ହି ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅୟ୍ୟୋ ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସିତକେ ଦହରଭିକ୍ଖୂପି ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିୟଂ ନ ଯୋଜେତି, ଧମ୍ମଂୟେୱ କଥେତୀ''ତି ତା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଅସୋତୁକାମା ୱିୟ ଭୱେୟ୍ୟୁଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ପରିୱେଣଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା''ତି। ଅନ୍ତୋଗାମତୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତିୟୋ ପିପାସିତା ଚ କିଲନ୍ତା ଚ ହୋନ୍ତି, ତା ପାନୀୟଞ୍ଚ ହତ୍ଥପାଦମୁଖସୀତଲକରଣଞ୍ଚ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତି, ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଅସତି ପୁରିମନୟେନେୱ ଅଗାରୱଂ ଜନେତ୍ୱା

ଅସୋତୁକାମାପି ହୋନ୍ତି । ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ପାନୀୟଂ ପରିଭୋଜନୀୟଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା’’ତି।

ଆସନନ୍ତି ନୀଚପୀଠକଫଲକତଟ୍ଟିକକଟସାରକାଦିଭେଦଂ ଅନ୍ତମସୋ ସାଖାଭଙ୍ଗମ୍ପି ‘‘ଇଦଂ ତାସଂ ଆସନଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା। ଧମ୍ମଦେସନାପତ୍ତିମୋଚନତ୍ଥଂ ପନ ଦୁତିୟୋ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଦୁତିୟଂ ଗହେତ୍ୱା ନିସୀଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି। ନିସୀଦିତବ୍ବନ୍ତି ନ ୱିହାରପଚ୍ଚନ୍ତେ, ଅଥ ଖୋ ୱିହାରମଜ୍ଝେ ଉପୋସଥାଗାରସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସାଲାୟ ୱା ଦ୍ୱାରେ ସବ୍ବେସଂ ଓସରଣଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ସମଗ୍ଗାତ୍ଥାତି ସବ୍ବା ଆଗତତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି; ପଗୁଣା ୱାଚୁଗ୍ଗତାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିୟ୍ୟାଦେତବ୍ବୋତି ଅପ୍ପେତବ୍ବୋ। ଓସାରେତବ୍ବୋତି ପାଳି ୱତ୍ତବ୍ବା। ୱସ୍ସସତୂପସମ୍ପନ୍ନାୟାତିଆଦି ୱତ୍ତବ୍ବପାଳିଦସ୍ସନଂ।

ତତ୍ଥ ସାମୀଚିକମ୍ମନ୍ତି ମଗ୍ଗସମ୍ପଦାନବୀଜନପାନୀୟାପୁଚ୍ଛନାଦିକଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକୱତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅଭିୱାଦନଂ ନାମ ଅନ୍ତୋଗାମେ ୱା ବହିଗାମେ ୱା ଅନ୍ତୋୱିହାରେ ୱା ବହିୱିହାରେ ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ୱା ରଥିକାୟ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ରାଜୁସ୍ସାରଣାୟପି ୱତ୍ତମାନାୟ ଦେୱେ ୱସ୍ସମାନେ ସକଦ୍ଦମାୟ ଭୂମିୟା ଛତ୍ତପତ୍ତହତ୍ଥାୟପି ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦୀହି ଅନୁବଦ୍ଧାୟପି କାତବ୍ବମେୱ। ଏକାବଦ୍ଧାୟ ପାଳିୟା ଭିକ୍ଖାଚାରଂ ପୱିସନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ‘‘ୱନ୍ଦାମି ଅୟ୍ୟା’’ତି ୱନ୍ଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥେ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱନ୍ଦିତବ୍ବା। ମହାସନ୍ନିପାତେ ନିସିନ୍ନେ ଏକସ୍ମିଂୟେୱ ଠାନେ ୱନ୍ଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏସ ନୟୋ ଅଞ୍ଜଲିକମ୍ମେପି। ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ନିସିନ୍ନାୟ ପନ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାନଂ କାତବ୍ବଂ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ସାମୀଚିକମ୍ମସ୍ସ ଅନୁରୂପେ ପଦେସେ ଚ କାଲେ ଚ ତଂ ତଂ କାତବ୍ବଂ।

ସକ୍କତ୍ୱାତି ୟଥା କତୋ ସୁକତୋ ହୋତି, ଏୱଂ କତ୍ୱା। ଗରୁଂକତ୍ୱାତି ତତ୍ଥ ଗାରୱଂ ଜନେତ୍ୱା। ମାନେତ୍ୱାତି ମନେନ ପିୟଂ କତ୍ୱା। ପୂଜେତ୍ୱାତି ଇମେସଂୟେୱ ତିଣ୍ଣଂ କିଚ୍ଚାନଂ କରଣେନ ପୂଜେତ୍ୱା। ଅନତିକ୍କମନୀୟୋତି ନ ଅତିକ୍କମିତବ୍ବୋ।

ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆୱାସେତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟତୋ ଅଡ୍ଢୟୋଜନବ୍ଭନ୍ତରେ ଓୱାଦଦାୟକା ଭିକ୍ଖୂ ନ ୱସନ୍ତି, ଅୟଂ ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ନାମ। ଏତ୍ଥ ୱସ୍ସଂ ନ ୱସିତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ‘‘ଅଭିକ୍ଖୁକୋ ନାମ ଆୱାସୋ ନ ସକ୍କା ହୋତି ଓୱାଦାୟ ୱା ସଂୱାସାୟ ୱା ଗନ୍ତୁ’’ନ୍ତି (ପାଚି। ୧୦୪୮)। ନ ଚ ସକ୍କା ତତୋ ପରଂ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ଆଗନ୍ତୁଂ। ସଚେ ତତ୍ଥ ୱସ୍ସଂ ୱସିତୁଂ ଅନିଚ୍ଛମାନା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଞାତକା ୱା ଉପଟ୍ଠାକା ୱା ଏୱଂୱଦନ୍ତି – ‘‘ୱସଥ, ଅୟ୍ୟେ, ମୟଂ ଭିକ୍ଖୂ ଆନେସ୍ସାମା’’ତି ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣେ ପଦେସେ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁକାମା ଭିକ୍ଖୂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସାଖାମଣ୍ଡପେପି ଏକରତ୍ତଂ ୱୁତ୍ଥା ହୋନ୍ତି; ନ ନିମନ୍ତିତା ହୁତ୍ୱା ଗନ୍ତୁକାମା। ଏତ୍ତାୱତାପି ସଭିକ୍ଖୁକୋ ଆୱାସୋ ହୋତି, ଏତ୍ଥ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତୀହି ଚ ପକ୍ଖସ୍ସ ତେରସିୟଂୟେୱ ଭିକ୍ଖୂ ୟାଚିତବ୍ବା – ‘‘ମୟଂ ଅୟ୍ୟା ତୁମ୍ହାକଂ ଓୱାଦେନ ୱସିସ୍ସାମା’’ତି। ୟତୋ ପନ ଉଜୁନା ମଗ୍ଗେନ ଅଡ୍ଢୟୋଜନେ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ, ତେନ ପନ ମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ଜୀୱିତନ୍ତରାୟୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟୋ ୱା ହୋତି, ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ଅତିରେକଡ୍ଢୟୋଜନଂ ହୋତି, ଅୟଂ ଅଭିକ୍ଖୁକାୱାସଟ୍ଠାନେୟେୱ ତିଟ୍ଠତି। ସଚେ ପନ ତତୋ ଗାୱୁତମତ୍ତେ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟୋ ଖେମଟ୍ଠାନେ ହୋତି, ତାହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ତା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ୟାଚିତ୍ୱା ପୁନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ୟାଚିତବ୍ବା ‘‘ଅୟ୍ୟା ଅମ୍ହାକଂ ଉଜୁମଗ୍ଗେ ଅନ୍ତରାୟୋ ଅତ୍ଥି, ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ଅତିରେକଡ୍ଢୟୋଜନଂ ହୋତି। ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ପନ ଅମ୍ହାକଂ ଉପସ୍ସୟତୋ ଗାୱୁତମତ୍ତେ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟୋ ଅତ୍ଥି, ଅୟ୍ୟାନଂ ସନ୍ତିକା ତତ୍ଥ ଆଗତଓୱାଦେନ ୱସିସ୍ସାମା’’ତି। ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ତତୋ ତାହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ତଂ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଉପୋସଥୋ କାତବ୍ବୋ, ତା ୱା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଦିସ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଉପସ୍ସୟମେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା କାତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି।

ସଚେ ପନ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁକାମା ଭିକ୍ଖୂ ଚାତୁଦ୍ଦସେ ୱିହାରଂ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଚ ‘‘ଇଧ ଅୟ୍ୟା ୱସ୍ସଂ ୱସିସ୍ସଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛିତା ‘‘ଆମା’’ତି ୱତ୍ୱା ପୁନ ତାହି ‘‘ତେନହି ଅୟ୍ୟା ମୟମ୍ପି ତୁମ୍ହାକଂ ଓୱାଦଂ ଅନୁଜୀୱନ୍ତିୟୋ ୱସିସ୍ସାମା’’ତି ୱୁତ୍ତା ଦୁତିୟଦିୱସେ ଗାମେ ଭିକ୍ଖାଚାରସମ୍ପଦଂ ଅପସ୍ସନ୍ତା ‘‘ନ ସକ୍କା ଇଧ ୱସିତୁ’’ନ୍ତି ପକ୍କମନ୍ତି। ଅଥ ତା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ଉପୋସଥଦିୱସେ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି, ଏତ୍ଥ କିଂ କାତବ୍ବନ୍ତି? ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ୱସନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମିକାୟ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ପଚ୍ଛିମିକାୟ ୱସ୍ସଂ ଉପଗନ୍ତୁଂ ଆଗମିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ୱା ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଆଗତାନଂ ସନ୍ତିକେ ଓୱାଦେନ ୱସିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ପଚ୍ଛିମିକାୟପି ନ କେଚି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଚ ରାଜଭୟଂ ୱା ଚୋରଭୟଂ ୱା ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଂ ୱା ହୋତି, ଅଭିକ୍ଖୁକାୱାସେ ୱସନ୍ତିୟା ଆପତ୍ତି, ୱସ୍ସଚ୍ଛେଦଂ କତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟାପି ଆପତ୍ତି, ସା ରକ୍ଖିତବ୍ବା। ଆପଦାସୁ ହି ଅଭିକ୍ଖୁକେ ଆୱାସେ ୱସନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି ୱୁତ୍ତା। ସଚେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱସ୍ସଂ ଉପଗତା ଭିକ୍ଖୂ ପୁନ କେନଚି କାରଣେନ ପକ୍କମନ୍ତି, ୱସିତବ୍ବମେୱ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ‘‘ଅନାପତ୍ତି ୱସ୍ସୂପଗତା ଭିକ୍ଖୂ ପକ୍କନ୍ତା ୱା ହୋନ୍ତି ୱିବ୍ଭନ୍ତା ୱା କାଲଙ୍କତା ୱା ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତା ୱା ଆପଦାସୁ ଉମ୍ମତ୍ତିକାୟ ଆଦିକମ୍ମିକାୟା’’ତି। ପୱାରେନ୍ତିୟା ପନ ୟତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂ ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ପୱାରେତବ୍ବଂ।

ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସନ୍ତି ଅଦ୍ଧମାସେ ଅଦ୍ଧମାସେ। ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା ପଚ୍ଚାସୀସିତବ୍ବାତି ଦ୍ୱେ ଧମ୍ମା ଇଚ୍ଛିତବ୍ବା। ଉପୋସଥପୁଚ୍ଛକନ୍ତି ଉପୋସଥପୁଚ୍ଛନଂ, ତତ୍ଥ ପନ୍ନରସିକେ ଉପୋସଥେ ପକ୍ଖସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦସିୟଂ ଚାତୁଦ୍ଦସିକେ ତେରସିୟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉପୋସଥୋ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ‘‘ପକ୍ଖସ୍ସ ତେରସିୟଂୟେୱ ଗନ୍ତ୍ୱା

‘ଅଯଂ ଉପୋସଥୋ ଚାତୁଦ୍ଦସିକୋ ପନ୍ନରସିକୋ’ତି ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଉପୋସଥଦିୱସେ ଓୱାଦତ୍ଥାଯ ଉପସଙ୍କମିତବ୍ବଂ। ପାଟିପଦଦିୱସତୋ ପନ ପଟ୍ଠାଯ ଧମ୍ମସୱନତ୍ଥାଯ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଇତି ଭଗୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ଓକାସଂ ଅଦତ୍ୱା ନିରନ୍ତରଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଗମନମେୱ ପଞ୍ଞପେସି। କସ୍ମା? ମନ୍ଦପଞ୍ଞତ୍ତା ମାତୁଗାମସ୍ସ। ମନ୍ଦପଞ୍ଞୋ ହି ମାତୁଗାମୋ, ତସ୍ମା ନିଚ୍ଚଂ ଧମ୍ମସୱନଂ ବହୂପକାରଂ। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ‘‘ଯଂ ମଯଂ ଜାନାମ, ତମେୱ ଅୟ୍ୟା ଜାନନ୍ତୀ’’ତି ମାନଂ ଅକତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପଯିରୁପାସମାନା ସାତ୍ଥିକଂ ପବ୍ବଜ୍ଜଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ତସ୍ମା ଭଗୱା ଏୱମକାସି। ଭିକ୍ଖୁନିଯୋପି ‘‘ଯଥାନୁସିଟ୍ଠଂ ପଟିପଜ୍ଜିସ୍ସାମା’’ତି ସଦ୍ଧାଯେୱ ନିରନ୍ତରଂ ୱିହାରଂ ଉପସଙ୍କମିଂସୁ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦଂ ଗଚ୍ଛତି। ମନୁସ୍ସା ଉଜ୍ଝାଯନ୍ତି ଖିୟ୍ୟନ୍ତି ୱିପାଚେନ୍ତି ‘ଜାଯାଯୋ ଇମା ଇମେସଂ, ଜାରିଯୋ ଇମା ଇମେସଂ, ଇଦାନିମେ ଇମାହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଭିରମିସ୍ସନ୍ତୀ’ତି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ – ‘ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସବ୍ବେନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ ଓୱାଦୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ, ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ ଚେ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ଚତୂହି ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଓୱାଦଂ ଗନ୍ତୁ’ନ୍ତି। ପୁନପି ତଥେୱ ଉଜ୍ଝାଯିଂସୁ। ପୁନ ଭଗୱା ‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦ୍ୱେ ତିସ୍ସୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱାଦଂ ଗନ୍ତୁ’’’ନ୍ତି ଆହ।

ତସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନ ଦ୍ୱେ ତିସ୍ସୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଯାଚିତ୍ୱା ପେସେତବ୍ବା – ‘‘ଏଥଯ୍ୟେ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଂ ଯାଚଥ, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅୟ୍ୟା… ପେ… ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି (ଚୂଳୱ. ୪୧୩)। ତାହି ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଆରାମଂ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ତତୋ ଓୱାଦପଟିଗ୍ଗାହକଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ, ଅୟ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ‘‘ଅତ୍ଥି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ’’ତି। ସଚେ ହୋତି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଉପସଙ୍କମତୂ’’ତି।

ସଚେ ନ ହୋତି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କୋ ଆଯସ୍ମା ଉସ୍ସହତି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦିତୁ’’ନ୍ତି। ସଚେ କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଉସ୍ସହତି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦିତୁଂ, ସୋ ଚ ହୋତି ଅଟ୍ଠହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତୋ, ସମ୍ମନ୍ନିତ୍ୱା ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଉପସଙ୍କମତୂ’’ତି।

ସଚେ ପନ କୋଚି ନ ଉସ୍ସହତି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱଦିତୁଂ, ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ନତ୍ଥି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ପାସାଦିକେନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପାଦେତୂ’’ତି। ଏତ୍ତାୱତା ହି ସକଲଂ ସିକ୍ଖତ୍ତଯସଙ୍ଗହଂ ସାସନମାରୋଚିତଂ ହୋତି। ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ‘‘ସାଧୂ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଆରୋଚେତବ୍ବଂ। ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେନପି ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ପେସେତବ୍ବା ‘‘ଗଚ୍ଛଥଯ୍ୟେ, ପୁଚ୍ଛଥ ‘କିଂ ଅୟ୍ୟ ଲଭତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’’ନ୍ତି। ତାହି ‘‘ସାଧୁ ଅଯ୍ୟେ’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଆରାମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଂ ଅୟ୍ୟ ଲଭତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ତେନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନତ୍ଥି କୋଚି ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକୋ ସମ୍ମତୋ, ପାସାଦିକେନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ସମ୍ପାଦେତୂ’’ତି। ତାହି ‘‘ସାଧୁ ଅୟ୍ୟା’’ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଏକତୋ ଆଗତାନଂ ୱସେନ ଚେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତାସୁ ପନ ଏକାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱତ୍ତବ୍ବଞ୍ଚ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଞ୍ଚ, ଇତରା ତସ୍ସା ସହାଯିକା।

ସଚେ ପନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ୱା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ୱା ନ ପୂରତି, ଉଭଯତୋପି ୱା ଗଣମତ୍ତମେୱ ପୁଗ୍ଗଲମତ୍ତଂ ୱା ହୋତି, ଏକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱା ବହୂହି ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯେହି ଓୱାଦତ୍ଥାଯ ପେସିତା ହୋତି, ତତ୍ରାଯଂ ୱଚନକ୍କମୋ – ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦନ୍ତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚନ୍ତି, ଲଭନ୍ତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅହଂ ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦାମି; ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚାମି, ଲଭାମହଂ ଅୟ୍ୟ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି।

‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅୟ୍ୟ ଅଯ୍ୟାନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନୀସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅୟ୍ୟ ଅଯ୍ୟାନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦନ୍ତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚନ୍ତି, ଲଭନ୍ତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅହଂ ଅୟ୍ୟ ଅଯ୍ୟାନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦାମି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚାମି, ଲଭାମହଂ ଅୟ୍ୟ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି।

‘‘ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅୟ୍ୟ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅୟ୍ୟ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦନ୍ତି ; ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚନ୍ତି, ଲଭନ୍ତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅହଂ ଅୟ୍ୟ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦାମି,

ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚାମି, ଲଭାମହଂ ଅୟ୍ୟ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ''ନ୍ତି।

''ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଚ ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଅୟ୍ୟାନଂ ଅୟ୍ୟସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି ୱନ୍ଦନ୍ତି ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି ଯାଚନ୍ତି ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଲଭନ୍ତୁ କିର ଲଭତୁ କିର ଅୟ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ''ନ୍ତି।

ତେନପି ଭିକ୍ଖୁନା ଉପୋସଥକାଲେ ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦନ୍ତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚନ୍ତି, ଲଭନ୍ତୁ କିର ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ''ନ୍ତି। ''ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ''ନ୍ତି।

''ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭନ୍ତେ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ''ନ୍ତି।

''ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଚ ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଆଯସ୍ମନ୍ତାନଂ ପାଦେ ୱନ୍ଦତି ୱନ୍ଦନ୍ତି ୱନ୍ଦତି, ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନଞ୍ଚ ଯାଚତି ଯାଚନ୍ତି ଯାଚତି, ଲଭତୁ କିର ଲଭନ୍ତୁ କିର ଲଭତୁ କିର ଭନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଓୱାଦୂପସଙ୍କମନ''ନ୍ତି।

ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେନାପି ସଚେ ସମ୍ମତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥି, ପୁରିମନଯେନେୱ ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ, ତଂ ଭିକ୍ଖୁନୀ, ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଉପସଙ୍କମନ୍ତୁ ଉପସଙ୍କମତୁ ଉପସଙ୍କମତୂତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ନତ୍ଥି, ପାସାଦିକେନ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ସମ୍ପାଦେତୁ ସମ୍ପାଦେନ୍ତୁ ସମ୍ପାଦେତୂତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ଓୱାଦପଟିଗ୍ଗାହକେନ ପାଟିପଦେ ପଚ୍ଚାହରିତ୍ୱା ତଥେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଓୱାଦଂ ପନ ବାଲଗିଲାନଗମିକେ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୋ ସଚେପି ଆରଞ୍ଞକୋ ହୋତି, ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ନ ଲଭତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା –

''ଅନୁଜାନାମି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଠପେତ୍ୱା ବାଲଂ ଠପେତ୍ୱା ଗିଲାନଂ ଠପେତ୍ୱା ଗମିକଂ ଅୱସେସେହି ଓୱାଦଂ ଗହେତୁ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୪୧୪)।

ତତ୍ଥ ଯୋ ଚାତୁଦ୍ଦସିକପନ୍ନରସିକେସୁ ୱା ଉପୋସଥେସୁ ପାଟିପଦେ ୱା ଗନ୍ତୁକାମୋ, ସୋ ଗମିକୋ ଦୁତିଯପକ୍ଖଦିୱସେ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଅଗ୍ଗହେତୁଂ ନ ଲଭତି, ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓୱାଦୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ, ଯୋ ନ ଗଣ୍ହେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୪୧୪) ୱୁତ୍ତଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତିଯେୱ। ଓୱାଦଂ ଗହେତ୍ୱା ଚ ଉପୋସଥଗ୍ଗେ ଅନାରୋଚେତୁଂ ୱା ପାଟିପଦେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅପଚ୍ଚାହରିତୁଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓୱାଦୋ ନ ଆରୋଚେତବ୍ବୋ। ଯୋ ନ ଆରୋଚେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୪୧୫)।

ଅପରମ୍ପି ୱୁତ୍ତଂ –

''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଓୱାଦୋ ନ ପଚ୍ଚାହରିତବ୍ବୋ। ଯୋ ନ ପଚ୍ଚାହରେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୪୧୫)।

ତତ୍ଥ ଆରଞ୍ଞକେନ ପଚ୍ଚାହରଣତ୍ଥଂ ସଙ୍କେତୋ କାତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଆରଞ୍ଞକେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଓୱାଦଂ ଗହେତୁଂ, ସଙ୍କେତଞ୍ଚ କାତୁଂ, ଅତ୍ର ପଟିହରିସ୍ସାମୀ''ତି। ତସ୍ମା ଆରଞ୍ଞକୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱସନଗାମେ ଭିକ୍ଖଂ ଲଭତି, ତତ୍ଥେୱ ଚରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଦିସ୍ୱା ଆରୋଚେତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ନୋ ଚସ୍ସ ତତ୍ଥ ଭିକ୍ଖା ସୁଲଭା ହୋତି, ସାମନ୍ତଗାମେ ଚରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଗାମଂ ଆଗମ୍ମ ତଥେୱ କାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଦୂରଂ ଗନ୍ତବ୍ବଂ ହୋତି, ସଙ୍କେତୋ କାତବ୍ବୋ – ''ଅହଂ ଅମୁକଂ ନାମ ତୁମ୍ହାକଂ ଗାମଦ୍ୱାରେ ସଭଂ ୱା ମଣ୍ଡପଂ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ୱା ଉପସଙ୍କମିସ୍ସାମି, ତତ୍ଥ ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାଥା''ତି । ଭିକ୍ଖୁନୀହି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ, ଅଗନ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ – ''ନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଙ୍କେତଂ ନ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଯା ନ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସା''ତି (ଚୂଳୱ। ୪୧୫)।

ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ତୀହି ଠାନେହି ପୱାରେତବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଚାତୁଦ୍ଦସେ ଅତ୍ତନା ପୱାରେତ୍ୱା ଉପୋସଥେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ପୱାରେତବ୍ବଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

''ଅନୁଜାନାମି , ଭିକ୍ଖୱେ, ଅଜ୍ଜତନାଯ ପୱାରେତ୍ୱା ଅପରଜ୍ଜୁ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତୁ''ନ୍ତି (ଚୂଳୱ। ୪୨୭)।

ଭିକ୍ଖୁନିଖନ୍ଧକେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଚେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

''ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସବ୍ବୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ପୱାରେନ୍ତୋ କୋଲାହଲମକାସି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ବ୍ୟତ୍ତଂ ପଟିବଲଂ ସମ୍ମନ୍ନିତୁଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତୁଂ। ଏୱଞ୍ଚ ପନ, ଭିକ୍ଖୱେ, ସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବା। ପଠମଂ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯାଚିତବ୍ବା, ଯାଚିତ୍ୱା ବ୍ୟତ୍ତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପଟିବଲାଯ ସଙ୍ଘୋ ଞାପେତବ୍ବୋ –

''ସୁଣାତୁ ମେ, ଅଯ୍ୟେ ସଙ୍ଘୋ, ଯଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପତ୍ତକଲ୍ଲଂ, ସଙ୍ଘୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ସମ୍ମନ୍ନେଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତୁଂ। ଏସା ଞତ୍ତି।

''ସୁଣାତୁ ମେ, ଅଯ୍ୟେ ସଙ୍ଘୋ, ସଙ୍ଘୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ସମ୍ମନ୍ନେଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତୁଂ। ଯସ୍ସା ଅଯ୍ୟାଯ ଖମତି ଇତ୍ଥନ୍ନାମାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସମ୍ମୁତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତୁଂ, ସା ତୁଣ୍ହସ୍ସ; ଯସ୍ସା ନକ୍ଖମତି, ସା ଭାସେଯ୍ୟ।

''ସମ୍ମତା ସଙ୍ଘେନ ଇତ୍ଥନ୍ନାମା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତୁଂ। ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସ, ତସ୍ମା ତୁଣ୍ହୀ, ଏୱମେତଂ ଧାରଯାମୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ୪୨୭)।

ତାଯ ସମ୍ମତାଯ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଆଦାଯ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଏକଂସଂ ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗଂ କରିତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଲିଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଏୱମସ୍ସ ୱଚନୀଯୋ – ''ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅଯ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେତି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା। ୱଦତଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସତି। ଦୁତିଯମ୍ପି ଅଯ୍ୟ, ତତିଯମ୍ପି ଅଯ୍ୟ, ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ…ପେ… ପଟିକରିସ୍ସତୀ''ତି।

ସଚେ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ନ ପୂରତି, ''ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେନ୍ତି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତିଯୋ ପଟିକରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଚ, ''ଅହଂ ଅଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ପୱାରେମି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଅଯ୍ୟ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୀ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ଚ ଏୱଂ ଟିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ସଚେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ନ ପୂରତି, ''ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅଯ୍ୟା ଅଯ୍ୟେ ପୱାରେତି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତଯ୍ୟା ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସତୀ''ତି ଚ, ''ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଅଯ୍ୟ ଅଯ୍ୟଂ ପୱାରେତି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତଯ୍ୟୋ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୋ ପଟିକରିସ୍ସତୀ''ତି ଚ ଏୱଂ ଟିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ଉଭିନ୍ନଂ ଅପାରିପୂରିଯା ''ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅଯ୍ୟା ଅଯ୍ୟେ ପୱାରେନ୍ତି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତଯ୍ୟା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତିଯୋ ପଟିକରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଚ, ''ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅଯ୍ୟ ଅଯ୍ୟଂ ପୱାରେନ୍ତି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତଯ୍ୟୋ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତିଯୋ ପଟିକରିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଚ, ''ଅହଂ ଅଯ୍ୟା ଅଯ୍ୟେ ପୱାରେମି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦନ୍ତୁ ମଂ ଅଯ୍ୟା ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୀ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ଚ, ''ଅହଂ ଅଯ୍ୟ ଅଯ୍ୟଂ ପୱାରେମି – ଦିଟ୍ଠେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପରିସଙ୍କାଯ ୱା, ୱଦତୁ ମଂ ଅଯ୍ୟୋ ଅନୁକମ୍ପଂ ଉପାଦାଯ, ପସ୍ସନ୍ତୀ ପଟିକରିସ୍ସାମୀ''ତି ଚ ଏୱଂ ଟିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ।

ମାନତ୍ତଚରଣଞ୍ଚ ଉପସମ୍ପଦାପରିଯେସନା ଚ ଯଥାଠାନେଯେୱ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି।

ନଭିକ୍ଖୁନିଯା କେନଚି ପରିଯାଯେନାତି ଦସହି ୱା ଅକ୍କୋସୱତ୍ଥୂହି ଅଞ୍ଞେନ ୱା କେନଚି ପରିଯାଯେନ ଭିକ୍ଖୁ ନେୱ ଅକ୍କୋସିତବ୍ବୋ, ନ ପରିଭାସିତବ୍ବୋ, ନ ଭଯେନ ତଜ୍ଜେତବ୍ବୋ। ୱଚୋତି ପିହିତୋ ୱାରିତୋ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ୱଚନଯେୱ ୱଚନପଥୋ। ଅନୋୱଟୋତି ଅପିହିତୋ ଅୱାରିତୋ ଅପ୍ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ତସ୍ମା ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଆଧିପଚ୍ଚଟ୍ଠାନେ ଜେଟ୍ଠକଟ୍ଠାନେ ଠତ୍ୱା ''ଏୱଂ ଅଭିକ୍କମ, ଏୱଂ ପଟିକ୍କମ, ଏୱଂ ନିୱାସେହି, ଏୱଂ ପାରୁପାହୀ''ତି କେନଚି ପରିଯାଯେନ ନେୱ ଭିକ୍ଖୁ ୱଦିତବ୍ବୋ, ନ ଅନୁସାସିତବ୍ବୋ। ଦୋସଂ ପନ ଦିସ୍ୱା ''ପୁବ୍ବେ ମହାଥେରା ନ ଏୱଂ ଅଭିକ୍କମନ୍ତି, ନ ପଟିକ୍କମନ୍ତି, ନ ନିୱାସେନ୍ତି, ନ ପାରୁପନ୍ତି, ଇଦିସଂ କାସାୱମ୍ପି ନ ଧାରେନ୍ତି, ନ ଏୱଂ ଅକ୍ଖୀନି ଅଞ୍ଜେନ୍ତୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ୱିଜ୍ଜମାନଦୋସଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭିକ୍ଖୂହି ପନ ''ଅଯଂ ୱୁଡ୍ଢସମଣୀ ଏୱଂ ନିୱାସେତି, ଏୱଂ ପାରୁପତି, ମା ଏୱଂ ନିୱାସେହି, ମା ଏୱଂ ପାରୁପାହି, ମା ତିଲକଙ୍ଗପଣ୍ଣକମ୍ମାଦୀନି କରୋହୀ''ତି ଯଥାସୁଖଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ୱଦିତୁଂ ଅନୁସାସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ସମଗ୍ଗମ୍ହାତି ଭଣନ୍ତନ୍ତି ''ସମଗ୍ଗା ଅମ୍ହ ଅୟ୍ୟ'' ଇତି ଭଣନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘଂ। ଅଞ୍ଞଂ ଧମ୍ମଂ ଭଣତୀତି ଅଞ୍ଞଂ ସୁତ୍ତନ୍ତଂ ୱା ଅଭିଧମ୍ମଂ ୱା। ସମଗ୍ଗମ୍ହାତି ୱଚନେନ ହି ଓୱାଦଂ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତି, ତସ୍ମା ଠପେତ୍ୱା ଓୱାଦଂ ଅଞ୍ଞଂ ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଓୱାଦଂ ଅନିୟ୍ୟାଦେତ୍ୱାତି ଏସୋ ଭଗିନିୟୋ ଓୱାଦୋତି ଅୱତ୍ୱା।

୧୫୦।ଅଧମ୍ମକମ୍ମେତିଆଦୀସୁ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସମ୍ମୁତିକମ୍ମଂ କମ୍ମନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଅଧମ୍ମକମ୍ମେ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ନୱକାନଂ ୱସେନ ଅଟ୍ଠାରସ ପାଚିତ୍ତିୟାନି। ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଦୁତିୟସ୍ସ ନୱକସ୍ସ ଅୱସାନପଦେ ଅନାପତ୍ତି, ସେସେସୁ ସତ୍ତରସ ଦୁକ୍କଟାନି।

୧୫୨।ଉଦ୍ଦେସଂ ଦେନ୍ତୋତି ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଗରୁଧମ୍ମାନଂ ପାଳିଂ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତୋ। ପରିପୁଚ୍ଛଂ ଦେନ୍ତୋତି ତସ୍ସାୟେୱ ପଗୁଣାୟ ଗରୁଧମ୍ମପାଳିୟା ଅଟ୍ଠକଥଂ କଥେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଓସାରେହି ଅୟ୍ୟାତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଓସାରେତୀତି ଏୱଂ ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମପାଳିଂ ଓସାରେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଉଦ୍ଦେସଂ ଦେନ୍ତୋ, ପରିପୁଚ୍ଛଂ ଦେନ୍ତୋ, ଯୋ ଚ ଓସାରେହୀତି ୱୁଚ୍ଚମାନୋ ଅଟ୍ଠ ଗରୁଧମ୍ମେ ଭଣତି, ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟେନ ଅନାପତ୍ତି। ଅଞ୍ଞଂ ଧମ୍ମଂ ଭଣନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟେନ ଅନାପତ୍ତି। ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, ପଞ୍ହଂ ପୁଟ୍ଠୋ କଥେତୀତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଗରୁଧମ୍ମନିସ୍ସିତଂ ୱା ଖନ୍ଧାଦିନିସ୍ସିତଂ ୱା ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, ତଂ ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ କଥେତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାୟ ଭଣନ୍ତନ୍ତି ଚତୁପରିସତିଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ସୁଣନ୍ତି, ତତ୍ରାପି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସିକ୍ଖମାନାୟ ସାମଣେରିୟାତି ଏତାସଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନଂ – ୱାଚତୋ ଚ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଓୱାଦସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଅତ୍ଥଙ୍ଗତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୫୩। ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦେ – ପରିୟାୟେନାତି ୱାରେନ, ପଟିପାଟିୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଧିଚେତସୋତି ଅଧିଚିତ୍ତୱତୋ , ସବ୍ବଚିତ୍ତାନଂ ଅଧିକେନ ଅରହତ୍ତଫଲଚିତ୍ତେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପ୍ପମଜ୍ଜତୋତି ନପ୍ପମଜ୍ଜତୋ, ଅପ୍ପମାଦେନ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସାତଚ୍ଚକିରିୟାୟ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମୁନିନୋତି ''ଯୋ ମୁନାତି ଉଭୋ ଲୋକେ, ମୁନି ତେନ ପୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି (ଧ। ପ। ୨୬୯) ଏୱଂ ଉଭୟଲୋକମୁନନେନ ୱା, ମୋନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଞାଣଂ, ତେନ ଞାଣେନ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ୱା ଖୀଣାସୱୋ ମୁନି ନାମ ୱୁଚ୍ଚତି, ତସ୍ସ ମୁନିନୋ। ମୋନପଥେସୁ ସିକ୍ଖତୋତି ଅରହତ୍ତଞାଣସଙ୍ଖାତସ୍ସ ମୋନସ୍ସ ପଥେସୁ ସତ୍ତତିଂସବୋଧିପକ୍ଖିୟଧମ୍ମେସୁ ତୀସୁ ୱା ସିକ୍ଖାସୁ ସିକ୍ଖତୋ। ଇଦଞ୍ଚ ପୁବ୍ବଭାଗପଟିପଦଂ ଗହେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଏୱଂ ପୁବ୍ବଭାଗେ ସିକ୍ଖତୋ ଇମାୟ ସିକ୍ଖାୟ ମୁନିଭାୱଂ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁନିନୋତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସୋକା ନ ଭୱନ୍ତି ତାଦିନୋତି ତାଦିସସ୍ସ ଖୀଣାସୱମୁନିନୋ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଇଟ୍ଠୱିୟୋଗାଦିୱତ୍ଥୁକା ସୋକା ନ ସନ୍ତି। ଅଥ ୱା ତାଦିନୋତି ତାଦିଲକ୍ଖଣସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଏୱରୂପସ୍ସ ମୁନିନୋ ସୋକା ନ ଭୱନ୍ତୀତି ଅୟମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ଉପସନ୍ତସ୍ସାତି ରାଗାଦୀନଂ ଉପସମେନ ଉପସନ୍ତସ୍ସ। ସଦା ସତୀମତୋତି ସତିୱେପୁଲ୍ଲପ୍ପତ୍ତତ୍ତା ନିଚ୍ଚକାଲଂ ସତିୟା ଅୱିରହିତସ୍ସ । ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେତି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖସଙ୍ଖାତେ ଆକାସେ, ନ କସିଣୁଗ୍ଘାଟିମେ, ନ ପନ ରୂପପରିଚ୍ଛେଦେ। ଚଙ୍କମତିପି ତିଟ୍ଠତିପୀତି ତାସଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ''ଇମା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ମଂ 'ଏତ୍ତକମେୱ ଅୟଂ ଜାନାତୀ'ତି ଅୱମଞ୍ଞନ୍ତି, ହନ୍ଦ ଦାନି ଏତାସଂ ଅତ୍ତନୋ ଆନୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେମୀ''ତି ଧମ୍ମବହୁମାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଅଭିଞ୍ଞାପାଦକଂ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାୟ ଏୱରୂପଂ ଇଦ୍ଧିପାଟିହାରିୟଂ ଦସ୍ସେସି – ''ଆକାସେ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖେ ଚଙ୍କମତିପି… ପେ… ଅନ୍ତରଧାୟତିପୀ''ତି। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତରଧାୟତିପୀତି ଅନ୍ତରଧାୟତିପି ଅଦସ୍ସନମ୍ପି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତଞ୍ଚେୱ ଉଦାନଂ ଭଣତି ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ବହୁଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନନ୍ତି ଥେରୋ କିର ଅତ୍ତନୋ ଭାତୁଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ –

''ପଦୁମଂ ଯଥା କୋକନୁଦଂ ସୁଗନ୍ଧଂ,

ପାତୋ ସିୟା ଫୁଲ୍ଲମୱୀତଗନ୍ଧଂ;

ଅଙ୍ଗୀରସଂ ପସ୍ସ ୱିରୋଚମାନଂ,

ତପନ୍ତମାଦିଚ୍ଚମିୱନ୍ତଲିକ୍ଖେ''ତି। (ସଂ। ନି। ୧।୧୨୩);

ଇମଂ ଗାଥଂ ଉଦ୍ଦିସାପେତ୍ୱା ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ସଜ୍ଝାୟି। ନ ଚ ପଗୁଣଂ କତ୍ତୁମସକ୍ଖି। ତତୋ ନଂ ଥେରୋ ''ଅଭବ୍ବୋ ତ୍ୱଂ ଇମସ୍ମିଂ ସାସନେ''ତି ୱିହାରା ନିକ୍କଡ୍ଢାପେସି, ସୋ ରୋଦମାନୋ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକେ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଭଗୱା ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁନା ୱେନେୟ୍ୟସତ୍ତେ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ୱିହାରଚାରିକଂ ଚରମାନୋ ୱିୟ ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଚୂଳପନ୍ଥକ, କସ୍ମା ରୋଦସୀ''ତି ଆହ। ସୋ ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ସୁଦ୍ଧଂ ପିଲୋତିକଖଣ୍ଡଂ ଦତ୍ୱା ''ଇଦଂ 'ରଜୋହରଣଂ ରଜୋହରଣ'ନ୍ତି ପରିମଜ୍ଜାହୀ''ତି ଆହ। ସୋ ''ସାଧୂ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ନିୱାସଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ତସ୍ସ ଏକମନ୍ତଂ ପରିମଜ୍ଜି, ପରିମଜ୍ଜିତଟ୍ଠାନଂ କାଳକମହୋସି। ସୋ ''ଏୱଂ ପରିସୁଦ୍ଧମ୍ପି ନାମ ୱତ୍ଥଂ ଇମଂ ଅତ୍ତଭାୱଂ ନିସ୍ସାୟ କାଳକଂ ଜାତ''ନ୍ତି ସଂୱେଗଂ ପଟିଲଭିତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭି। ଅଥସ୍ସ ଭଗୱା ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ''ଅଧିଚେତସୋ''ତି ଇମଂ ଓଭାସଗାଥଂ ଅଭାସି। ଥେରୋ ଗାଥାପରିୟୋସାନେ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ତସ୍ମା ଥେରୋ ପକତିୟାୱ ଇମଂ ଗାଥଂ ମମାୟତି, ସୋ ତଂ ଇମିସ୍ସା ଗାଥାୟ ମମାୟନଭାୱଂ ଜାନାପେତୁଂ ତଂୟେୱ ଭଣତି। ଅଞ୍ଞଞ୍ଞ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଆହରିତ୍ୱା ବହୁଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ତଞ୍ଞେୱ ଉଦାନଂ ଭଣତି, ଅଞ୍ଞଞ୍ଞ ବହୁଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନ''ନ୍ତି।

୧୫୬।ଏକତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନାଯାତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ପନ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ଓୱଦନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଇଦମ୍ପି ଚ ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନମେୱ।

ଅତ୍ଥଙ୍ଗତସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିୟଂ।

୩। ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୬୨। ତତିୟସିକ୍ଖାପଦେ – ଅଞ୍ଞତ୍ର ସମୟା ଓୱଦତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତିଆଦୀସୁ ଅଟ୍ଠହି ଗରୁଧମ୍ମେହି ଓୱଦନ୍ତସ୍ସେୱ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନାଯାତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ପନ ଓୱଦତୋ ପାଚିତ୍ତିୟମେୱ। ଇତୋ ପରମ୍ପି ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ''ଏକତୋଉପସମ୍ପନ୍ନା''ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ସବ୍ବତ୍ଥ ଅୟମେୱ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ, କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିୟଂ।

ଇଦଂ ପନେତ୍ଥ ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ ପକିଣ୍ଣକଂ – ଅସମ୍ମତୋ ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିୟେ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସୟଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠହି ଗରୁଧମ୍ମେହି ଓୱଦତି, ତୀଣି ପାଚିତ୍ତିୟାନି। ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନ ଓୱଦତୋ ଦ୍ୱେ ଦୁକ୍କଟାନି, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। କଥଂ? ଅସମ୍ମତମୂଲକଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଉପସ୍ସୟଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନ ଓୱଦନମୂଲକଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିୟେ ଓୱଦନମୂଲକଂ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି। ସମ୍ମତସ୍ସ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିୟେ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଟ୍ଠହି ଗରୁଧମ୍ମେହି ଓୱଦନ୍ତସ୍ସ ଏକା ଅନାପତ୍ତି, ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିୟାନି। କଥଂ? ସମ୍ମତତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି, ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିୟେ ଓୱଦନମୂଲକଂ ଏକଂ, ଗନ୍ତ୍ୱା ଗରୁଧମ୍ମେହି ଓୱଦନମୂଲକଂ ଏକନ୍ତି ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିୟାନି। ତସ୍ସେୱ ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନ ଓୱଦତୋ ଏକା ଅନାପତ୍ତି, ଏକଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। କଥଂ? ସମ୍ମତତ୍ତା ଅନାପତ୍ତି, ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଧମ୍ମେନ ଓୱଦନମୂଲକଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିୟେ ଓୱଦନମୂଲକଂ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି। ଦିୱା ପନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଓୱଦତୋ ସମ୍ମତସ୍ସ ଚ ଅସମ୍ମତସ୍ସ ଚ ରତ୍ତିଂ ଓୱଦନମୂଲକଂ ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ ଅପନେତ୍ୱା ଅୱସେସା ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିୟୋ ୱେଦିତବ୍ବାତି।

ପକିଣ୍ଣକକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ଆମିସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୬୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ – ନ ବହୁକତାତି ନ କତବହୁମାନା, ନ ଧମ୍ମେ ବହୁମାନଂ କତ୍ୱା ଓୱଦନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ''ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକଂ ଅୱଣ୍ଣଂ କତ୍ତୁକାମୋ''ତିଆଦୀନଂ ଉଜ୍ଝାପନକେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ସଙ୍ଘେନ ଅସମ୍ମତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅସମ୍ମତୋ ନାମ ସମ୍ମତେନ ୱା ସଙ୍ଘେନ ୱା ଭାରଂ କତ୍ୱା ଠପିତୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ସମ୍ମତଂ ୱା ଅସମ୍ମତଂ ୱାତି ଏତ୍ଥ ପନ ଭିକ୍ଖୁକାଲେ ସମ୍ମୁତିଂ ଲଭିତ୍ୱା ସାମଣେରଭୂମିୟଂ ଠିତୋ ସମ୍ମତୋ, ସମ୍ମତେନ ୱା ସଙ୍ଘେନ ୱା ଠପିତୋ ବହୁସ୍ସୁତୋ

ସାମଣେରୋ ଅସମ୍ମତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଆମିସସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଚୀୱରଦାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୬୯। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦେ – ୱିସିଖାଯାତି ରଥିକାଯ। ପିଣ୍ଡାଯ ଚରତୀତି ନିବଦ୍ଧଚାରୱସେନ ଅଭିଣ୍ହଂ ଚରତି। ସନ୍ଦିଟ୍ଠାତି ସନ୍ଦିଟ୍ଠମିତ୍ତା ଅହେସୁଂ। ସେସମେତ୍ଥ ପଦତୋ ଉତ୍ତାନତ୍ଥଂ, ୱିନିଚ୍ଛଯତୋ ଚୀୱରପଟିଗ୍ଗହଣସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହି। ତତ୍ର ହି ଭିକ୍ଖୁ ପଟିଗ୍ଗାହକୋ, ଇଧ ଭିକ୍ଖୁନୀ, ଅଯଂ ୱିସେସୋ। ସେସଂ ତାଦିସମେୱାତି।

ଚୀୱରଦାନସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଚୀୱରସିବ୍ବନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୭୫। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେ – ଉଦାଯୀତି ଲାଳୁଦାଯୀ। ପଟ୍ଠୋତି ପଟିବଲୋ, ନିପୁଣୋ ଚେୱ ସମତ୍ଥୋ ଚାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞତରା ଭିକ୍ଖୁନୀତି ତସ୍ସେୱ ପୁରାଣଦୁତିଯିକା। ପଟିଭାନଚିତ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ପଟିଭାନେନ କତଚିତ୍ତଂ, ସୋ କିର ଚୀୱରଂ ରଜିତ୍ୱା ତସ୍ସ ମଜ୍ଝେ ନାନାୱଣ୍ଣେହି ୱିପ୍ପକତମେଥୁନଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସରୂପମକାସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ମଜ୍ଝେ ପଟିଭାନଚିତ୍ତଂ ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା''ତି। ଯଥାସଂହଟନ୍ତି ଯଥାସଂହରିତମେୱ।

୧୭୬।ଚୀୱରନ୍ତି ଯଂ ନିୱାସିତୁଂ ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱା ସକ୍କା ହୋତି, ଏୱଞ୍ହି ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ସଯଂ ସିବ୍ବତୀତି ଏତ୍ଥ ସିବ୍ବିସ୍ସାମୀତି ୱିଚାରେନ୍ତସ୍ସାପି ଛିନ୍ଦନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟଂ, ସିବ୍ବନ୍ତସ୍ସ ପନ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଆରାପଥେ ଆରାପଥେତି ସୂଚିଂ ପୱେସେତ୍ୱା ପୱେସେତ୍ୱା ନୀହରଣେ। ସଚେ ପନ ସକଲସୂଚିଂ ଅନୀହରନ୍ତୋ ଦୀଘସୁତ୍ତପ୍ପୱେସନତ୍ଥଂ ସତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ନୀହରତି, ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସକିଂ ଆଣତ୍ତୋତି ସକିଂ ''ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବା''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ବହୁକମ୍ପି ସିବ୍ବତୀତି ସଚେପି ସବ୍ବଂ ସୂଚିକମ୍ମଂ ପରିଯୋସାପେତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ନିଟ୍ଠାପେତି, ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅଥ ପନ ''ଇମସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମଂ ତୱ ଭାରୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ କରୋତି, ଆଣତ୍ତସ୍ସ ଆରାପଥେ ଆରାପଥେ ଏକମେକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଆଣାପକସ୍ସ ଏକୱାଚାଯ ସମ୍ବହୁଲାନିପି। ପୁନପ୍ପୁନଂ ଆଣତ୍ତିଯଂ ପନ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି।

ଯେପି ସଚେ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେସୁ ଅତ୍ତନୋ ଞାତିକାନଂ ଚୀୱରଂ ସିବ୍ବନ୍ତେସୁ ତେସଂ ନିସ୍ସିତକା ''ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯୱତ୍ତଂ ୱା କଥିନୱତ୍ତଂ ୱା କରୋମା''ତି ସିବ୍ବନ୍ତି, ତେସମ୍ପି ଆରାପଥଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ। ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯା ଅତ୍ତନୋ ଞାତିକାନଂ ଚୀୱରଂ ଅନ୍ତେୱାସିକେହି ସିବ୍ବାପେନ୍ତି, ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନଂ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅନ୍ତେୱାସିକାନଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅନ୍ତେୱାସିକା ଅତ୍ତନୋ ଞାତିକାନଂ ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯେହି ସିବ୍ବାପେନ୍ତି, ତତ୍ରାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅନ୍ତେୱାସିକାନମ୍ପି ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯାନମ୍ପି ଞାତିକାଯ ଚୀୱରଂ ହୋତି, ଆଚରିଯୁପଜ୍ଝାଯା ପନ ଅନ୍ତେୱାସିକେ ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ସିବ୍ବାପେନ୍ତି, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଦୁକ୍କଟଂ। କସ୍ମା? ଅନ୍ତେୱାସିକାନଂ ଅଞ୍ଞାତିକସଞ୍ଞାଯ ସିବ୍ବିତତ୍ତା , ଇତରେସଂ ଅକପ୍ପିଯେ ନିଯୋଜିତତ୍ତା। ତସ୍ମା ''ଇଦଂ ତେ ମାତୁ ଚୀୱରଂ, ଇଦଂ ଭଗିନିଯା''ତି ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ସିବ୍ବାପେତବ୍ବଂ।

୧୭୯।ଅଞ୍ଞଂପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଯଂକିଞ୍ଚି ଉପାହନତ୍ଥୱିକାଦିଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଚୀୱରସିବ୍ବନସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୮୧। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦେ – ପଚ୍ଛା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ଚୋରା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିଂସୂତି ପଚ୍ଛା ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ଚୋରା ହରିଂସୁ। ଦୂସେସୁନ୍ତି ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଚୋରା ଦୂସଯିଂସୁ, ସୀଲୱିନାସଂ ପାପଯିଂସୂତି ଅତ୍ଥୋ ।

୧୮୨-୩।ସଂୱିଧାଯାତି ସଂୱିଦହିତ୍ୱା, ଗମନକାଲେ ସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାଦେତି ଏତ୍ଥ ଯସ୍ମା ଗାମା ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା କୁକ୍କୁଟୋ ପଦସାୱ ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛତି, ଅଯଂ କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାଦୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତତ୍ରାଯଂ ୱଚନତ୍ଥୋ – ସମ୍ପଦନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସମ୍ପାଦୋ। କେ ସମ୍ପଦନ୍ତି? କୁକ୍କୁଟା। କୁକ୍କୁଟାନଂ ସମ୍ପାଦୋ କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାଦୋ। ଅଥ ୱା ସମ୍ପାଦୋତି ଗମନଂ, କୁକ୍କୁଟାନଂ ସମ୍ପାଦୋ ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତିପି କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାଦୋ। କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାତେ ଇତିପି ପାଠୋ, ତତ୍ଥ ଯସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଗେହଚ୍ଛଦନପିଟ୍ଠିତୋ କୁକ୍କୁଟୋ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଗେହଚ୍ଛଦନପିଟ୍ଠିଯଂ ପତତି, ଅଯଂ କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱଚନତ୍ଥୋ ପନେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଦ୍ୱିଧା ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରୋପି ଚେସ ଗାମୋ ଅଚ୍ଚାସନ୍ନୋ ହୋତି, ଉପଚାରୋ ନ ଲବ୍ଭତି। ଯସ୍ମିଂ ପନ ଗାମେ ପଚ୍ଚୂସେ ୱସ୍ସନ୍ତସ୍ସ କୁକ୍କୁଟସ୍ସ ସଦ୍ଦୋ ଅନନ୍ତରେ ଗାମେ ସୁଯ୍ୟତି, ତାଦିସେହି ଗାମେହି ସମ୍ପୁଣ୍ଣରଟ୍ଠେ ଗାମନ୍ତରେ ଗାମନ୍ତରେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। କିଞ୍ଚାପି ୱୁତ୍ତଂ, ‘‘ଗାମନ୍ତରେ ଗାମନ୍ତରେ ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସା’’ତି ୱଚନତୋ ପନ ସଚେପି ରତନମତ୍ତନ୍ତରୋ ଗାମୋ ହୋତି, ଯୋ ତସ୍ସ ମନୁସ୍ସେହି ଠପିତୋପଚାରୋ, ତଂ ଓକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯେୱ।

ତତ୍ରାଯଂ ଆପତ୍ତିୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ସଂୱିଧାନକାଲେ ହି ସଚେ ଉଭୋପି ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯେ ୱା ଅନ୍ତରାରାମେ ୱା ଆସନସାଲାଯ ୱା ତିତ୍ଥିଯସେଯ୍ୟାଯ ୱା ଠତ୍ୱା ସଂୱିଦହନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତି କପ୍ପିଯଭୂମି କିରାଯଂ। ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ସଂୱିଦହନପଚ୍ଚଯା ଦୁକ୍କଟାପତ୍ତିଂ ନ ୱଦନ୍ତି, ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱ। ସଚେ ପନ ଅନ୍ତୋଗାମେ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯଦ୍ୱାରେ ରଥିକାଯ ଅଞ୍ଞେସୁ ୱା ଚତୁକ୍କସିଙ୍ଘାଟକହତ୍ଥିସାଲାଦୀସୁ ସଂୱିଦହନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଏୱଂ ସଂୱିଦହିତ୍ୱା ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ନିକ୍ଖମନେ ଅନାପତ୍ତି, ଅନନ୍ତରଗାମସ୍ସ ଉପଚାରୋକ୍କମନେ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତତ୍ରାପି ‘‘ପଠମପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପନ ଯାୱ ଅନନ୍ତରଗାମସ୍ସ ଉପଚାରଂ ନ ଓକ୍କମନ୍ତି , ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ସଂୱିଦହିତେପି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅନନ୍ତରଗାମସ୍ସ ଉପଚାରୋକ୍କମନେ ପୁରିମନଯେନେୱ ଆପତ୍ତି। ସଚେ ଦୂରଂ ଗନ୍ତୁକାମା ହୋନ୍ତି, ଗାମୂପଚାରଗଣନାଯ ଓକ୍କମନେ ଓକ୍କମନେ ଆପତ୍ତି, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପନ ଗାମସ୍ସ ଅତିକ୍କମନେ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ‘‘ଅସୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ଉପସ୍ସଯତୋ ନିକ୍ଖମତି, ଭିକ୍ଖୁପି ତମେୱ ଗାମଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଅସୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ଗମିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱିହାରତୋ ନିକ୍ଖମତି। ଅଥ ଦ୍ୱେପି ଗାମଦ୍ୱାରେ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହେ କୁହିଂ ଗଚ୍ଛଥ, ଅସୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ତୁମ୍ହେ କୁହିନ୍ତି, ମଯମ୍ପି ତତ୍ଥେୱା’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଏହି ଦାନି, ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ସଂୱିଧାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତି। କସ୍ମା? ପୁବ୍ବମେୱ ଗମିସ୍ସାମାତି ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତାତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ନେୱ ପାଳିଯା ନ ସେସଅଟ୍ଠକଥାଯ ସମେତି।

ଅଦ୍ଧଯୋଜନେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନେତି ଏକମେକଂ ଅଦ୍ଧଯୋଜନଂ ଅତିକ୍କମନ୍ତସ୍ସ ଇଦାନି ଅତିକ୍କମିସ୍ସତୀତି ପଠମପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଇମସ୍ମିଞ୍ହି ନଯେ ଅତିକ୍କମନେ ଆପତ୍ତି, ଓକ୍କମନେ ଅନାପତ୍ତି।

୧୮୪।ଭିକ୍ଖୁ ସଂୱିଦହତୀତି ନଗରଦ୍ୱାରେ ୱା ରଥିକାଯ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅସୁକଂ ଗାମଂ ନାମ ଗତପୁବ୍ବତ୍ଥା’’ତି ୱଦତି, ‘‘ନାମ୍ହି ଅଯ୍ୟ ଗତପୁବ୍ବା’’ତି ‘‘ଏହି ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ୱା ‘‘ସ୍ୱେ ଅହଂ ଗମିସ୍ସାମି, ତ୍ୱମ୍ପି ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ୟାସୀ’’ତି ୱା ୱଦତି। ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଂୱିଦହତୀତି ଗାମନ୍ତରେ ଚେତିଯୱନ୍ଦନତ୍ଥଂ ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଅଯ୍ୟ କୁହିଂ ଗଚ୍ଛଥା’’ତି ୱଦତି। ‘‘ଅସୁକଂ ନାମ ଗାମଂ ଚେତିଯୱନ୍ଦନତ୍ଥ’’ନ୍ତି। ‘‘ଅହମ୍ପି ଅଯ୍ୟ ଆଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁନୀଯେୱ ସଂୱିଦହତି, ନ ଭିକ୍ଖୁ।

୧୮୫।ୱିସଙ୍କେତେନାତି ଏତ୍ଥ ‘‘ପୁରେଭତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ‘‘ଅଜ୍ଜ ୱା ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ୱତ୍ୱା ସ୍ୱେ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଏୱଂ କାଲୱିସଙ୍କେତେଯେୱ ଅନାପତ୍ତି, ଦ୍ୱାରୱିସଙ୍କେତେ ପନ ମଗ୍ଗୱିସଙ୍କେତେ ୱା ସତିପି ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଆପଦାସୂତି ରଟ୍ଠଭେଦେ ଚକ୍କସମାରୁଳ୍ହା ଜନପଦା ପରିଯାଯନ୍ତି ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ କାଯୱାଚତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ନାୱାଭିରୁହନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୮୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ସଂୱିଧାଯାତି ଲୋକସ୍ସାଦମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ କୀଳାପୁରେକ୍ଖାରା ସଂୱିଦହିତ୍ୱା। ଉଦ୍ଧଂଗାମିନିନ୍ତି ଉଦ୍ଧଂ ନଦିଯା ପଟିସୋତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ। ଯସ୍ମା ପନ ଯୋ ଉଦ୍ଧଂ ଜୱନତୋ ଉଜ୍ଜୱନିକାଯ ନାୱାଯ କୀଳତି, ସୋ ‘‘ଉଦ୍ଧଂଗାମିନିଂ ଅଭିରୁହତୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ଅତ୍ଥମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଉଜ୍ଜୱନିକାଯା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଧୋଗାମିନିନ୍ତି ଅଧୋ ଅନୁସୋତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଂ। ଯସ୍ମା ପନ ଯୋ ଅଧୋ ଜୱନତୋ ଓଜୱନିକାଯ

ନାୱାୟ କୀଳତି, ସୋ ‘‘ଅଧୋଗାମିନିଂ ଅଭିରୁହତୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତେନସ୍ସାପି ପଦଭାଜନେ ଅନ୍ତମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଓଜୱନିକାୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତନ୍ତ ଯଂ ତିତ୍ଥସମ୍ପଟିପାଦନତ୍ଥଂ ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ହରନ୍ତି, ଏତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତି। ତିରିୟଂ ତରଣାୟାତି ଉପଯୋଗତ୍ଥେ ନିସ୍ସକ୍କୱଚନଂ।

୧୮୯।ଗାମନ୍ତରେ ଗାମନ୍ତରେତି ଏତ୍ଥ ଯସ୍ସା ନଦିୟା ଏକଂ ତୀରଂ କୁକ୍କୁଟସମ୍ପାଦଗାମେହି ନିରନ୍ତରଂ, ଏକଂ ଅଗାମକଂ ଅରଞ୍ଞଂ, ତସ୍ସା ସଗାମକତୀରପସ୍ସେନ ଗମନକାଲେ ଗାମନ୍ତରଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟାନି, ଅଗାମକତୀରପସ୍ସେନ ଗମନକାଲେ ଅଦ୍ଧଯୋଜନଗଣନାୟ। ଯା ପନ ଯୋଜନୱିତ୍ଥତା ହୋତି, ତସ୍ସା ମଜ୍ଝେନ ଗମନେପି ଅଦ୍ଧଯୋଜନଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଅନାପତ୍ତି ତିରିୟଂ ତରଣାୟାତି ଏତ୍ଥ ନ କେୱଲଂ ନଦିୟା, ଯୋପି ମହାତିତ୍ଥପଟ୍ଟନତୋ ତାମଲିତ୍ତିଂ ୱା ସୁୱଣ୍ଣଭୂମିଂ ୱା ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ହି ନଦିୟଂଯେୱ ଆପତ୍ତି ୱିଚାରିତା, ନ ସମୁଦ୍ଦେ।

୧୯୧।ୱିସଙ୍କେତେନାତି ଇଧାପି କାଲୱିସଙ୍କେତେନେୱ ଅନାପତ୍ତି, ତିତ୍ଥୱିସଙ୍କେତେନ ପନ ନାୱାୱିସଙ୍କେତେନ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିଯେୱ। ସେସଂ ପଠମସିକ୍ଖାପଦସଦିସମେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ନାୱାଭିରୁହନସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପରିପାଚିତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୯୨। ନୱମସିକ୍ଖାପଦେ – ମହାନାଗେ ତିଟ୍ଠମାନେତି ଭୁମ୍ମତ୍ଥେ ଉପଯୋଗୱଚନଂ, ମହାନାଗେସୁ ତିଟ୍ଠମାନେସୂତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ମହାନାଗେ ତିଟ୍ଠମାନେ ‘‘ଅଦିସ୍ୱା’’ତି ଅୟମେତ୍ଥ ପାଠସେସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଇତରଥା ହି ଅତ୍ଥୋ ନ ଯୁଜ୍ଜତି। ଅନ୍ତରାକଥାତି ଅୱସାନଂ ଅପତ୍ୱା ଆରମ୍ଭସ୍ସ ଚ ଅୱସାନସ୍ସ ଚ ୱେମଜ୍ଝଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତକଥା। ୱିପ୍ପକତାତି କୟିରମାନା ହୋତି। ସଚ୍ଚଂ ମହାନାଗା ଖୋ ତୟା ଗହପତୀତି ଅକ୍ଖିକୋଣେନ ଓଲୋକୟମାନା ଥେରେ ପୱିସନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ତେହି ସୁତଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଏୱମାହ।

୧୯୪।ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିୟା ପରିପାଚିତଂ, ଗୁଣପ୍ପକାସନେନ ନିପ୍ଫାଦିତଂ; ଲଦ୍ଧବ୍ବଂ କତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ପଦଭାଜନେ ପନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ତସ୍ସା ପରିପାଚନାକାରଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୀ ନାମ ଉଭତୋସଙ୍ଘେ ଉପସମ୍ପନ୍ନା, ପରିପାଚେତି ନାମ ପୁବ୍ବେ ଅଦାତୁକାମାନ’’ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ପୁବ୍ବେ ଗିହିସମାରମ୍ଭାତି ଏତ୍ଥ ପୁବ୍ବେତି ପଠମଂ। ସମାରମ୍ଭୋତି ସମାରଦ୍ଧଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ପଟିୟାଦିତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଗିହୀନଂ ସମାରମ୍ଭୋ ଗିହିସମାରମ୍ଭୋ। ଭିକ୍ଖୁନିୟା ପରିପାଚନତୋ ପଠମମେୱ ଯଂ ଗିହୀନଂ ପଟିୟାଦିତଂ ଭତ୍ତଂ, ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି, ତଂ ପନ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପଦଭାଜନେ ପନ ଯସ୍ମା ଞାତକପୱାରିତେହି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସତ୍ଥାୟ ଅସମାରଦ୍ଧୋପି ପିଣ୍ଡପାତୋ ଅତ୍ଥତୋ ସମାରଦ୍ଧୋୱ ହୋତି, ଯଥାସୁଖଂ ଆହରାପେତବ୍ବତୋ, ତସ୍ମା ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଅନାଦିୟିତ୍ୱା ଅତ୍ଥମେୱ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଗିହିସମାରମ୍ଭୋ ନାମ ଞାତକା ୱା ହୋନ୍ତି ପୱାରିତା ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୯୫।ପକତିପଟିୟତ୍ତନ୍ତି ପକତିୟା ତସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଅତ୍ଥାୟ ପଟିୟାଦିତଂ ହୋତି ‘‘ଥେରସ୍ସ ଦସ୍ସାମା’’ତି। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ‘‘ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସା’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦସ୍ସାମାତି ପଟିୟତ୍ତଂ ହୋତୀ’’ତି ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

୧୯୭।ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତୀତି ଯାଗୁଖଜ୍ଜକଫଲାଫଲେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିପରିପାଚିତେପି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପରିପାଚିତସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୯୮। ଦସମସିକ୍ଖାପଦେ – ସବ୍ବୋ ପାଳିଅତ୍ଥୋ ଚ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ଚ ଦୁତିୟଅନିୟତେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇଦଞ୍ହି ସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିୟାନିୟତେନ ଚ ଉପରି ଉପନନ୍ଦସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେନ ଚ ସଦ୍ଧିଂ ଏକପରିଚ୍ଛେଦଂ, ଅଟ୍ଠୁପ୍ପତ୍ତିୱସେନ ପନ ୱିସୁଂ ପଞ୍ଞତ୍ତନ୍ତି।

ରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

୪। ଭୋଜନୱଗ୍ଗୋ

୧। ଆୱସଥପିଣ୍ଡସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୦୩। ଭୋଜନୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଆୱସଥପିଣ୍ଡୋତି ଆୱସଥେ ପିଣ୍ଡୋ। ସମନ୍ତା ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଅଦ୍ଧିକଗିଲାନଗବ୍ଭିନିପକ୍କଜିତାନଂ ଯଥାନୁରୂପଂ ପଞ୍ଞତ୍ତମଞ୍ଚପୀଠଂ ଅନେକଗବ୍ଭପମୁଖପରିଚ୍ଛେଦଂ ଆୱସଥଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପୁଞ୍ଞକାମତାଯ ପିଣ୍ଡୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତି, ଯାଗୁଭତ୍ତଭେସଜ୍ଜାଦି ସବ୍ବଂ ତେସଂ ତେସଂ ଦାନତ୍ଥାଯ ଠପିତଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ହିଯ୍ୟୋପୀତି ସ୍ୱେପି। ଅପସକ୍କନ୍ତୀତି ଅପଗଚ୍ଛନ୍ତି। ମନୁସ୍ସା ଉଜ୍ଝାଯନ୍ତୀତି ତିତ୍ଥିଯେ ଅପସ୍ସନ୍ତା ‘‘ତିତ୍ଥିଯା କୁହିଂ ଗତା’’ ‘‘ଇମେ ପସ୍ସିତ୍ୱା ପକ୍କନ୍ତା’’ତି ସୁତ୍ୱା ଉଜ୍ଝାଯନ୍ତି। କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯନ୍ତୋତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ କରୋନ୍ତୋ, ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୦୬।ସକ୍କୋତି ତମ୍ହା ଆୱସଥା ପକ୍କମିତୁନ୍ତି ଅଦ୍ଧଯୋଜନଂ ୱା ଯୋଜନଂ ୱା ଗନ୍ତୁଂ ସକ୍କୋତି। ନ ସକ୍କୋତୀତି ଏତ୍ତକମେୱ ନ ସକ୍କୋତି। ଅନୋଦିସ୍ସାତି ଇମେସଂଯେୱ ୱା ଏତ୍ତକାନଂଯେୱ ୱାତି ଏୱଂ ପାସଣ୍ଡଂ ଅନୁଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ସବ୍ବେସଂ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତି। ଯାୱଦତ୍ଥୋତି ଭୋଜନମ୍ପି ଏତ୍ତକନ୍ତି ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଯାୱଦତ୍ଥୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତି। ସକିଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଦୁତିଯଦିୱସତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଏକକୁଲେନ ୱା ନାନାକୁଲେହି ୱା ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ୱା ନାନାଠାନେସୁ ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ଏକସ୍ମିଂ; ସ୍ୱେ ଏକସ୍ମି’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଅନିଯମିତଟ୍ଠାନେ ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ତସ୍ମିଂ ଠାନେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ନାନାକୁଲେହି ପନ ନାନାଠାନେସୁ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପଟିପାଟିଂ ପନ ଖେପେତ୍ୱା ପୁନ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏକପୂଗନାନାପୂଗଏକଗାମନାନାଗାମେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯୋପି ଏକକୁଲସ୍ସ ୱା ନାନାକୁଲାନଂ ୱା ଏକତୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ତଣ୍ଡୁଲାଦୀନଂ ଅଭାୱେନ ଅନ୍ତରନ୍ତରା ଛିଜ୍ଜତି, ସୋପି ନ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ ‘‘ନ ସକ୍କୋମ ଦାତୁ’’ନ୍ତି ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପୁନ କଲ୍ୟାଣଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଦାତୁଂ ଆରଭନ୍ତି, ଏତଂ ପୁନ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୨୦୮।ଅନାପତ୍ତି ଗିଲାନସ୍ସାତି ଗିଲାନସ୍ସ ଅନୁୱସିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ୱାତି ଯୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଏକଦିୱସଂ ଗତଟ୍ଠାନେ ଚ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ଆଗଚ୍ଛନ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଗନ୍ତ୍ୱା ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛନ୍ତୋପି ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଏକଦିୱସଂ ଆଗତଟ୍ଠାନେ ଚ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତି। ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ନିକ୍ଖନ୍ତସ୍ସ ନଦୀ ୱା ପୂରତି ଚୋରାଦିଭଯଂ ୱା ହୋତି, ସୋ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଖେମଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପୁନ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତୀତି ସବ୍ବମିଦଂ ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଂ । ଓଦିସ୍ସ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତୀତି ଭିକ୍ଖୂନଂଯେୱ ଅତ୍ଥାଯ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ହୋତି। ନ ଯାୱଦତ୍ଥୋତି ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ ନ ହୋତି, ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଲବ୍ଭତି, ତାଦିସଂ ନିଚ୍ଚମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନି ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବତ୍ଥାତି ଯାଗୁଖଜ୍ଜକଫଲାଫଲାଦିଭେଦେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତି। ଯାଗୁଆଦୀନି ହି ନିଚ୍ଚମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ ଚ କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଆୱସଥପିଣ୍ଡସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୦୯। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ପରିହୀନଲାଭସକ୍କାରୋତି ସୋ କିର ଅଜାତସତ୍ତୁନା ରାଜାନଂ ମାରାପେତ୍ୱାପି ଅଭିମାରେ ଯୋଜେତ୍ୱାପି ରୁହିରୁପ୍ପାଦଂ କତ୍ୱାପି ଗୁଳ୍ହପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ଅହୋସି। ଯଦା ପନ ଦିୱାଯେୱ ଧନପାଲକଂ ପଯୋଜେସି, ତଦା ପାକଟୋ ଜାତୋ। ‘‘କଥଂ ଦେୱଦତ୍ତୋ ହତ୍ଥିଂ ପଯୋଜେସୀ’’ତି ପରିକଥାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ‘‘ନ କେୱଲଂ ହତ୍ଥିଂ ପଯୋଜେସି, ରାଜାନମ୍ପି ମାରାପେସି, ଅଭିମାରେପି ପେସେସି, ସିଲମ୍ପି ପୱିଜ୍ଝି, ପାପୋ ଦେୱଦତ୍ତୋ’’ତି ପାକଟୋ ଅହୋସି। ‘‘କେନ ସଦ୍ଧିଂ ଇଦଂ କମ୍ମମକାସୀ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତେ ‘‘ରଞ୍ଞା ଅଜାତସତ୍ତୁନା’’ତି ଆହଂସୁ। ତତୋ ନାଗରା ‘‘କଥଞ୍ହି ନାମ ରାଜା ଏୱରୂପଂ ଚୋରଂ ସାସନକଣ୍ଟକଂ ଗହେତ୍ୱା ୱିଚରିସ୍ସତୀ’’ତି ଉଟ୍ଠହିଂସୁ। ରାଜା ନଗରସଙ୍ଖୋଭଂ ଞତ୍ୱା ଦେୱଦତ୍ତଂ ନୀହରି। ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତସ୍ସ ପଞ୍ଚଥାଲିପାକସତାନି ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦି, ଉପଟ୍ଠାନମ୍ପିସ୍ସ ନ ଅଗମାସି, ଅଞ୍ଞେପିସ୍ସ ମନୁସ୍ସା ନ କିଞ୍ଚି ଦାତବ୍ବଂ ୱା କାତବ୍ବଂ ୱା ମଞ୍ଞିଂସୁ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ପରିହୀନଲାଭସକ୍କାରୋ’’ତି। କୁଲେସୁ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତୀତି ‘‘ମା ମେ ଗଣୋ ଭିଜ୍ଜୀ’’ତି ପରିସଂ ପୋସେନ୍ତୋ ‘‘ତ୍ୱଂ ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭତ୍ତଂ ଦେହି, ତ୍ୱଂ ଦ୍ୱିନ୍ନ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ସପରିସୋ କୁଲେସୁ ଭୁଞ୍ଜତି।

୨୧୧।ଚୀୱରଂ ପରିୱଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଭତ୍ତଂ ଅଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଚୀୱରଂ ନ ଦେନ୍ତି, ତସ୍ମା ପରିୱଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

୨୧୨।ଚୀୱରକାରକେଭିକ୍ଖୂ ଭତ୍ତେନ ନିମନ୍ତେନ୍ତୀତି ଗାମେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ଚିରେନ ଚୀୱରଂ ନିଟ୍ଠାପେନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ''ଏୱଂ ଲହୁଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଚୀୱରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ପୁଞ୍ଞକାମତାଯ ନିମନ୍ତେନ୍ତି।

୨୧୫।ନାନାୱେରଜ୍ଜକେତି ନାନାୱିଧେହି ଅଞ୍ଞରଜ୍ଜେହି ଆଗତେ। ''ନାନାୱିରଜ୍ଜକେ''ତିପି ପାଠୋ, ଅଯମେୱତ୍ଥୋ।

୨୧୭-୮।ଗଣଭୋଜନେତି ଗଣସ୍ସ ଭୋଜନେ। ଇଧ ଚ ଗଣୋ ନାମ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ତତୁତ୍ତରିଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅଧିପ୍ପେତା, ତେନେୱ ସଙ୍ଗନ୍ତିମଂ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ଆହ ''ଯତ୍ଥ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ...ପେ... ଏତଂ ଗଣଭୋଜନଂ ନାମା''ତି। ତଂ ପନେତଂ ଗଣଭୋଜନଂ ଦ୍ୱୀହାକାରେହି ପସୱତି ନିମନ୍ତନତୋ ୱା ୱିଞ୍ଞତ୍ତିତୋ ୱା। କଥଂ ନିମନ୍ତନତୋ ପସୱତି? ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ''ତୁମ୍ହେ, ଭନ୍ତେ, ଓଦନେନ ନିମନ୍ତେମି, ଓଦନଂ ମେ ଗଣ୍ହଥ ଆକଙ୍ଖଥ ଓଲୋକେଥ ଅଧିୱାସେଥ ପଟିମାନେଥା''ତି ଏୱଂ ଯେନ କେନଚି ୱେୱଚନେନ ୱା ଭାସନ୍ତରେନ ୱା ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ନାମଂ ଗହେତ୍ୱା ନିମନ୍ତେତି। ଏୱଂ ଏକତୋ ନିମନ୍ତିତା ପରିଚ୍ଛିନ୍ନକାଲୱସେନ ଅଜ୍ଜତନାଯ ୱା ସ୍ୱାତନାଯ ୱା ଏକତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏକତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଏକତୋ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ଗଣଭୋଜନଂ ହୋତି, ସଙ୍ଘେସଂ ଆପତ୍ତି। ଏକତୋ ନିମନ୍ତିତା ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏକତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ନାନତୋ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି , ଆପତ୍ତିଯେୱ। ପଟିଗ୍ଗହଣମେୱ ହି ଏତ୍ଥ ପମାଣଂ। ଏକତୋ ନିମନ୍ତିତା ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ନାନତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତି। ଚତ୍ତାରି ପରିୱେଣାନି ୱା ୱିହାରେ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ନାନତୋ ନିମନ୍ତିତା ଏକଟ୍ଠାନେ ଠିତେସ୍ୱେୱ ୱା ଏକୋ ପୁତ୍ତେନ ଏକୋ ପିତରାତି ଏୱମ୍ପି ନାନତୋ ନିମନ୍ତିତା ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ, ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୁ, ସଚେ ଏକତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଗଣଭୋଜନଂ ହୋତି, ସଙ୍ଘେସଂ ଆପତ୍ତି। ଏୱଂ ତାୱ ନିମନ୍ତନତୋ ପସୱତି।

କଥଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିତୋ? ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ ଏକତୋ ଠିତା ୱା ନିସିନ୍ନା ୱା ଉପାସକଂ ଦିସ୍ୱା ''ଅମ୍ହାକଂ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ୱା ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତୁଂ, ପାଟେକ୍କଂ ୱା ପସ୍ସିତ୍ୱା ''ମଯ୍ହଂ ଦେହି, ମଯ୍ହଂ ଦେହୀ''ତି ଏୱଂ ଏକତୋ ୱା ନାନତୋ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଏକତୋ ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୁ ନାନତୋ ୱା, ଭତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱାପି ଏକତୋ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୁ ନାନତୋ ୱା, ସଚେ ଏକତୋ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ଗଣଭୋଜନଂ ହୋତି, ସଙ୍ଘେସଂ ଆପତ୍ତି। ଏୱଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିତୋ ପସୱତି।

ପାଦାପିଫଲିତାତି ଯଥା ମହାଚମ୍ମସ୍ସ ପରତୋ ମଂସଂ ଦିସ୍ସତି; ଏୱଂ ଫାଲିତା, ୱାଲିକାଯ ୱା ସକ୍ଖରାଯ ୱା ପହଟମତ୍ତେ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି, ନ ସକ୍କା ହୋତି ଅନ୍ତୋଗାମେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ। ଇଦିସେ ଗେଲଞ୍ଞେ ଗିଲାନସମଯୋତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ନ ଲେସକପ୍ପିଯଂ କାତବ୍ବଂ।

ଚୀୱରେ କଯିରମାନେତି ଯଦା ସାଟକଞ୍ଚ ସୁତ୍ତଞ୍ଚ ଲଭିତ୍ୱା ଚୀୱରଂ କରୋନ୍ତି ତଦା; ୱିସୁଞ୍ହି ଚୀୱରକାରସମଯୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଯୋ ତତ୍ଥ ଚୀୱରେ କତ୍ତବ୍ବଂ ଯଂକିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ କରୋତି, ମହାପଚ୍ଚରିଯଞ୍ହି ''ଅନ୍ତମସୋ ସୂଚିୱେଧନକୋ''ତିପି ୱୁତ୍ତଂ, ତେନ ଚୀୱରକାରସମଯୋତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ୱିତ୍ଥାରେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋ ଚୀୱରଂ ୱିଚାରେତି, ଛିନ୍ଦତି, ମୋଘସୁତ୍ତଂ ଠପେତି, ଆଗନ୍ତୁକପଟ୍ଟଂ ଠପେତି, ପଚ୍ଚାଗତଂ ସିବ୍ବତି, ଆଗନ୍ତୁକପଟ୍ଟଂ ବନ୍ଧତି, ଅନୁୱାତଂ ଛିନ୍ଦତି ଘଟ୍ଟେତି ଆରୋପେତି, ତତ୍ଥ ପଚ୍ଚାଗତଂ ସିବ୍ବତି, ସୁତ୍ତଂ କରୋତି ୱଲେତି, ପିପ୍ଫଲିକଂ ନିସେତି, ପରିୱତ୍ତନଂ କରୋତି, ସବ୍ବୋପି ଚୀୱରଂ କରୋତିଯେୱାତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଯୋ ପନ ସମୀପେ ନିସିନ୍ନୋ ଜାତକଂ ୱା ଧମ୍ମପଦଂ ୱା କଥେତି, ଅଯଂ ନ ଚୀୱରକାରକୋ। ଏତଂ ଠପେତ୍ୱା ସେସାନଂ ଗଣଭୋଜନେ ଅନାପତ୍ତୀତି।

ଅଦ୍ଧଯୋଜନନ୍ତି ଏତ୍ତକମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଗନ୍ତୁକାମେନ। ଯୋ ପନ ଦୂରଂ ଗନ୍ତୁକାମୋ, ତତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେନାତି ଅଦ୍ଧାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ, ଅଦ୍ଧଯୋଜନବ୍ଭନ୍ତରେ ଗାୱୁତେପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଗତେନ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଗତେନ ଏକଦିୱସଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ନାୱାଭିରୁହନେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ଅଭିରୁଳ୍ହେନ ଇଚ୍ଛିତଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱାପି ଯାୱ ନ ଓରୋହତି ତାୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଚତୁତ୍ଥେ ଆଗତେତି ଅଯଂ ଅନ୍ତିମପରିଚ୍ଛେଦୋ, ଚତୁତ୍ଥେପି ଆଗତେ ଯତ୍ଥ ନ ଯାପେନ୍ତି; ସୋ ମହାସମଯୋ। ଯତ୍ଥ ପନ ସତଂ ୱା ସହସ୍ସଂ ୱା ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ତତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ତାଦିସେ କାଲେ ''ମହାସମଯୋ''ତି ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଯୋ କୋଚି ପରିବ୍ବାଜକସମାପନ୍ନୋତି ସହଧମ୍ମିକେସୁ ୱା ତିତ୍ଥିଯେସୁ ୱା ଅଞ୍ଞତରୋ, ଏତେସଞ୍ହି ଯେନ କେନଚି କତେ ଭତ୍ତେ ''ସମଣଭତ୍ତସମଯୋ''ତି ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

୨୨୦।ଅନାପତ୍ତି ସମଯେତି ସତ୍ତସୁ ସମଯେସୁ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଅନାପତ୍ତି। ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଏକତୋତି ଯେପି ଅକପ୍ପିଯନିମନ୍ତନଂ ସାଦିଯିତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ତଯୋ ୱା ଏକତୋ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ତେସମ୍ପି ଅନାପତ୍ତି।

ତତ୍ଥ ଅନିମନ୍ତିତଚତୁତ୍ଥଂ, ପିଣ୍ଡପାତିକଚତୁତ୍ଥଂ, ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଚତୁତ୍ଥଂ, ପତ୍ତଚତୁତ୍ଥଂ, ଗିଲାନଚତୁତ୍ଥନ୍ତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚତୁକ୍କାନଂ ଓସେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ । କଥଂ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଚତ୍ତାରୋ ଭିକ୍ଖୂ "ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ନିମନ୍ତେତି। ତେସୁ ତୟୋ ଗତା, ଏକୋ ନ ଗତୋ। ଉପାସକୋ "ଏକୋ ଭନ୍ତେ ଥେରୋ କୁହି"ନ୍ତି ପୁଚ୍ଛତି। ନାଗତୋ ଉପାସକାତି। ସୋ ଅଞ୍ଞଂ ତଙ୍ଖଣପ୍ପତ୍ତଂ କଞ୍ଚି "ଏହି ଭନ୍ତେ"ତି ପଓେସେତ୍ୱା ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଭତ୍ତଂ ଦେତି, ସବ୍ବେସଂ ଅନାପତ୍ତି। କସ୍ମା? ଗଣପୂରକସ୍ସ ଅନିମନ୍ତିତତ୍ତା। ତୟୋ ଏୱ ହି ତତ୍ଥ ନିମନ୍ତିତା ଗଣ୍ହିଂସୁ, ତେହି ଗଣୋ ନ ପୂରତି, ଗଣପୂରକୋ ଚ ଅନିମନ୍ତିତୋ, ତେନ ଗଣୋ ଭିଜ୍ଜତୀତି ଇଦଂ ଅନିମନ୍ତିତଚତୁତ୍ଥଂ।

ପିଣ୍ଡପାତିକଚତୁତ୍ଥେ – ନିମନ୍ତନକାଲେ ଏକୋ ପିଣ୍ଡପାତିକୋ ହୋତି, ସୋ ନାଧିୱାସେତି। ଗମନୱେଲାୟ ପନ "ଏହି ଭନ୍ତେ"ତି ୱୁତ୍ତେ ଅନଧିୱାସିତତ୍ତା ଅନାଗଚ୍ଛନ୍ତମ୍ପି "ଏଥ ଭିକ୍ଖଂ ଲଚ୍ଛଥା"ତି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ସୋ ତଂ ଗଣଂ ଭିନ୍ଦତି। ତସ୍ମା ସବ୍ବେସଂ ଅନାପତ୍ତି।

ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଚତୁତ୍ଥେ – ସାମଣେରେନ ସଦ୍ଧିଂ ନିମନ୍ତିତା ହୋନ୍ତି, ସୋପି ଗଣଂ ଭିନ୍ଦତି।

ପତ୍ତଚତୁତ୍ଥେ – ଏକୋ ସୟଂ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ପେସେତି; ଏୱମ୍ପି ଗଣୋ ଭିଜ୍ଜତି। ତସ୍ମା ସବ୍ବେସଂ ଅନାପତ୍ତି।

ଗିଲାନଚତୁତ୍ଥେ – ଗିଲାନେନ ସଦ୍ଧିଂ ନିମନ୍ତିତା ହୋନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଗିଲାନସ୍ସେୱ ଅନାପତ୍ତି, ଇତରେସଂ ପନ ଗଣପୂରକୋ ହୋତି। ନ ହି ଗିଲାନେନ ଗଣୋ ଭିଜ୍ଜତି। ତସ୍ମା ତେସଂ ଆପତ୍ତିୟେୱ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

ସମୟଲଦ୍ଧକୋ ସୟମେୱ ମୁଚ୍ଚତି, ସେସାନଂ ଗଣପୂରକତ୍ତା ଆପତ୍ତିକରୋ ହୋତି। ତସ୍ମା ଚୀୱରଦାନସମୟଲଦ୍ଧକାଦୀନମ୍ପି ୱସେନ ଚତୁକ୍କାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ସଚେ ପନ ଅଧିୱାସେତ୍ୱା ଗତେସୁପି ଚତୂସୁ ଜନେସୁ ଏକୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଭିକ୍ଖୁ "ଅହଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଗଣଂ ଭିନ୍ଦିସ୍ସାମି, ନିମନ୍ତନଂ ସାଦିୟଥା"ତି ୱତ୍ୱା ୟାଗୁଖଜ୍ଜକାୱସାନେ ଭତ୍ତତ୍ଥାୟ ପତ୍ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାନଂ ଅଦତ୍ୱା "ଇମେ ତାୱ ଭିକ୍ଖୂ ଭୋଜେତ୍ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେଥ, ଅହଂ ପଚ୍ଛା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ଗମିସ୍ସାମୀ"ତି ନିସିନ୍ନୋ। ତେସୁ ଭୁତ୍ୱା ଗତେସୁ "ଦେଥ ଭନ୍ତେ ପତ୍ତ"ନ୍ତି ଉପାସକେନ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଭତ୍ତେ ଦିନ୍ନେ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ସବ୍ବେସଂ ଅନାପତ୍ତି। ପଞ୍ଚନ୍ନଞ୍ହି ଭୋଜନାନଂୟେୱ ୱସେନ ଗଣଭୋଜନେ ୱିସଙ୍କେତଂ ନତ୍ଥି। ଓଦନେନ ନିମନ୍ତିତା କୁମ୍ମାସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତାପି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତି। ତାନି ଚ ତେହି ଏକତୋ ନ ଗହିତାନି। ୟାଗୁଆଦୀସୁ ପନ ୱିସଙ୍କେତଂ ହୋତି, ତାନି ତେହି ଏକତୋ ଗହିତାନୀତି। ଏୱଂ ଏକୋ ପଣ୍ଡିତୋ ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଅନାପତ୍ତିଂ କରୋତି।

ତସ୍ମା ସଚେ କୋଚି ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ କତ୍ତୁକାମେନ ନିମନ୍ତନତ୍ଥାୟ ପେସିତୋ ୱିହାରଂ ଆଗମ୍ମ "ଭନ୍ତେ, ସ୍ୱେ ଅମ୍ହାକଂ ଘରେ ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ଅୱତ୍ୱା "ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱା "ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱା "ସଙ୍ଘୋ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହାତୂ"ତି ୱା ୱଦତି, ଭତ୍ତୁଦ୍ଦେସକେନ ପଣ୍ଡିତେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ନେମନ୍ତନିକା ଗଣଭୋଜନତୋ ପିଣ୍ଡପାତିକା ଚ ଧୁତଙ୍ଗଭେଦତୋ ମୋଚେତବ୍ବା। କଥଂ? ଏୱଂ ତାୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – "ସ୍ୱେ ନ ସକ୍କା ଉପାସକା"ତି। "ପୁନଦିୱସେ, ଭନ୍ତେ"ତି। "ପୁନଦିୱସେପି ନ ସକ୍କା"ତି। ଏୱଂ ୟାୱ ଅଦ୍ଧମାସମ୍ପି ହରିତ୍ୱା ପୁନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – "ତ୍ୱଂ କିଂ ଅୱଚା"ତି? ସଚେ ପୁନପି "ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱଦତି, ତତୋ "ଇମଂ ତାୱ ଉପାସକ ପୁପ୍ଫଂ କପ୍ପିୟଂ କରୋହି, ଇମଂ ତିଣ"ନ୍ତି ଏୱଂ ୱିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ପୁନ "କିଂ କଥୟିତ୍ଥା"ତି ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ସଚେ ପୁନପି ତଥେୱ ୱଦତି, "ଆୱୁସୋ, ତ୍ୱଂ ପିଣ୍ଡପାତିକେ ୱା ମହାଥେରେ ୱା ନ ଲଚ୍ଛସି, ସାମଣେରେ ଲଚ୍ଛସୀ"ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। "ନନୁ, ଭନ୍ତେ ଅସୁକସ୍ମିଞ୍ଚ ଅସୁକସ୍ମିଞ୍ଚ ଗାମେ ଭଦନ୍ତେ ଭୋଜେସୁଂ, ଅହଂ କସ୍ମା ନ ଲଭାମୀ"ତି ଚ ୱୁତ୍ତେ "ତେ ନିମନ୍ତେତୁଂ ଜାନନ୍ତି, ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସୀ"ତି। ତେ କଥଂ ନିମନ୍ତେସୁଂ ଭନ୍ତେତି? ତେ ଏୱମାହଂସୁ – "ଅମ୍ହାକଂ, ଭନ୍ତେ, ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି। ସଚେ ସୋପି ତଥେୱ ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତି। ଅଥ ପୁନପି "ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱଦତି, "ନ ଦାନି ତ୍ୱଂ, ଆୱୁସୋ, ବହୂ ଭିକ୍ଖୂ ଲଚ୍ଛସି, ତୟୋ ଏୱ ଲଚ୍ଛସୀ"ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। "ନନୁ, ଭନ୍ତେ, ଅସୁକସ୍ମିଞ୍ଚ ଅସୁକସ୍ମିଞ୍ଚ ଗାମେ ସକଲଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଭୋଜେସୁଂ, ଅହଂ କସ୍ମା ନ ଲଭାମୀ"ତି? "ତ୍ୱଂ ନିମନ୍ତେତୁଂ ନ ଜାନାସୀ"ତି। "ତେ କଥଂ ନିମନ୍ତେସୁ"ନ୍ତି? ତେ "ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ଆହଂସୂତି। ସଚେ ସୋପି "ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତି। ଅଥ ପୁନପି "ଭତ୍ତମେୱା"ତି ୱଦତି, ତତୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – "ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ, ନତ୍ଥମ୍ହାକଂ ତୱ ଭତ୍ତେନତ୍ଥୋ, ନିବଦ୍ଧଗୋଚରୋ ଏସ ଅମ୍ହାକଂ, ମୟମେତ୍ଥ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିସ୍ସାମା"ତି। ତଂ "ଚରଥ, ଭନ୍ତେ"ତି ୱତ୍ୱା ଆଗତଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି – "କିଂ ଭୋ ଲଦ୍ଧା ଭିକ୍ଖୂ"ତି । "କିଂ ଏତେନ ବହୁ ଏତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, 'ଥେରା ସ୍ୱେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିସ୍ସାମା'ତି ଆହଂସୁ। ମା ଦାନି ତୁମ୍ହେ ପମଜ୍ଜିତ୍ଥା"ତି। ଦୁତିୟଦିୱସେ ଚେତିୟୱତ୍ତଂ କତ୍ୱା ଠିତା ଭିକ୍ଖୂ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରେନ ୱତ୍ତବ୍ବା – "ଆୱୁସୋ, ଧୁରଗାମେ ସଙ୍ଘଭତ୍ତଂ ଅପଣ୍ଡିତମନୁସ୍ସୋ ପନ ଅଗମାସି , ଗଚ୍ଛାମ ଧୁରଗାମେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିସ୍ସାମା"ତି। ଭିକ୍ଖୂହି ଥେରସ୍ସ ୱଚନଂ କାତବ୍ବଂ, ନ ଦୁବ୍ବଚେହି ଭୱିତବ୍ବଂ, ଗାମଦ୍ୱାରେ ଅଟ୍ଠତ୍ୱାୱ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତବ୍ବଂ। ତେସୁ ପତ୍ତାନି ଗହେତ୍ୱା ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଭୋଜେନ୍ତେସୁ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଆସନସାଲାୟ ଭତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ରଥିକାସୁ ଆହିଣ୍ଡନ୍ତା ଆରୋଚେନ୍ତି – "ଆସନସାଲାୟ, ଭନ୍ତେ, ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ନ ୱଟ୍ଟତି।

ଅଥ ପନ ଭତ୍ତଂ ଆଦାଯ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ''ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦନ୍ତି, ପଟିକଚ୍ଛେୱ ୱା ୱିହାରଂ ଅଭିହରିତ୍ୱା ପତିରୂପେ ଠାନେ ଠପେତ୍ୱା ଆଗତାଗତାନଂ ଦେନ୍ତି, ଅଯଂ ଅଭିହଟଭିକ୍ଖା ନାମ ୱଚ୍ଚତି। ସଚେ ପନ ଭତ୍ତସାଲାଯ ଦାନଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତଂ ତଂ ପରିୱେଣଂ ପହିଣନ୍ତି ''ଭତ୍ତସାଲାଯ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି, ନ ୱଚ୍ଚତି। ଯେ ପନ ମନୁସ୍ସା ପିଣ୍ଡଚାରିକେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ଆସନସାଲଂ ସମ୍ମଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଭୋଜେନ୍ତି, ନ ତେ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବା। ଯେ ପନ ଗାମେ ଭିକ୍ଖଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଗାମତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ''ଭନ୍ତେ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦନ୍ତି, ତେ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବା, ନ ୱା ନିୱତ୍ତିତବ୍ବଂ। ସଚେ ''ନିୱତ୍ତଥ, ଭନ୍ତେ, ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦନ୍ତି, ''ନିୱତ୍ତଥା''ତି ୱୁତ୍ତପଦେ ନିୱତ୍ତିତୁଂ ୱଚ୍ଚତି। ''ନିୱତ୍ତଥ ଭନ୍ତେ, ଘରେ ଭତ୍ତଂ କତଂ, ଗାମେ ଭତ୍ତଂ କତ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ଗେହେ ଚ ଗାମେ ଚ ଭତ୍ତଂ ନାମ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ହୋତୀତି ନିୱତ୍ତିତୁଂ ୱଚ୍ଚତି। ''ନିୱତ୍ତଥ, ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ସମ୍ବନ୍ଧଂ କତ୍ୱା ୱଦନ୍ତି, ନିୱତ୍ତିତୁଂ ନ ୱଚ୍ଚତି। ଆସନସାଲତୋ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତୁଂ ନିକ୍ଖମନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ''ନିସୀଦଥ ଭନ୍ତେ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱୁତ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ନିଚ୍ଚଭତ୍ତନ୍ତି ଧୁୱଭତ୍ତଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ''ନିଚ୍ଚଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା''ତି ୱଦନ୍ତି, ବହୂନମ୍ପି ଏକତୋ ଗହେତୁଂ ୱଚ୍ଚତି। ସଲାକଭତ୍ତାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଗଣଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ପରମ୍ପରଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୨୧। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ନ ଖୋ ଇଦଂ ଓରକଂ ଭୱିସ୍ସତି, ଯଥଯିମେ ମନୁସ୍ସା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଭତ୍ତଂ କରୋନ୍ତୀତି, ଯେନ ନିଯାମେନ ଇମେ ମନୁସ୍ସା ସକ୍କଚ୍ଚଂ ଭତ୍ତଂ କରୋନ୍ତି, ତେନ ଞାଯତି – ''ଇଦଂ ସାସନଂ ଇଦଂ ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖେ ସଙ୍ଘେ ଦାନଂ ନ ଖୋ ଓରକଂ ଭୱିସ୍ସତି, ପରିତ୍ତଂ ଲାମକଂ ନେୱ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି। କିରପତିକୋତି ଏତ୍ଥ ''କିରୋ''ତି ତସ୍ସ କୁଲପୁତ୍ତସ୍ସ ନାମଂ; ଅଧିପଚ୍ଚଟ୍ଠେନ ପନ ''କିରପତିକୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୋ କିର ଇସ୍ସରୋ ଅଧିପତି ମାସୌତୁସଂୱଚ୍ଛରନିଯାମେନ ୱେତନଂ ଦତ୍ୱା କମ୍ମକାରକେ କମ୍ମଂ କାରେତି। ବଦରା ପଟିଯତ୍ତାତି ଉପଚାରୱସେନ ୱଦତି। ବଦରମିସ୍ସେନାତି ବଦରସାଳୱେନ।

୨୨୨।ଉସ୍ସୂରେ ଆହରିଯିତ୍ଥାତି ଅତିଦିୱା ଆହରିଯିତ୍ଥ।

୨୨୬।ମଯ୍ହଂ ଭତ୍ତପଚ୍ଚାସଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଦମ୍ମୀତି ଅଯଂ ଭତ୍ତୱିକପ୍ପନା ନାମ ସମ୍ମୁଖାପି ପରମ୍ମୁଖାପି ୱଚ୍ଚତି। ସମ୍ମୁଖା ଦିସ୍ୱା ''ତୁଯ୍ହଂ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଅଦିସ୍ୱା ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ''ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ୱିକପ୍ପେମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ପନ ପରମ୍ମୁଖାୱିକପ୍ପନାୱ ୱୁତ୍ତା। ସା ଚାଯଂ ଯସ୍ମା ୱିନଯକମ୍ମେନ ସଙ୍ଗହିତା, ତସ୍ମା ଭଗୱତୋ ୱିକପ୍ପେତୁଂ ନ ୱଚ୍ଚତି। ଭଗୱତି ହି ଗନ୍ଧକୁଟିଯଂ ନିସିନ୍ନେପି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନିସିନ୍ନେପି ସଙ୍ଘେନ ଗଣପୂରକେ ଭିକ୍ଖୂ ଗହେତ୍ୱା ତଂ ତଂ କମ୍ମଂ କତଂ ସୁକତମେୱ ହୋତି, ଭଗୱା ନେୱ କମ୍ମଂ କୋପେତି; ନ ସମ୍ପାଦେତି। ନ କୋପେତି ଧମ୍ମିସ୍ସରତ୍ତା, ନ ସମ୍ପାଦେତି ଅଗଣପୂରକତ୍ତା।

୨୨୯।ଦ୍ୱେ ତଯୋ ନିମନ୍ତନେ ଏକତୋ ଭୁଞ୍ଜୀତୀତି ଦ୍ୱେ ତୀଣି ନିମନ୍ତନାନି ଏକପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମିସ୍ସେତ୍ୱା ଏକଂ କତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜୀତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଦ୍ୱେ ତୀଣି କୁଲାନି ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଆହରିତ୍ୱା ଭତ୍ତଂ ଆକିରନ୍ତି, ସୂପବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଆକିରନ୍ତି, ଏକମିସ୍ସକଂ ହୋତି, ଏତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସଚେ ପନ ମୂଲନିମନ୍ତନଂ ହେଟ୍ଠା ହୋତି, ପଚ୍ଛିମଂ ପଚ୍ଛିମଂ ଉପରି, ତଂ ଉପରିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତି। ହତ୍ଥଂ ପନ ଅନ୍ତୋ ପୱେସେତ୍ୱା ପଠମନିମନ୍ତନତୋ ଏକମ୍ପି କବଳଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଭୁତ୍ତକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯଥା ତଥା ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେପି ତତ୍ଥ ଖୀରଂ ୱା ରସଂ ୱା ଆକିରନ୍ତି, ଯେନ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟଂ ଭତ୍ତଂ ଏକରସଂ ହୋତି, କୋଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଖୀରଭତ୍ତଂ ୱା ରସଭତ୍ତଂ ୱା ଲଭିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ତତ୍ଥେୱ ଅଞ୍ଞେପି ଖୀରଭତ୍ତଂ ୱା ରସଭତ୍ତଂ ୱା ଆକିରନ୍ତି, ଖୀରଂ ୱା ରସଂ ୱା ପିୱତୋ ଅନାପତ୍ତି। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତେନ ପନ ପଠମଂ ଲଦ୍ଧମଂସଖଣ୍ଡଂ ୱା ଭତ୍ତପିଣ୍ଡଂ ୱା ମୁଖେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କୋଟିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଚ୍ଚତି। ସପ୍ପିପାଯାସେପି ଏସେୱ ନଯୋ''ତି।

ମହାଉପାସକୋ ଭିକ୍ଖୁଂ ନିମନ୍ତେତି, ତସ୍ସ କୁଲଂ ଉପଗତସ୍ସ ଉପାସକୋପି ତସ୍ସ ପୁତ୍ତଦାରଭାତିକଭଗିନିଆଦଯୋପି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ କୋଟ୍ଠାସଂ ଆହରିତ୍ୱା ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ଉପାସକେନ ପଠମଂ ଦିନ୍ନଂ ଅଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଲଦ୍ଧଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ''ଅନାପତ୍ତୀ''ତି ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। କୁରୁନ୍ଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ୱଚ୍ଚତୀତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ''ସଚେ ପାଟେକ୍କଂ ପଚନ୍ତି, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପକ୍କଭତ୍ତତୋ ଆହରିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ତତ୍ଥ ପଚ୍ଛା ଆହଟଂ ପଠମଂ

ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଯଦି ପନ ସବ୍ବେସଂ ଏକୋୱ ପାକୋ ହୋତି, ପରମ୍ପରଭୋଜନଂ ନ ହୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଉପାସକୋ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ନିସୀଦାପେତି, ଅଞ୍ଞୋ ମନୁସ୍ସୋ ପତ୍ତଂ ଗଣ୍ହାତି, ନ ଦାତବ୍ବଂ। କିଂ ଭନ୍ତେ ନ ଦେଥାତି? ନନୁ ଉପାସକ ତୟା ନିମନ୍ତିତମ୍ହାତି! ହୋତୁ ଭନ୍ତେ, ଲଦ୍ଧଂ ଲଦ୍ଧଂ ଭୁଞ୍ଜଥାତି ୱଦତି, ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅଞ୍ଞେନ ଆହରିତ୍ୱା ଭତ୍ତେ ଦିନ୍ନେ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି କୁରୁନ୍ଦିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମା ‘‘ସ୍ୱେପି ଭନ୍ତେ ଆଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥା’’ତି ସବ୍ବେ ନିମନ୍ତେନ୍ତି, ପୁନଦିୱସେ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଲଦ୍ଧଂ ଲଦ୍ଧଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା? ସବ୍ବେହି ନିମନ୍ତିତତ୍ତା। ଏକୋ ଭିକ୍ଖୁ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରନ୍ତୋ ଭତ୍ତଂ ଲଭତି, ତମଞ୍ଞୋ ଉପାସକୋ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଘରେ ନିସୀଦାପେତି, ନ ଚ ତାୱ ଭତ୍ତଂ ସମ୍ପଜ୍ଜତି। ସଚେ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ଲଦ୍ଧଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ଆପତ୍ତି। ଅଭୁତ୍ୱା ନିସିନ୍ନେ ‘‘କିଂ ଭନ୍ତେ ନ ଭୁଞ୍ଜସୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ତୟା ନିମନ୍ତିତତ୍ତା’’ତି ୱତ୍ୱା ଲଦ୍ଧଂ ଲଦ୍ଧଂ ଭୁଞ୍ଜଥ ଭନ୍ତେ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ ଭୁଞ୍ଜତି, ୱଟ୍ଟତି।

ସକଲେନ ଗାମେନାତି ସକଲେନ ଗାମେନ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ନିମନ୍ତିତସ୍ସେୱ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି। ପୂଗେପି ଏସେୱ ନୟୋ। ନିମନ୍ତିୟମାନୋ ଭିକ୍ଖଂ ଗହେସ୍ସାମୀତି ଭଣତୀତି ‘‘ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହା’’ତି ନିମନ୍ତିୟମାନୋ ‘‘ନ ମୟ୍ହଂ ତୱ ଭତ୍ତେନତ୍ଥୋ, ଭିକ୍ଖଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱଦତି। ଏତ୍ଥ ପନ ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ଆହ – ‘‘ଏୱଂ ୱଦନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଅନିମନ୍ତନଂ କାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ଭୁଞ୍ଜନତ୍ଥାୟ ପନ ଓକାସୋ କତୋ ହୋତୀତି ନେୱ ଗଣଭୋଜନତୋ ନ ଚାରିତ୍ତତୋ ମୁଚ୍ଚତୀ’’ତି। ମହାସୁମତ୍ଥେରୋ ଆହ – ‘‘ଯଦଗ୍ଗେନ ଅନିମନ୍ତନଂ କାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ତଦଗ୍ଗେନ ନେୱ ଗଣଭୋଜନଂ ନ ଚାରିତ୍ତଂ ହୋତୀ’’ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ ଏତ୍ଥ ହି ଭୋଜନଂ କିରିୟା, ଅୱିକପ୍ପନଂ ଅକିରିୟା, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପରମ୍ପରଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିୟଂ।

୪। କାଣମାତାସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୩୦। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦେ – କାଣମାତାତି କାଣାୟ ମାତା। ସା କିରସ୍ସା ଧୀତା ଅଭିରୂପା ଅହୋସି, ଯେ ଯେ ତଂ ପସ୍ସନ୍ତି, ତେ ତେ ରାଗେନ କାଣା ହୋନ୍ତି, ରାଗନ୍ଧା ହୋନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମା ପରେସଂ କାଣଭାୱକରଣତୋ ‘‘କାଣା’’ତି ୱିସ୍ସୁତା ଅହୋସି। ତସ୍ସା ୱସେନ ମାତାପିସ୍ସା ‘‘କାଣମାତା’’ତି ପାକଟା ଜାତା। ଆଗତନ୍ତି ଆଗମନଂ। କିସ୍ମିଂ ୱିୟାତି କୀଦିସଂ ୱିୟ; ଲଜ୍ଜନକଂ ୱିୟ ହୋତୀତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ରିତ୍ତହତ୍ଥଂ ଗନ୍ତୁନ୍ତି ରିତ୍ତା ହତ୍ଥା ଅସ୍ମିଂ ଗମନେ ତୟିଦଂ ରିତ୍ତହତ୍ଥଂ, ତଂ ରିତ୍ତହତ୍ଥଂ ଗମନଂ ଗନ୍ତୁଂ ଲଜ୍ଜନକଂ ୱିୟ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପରିକ୍ଖୟଂ ଅଗମାସୀତି ଉପାସିକା ଅରିୟସାୱିକା ଭିକ୍ଖୂ ଦିସ୍ୱା ସନ୍ତଂ ଅଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ମା ତାୱ ଦାପେସି, ଯାୱ ସବ୍ବଂ ପରିକ୍ଖୟଂ ଅଗମାସି। ଧମ୍ମିୟା କଥାୟାତି ଏତ୍ଥ କାଣାପି ମାତୁ ଅତ୍ଥାୟ ଦେସିୟମାନଂ ଧମ୍ମଂ ସୁଣନ୍ତୀ ଦେସନାପରିୟୋସାନେ ସୋତାପନ୍ନା ଅହୋସି। ଉଟ୍ଠାୟାସନା ପକ୍କାମୀତି ଆସନତୋ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଗତୋ। ସୋପି ପୁରିସୋ ‘‘ସନ୍ଥା କିର କାଣମାତାୟ ନିୱେସନଂ ଅଗମାସୀ’’ତି ସୁତ୍ୱା କାଣଂ ଆନେତ୍ୱା ପକତିଟ୍ଠାନେୟେୱ ଠପେସି।

୨୩୧। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଉପ୍ପନ୍ନମତ୍ତେ ଅପ୍ପଞ୍ଞତ୍ତେୟେୱ ସିକ୍ଖାପଦେ ପାଥେୟ୍ୟୱତ୍ଥୁ ଉଦପାଦି, ତସ୍ମା ଅନନ୍ତରମେୱ ଚେତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନା’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ସୋପି ଚ ଉପାସକୋ ଅରିୟସାୱକତ୍ତା ସବ୍ବମେୱ ଦାପେସି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ପରିକ୍ଖୟଂ ଅଗମାସୀ’’ତି।

୨୩୩।ଯଂକିଞ୍ଚି ପହେଣକତ୍ଥାୟାତି ପଣ୍ଣାକାରତ୍ଥାୟ ପଟିୟତ୍ତଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ଅତିରସକମୋଦକସକ୍ଖଲିକାଦି ସବ୍ବଂ ଇଧ ପୂୱୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ଯଂକିଞ୍ଚିପାଥେୟ୍ୟତ୍ଥାୟାତି ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତାନଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗତ୍ଥାୟ ପଟିୟତ୍ତଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ବଦ୍ଧସତ୍ତୁଅବଦ୍ଧସତ୍ତୁତିଲତଣ୍ଡୁଲାଦି ସବ୍ବଂ ଇଧ ମନ୍ଥୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ତତୋ ଚେ ଉତ୍ତରିନ୍ତି ସଚେପି ତତିୟଂ ପତ୍ତଂ ଥୂପୀକତଂ ଗଣ୍ହାତି, ପୂୱଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟଂ।

ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତପୂରେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ମୁଖୱଟ୍ଟିୟା ହେଟ୍ଠିମଲେଖାୟ ସମପୂରେ ପତ୍ତେ ଗହେତ୍ୱା। ଅମୁତ୍ର ମୟା ଦ୍ୱତ୍ତିପତ୍ତପୂରାତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଦ୍ୱେ ଗହିତା, ‘‘ଅତ୍ର ମୟା ଦ୍ୱେ ପତ୍ତପୂରା ପଟିଗ୍ଗହିତା, ତ୍ୱଂ ଏକଂ ଗଣ୍ହେୟ୍ୟାସୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ତେନାପି ଅଞ୍ଞଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ‘‘ପଠମଂ ଆଗତେନ ଦ୍ୱେ ପତ୍ତପୂରା ଗହିତା, ମୟା ଏକୋ, ମା ତ୍ୱଂ ଗଣ୍ହୀ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଯେନ ପଠମଂ ଏକୋ ଗହିତୋ, ତସ୍ସାପି ପରମ୍ପରାରୋଚନେ ଏସେୱ ନୟୋ। ଯେନ ପନ ସୟମେୱ ତୟୋ ଗହିତା, ତେନ ଅଞ୍ଞଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମା ଖୋ ଏତ୍ଥ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହି’’ ଚ୍ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ପଟିକ୍କମନଂ ନୀହରିତ୍ୱାତି ଆସନସାଲଂ ହରିତ୍ୱା, ଆସନସାଲଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନ ଚ ଛଡ୍ଡିତସାଲା ନ ଗନ୍ତବ୍ବା। ଯତ୍ଥ ମହା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ନିସୀଦତି, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଯା ଲଦ୍ଧଟ୍ଠାନତୋ ଆସନ୍ନା ଆସନସାଲା, ତତ୍ଥ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅତ୍ତନୋ ‘ସନ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ୱା ସମ୍ଭତ୍ତାନଂ ୱା ଏକନିକାୟିକାନଂ ୱା ଦସ୍ସାମୀ’ତି ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଗନ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ସଚେ ପନସ୍ସ

ନିବଦ୍ଧନିସୀଦନଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ଦୂରମ୍ପି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି।

ସଂୱିଭଜିତବ୍ବନ୍ତି ସଚେ ତଯୋ ପଉପୂରା ଗହିତା, ଏକଂ ଅତ୍ତନୋ ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାତବ୍ବା। ସଚେ ଦ୍ୱେ ଗହିତା, ଏକଂ ଅତ୍ତନୋ ଠପେତ୍ୱା ଏକୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦାତବ୍ବୋ, ଯଥାମିତ୍ତଂ ପନ ଦାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ଯେନ ଏକୋ ଗହିତୋ, ନ ତେନ କିଞ୍ଚି ଅକାମା ଦାତବ୍ବଂ, ଯଥାରୁଚି କାତବ୍ବଂ।

୨୩୫।ଗମନେ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧେତି ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଉପଦ୍ଦୱଂ ୱା ଦିସ୍ୱା ଅନତ୍ଥିକତାଯ ୱା ‘‘ମଯଂ ଇଦାନି ନ ପେସିସ୍ସାମ, ନ ଗମିସ୍ସାମା’’ତି ଏୱଂ ଗମନେ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧେ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନେ। ଞାତକାନଂ ପୱାରିତାନନ୍ତି ଏତେସଂ ବହୁମ୍ପି ଦେନ୍ତାନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ‘‘ତେସମ୍ପି ପାଥେଯ୍ୟପହୋଣକଦ୍ଧାଯ ପଟିଯତ୍ତତୋ ପମାଣମେୱ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

କାଣମାତାସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ପଠମପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୩୬। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦେ – ଭିକ୍ଖୂ ଭୁତ୍ତାୱୀ ପୱାରିତାତି ବ୍ରାହ୍ମଣେନ ‘‘ଗଣ୍ହଥ, ଭନ୍ତେ, ଯାୱ ଇଚ୍ଛଥା’’ତି ଏୱଂ ଯାୱଦତ୍ଥପୱାରଣାଯ, ସଯଞ୍ଚ ‘‘ଅଲଂ, ଆୱୁସୋ, ଥୋକଂ ଥୋକଂ ଦେହୀ’’ତି ଏୱଂ ପଟିକ୍ଖେପପୱାରଣାଯ ପୱାରିତା। ପଟିୱିସ୍ସକେତି ସାମନ୍ତଘରୱାସିକେ।

୨୩୭।କାକୋରୱସଦ୍ଦନ୍ତି କାକାନଂ ଓରୱସଦ୍ଦଂ; ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ୱିରୱନ୍ତାନଂ ସଦ୍ଦଂ। ଅଲମେତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତିକାରଂ ଅୱତ୍ୱାୱ ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବଂ’’ ଏତ୍ତକଂ ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୨୩୮-୯।ଭୁତ୍ତାୱୀତି ଭୁତ୍ତୱା। ତତ୍ଥ ଚ ଯସ୍ମା ଯେନ ଏକମ୍ପି ସିତ୍ଥଂ ସଙ୍ଖାଦିତ୍ୱା ୱା ଅସଙ୍ଖାଦିତ୍ୱା ୱା ଅଜ୍ଝୋହରିତଂ ହୋତି, ସୋ ‘‘ଭୁତ୍ତାୱୀ’’ତି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ତେନସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଭୁତ୍ତାୱୀ ନାମ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନ’’ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ପୱାରିତୋତି କତପୱାରଣୋ, କତପଟିକ୍ଖେପୋ। ସୋପି ଚ ଯସ୍ମା ନ ପଟିକ୍ଖେପମତ୍ତେନ, ଅଥ ଖୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗୱସେନ, ତେନସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ପୱାରିତୋ ନାମ ଅସନଂ ପଞ୍ଞାଯତୀ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯସ୍ମା ‘‘ଅସନଂ ପଞ୍ଞାଯତୀ’’ତି ଇମିନା ୱିପ୍ପକତଭୋଜନୋ, ‘‘ପୱାରିତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଯୋ ଚ ୱିପ୍ପକତଭୋଜନୋ, ତେନ କିଞ୍ଚି ଭୁତ୍ତଂ, କିଞ୍ଚି ଅଭୁତ୍ତଂ, ଯଞ୍ଚ ଭୁତ୍ତଂ; ତଂ ସନ୍ଧାଯ ‘‘ଭୁତ୍ତାୱୀ’’ତିପି ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ଭୁତ୍ତାୱୀୱଚନେନ ୱିସୁଂ କଞ୍ଚି ଅତ୍ଥସିଦ୍ଧିଂ ନ ପସ୍ସାମ। ‘‘ଦିରତ୍ତତିରତ୍ତଂ, ଛପ୍ପଞ୍ଚୱାଚାହୀ’’ତିଆଦୀସୁ (ପାଚି। ୬୧-୬୨) ପନ ଦିରତ୍ତାଦିୱଚନଂ ୱିଯ ପୱାରିତପଦସ୍ସ ପରିୱାରକଭାୱେନ ବ୍ୟଞ୍ଜନସିଲିଟ୍ଠତାଯ ଚେତଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅସନଂ ପଞ୍ଞାଯତୀତିଆଦୀସୁ ୱିପ୍ପକତଭୋଜନଂ ଦିସ୍ସତି, ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ଚେସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଭୋଜନଂ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଭୋଜନଂ ଦିସ୍ସତି। ଓଦନାଦୀନଂ ଚେ ଅଞ୍ଞତରଂ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ ଭୋଜନଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋତି ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଂ ଭୋଜନଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଦାଯକୋ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟହତ୍ଥପ୍ପମାଣେ ଓକାସେ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଭିହରତୀତି ସୋ ଚେ ଦାଯକୋ ତସ୍ସ ତଂ ଭତ୍ତଂ କାଯେନ ଅଭିହରତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପଟିକ୍ଖେପୋ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ପଟିକ୍ଖେପୋ ଦିସ୍ସତି; ତଞ୍ଚେ ଅଭିହଟଂ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ପଟିକ୍ଖିପତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଅଙ୍ଗାନଂ ୱସେନ ପୱାରିତୋ ନାମ ହୋତୀତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ –

‘‘ପଞ୍ଚହି ଉପାଲି ଆକାରେହି ପୱାରଣା ପଞ୍ଞାଯତି – ଅସନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ଭୋଜନଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ, ଅଭିହରତି, ପଟିକ୍ଖେପୋ ପଞ୍ଞାଯତୀ’’ତି (ପରି। ୪୨୮)।

ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ‘‘ଅସନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ତାୱ ଯଞ୍ଚ ଅସ୍ନାତି ଯଞ୍ଚ ଭୋଜନଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତେନ ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ତଂ ‘‘ଓଦନୋ, କୁମ୍ମାସୋ, ସତ୍ତୁ, ମଚ୍ଛୋ, ମଂସ’’ନ୍ତି ଇମେସଂ ଅଞ୍ଞତରମେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଓଦନୋ ନାମ – ସାଲି, ୱୀହି, ଯୱୋ, ଗୋଧୁମୋ, କଙ୍ଗୁ, ୱରକୋ, କୁଦ୍ରୂସକୋତି ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ତଣ୍ଡୁଲେହି ନିବ୍ବତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ‘‘ସାଲୀ’’ତି ଅନ୍ତମସୋ ନୀୱାରଂ ଉପାଦାଯ ସବ୍ବାପି ସାଲିଜାତି। ‘‘ୱୀହୀ’’ତି ସବ୍ବାପି ୱୀହିଜାତି। ‘‘ଯୱଗୋଧୁମେସୁ’’ ଭେଦୋ ନତ୍ଥି। ‘‘କଙ୍ଗୂ’’ତି ସେତରତ୍ତକାଳଭେଦା ସବ୍ବାପି କଙ୍ଗୁଜାତି। ‘‘ୱରକୋ’’ତି ଅନ୍ତମସୋ ୱରକଚୋରକଂ ଉପାଦାଯ ସବ୍ବା ସେତୱଣ୍ଣା ୱରକଜାତି। ‘‘କୁଦ୍ରୂସକୋ’’ତି କାଳକୋ ଦ୍ରୱୋ ଚେୱ ସାମାକାଦିଭେଦା ଚ ସବ୍ବାପି ତିଣଧଞ୍ଞଜାତି।

ନୀୱାରଓରକଚୋରକା ଚେହ ‘‘ଧଞ୍ଞାନୁଲୋମା’’ତି ୱଦନ୍ତି। ଧଞ୍ଞାନି ୱା ହୋନ୍ତୁ ଧଞ୍ଞାନୁଲୋମାନି ୱା, ଏତେସଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ତଣ୍ଡୁଲେ ଗହେତ୍ୱା ‘‘ଭତ୍ତଂ ପଚିସ୍ସାମା’’ତି ୱା ‘‘ଯାଗୁଂ ପଚିସ୍ସାମା’’ତି ୱା ‘‘ଅମ୍ବିଲପାଯାସାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ପଚିସ୍ସାମା’’ତି ୱା ଯଂକିଞ୍ଚି ସନ୍ଧାଯ ପଚନ୍ତୁ, ସଚେ ଉଣ୍ହଂ ସୀତଲଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ ଭୋଜନକାଲେ ଗହିତଗହିତଟ୍ଠାନେ ଓଧି ପଞ୍ଞାଯତି, ଓଦନସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତି। ସଚେ ଓଧି ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ଯାଗୁସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି, ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି।

ଯୋପି ପାଯାସୋ ୱା ପଣ୍ଣଫଲକଳୀରମିସ୍ସକା ଅମ୍ବିଲଯାଗୁ ୱା ଉଦ୍ଧନତୋ ଓତାରିତମତ୍ତା ଅବ୍ଭୁଣ୍ହା ହୋତି, ଆୱଜ୍ଜିତ୍ୱା ପିୱିତୁଂ ସକ୍କା, ହତ୍ଥେନ ଗହିତୋକାସେପି ଓଧିଂ ନ ଦସ୍ସେତି, ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି। ସଚେ ପନ ଉସୁମାଯ ୱିଗତାଯ ସୀତଲୀଭୂତା ଘନଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି, ଓଧିଂ ଦସ୍ସେତି, ପୁନ ପୱାରଣଂ ଜନେତି। ପୁବ୍ବେ ତନୁଭାୱୋ ନ ରକ୍ଖତି। ସଚେପି ଦଧିତକ୍କାଦୀନି ଆରୋପେତ୍ୱା ବହୁପଣ୍ଣଫଲକଳୀରେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମୁଟ୍ଠିମତ୍ତାପି ତଣ୍ଡୁଲା ପକ୍ଖିତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ଭୋଜନକାଲେ ଚେ ଓଧି ପଞ୍ଞାଯତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତି। ଅଯାଗୁକେ ନିମନ୍ତନେ ‘‘ଯାଗୁଂ ଦସ୍ସାମା’’ତି ଭତ୍ତେ ଉଦକକଞ୍ଜିକଖୀରାଦୀନି ଆକିରିତ୍ୱା ‘‘ଯାଗୁଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ଦେନ୍ତି। କିଞ୍ଚାପି ତନୁକା ହୋନ୍ତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତିଯେୱ । ସଚେ ପନ ପକ୍କୁଥିତେସୁ ଉଦକାଦୀସୁ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ଯାଗୁସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ଯାଗୁସଙ୍ଗହଂ ଗତେପି ତସ୍ମିଂ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱା ଯତ୍ଥ ମଚ୍ଛମଂସଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ସଚେ ସାସପମତ୍ତମ୍ପି ମଚ୍ଛମଂସଖଣ୍ଡଂ ୱା ନ୍ହାରୁ ୱା ପଞ୍ଞାଯତି, ପୱାରଣଂ ଜନେତି।

ସୁଦ୍ଧରସକୋ ପନ ରସକଯାଗୁ ୱା ନ ଜନେତି। ଠପେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଧଞ୍ଞାନଂ ତଣ୍ଡୁଲେ ଅଞ୍ଞେହି ୱେଣୁତଣ୍ଡୁଲାଦୀହି ୱା କନ୍ଦମୂଲଫଲେହି ୱା ଯେହି କେହିଚି କତଂ ଭତ୍ତମ୍ପି ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି, ପଗେୱ ଘନଯାଗୁ। ସଚେ ପନେତ୍ଥ ମଚ୍ଛମଂସଂ ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ଜନେତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ‘‘ପୁପ୍ଫଅଭ୍ତାଯ ଭତ୍ତମ୍ପି ପୱାରଣଂ ଜନେତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପୁପ୍ଫିଅଭ୍ତାଯ ଭତ୍ତଂ ନାମ ପୁପ୍ଫିଖଜ୍ଜକତ୍ଥାଯ କୁଥିତତୁଦକେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସେଦିତତଣ୍ଡୁଲା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ସଚେ ପନ ତେ ତଣ୍ଡୁଲେ ସୁକ୍ଖାପେତ୍ୱା ଖାଦନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି; ନେୱ ସତ୍ତୁସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଭତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ପୁନ ତେହି କତଭତ୍ତଂ ପୱାରେତିଯେୱ। ତେ ତଣ୍ଡୁଲେ ସପ୍ପିତେଲାଦୀସୁ ୱା ପଚନ୍ତି, ପୂୱଂ ୱା କରୋନ୍ତି, ନ ପୱାରେନ୍ତି। ପୁଥୁକା ୱା ତାହି କତସତ୍ତୁଭତ୍ତାଦୀନି ୱା ନ ପୱାରେନ୍ତି।

କୁମ୍ମାସୋ ନାମ ଯୱେହି କତକୁମ୍ମାସୋ। ଅଞ୍ଞେହି ପନ ମୁଗ୍ଗାଦୀହି କତକୁମ୍ମାସୋ ପୱାରଣଂ ନ ଜନେତି। ସତ୍ତୁ ନାମ ସାଲିୱୀହିଯୱେହି କତସତ୍ତୁ। କଙ୍ଗୁୱରକକୁଦ୍ରୁସକସୀସାନିପି ଭଜ୍ଜିତ୍ୱା ଈସକଂ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଥୁସେ ପଲାପେତ୍ୱା ପୁନ ଦଲ୍ହଂ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଚୁଣ୍ଣଂ କରୋନ୍ତି। ସଚେପି ତଂ ଅଲ୍ଲତ୍ତା ଏକାବଦ୍ଧଂ ହୋତି, ସତ୍ତୁସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ଖରପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ୱୀହୀନଂ ତଣ୍ଡୁଲେ କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ତମ୍ପି ଚୁଣ୍ଣଂ ସତ୍ତୁସଙ୍ଗହମେୱ ଗଚ୍ଛତି। ସମପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ପନ ୱୀହୀନଂ ୱା ୱୀହିପଲାପାନଂ ୱା ତଣ୍ଡୁଲା ଭଜ୍ଜିତତଣ୍ଡୁଲା ଏୱ ୱା ନ ପୱାରେନ୍ତି। ତେସଂ ପନ ତଣ୍ଡୁଲାଦୀନଂ ଚୁଣ୍ଣଂ ପୱାରେତି। ଖରପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ୱୀହୀନଂ କୁଣ୍ଡକମ୍ପି ପୱାରେତି। ସମପାକଭଜ୍ଜିତାନଂ ପନ ଆତପସୁକ୍ଖାନଂ ୱା କୁଣ୍ଡକଂ ନ ପୱାରେତି। ଲାଜା ୱା ତେହି କତଭତ୍ତସତ୍ତୁଆଦୀନି ୱା ନ ପୱାରେନ୍ତି। ଭଜ୍ଜିତପିଟ୍ଠଂ ୱା ଯଂକିଞ୍ଚି ସୁଦ୍ଧଖଜ୍ଜକଂ ୱା ନ ପୱାରେତି। ମଚ୍ଛମଂସପୂରିତଖଜ୍ଜକଂ ପନ ସତ୍ତୁମୋଦକୋ ୱା ପୱାରେତି। ମଚ୍ଛୋ ମଂସଞ୍ଚ ପାକଟମେୱ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ସଚେପି ଯାଗୁଂ ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଯାଗୁସିତ୍ଥମତ୍ତାନେୱ ଦ୍ୱେ ମଚ୍ଛଖଣ୍ଡାନି ୱା ମଂସଖଣ୍ଡାନି ୱା ଏକଭାଜନେ ୱା ନାନାଭାଜନେ ୱା ଦେନ୍ତି, ତାନି ଚେ ଅଖାଦନ୍ତୋ ଅଞ୍ଞଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଂ ପଟିକ୍ଖିପତି , ନ ପୱାରେତି। ତତୋ ଏକଂ ଖାଦିତଂ, ଏକଂ ହତ୍ଥେ ୱା ପତ୍ତେ ୱା ହୋତି, ସୋ ଚେ ଅଞ୍ଞଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି। ଦ୍ୱେପି ଖାଦିତାନି ହୋନ୍ତି, ମୁଖେ ସାସପମତ୍ତମ୍ପି ଅୱସିଟ୍ଠଂ ନତ୍ଥି, ସଚେପି ଅଞ୍ଞଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି।

କପ୍ପିଯମଂସଂ ଖାଦନ୍ତୋ କପ୍ପିଯମଂସଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି। କପ୍ପିଯମଂସଂ ଖାଦନ୍ତୋ ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ଅୱତ୍ଥୁତାଯ। ଯଞ୍ହି ଭିକ୍ଖୁନୋ ଖାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ତଂଯେୱ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ହୋତି। ଇଦଂ ପନ ଜାନନ୍ତୋ ଅକପ୍ପିଯତ୍ତା ପଟିକ୍ଖିପତି, ଅଜାନନ୍ତୋପି ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ଠିତମେୱ ପଟିକ୍ଖିପତି ନାମ, ତସ୍ମା ନ ପୱାରେତି। ସଚେ ପନ ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ଖାଦନ୍ତୋ କପ୍ପିଯମଂସଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ୱତ୍ଥୁତାଯ। ଯଞ୍ହି ତେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତଂ ପୱାରଣାଯ ୱତ୍ଥୁ। ଯଂ ପନ ଖାଦତି, ତଂ କିଞ୍ଚାପି ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଟ୍ଠାନେ ଠିତଂ, ଖାଦିଯମାନଂ ପନ ମଂସଭାୱଂ ନ ଜହତି, ତସ୍ମା ପୱାରେତି। ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ଖାଦନ୍ତୋ ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୁରିମନଯେନେୱ ନ ପୱାରେତି। କପ୍ପିଯମଂସଂ ୱା ଅକପ୍ପିଯମଂସଂ ୱା ଖାଦନ୍ତୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭୋଜନାନଂ ଯଂକିଞ୍ଚି କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି।
କୁଲଦୂସକୱେଜ୍ଜକମ୍ମୌତ୍ତରିମନୁସ୍ସଧମ୍ମାରୋଚନସାଦିତରୂପିଯାଦୀହି ନିବ୍ବତ୍ତଂ ବୁଦ୍ଧପଟିକୁଟ୍ଠଂ ଅନେସନାଯ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ୱା ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋପି କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି। ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତୀତି ସବ୍ବତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ କାରଣଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଏୱଂ ‘‘ଅସନ’’ନ୍ତିଆଦୀସୁ ଯଞ୍ଚ ଅସ୍ନାତି, ଯଞ୍ଚ ଭୋଜନଂ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତେନ ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ପୱାରଣଂ ଆପଜ୍ଜତି, ତଂ ଞତ୍ୱା ଇଦାନି ଯଥା

ଆପଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ଜାନନତ୍ଥଂ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – "'ଅସନଂ ଭୋଜନ'ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତାୱ ଯେନ ଏକସିତ୍ଥମ୍ପି ଅଜ୍ଝୋହଟଂ ହୋତି, ସୋ ସଚେ ପତ୍ତମୁଖହତ୍ଥାନଂ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଏକସ୍ମିମ୍ପି ସତି ଅଞ୍ଞଂ ପଞ୍ଚସୁ ଭୋଜନେସୁ ଏକମ୍ପି ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରେତି। କତ୍ଥଚି ଭୋଜନଂ ନତ୍ଥି, ଆମିସଗନ୍ଧମତ୍ତଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ନ ପୱାରେତି। ମୁଖେ ଚ ହତ୍ଥେ ଚ ଭୋଜନଂ ନତ୍ଥି, ପତ୍ତେ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ମିଂ ପନ ଆସନେ ନ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ, ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ, ଅଞ୍ଞସ୍ସ ୱା ଦାତୁକାମୋ, ତସ୍ମିଂ ଚେ ଅନ୍ତରେ ଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ୱିପ୍ପକତଭୋଜନଭାୱସ୍ସ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନତ୍ତା। ଯୋପି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗନ୍ତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମୋ ମୁଖେ ଭତ୍ତଂ ଗିଲିତ୍ୱା ସେସଂ ଆଦାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଅଞ୍ଞଂ ଭୋଜନଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ତସ୍ସାପି ପୱାରଣା ନ ହୋତୀ"ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ଚ ପତ୍ତେ; ଏୱଂ ହତ୍ଥେପି। ମୁଖେପି ୱା ୱିଜ୍ଜମାନଭୋଜନଂ ସଚେ ଅନଜ୍ଝୋହରିତୁକାମୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଞ୍ଚ ଖଣେ ଅଞ୍ଞଂ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। ଏକସ୍ମିଞ୍ହି ପଦେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ୱେଦିତବ୍ବଂ ହୋତି। ଅପିଚ କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ଏସ ନଯୋ ଦସ୍ସିତୋଯେୱ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ "ମୁଖେ ଭତ୍ତଂ ଗିଲିତଂ, ହତ୍ଥେ ଭତ୍ତଂ ୱିଘାସାଦସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ, ପତ୍ତେ ଭତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ, ସଚେ ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତୀ"ତି। ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋତି ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ଆସନସ୍ସ ପଚ୍ଛିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ଠିତୋ, ପଣ୍ହିଅନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ସଚେ ନିପନ୍ନୋ, ଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ପାରିମନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ଦାଯକସ୍ସ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ୱା ଠିତସ୍ସ ୱା ନିପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଠପେତ୍ୱା ପସାରିତହତ୍ଥଂ ଯଂ ଆସନ୍ନତରଂ ଅଙ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଓରିମନ୍ତେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଡ୍ଢତେଯ୍ୟହତ୍ଥୋ "ହତ୍ଥପାସୋ"ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତସ୍ମିଂ ଠତ୍ୱା ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସେୱ ପୱାରଣା ହୋତି, ନ ତତୋ ପରଂ।

ଅଭିହରତୀତି ହତ୍ଥପାସବ୍ଭନ୍ତରେ ଠିତୋ ଗହଣତ୍ଥଂ ଉପନାମେତି। ସଚେ ପନ ଅନନ୍ତରନିସିନ୍ନୋପି ଭିକ୍ଖୁ ହତ୍ଥେ ୱା ଊରୂସୁ ୱା ଆଧାରକେ ୱା ଠିତପତ୍ତଂ ଅନଭିହରିତ୍ୱାୱ "ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହା"ତି ୱଦତି, ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ନତ୍ଥି। ଭତ୍ତପଚ୍ଛିଂ ଆନେତ୍ୱା ପୁରତୋ ଭୂମିଯଂ ଠପେତ୍ୱା "ଗଣ୍ହାହୀ"ତି ୱୁତ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଈସକଂ ପନ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱା ଅପନାମେତ୍ୱା ୱା "ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ହୋତି। ଥେରାସନେ ନିସିନ୍ନୋ ଥେରୋ ଦୂରେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦହରଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପତ୍ତଂ ପେସେତ୍ୱା "ଇତୋ ଓଦନଂ ଗଣ୍ହାହୀ"ତି ୱଦତି, ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପନ ଗତୋ ତୁଣ୍ହୀ ତିଟ୍ଠତି, ଦହରୋ "ଅଲଂ ମଯ୍ହ"ନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିପତି, ନ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ଥେରସ୍ସ ଦୂରଭାୱତୋ ଦୂତସ୍ସ ଚ ଅନଭିହରଣତୋତି। ସଚେ ପନ ଗହେତ୍ୱା ଆଗତୋ ଭିକ୍ଖୁ "ଇଦଂ ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହା"ତି ୱଦତି, ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ହୋତି।

ପରିୱେସନାଯ ଏକୋ ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ଓଦନପଚ୍ଛିଂ ଏକେନ କଟଚ୍ଛୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ପରିୱିସତି, ତତ୍ର ଚେ ଅଞ୍ଞୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା "ଅହଂ ପଚ୍ଛିଂ ଧାରେସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ଓଦନଂ ଦେହୀ"ତି ୱତ୍ୱା ଗହିତମତ୍ତକମେୱ କରୋତି, ପରିୱେସକୋ ଏୱ ପନ ତଂ ଧାରେତି, ତସ୍ମା ସା ଅଭିହଟାୱ ହୋତି। ତତୋ ଦାତୁକାମତାଯ ଗଣ୍ହନ୍ତଂ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ପୱାରଣା ହୋତି। ସଚେ ପନ ପରିୱିସକେନ ଫୁଟ୍ଠମତ୍ତାୱ ହୋତି, ଇତରୋୱ ନଂ ଧାରେତି, ତତୋ ଦାତୁକାମତାଯ ଗଣ୍ହନ୍ତଂ ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ପୱାରଣା ନ ହୋତି। କଟଚ୍ଛୁନା ଉଦ୍ଧଟଭତ୍ତେ ପନ ହୋତି। କଟଚ୍ଛୁଅଭିହାରୋଯେୱ ହି ତସ୍ସ ଅଭିହାରୋ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସମଭାରେପି ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତୋ ପୱାରେତିଯେୱାତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନନ୍ତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଭତ୍ତେ ଦିଯ୍ୟମାନେ ଇତରୋ ପତ୍ତଂ ହତ୍ଥେହି ପିଦହତି, ପୱାରଣା ନତ୍ଥି। କସ୍ମା? ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅଭିହଟେ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା।

ପଟିକ୍ଖେପୋ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ଏତ୍ଥ ୱାଚାଯ ଅଭିହଟଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ନତ୍ଥି। କାଯେନ ଅଭିହଟଂ ପନ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ପଟିକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସ ପୱାରଣା ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ କାଯେନ ପଟିକ୍ଖେପୋ ନାମ ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ୱା ହତ୍ଥଂ ୱା ମକ୍ଖିକବୀଜନିଂ ୱା ଚୀୱରକଣ୍ଣଂ ୱା ଚାଲେତି, ଭମୁକାଯ ୱା ଆକାରଂ କରୋତି, କୁଦ୍ଧୋ ୱା ଓଲୋକେତି, ୱାଚାଯ ପଟିକ୍ଖେପୋ ନାମ "ଅଲ"ନ୍ତି ୱା, "ନ ଗଣ୍ହାମୀ"ତି ୱା, "ମା ଆକିରା"ତି ୱା, "ଅପଗଚ୍ଛା"ତି ୱା ୱଦତି; ଏୱଂ ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ କାଯେନ ୱା ୱାଚାଯ ୱା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତେ ପୱାରଣା ହୋତି।

ଏକୋ ଅଭିହଟେ ଭତ୍ତେ ପୱାରଣାଯ ଭୀତୋ ହତ୍ଥ ଅପନେତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ପତ୍ତେ ଓଦନଂ ଆକିରନ୍ତଂ "ଆକିର ଆକିର କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ପୂରେହୀ"ତି ୱଦତି, ଏତ୍ଥ କଥନ୍ତି? ମହାସୁମତ୍ଥେରୋ ତାୱ "ଅନାକିରଣତ୍ଥାଯ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୱାରଣା ହୋତୀ"ତି ଆହ। ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ପନ "'ଆକିର ପୂରେହୀ'ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ନାମ 'କସ୍ସଚି ପୱାରଣା ଅତ୍ଥୀ'ତି ୱତ୍ୱା 'ନ ପୱାରେତୀ'"ତି ଆହ। ଅପରୋ ଭତ୍ତଂ ଅଭିହରନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା "କିଂ ଆୱୁସୋ ଇତୋପି କିଞ୍ଚି ଗଣ୍ହିସ୍ସସି, ଦମ୍ମି ତେ କିଞ୍ଚୀ"ତି ଆହ। ତତ୍ରାପି "'ଏୱଂ ନାଗମିସ୍ସତୀ'ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା 'ପୱାରଣା ହୋତୀ'"ତି ମହାସୁମତ୍ଥେରୋ ଆହ। ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ପନ "'ଗଣ୍ହିସ୍ସସୀ'ତି ୱଦନ୍ତସ୍ସ ନାମ 'କସ୍ସଚି ପୱାରଣା ଅତ୍ଥୀ'ତି ୱତ୍ୱା 'ନ ପୱାରେତୀ'"ତି ଆହ।

ଏକୋ ସମଂସକଂ ରସଂ ଅଭିହରିତ୍ୱା "ରସଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱଦତି, ତଂ ସୁତ୍ୱା ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ନତ୍ଥି। "ମଚ୍ଛରସଂ ମଂସରସ"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ହୋତି, "ଇଦଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱୁତ୍ତେପି ହୋତିଯେୱ। ମଂସଂ ୱିସୁଂ କତ୍ୱା "ମଂସରସଂ ଗଣ୍ହଥା"ତି ୱଦତି, ତତ୍ଥ ଚେ ସାସପମତ୍ତମ୍ପି

ମଂସଖଣ୍ଡଂ ଅତ୍ଥି , ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ହୋତି। ସଚେ ପନ ପରିସ୍ସାୱିତୋ ହୋତି, ‘‘ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଅଭୟତ୍ଥେରୋ ଆହ।

ମଂସରସେନ ଆପୁଚ୍ଛନ୍ତଂ ମହାଥେରୋ ‘‘ମୁହୁତ୍ତଂ ଆଗମେହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଥାଲକଂ ଆୱୁସୋ ଆହରା’’ତି ଆହ। ଏତ୍ଥ କଥନ୍ତି? ମହାସୁମତ୍ଥେରୋ ତାୱ ‘‘ଅଭିହାରକସ୍ସ ଗମନଂ ପଠମଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ନଂ, ତସ୍ମା ପୱାରେତୀ’’ତି ଆହ। ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ପନ ‘‘ଅୟଂ କୁହିଂ ଗଚ୍ଛତି, କୀଦିସଂ ଏତସ୍ସ ଗମନଂ, ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାପି ନାମ ପୱାରଣା ଅତ୍ଥୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ନ ପୱାରେତୀ’’ତି ଆହ। କଳୀରପନସାଦୀହି ମିସ୍ସେତ୍ୱା ମଂସଂ ପଚନ୍ତି, ତଂ ଗହେତ୍ୱା ‘‘କଳୀରସୂପଂ ଗଣ୍ହଥ, ପନସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ଏୱମ୍ପି ନ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ଅପୱାରଣାରହସ୍ସ ନାମେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ସଚେ ପନ ‘‘ମଚ୍ଛସୂପଂ ମଂସସୂପ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଇମଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱା ୱଦନ୍ତି, ପୱାରେତି। ମଂସକରମ୍ବକୋ ନାମ ହୋତି, ତଂ ଦାତୁକାମୋପି ‘‘କରମ୍ବକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦତି, ୱଟ୍ଟତି; ନ ପୱାରେତି। ‘‘ମଂସକରମ୍ବକ’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଇଦ’’ନ୍ତି ୱା ୱୁତ୍ତେ ପନ ପୱାରେତି। ଏସେୱ ନୟୋ ସବ୍ବେସୁ ମଚ୍ଛମଂସମିସ୍ସକେସୁ।

ଯୋ ପନ ନିମନ୍ତନେ ଭୁଞ୍ଜମାନୋ ମଂସଂ ଅଭିହଟଂ ‘‘ଉଦ୍ଦିସ୍ସ କତ’’ନ୍ତି ମଞ୍ଞମାନୋ ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୱାରିତୋୱ ହୋତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ମିସ୍ସକକଥା ପନ କୁରୁନ୍ଦିୟଂ ସୁଟ୍ଠୁ ୱୁତ୍ତା। ଏୱଞ୍ହି ତତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଂ – ପିଣ୍ଡପାତଚାରିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭତ୍ତମିସ୍ସକଂ ଯାଗୁଂ ଆହରିତ୍ୱା ‘‘ଯାଗୁଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦତି, ନ ପୱାରେତି। ‘‘ଭତ୍ତଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପୱାରେତି। କସ୍ମା? ଯେନାପୁଚ୍ଛିତୋ, ତସ୍ସ ଅତ୍ଥିତାୟ। ଅୟମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାୟୋ – ‘‘ଯାଗୁମିସ୍ସକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦତି, ତତ୍ର ଚେ ଯାଗୁ ବହୁତରା ୱା ହୋତି ସମସମା ୱା, ନ ପୱାରେତି। ଯାଗୁ ମନ୍ଦା, ଭତ୍ତଂ ବହୁତରଂ, ପୱାରେତି। ଇଦଞ୍ଚ ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ସକ୍କା ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ, କାରଣଂ ପନେତ୍ଥ ଦୁଦ୍ଦସଂ। ‘‘ଭତ୍ତମିସ୍ସକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦତି, ଭତ୍ତଂ ବହୁକଂ ୱା ସମଂ ୱା ଅପ୍ପତରଂ ୱା ହୋତି, ପୱାରେତିଯେୱ। ଭତ୍ତଂ ୱା ଯାଗୁଂ ୱା ଅନାମସିତ୍ୱା ‘‘ମିସ୍ସକଂ ଗଣ୍ହଥା’’ତି ୱଦତି, ତତ୍ର ଚେ ଭତ୍ତଂ ବହୁତରଂ ୱା ସମକଂ ୱା ହୋତି, ପୱାରେତି। ଅପ୍ପତରଂ ନ ପୱାରେତି। ଇଦଞ୍ଚ କରମ୍ବକେନ ନ ସମାନେତବ୍ବଂ। କରମ୍ବକୋ ହି ମଂସମିସ୍ସକୋପି ହୋତି ଅମଂସମିସ୍ସକୋପି, ତସ୍ମା ‘‘କରମ୍ବକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ପୱାରଣା ନତ୍ଥି। ଇଦଂ ପନ ଭତ୍ତମିସ୍ସକମେୱ। ଏତ୍ଥ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ପୱାରଣା ହୋତି। ବହୁରସେ ଭତ୍ତେ ରସଂ, ବହୁଖୀରେ ଖୀରଂ ବହୁସପ୍ପିମ୍ହି ଚ ପାୟାସେ ସପ୍ପିଂ ଗଣ୍ହଥାତି ୱିସୁଂ କତ୍ୱା ଦେତି, ତଂ ପଟିକ୍ଖିପତୋ ପୱାରଣା ନତ୍ଥି।

ଯୋ ପନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପୱାରେତି, ସୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋୱ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲଭତି। କଦ୍ଦମଂ ୱା ଉଦକଂ ୱା ପତ୍ୱା ଠିତେନ ଅତିରିତ୍ତଂ କାରେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅନ୍ତରା ନଦୀ ପୂରା ହୋତି, ନଦୀତୀରେ ଗୁମ୍ବଂ ଅନୁପରିୟାୟନ୍ତେନ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଅଥ ନାୱା ୱା ସେତୁ ୱା ଅତ୍ଥି, ତଂ ଅଭିରୁହିତ୍ୱାପି ଚଙ୍କମନ୍ତେନେୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ, ଗମନଂ ନ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବଂ। ଯାନେ ୱା ହତ୍ଥିଅସ୍ସପିଟ୍ଠେ ୱା ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲେ ୱା ସୂରିୟମଣ୍ଡଲେ ୱା ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୱାରିତେନ ଯାୱ ମଜ୍ଝନ୍ହିକଂ, ତାୱ ତେସୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତେସୁପି ନିସିନ୍ନେନେୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଯୋ ଠିତୋ ପୱାରେତି, ଠିତେନେୱ, ଯୋ ନିସିନ୍ନୋ ପୱାରେତି, ନିସିନ୍ନେନେୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ତଂ ତଂ ଇରିୟାପଥଂ କୋପେନ୍ତେନ ଅତିରିତ୍ତଂ କାରେତବ୍ବଂ। ଯୋ ଉକ୍କୁଟିକୋ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୱାରେତି, ତେନ ଉକ୍କୁଟିକେନେୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ପନ ହେଟ୍ଠା ପଲାଲପୀଠଂ ୱା କିଞ୍ଚି ୱା ନିସୀଦନକଂ ଦାତବ୍ବଂ। ପୀଠକେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୱାରିତେନ ଆସନଂ ଅଚାଲେତ୍ୱାୱ ଚତସ୍ସୋ ଦିସା ପରିୱତ୍ତନ୍ତେନ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଲବ୍ଭତି। ମଞ୍ଚେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ପୱାରିତେନ ଇତୋ ୱା ଏତୋ ୱା ସଂସରିତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ସଚେ ପନ ନଂ ସହ ମଞ୍ଚେନ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞତ୍ର ନେନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୱାରିତେନ ନିପନ୍ନେନେୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ପରିୱତ୍ତନ୍ତେନ ଯେନ ପସ୍ସେନ ନିପନ୍ନୋ, ତସ୍ସ ଠାନଂ ନାତିକ୍କମେତବ୍ବଂ।

ଅନତିରିତ୍ତନ୍ତି ନ ଅତିରିତ୍ତଂ; ନ ଅଧିକନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତଂ ପନ ଯସ୍ମା କପ୍ପିୟକତାଦୀହି ସତ୍ତହି ୱିନୟକମ୍ମାକାରେହି ଅକତଂ ୱା ଗିଲାନସ୍ସ ଅନଧିକଂ ୱା ହୋତି, ତସ୍ମା ପଦଭାଜନେ ‘‘ଅକପ୍ପିୟକତ’’ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଅକପ୍ପିୟକତନ୍ତି ଯଂ ତତ୍ଥ ଫଲଂ ୱା କନ୍ଦମୂଲାଦି ୱା ପଞ୍ଚହି ସମଣକପ୍ପେହି କପ୍ପିୟଂ ଅକତଂ; ଯଞ୍ଚ ଅକପ୍ପିୟମଂସଂ ୱା ଅକପ୍ପିୟଭୋଜନଂ ୱା, ଏତଂ ଅକପ୍ପିୟଂ ନାମ। ତଂ ଅକପ୍ପିୟଂ ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ଅତିରିତ୍ତଂ କତମ୍ପି ଅକପ୍ପିୟକତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକତନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂଯେୱ ପୁରିମନୟେନେୱ ଅତିରିତ୍ତଂ କତଂ। ଅନୁଚ୍ଚାରିତକତନ୍ତି କପ୍ପିୟଂ କାରାପେତୁଂ ଆଗତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଈସକମ୍ପି ଅନୁକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଅନପନାମିତଂ ୱା କତଂ। ଅହତ୍ଥପାସେ କତନ୍ତି କପ୍ପିୟଂ କାରାପେତୁଂ ଆଗତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସତୋ ବହି ଠିତେନ କତଂ। ଅଭୁତ୍ତାୱିନା କତନ୍ତି ଯୋ ‘‘ଅଲମେତଂ ସବ୍ବ’’ନ୍ତି ଅତିରିତ୍ତଂ କରୋତି, ତେନ ପୱାରଣପ୍ପହୋନକଂ ଭୋଜନଂ ଅଭୁତ୍ତେନ କତଂ। ଭୁତ୍ତାୱିନା ପୱାରିତେନ ଆସନା ୱୁଟ୍ଠିତେନ କତନ୍ତି ଇଦଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଅଲମେତଂ ସବ୍ବନ୍ତି ଅୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱଚୀଭେଦଂ କତ୍ୱା ଏୱଂ ଅୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଇତି ଇମେହି ସତ୍ତହି ୱିନୟକମ୍ମାକାରେହି ଯଂ ଅତିରିତ୍ତଂ କପ୍ପିୟଂ ଅକତଂ, ଯଞ୍ଚ ନ ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଂ, ତଦୁଭୟମ୍ପି ଅନତିରିତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଅତିରିତ୍ତଂ ପନ ତସ୍ସେୱ ପଟିପକ୍ଖନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅପିଚେତ୍ଥ ଭୁତ୍ତାୱିନା କତଂ ହୋତୀତି ଅନନ୍ତରେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ସଭାଗସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପତ୍ତତୋ ଏକମ୍ପି ସିତ୍ଥଂ ୱା ମଂସହୀରଂ ୱା ଖାଦିତ୍ୱା କତମ୍ପି ଭୁତ୍ତାୱିନାୱ କତଂ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଆସନା ଅୱୁଟ୍ଠିତେନାତି ଏତ୍ଥ ପନ ଅସମ୍ମୋହତ୍ଥଂ ଅୟଂ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ – ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ପାତୋୱ ଭୁଞ୍ଜମାନା ପୱାରିତା ହୋନ୍ତି – ଏକେନ ତତ୍ଥେୱ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ, ଇତରେନ ନିଚ୍ଚଭତ୍ତଂ ୱା ସଲାକଭତ୍ତଂ ୱା ଆନେତ୍ୱା ଉପଡ୍ଢଂ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ପତ୍ତେ ଆକିରିତ୍ୱା ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ସେସଂ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା କପ୍ପିୟଂ କାରାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। କସ୍ମା? ଯଞ୍ହି ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଲଗ୍ଗଂ, ତଂ

ଅକପ୍ପିଯଂ ହୋତି। ସଚେ ପନ ପଠମଂ ନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ସଯମେୱ ତସ୍ସ ପତ୍ତତୋ ହତ୍ଥେନ ଗଣ୍ହାତି, ହତ୍ଥଧୋୱନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ସଚେ ପନ ଏୱଂ କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପୁନ କିଞ୍ଚି ବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ୱା ଖାଦନୀଯଂ ୱା ପତ୍ତେ ଆକିରନ୍ତି, ଯେନ ପଠମଂ କପ୍ପିଯଂ କତଂ, ସୋ ପୁନ କାତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯେନ ଅକତଂ, ତେନ କାତବ୍ବଂ। ଯଞ୍ଚ ଅକତଂ, ତଂ କାତବ୍ବଂ। ''ଯେନ ଅକତ''ନ୍ତି ଅଞ୍ଞେନ ଭିକ୍ଖୁନା ଯେନ ପଠମଂ ନ କତଂ, ତେନ କାତବ୍ବଂ। ''ଯଞ୍ଚ ଅକତ''ନ୍ତି ଯେନ ପଠମଂ କପ୍ପିଯଂ କତଂ, ତେନାପି ଯଂ ଅକତଂ ତଂ କାତବ୍ବଂ। ପଠମଭାଜନେ ପନ କାତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି। ତତ୍ଥ ହି କରିଯମାନଂ ପଠମଂ କତେନ ସଦ୍ଧିଂ କତଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଭାଜନେ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଏୱଂ କତଂ ପନ ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା ପଠମଂ କତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

କପ୍ପିଯଂ କରୋନ୍ତେନ ଚ ନ କେୱଲଂ ପତ୍ତେଯେୱ, କୁଣ୍ଡେପି ପଚ୍ଛିଯମ୍ପି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପୁରତୋ ଠପେତ୍ୱା ଓନାମିତଭାଜନେ କାତବ୍ବଂ। ତଂ ସଚେପି ଭିକ୍ଖୁସତଂ ପୱାରିତଂ ହୋତି, ସବ୍ବେସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅପ୍ପୱାରିତାନମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଯେନ ପନ କପ୍ପିଯଂ କତଂ, ତସ୍ସ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେପି ପୱାରେତ୍ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ପୱିଟ୍ଠଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଅୱସ୍ସଂ ଭୁଞ୍ଜନକେ ମଙ୍ଗଲନିମନ୍ତନେ ନିସୀଦାପେନ୍ତି, ଅତିରିତ୍ତଂ କାରେତ୍ୱାୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସଚେ ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞୋ ଭିକ୍ଖୁ ନତ୍ଥି, ଆସନସାଲଂ ୱା ୱିହାରଂ ୱା ପତ୍ତଂ ପେସେତ୍ୱା କାରେତବ୍ବଂ। କପ୍ପିଯଂ କରୋନ୍ତେନ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ହତ୍ଥେ ଠିତଂ ନ କାତବ୍ବଂ। ସଚେ ଆସନସାଲାଯଂ ଅବ୍ଯତ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ହୋତି, ସଯଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱା ଆନେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ।

ଗିଲାନାତିରିତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନ କେୱଲଂ ଯଂ ଗିଲାନସ୍ସ ଭୁତ୍ତାୱସେସଂ ହୋତି, ତଂ ଗିଲାନାତିରିତ୍ତଂ; ଅଥ ଖୋ ଯଂକିଞ୍ଚି ଗିଲାନଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅଜ୍ଜ ୱା ସ୍ୱେ ୱା ଯଦା ୱା ଇଚ୍ଛତି, ତଦା ଖାଦିସ୍ସତୀତି ଆହଟଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ ''ଗିଲାନାତିରିତ୍ତ''ନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଯଂ ଯାମକାଲିକାଦୀସୁ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଦୁକ୍କଟଂ, ତଂ ଅସଂସଟ୍ଠୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ସଚେ ପନ ଆମିସସଂସଟ୍ଠାନି ହୋନ୍ତି, ଆହାରତ୍ଥାଯପି ଅନାହାରତ୍ଥାଯପି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହରନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

୨୪୧।ସତି ପଚ୍ଚଯେତି ଯାମକାଲିକଂ ପିପାସାଯ ସତି ପିପାସଚ୍ଛେଦନତ୍ଥଂ, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଞ୍ଚ ତେନ ତେନ ଉପସମେତବ୍ବକେ ଆବାଧେ ସତି ତସ୍ସ ଉପସମନତ୍ଥଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଦୁତିଯପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୪୨। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେ – ଅନାଚାରଂ ଆଚରତୀତି ପଣ୍ଣତ୍ତିୱୀତିକ୍କମଂ କରୋତି। ଉପନନ୍ଧୀତି ଉପନାହଂ ଜନେନ୍ତୋ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ଅତ୍ତନୋ କୋଧଂ ବନ୍ଧି; ପୁନପ୍ପୁନଂ ଆଘାତଂ ଜନେସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଉପନଦ୍ଧୋ ଭିକ୍ଖୂତି ସୋ ଜନିତୋପନାହୋ ଭିକ୍ଖୁ।

୨୪୩।ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରେଯ୍ଯାତି ଅଭିହରିତ୍ୱା ''ହନ୍ଦ ଭିକ୍ଖୁ ଖାଦ ୱା ଭୁଞ୍ଜ ୱା''ତି ଏୱଂ ପୱାରେଯ୍ଯ। ପଦଭାଜନେ ପନ ''ହନ୍ଦ ଭିକ୍ଖୁ''ତିଆଦିଂ ଅନୁଦ୍ଧରିତ୍ୱା ସାଧାରଣମେୱ ଅଭିହଟ୍ଠୁଂ ପୱାରଣାଯ ଅତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଯାୱତକଂ ଇଚ୍ଛସି ତାୱତକଂ ଗଣ୍ହାହୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଜାନନ୍ତି ପୱାରିତଭାୱଂ ଜାନନ୍ତୋ। ତଂ ପନସ୍ସ ଜାନନଂ ଯସ୍ମା ତୀହାକାରେହି ହୋତି, ତସ୍ମା ''ଜାନାତି ନାମ ସାମଂ ୱା ଜାନାତୀ''ତିଆଦିନା ନଯେନ ପଦଭାଜନଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଆସାଦନାପେକ୍ଖୋତି ଆସାଦନଂ ଚୋଦନଂ ମଙ୍କୁକରଣଭାୱଂ ଅପେକ୍ଖମାନୋ।

ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତିଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଯସ୍ସ ଅଭିହଟଂ ତସ୍ମିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତେ ଅଭିହାରକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ। ଇତରସ୍ସ ପନ ସବ୍ବୋ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତୋ, ଇମସ୍ମିଂ ପନ ସିକ୍ଖାପଦେ ସବ୍ବା ଆପତ୍ତିଯୋ ଅଭିହାରକସ୍ସେୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ପାକଟମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ୱିକାଲଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୪୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦେ – ଗିରଗ୍ଗସମଜ୍ଜୋତି ଗିରିମ୍ହି ଅଗ୍ଗସମଜ୍ଜୋ, ଗିରିସ୍ସ ୱା ଅଗ୍ଗଦେସେ ସମଜ୍ଜୋ। ସୋ କିର ସତ୍ତମେ ଦିୱସେ ଭୱିସ୍ସତୀତି ନଗରେ ଘୋସନା କରିୟତି, ନଗରସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ସମେ ଭୂମିଭାଗେ ପବ୍ବତଚ୍ଛାୟାୟ ମହାଜନକାୟୋ ସନ୍ନିପତତି, ଅନେକପ୍ପକାରାନି ନଟନାଟକାନି ପୱତ୍ତନ୍ତି, ତେସଂ ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ମଞ୍ଚାତିମଞ୍ଚେ ବନ୍ଧନ୍ତି। ସତ୍ତରସୱଗ୍ଗିୟା ଅପଞ୍ଞତ୍ତେ ସିକ୍ଖାପଦେ ଦହରାୱ ଉପସମ୍ପନ୍ନା, ତେ “ନାଟକାନି ଆୱୁସୋ ପସ୍ସିସ୍ସାମା”ତି ତତ୍ଥ ଅଗମଂସୁ। ଅଥ ନେସଂ ଞାତକା “ଅମ୍ହାକଂ ଅୟ୍ୟା ଆଗତା”ତି ତୁଟ୍ଠଚିତ୍ତା ନ୍ହାପେତ୍ୱା ୱିଲିମ୍ପେତ୍ୱା ଭୋଜେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞମ୍ପି ପୂୱଖାଦନୀୟାଦିଂ ହତ୍ଥେ ଅଦଂସୁ। ତେ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ – “ମନୁସ୍ସା ସତ୍ତରସୱଗ୍ଗିୟେ ଭିକ୍ଖୂ ପସ୍ସିତ୍ୱା”ତିଆଦି।

୨୪୮-୯।ୱିକାଲେତି ୱିଗତେ କାଲେ। କାଲୋତି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭୋଜନକାଲୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ, ସୋ ଚ ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ ମଜ୍ଝନ୍ହିକୋ, ତସ୍ମିଂ ୱୀତିୱତ୍ତେତି ଅଧିପ୍ପାୟୋ। ତେନେୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ “ୱିକାଲୋ ନାମ ମଜ୍ଝନ୍ହିକେ ୱୀତିୱତ୍ତେ ୟାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା”ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଠିତମଜ୍ଝନ୍ହିକୋପି କାଲସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛତି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପନ ଖାଦିତୁଂ ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱା ନ ସକ୍କା, ସହସା ପିୱିତୁଂ ସକ୍କା ଭୱେୟ୍ୟ, କୁକ୍କୁଚ୍ଚକେନ ପନ ନ କତ୍ତବ୍ବଂ। କାଲପରିଚ୍ଛେଦଜାନନତ୍ଥଞ୍ଚ କାଲତ୍ଥମ୍ଭୋ ୟୋଜେତବ୍ବୋ, କାଲନ୍ତରେୱ ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କାତବ୍ବଂ।

ଅୱସେସଂଖାଦନୀୟଂ ନାମାତି ଏତ୍ଥ ୟଂ ତାୱ ସକ୍ଖଲିମୋଦକାଦିପୁବ୍ବଣ୍ଣାପରଣ୍ଣମୟଂ, ତତ୍ଥ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି। ୟମ୍ପି ୱନମୂଲାଦିପ୍ପଭେଦଂ ଆମିସଗତିକଂ ହୋତି, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ମୂଲଖାଦନୀୟଂ କନ୍ଦଖାଦନୀୟଂ ମୂଳାଲଖାଦନୀୟଂ ମତ୍ଥକଖାଦନୀୟଂ ଖନ୍ଧଖାଦନୀୟଂ ତଚଖାଦନୀୟଂ ପତ୍ତଖାଦନୀୟଂ ପୁପ୍ଫଖାଦନୀୟଂ ଫଲଖାଦନୀୟଂ ଅଟ୍ଠିଖାଦନୀୟଂ ପିଟ୍ଠଖାଦନୀୟଂ ନିୟ୍ୟାସଖାଦନୀୟନ୍ତି, ଇଦମ୍ପି ଖାଦନୀୟସଙ୍ଖ୍ୟମେୱ ଗଚ୍ଛତି।

ତତ୍ଥ ପନ ଆମିସଗତିକସଲ୍ଲକ୍ଖଣତ୍ଥଂ ଇଦଂ ମୁଖମତ୍ତନିଦସ୍ସନଂ – ମୂଲଖାଦନୀୟେ ତାୱ ମୂଲକମୂଲଂ ଖାରକମୂଲଂ ଚଚ୍ଚୁମୂଲଂ ତମ୍ବକମୂଲଂ ତଣ୍ଡୁଲେୟ୍ୟକମୂଲଂ ୱତ୍ଥୁଲେୟ୍ୟକମୂଲଂ ୱଜକଲିମୂଲଂ ଜଜ୍ଝରୀମୂଲନ୍ତି ଏୱମାଦୀନି ସୂପେୟ୍ୟପଣ୍ଣମୂଲାନି ଆମିସଗତିକାନି। ଏତ୍ଥ ଚ ୱଜକଲିମୂଲେ ଜରଟ୍ଠଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେନ୍ତି, ତଂ ୟାୱଜୀୱିକଂ ହୋତି। ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଏୱରୂପଂ ଏତେନେୱ ନୟେନ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ମୂଲକଖାରକଜଜ୍ଝରୀମୂଲାନଂ ପନ ଜରଟ୍ଠାନିପି ଆମିସଗତିକାନେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ। ୟାନି ପନ ପାଳିୟଂ –

“ଅନୁଜାନାମି , ଭିକ୍ଖୱେ, ମୂଲାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ହଲିଦ୍ଦିଂ ସିଙ୍ଗିୱେରଂ ୱଚଂ ୱଚତ୍ତଂ ଅତିୱିସଂ କଟୁକରୋହିଣିଂ ଉସୀରଂ ଭଦ୍ଦମୁତ୍ତକଂ, ୟାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ମୂଲାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ନେୱ ଖାଦନୀୟେ ଖାଦନୀୟତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତି, ନ ଭୋଜନୀୟେ ଭୋଜନୀୟତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତୀ”ତି (ମହାୱ। ୨୬୩) –

ୱୁତ୍ତାନି, ତାନି ୟାୱଜୀୱିକାନି। ତେସଂ ଚୂଳପଞ୍ଚମୂଲଂ ମହାପଞ୍ଚମୂଲନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ ଗଣିୟମାନାନଂ ଗଣନାୟ ଅନ୍ତୋ ନତ୍ଥି। ଖାଦନୀୟତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀୟତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣାଭାୱୋୟେୱ ପନ ତେସଂ ଲକ୍ଖଣଂ। ତସ୍ମା ୟଂକିଞ୍ଚି ମୂଲଂ ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀୟତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀୟତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରତି, ତଂ ୟାୱକାଲିକଂ; ଇତରଂ ୟାୱଜୀୱିକନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତେସୁ ବହୁଂ ୱତ୍ୱାପି ହି ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ଲକ୍ଖଣେ ଠାତବ୍ବଂ। ନାମସଞ୍ଞାସୁ ପନ ୱୁଚ୍ଚମାନାସୁ ତଂ ତଂ ନାମଂ ଅଜାନନ୍ତାନଂ ସମ୍ମୋହୋୟେୱ ହୋତି, ତସ୍ମା ନାମସଞ୍ଞାୟ ଆଦରଂ ଅକତ୍ୱା ଲକ୍ଖଣମେୱ ଦସ୍ସିତଂ।

ୟଥା ଚ ମୂଲେ; ଏୱଂ କନ୍ଦାଦୀସୁପି ୟଂ ଲକ୍ଖଣଂ ଦସ୍ସିତଂ, ତସ୍ସେୱ ୱସେନ ୱିନିଚ୍ଛୟୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ୟଞ୍ଚ ତଂ ପାଳିୟଂ ହଲିଦ୍ଦାଦି ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଖନ୍ଧତଚପୁପ୍ଫଫଲମ୍ପି ସବ୍ବଂ ୟାୱଜୀୱିକନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

କନ୍ଦଖାଦନୀୟେ ଦୁୱିଧୋ କନ୍ଦୋ – ଦୀଘୋ ଚ ରସ୍ସୋ ଚ ଭିସକିଂସୁକକନ୍ଦାଦି ୱଟ୍ଟୋ ଉପ୍ପଲକସେରୁକକନ୍ଦାଦି, ୟଂ “ଗଣ୍ଠୀ”ତିପି ୱଦନ୍ତି। ତତ୍ଥ ସବ୍ବେସଂ କନ୍ଦାନଂ ଜିଣ୍ଣଜରଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଛଲ୍ଲି ଚ ସୁଖୁମମୂଲାନି ଚ ୟାୱଜୀୱିକାନି। ତରୁଣୋ ପନ ସୁଖଖାଦନୀୟୋ, ସାଲକଲ୍ୟାଣୀପୋତକକନ୍ଦୋ କିଂସୁକପୋତକକନ୍ଦୋ ଅମ୍ବାଟକକନ୍ଦୋ କେତକକନ୍ଦୋ ମାଲୁୱକନ୍ଦୋ ଭିସସଙ୍ଖାତୋ ପଦୁମପୁଣ୍ଡରୀକକନ୍ଦୋ ପିଣ୍ଡାଲୁମସାଲୁଆଦୟୋ ଚ ଖୀରୱଲ୍ଲିକନ୍ଦୋ ଆଲୁୱକନ୍ଦୋ ସିଗ୍ଗୁକନ୍ଦୋ ତାଲକନ୍ଦୋ ନୀଲୁପ୍ପଲରତ୍ତୁପ୍ପଲକୁମୁଦସୋଗନ୍ଧିକାନଂ କନ୍ଦା କଦଲିକନ୍ଦୋ ୱେଳୁକନ୍ଦୋ କସେରୁକକନ୍ଦୋତି ଏୱମାଦୟୋ ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀୟତ୍ଥଞ୍ଚ ଭୋଜନୀୟତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକକନ୍ଦା ୟାୱକାଲିକା।

ଖୀରୱଲ୍ଲିକନ୍ଦୋ ଅଧୋତୋ ୟାୱଜୀୱିକୋ, ଧୋତୋ ୟାୱକାଲିକୋ। ଖୀରକାକୋଲୀଜୀୱିକୌସଭକଲସୁଣାଦିକନ୍ଦା ପନ ୟାୱଜୀୱିକା। ତେ ପାଳିୟଂ – “ୟାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ମୂଲାନି ଭେସଜ୍ଜାନୀ”ତି ଏୱଂ ମୂଲଭେସଜ୍ଜସଙ୍ଗହେନେୱ ସଙ୍ଗହିତା।

ମୂଲାଲଖାଦନୀଯେ ପନ ପଦୁମମୂଲାଲଂ ପୁଣ୍ଡରୀକମୁଳାଲସଦିସମେଵ। ଏରକମୂଲଂ କନ୍ଦୁଲମୂଲନ୍ତି ଏୱମାଦି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକମୂଲାଲଂ ଯାୱକାଲିକଂ। ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରମକଚିଚତୁରସ୍ସୱଲ୍ଲିକେତକତାଲହିନ୍ତାଲକୁନ୍ତାଲନାଳିକେରପୂଗରୁକ୍ଖାଦିମୂଲାଲଂ ପନ ଯାୱଜୀୱିକଂ, ତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ପାଳିଯଂ – ''ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ମୂଲାନି ଭେସଜ୍ଜାନୀ''ତି (ମହାୱ। ୨୬୩) ଏୱଂ ମୂଲଭେସଜ୍ଜସଙ୍ଗହେନେୱ ସଙ୍ଗହିତଂ।

ମତ୍ଥକଖାଦନୀଯେ ତାଲହିନ୍ତାଲକୁନ୍ତାଲକେତକନାଳିକେରପୂଗରୁକ୍ଖଖଜ୍ଜୂରୀୱେତ୍ତଏରକକଦଲୀନଂ କଳୀରସଙ୍ଖାତା ମତ୍ଥକା ୱେଣୁକଳୀରୋ ନଳକଳୀରୋ ଉଚ୍ଛୁକଳୀରୋ ମୂଲକକଳୀରୋ ସାସପକଳୀରୋ ସତାୱରିକଳୀରୋ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଧଞ୍ଞାନଂ କଳୀରାତି ଏୱମାଦି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକୋ ରୁକ୍ଖୱଲ୍ଲିଆଦୀନଂ ମତ୍ଥକୋ ଯାୱକାଲିକୋ। ହଲିଦ୍ଦିସିଙ୍ଗିୱେରୱଚମକଚିଲସୁଣାନଂକଳୀରା ତାଲହିନ୍ତାଲକୁନ୍ତାଲନାଳିକେରକଳୀରାନଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପାତିତୋ ଜରଟ୍ଟବୁନ୍ଦୋ ଯାୱଜୀୱିକୋ।

ଖନ୍ଧଖାଦନୀଯେ ଅନ୍ତୋପଥୱୀଗତୋ ସାଲକଲ୍ୟାଣୀଖନ୍ଧୋ ଉଚ୍ଛୁଖନ୍ଧୋ ନୀଲୁପ୍ପଲରତ୍ତୁପ୍ପଲକୁମୁଦସୋଗନ୍ଧିକାନଂ ଖନ୍ଧକାତି ଏୱମାଦି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକୋ ଖନ୍ଧୋ ଯାୱକାଲିକୋ। ଉପ୍ପଲଜାତୀନଂ ପଣ୍ଣଦଣ୍ଡକୋ ପଦୁମଜାତୀନଂ ସବ୍ବୋପି ଦଣ୍ଡକୋ କାରୱିନ୍ଦକଦଣ୍ଡାଦଯୋ ଚ ଅୱସେସସବ୍ବଖନ୍ଧା ଯାୱଜୀୱିକା।

ତଚଖାଦନୀଯେ ଉଚ୍ଛୁତଚୋୱ ଏକୋ ଯାୱକାଲିକୋ, ସୋପି ସରସୋ। ସେସୋ ସବ୍ବୋ ଯାୱଜୀୱିକୋ। ତେସଂ ପନ ମତ୍ଥକଖନ୍ଧତଚାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ପାଳିଯଂ କସାୱଭେସଜ୍ଜେନ ସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, କସାୱାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ନିମ୍ବକସାୱଂ, କୁଟଜକସାୱଂ, ପଟୋଲକସାୱଂ, ଫଗ୍ଗୱକସାୱଂ ନତ୍ତମାଲକସାୱଂ, ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି କସାୱାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ନେୱ ଖାଦନୀଯେ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତି, ନ ଭୋଜନୀଯେ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତୀ''ତି (ମହାୱ। ୨୬୩)।

ଏତ୍ଥ ହି ଏତେସମ୍ପି ସଙ୍ଗହୋ ସିଜ୍ଝତି। ୱୁତ୍ତକସାୱାନି ଚ ସବ୍ବାନି କପ୍ପିଯାନୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି।

ପତ୍ତଖାଦନୀଯେ ମୂଲକଂ ଖାରକୋ ଚଚ୍ଚୁ ତମ୍ବକୋ ତଣ୍ଡୁଲେଯ୍ୟକୋ ପପୁନ୍ନାଗୋ ୱଚ୍ଛଲେଯ୍ୟକୋ ୱଜକଲି ଜଜ୍ଝରୀ ସେଲ୍ଲୁ ସିଗ୍ଗୁ କାସମଦ୍ଦକୋ ଉମ୍ମା ଚୀନମୁଗ୍ଗୋ ମାସୋ ରାଜମାସୋ ଠପେତ୍ୱା ମହାନିପ୍ଫାୱଂ ଅୱସେସନିପ୍ଫାୱୋ ଅଗ୍ଗିମନ୍ଥୋ ସୁନିସନ୍ନକୋ ସେତୱରଣୋ ନାଳିକା ଭୂମିଯଂ ଜାତଲୋଣୀତି ଏତେସଂ ପତ୍ତାନି ଅଞ୍ଞାନି ଚ ଏୱରୂପାନି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକାନି ପତ୍ତାନି ଏକଂସେନ ଯାୱକାଲିକାନି। ଯା ପନଞ୍ଞା ମହାନଖପିଟ୍ଠିମତ୍ତା ପଣ୍ଣଲୋଣି ରୁକ୍ଖେ ଚ ଗଚ୍ଛେ ଚ ଆରୋହତି, ତସ୍ସା ପତ୍ତଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ। ବ୍ରହ୍ମୀପତ୍ତଞ୍ଚ ଯାୱକାଲିକନ୍ତି ଦୀପୱାସିନୋ ୱଦନ୍ତି। ଅମ୍ବପଲ୍ଲୱଂ ଯାୱକାଲିକଂ, ଅସୋକପଲ୍ଲୱଂ ପନ ଯାୱଜୀୱିକଂ।

ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନି ପାଳିଯଂ –

''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ପଣ୍ଣାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ନିମ୍ବପଣ୍ଣଂ କୁଟଜପଣ୍ଣଂ ପଟୋଲପଣ୍ଣଂ ସୁଲସିପଣ୍ଣଂ କପ୍ପାସକପଣ୍ଣଂ ଯାନି ୱା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ପଣ୍ଣାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ନେୱ ଖାଦନୀଯେ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତି ନ ଭୋଜନୀଯେ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତୀ''ତି (ମହାୱ। ୨୬୩) –

ୱୁତ୍ତାନି, ତାନି ଯାୱଜୀୱିକାନି। ନ କେୱଲଞ୍ଚ ପଣ୍ଣାନିଯେୱ ତେସଂ ପୁପ୍ଫଫଲାଦୀନିପି ଯାୱଜୀୱିକାନି। ପଣ୍ଣାନଂ ଫଗ୍ଗୱପଣ୍ଣଂ ଅଜ୍ଜୁକପଣ୍ଣଂ ଫଣିଜ୍ଜକପଣ୍ଣଂ ପଟୋଲପଣ୍ଣଂ ତମ୍ବୂଲପଣ୍ଣଂ ପଦୁମିନିପଣ୍ଣନ୍ତି ଏୱଂ ଗଣନୱସେନ ଅନ୍ତୋ ନତ୍ଥି।

ପୁପ୍ଫଖାଦନୀଯେ ମୂଲକପୁପ୍ଫଂ ଖାରକପୁପ୍ଫଂ ଚଚ୍ଚୁପୁପ୍ଫଂ ତମ୍ବକପୁପ୍ଫଂ ୱଜକଲିପୁପ୍ଫଂ ଜଜ୍ଝରୀପୁପ୍ଫଂ ଚୂଳନିପ୍ଫାୱପୁପ୍ଫଂ ମହାନିପ୍ଫାୱପୁପ୍ଫଂ କସେରୁକପୁପ୍ଫଂ ନାଳିକେରତାଲକେତକାନଂ ତରୁଣପୁପ୍ଫାନି ସେତୱରଣପୁପ୍ଫଂ ସିଗ୍ଗୁପୁପ୍ଫଂ ଉପ୍ପଲପଦୁମଜାତିକାନଂ ପୁପ୍ଫାନି କଣ୍ଣିକମତ୍ତଂ ଅଗନ୍ଧିକପୁପ୍ଫଂ କଳୀରପୁପ୍ଫଂ ଜୀୱନ୍ତୀପୁପ୍ଫନ୍ତି ଏୱମାଦି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରୱସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକପୁପ୍ଫଂ ଯାୱକାଲିକଂ। ଅସୋକବକୁଲକୁୟ୍ୟକପୁନ୍ନାଗଚମ୍ପକଜାତିକଣୱୀରକଣିକାରକୁନ୍ଦନୱମାଲିକମଲ୍ଲିକାଦୀନଂ ପନ ପୁପ୍ଫଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ତସ୍ସ ଗଣନାଯ ଅନ୍ତୋ ନତ୍ଥି। ପାଳିଯଂ ପନସ୍ସ କସାୱଭେସଜ୍ଜେନେୱ ସଙ୍ଗହୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଫଲଖାଦନୀଯେ

ପନସଲବୁଜତାଲନାଳିକେରଅମ୍ବଜମ୍ବୁଅମ୍ବାଟକତିନ୍ତିଣିକମାତୁଲୁଙ୍ଗକପିତ୍ଥଲାବୁକୁମ୍ଭଣ୍ଡପୁସ୍ସଫଲତିମ୍ବରୁସକତିପୁସଵାତିଙ୍ଗଣଚୋଚମୋଚମଧୁକାଦୀନଂ ଫଲାନି ଯାନି ଲୋକେ ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରଵସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରନ୍ତି, ସବ୍ବାନି ତାନି ଯାଵକାଲିକାନି। ନାମଗଣନଵସେନ ନେସଂ ନ ସକ୍କା ପରିଯନ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ। ଯାନି ପନ ପାଳିଯଂ –

‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଫଲାନି ଭେସଜ୍ଜାନି – ବିଲଙ୍ଗଂ, ପିପ୍ଫଲିଂ, ମରିଚଂ, ହରୀତକଂ, ଵିଭୀତକଂ, ଆମଲକଂ, ଗୋଟ୍ଠଫଲଂ, ଯାନି ଵା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ଫଲାନି ଭେସଜ୍ଜାନି ନେଵ ଖାଦନୀଯେ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତି ନ ଭୋଜନୀଯେ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଂ ଫରନ୍ତୀ’’ତି (ମହାଵ। ୨୬୩) –

ଵୁତ୍ତାନି, ତାନି ଯାଵଜୀଵିକାନି। ତେସମ୍ପି ଅପରିପକ୍କାନି ଅଚ୍ଛିଵ ବିମ୍ବଵରଣକେତକକାସ୍ମରୀଆଦୀନଂ ଫଲାନି ଜାତିଫଲଂ କଟୁକଫଲଂ ଏଲା ତକ୍କୋଲନ୍ତି ଏଵଂ ନାମଵସେନ ନ ସକ୍କା ପରିଯନ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ।

ଅଟ୍ଠିଖାଦନୀଯେ ଲବୁଜଟ୍ଠି ପନସଟ୍ଠି ଅମ୍ବାଟକଟ୍ଠି ସାଲଟ୍ଠି ଖଜ୍ଜୂରୀକେତକତିମ୍ବରୁସକାନଂ ତରୁଣଫଲଟ୍ଠି ତିନ୍ତିଣିକଟ୍ଠି ବିମ୍ବଫଲଟ୍ଠି ଉପ୍ପଲ ପଦୁମଜାତୀନଂ ପୋକ୍ଖରଟ୍ଠୀତି ଏଵମାଦୀନି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ମନୁସ୍ସାନଂ ପକତିଆହାରଵସେନ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକାନି ଅଟ୍ଠୀନି ଯାଵକାଲିକାନି। ମଧୁକଟ୍ଠି ପୁନ୍ନାଗଟ୍ଠି ହରୀତକାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠୀନି ସିଦ୍ଧତ୍ଥକଟ୍ଠି ରାଜିକଟ୍ଠୀତି ଏଵମାଦୀନି ଅଟ୍ଠୀନି ଯାଵଜୀଵିକାନି। ତେସଂ ପାଳିଯଂ ଫଲଭେସଜ୍ଜେନେଵ ସଙ୍ଗହୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ।

ପିଟ୍ଠଖାଦନୀଯେ ସତ୍ତନ୍ନଂ ତାଵ ଧଞ୍ଞାନଂ ଧଞ୍ଞାନୁଲୋମାନଂ ଅପରଣ୍ଣାନଞ୍ଚ ପିଟ୍ଠଂ ପନସପିଟ୍ଠଂ ଲବୁଜପିଟ୍ଠଂ ଅମ୍ବାଟକପିଟ୍ଠଂ ସାଲପିଟ୍ଠଂ ଧୋତକତାଲପିଟ୍ଠଞ୍ଚ ଖୀରଵଲ୍ଲିପିଟ୍ଠଞ୍ଚାତି ଏଵମାଦୀନି ତେସୁ ତେସୁ ଜନପଦେସୁ ପକତିଆହାରଵସେନ ମନୁସ୍ସାନଂ ଖାଦନୀଯତ୍ଥଂ ଭୋଜନୀଯତ୍ଥଞ୍ଚ ଫରଣକାନି ପିଟ୍ଠାନି ଯାଵକାଲିକାନି। ଅଧୋତକଂ ତାଲପିଟ୍ଠଂ ଖୀରଵଲ୍ଲିପିଟ୍ଠଂ ଅସ୍ସଗନ୍ଧାଦିପିଟ୍ଠାନି ଚ ଯାଵଜୀଵିକାନି। ତେସଂ ପାଳିଯଂ କସାଵେହି ଚ ମୂଲଫଲେହି ଚ ସଙ୍ଗହୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ।

ନିୟ୍ୟାସଖାଦନୀଯେ ଏକୋ ଉଚ୍ଛୁନିୟ୍ୟାସୋଵ ସତ୍ତାହକାଲିକୋ। ସେସା ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଜତୂନି ଭେସଜ୍ଜାନି – ହିଙ୍ଗୁଂ ହିଙ୍ଗୁଜତୁଂ ହିଙ୍ଗୁସିପାଟିକଂ ତକଂ ତକପତ୍ତିଂ ତକପଣ୍ଣିଂ ସଜ୍ଜୁଲସଂ ଯାନି ଵା ପନଞ୍ଞାନିପି ଅତ୍ଥି ଜତୂନି ଭେସଜ୍ଜାନୀ’’ତି (ମହାଵ। ୨୬୩) ଏଵଂ ପାଳିଯଂ ଵୁତ୍ତନିୟ୍ୟାସା ଯାଵଜୀଵିକା। ତତ୍ଥ ଯେଵାପନକଵସେନ ସଙ୍ଗହିତାନଂ ଅମ୍ବନିୟ୍ୟାସୋ କଣିକାରନିୟ୍ୟାସୋତି ଏଵଂ ନାମଵସେନ ନ ସକ୍କା ପରିଯନ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ। ଏଵଂ ଇମେସୁ ମୂଲଖାଦନୀଯାଦୀସୁ ଯଂକିଞ୍ଚି ଯାଵକାଲିକଂ, ସବ୍ବମ୍ପି ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ‘‘ଅଵସେସଂ ଖାଦନୀଯଂ ନାମା’’ତି ସଙ୍ଗହିତଂ ।

ଭୋଜନୀଯଂ ନାମ ପଞ୍ଚ ଭୋଜନାନୀତିଆଦିମ୍ହି ଯଂ ଵତ୍ତବ୍ବଂ ତଂ ଵୁତ୍ତମେଵ। ଖାଦିସ୍ସାମି ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀତି, ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ଯୋ ଭିକ୍ଖୁ ଵିକାଲେ ଏତଂ ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ତସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ତାଵ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ ଚ କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ଵିକାଲଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୨୫୨। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ବେଲଟ୍ଠସୀସୋ ନାମ ଜଟିଲସହସ୍ସବ୍ଭନ୍ତରୋ ମହାଥେରୋ। ଅରଞ୍ଞେ ଵିହରତୀତି ଜେତଵନସ୍ସ ଅଵିଦୂରେ ପଧାନଘରେ ଏକସ୍ମିଂ ଆଵାସେ ଵସତି। ସୁକ୍ଖକୁରନ୍ତି ଅସୂପବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଓଦନଂ। ସୋ କିର ଅନ୍ତୋଗାମେ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ଵା ପଚ୍ଛା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ଵା ତାଦିସଂ ଓଦନଂ ଆହରତି, ତଞ୍ଚ ଖୋ ଅପ୍ପିଚ୍ଛତାଯ, ନ ପଚ୍ଚଯଗିଦ୍ଧତାଯ। ଥେରୋ କିର ସତ୍ତାହଂ ନିରୋଧସମାପତ୍ତିଯା ଵୀତିନାମେତ୍ଵା ସମାପତ୍ତିତୋ ଵୁଟ୍ଠାଯ ତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ଉଦକେନ ତେମେତ୍ଵା ଭୁଞ୍ଜତି, ତତୋ ପୁନ ସତ୍ତାହଂ ସମାପତ୍ତିଯା ନିସୀଦତି। ଏଵଂ ଦ୍ଵେପି ତୀଣିପି ଚତ୍ତାରିପି ସତ୍ତାହାନି ଵୀତିନାମେତ୍ଵା ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପଵିସତି। ତେନ ଵୁତ୍ତଂ – ‘‘ଚିରେନ ଗାମଂ ପିଣ୍ଡାଯ ପଵିସତୀ’’ତି।

୨୫୩। କାରୋ କରଣଂ କିରିଯାତି ଅତ୍ଥତୋ ଏକଂ, ସନ୍ନିଧିକାରୋ ଅସ୍ସାତି ସନ୍ନିଧିକାରଂ; ସନ୍ନିଧିକାରମେଵ ସନ୍ନିଧିକାରକଂ। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ଵା ଏକରତ୍ତଂ

ୱୀତିନାମିତସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତେନେୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ସନ୍ନିଧିକାରକଂ ନାମ ଅଜ୍ଜ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଅପରଜ୍ଜୂ’’ତି।

ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏୱଂ ସନ୍ନିଧିକତଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ଯାୱକାଲିକଂ ୱା ଯାମକାଲିକଂ ୱା ଅଜ୍ଝୋହରିତୁକାମତାଯ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ତାୱ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ପନ ଏକମେକସ୍ମିଂ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସଚେପି ପତ୍ତୋ ଦୁଦ୍ଧୋତୋ ହୋତି, ଯଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ଘଂସନ୍ତସ୍ସ ଲେଖା ପଞ୍ଞାଯତି, ଗଣ୍ଠିକପତ୍ତସ୍ସ ୱା ଗଣ୍ଠିକନ୍ତରେ ସ୍ନେହୋ ପୱିଟ୍ଠୋ ହୋତି, ସୋ ଉଣ୍ହେ ଓତାପେନ୍ତସ୍ସ ପଗ୍ଘରତି, ଉଣ୍ହଯାଗୁଯା ୱା ଗହିତାଯ ସନ୍ଦିସ୍ସତି, ତାଦିସେ ପତ୍ତେପି ପୁନଦିୱସେ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତସ୍ମା ପତ୍ତଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ପୁନ ତତ୍ଥ ଅଚ୍ଛୋଦକଂ ୱା ଆସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ୱା ଘଂସିତ୍ୱା ନିସ୍ନେହଭାୱୋ ଜାନିତବ୍ବୋ। ସଚେ ହି ଉଦକେ ୱା ସ୍ନେହଭାୱୋ ପତ୍ତେ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିଲେଖା ପଞ୍ଞାଯତି, ଦୁଦ୍ଧୋତୋ ହୋତି। ତେଲୱଣ୍ଣପତ୍ତେ ପନ ଅଙ୍ଗୁଲିଲେଖା ପଞ୍ଞାଯତି, ସା ଅବୋହାରିକା। ଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ନିରପେକ୍ଖୋ ସାମଣେରାନଂ ପରିଚ୍ଚଜନ୍ତି, ତଞ୍ଚେ ସାମଣେରା ନିଦହିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଯଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅପରିଚ୍ଚତ୍ତମେୱ ହି ଦୁତିଯଦିୱସେ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତତୋ ହି ଏକସିତ୍ଥମ୍ପି ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

ଅକପ୍ପିଯମଂସେସୁ ମନୁସ୍ସମଂସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଅୱସେସେସୁ ଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ। ଯାମକାଲିକଂ ସତି ପଚ୍ଚଯେ ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଆହାରତ୍ଥାଯ ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସଚେ ପୱାରିତୋ ହୁତ୍ୱା ଅନତିରିତ୍ତକତଂ ଅଜ୍ଝୋହରତି, ପକତିଆମିସେ ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିଯାନି, ମନୁସ୍ସମଂସେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦ୍ୱେ, ସେସଅକପ୍ପିଯମଂସେ ଦୁକ୍କଟେନ ସଦ୍ଧିଂ, ଯାମକାଲିକଂ ସତି ପଚ୍ଚଯେ ସାମିସେନ ମୁଖେନ ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ଦ୍ୱେ, ନିରାମିସେନ ଏକମେୱ। ଆହାରତ୍ଥାଯ ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ୱିକପ୍ପଦ୍ୱଯେପି ଦୁକ୍କଟଂ ୱଡ୍ଢତି। ସଚେ ୱିକାଲେ ଅଜ୍ଝୋହରତି, ପକତିଭୋଜନେ ସନ୍ନିଧିପଚ୍ଚଯା ଚ ୱିକାଲଭୋଜନପଚ୍ଚଯା ଚ ଦ୍ୱେ ପାଚିତ୍ତିଯାନି, ଅକପ୍ପିଯମଂସେସୁ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ୱଡ୍ଢତି। ଯାମକାଲିକେସୁ ୱିକାଲପଚ୍ଚଯା ଅନାପତ୍ତି, ଅନତିରିତ୍ତପଚ୍ଚଯା ପନ ୱିକାଲେ ସବ୍ବୱିକପ୍ପେସୁ ଅନାପତ୍ତି।

୨୫୫।ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାୱଜୀୱିକଂ ଆହାରତ୍ଥାଯାତି ଆହାରତ୍ଥାଯ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହତୋ ପଟିଗ୍ଗହଣପଚ୍ଚଯା ତାୱ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ପନ ସଚେ ନିରାମିସଂ ହୋତି, ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଥ ଆମିସସଂସଟ୍ଠଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତଂ ହୋତି, ଯଥାୱତ୍ଥୁକଂ ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ।

୨୫୬।ଅନାପତ୍ତି ଯାୱକାଲିକନ୍ତିଆଦିମ୍ହି ୱିକାଲଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯଂ ଯାୱ ମଜ୍ଝନ୍ତିକସଙ୍ଖାତୋ କାଲୋ, ତାୱ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଯାୱକାଲିକଂ। ସଦ୍ଧିଂ ଅନୁଲୋମପାନେହି ଅଟ୍ଠୱିଧଂ ପାନଂ ଯାୱ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମଯାମସଙ୍ଖାତୋ ଯାମୋ, ତାୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଯାମୋ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ଯାମକାଲିକଂ। ସପ୍ପିଆଦି ପଞ୍ଚୱିଧଂ ଭେସଜ୍ଜଂ ସତ୍ତାହଂ ନିଧେତବ୍ବତୋ ସତ୍ତାହୋ କାଲୋ ଅସ୍ସାତି ସତ୍ତାହକାଲିକଂ। ଠପେତ୍ୱା ଉଦକଂ ଅୱସେସଂ ସବ୍ବମ୍ପି ଯାୱଜୀୱଂ ପରିହରିତ୍ୱା ସତି ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ଯାୱଜୀୱିକନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି ।

ତତ୍ଥ ଅରୁଣୋଦଯେୱ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଯାୱକାଲିକଂ ସତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି ନିଦହିତ୍ୱା ଯାୱକାଲୋ ନାତିକ୍କମତି ତାୱ, ଯାମକାଲିକଂ ଏକଂ ଅହୋରତ୍ତଂ, ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ସତ୍ତରତ୍ତଂ, ଇତରଂ ସତି ପଚ୍ଚଯେ, ଯାୱଜୀୱମ୍ପି ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ପାନକଥା କପ୍ପିଯାନୁଲୋମକଥା ‘‘କପ୍ପତି ନୁ ଖୋ ଯାୱକାଲିକେନ ଯାମକାଲିକ’’ନ୍ତିଆଦିକଥା ଚ କପ୍ପିଯଭୂମିକଥା ଚ ୱିତ୍ଥାରିତା, ତଂ ମଯଂ ଆଗତଟ୍ଠାନେଯେୱ କଥଯିସ୍ସାମ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ ଚ କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସନ୍ନିଧିକାରକସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ପଣୀତଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୫୭। ନୱମସିକ୍ଖାପଦେ – ପଣୀତଭୋଜନାନୀତି ଉତ୍ତମଭୋଜନାନି। କସ୍ସ ସମ୍ପନ୍ନଂ ନ ମନାପନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତିଯୁତ୍ତଂ କସ୍ସ ନ ପିଯଂ। ସାଦୁନ୍ତି ସୁରସଂ।

୨୫୯।ଯୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱରୂପାନି ପଣୀତଭୋଜନାନି ଅଗିଲାନୋ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜେଯ୍ଯାତି ଏତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧାନି ସପ୍ପିଆଦୀନି ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ନାପଜ୍ଜତି, ସେଖିଯେସୁ ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଓଦନସଂସଟ୍ଠାନି ପନ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୋ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ, ଅଯଂ କିରେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ତେନେୱ ଚ ‘‘ପଣୀତାନୀ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ପଣୀତଭୋଜନାନୀ’’ତି ସୁତ୍ତେ ୱୁତ୍ତଂ। ‘‘ପଣୀତାନୀ’’ତି ହି ୱୁତ୍ତେ ସପ୍ପିଆଦୀନଂଯେୱ ଗହଣଂ ହୋତି, ‘‘ପଣୀତଭୋଜନାନୀ’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ପଣୀତସଂସଟ୍ଠାନି ସତ୍ତଧଞ୍ଞନିବ୍ବତ୍ତାନି

ଭୋଜନାନି ପଣୀତଭୋଜନାନୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ପଞ୍ଞାଯତି।

ଇଦାନି ୱିଞ୍ଞାପେତି ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟନ୍ତିଆଦୀସୁ ଅଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ''ସପ୍ପିନା ଭତ୍ତଂ ଦେହି, ସପ୍ପିଂ ଆକିରିତ୍ୱା ଦେହି, ସପ୍ପିମିସ୍ସକଂ କତ୍ୱା ଦେହି, ସହସପ୍ପିନା ଦେହି, ସପ୍ପିଞ୍ଚ ଭତ୍ତଞ୍ଚ ଦେହୀ''ତି ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ, ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅଜ୍ଝୋହାରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ''ସପ୍ପିଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଯସ୍ମା ସାଲିଭତ୍ତଂ ୱିଯ ସପ୍ପିଭତ୍ତଂ ନାମ ନତ୍ଥି; ତସ୍ମା ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟମେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ସଚେ ପନ ''ସପ୍ପିନା ଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଭତ୍ତଂ ଦତ୍ୱା ''ସପ୍ପିଂ କତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜା''ତି ନୱନୀତଂ ୱା ଖୀରଂ ୱା ଦଧିଂ ୱା ଦେତି, ମୂଲଂ ୱା ପନ ଦେତି, ''ଇମିନା ସପ୍ପିଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜା''ତି ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱ। ''ଗୋସପ୍ପିନା ଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ଗୋସପ୍ପିନା ୱା ଦେତୁ, ଗୋସପ୍ପିମ୍ହି ଅସତି, ପୁରିମନଯେନେୱ ଗୋନୱନୀତାଦୀନି ୱା ଗାୱିଂଯେୱ ୱା ଦେତୁ ''ଇତୋ ସପ୍ପିନା ଭୁଞ୍ଜା''ତି ଯଥାୱତ୍ଥୁକମେୱ। ସଚେ ପନ ଗୋସପ୍ପିନା ଯାଚିତୋ ଅଜିଯା ସପ୍ପିଆଦୀହି ଦେତି, ୱିସଙ୍କେତଂ। ଏୱଞ୍ହି ସତି ଅଞ୍ଞଂ ଯାଚିତେନ ଅଞ୍ଞଂ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ଅନାପତ୍ତି। ଏସ ନଯୋ ଅଜିଯା ସପ୍ପିନା ଦେହୀତି ଆଦୀସୁପି।

''କପ୍ପିଯସପ୍ପିନା ଦେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିନା ଦେତି, ୱିସଙ୍କେତମେୱ। ''ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିନାତି ୱୁତ୍ତେ ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିନା ଦେତି, ପଟିଗ୍ଗହଣେପି ପରିଭୋଗେପି ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିମ୍ହି ଅସତି ପୁରିମନଯେନେୱ ଅକପ୍ପିଯନୱନୀତାଦୀନି ଦେତି ''ସପ୍ପିଂ କତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜା''ତି ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିନାୱ ଦିନ୍ନଂ ହୋତି। ''ଅକପ୍ପିଯସପ୍ପିନା''ତି ୱୁତ୍ତେ କପ୍ପିଯେନ ଦେତି, ୱିସଙ୍କେତଂ। ''ସପ୍ପିନା''ତି ୱୁତ୍ତେ ସେସେସୁ ନୱନୀତାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରେନ ଦେତି, ୱିସଙ୍କେତମେୱ। ଏସ ନଯୋ ନୱନୀତେନ ଦେହୀତିଆଦୀସୁପି। ଯେନ ଯେନ ହି ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ୱା ତସ୍ସ ମୂଲେ ୱା ଲଦ୍ଧେ, ତଂ ତଂ ଲଦ୍ଧମେୱ ହୋତି।

ସଚେ ପନ ଅଞ୍ଞଂ ପାଳିଯା ଆଗତଂ ୱା ଅନାଗତଂ ୱା ଦେନ୍ତି, ୱିସଙ୍କେତଂ। ପାଳିଯଂ ଆଗତନୱନୀତାଦୀନି ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେହି ନୱନୀତାଦୀହି ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯଥା ଚ ''ସପ୍ପିଭତ୍ତଂ ଦେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ସାଲିଭତ୍ତସ୍ସ ୱିଯ ସପ୍ପିଭତ୍ତସ୍ସ ଅଭାୱା ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିଦୁକ୍କଟମେୱ ହୋତୀତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଂ ନୱନୀତଭତ୍ତଂ ଦେହୀତିଆଦୀସୁପି। ପଟିପାଟିଯା ଏକମେକଂ ୱିତ୍ଥାରେତ୍ୱା ୱୁଚ୍ଚମାନେପି ହି ଅଯମେୱତ୍ଥୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ସିଯା, ସୋ ଚ ସଙ୍ଖେପେନପି ସକ୍କା ଞାତୁଂ, କିଂ ତତ୍ଥ ୱିତ୍ଥାରେନ? ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଏସ ନଯୋ ନୱନୀତେନ ଦେହୀତିଆଦୀସୁପୀ''ତି।

ସଚେ ପନ ସବ୍ବେହିପି ସପ୍ପିଆଦୀହି ଏକଟ୍ଠାନେ ୱା ନାନାଟ୍ଠାନେ ୱା ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ପଟିଲଦ୍ଧଂ ଏକଭାଜନେ ଆକିରିତ୍ୱା ଏକରସଂ କତ୍ୱା ତତୋ କୁସଗ୍ଗେନାପି ଜିୱ୍ହଗ୍ଗେ ବିନ୍ଦୁଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହରତି, ନୱ ପାଚିତ୍ତିଯାନି ଆପଜ୍ଜତି। ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ପରିୱାରେ –

''କାଯିକାନି ନ ୱାଚସିକାନି,

ସବ୍ବାନି ନାନାୱତ୍ଥୁକାନି;

ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଆପଜ୍ଜେଯ୍ଯ ଏକତୋ,

ପଞ୍ହାମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତା''ତି। (ପରି। ୪୮୧);

୨୬୧।ଅଗିଲାନୋଗିଲାନସଞ୍ଞୀତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଗିଲାନସଞ୍ଞୀପି ହୁତ୍ୱା ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଚ ଭେସଜ୍ଜାନି ୱିଞ୍ଞାପେତି, ମହାନାମସିକ୍ଖାପଦେନ କାରେତବ୍ବୋ । ନୱ ପଣୀତଭୋଜନାନି ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ପନ ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ କାରେତବ୍ବୋ। ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପନ ଏତାନି ପାଟିଦେସନୀଯୱତ୍ଥୂନି ହୋନ୍ତି, ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯଂ ଉଭଯେସମ୍ପି ସେଖପଣ୍ଣତ୍ତିଦୁକ୍କଟମେୱ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ କାଯୱାଚତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି,

କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଣୀତଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ଦନ୍ତପୋନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୬୩। ଦସମସିକ୍ଖାପଦେ – ଚତୂସୁ ପଚ୍ଚଯେସୁ ଅନ୍ତମସୋ ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପି ସବ୍ବଂ ପଂସୁକୂଲମେୱ ଅସ୍ସାତି ସବ୍ବପଂସୁକୂଲିକୋ। ସୋ କିର ସୁସାନେ ଛଡ୍ଡିତଭାଜନମେୱ ପତ୍ତଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଛଡ୍ଡିତଚୋଳକେହେୱ ଚୀୱରଂ କତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଛଡ୍ଡିତମଞ୍ଚପୀଠକାନିଯେୱ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି। ଅଯ୍ୟୱୋସାଟିତକାନୀତି ଏତ୍ଥ ଅଯ୍ୟା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି କାଲଙ୍କତା ପିତିପିତାମହା। ୱୋସାଟିତକାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ତେସଂ ଅତ୍ଥାଯ ସୁସାନାଦୀସୁ ଛଡ୍ଡିତକାନି ଖାଦନୀଯଭୋଜନୀଯାନି; ମନୁସ୍ସା କିର କାଲଙ୍କତେ ଞାତକେ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଯଂ ତେସଂ ସଜୀୱକାଲେ ପିଯଂ ହୋତି, ତଂ ଏତେସୁ ସୁସାନାଦୀସୁ ପିଣ୍ଡଂ ପିଣ୍ଡଂ କତ୍ୱା ‘‘ଞାତକା ନୋ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତୂତି ଠପେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତି, ଅଞ୍ଞଂ ପଣୀତମ୍ପି ଦିଯ୍ୟମାନଂ ନ ଇଚ୍ଛତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ସୁସାନେପି ରୁକ୍ଖମୂଲେପି ଉମ୍ମାରେପି ଅଯ୍ୟୱୋସାଟିତକାନି ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୀ’’ତି। ଥେରୋତି ଥିରୋ ଘନବଦ୍ଧୋ। ୱଠରୋତି ଥୂଲୋ; ଥୂଲୋ ଚ ଘନସରୀରୋ ଚାଯଂ ଭିକ୍ଖୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ମନୁସ୍ସମଂସଂ ମଞ୍ଞେ ଖାଦତୀତି ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଖାଦତୀତି ନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେମ; ମନୁସ୍ସମଂସଂ ଖାଦନ୍ତା ହି ଇଦିସା ଭୱନ୍ତୀତି ଅଯଂ ତେସଂ ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

୨୬୪।ଉଦକଦନ୍ତପୋନେ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅଦିନ୍ନଂ ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ଆହାରଂ ଆହରେଯ୍ୟା’’ତି ପଦସ୍ସ ସମ୍ମା ଅତ୍ଥଂ ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯିସୁଂ, ଭଗୱା ପନ ଯଥାଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱତ୍ଥୁସ୍ସ ୱସେନ ପିତା ୱିଯ ଦାରକେ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ସଞ୍ଞାପେନ୍ତୋ ଅନୁପଞ୍ଞତ୍ତିଂ ଠପେସି।

୨୬୫।ଅଦିନ୍ନନ୍ତି କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ କାଯକାଯପଟିବଦ୍ଧନିସ୍ସଗ୍ଗିଯାନଂ ଅଞ୍ଞତରୱସେନ ନ ଦିନ୍ନଂ। ଏତଦେୱ ହି ସନ୍ଧାଯ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଅଦିନ୍ନଂ ନାମ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଦୁତିଯପାରାଜିକେ ପନ ‘‘ଅଦିନ୍ନଂ ନାମ ପରପରିଗ୍ଗହିତକଂ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଦିନ୍ନନ୍ତି ଇଦଂ ପନ ତସ୍ସେୱ ଅଦିନ୍ନସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖୱସେନ ଲକ୍ଖଣଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଉଦ୍ଧଟଂ। ନିଦ୍ଦେସେ ଚସ୍ସ ‘‘କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ୱା ଦେନ୍ତେ’’ତି ଏୱଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଦଦମାନେ ‘‘ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ତଂ ଏୱଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଅନ୍ତମସୋ ରଥରେଣୁମ୍ପି ସଚେ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣେ ହତ୍ଥପାସେ ଠିତୋ କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଏତଂ ଏୱଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ୱୁଚ୍ଚତି। ନ ‘‘ଇଦଂ ଗଣ୍ହ, ଇଦଂ ତୱ ହୋତୂ’’ତିଆଦିୱଚନେନ ନିସ୍ସଟ୍ଠଂ।

ତତ୍ଥ କାଯେନାତି ହତ୍ଥାଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ସରୀରାୱଯୱେନ; ଅନ୍ତମସୋ ପାଦଙ୍ଗୁଲିଯାପି ଦିଯ୍ୟମାନଂ କାଯେନ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗହଣେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯେନ କେନଚି ହି ସରୀରାୱଯୱେନ ଗହିତଂ କାଯେନ ଗହିତମେୱ ହୋତି। ସଚେପି ନତ୍ଥୁକରଣିଯା ଦିଯ୍ୟମାନଂ ନାସାପୁଟେନ ଅକଲ୍ଲକୋ ୱା ମୁଖେନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି। ଆଭୋଗମତ୍ତମେୱ ହି ଏତ୍ଥ ପମାଣନ୍ତି ଅଯଂ ନଯୋ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତୋ। କାଯପଟିବଦ୍ଧେନାତି କଟଚ୍ଛୁଆଦୀସୁ ଯେନ କେନଚି ଉପକରଣେନ ଦିନ୍ନଂ କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି। ପଟିଗ୍ଗହଣେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯେନ କେନଚି ସରୀରପଟିବଦ୍ଧେନ ପତ୍ତଥାଲକାଦିନା ଗହିତଂ କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ଗହିତମେୱ ହୋତି। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନାତି କାଯତୋ ଚ କାଯପଟିବଦ୍ଧତୋ ଚ ମୋଚେତ୍ୱା ହତ୍ଥପାସେ ଠିତସ୍ସ କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପାତିଯମାନମ୍ପି ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ପଯୋଗେନ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି। ଅଯଂ ତାୱ ପାଳିୱଣ୍ଣନା।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ପାଳିମୁତ୍ତକୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ପଞ୍ଚଙ୍ଗେହି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ରୁହତି – ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଉଚ୍ଚାରଣମତ୍ତଂ ହୋତି, ହତ୍ଥପାସୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ଅଭିହାରୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ଦେୱୋ ୱା ମନୁସ୍ସୋ ୱା ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ୱା କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯେନ ୱା ଦେତି, ତଂ ଚେ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେନ ୱା କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି। ଏୱଂ ପଞ୍ଚହଙ୍ଗେହି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ରୁହତି।

ତତ୍ଥ ଠିତନିସିନ୍ନନିପନ୍ନାନଂ ପୱାରଣସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ହତ୍ଥପାସୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ ଦାଯକପଟିଗ୍ଗାହକେସୁ ଏକୋ ଆକାସେ ହୋତି, ଏକୋ ଭୂମିଯଂ, ଭୂମଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ସୀସେନ ଆକାସଟ୍ଠସ୍ସ ଚ ଠପେତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱା ଗହେତୁଂ ୱା ପସାରିତହତ୍ଥଂ, ଯଂ ଆସନ୍ନତରଂ ଅଙ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଓରିମନ୍ତେନ ହତ୍ଥପାସପ୍ପମାଣଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବଂ। ସଚେପି ଏକୋ କୂପେ ହୋତି, ଏକୋ କୂପତଟେ, ଏକୋ ୱା ପନ ରୁକ୍ଖେ, ଏକୋ ପଥୱିଯଂ, ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ହତ୍ଥପାସପ୍ପମାଣଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବଂ। ଏୱରୂପେ ହତ୍ଥପାସେ ଠତ୍ୱା ସଚେପି ପକ୍ଖୀ ମୁଖତୁଣ୍ଡକେନ ୱା ହତ୍ଥୀ ୱା ସୋଣ୍ଡାଯ ଗହେତ୍ୱା ପୁପ୍ଫଂ ୱା ଫଲଂ ୱା ଦେତି, ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ରୁହତି। ସଚେ ପନ ଅଦ୍ଧଟ୍ଠମରତନସ୍ସାପି ହତ୍ଥିନୋ ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନୋ, ତେନ ସୋଣ୍ଡାଯ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଗଣ୍ହାତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ।

ଏକୋ ବହୂନି ଭତ୍ତବ୍ୟଞ୍ଜନଭାଜନାନି ସୀସେ କତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତକୋୱ ଗଣ୍ହଥାତି ୱଦତି, ନ ତାୱ ଅଭିହାରୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ତସ୍ମା ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ଇସକମ୍ପି ଓନମତି, ଭିକ୍ଖୁନା ହତ୍ଥଂ ପସାରେତ୍ୱା ହେଟ୍ଠିମଭାଜନଂ ଏକଦେସେନାପି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ଏତ୍ତାୱତା ସବ୍ବଭାଜନାନି ପଟିଗ୍ଗହିତାନି ହୋନ୍ତି, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଓରୋପେତ୍ୱା ୱା ଉଗ୍ଘାଟେତ୍ୱା ୱା ଯଂ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଭତ୍ତପଚ୍ଛିଆଦିମ୍ହି ପନ

ଏକଭାଜନେ ୱଉଜମେୱ ନତ୍ଥି, କାଜେନ ଭତ୍ତଂ ହରନ୍ତୋପି ସଚେ କାଜଂ ୱନାମେତ୍ୱା ଦେତି, ୱଟ୍ଟତି। ତିଂସହନ୍ତୋ ୱେଣୁ ହୋତି, ଏକସ୍ମିଂ ଅନ୍ତେ ଗୁଳକୁମ୍ଭୋ ବଦ୍ଧୋ, ଏକସ୍ମିଂ ସପ୍ପିକୁମ୍ଭୋ, ତଞ୍ଚେ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ସବ୍ବଂ ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ। ଉଚ୍ଛୁଯନ୍ତଦୋଣିତୋ ପଗ୍ଘରନ୍ତମେୱ ରସଂ ଗଣ୍ହଥାତି ୱଦତି, ଅଭିହାରୋ ନ ପଞ୍ଞାଯତୀତି ନ ଗହେତବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ କସଟଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ହତ୍ଥେନ ଉସ୍ସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଉସ୍ସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ଦେତି, ୱଟ୍ଟତି।

ବହୂ ପତ୍ତା ମଞ୍ଚେ ୱା ପୀଠେ ୱା କଟସାରକେ ୱା ଦୋଣିଯଂ ୱା ଫଲକେ ୱା ଠପିତା ହୋନ୍ତି, ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ ଦାଯକୋ ହତ୍ଥପାସେ ହୋତି, ତତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହଣସଞ୍ଞାଯ ମଞ୍ଚାଦୀନି ଅଙ୍ଗୁଲିଯାପି ଫୁସିତ୍ୱା ଠିତେନ ୱା ନିସିନ୍ନେନ ୱା ନିପନ୍ନେନ ୱା ଯଂ ତେସୁ ପତ୍ତେସୁ ଦିଯ୍ୟତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ହୋତି। ସଚେପି ପଟିଗ୍ଗହେସ୍ସାମୀତି ମଞ୍ଚାଦୀନି ଆରୁହିତ୍ୱା ନିସୀଦତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ । ସଚେ ପନ ମଞ୍ଚାଦୀନି ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ମଞ୍ଚେ ନିସୀଦତି, ୱଉଜମେୱ ନତ୍ଥି।

ପଥୱିଯଂ ପନ ସଚେପି କୁଚ୍ଛିଯା କୁଚ୍ଛିଂ ଆହଚ୍ଚ ଠିତା ହୋନ୍ତି, ଯଂ ଯଂ ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ୱା ସୂଚିଯା ୱା ଫୁସିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଦିଯ୍ୟମାନମେୱ ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ହୋତି। ''ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ମହାକଟସାରହତ୍ଥତ୍ଥରଣାଦୀସୁ ଠପିତପତ୍ତେ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ହତ୍ଥପାସାତିକ୍କମଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ହତ୍ଥପାସେ ପନ ସତି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ୱଟ୍ଟତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ତତ୍ଥଜାତକା।

ତତ୍ଥଜାତକେ ପନ ପଦୁମିନିପଣ୍ଣେ ୱା କିଂସୁକପଣ୍ଣାଦିମ୍ହି ୱା ନ ୱଟ୍ଟତି। ନ ହି ତଂ କାଯପଟିବଦ୍ଧସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ଯଥା ଚ ତତ୍ଥଜାତକେ; ଏୱଂ ଖାଣୁକେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତମଞ୍ଚାଦିମ୍ହି ଅସଂହାରିମେ ଫଲକେ ୱା ପାସାଣେ ୱା ନ ରୁହତିଯେୱ, ତେପି ହି ତତ୍ଥଜାତକସଙ୍ଖେପୁପଗା ହୋନ୍ତି। ଭୂମିଯଂ ଅତ୍ଥତେସୁ ସୁଖୁମେସୁ ତିନ୍ତିଣିକାଦିପଣ୍ଣେସୁପି ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ରୁହତି, ନ ହି ତାନି ସନ୍ଧାରେତୁଂ ସମତ୍ଥାନୀତି। ମହନ୍ତେସୁ ପନ ପଦୁମିନିପଣ୍ଣାଦୀସୁ ରୁହତି। ସଚେ ହତ୍ଥପାସଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଠିତୋ ଦୀଘଦଣ୍ଡକେନ ଉଳୁଙ୍କେନ ଦେତି, ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦେହୀତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ୱଚନଂ ଅସୁତ୍ୱା ୱା ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ୱା ପତ୍ତେ ଆକିରତିଯେୱ, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଦୂରେ ଠତ୍ୱା ଭତ୍ତପିଣ୍ଡଂ ଖିପନ୍ତେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ସଚେ ପତ୍ତତ୍ଥୱିକତୋ ନୀହରିଯମାନେ ପତ୍ତେ ରଜନଚୁଣ୍ଣାନି ହୋନ୍ତି, ସତି ଉଦକେ ଧୋୱିତବ୍ବୋ, ଅସତି ରଜନଚୁଣ୍ଣଂ ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସ ରଜଂ ପତତି, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖା ଗଣ୍ହିତବ୍ବା। ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଗଣ୍ହତୋ ୱିନଯଦୁକ୍କଟଂ। ତଂ ପନ ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ପନ ''ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଦେଥା''ତି ୱୁତ୍ତେ ୱଚନଂ ଅସୁତ୍ୱା ୱା ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ୱା ଭିକ୍ଖଂ ଦେନ୍ତିଯେୱ, ୱିନଯଦୁକ୍କଟଂ ନତ୍ଥି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞା ଭିକ୍ଖା ଗହେତବ୍ବା।

ସଚେ ମହାୱାତୋ ତତୋ ତତୋ ରଜଂ ପାତେତି, ନ ସକ୍କା ହୋତି ଭିକ୍ଖଂ ଗହେତୁଂ, ''ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ୱିହାରଂ ୱା ଆସନସାଲଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦତ୍ୱା ପୁନ ତେନ ଦିନ୍ନଂ ୱା ତସ୍ସ ୱିସ୍ସାସେନ ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ସଚେ ଭିକ୍ଖାଚାରେ ସରଜଂ ପତ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦେତି, ସୋ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ଇମଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖଂ ୱା ଗଣ୍ହେଯ୍ୟାସି, ପରିଭୁଞ୍ଜେଯ୍ୟାସି ୱା''ତି ତେନ ତଥା କାତବ୍ବଂ। ସଚେ ରଜଂ ଉପରି ଉପ୍ପିଲୱତି, କଞ୍ଜିକଂ ପୱାହେତ୍ୱା ସେସଂ ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅନ୍ତୋ ପୱିଟ୍ଠଂ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେ ଅସତି ହତ୍ଥତୋ ଅମୋଚେନ୍ତେନ, ଯତ୍ଥ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ ଅତ୍ଥି ତତ୍ଥ ନେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ । ସୁକ୍ଖଭତ୍ତେ ପତିତରଜଂ ଅପନେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଅତିସୁଖୁମଂ ହୋତି, ଉପରିଭତ୍ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅପନେତବ୍ବଂ, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଯାଗୁଂ ୱା ସୂପଂ ୱା ପୁରତୋ ଠପେତ୍ୱା ଆଲୁଳେନ୍ତାନଂ ଭାଜନତୋ ଫୁସିତାନି ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପତ୍ତେ ପତନ୍ତି, ପତ୍ତୋ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ।

ଉଳୁଙ୍କେନ ଆହରିତ୍ୱା ଦେନ୍ତାନଂ ପଠମତରଂ ଉଳୁଙ୍କତୋ ଥେୱା ପତ୍ତେ ପତନ୍ତି, ସୁପତିତା, ଅଭିହଟତ୍ତା ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। ସଚେପି ଚରୁକେନ ଭତ୍ତେ ଆକିରିଯମାନେ ଚରୁକତୋ ମସି ୱା ଛାରିକା ୱା ପତତି, ଅଭିହଟତ୍ତା ନେୱତ୍ଥି ଦୋସୋ। ଅନନ୍ତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପତ୍ତତୋ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଇତରସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତତି, ସୁପତିତଂ। ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହି ତଂ ହୋତି।

ସଚେ ଜଜ୍ଝରିସାଖାଦିଂ ଫାଲେତ୍ୱା ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦେନ୍ତାନଂ ସାଖତୋ ଫୁସିତାନି ଅଞ୍ଞସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତନ୍ତି, ପତ୍ତୋ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ। ଯସ୍ସ ପତ୍ତସ୍ସ ଉପରି ଫାଲେନ୍ତି, ତସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତିତେସୁ ଦାତୁକାମତାଯ ଅଭିହଟତ୍ତା ଦୋସୋ ନତ୍ଥି। ପାଯାସସ୍ସ ପୂରେତ୍ୱା ପତ୍ତଂ ଦେନ୍ତି, ଉଣ୍ହତ୍ତା ହେଟ୍ଠା ଗହେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ମୁଖୱଟ୍ଟିଯାପି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ତଥାପି ନ ସକ୍କୋତି, ଆଧାରକେନ ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ।

ଆସନସାଲାଯ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ ନିଦ୍ଦଂ ୱକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି, ନେୱ ଆହରିଯମାନଂ ନ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଜାନାତି, ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ହୋତି। ସଚେ

ପନ ଆଭୋଗଂ କତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, ୱଟ୍ଟତି। ସଚେପି ସୋ ହତ୍ଥେନ ଆଧାରକଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପାଦେନ ପେଲ୍ଲେତ୍ୱା ନିଦ୍ଦାଯତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ପାଦେନ ଆଧାରକଂ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ପନ ଜାଗରନ୍ତସ୍ସପି ଅନାଦରପଟିଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ନ କାତବ୍ବଂ। କେଚି ଏୱଂ ଆଧାରକେନ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ କାଯପଟିବଦ୍ଧପଟିବଦ୍ଧେନ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱଦନ୍ତି। ତଂ ତେସଂ ୱଚନମତ୍ତମେୱ। ଅତ୍ଥତୋ ପନ ସବ୍ବମ୍ପେତଂ କାଯପଟିବଦ୍ଧମେୱ ହୋତି। କାଯସଂସଗ୍ଗେପି ଚେସ ନଯୋ ଦସ୍ସିତୋୱ। ଯମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପତତି, ତମ୍ପି ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ରିଦଂ ସୁତ୍ତଂ –

''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପତତି, ତଂ ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ତଂ, ଭିକ୍ଖୱେ, ଦାଯକେହୀ''ତି (ଚୂଳୱ। ୨୭୩)।

ଇଦଞ୍ଚ ପନ ସୁତ୍ତଂ ନେଯ୍ୟତ୍ଥଂ। ତସ୍ମା ଏୱମେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ – ଯଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ଦାଯକସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପରିଗଳିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାଯ ୱା ଭୂମିଯା ପଦୁମିନିପଣ୍ଣୱତ୍ଥକଟସାରକାଦୀସୁ ୱା ପତତି, ତଂ ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଂ ପନ ସରଜାଯ ଭୂମିଯା ପତତି, ତଂ ରଜଂ ପୁଞ୍ଛିତ୍ୱା ୱା ଧୋୱିତ୍ୱା ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସଚେ ପନ ପୱଟ୍ଟନ୍ତଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛତି, ତେନ ଆହରାପେତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱଦତି ''ତ୍ୱଂଯେୱ ଖାଦା''ତି ତସ୍ସାପି ଖାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅନାଣତ୍ତେନ ପନ ତେନ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଅନାଣତ୍ତେନାପି ''ଇତରସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀ''ତି ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। କସ୍ମା ପନେତଂ ଇତରସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଗହେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି? ଭଗୱତା ଅନନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା। ଭଗୱତା ହି ''ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତେନ ଯସ୍ସେୱ ତଂ ଦିଯ୍ୟମାନଂ ପତତି, ତସ୍ସ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକମ୍ପି ତଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୋଗୋ ଅନୁଞ୍ଞାତୋ। ''ପରିଚ୍ଚତ୍ତଂ ତଂ ଭିକ୍ଖୱେ ଦାଯକେହୀ''ତି ୱଚନେନ ପନେତ୍ଥ ପରସନ୍ତକାଭାୱୋ ଦୀପିତୋ। ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତସ୍ସ ପନ ଆଣତ୍ତିଯା ୱଟ୍ଟତୀତି ଅଯଂ କିରେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଯସ୍ମା ଚ ତଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକତ୍ତା ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତସ୍ମା ଯଥାଠିତଂଯେୱ ଅନାମସିତ୍ୱା କେନଚି ପିଦହିତ୍ୱା ଠପିତଂ ଦୁତିଯଦିୱସେପି ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସନ୍ନିଧିପଚ୍ଚଯା ଅନାପତ୍ତି। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପନ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ତଂଦିୱସଂଯେୱ ହି ତସ୍ସ ସାମଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୋଗୋ ଅନୁଞ୍ଞାତୋ, ନ ତତୋ ପରନ୍ତି ଅଯମ୍ପି କିରେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ।

ଇଦାନି ଅବୋହାରିକନଯୋ ୱୁଚ୍ଚତି – ଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଞ୍ହି ଦନ୍ତା ଖିଯ୍ୟନ୍ତି, ନଖା ଖିଯ୍ୟନ୍ତି, ପତ୍ତସ୍ସ ୱଣ୍ଣୋ ଖିଯ୍ୟତି, ସବ୍ବଂ ଅବୋହାରିକଂ। ଯମ୍ପି ସତ୍ଥକେନ ଉଚ୍ଛୁଆଦୀସୁ ଫାଲିତେସୁ ମଲଂ ପଞ୍ଞାଯତି, ଏତଂ ନୱସମୁଟ୍ଠିତଂ ନାମ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସତ୍ଥକଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ଫାଲିତେସୁ ମଲଂ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ଲୋହଗନ୍ଧମତ୍ତଂ ହୋତି, ତଂ ଅବୋହାରିକଂ। ଯମ୍ପି ସତ୍ଥକଂ ଗହେତ୍ୱା ପରିହରନ୍ତି, ତେନ ଫାଲିତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ନ ହି ତଂ ପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ ପରିହରନ୍ତୀତି। ମୂଲଭେସଜ୍ଜାଦୀନି ପିସନ୍ତାନଂ ୱା କୋଟ୍ଟେନ୍ତାନଂ ୱା ନିସଦନିସଦପୋତକୌଦୁକ୍ଖଲମୁସଲାଦୀନି ଖିଯ୍ୟନ୍ତି, ପରିହରଣକୱାସିଂ ତାପେତ୍ୱା ଭେସଜ୍ଜତ୍ଥାଯ ତକ୍କେ ୱା ଖୀରେ ୱା ପକ୍ଖିପନ୍ତି, ତତ୍ଥ ନୀଲିକା ପଞ୍ଞାଯତି। ସତ୍ଥକେ ୱୁତ୍ତସଦିସୋୱ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଆମକତକ୍କାଦୀସୁ ପନ ସଯଂ ନ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବା। ପକ୍ଖିପତି ଚେ, ସାମପାକତୋ ନ ମୁଚ୍ଚତି।

ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସ ସରୀରତୋ ୱା ଚୀୱରତୋ ୱା କିଲିଟ୍ଠୋଦକଂ ପତ୍ତେ ପତତି, ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ରୁକ୍ଖମୂଲାଦୀସୁ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ପତିତେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସଚେ ପନ ସତ୍ତାହଂ ୱସ୍ସନ୍ତେ ଦେୱେ ସୁଦ୍ଧଂ ଉଦକଂ ହୋତି, ଅବ୍ଭୋକାସତୋ ୱା ପତତି, ୱଟ୍ଟତି। ସାମଣେରସ୍ସ ଓଦନଂ ଦେନ୍ତେନ ତସ୍ସ ପତ୍ତଗତଂ ଅଚ୍ଛୁପନ୍ତେନେୱ ଦାତବ୍ବୋ। ପତ୍ତୋ ୱାସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋ। ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତେ ଓଦନଂ ଛୁପିତ୍ୱା ପୁନ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତେ ଓଦନଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଉଗ୍ଗହିତକୋ ହୋତି।

ସଚେ ପନ ଦାତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ''ଆହର ସାମଣେର ପତ୍ତଂ, ଓଦନଂ ଗଣ୍ହା''ତି ୱଦତି, ଇତରୋ ଚ ''ଅଲଂ ମଯ୍ହ''ନ୍ତି ପଟିକ୍ଖିପତି, ପୁନ ତୱେୱେତଂ ମଯା ପରିଚ୍ଚତ୍ତ''ନ୍ତି ଚ ୱୁତ୍ତେପି ''ନ ମଯ୍ହଂ ଏତେନତ୍ଥୋ''ତି ୱଦତି। ସତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି ପରିଚ୍ଚଜତୁ, ଯାୱ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥଗତଂ ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତି।

ସଚେ ପନ ଆଧାରକେ ଠିତଂ ନିରପେକ୍ଖୋ ''ଗଣ୍ହା''ତି ୱଦତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ସାପେକ୍ଖୋ ଆଧାରକେ ପତ୍ତଂ ଠପେତ୍ୱା ''ଏତ୍ତୋ ପୂୱଂ ୱା ଭତ୍ତଂ ୱା ଗଣ୍ହା''ତି ସାମଣେରଂ ୱଦତି, ସାମଣେରୋ ହତ୍ଥଂ ଧୋୱିତ୍ୱା ସଚେପି ସତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଗତଂ ଅଫୁସନ୍ତୋୱ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଯଦି ପନ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଗତଂ ଫୁସିତ୍ୱା ତତୋ ଗଣ୍ହାତି, ସାମଣେରସନ୍ତକେନ ସଂସଟ୍ଠଂ ହୋତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। କେଚି ପନ ''ସଚେପି ଗଯ୍ହମାନଂ ଛିଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପତତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ତଂ ''ଏକଂ ଭତ୍ତପିଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହ, ଏକଂ ପୂୱଂ ଗଣ୍ହ, ଇମସ୍ସ ଗୁଳପିଣ୍ଡସ୍ସ ଏତ୍ତକଂ ପଦେସଂ ଗଣ୍ହା''ତି ଏୱଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତେ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଇଧ ପନ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମା ଯଂ ସାମଣେରସ୍ସ ପତ୍ତେ ପତତି, ତଦେୱ ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ୱିଜହତି। ହତ୍ଥଗତଂ ପନ ଯାୱ ସାମଣେରୋ ୱା ''ଅଲ''ନ୍ତି ନ ଓରମତି, ଭିକ୍ଖୁ ୱା ନ ୱାରେତି, ତାୱ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସେୱ

ସନ୍ତକଂ, ତସ୍ମା ପଟିଗ୍ଗହଣଂ ନ ୱିଜହତି।

ସଚେ ଅତ୍ତନୋ ୱା ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱା ଯାଗୁପଚନକଭାଜନେ କେସଞ୍ଚି ଅତ୍ଥାଯ ଓଦନଂ ପକ୍ଖିପତି, ‘‘ସାମଣେର, ଭାଜନସ୍ସ ଉପରି ହତ୍ଥଂ କରୋହୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ତସ୍ସ ହତ୍ଥେ ପକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ, ତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ଭାଜନେ ପତିତଞ୍ଚେ ଦୁତିଯଦିୱସେ ଭାଜନସ୍ସ ଅକପ୍ପିଯଭାୱଂ ନ କରୋତି, ପରିଚ୍ଚତ୍ତତ୍ତା। ସଚେ ଏୱଂ ଅକତ୍ୱା ପକ୍ଖିପତି, ପତ୍ତମିୱ ଭାଜନଂ ନିରାମିସଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଦାଯକା ଯାଗୁକୁଟଂ ଠପେତ୍ୱା ଗତା, ତଂ ଦହରସାମଣେରୋ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଭିକ୍ଖୁ ପତ୍ତଂ ଉପନାମେତି, ସାମଣେରୋ କୁଟସ୍ସ ଗୀୱଂ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିଯଂ ଠପେତ୍ୱା ଆୱଜ୍ଜେତି, ପତ୍ତଗତା ଯାଗୁ ପଟିଗ୍ଗହିତାୱ ହୋତି। ଅଥ ୱା ଭିକ୍ଖୁ ଭୂମିଯଂ ହତ୍ଥଂ ଠପେତି, ସାମଣେରୋ ପୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଆରୋପେତି, ୱଟ୍ଟତି। ପୂୱପଚ୍ଛିଭତ୍ତପଚ୍ଛିଉଚ୍ଛୁଭାରାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ସଚେ ପଟିଗ୍ଗହଣୂପଗଂ ଭାରଂ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ସାମଣେରା ଦେନ୍ତି, ଏକେନ ୱା ବଲୱତା ଉକ୍ଖିତ୍ତଂ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଭିକ୍ଖୂ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ମଞ୍ଚସ୍ସ ୱା ପୀଠସ୍ସ ୱା ପାଦେ ତେଲଘଟଂ ୱା ଫାଣିତଘଟଂ ୱା ନୱନୀତଘଟଂ ୱା ଲଗ୍ଗେନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ମଞ୍ଚେପି ପୀଠେପି ନିସୀଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଉଗ୍ଗହିତକଂ ନାମ ନ ହୋତି।

ନାଗଦନ୍ତକେ ୱା ଅଙ୍କୁସକେ ୱା ଦ୍ୱେ ତେଲଘଟା ଲଗ୍ଗିତା ହୋନ୍ତି, ଉପରି ପଟିଗ୍ଗହିତକୋ ହେଟ୍ଠା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକୋ, ଉପରିମଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ହେଟ୍ଠା ପଟିଗ୍ଗହିତକୋ ଉପରି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକୋ, ଉପରିମଂ ଗହେତ୍ୱା ଇତରଂ ଗଣ୍ହତୋ ଉପରିମୋ ଉଗ୍ଗହିତକୋ ହୋତି। ହେଟ୍ଠାମଞ୍ଚେ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ତେଲଥାଲକଂ ହୋତି, ତଂ ଚେ ସମ୍ମଜ୍ଜନ୍ତୋ ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିଯା ଘଟ୍ଟେତି, ଉଗ୍ଗହିତକଂ ନ ହୋତି। ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସାମୀତି ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ଗହେତ୍ୱା ଞତ୍ୱା ପୁନ ଠପେତି, ଉଗ୍ଗହିତକଂ ନ ହୋତି। ବହି ନୀହରିତ୍ୱା ସଞ୍ଜାନାତି, ବହି ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ହରିତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ଠପେତବ୍ବଂ, ନତ୍ଥି ଦୋସୋ। ସଚେ ପନ ପୁବ୍ବେ ୱିୱରିତ୍ୱା ଠପିତଂ ନ ପିଦହିତବ୍ବଂ; ଯଥା ପୁବ୍ବେ ଠିତଂ ତଥେୱ ଠପେତବ୍ବଂ। ସଚେ ବହି ଠପେତି, ପୁନ ନ ଛୁପିତବ୍ବଂ।

ହେଟ୍ଠାପାସାଦଂ ଓରୋହନ୍ତୋ ନିସ୍ସେଣିମଜ୍ଝେ ସଞ୍ଜାନାତି, ଅନୋକାସତ୍ତା ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ହରିତ୍ୱା ଠପେତବ୍ବଂ। ପଟିଗ୍ଗହିତକେ ତେଲାଦିମ୍ହି କଣ୍ଣକଂ ଉଟ୍ଠେତି, ସିଙ୍ଗିୱେରାଦିମ୍ହି ଘନଚୁଣ୍ଣଂ, ତଂସମୁଟ୍ଠାନମେୱ ନାମେତଂ, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି।

ତାଲଂ ୱା ନାଳିକେରଂ ୱା ଆରୁଳ୍ହୋ ଯୋତ୍ତେନ ଫଲପିଣ୍ଡିଂ ଓତାରେତ୍ୱା ଉପରି ଠିତୋୱ ଗଣ୍ହଥାତି ୱଦତି, ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅଞ୍ଞୋ ଭୂମିଯଂ ଠିତୋ ଯୋତ୍ତପାସକେ ଗହେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦେତି, ୱଟ୍ଟତି। ସଫଲଂ ମହାସାଖଂ କପ୍ପିଯଂ କାରେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଫଲାନି ପଟିଗ୍ଗହିତାନେୱ ହୋନ୍ତି, ଯଥାସୁଖଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅନ୍ତୋୱତିଯଂ ଠତ୍ୱା ୱତିଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଚ୍ଛୁଂ ୱା ତିମ୍ବରୂସକଂ ୱା ଦେନ୍ତି, ହତ୍ଥପାସେ ସତି ୱଟ୍ଟତି। ୱତିଦଣ୍ଡକେସୁ ଅପ୍ପହରିତ୍ୱା ନିଗ୍ଗତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ୱଟ୍ଟତି। ପହରିତ୍ୱା ନିଗ୍ଗତେ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଦୋସୋ ନ ଦସ୍ସିତୋ। ମଯଂ ପନ ଯଂ ଠାନଂ ପହଟଂ, ତତୋ ସଯଂପତିତମେୱ ହୋତୀତି ତକ୍କଯାମ। ତସ୍ମିଂ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଯୁଜ୍ଜତି, ସୁଙ୍କଘାତତୋ ପୱଟ୍ଟେତ୍ୱା ବହିପତିତଭଣ୍ଡଂ ୱିଯ। ୱତିଂ ୱା ପାକାରଂ ୱା ଲଙ୍ଘାପେତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ସଚେ ପନ ନ ପୁଥୁଲୋ ପାକାରୋ, ଅନ୍ତୋପାକାରେ ଚ ବହିପାକାରେ ଚ ଠିତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସୋ ପହୋତି, ହତ୍ଥସତମ୍ପି ଉଦ୍ଧଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସମ୍ପତ୍ତଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଭିକ୍ଖୁ ଗିଲାନଂ ସାମଣେରଂ ଖନ୍ଧେନ ୱହତି, ସୋ ଫଲାଫଲଂ ଦିସ୍ୱା ଗହେତ୍ୱା ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନୋୱ ଦେତି, ୱଟ୍ଟତି। ଅପରୋ ଭିକ୍ଖୁଂ ୱହନ୍ତୋ ଖନ୍ଧେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦେତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ।

ଭିକ୍ଖୁ ଫଲିନିଂ ସାଖଂ ଛାଯତ୍ଥାଯ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ଫଲାନି ଖାଦିତୁଂ ଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ୱା ଖାଦିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମଚ୍ଛିକୱାରଣତ୍ଥଂ କପ୍ପିଯଂ କାରେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଖାଦିତୁକାମୋ ଚେ ହୋତି, ମୂଲପଟିଗ୍ଗହଣମେୱ ୱଟ୍ଟତି, ଖାଦନ୍ତସ୍ସ ନତ୍ଥି ଦୋସୋ।

ଭିକ୍ଖୁ ପଟିଗ୍ଗହଣାରହଂ ଭଣ୍ଡଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଯାନେ ଠପେତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛତି, ଯାନଂ କଦ୍ଦମେ ଲଗ୍ଗତି, ଦହରୋ ଚକ୍କଂ ଗହେତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପତି, ୱଟ୍ଟତି, ଉଗ୍ଗହିତକଂ ନାମ ନ ହୋତି। ନାୱାଯ ଠପେତ୍ୱା ନାୱଂ ଅରିତ୍ତେନ ୱା ପାଜେତି, ହତ୍ଥେନ ୱା କଡ୍ଢତି, ୱଟ୍ଟତି। ଉଳୁମ୍ପେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଚାଟିଯଂ କୁଣ୍ଡକେ ୱା ଠପେତ୍ୱାପି ତଂ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଗାହାପେତ୍ୱା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ବାହାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ତରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ମିମ୍ପି ଅସତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ତଂ ବାହାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ତରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଉପାସକା ଗମିକଭିକ୍ଖୂନଂ ପାଥେଯ୍ୟତଣ୍ଡୁଲେ ଦେନ୍ତି। ସାମଣେରା ଭିକ୍ଖୂନଂ ତଣ୍ଡୁଲେ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ତଣ୍ଡୁଲେ ଗହେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂ ତେସଂ ତଣ୍ଡୁଲେ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ସାମଣେରା ଅତ୍ତନା ଗହିତତଣ୍ଡୁଲେସୁ ଖୀଣେସୁ ଇତରେହି ତଣ୍ଡୁଲେହି ଯାଗୁଂ ପଚିତ୍ୱା ସବ୍ବେସଂ ପତ୍ତାନି ପଟିପାଟିଯା ଠପେତ୍ୱା ଯାଗୁଂ ଆକିରନ୍ତି। ପଣ୍ଡିତୋ ସାମଣେରୋ ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ଦେତି, ଥେରସ୍ସ ପତ୍ତଂ ଅନୁଥେରସ୍ସାତି ଏୱଂ ସବ୍ବାନି ପରିୱତ୍ତେତି,

ସଙ୍ଗେହି ସାମଣେରସ୍ସ ସନ୍ତକଂ ଭୁଞ୍ଜଂ ହୋତି, ୱଟ୍ଟତି।

ସଚେପି ସାମଣେରୋ ଅପଣ୍ଡିତୋ ହୋତି, ଅତ୍ତନୋ ପତ୍ତେ ଯାଗୁଂ ସଯମେୱ ପାତୁଂ ଆରଭତି, ''ଆୱୁସୋ ତୁୟ୍ହଂ ଯାଗୁଂ ମୟ୍ହଂ ଦେହୀ''ତି ଏୱଂ ଥେରେହି ପଟିପାଟିଯା ଯାଚିତ୍ୱାପି ପିୱିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସଙ୍ଗେହି ସାମଣେରସ୍ସ ସନ୍ତକମେୱ ଭୁଞ୍ଜଂ ହୋତି, ନେୱ ଉଗ୍ଗହିତପଚ୍ଚଯା ନ ସନ୍ନିଧିପଚ୍ଚଯା ୱଜ୍ଜଂ ଫୁସନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ପନ ମାତାପିତୂନଂ ତେଲାଦୀନି ଛାଯାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ସାଖାଦୀନି ଚ ହରନ୍ତାନଂ ଇମେସଞ୍ଚ ୱିସେସୋ ନ ଦିସ୍ସତି। ତସ୍ମା କାରଣଂ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବଂ।

ସାମଣେରୋ ଭତ୍ତଂ ପଚିତୁକାମୋ ତଣ୍ଡୁଲେ ଧୋୱିତ୍ୱା ନିଚ୍ଚାଲେତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଭିକ୍ଖୁନା ତଣ୍ଡୁଲେ ଚ ଭାଜନଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ତଣ୍ଡୁଲେ ଧୋୱିତ୍ୱା ନିଚ୍ଚାଲେତ୍ୱା ଭାଜନଂ ଉଦ୍ଧନଂ ଆରୋପେତବ୍ବଂ, ଅଗ୍ଗି ନ କାତବ୍ବୋ, ପକ୍କକାଲେ ୱିୱରିତ୍ୱା ପକ୍କଭାୱୋ ଜାନିତବ୍ବୋ। ସଚେ ଦୁପ୍ପକ୍କଂ ହୋତି, ପାକତ୍ଥାଯ ପିଦହିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ରଜସ୍ସ ୱା ଛାରିକାଯ ୱା ଅପତନତ୍ଥାଯ ୱଟ୍ଟତି, ପକ୍କକାଲେ ଆରୋପେତୁମ୍ପି ଭୁଞ୍ଜିତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି।

ସାମଣେରୋ ପଟିବଲୋ ପଚିତୁଂ, ଖଣୋ ପନସ୍ସ ନତ୍ଥି, କତ୍ଥଚି ଗନ୍ତୁକାମୋ। ଭିକ୍ଖୁନା ସତଣ୍ଡୁଲୋଦକଭାଜନଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଉଦ୍ଧନଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଅଗ୍ଗିଂ ଜାଲେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛାହୀତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ତତୋ ପରଂ ପୁରିମନଯେନେୱ ସବ୍ବଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଭିକ୍ଖୁ ଯାଗୁଅତ୍ଥାଯ ସୁଦ୍ଧଂ ଭାଜନଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଉଦକଂ ତାପେତି, ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ତେ ଉଦକେ ସାମଣେରୋ ତଣ୍ଡୁଲେ ପକ୍ଖିପତି, ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭିକ୍ଖୁନା ଅଗ୍ଗି ନ କାତବ୍ବୋ। ପକ୍କଯାଗୁଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ସାମଣେରୋ ଯାଗୁଂ ପଚତି, ହତ୍ଥକୁକ୍କୁଚ୍ଚକୋ ଭିକ୍ଖୁ କୀଳନ୍ତୋ ଭାଜନଂ ଆମସତି, ପିଧାନଂ ଆମସତି , ଉଗ୍ଗତଂ ଫେଣଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ହରତି, ତସ୍ସେୱ ପାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଂ ନାମ ହୋତି। ସଚେ ପନ ଦବ୍ବିଂ ୱା ଉଳୁଙ୍କଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଅନୁକ୍ଖିପନ୍ତୋ ଆଲୁଳେତି, ସବ୍ବେସଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସାମପାକଞ୍ଚେୱ ହୋତି ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଞ୍ଚ। ସଚେ ଉକ୍ଖିପତି, ଉଗ୍ଗହିତକମ୍ପି ହୋତି।

ଭିକ୍ଖୁନା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରିତ୍ୱା ଆଧାରକେ ପତ୍ତୋ ଠପିତୋ ହୋତି, ତତ୍ର ଚେ ଅଞ୍ଞୋ ଲୋଲଭିକ୍ଖୁ କୀଳନ୍ତୋ ପତ୍ତଂ ଆମସତି, ପତ୍ତପିଧାନଂ ଆମସତି, ତସ୍ସେୱ ତତୋ ଲଦ୍ଧଂ ଭତ୍ତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ପତ୍ତଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଠପେତି, ସବ୍ବେସଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ଥଜାତକଫଲାନି ସାଖାଯ ୱା ୱଲ୍ଲିଯା ୱା ଗହେତ୍ୱା ଚାଲେତି, ତସ୍ସେୱ ତତୋ ଲଦ୍ଧଂ ଫଲଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଦୁକ୍କଟଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜତି। ଫଲରୁକ୍ଖଂ ପନ ଅପସ୍ସଯିତୁଂ ୱା ତତ୍ଥ କଣ୍ଡକେ ୱା ବନ୍ଧିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଦୁରୁପଚିଣ୍ଣଂ ନ ହୋତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅରଞ୍ଞେ ପତିତଂ ପନ ଅମ୍ବଫଲାଦିଂ ଦିସ୍ୱା ସାମଣେରସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀତି ଆହରିତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସୀହୱିଘାସାଦିଂ ଦିସ୍ୱାପି ସାମଣେରସ୍ସ ଦସ୍ସାମୀତି ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ୱା ଆହରିତ୍ୱା ଦାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ସକ୍କୋତି ୱିତକ୍କଂ ସୋଧେତୁଂ, ତତୋ ଲଦ୍ଧଂ ଖାଦିତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି, ନେୱ ଆମକମଂସପଟିଗ୍ଗହଣପଚ୍ଚଯା ନ ଉଗ୍ଗହିତକପଚ୍ଚଯା ୱଜ୍ଜଂ ଫୁସତି।

ମାତାପିତୂନଂ ଅତ୍ଥାଯ ତେଲାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୋ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ବ୍ୟାଧି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତତୋ ଯଂ ଇଚ୍ଛତି, ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ମୂଲେପି ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ହୋତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ମାତାପିତୂନଂ ତଣ୍ଡୁଲେ ଆହରିତ୍ୱା ଦେତି, ତେ ତତୋଯେୱ ଯାଗୁଆଦୀନି ସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଦେନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି ସନ୍ନିଧିପଚ୍ଚଯା ୱା ଉଗ୍ଗହିତକପଚ୍ଚଯା ୱା ଦୋସୋ ନତ୍ଥି।

ଭିକ୍ଖୁ ପିଦହିତ୍ୱା ଉଦକଂ ତାପେତି, ଯାୱ ପରିକ୍ଖଯା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନେତ୍ଥ ଛାରିକା ପତତି, ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଦୀଘସଣ୍ଡାସେନ ଥାଲକଂ ଗହେତ୍ୱା ତେଲଂ ପଚନ୍ତସ୍ସ ଛାରିକା ପତତି, ହତ୍ଥେନ ଅମୁଞ୍ଚନ୍ତେନେୱ ପଚିତ୍ୱା ଓତାରେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ଅଙ୍ଗାରାପି ଦାରୂନି ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତାନି, ମୂଲପଟିଗ୍ଗହଣମେୱ ୱଟ୍ଟତି।

ଭିକ୍ଖୁ ଉଚ୍ଛୁଂ ଖାଦତି, ସାମଣେରୋ ''ମୟ୍ହମ୍ପି ଦେଥା''ତି ୱଦତି। ''ଇତୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହା''ତି ୱୁତ୍ତୋ ଗଣ୍ହାତି, ଅୱସେସେ ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଗୁଳପିଣ୍ଡକଂ ଖାଦନ୍ତସ୍ସାପି ଏସେୱ ନଯୋ। ୱୁତ୍ତୋକାସତୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗହିତାୱସେସଞ୍ହି ଅଜହିତପଟିଗ୍ଗହଣମେୱ ହୋତି।

ଭିକ୍ଖୁ ଗୁଳଂ ଭାଜେନ୍ତୋ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା କୋଟ୍ଠାସେ କରୋତି, ଭିକ୍ଖୁପି ସାମଣେରାପି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଗହଣେନେୱ ଏକମେକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି , ଗହିତାୱସେସଂ ପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତି। ସଚେ ଲୋଲସାମଣେରୋ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପୁନ ଠପେତି, ତସ୍ସ ଗହିତାୱସେସଂ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତକଂ ହୋତି।

ଭିକ୍ଖୁ ଧୂମୱଟ୍ଟିଂ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଧୂମଂ ପିୱତି, ମୁଖଞ୍ଚ କଣ୍ଠୋ ଚ ମନୋସିଲାଯ ଲିତ୍ତୋ ୱିଯ ହୋତି, ଯାୱକାଲିକଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଯାୱକାଲିକେନ ଯାୱଜୀୱିକସଂସଗ୍ଗେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥି।

ପତ୍ତଂ ୱା ରଜନଂ ୱା ପଚନ୍ତସ୍ସ କଣ୍ଣନାସମୁଖଚ୍ଛିଦ୍ଦେହି ଧୂମୋ ପୱିସତି, ବ୍ଯାଧିପଚ୍ଚଯା ପୁପ୍ଫଂ ୱା ଫଲଂ ୱା ଉପସିଙ୍ଘତି, ଅବ୍ବୋହାରିକତ୍ତା ୱଟ୍ଟତି। ଭତ୍ତୁଗ୍ଗାରୋ ତାଲୁଂ ଆହଚ୍ଚ ଅନ୍ତୋଯେୱ ପୱିସତି, ଅୱିସଯତ୍ତା ୱଟ୍ଟତି। ମୁଖଂ ପୱିଟ୍ଠଂ ପନ ଅଜ୍ଝୋହରତୋ ୱିକାଲେ ଆପତ୍ତି। ଦନ୍ତନ୍ତରେ ଲଗ୍ଗସ୍ସ ଆମିସସ୍ସ ରସୋ ପୱିସତି, ଆପତ୍ତିଯେୱ। ସଚେ ସୁଖୁମଂ ଆମିସଂ ହୋତି, ରସୋ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ଅବ୍ବୋହାରିକପକ୍ଖଂ ଭଜତି।

ଉପକଟ୍ଠେ କାଲେ ନିରୁଦକଟ୍ଠାନେ ଭତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା କକ୍ଖାରେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଖେଳପିଣ୍ଡେ ପାତେତ୍ୱା ଉଦକଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ମୁଖଂ ୱିକ୍ଖାଲେତବ୍ବଂ। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତସିଙ୍ଗିୱେରାଦୀନଂ ଅଙ୍କୁରା ନିକ୍ଖମନ୍ତି, ପୁନ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଲୋଣେ ଅସତି ସମୁଦ୍ଦୋଦକେନ ଲୋଣକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତଂ ଲୋଣୋଦକଂ ଲୋଣଂ ହୋତି, ଲୋଣଂ ୱା ଉଦକଂ ହୋତି, ରସୋ ୱା ଫାଣିତଂ ହୋତି, ଫାଣିତଂ ୱା ରସୋ ହୋତି, ମୂଲପଟିଗ୍ଗହଣମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ହିମକରକା ଉଦକଗତିକା ଏୱ। ପରିହାରିକେନ କତକଟ୍ଠିନା ଉଦକଂ ପସାଦେନ୍ତି, ତଂ ଅବ୍ବୋହାରିକଂ, ଆମିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆମିସଗତିକେହି କପିତ୍ଥଫଲାଦୀହି ପସାଦିତଂ ପୁରେଭତ୍ତମେୱ ୱଟ୍ଟତି।

ପୋକ୍ଖରଣୀଆଦୀସୁ ଉଦକଂ ବହଲଂ ହୋତି, ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ମୁଖେ ଚ ହତ୍ଥେ ଚ ଲଗ୍ଗତି, ନ ୱଟ୍ଟତି, ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଂ। ଖେତ୍ତେସୁ କସିତଟ୍ଠାନେ ବହଲଂ ଉଦକଂ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ସଚେ ସନ୍ଦିତ୍ୱା କନ୍ଦରାଦୀନି ପୱିସିତ୍ୱା ନଦିଂ ପୂରେତି, ୱଟ୍ଟତି। କକୁଧସୋବ୍ଭାଦଯୋ ହୋନ୍ତି, ରୁକ୍ଖତୋ ପତିତେହି ପୁପ୍ଫେହି ସଞ୍ଛନ୍ନୋଦକା, ସଚେ ପୁପ୍ଫରସୋ ନ ପଞ୍ଞାଯତି, ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ପରିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ହୋତି, ରସୋ ପଞ୍ଞାଯତି, ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ପବ୍ବତକନ୍ଦରାଦୀସୁ କାଳୱଣ୍ଣପଣ୍ଣସଞ୍ଛନ୍ନୋଦକେପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ପାନୀଯଘଟେ ସରେଣୁକାନି ୱା ସୱଣ୍ଟଖୀରାନି ୱା ପୁପ୍ଫାନି ପକ୍ଖିତ୍ତାନି ହୋନ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ପୁପ୍ଫାନି ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ପକ୍ଖିପିତବ୍ବାନି। ପାଟଲିଚମ୍ପକମଲ୍ଲିକା ପକ୍ଖିତ୍ତା ହୋନ୍ତି , ୱାସମତ୍ତଂ ତିଟ୍ଠତି ତଂ ଅବ୍ବୋହାରିକଂ, ଦୁତିଯଦିୱସେପି ଆମିସେନ ସଦ୍ଧିଂ ୱଟ୍ଟତି। ଭିକ୍ଖୁନା ଠପିତପୁପ୍ଫୱାସିତକପାନୀଯତୋ ସାମଣେରୋ ପାନୀଯଂ ଗହେତ୍ୱା ପୀତାୱସେସଂ ତତ୍ଥେୱ ଆକିରତି, ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ପଦୁମସରାଦୀସୁ ଉଦକଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଠିତଂ ପୁପ୍ଫରେଣୁଂ ଘଟେନ ୱିକ୍ଖମ୍ଭେତ୍ୱା ଉଦକଂ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କପ୍ପିଯଂ କାରାପେତ୍ୱା ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ ହୋତି, ସଚେ ତସ୍ସ ରସଂ ପିୱିତୁକାମୋ, ମୂଲପଟିଗ୍ଗହଣମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ଠପିତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ରସେ ପୱିଟ୍ଠେପି ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଅଚିତ୍ତକଞ୍ହି ଇଦଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ।

ମହାଭୂତେସୁ କିଂ ୱଟ୍ଟତି, କିଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି? ଖୀରଂ ତାୱ ୱଟ୍ଟତି, କପ୍ପିଯମଂସଖୀରଂ ୱା ଅକପ୍ପିଯମଂସଖୀରଂ ୱା ହୋତୁ, ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅସ୍ସୁ ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ମୁତ୍ତଂ କରୀସଂ ସେମ୍ହଂ ଦନ୍ତମଲଂ ଅକ୍ଖିଗୂଥକୋ କଣ୍ଣଗୂଥକୋ ସରୀରେ ଉଟ୍ଠିତଲୋଣନ୍ତି ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତି। ଯଂ ପନେତ୍ଥ ଠାନତୋ ଚୱିତ୍ୱା ପତ୍ତେ ୱା ହତ୍ଥେ ୱା ପତତି, ତଂ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଙ୍ଗଲଗ୍ଗଂ ପଟିଗ୍ଗହିତକମେୱ। ଉଣ୍ହଂପାଯାସଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ସେଦୋ ଅଙ୍ଗୁଲିଅନୁସାରେନ ଏକାବଦ୍ଧୋୱ ହୁତ୍ୱା ପାଯାସେ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି, ପିଣ୍ଡାଯ ୱା ଚରନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥତୋ ପତ୍ତସ୍ସ ମୁଖୱଟ୍ଟିଂତୋ ୱା ପତ୍ତତଲଂ ଓରୋହତି, ଏତ୍ଥ ପଟିଗ୍ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଝାମମହାଭୂତେସୁ ଇଦଂ ନାମ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ନତ୍ଥି, ଦୁଜ୍ଝାପିତଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସୁଜ୍ଝାପିତଂ ମନୁସ୍ସଟ୍ଠିମ୍ପି ଚୁଣ୍ଣଂ କତ୍ୱା ଲେହେ ଉପନେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଚତ୍ତାରି ମହାୱିକଟାନି ଅସତି କପ୍ପିଯକାରକେ ସାମମ୍ପି ଗହେତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଦୁବ୍ବଚୋପି ଅସମତ୍ଥୋପି କପ୍ପିଯକାରକୋ ଅସନ୍ତପକ୍ଖେଯେୱ ତିଟ୍ଠତି। ଛାରିକାଯ ଅସତି ସୁକ୍ଖଦାରୁଂ ଝାପେତ୍ୱା ଛାରିକା ଗହେତବ୍ବା। ସୁକ୍ଖଦାରୁମ୍ହି ଅସତି ଅଲ୍ଲଦାରୁଂ ରୁକ୍ଖତୋ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱାପି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ପନ ଚତୁବ୍ବିଧମ୍ପି ମହାୱିକଟଂ କାଲୋଦିସ୍ସଂ ନାମ ସପ୍ପଦଟ୍ଠକ୍ଖଣେଯେୱ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ ଚ କାଯଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ , ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦନ୍ତପୋନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ଭୋଜନୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

୫। ଅଚେଲକଵଗ୍ଗୋ

୧। ଅଚେଲକସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୨୬୯। ଅଚେଲକଵଗ୍ଗସ୍ସ ୯ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ପରିଵେସନନ୍ତି ପରିଵିସନଟ୍ଠାନଂ। ପରିବ୍ବାଜକସମାପନ୍ନୋତି ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ସମାପନ୍ନୋ। ଦେତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ସମତିତ୍ତିକଂ ଯାଗୁପତ୍ତଂ ଏକପଯୋଗେନ ଦେତି, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଅଵଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଅଵଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ଵା ଦେତି, ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଏସେଵ ନଯୋ ପୂଵଭତ୍ତାଦୀସୁ। ତିତ୍ଥିଯେ ଅତିତ୍ଥିଯସଞ୍ଞୀତି ମାତା ଵା ପିତା ଵା ତିତ୍ଥିଯେସୁ ପବ୍ବଜତି, ତେସଂ ମାତାପିତୁସଞ୍ଞାଯ ଦେନ୍ତସ୍ସାପି ପାଚିତ୍ତିଯମେଵ ହୋତି। ଦାପେତୀତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନେନ ଦାପେତି।

୨୭୩।ଉପନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଦେତୀତି ତଥାରୂପେ ଭାଜନେ ଠପେତ୍ଵା ତଂ ଭାଜନଂ ତେସଂ ସନ୍ତିକେ ଭୂମିଯଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଦେତି, ତେସଂ ଵା ଭାଜନଂ ନିକ୍ଖିପାପେତ୍ଵା ତତ୍ଥ ଦେତି, ପତ୍ତଂ ଆଧାରକେ ଵା ଭୂମିଯଂ ଵା ଠପେତ୍ଵାପି ''ଇତୋ ଗଣ୍ହଥା''ତି ଵତ୍ତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ସଚେ ତିତ୍ଥିଯୋ ଵଦତି ''ମଯ୍ହଂ ନାମ ଇଦଂ ସନ୍ତକଂ, ଇଧ ନ ଆକିରଥା''ତି ଆକିରିତବ୍ବଂ। ତସ୍ସ ସନ୍ତକତ୍ତା ସହତ୍ଥା ଦାନଂ ନାମ ନ ହୋତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ଅଚେଲକସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଉଯ୍ୟୋଜନସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୨୭୪। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ପଟିକ୍କମନେପୀତି ଆସନସାଲାଯମ୍ପି। ଭତ୍ତଵିସ୍ସଗ୍ଗନ୍ତି ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ। ନ ସମ୍ଭାଵେସୀତି ନ ପାପୁଣି।

୨୭୬।ଅନାଚାରନ୍ତି ଵୁତ୍ତାଵସେସଂ କାଯଵଚୀଦ୍ଵାରଵୀତିକ୍କମଂ। ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ଵା ସଵନୂପଚାରଂ ଵାଵିଜହନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଯଦି ଠିତୋ ଵା ନିସିନ୍ନୋ ଵା ଉଯ୍ୟୋଜେତି; ଯୋ ଉଯ୍ୟୋଜିତୋ, ସୋ ଵିଜହତି, ତସ୍ସ ଚ ଆପତ୍ତି ନାମ ନତ୍ଥି। ତସ୍ମିଂ ପନ ଵିଜହନ୍ତେପି ଅତ୍ତତୋ ଇତରେନ ଵିଜହିତମେଵ ହୋତି। ତସ୍ମା ଯୋ ଉଯ୍ୟୋଜେତି, ତସ୍ସେଵାଯଂ ଆପତ୍ତି। ତତ୍ଥ ସଚେ ଉପଚାରବ୍ଭନ୍ତରେ ଏକୋ ପାଦୋ ହୋତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ସୀମାତିକ୍କମେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦସ୍ସନୂପଚାରସ୍ସ ଅବ୍ଭୋକାସେ ଦ୍ଵାଦସହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ, ତଥା ସଵନୂପଚାରସ୍ସ। ସଚେ ପନ ଅନ୍ତରା କୁଟ୍ଟଦ୍ଵାରପାକାରାଦଯୋ ହୋନ୍ତି, ତେହି ଅନ୍ତରିତଭାଵୋ ଦସ୍ସନୂପଚାରାତିକ୍କମୋ, ତସ୍ସ ଵସେନ ଆପତ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବା। ନ ଅଞ୍ଞୋ କୋଚି ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ଠପେତ୍ଵା ଵୁତ୍ତପ୍ପକାରମନାଚାରଂ ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି କାରଣଂ ନ ହୋତି।

୨୭୭।କଲିସାସନଂ ଆରୋପେତୀତି ''କଲୀ''ତି କୋଧୋ; ତସ୍ସ ସାସନଂ ଆରୋପେତି; କୋଧସ୍ସ ଆଣଂ ଆରୋପେତି; କୋଧଵସେନ ଠାନନିସଜ୍ଜାଦୀସୁ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ''ପସ୍ସଥ ଭୋ ଇମସ୍ସ ଠାନଂ, ନିସଜ୍ଜଂ ଆଲୋକିତଂ ଵିଲୋକିତଂ ଖାଣୁକୋ ଵିଯ ତିଟ୍ଠତି, ସୁନଖୋ ଵିଯ ନିସୀଦତି, ମକ୍କଟୋ ଵିଯ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ଵିଲୋକେତୀ''ତି ଏଵଂ ଅମନାପଵଚନଂ ଵଦତି ''ଅପ୍ପେଵ ନାମ ଇମିନାପି ଉବ୍ବାଳ୍ହୋ ପକ୍କମେଯ୍ୟା''ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଵ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ଵାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯଵାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଵଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ଉଯ୍ୟୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ସଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୨୭୯। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ସଯନିଘରେତି ସଯନିଯଘରେ। ଯତୋ ଅଯ୍ୟସ୍ସ ଭିକ୍ଖା ଦିନ୍ନାତି ଯସ୍ମା ଭିକ୍ଖା ଦିନ୍ନା, ଯଂ ଆଗତେନ ଲଦ୍ଧବ୍ବଂ ତଂ ଵୋ ଲଦ୍ଧଂ; ଗଚ୍ଛଥାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପରିଯୁଟ୍ଠିତୋତି ରାଗପରିଯୁଟ୍ଠିତୋ; ମେଥୁନାଧିପ୍ପାଯୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୨୮୦। ସହ ଉଭୋହି ଜନେହୀତି ସଭୋଜନଂ; ତସ୍ମିଂ ସଭୋଜନେ। ଅଥ ୱା ସଭୋଜନେତି ସଭୋଗେ। ରାଗପରିୟୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ହି ପୁରିସସ୍ସ ଇତ୍ଥୀ ଭୋଗୋ ଇତ୍ଥିୟା ଚ ପୁରିସୋ। ତେନେୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ – ''ଇତ୍ଥୀ ଚେୱ ହୋତି ପୁରିସୋ ଚା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ମହଲ୍ଲକେ ଘରେତି ମହଲ୍ଲକେ ସୟନିଘରେ। ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱାତି ତସ୍ସ ସୟନିଘରେ ଗବ୍ଭସ୍ସ ଯୋ ପିଟ୍ଠସଙ୍ଘାଟୋ, ତସ୍ସ ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା; ଅନ୍ତୋସୟନସ୍ସ ଆସନ୍ନେ ଠାନେ ନିସୀଦତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦିସଞ୍ଚ ସୟନିଘରଂ ମହାଚତୁସ୍ସାଲାଦୀସୁ ହୋତି। ପିଟ୍ଠିୱଂସଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱାତି ଇମିନା ମଜ୍ଝାତିକ୍କମଂ ଦସ୍ସେତି। ତସ୍ମା ଯଥା ୱା ତଥା ୱା କତସ୍ସ ଖୁଦ୍ଦକସ୍ସ ସୟନିଘରସ୍ସ ମଜ୍ଝାତିକ୍କମେ ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନନ୍ତି।

ସଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିୟଂ।

୨୮୪। ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିୟା, ତଂ ସବ୍ବଂ ଅନିୟତଦ୍ୱୟେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ଯଥା ଚ ସଭୋଜନସିକ୍ଖାପଦଂ , ଏୱମେତାନିପି ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନାନେୱାତି।

ରହୋପଟିଚ୍ଛନ୍ନସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ, ରହୋନିସଜ୍ଜସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଚାରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୨୯୪। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେ – ଦେଥାୱୁସୋ ଭତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥ ତଂ କିର ଭତ୍ତଂ ଅଭିହଟଂ ଅହୋସି, ତସ୍ମା ଏୱମାହଂସୁ। ଅନଭିହଟେ ପନ ଏୱଂ ୱତ୍ତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତି, ପୟୁତ୍ତୱାଚା ହୋତି।

୨୯୫।ତେନ ହି ଭିକ୍ଖୱେ ପଟିଗ୍ଗହେତ୍ୱା ନିକ୍ଖିପଥାତି ଇଦଂ ପନ ଭଗୱା କୁଲସ୍ସ ସଦ୍ଧାନୁରକ୍ଖଣତ୍ଥାୟ ଆହ। ଯଦି ''ଭାଜେତ୍ୱା ଖାଦଥା''ତି ୱଦେୟ୍ୟ, ମନୁସ୍ସାନଂ ପସାଦଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ସିୟା। ଉସ୍ସାରିୟିତ୍ଥାତି ପଟିହରିୟିତ୍ଥ; ଘରଂୟେୱ ନଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଗମଂସୂତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୨୯୮।ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ କିତ୍ତାୱତା ସନ୍ତୋ ହୋତି, କିତ୍ତାୱତା ଅସନ୍ତୋତି? ଅନ୍ତୋୱିହାରେ ଯତ୍ଥ ଠିତସ୍ସ କୁଲାନି ପୟିରୁପାସନଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଯଂ ପସ୍ସେ ୱା ଅଭିମୁଖେ ୱା ପସ୍ସତି, ଯସ୍ସ ସକ୍କା ହୋତି ପକତିୱଚନେନ ଆରୋଚେତୁଂ, ଅୟଂ ସନ୍ତୋ ନାମ। ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ପରିୟେସିତ୍ୱା ଆରୋଚନକିଚ୍ଚଂ ନାମ ନତ୍ଥି। ଯୋ ହି ଏୱଂ ପରିୟେସିତବ୍ବୋ, ସୋ ଅସନ୍ତୋୟେୱ। ଅପିଚ ଅନ୍ତୋଉପଚାରସୀମାୟ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ଆପୁଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଯଂ ପସ୍ସତି, ସୋ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋ। ନୋ ଚେ ପସ୍ସତି, ଅସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପୱିଟ୍ଠୋ ନାମ ହୋତି।

୩୦୨।ଅନ୍ତରାରାମନ୍ତି ଅନ୍ତୋଗାମେ ୱିହାରୋ ହୋତି, ତଂ ଗଚ୍ଛତି। ଭତ୍ତିୟଘରନ୍ତି ନିମନ୍ତିତଘରଂ ୱା ସଲାକଭତ୍ତାଦିଦାୟକାନଂ ୱା ଘରଂ। ଆପଦାସୂତି ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟେସୁ ସତି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଚାରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ମହାନାମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୦୩। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦେ – ମହାନାମୋ ନାମ ଭଗୱତୋ ଚୂଳପିତୁପୁତ୍ତୋ ମାସମତ୍ତେନ ମହଲ୍ଲକତରୋ ଦ୍ୱୀସୁ ଫଲେସୁ ପତିଟ୍ଠିତୋ ଅରିୟସାୱକୋ। ଭେସଜ୍ଜଂ ଉସ୍ସନ୍ନଂ ହୋତୀତି ୱଜତୋ ଆହରିତ୍ୱା ଠପିତସପ୍ପି ବହୁ ହୋତି।

୩୦୬।ସାଦିତବ୍ବାତି ତସ୍ମିଂ ସମୟେ ରୋଗୋ ନତ୍ଥୀତି ନ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବା; ରୋଗେ ସତି ୱିଞ୍ଞାପେସ୍ସାମୀତି ଅଧିୱାସେତବ୍ବା। ଏତ୍ତକେହି ଭେସଜ୍ଜେହି ପୱାରେମୀତି ନାମୱସେନ ସପ୍ପିତେଲାଦୀସୁ ଦ୍ୱୀହି ତୀହି ୱା ପରିମାଣୱସେନ ପତ୍ଥେନ ନାଳିୟା ଆଳ୍ହକେନାତି ୱା।ଅଞ୍ଞଂ ଭେସଜ୍ଜଂ ୱିଞ୍ଞାପେତୀତି ସପ୍ପିନା ପୱାରିତୋ ତେଲଂ ୱିଞ୍ଞାପେତି, ଆଳ୍ହକେନ ପୱାରିତୋ ଦୋଣଂ। ନ ଭେସଜ୍ଜେନ କରଣୀୟେନାତି ମିସ୍ସକଭତ୍ତେନପି ଚେ ଯାପେତୁଂ

ସଙ୍କୋତି, ନ ଭେସଜ୍ଜକରଣୀଯଂ ନାମ ହୋତି।

୩୧୦।ପଞ୍ଚାରିତାନନ୍ତି ଯେ ଅଭନୋ ପୁଗ୍ଗଲିକାଯ ପଞ୍ଚାରଣାଯ ପଞ୍ଚାରିତା; ତେସଂ ପଞ୍ଚାରିତାନୁରୂପେନ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସଙ୍ଘଞ୍ଚସେନ ପଞ୍ଚାରିତେସୁ ପନ ପମାଣଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବମେଞ୍ଚାତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଞ୍ଚ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ମହାନାମସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ଉଯ୍ୟୁତ୍ତସେନାସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୧୧। ଅଟ୍ଠମେ – ଅବ୍ଭୁଯ୍ଯାତୋତି ଅଭିଉଯ୍ଯାତୋ; ପରସେନଂ ଅଭିମୁଖୋ ଗମିସ୍ସାମୀତି ନଗରତୋ ନିଗ୍ଗତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଉଯ୍ୟୁତ୍ତନ୍ତି କତୌଯ୍ୟୋଗଂ; ଗାମତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୪।ଦ୍ୱାଦସପୁରିସୋ ହତ୍ଥୀତି ଚତ୍ତାରୋ ଆରୋହକା ଏକେକପାଦରକ୍ଖକା ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେତି ଏୱଂ ଦ୍ୱାଦସପୁରିସୋ ହୋତି। ତିପୁରିସୋ ଅସ୍ସୋତି ଏକୋ ଆରୋହକୋ ଦ୍ୱେ ପାଦରକ୍ଖକାତି ଏୱଂ ତିପୁରିସୋ ହୋତି। ଚତୁପୁରିସୋ ରଥୋତି ଏକୋ ସାରଥି ଏକୋ ଯୋଧୋ ଦ୍ୱେ ଆଣିରକ୍ଖକାତି ଏୱଂ ଚତୁପୁରିସୋ ହୋତି। ଚତ୍ତାରୋ ପୁରିସା ସରହତ୍ଥାତି ଆୱୁଧହତ୍ଥା ଚତ୍ତାରୋ ପୁରିସାତି ଅଯଂ ପଚ୍ଛିମକୋଟିଯା ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତା ସେନା ନାମ। ଇଦିସଂ ସେନଂ ଦସ୍ସନାଯ ଗଚ୍ଛତୋ ପଦେ ପଦେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ୱିଜହିତ୍ୱାତି କେନଚି ଅନ୍ତରିତା ୱା ନିନ୍ନଂ ଓରୁଳ୍ହା ୱା ନ ଦିସ୍ସତି; ଇଧ ଠତ୍ୱା ନ ସକ୍କା ଦଟ୍ଠୁନ୍ତି ଅଞ୍ଞଂ ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ପସ୍ସତୋ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୧୫।ଏକମେକନ୍ତି ହତ୍ଥିଆଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଅଙ୍ଗେସୁ ଏକମେକଂ; ଅନ୍ତମସୋ ଏକପୁରିସାରୁଳ୍ହକହତ୍ଥିମ୍ପି ଏକମ୍ପି ସରହତ୍ଥଂ ପୁରିସଂ। ଅନୁଯ୍ୟୁତ୍ତା ନାମ ରାଜା ଉଯ୍ୟାନଂ ୱା ନଦିଂ ୱା ଗଚ୍ଛତି; ଏୱଂ ଅନୁଯ୍ୟୁତ୍ତା ହୋତି।

୩୧୬।ଆପଦାସୂତି ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିଯନ୍ତରାଯେସୁ ସତି ଏତ୍ଥ ଗତୋ ମୁଞ୍ଚିସ୍ସାମୀତି ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଞ୍ଚ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଉଯ୍ୟୁତ୍ତସେନାସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ସେନାୱାସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୧୯। ନୱମେ – ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ସୂରିଯେ ସେନାଯ ୱସତୀତି ତିଟ୍ଠତୁ ୱା ନିସୀଦତୁ ୱା ସଯତୁ ୱା ସଚେପି ଆକାସେ ଇଦ୍ଧିଯା କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତି, ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ସେନା ୱା ପଟିସେନାଯ ରୁଦ୍ଧା ହୋତୀତି ଯଥା ସଞ୍ଚାରୋ ଛିଜ୍ଜତି; ଏୱଂ ରୁଦ୍ଧା ହୋତି। ପଲିବୁଦ୍ଧୋତି ୱେରିକେନ ୱା ଇସ୍ସରେନ ୱା ରୁଦ୍ଧୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସେନାୱାସସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ଉଯ୍ୟୋଧିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୨୨। ଦସମେ – ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ଏତ୍ଥ ଯୁଜ୍ଝନ୍ତୀତି ଉଯ୍ୟୋଧିକଂ; ସମ୍ପହାରଟ୍ଠାନସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ବଲସ୍ସ ଅଗ୍ଗଂ ଜାନନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ବଲଗ୍ଗଂ; ବଲଗଣନଟ୍ଠାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ସେନାଯ ୱିଯୂହଂ ସେନାବ୍ୟୂହଂ; ସେନାନିୱେସସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ତଯୋ ହତ୍ଥୀ ପଚ୍ଛିମଂ ହତ୍ଥାନୀକନ୍ତି ଯୋ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତୋ ଦ୍ୱାଦସପୁରିସୋ ହତ୍ଥୀତି ତେନ ହତ୍ଥିନା ତଯୋ ହତ୍ଥୀ। ସେସେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ସେସଂ ଉଯ୍ୟୁତ୍ତସେନାସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ଉଯ୍ୟୋଧିକସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ଅଚେଲକୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

୬। ସୁରାପାନୱଗ୍ଗୋ

୧। ସୁରାପାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୨୬। ସୁରାପାନୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଭଦ୍ଦୱତିକାତି ଏକୋ ଗାମୋ, ସୋ ଭଦ୍ଦିକାଯ ୱତିଯା ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଏତଂ ନାମ ଲଭି। ପଥାୱିନୋତି ଅଦ୍ଧିକା। ତେଜସା ତେଜନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ତେଜସା ଆନୁଭାୱେନ ନାଗସ୍ସ ତେଜଂ। କାପୋତିକାତି କପୋତପାଦସମୱଣ୍ଣରତ୍ତୋଭାସା। ପସନ୍ନାତି ସୁରାମଣ୍ଡସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅନନୁଚ୍ଛୱିଯଂ ଭିକ୍ଖୱେ ସାଗତସ୍ସାତି ପଞ୍ଚାଭିଞ୍ଞସ୍ସ ସତୋ ମଜ୍ଜପାନଂ ନାମ ନ ଅନୁଚ୍ଛୱିଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୩୨୮।ପୁପ୍ଫାସୱୋ ନାମ ମଧୁକପୁପ୍ଫାଦୀନଂ ରସେନ କତୋ। ଫଲାସୱୋ ନାମ ମୁଦ୍ଦିକଫଲାଦୀନି ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ତେସଂ ରସେନ କତୋ। ମଧ୍ୱାସୱୋ ନାମ ମୁଦ୍ଦିକାନଂ ଜାତିରସେନ କତୋ; ମକ୍ଖିକମଧୁନାପି କରିଯତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଗୁଳାସୱୋ ନାମ ଉଚ୍ଛୁରସାଦୀହି କରିଯତି। ସୁରା ନାମ ପିଟ୍ଠକିଣ୍ଣପକ୍ଖିତ୍ତା; ନାଳିକେରାଦୀନମ୍ପି ରସେନ କତା ସୁରାତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସାଯେୱ କିଣ୍ଣପକ୍ଖିତ୍ତାଯ ମଣ୍ଡେ ଗହିତେ ମେରଯୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱଦନ୍ତି। ଅନ୍ତମସୋ କୁସଗ୍ଗେନପି ପିୱତୀତି ଏତଂ ସୁରଂ ୱା ମେରଯଂ ୱା ବୀଜତୋ ପଟ୍ଠାଯ କୁସଗ୍ଗେନ ପିୱତୋପି ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଏକେନ ପନ ପଯୋଗେନ ବହୁମ୍ପି ପିୱନ୍ତସ୍ସ ଏକା ଆପତ୍ତି। ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପିୱତୋ ପଯୋଗଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ।

୩୨୯।ଅମଜ୍ଜଞ୍ଚ ହୋତି ମଜ୍ଜୱଣ୍ଣଂ ମଜ୍ଜଗନ୍ଧଂ ମଜ୍ଜରସନ୍ତି ଲୋଣସୋୱୀରକଂ ୱା ସୁତ୍ତଂ ୱା ହୋତି। ସୂପସମ୍ପାକେତି ୱାସଗାହାପନତ୍ଥଂ ଈସକଂ ମଜ୍ଜଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସୂପଂ ପଚନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଅନାପତ୍ତି। ମଂସସମ୍ପାକେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ତେଲଂ ପନ ୱାତଭେସଜ୍ଜତ୍ଥଂ ମଜ୍ଜେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଚନ୍ତି, ତସ୍ମିମ୍ପି ଅନତିକ୍ଖିତ୍ତମଜ୍ଜେଯେୱ ଅନାପତ୍ତି, ଯଂ ପନ ଅତିକ୍ଖିତ୍ତମଜ୍ଜଂ ହୋତି, ଏତ୍ଥ ମଜ୍ଜସ୍ସ ୱଣ୍ଣଗନ୍ଧରସା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଆପତ୍ତିଯେୱ। ଅମଜ୍ଜଂ ଅରିଟ୍ଠନ୍ତି ଯୋ ଅରିଟ୍ଠୋ ମଜ୍ଜଂ ନ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅନାପତ୍ତି। ଆମଲକାଦୀନଂଯେୱ କିର ରସେନ ଅରିଟ୍ଠଂ କରୋନ୍ତି, ସୋ ମଜ୍ଜୱଣ୍ଣଗନ୍ଧରସୋଯେୱ ହୋତି, ନ ଚ ମଜ୍ଜଂ; ତଂ ସନ୍ଧାଯେତଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋ ପନ ସମ୍ଭାରପକ୍ଖିତ୍ତୋ, ସୋ ମଜ୍ଜଂ ହୋତି, ବୀଜତୋ ପଟ୍ଠାଯ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି। ୱତ୍ଥୁଅଜାନନତାଯ ଚେତ୍ଥ ଅଚିତ୍ତକତା ୱେଦିତବ୍ବା, ଅକୁସଲେନେୱ ପାତବ୍ବତାଯ ଲୋକୱଜ୍ଜତାତି।

ସୁରାପାନସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୩୦। ଦୁତିଯେ – ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକେନାତି ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଉପକଚ୍ଛକାଦିଘଟ୍ଟନଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଉତ୍ତସନ୍ତୋତି ଅତିହାସେନ କିଲମନ୍ତୋ। ଅନସ୍ସାସକୋତି ଉପଚ୍ଛିନ୍ନଅସ୍ସାସପସ୍ସାସସଞ୍ଚାରୋ ହୁତ୍ୱା। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ କାଯେନ କାଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନୀପି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଟ୍ଠାନେ ଠିତା, ତମ୍ପି ଖିଡ୍ଡାଧିପ୍ପାଯେନ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନନ୍ତି।

ଅଙ୍ଗୁଲିପତୋଦକସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ହସଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୩୫। ତତିଯେ – ଅପ୍ପକତଞ୍ଞୁନୋତି ଯଂ ଭଗୱତା ପକତଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ତଂ ନ ଜାନନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୩୬।ଉଦକେ ହସଧମ୍ମେତି ଉଦକକୀଳିକା ୱୁଚ୍ଚତି। ଉପରିଗୋପ୍ଫକେତି ଗୋପ୍ଫକାନଂ ଉପରିଭାଗପ୍ପମାଣେ। ହସାଧିପ୍ପାଯୋତି କୀଳାଧିପ୍ପାଯୋ। ନିମୁଜ୍ଜତି ୱାତିଆଦୀସୁ ନିମୁଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ ଓରୋହନ୍ତସ୍ସ ପଦୱାରେ ପଦୱାରେ ଦୁକ୍କଟଂ। ନିମୁଜ୍ଜନୁମ୍ମୁଜ୍ଜନେସୁ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ନିମୁଜ୍ଜିତ୍ୱା

ଅନ୍ତୋଉଦକେଯେଓ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥୱାରପଦୱାରେସୁ ସବ୍ବତ୍ଥ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପଲୱତୀତି ତରତି। ହତ୍ଥେହି ତରନ୍ତସ୍ସ ହତ୍ଥୱାରେ ହତ୍ଥୱାରେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପାଦେସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଯେନ ଯେନ ଅଙ୍ଗେନ ତରତି, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତୀରତୋ ୱା ରୁକ୍ଖତୋ ୱା ଉଦକେ ପତତି, ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ନାୱାଯ କୀଳତୀତି ଫିଯାରିତ୍ତାଦୀହି ନାୱଂ ପାଜେନ୍ତୋ ୱା ତୀରେ ଉସ୍ସାରେନ୍ତୋ ୱା ନାୱାଯ କୀଳତି, ଦୁକ୍କଟଂ।

ହତ୍ଥେନ ୱାତିଆଦୀସୁପି ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ଦୁକ୍କଟଂ। କେଚି ହତ୍ଥେନ ଉଦକେ ଖିତ୍ତାଯ କଥଲାଯ ପତନୁପ୍ପତନୱାରେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ ୱଦନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ହି ଏକପଯୋଗତ୍ତା ଏକମେୱ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅପିଚ ଉପରିଗୋପ୍ଫକେ ୱୁତ୍ତାନି ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନାଦୀନି ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞେନ ଯେନ କେନଚି ଆକାରେନ ଉଦକଂ ଓତରିତ୍ୱା ୱା ଅନୋତରିତ୍ୱା ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠିତଂ ଉଦକଂ ଅନ୍ତମସୋ ବିନ୍ଦୁଂ ଗହେତ୍ୱା ଖିପନକୀଳାଯପି କୀଳନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟମେୱ, ଅତ୍ଥଜୋତକଂ ପନ ଅକ୍ଖରଂ ଲିଖିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଅଯମେତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ହସଧମ୍ମସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୪। ଅନାଦରିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୪୨। ଚତୁତ୍ଥେ – କଥାଯଂ ନସ୍ସେଯ୍ଯାତି କଥଂ ଅଯଂ ଧମ୍ମୋ ତନ୍ତି ପୱେଣୀ ନସ୍ସେଯ୍ଯ। ତଂ ୱା ନ ସିକ୍ଖିତୁକାମୋତି ଯେନ ପଞ୍ଞତ୍ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ନ ସିକ୍ଖିତୁକାମୋ। ଅପଞ୍ଞତ୍ତେନାତି ସୁତ୍ତେ ୱା ଅଭିଧମ୍ମେ ୱା ଆଗତେନ।

୩୪୪।ଏୱଂଅମ୍ହାକଂ ଆଚରିଯାନଂ ଉଗ୍ଗହୋତି ଏତ୍ଥ ଗାରଯ୍ହୋ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋ ନ ଗହେତବ୍ବୋ; ପୱେଣିଯା ଆଗତୋ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋୱ ଗହେତବ୍ବୋ। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ''ଲୋକୱଜ୍ଜେ ଆଚରିଯୁଗ୍ଗହୋ ନ ୱଟ୍ଟତି, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜେ ପନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ''ସୁତ୍ତଂ ସୁତ୍ତାନୁଲୋମଞ୍ଚ ଉଗ୍ଗହିତକାନଂଯେୱ ଆଚରିଯାନଂ ଉଗ୍ଗହୋ ପମାଣଂ, ଅଜାନନ୍ତାନଂ କଥା ଅପ୍ପମାଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଂ ସବ୍ବଂ ପୱେଣିଯା ଆଗତେସମୋଧାନଂ ଗଚ୍ଛତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅନାଦରିଯସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ଭିଂସାପନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୪୫। ପଞ୍ଚମେ – ରୂପୂପହାରାଦଯୋ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ଅନାଦରିଯସଦିସାନେୱାତି।

ଭିଂସାପନସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଜୋତିସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୫୦। ଛଟ୍ଠେ – ଭଗ୍ଗାତି ଜନପଦସ୍ସ ନାମଂ। ସଂସୁମାରଗିରନ୍ତି ନଗରସ୍ସ। ଭେସକଳାୱନନ୍ତି ତନ୍ନିସ୍ସିତୱନସ୍ସ। ତଂ ପନ ମିଗାନଂ ଅଭଯତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନତ୍ତା ମିଗଦାଯୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସମାଦହିତ୍ୱାତି ଜାଲେତ୍ୱା। ପରିପାତେସୀତି ଅନୁବନ୍ଧି।

୩୫୨।ପଦୀପେପୀତି ପଦୀପୁଜ୍ଜଲନେପି। ଜୋତିକେପୀତି ପତ୍ତପଚନସେଦକମ୍ମାଦୀସୁ ଜୋତିକରଣେ। ତଥାରୂପପଚ୍ଚଯାତି ପଦୀପାଦିପଚ୍ଚଯା।

୩୫୪-୫।ସଯଂ ସମାଦହତୀତି ଏତ୍ଥ ଜୋତିଂ ସମାଦହିତୁକାମତାଯ ଅରଣିସଣ୍ଠପନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଜାଲା ନ ଉଟ୍ଠହତି, ତାୱ ସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ। ପଟିଲାତଂ ଉକ୍ଖିପତୀତି ଦଯ୍ହମାନଂ ଅଲାତଂ ପତିତଂ ଉକ୍ଖିପତି, ପୁନ ଯଥାଠାନେ ଠପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଅୱିଜ୍ଝାତଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା

ପକ୍ଖିପନ୍ତସ୍ସେୱ ଦୁକ୍କଟଂ, ୱିଲ୍ଲାତଂ ପୁନ ଜାଲାପେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟମେୱ।

୩୫୬।ତଥାରୂପପଚ୍ଚୟାତି ଠପେତ୍ୱା ପଦୀପାଦୀନି ଅଞ୍ଞେନପି ତଥାରୂପେନ ପଚ୍ଚୟେନ ସମାଦହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଆପଦାସୂତି ଦୁଟ୍ଠୱାଳମିଗଅମନୁସ୍ସେହି ଉପଦ୍ଦୱୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ସମାଦହନ୍ତସ୍ସାପି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଜୋତିସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ନହାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୬୪। ସତ୍ତମେ – ଚୁଣ୍ଣେନ ୱା ମତ୍ତିକାୟ ୱାତି ଏତ୍ଥ ଚୁଣ୍ଣମତ୍ତିକାନଂ ଅଭିସଙ୍ଖରଣକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସବ୍ବପୟୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ।

୩୬୬।ପାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ନ୍ହାୟତୀତି ଏତ୍ଥ ସୁକ୍ଖାୟ ନଦିୟା ୱାଲିକଂ ଉକ୍କିରିତ୍ୱା କତଆୱାଟକେସୁପି ନ୍ହାୟିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆପଦାସୂତି ଭମରାଦୀହି ଅନୁବଦ୍ଧସ୍ସ ଉଦକେ ନିମୁଜ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ନହାନସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୬୮-୯। ଅଟ୍ଠମେ – ନୱଂ ପନ ଭିକ୍ଖୁନା ଚୀୱରଲାଭେନାତି ଏତ୍ଥ ଅଲଭୀତି ଲଭୋ; ଲଭୋୟେୱ ଲାଭୋ। କିଂ ଅଲଭି? ଚୀୱରଂ। କୀଦିସଂ? ନୱଂ। ଇତି ''ନୱଚୀୱରଲାଭେନା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅନୁନାସିକଲୋପଂ ଅକତ୍ୱା ''ନୱଚୀୱରଲାଭେନା''ତି ୱୁତ୍ତଂ; ପଟିଲଦ୍ଧନୱଚୀୱରେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ମଜ୍ଝେ ଠିତପଦଦ୍ୱୟେ ପନାତି ନିପାତୋ। ଭିକ୍ଖୁନାତି ୟେନ ଲଦ୍ଧଂ ତସ୍ସ ନିଦସ୍ସନଂ। ପଦଭାଜନେ ପନ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଅନାଦିୟିତ୍ୱା ୟଂ ଲଦ୍ଧଂ ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଚୀୱରଂ ନାମ ଛନ୍ନଂ ଚୀୱରାନ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଚୀୱରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୟଂ ନିୱାସେତୁଂ ୱା ପାରୁପିତୁଂ ୱା ସକ୍କା ହୋତି, ତଦେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତେନେୱ ''ୱିକପ୍ପନୁପଗପଚ୍ଛିମ''ନ୍ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ। କଂସନୀଲନ୍ତି ଚମ୍ମକାରନୀଲଂ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ''ଅୟୋମଲଂ ଲୋହମଲଂ ଏତଂ କଂସନୀଲଂ ନାମା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପଲାସନୀଲନ୍ତି ୟୋ କୋଚି ନୀଲୱଣ୍ଣୋ ପଣ୍ଣରସୋ। ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣଂ ଆଦାତବ୍ବନ୍ତି ଏତଂ କପ୍ପବିନ୍ଦୁଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ; ନ ନୀଲାଦୀହି ସକଲଚୀୱରସ୍ସ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣଂ। ତଞ୍ଚ ପନ କପ୍ପଂ ଆଦିୟନ୍ତେନ ଚୀୱରଂ ରଜିତ୍ୱା ଚତୂସୁ ୱା କୋଣେସୁ ତୀସୁ ୱା ଦ୍ୱୀସୁ ୱା ଏକସ୍ମିଂ ୱା କୋଣେ ମୋରସ୍ସ ଅକ୍ଖିମଣ୍ଡଲମତ୍ତଂ ୱା ମଙ୍କୁଲପିଟ୍ଠିମତ୍ତଂ ୱା ଆଦାତବ୍ବଂ। ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ''ପଭେ ୱା ଗଣ୍ଠିୟଂ ୱା ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନ ''ୱଟ୍ଟତିୟେୱା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପାଳିକପ୍ପକଣ୍ଣିକକପ୍ପାଦୟୋ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ପଟିସିଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ଠପେତ୍ୱା ଏକଂ ୱଟ୍ଟବିନ୍ଦୁଂ ଅଞ୍ଞେନ କେନଚିପି ୱିକାରେନ କପ୍ପୋ ନ କାତବ୍ବୋ।

୩୭୧।ଅଗ୍ଗଳେତିଆଦୀସୁ ଏତାନି ଅଗ୍ଗଳାଦୀନି କପ୍ପକତଚୀୱରେ ପଚ୍ଛା ଆରୋପେତ୍ୱା କପ୍ପକରଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ; କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁବ୍ବଣ୍ଣକରଣସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ୱିକପ୍ପନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୭୪। ନୱମେ – ତସ୍ସ ୱା ଅଦିନ୍ନନ୍ତି ଚୀୱରସାମିକସ୍ସ ''ପରିଭୁଞ୍ଜ ୱା ୱିସ୍ସଜ୍ଜେହି ୱା ୟଥାପଚ୍ଚୟଂ ୱା କରୋହୀ''ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ଅଦିନ୍ନଂ। ତସ୍ସ ୱା ଅୱିସ୍ସସନ୍ତୋତି ୟେନ ୱିନୟକମ୍ମଂ କତଂ, ତସ୍ସ ଅୱିସ୍ସାସେନ ୱା। ତେନ ପନ ଦିନ୍ନଂ ୱା ତସ୍ସ ୱିସ୍ସାସେନ ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ତିଂସକୱଣ୍ଣନାୟଂ ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱାତି। କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ୱିକପ୍ପନସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ଚୀୱରାପନିଧାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୭୭-୮୧। ଦସମେ – ଅପନିଧେନ୍ତୀତି ଅପନେତ୍ୱା ନିଧେନ୍ତି। ହସାପେକ୍ଖୋତି ହସାଧିପ୍ପାଯୋ। ଅଞ୍ଞଂ ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ପାଳିଯା ଅନାଗତଂ ପତ୍ତତ୍ଥୱିକାଦିଂ। ଧମ୍ମିଂ କଥଂ କତ୍ୱାତି ''ସମଣେନ ନାମ ଅନିହିତପରିକ୍ଖାରେନ ଭୱିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ଏୱଂ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେତ୍ୱା ଦସ୍ସାମୀତି ନିକ୍ଖିପତୋ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଚୀୱରାପନିଧାନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ସୁରାପାନୱଗ୍ଗୋ ଛଟ୍ଠୋ।

୭। ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗୋ

୧। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚପାଣସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୮୨। ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଇସ୍ସାସୋ ହୋତୀତି ଗିହିକାଲେ ଧନୁଗ୍ଗହାଚରିଯୋ ହୋତି। ଜୀୱିତା ୱୋରୋପିତାତି ଜୀୱିତା ୱିଯୋଜିତା।

ସିକ୍ଖାପଦେପି ୱୋରୋପେଯ୍ୟାତି ୱିଯୋଜେଯ୍ୟ। ଯସ୍ମା ପନ ୱୋହାରମତ୍ତମେୱେତଂ; ନ ହେତ୍ଥ କିଞ୍ଚି ୱିଯୋଜିତେ ସୀସାଲଙ୍କାରେ ସୀସଂ ୱିଯ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପିତେ ପାଣେପି ଜୀୱିତଂ ନାମ ୱିସୁଂ ତିଟ୍ଠତି, ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଅନ୍ତରଧାନମେୱ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ତମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ପଦଭାଜନେ ''ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପଚ୍ଛିନ୍ଦତୀ''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଇମସ୍ମିଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦେ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋୟେୱ ''ପାଣୋ''ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତଂ ଖୁଦ୍ଦକମ୍ପି ମହନ୍ତମ୍ପି ମାରେନ୍ତସ୍ସ ଆପତ୍ତିନାନାକରଣଂ ନତ୍ଥି। ମହନ୍ତେ ପନ ଉପକ୍କମମହନ୍ତତ୍ତା ଅକୁସଲମହତ୍ତଂ ହୋତି। ପାଣେ ପାଣସଞ୍ଞୀତି ଅନ୍ତମସୋ ମଞ୍ଚପୀଠଂ ସୋଧେନ୍ତୋ ମଙ୍ଗୁଲବୀଜକେପି ପାଣସଞ୍ଞୀ ନିକ୍କାରୁଣିକତାଯ ତଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତୋ ଅପନେତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ତସ୍ମା ଏୱରୂପେସୁ ଠାନେସୁ କାରୁଞ୍ଞଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅପ୍ପମତ୍ତେନ ୱତ୍ତଂ କାତବ୍ବଂ। ସେସଂ ମନୁସ୍ସୱିଗ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ସଞ୍ଚିଚ୍ଚପାଣସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ସପ୍ପାଣକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୮୭। ଦୁତିଯେ – ସପ୍ପାଣକନ୍ତି ଯେ ପାଣକା ପରିଭୋଗେନ ମରନ୍ତି, ତେହି ପାଣକେହି ସପ୍ପାଣକଂ, ତାଦିସଞ୍ହି ଜାନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ପତ୍ତପୂରମ୍ପି ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକପଯୋଗେନ ପିୱତୋ ଏକା ଆପତ୍ତି। ତାଦିସେନ ଉଦକେନ ସାମିସଂ ପତ୍ତଂ ଆୱିଞ୍ଛିତ୍ୱା ଧୋୱତୋପି ତାଦିସେ ଉଦକେ ଉଣ୍ହଯାଗୁପତ୍ତଂ ନିବ୍ବାପଯତୋପି ତଂ ଉଦକଂ ହତ୍ଥେନ ୱା ଉଳୁଙ୍କେନ ୱା ଗହେତ୍ୱା ନ୍ହାଯତୋପି ପଯୋଗେ ପଯୋଗେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଉଦକସୋଣ୍ଡିଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ପୱିସିତ୍ୱା ବହିନିକ୍ଖମନତ୍ଥାଯ ୱୀଚିଂ ଉଟ୍ଠାପଯତୋପି। ସୋଣ୍ଡିଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣିଂ ୱା ସୋଧେନ୍ତେହି ତତୋ ଗହିତୌଦକଂ ଉଦକେୟେୱ ଆସିଞ୍ଚିତବ୍ବଂ। ସମୀପମ୍ହି ଉଦକେ ଅସତି କପ୍ପିଯୌଦକସ୍ସ ଅଟ୍ଠ ୱା ଦସ ୱା ଘଟେ ଉଦକସଣ୍ଠାନକପ୍ପଦେସେ ଆସିଞ୍ଚିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଆସିଞ୍ଚିତବ୍ବଂ। ''ପୱଟ୍ଟିତ୍ୱା ଉଦକେ ପତିସ୍ସତୀ''ତି ଉଣ୍ହପାସାଣେ ଉଦକଂ ନାସିଞ୍ଚିତବ୍ବଂ। କପ୍ପିଯୌଦକେନ ପନ ପାସାଣଂ ନିବ୍ବାପେତ୍ୱା ଆସିଞ୍ଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ,

ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପଟଙ୍ଗପାଣକାନଂ ପତନଂ ଞତ୍ୱାପି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତତାଯ ଦୀପଜାଲନେ ୱିଯ ସପ୍ପାଣକଭାୱଂ ଞତ୍ୱାପି ଉଦକସଞ୍ଞାଯ ପରିଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବତୋ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜତା ୱେଦିତବ୍ବାତି।

ସପ୍ପାଣକସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ଉକ୍କୋଟନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୯୨ । ତତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ଉକ୍କୋଟେନ୍ତୀତି ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ଅକତଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତିଆଦୀନି ୱଦନ୍ତା ଉଚ୍ଚାଲେନ୍ତି; ଯଥାପତିଟ୍ଠିତଭାୱେନ ପତିଟ୍ଠାତୁଂ ନ ଦେନ୍ତି।

୩୯୩।ଯଥାଧମ୍ମନ୍ତି ଯୋ ଯସ୍ସ ଅଧିକରଣସ୍ସ ୱୂପସମନାଯ ଧମ୍ମୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତେନେୱ ଧମ୍ମେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ନିହତାଧିକରଣନ୍ତି ନିହତଂ ଅଧିକରଣଂ; ସତ୍ଥାରା ୱୁତ୍ତଧମ୍ମେନେୱ ୱୂପସମିତଂ ଅଧିକରଣନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୩୯୫।ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀତି ଯେନ କମ୍ମେନ ତଂ ଅଧିକରଣଂ ୱୂପସମିତଂ, ତଞ୍ଚେ ଧମ୍ମକମ୍ମଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକମ୍ମେ ଅଯମ୍ପି ଧମ୍ମକମ୍ମସଞ୍ଞୀ ହୁତ୍ୱା ଯଦି ଉକ୍କୋଟେତି, ପାଚିତ୍ତିଯଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେନ ନଯେନ ସେସପଦାନିପି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ‘‘ଇମେସଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅଧିକରଣାନଂ କତି ଉକ୍କୋଟନା’’ତିଆଦିନା ନଯେନ ପରିୱାରେ ୱୁତ୍ତୋ। ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ତଂ ସବ୍ବଂ ଆହରିତ୍ୱା ତସ୍ସେୱତ୍ଥୋ ୱଣ୍ଣିତୋ। ମଯଂ ପନ ତଂ ତତ୍ଥେୱ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ। ଇଧ ଆହରିତ୍ୱା ୱଣ୍ଣିଯମାନେ ହି ସୁଟ୍ଠୁତରଂ ସମ୍ମୋହୋ ଭୱେଯ୍ଯାତି ନ ୱଣ୍ଣଯିମ୍ହା। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଉକ୍କୋଟନସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୪ । ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୩୯୯ । ଚତୁତ୍ଥେ – ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲା ନାମ ଆପତ୍ତୀତି ଏତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରୱସେନ ଦସ୍ସିତାନି, ସଙ୍ଘାଦିସେସାପତ୍ତି ପନ ଅଧିପ୍ପେତା, ତଂ ଛାଦେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେତି ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେ। ସଚେପି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ଆରୋଚେତି, ନ ରକ୍ଖତି; ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେଯେୱ ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସଚେ ପନ ଏୱଂ ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥମେୱ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ସୋପି ଅଞ୍ଞସ୍ସାତି ଏତେନୁପାଯେନ ସମଣସତମ୍ପି ସମଣସହସ୍ସମ୍ପି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତିଯେୱ ତାୱ, ଯାୱ କୋଟି ନ ଛିଜ୍ଜତି। କଦା ପନ କୋଟି ଛିଜ୍ଜତୀତି? ମହାସୁମତ୍ଥେରୋ ତାୱ ୱଦତି – ‘‘ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ଏକସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ସୋ ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ତସ୍ସେୱ ଆରୋଚେତି; ଏୱଂ କୋଟି ଛିଜ୍ଜତୀ’’ତି। ମହାପଦୁମତ୍ଥେରୋ ପନାହ – ‘‘ଅଯଞ୍ହି ୱତ୍ଥୁପୁଗ୍ଗଲୋଯେୱ। ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ ପନ ଏକସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଆରୋଚେତି, ଅଯଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଆରୋଚେତି, ସୋ ପଟିନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଯେନସ୍ସ ଆରୋଚିତଂ, ତସ୍ସେୱ ଆରୋଚେତି; ଏୱଂ ତତିଯେନ ପୁଗ୍ଗଲେନ ଦୁତିଯସ୍ସ ଆରୋଚିତେ କୋଟି ଛିନ୍ନା ହୋତୀ’’ତି।

୪୦୦।ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ଆପତ୍ତିନ୍ତି ଅୱସେସେ ପଞ୍ଚାପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧେ। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱା ଅଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ ୱା ଅଜ୍ଝାଚାରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠି ଚ କାଯସଂସଗ୍ଗୋ ଚାତି ଅଯଂ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଅଜ୍ଝାଚାରୋ ନାମ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି। ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ , ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫ । ଊନୱୀସତିୱସ୍ସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୦୨ । ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦେ – ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଦୁକ୍ଖା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅକ୍ଖରାନି ଲିଖନ୍ତସ୍ସ ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଦୁକ୍ଖା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ଚିନ୍ତେସୁଂ। ଉରସ୍ସ ଦୁକ୍ଖୋତି ଗଣନଂ ସିକ୍ଖନ୍ତେନ ବହୁଂ ଚିନ୍ତେତବ୍ବଂ ହୋତି, ତେନସ୍ସ ଉରୋ ଦୁକ୍ଖୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ମଞ୍ଞିଂସୁ। ଅକ୍ଖୀନି ଦୁକ୍ଖା ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ରୂପସୁତ୍ତଂ ସିକ୍ଖନ୍ତେନ କହାପଣା ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ପସ୍ସିତବ୍ବା ହୋନ୍ତି, ତେନସ୍ସ ଅକ୍ଖୀନି ଦୁକ୍ଖାନି ଭୱିସ୍ସନ୍ତୀତି ମଞ୍ଞିଂସୁ। ଡଂସାଦୀସୁ ଡଂସାତି ପିଙ୍ଗଲମକ୍ଖିକାଯୋ। ଦୁକ୍ଖାନନ୍ତି ଦୁକ୍ଖମାନଂ। ତିବ୍ବାନନ୍ତି ବହଲାନଂ। ଖରାନନ୍ତି ତିଖିଣାନଂ। କଟୁକାନନ୍ତି ଫରୁସାନଂ; ଅମନାପତାଯ ୱା କଟୁକରସସଦିସାନଂ। ଅସାତାନନ୍ତି ଅମଧୁରାନଂ। ପାଣହରାନନ୍ତି ଜୀୱିତହରାନଂ।

୪୦୪।ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନତୀତି ନୱଂ ସୀମଂ ବନ୍ଧତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନେପି ଦୁକ୍କଟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସୋତି

ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସୋ; ଗବ୍ଭୱୀସୋପି ହି ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ଯଥାହ –

''ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଆଯସ୍ମା କୁମାରକସ୍ସପୋ ଗବ୍ଭୱୀସୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ଆଯସ୍ମତୋ କୁମାରକସ୍ସପସ୍ସ ଏତଦହୋସି – 'ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ନ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋତି। ଅହଞ୍ଚମ୍ହି ଗବ୍ଭୱୀସୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ। ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନୁଖୋମ୍ହି, ନନୁ ଖୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ'ତି। ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଯଂ ଭିକ୍ଖୱେ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଠମଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ପଠମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପାତୁଭୂତଂ ତଦୁପାଦାଯ ସାୱସ୍ସ ଜାତି। ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଗବ୍ଭୱୀସଂ ଉପସମ୍ପାଦେତୁ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୧୨୪)।

ତତ୍ଥ ଯୋ ଦ୍ୱାଦସମାସେ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ୱସିତ୍ୱା ମହାପୱାରଣାଯ ଜାତୋ, ସୋ ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ଏକୂନୱୀସତିମେ ୱସ୍ସେ ମହାପୱାରଣା, ତଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ପାଟିପଦେ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ। ଏତେନୁପାଯେନ ହାଯନୱଡ୍ଢନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ପୋରାଣକତ୍ଥେରା ପନ ଏକୂନୱୀସତିୱସ୍ସଂ ସାମଣେରଂ ନିକ୍ଖମନୀଯପୁଣ୍ଣମାସିଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପାଟିପଦଦିୱସେ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି, ତଂ କସ୍ମାତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ଏକସ୍ମିଂ ୱସ୍ସେ ଛ ଚାତୁଦ୍ଦସିକୌପୋସଥା ହୋନ୍ତି। ଇତି ୱୀସତିଯା ୱସ୍ସେସୁ ଚତ୍ତାରୋ ମାସା ପରିହାଯନ୍ତି। ରାଜାନୋ ତତିଯେ ତତିଯେ ୱସ୍ସେ ୱସ୍ସଂ ଉକ୍କଡ୍ଢନ୍ତି। ଇତି ଅଟ୍ଠାରସସୁ ୱସ୍ସେସୁ ଛ ମାସା ୱଡ୍ଢନ୍ତି, ତତୋ ଉପୋସଥୱସେନ ପରିହୀନେ ଚତ୍ତାରୋ ମାସେ ଅପନେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ମାସା ଅୱସେସା ହୋନ୍ତି, ତେ ଦ୍ୱେ ମାସେ ଗହେତ୍ୱା ୱୀସତିୱସ୍ସାନି ପରିପୁଣ୍ଣାନି ହୋନ୍ତୀତି ନିକ୍କଙ୍ଖା ହୁତ୍ୱା ନିକ୍ଖମନୀଯପୁଣ୍ଣମାସିଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ପାଟିପଦେ ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ପନ ଯୋ ପୱାରେତ୍ୱା ୱୀସତିୱସ୍ସୋ ଭୱିସ୍ସତି, ତଂ ସନ୍ଧାଯ ''ଏକୂନୱୀସତିୱସ୍ସ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମା ଯୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିସ୍ମିଂ ଦ୍ୱାଦସମାସେ ୱସି, ସୋ ଏକୱୀସତିୱସ୍ସୋ ହୋତି। ଯୋ ସତ୍ତମାସେ ୱସି, ସୋ ସତ୍ତମାସାଧିକୱୀସତିୱସ୍ସୋ। ଛମାସଜାତୋ ପନ ନ ଜୀୱତି।

୪୦୬।ଅନାପତ୍ତି ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସସଞ୍ଞୀତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି, ପୁଗ୍ଗଲୋ ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋୱ ହୋତି। ସଚେ ପନ ସୋ ଦସୱସ୍ସଚ୍ଚଯେନ ଅଞ୍ଞଂ ଉପସମ୍ପାଦେତି, ତଞ୍ଚେ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଗଣୋ ପୂରତି, ସୂପସମ୍ପନ୍ନୋ। ସୋପି ଚ ଯାୱ ନ ଜାନାତି, ତାୱସ୍ସ ନେୱ ସଗ୍ଗନ୍ତରାଯୋ ନ ମୋକ୍ଖନ୍ତରାଯୋ, ଞତ୍ୱା ପନ ପୁନ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜିତବ୍ବଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ,

ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଊନୱୀସତିୱସ୍ସସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୦୭। ଛଟ୍ଠେ – ପଟିଯାଲୋକନ୍ତି ସୂରିଯାଲୋକସ୍ସ ପଟିମୁଖଂ; ପଚ୍ଛିମଦିସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। କମ୍ମିଯାତି ସୁଙ୍କଟ୍ଠାନେ କମ୍ମିକା।

୪୦୯।ରାଜାନଂ ୱା ଥେଯ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ରାଜାନଂ ୱା ଥେନେତ୍ୱା ୱଞ୍ଚେତ୍ୱା ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତକଂ କିଞ୍ଚି ଗହେତ୍ୱା ଇଦାନି ନ ତସ୍ସ ଦସ୍ସାମାତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି।

୪୧୧।ୱିସଙ୍କେତେନାତି କାଲୱିସଙ୍କେତେନ ଦିୱସୱିସଙ୍କେତେନ ଚ ଗଚ୍ଛତୋ ଅନାପତ୍ତି। ମଗ୍ଗୱିସଙ୍କେତେନ ପନ ଅଟୱିୱିସଙ୍କେତେନ ୱା ଆପତ୍ତିଯେୱ। ସେସମେତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିୱଗ୍ଗେ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ। ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଥେଯ୍ୟସତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୧୨। ସତ୍ତମେ – ପଧୂପେନ୍ତୋ ନିସୀଦୀତି ପଜ୍ଝାଯନ୍ତୋ ଅତ୍ତାନଂଯେୱ ପରିଭାସନ୍ତୋ ନିସୀଦି। ନାଯ୍ୟୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ମଂ ନିପ୍ପାତେସୀତି ଅଯ୍ୟୋ ଅଯଂ ଭିକ୍ଖୁ ମଂ ନ ନିକ୍ଖାମେସି; ନ ମଂ ଗହେତ୍ୱା ଅଗମାସୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସଦ୍ଧିଂ ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ସଂୱିଧାନସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ଅରିଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୧୭। ଅଟ୍ଠମେ – ଗଦ୍ଧେ ବାଧୟିଂସୂତି ଗଦ୍ଧବାଧିନୋ; ଗଦ୍ଧବାଧିନୋ ପୁବ୍ବପୁରିସା ଅସ୍ସାତି ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବୋ, ତସ୍ସ ଗଦ୍ଧବାଧିପୁବ୍ବସ୍ସ ଗିଜ୍ଝଘାତକକୁଲପ୍ପସୁତସ୍ସାତି ଅତ୍ଥୋ।

ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖାନଂ ଅନ୍ତରାୟଂ କରୋନ୍ତୀତି ଅନ୍ତରାୟିକା। ତେ କମ୍ମକିଲେସୱିପାକୌପୱାଦଆଣାୱୀତିକ୍କମୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧା। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚାନନ୍ତରିୟକମ୍ମା କମ୍ମନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ତଥା ଭିକ୍ଖୁନୀଦୂସକକମ୍ମଂ, ତଂ ପନ ମୋକ୍ଖସ୍ସେୱ ଅନ୍ତରାୟଂ କରୋତି, ନ ସଗ୍ଗସ୍ସ। ନିୟତମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଧମ୍ମା କିଲେସନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ପଣ୍ଡକତିରଚ୍ଛାନଗତୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକାନଂ ପଟିସନ୍ଧିଧମ୍ମା ୱିପାକନ୍ତରାୟିକା ନାମ। ଅରିୟୂପୱାଦା ଉପୱାଦନ୍ତରାୟିକା ନାମ, ତେ ପନ ଯାୱ ଅରିୟେ ନ ଖମାପେନ୍ତି ତାୱଦେୱ, ନ ତତୋ ପରଂ। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପନ୍ନା ଆପତ୍ତିୟୋ ଆଣାୱୀତିକ୍କମନ୍ତରାୟିକା ନାମ, ତାପି ଯାୱ ଭିକ୍ଖୁଭାୱଂ ୱା ପଟିଜାନାତି, ନ ୱୁଟ୍ଠାତି ୱା ନ ଦେସେତି ୱା ତାୱଦେୱ, ନ ତତୋ ପରଂ।

ତତ୍ରାୟଂ ଭିକ୍ଖୁ ବହୁସ୍ସୁତୋ ଧମ୍ମକଥିକୋ ସେସନ୍ତରାୟିକେ ଜାନାତି, ୱିନୟେ ପନ ଅକୋୱିଦତ୍ତା ପଣ୍ଣତ୍ତିୱୀତିକ୍କମନ୍ତରାୟିକେ ନ ଜାନାତି, ତସ୍ମା ରହୋଗତୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି – ‘‘ଇମେ ଆଗାରିକା ପଞ୍ଚ କାମଗୁଣେ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତା ସୋତାପନ୍ନାପି ସକଦାଗାମିନୋପି ଅନାଗାମିନୋପି ହୋନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂପି ମନାପିକାନି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟାନି ରୂପାନି ପସ୍ସନ୍ତି…ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟେ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଫୁସନ୍ତି, ମୁଦୁକାନି ଅତ୍ଥରଣପାୱୁରଣାଦୀନି ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ଏତଂ ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା ଇତ୍ଥିରୂପା…ପେ… ଇତ୍ଥିଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଏୱ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ଏତେପି ୱଟ୍ଟନ୍ତୀ’’ତି। ଏୱଂ ରସେନ ରସଂ ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱା ସଚ୍ଛନ୍ଦରାଗପରିଭୋଗଞ୍ଚ ନିଚ୍ଛନ୍ଦରାଗପରିଭୋଗଞ୍ଚ ଏକଂ କତ୍ୱା ଥୂଲୱାକେହି ସଦ୍ଧିଂ ଅତିସୁଖୁମସୁତ୍ତଂ ଘଟେନ୍ତୋ ୱିୟ ସାସପେନ ସଦ୍ଧିଂ ସିନେରୁଂ ଉପସଂହରନ୍ତୋ ୱିୟ ପାପକଂ ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ‘‘କିଂ ଭଗୱତା ମହାସମୁଦ୍ଦଂ ବନ୍ଧନ୍ତେନ ୱିୟ ମହତା ଉସ୍ସାହେନ ପଠମପାରାଜିକଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥ ଦୋସୋ’’ତି ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ପଟିୱିରୁଜ୍ଝନ୍ତୋ ଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଆସଂ ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଜିନସ୍ସ ଆଣାଚକ୍କେ ପହାରମଦାସି। ତେନାହ – ‘‘ତଥାହଂ ଭଗୱତା ଧମ୍ମଂ ଦେସିତଂ ଆଜାନାମୀ’’ତିଆଦି।

ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମାତିଆଦିମ୍ହି ଅଟ୍ଠିକଙ୍କଲୂପମା ଅପ୍ପସ୍ସାଦଟ୍ଠେନ। ମଂସପେସୂପମା ବହୁସାଧାରଣଟ୍ଠେନ। ତିଣୁକ୍କୂପମା ଅନୁଦହନଟ୍ଠେନ। ଅଙ୍ଗାରକାସୂପମା ମହାଭିତାପନଟ୍ଠେନ। ସୁପିନକୂପମା ଇତ୍ତରପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଟ୍ଠେନ। ଯାଚିତକୂପମା ତାୱକାଲିକଟ୍ଠେନ। ରୁକ୍ଖଫଲୂପମା ସବ୍ବଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗପଲିଭଞ୍ଜନଟ୍ଠେନ। ଅସିସୂନୂପମା ଅଧିକୁଟ୍ଟନଟ୍ଠେନ। ସତ୍ତିସୂଲୂପମା ୱିନିୱିଜ୍ଝନଟ୍ଠେନ। ସପ୍ପସିରୂପମା ସାସଙ୍କସପ୍ପଟିଭୟଟ୍ଠେନାତି ଅୟମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ପପଞ୍ଚସୂଦନିୟଂ ମଜ୍ଝିମଟ୍ଠକଥାୟଂ (ମ। ନି। ୧।୨୩୪ ଆଦୟୋ; ୨।୪୨ ଆଦୟୋ) ଗହେତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ବ୍ୟାଖୋତି ଏୱଂ ୱିୟ ଖୋ। ସେସମେତ୍ଥ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱ।

ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅକିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅରିଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ଉକ୍ଖିତ୍ତସମ୍ଭୋଗସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୨୪-୫। ନୱମେ – ଅକଟାନୁଧମ୍ମେନାତି ଅନୁଧମ୍ମୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଆପତ୍ତିୟା ଅଦସ୍ସନେ ୱା ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ୱା ପାପିକାୟ ଦିଟ୍ଠିୟା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ୱା ଧମ୍ମେନ ୱିନୟେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତକସ୍ସ ଅନୁଲୋମୱତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା କତା ଓସାରଣା; ସୋ ଓସାରଣସଙ୍ଖାତୋ ଅନୁଧମ୍ମୋ ଯସ୍ସ ନ କତୋ, ଅୟଂ ଅକଟାନୁଧମ୍ମୋ ନାମ, ତାଦିସେନ ସଦ୍ଧିନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତେନେୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଅକଟାନୁଧମ୍ମୋ ନାମ ଉକ୍ଖିତ୍ତୋ ଅନୋସାରିତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଦେତି ୱା ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ୱାତି ଏକପୟୋଗେନ ବହୁମ୍ପି ଦଦତୋ ୱା ଗଣ୍ହତୋ ୱା ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ ଚ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଚ ପୟୋଗଗଣନାୟ ପାଚିତ୍ତିୟାନି । ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଉକ୍ଖିତ୍ତସମ୍ଭୋଗସିକ୍ଖାପଦଂ ନଵମଂ।

୧୦। କଣ୍ଟକସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୪୨୮। ଦସମେ – ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଉପ୍ପନ୍ନନ୍ତି ଅରିଟ୍ଠସ୍ସ ଵିଯ ଏତସ୍ସାପି ଅଯୋନିସୋ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଂ। ନାସେତୂତି ଏତ୍ଥ ତିଵିଧା ନାସନା – ସଂଵାସନାସନା, ଲିଙ୍ଗନାସନା, ଦଣ୍ଡକମ୍ମନାସନାତି। ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନାଦୀସୁ ଉକ୍ଖେପନା ସଂଵାସନାସନା ନାମ। ''ଦୂସକୋ ନାସେତବ୍ବୋ (ପାରା। ୬୬) ମେତ୍ତିଯଂ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନାସେଥା''ତି (ପାରା। ୩୮୪) ଅଯଂ ଲିଙ୍ଗନାସନା ନାମ। ''ଅଜ୍ଜତଗ୍ଗେ ତେ ଆଵୁସୋ ସମଣୁଦ୍ଦେସ ନ ଚେଵ ସୋ ଭଗଵା ସତ୍ଥା ଅପଦିସିତବ୍ବୋ''ତି ଅଯଂ ଦଣ୍ଡକମ୍ମନାସନା ନାମ। ଅଯଂ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତା। ତେନାହ – ''ଏଵଞ୍ଚ ପନ ଭିକ୍ଖଵେ ନାସେତବ୍ବୋ…ପେ… ଵିନସ୍ସା''ତି। ତତ୍ଥ ଚରାତି ଗଚ୍ଛ। ପିରେତି ପର ଅମାମକ। ଵିନସ୍ସାତି ନସ୍ସ; ଯତ୍ଥ ତେ ନ ପସ୍ସାମ, ତତ୍ଥ ଗଚ୍ଛାତି।

୪୨୯।ଉପଲାପେଯ୍ଯାତି ସଙ୍ଗଣ୍ହେଯ୍ଯ। ଉପଟ୍ଠାପେଯ୍ଯାତି ତେନ ଅତ୍ତନୋ ଉପଟ୍ଠାନଂ କାରାପେଯ୍ଯ। ସେସଂ ଅରିଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ଵେଦିତବ୍ବଂ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

କଣ୍ଟକସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ଵଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ସପ୍ପାଣକଵଗ୍ଗୋ ସତ୍ତମୋ।

୮। ସହଧମ୍ମିକଵଗ୍ଗୋ

୧। ସହଧମ୍ମିକସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୪୩୪। ସହଧମ୍ମିକଵଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଏତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେତି ଏତସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଯଂ ଵୁତ୍ତଂ, ତଂ ନ ତାଵ ସିକ୍ଖିସ୍ସାମି। ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପନ ଵାଚାଯ ଵାଚାଯ ଆପତ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବା। ସିକ୍ଖମାନେନ ଭିକ୍ଖଵେ ଭିକ୍ଖୁନାତି ଓଵାଦଂ ସିରସା ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ଵା ସିକ୍ଖିତୁକାମେନେଵ ହୁତ୍ଵା ଆଜାନିତବ୍ବଞ୍ଚେଵ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଞ୍ଚ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବଞ୍ଚ। ସେସମେତ୍ଥ ଦୁବ୍ବଚସିକ୍ଖାପଦେ ଵୁତ୍ତନଯେନେଵ ପଦତ୍ଥତୋ ଵେଦିତବ୍ବଂ। ଵିନିଚ୍ଛଯତୋ ଉତ୍ତାନମେଵ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଵଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖଵେଦନନ୍ତି।

ସହଧମ୍ମିକସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଵିଲେଖନସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୪୩୮। ଦୁତିଯେ – ଵିନଯକଥଂ କଥେତୀତି ଵିନଯକଥା ନାମ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିସଂଵରପହାନପଟିସଂଯୁତ୍ତକଥା, ତଂ କଥେତି। ଵିନଯସ୍ସ ଵଣ୍ଣଂ ଭାସତୀତି ଵିନଯସ୍ସ ଵଣ୍ଣୋ ନାମ ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ସତ୍ତନ୍ନମ୍ପି ଆପତ୍ତିକ୍ଖନ୍ଧାନଂ ଵସେନ ମାତିକଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ପଦଭାଜନେନ ଵଣ୍ଣନା, ତଂ ଭାସତି। ଵିନଯପରିଯତ୍ତିଯା ଵଣ୍ଣଂ ଭାସତୀତି ଵିନଯଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତାନଂ ଵିନଯପରିଯତ୍ତିମୂଲକଂ ଵଣ୍ଣଂ ଗୁଣଂ ଆନିସଂସଂ ଭାସତି। ଵିନଯଧରୋ ହି ଵିନଯପରିଯତ୍ତିମୂଲକେ ପଞ୍ଚାନିସଂସେ ଛାନିସଂସେ ସତ୍ତାନିସଂସେ ଅଟ୍ଠାନିସଂସେ ନଵାନିସଂସେ ଦସାନିସଂସେ ଏକାଦସାନିସଂସେ ଚ ଲଭତି ତେ ସବ୍ବେ ଭାସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କତମେ ପଞ୍ଚାନିସଂସେ ଲଭତୀତି? ଅତ୍ତନୋ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧସୁଗୁତ୍ତିଆଦିକେ । ଵୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ –

''ପଞ୍ଚିମେ, ଭିକ୍ଖଵେ, ଆନିସଂସା ଵିନଯଧରେ ପୁଗ୍ଗଲେ – ଅତ୍ତନୋ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧୋ ସୁଗୁତ୍ତୋ ହୋତି ସୁରକ୍ଖିତୋ, କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତାନଂ ପଟିସରଣଂ ହୋତି, ଵିସାରଦୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଵୋହରତି, ପଚ୍ଚତ୍ଥିକେ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯା ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି (ପରି। ୩୨୫)।

କଥମସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧୋ ସୁଗୁତ୍ତୋ ହୋତି ସୁରକ୍ଖିତୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଛହାକାରେହି ଆପଜ୍ଜତି – ଅଲଜ୍ଜିତା, ଅଞ୍ଞାଣତା, କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତା, ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତା, କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତା, ସତିସମ୍ମୋସାତି।

କଥଂ ଅଲଜ୍ଜିତାଯ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି? ଅକପ୍ପିଯଭାଵଂ ଜାନନ୍ତୋଯେଵ ମଦ୍ଦିତ୍ଵା ଵୀତିକ୍କମଂ କରୋତି। ଵୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ –

‘‘ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତିଂ ପରିଗୂହତି;

ଅଗତିଗମନଞ୍ଚ ଗଚ୍ଛତି, ଏଦିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଲଜ୍ଜିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ପରି। ୩୫୯);

କଥଂ ଅଞ୍ଞାଣତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ଅଞ୍ଞାଣପୁଗ୍ଗଲୋ ହି ମନ୍ଦୋ ମୋମୂହୋ କତ୍ତବ୍ବାକତ୍ତବ୍ବଂ ଅଜାନନ୍ତୋ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ କରୋତି, କତ୍ତବ୍ବଂ ୱିରାଧେତି; ଏୱଂ ଅଞ୍ଞାଣତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ନିସ୍ସାଯ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱିନଯଧରଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା କପ୍ପିଯଞ୍ଚେ କତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ଅକପ୍ପିଯଞ୍ଚେ ନ କତ୍ତବ୍ବଂ, ଅଯଂ ପନ ‘‘ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ମଦ୍ଦିତ୍ୱା ୱୀତିକ୍କମତିଯେୱ; ଏୱଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ଅଚ୍ଛମଂସଂ ସୂକରମଂସନ୍ତି ଖାଦତି, ଦୀପିମଂସଂ ମିଗମଂସନ୍ତି ଖାଦତି, ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନଂ କପ୍ପିଯଭୋଜନନ୍ତି ଭୁଞ୍ଜତି, ୱିକାଲେ କାଲସଞ୍ଞାଯ ଭୁଞ୍ଜତି, ଅକପ୍ପିଯପାନକଂ କପ୍ପିଯପାନକନ୍ତି ପିୱତି; ଏୱଂ ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ସୂକରମଂସଂ ଅଚ୍ଛମଂସନ୍ତି ଖାଦତି, ମିଗମଂସଂ ଦୀପିମଂସନ୍ତି ଖାଦତି, କପ୍ପିଯଭୋଜନଂ ଅକପ୍ପିଯଭୋଜନନ୍ତି ଭୁଞ୍ଜତି, କାଲେ ୱିକାଲସଞ୍ଞାଯ ଭୁଞ୍ଜତି, କପ୍ପିଯପାନକଂ ଅକପ୍ପିଯପାନକନ୍ତି ପିୱତି; ଏୱଂ କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତାଯ ଆପଜ୍ଜତି।

କଥଂ ସତିସମ୍ମୋସାଯ ଆପଜ୍ଜତି? ସହସେଯ୍ୟଚୀୱରୱିପ୍ପୱାସଭେସଜ୍ଜଚୀୱରକାଲାତିକ୍କମନପଚ୍ଚଯା ଆପତ୍ତିଞ୍ଚ ସତିସମ୍ମୋସାଯ ଆପଜ୍ଜତି; ଏୱମିଧେକଚ୍ଚୋ ଭିକ୍ଖୁ ଇମେହି ଛହାକାରେହି ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି।

ୱିନଯଧରୋ ପନ ଇମେହି ଛହାକାରେହି ଆପତ୍ତିଂ ନାପଜ୍ଜତି। କଥଂ ଲଜ୍ଜିତାଯ ନାପଜ୍ଜତି? ସୋ ହି ‘‘ପସ୍ସଥ ଭୋ, ଅଯଂ କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ଜାନନ୍ତୋଯେୱ ପଣ୍ଣତ୍ତିୱୀତିକ୍କମଂ କରୋତୀ’’ତି ଇମଂ ପରୂପୱାଦଂ ରକ୍ଖନ୍ତୋପି ନାପଜ୍ଜତି; ଏୱଂ ଲଜ୍ଜିତାଯ ନାପଜ୍ଜତି। ସହସା ଆପନ୍ନମ୍ପି ଦେସନାଗାମିନିଂ ଦେସେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିଯା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧନ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାତି। ତତୋ –

‘‘ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଆପତ୍ତିଂ ନ ଆପଜ୍ଜତି, ଆପତ୍ତିଂ ନ ପରିଗୂହତି;

ଅଗତିଗମନଞ୍ଚ ନ ଗଚ୍ଛତି, ଏଦିସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଲଜ୍ଜିପୁଗ୍ଗଲୋ’’ତି। (ପରି। ୩୫୯)

ଇମସ୍ମିଂ ଲଜ୍ଜିଭାୱେ ପତିଟ୍ଠିତୋୱ ହୋତି।

କଥଂ ଞାଣତାଯ ନାପଜ୍ଜତି? ସୋ ହି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ଜାନାତି, ତସ୍ମା କପ୍ପିଯମେୱ କରୋତି, ଅକପ୍ପିଯଂ ନ କରୋତି; ଏୱଂ ଞାଣତାଯ ନାପଜ୍ଜତି।

କଥଂ ଅକୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ନାପଜ୍ଜତି? ସୋ ହି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ନିସ୍ସାଯ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱତ୍ଥୁଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ମାତିକଂ ପଦଭାଜନଂ ଅନ୍ତରାପତ୍ତିଂ ଆପତ୍ତିଂ ଅନାପତ୍ତିଞ୍ଚ ଓଲୋକେତ୍ୱା କପ୍ପିଯଞ୍ଚେ ହୋତି କରୋତି, ଅକପ୍ପିଯଞ୍ଚେ ନ କରୋତି; ଏୱଂ ଅକୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତତାଯ ନାପଜ୍ଜତି।

କଥଂ ଅକପ୍ପିଯାଦିସଞ୍ଞିତାଯ ନାପଜ୍ଜତି? ସୋ ହି କପ୍ପିଯାକପ୍ପିଯଂ ଜାନାତି, ତସ୍ମା ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞୀ ନ ହୋତି, କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞୀ ନ ହୋତି; ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିତା ଚସ୍ସ ସତି ହୋତି, ଅଧିଟ୍ଠାତବ୍ବଂ ଅଧିଟ୍ଠେତି, ୱିକପ୍ପେତବ୍ବଂ ୱିକପ୍ପେତି। ଇତି ଇମେହି ଛହାକାରେହି ଆପତ୍ତିଂ ନାପଜ୍ଜତି। ଆପତ୍ତିଂ ଅନାପଜ୍ଜନ୍ତୋ ଅଖଣ୍ଡସୀଲୋ ହୋତି ପରିସୁଦ୍ଧସୀଲୋ; ଏୱମସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧୋ ସୁଗୁତ୍ତୋ ହୋତି ସୁରକ୍ଖିତୋ।

କଥଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତାନଂ ପଟିସରଣଂ ହୋତି? ତିରୋରଟ୍ଠେସୁ ତିରୋଜନପଦେସୁ ଚ ଉପ୍ପନ୍ନକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅସୁକସ୍ମିଂ କିର ୱିହାରେ ୱିନଯଧରୋ ୱସତୀ’’ତି ଦୂରତୋପି ତସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତି, ସୋ ତେହି କତସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱତ୍ଥୁଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ଆପତ୍ତାନାପତ୍ତିଗରୁକଲହୁକାଦିଭେଦଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଦେସନାଗାମିନିଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିଯା ୱୁଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧନ୍ତେ ପତିଟ୍ଠାପେତି; ଏୱଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚପକତାନଂ ପଟିସରଣଂ ହୋତି।

ୱିସାରଦୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ୱୋହରତୀତି ଅୱିନଯଧରସ୍ସ ହି ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ କଥେନ୍ତସ୍ସ ଭଯଂ ସାରଜ୍ଜଂ ଓକ୍କମତି, ୱିନଯଧରସ୍ସ ତଂ ନ ହୋତି। କସ୍ମା? ‘‘ଏୱଂ

କଥେନ୍ତସ୍ସ ଦୋସୋ ହୋତି; ଏୱଂ ନ ଦୋସୋ’’ତି ଞତ୍ୱା କଥନତୋ।

ପଚ୍ଚତ୍ଥିକେ ସହଧମ୍ମେନ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ ନିଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱିଧା ପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ନାମ – ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ଚ ସାସନପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ଚ। ତତ୍ଥ ମେଥୁନଧମ୍ମଜକା ଚ ଭିକ୍ଖୂ ୱଡ୍ଢୋ ଚ ଲିଚ୍ଛୱୀ ଅମୂଲକେନ ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁନା ଚୋଦେସୁଂ, ଇମେ ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ନାମ। ଯେ ୱା ପନଞ୍ଞେପି ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା, ସବ୍ବେ ତେ ଅତ୍ତପଚ୍ଚତ୍ଥିକା। ୱିପରୀତଦସ୍ସନା ପନ ଅରିଟ୍ଠଭିକ୍ଖୁକଣ୍ଟକସାମଣେରୱେସାଲିକୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତକା ପରୂପହାରଅଞ୍ଞାଣକଙ୍ଖାପରୱିତରଣାଦିୱାଦା ମହାସଙ୍ଘିକାଦଯୋ ଚ ଅବୁଦ୍ଧସାସନଂ ‘‘ବୁଦ୍ଧସାସନ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା କତପଗ୍ଗହା ସାସନପଚ୍ଚତ୍ଥିକା ନାମ। ତେ ସବ୍ବେପି ସହଧମ୍ମେନ ସକାରଣେନ ୱଚନେନ ଯଥା ତଂ ଅସଦ୍ଧମ୍ମଂ ପତିଟ୍ଠାପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଏୱଂ ସୁନିଗ୍ଗହିତଂ କତ୍ୱା ନିଗ୍ଗଣ୍ହାତି।

ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଯାପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀତି ଏତ୍ଥ ପନ ତିୱିଧୋ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପରିଯତ୍ତିପଟିପତ୍ତିଅଧିଗମୱସେନ। ତତ୍ଥ ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ପରିଯତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ। ତେରସ ଧୁତଙ୍ଗଗୁଣା ଚୁଦ୍ଦସ ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାନି ଦ୍ୱେଅସୀତି ମହାୱତ୍ତାନୀତି ଅଯଂ ପଟିପତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ। ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗା ଚ ଫଲାନି ଚାତି ଅଯଂ ଅଧିଗମସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ।

ତତ୍ଥ କେଚି ଥେରା ‘‘ଯୋ ୱୋ, ଆନନ୍ଦ, ମଯା ଧମ୍ମୋ ଚ ୱିନଯୋ ଚ ଦେସିତୋ ପଞ୍ଞତ୍ତୋ, ସୋ ୱୋ ମମଚ୍ଚଯେନ ସତ୍ଥା’’ତି (ଦୀ। ନି। ୨।୨୧୬) ଇମିନା ସୁତ୍ତେନ ‘‘ସାସନସ୍ସ ପରିଯତ୍ତି ମୂଲ’’ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। କେଚି ଥେରା ‘‘ଇମେ ଚ ସୁଭଦ୍ଦ ଭିକ୍ଖୂ ସମ୍ମା ୱିହରେଯ୍ୟୁଂ, ଅସୁଞ୍ଞୋ ଲୋକୋ ଅରହନ୍ତେହି ଅସ୍ସା’’ତି (ଦୀ। ନି। ୨।୨୧୪) ଇମିନା ସୁତ୍ତେନ ‘‘ସାସନସ୍ସ ପଟିପତ୍ତିମୂଲ’’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଯାୱ ପଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂ ସମ୍ମା ପଟିପନ୍ନା ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ତାୱ ସାସନଂ ଠିତଂ ହୋତୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ଇତରେ ପନ ଥେରା ପରିଯତ୍ତିଯା ଅନ୍ତରହିତାଯ ସୁପ୍ପଟିପନ୍ନସ୍ସପି ଧମ୍ମାଭିସମଯୋ ନତ୍ଥୀ’’ତି ଆହଂସୁ। ସଚେ ପଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୂ ଚତ୍ତାରି ପାରାଜିକାନି ରକ୍ଖଣକା ହୋନ୍ତି, ତେ ସଦ୍ଧେ କୁଲପୁତ୍ତେ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା ପଚ୍ଚନ୍ତିମେ ଜନପଦେ ଉପସମ୍ପାଦେତ୍ୱା ଦସୱଗ୍ଗଂ ଗଣଂ ପୂରେତ୍ୱା ମଜ୍ଝିମେ ଜନପଦେପି ଉପସମ୍ପଦଂ କରିସ୍ସନ୍ତି, ଏତେନୁପାଯେନ ୱୀସତିୱଗ୍ଗଗଣଂ ସଙ୍ଘଂ ପୂରେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋପି ଅବ୍ଭାନକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ସାସନଂ ୱୁଦ୍ଧିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ଗମଯିସ୍ସନ୍ତି। ଏୱମଯଂ ୱିନଯଧରୋ ତିୱିଧସ୍ସାପି ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ଚିରଟ୍ଠିତିଯା ପଟିପନ୍ନୋ ହୋତୀତି ଏୱମଯଂ ୱିନଯଧରୋ ଇମେ ତାୱ ପଞ୍ଚାନିସଂସେ ପଟିଲଭତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

କତମେ ଛ ଆନିସଂସେ ଲଭତୀତି? ତସ୍ସାଧେଯ୍ୟୋ ଉପୋସଥୋ, ପୱାରଣା, ସଙ୍ଘକମ୍ମଂ, ପବ୍ବଜ୍ଜା, ଉପସମ୍ପଦା, ନିସ୍ସଯଂ ଦେତି ସାମଣେରଂ ଉପଟ୍ଠାପେତି।

ଯେ ଇମେ ଚାତୁଦ୍ଦସିକୋ, ପନ୍ନରସିକୋ, ସାମଗ୍ଗିଉପୋସଥୋ, ସଙ୍ଘେ ଉପୋସଥୋ, ଗଣେ ପୁଗ୍ଗଲେ ଉପୋସଥୋ, ସୁତ୍ତୁଦ୍ଦେସୋ, ପାରିସୁଦ୍ଧି, ଅଧିଟ୍ଠାନୌପୋସଥୋତି ନୱ ଉପୋସଥା, ସବ୍ବେ ତେ ୱିନଯଧରାଯତ୍ତା।

ଯାପି ଚ ଇମା ଚାତୁଦ୍ଦସିକା ପନ୍ନରସିକା, ସାମଗ୍ଗିପୱାରଣା, ସଙ୍ଘେ ପୱାରଣା ଗଣେ ପୁଗ୍ଗଲେ ପୱାରଣା, ତେୱାଚିକା, ଦ୍ୱେୱାଚିକା, ସମାନୱସ୍ସିକା ପୱାରଣାତି ନୱ ପୱାରଣାଯୋ, ତାପି ୱିନଯଧରାଯତ୍ତା ଏୱ, ତସ୍ସ ସନ୍ତକା, ସୋ ତାସଂ ସାମୀ।

ଯାନିପି ଇମାନି ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଘକମ୍ମାନି, ତାନି ୱିନଯଧରାଯତ୍ତାନି।

ଯାପି ଚାଯଂ ଉପଜ୍ଝାଯେନ ହୁତ୍ୱା କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ କାତବ୍ବା, ଅଯମ୍ପି ୱିନଯଧରାଯତ୍ତାୱ। ନ ହି ଅଞ୍ଞୋ ଦ୍ୱିପିଟକଧରୋପି ଏତଂ କାତୁଂ ଲଭତି। ସୋ ଏୱ ନିସ୍ସଯଂ ଦେତି, ସାମଣେରଂ ଉପଟ୍ଠାପେତି। ଅଞ୍ଞୋ ନେୱ ନିସ୍ସଯଂ ଦାତୁଂ ଲଭତି, ନ ସାମଣେରଂ ଉପଟ୍ଠାପେତୁଂ। ସାମଣେରୂପଟ୍ଠାନଂ ପଚ୍ଚାସୀସନ୍ତୋ ପନ ୱିନଯଧରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ଉପଜ୍ଝଂ ଗାହାପେତ୍ୱା ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତିଂ ସାଦିତୁଂ ଲଭତି। ଏତ୍ଥ ଚ ନିସ୍ସଯଦାନଞ୍ଚେୱ ସାମଣେରୂପଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଏକମଙ୍ଗଂ।

ଇତି ଇମେସୁ ଛସୁ ଆନିସଂସେସୁ ଏକେନ ସଦ୍ଧିଂ ପୁରିମା ପଞ୍ଚ ଛ ହୋନ୍ତି, ଦ୍ୱୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସତ୍ତ, ତୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଅଟ୍ଠ, ଚତୂହି ସଦ୍ଧିଂ ନୱ, ପଞ୍ଚହି ସଦ୍ଧିଂ ଦସ, ସବ୍ବେହି ପେତେହି ସଦ୍ଧିଂ ଏକାଦସାତି ଏୱଂ ୱିନଯଧରୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପଞ୍ଚ ଛ ସତ୍ତ ଅଟ୍ଠ ନୱ ଦସ ଏକାଦସ ଚ ଆନିସଂସେ ଲଭତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ଭଗୱା ଇମେ ଆନିସଂସେ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ୱିନଯପରିଯତ୍ତିଯା ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ଆଦିସ୍ସଆଦିସ୍ସାତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ କତ୍ୱା। ଆଯସ୍ମତୋ ଉପାଲିସ୍ସ ୱଣ୍ଣଂ ଭାସତୀତି ୱିନଯପରିଯତ୍ତିଂ ନିସ୍ସାଯ ଉପାଲିତ୍ଥେରସ୍ସ ଗୁଣଂ ଭାସତି ଥୋମେତି ପସଂସତି। କସ୍ମା? ଅପ୍ପେୱ ନାମ ମମ ୱଣ୍ଣନଂ ସୁତ୍ୱାପି ଭିକ୍ଖୂ ଉପାଲିସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱିନଯଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବଂ

ମଞ୍ଞେଯ୍ୟୁଂ, ଏୱମିଦଂ ସାସନଂ ଅଦ୍ଧନିଯଂ ଭୱିସ୍ସତି, ପଞ୍ଚୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପୱତ୍ତିସ୍ସତୀତି।

ତେଧ ବହୂ ଭିକ୍ଖୂତି ତେ ଇମଂ ଭଗୱତୋ ୱଣ୍ଣନଂ ସୁତ୍ୱା ''ଇମେ କିରାନିସଂସେ ନେୱ ସୁତ୍ତନ୍ତିକା ନ ଆଭିଧମ୍ମିକା ଲଭନ୍ତୀ''ତି ଯଥାପରିକିତ୍ତିତାନିସଂସାଧିଗମେ ଉସ୍ସାହଜାତା ବହୂ ଭିକ୍ଖୂ ଥେରା ଚ ନୱା ଚ ମଜ୍ଝିମା ଚ ଆଯସ୍ମତୋ ଉପାଲିସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ୱିନଯଂ ପରିଯାପୁଣନ୍ତୀତି ଅଯମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ। ଇଧାତି ନିପାତମତ୍ତମେୱ।

୪୩୯-୪୦।ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେତି ଆଚରିଯେନ ଅନ୍ତେୱାସିକସ୍ସ ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେ, ସୋ ପନ ଯସ୍ମା ଆଚରିଯେ ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିଯା ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ୱା ଆଚରିଯଂ ଯାଚିତ୍ୱା ଅନ୍ତେୱାସିକେନ ଉଦ୍ଦିସାପେନ୍ତେ ୱା ଯୋ ନଂ ଧାରେତି, ତସ୍ମିଂ ସଜ୍ଝାଯଂ କରୋନ୍ତେ ୱା ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନୋ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ''ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ୱା ଉଦ୍ଦିସାପେନ୍ତେ ୱା ସଜ୍ଝାଯଂ ୱା କରୋନ୍ତେ''ତି ପଦଭାଜନଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକେହୀତି ଖୁଦ୍ଦକେହି ଚ ଅନୁଖୁଦ୍ଦକେହି ଚ। ଯାୱଦେୱାତି ତେସଂ ସଂୱତ୍ତନମରିଯାଦପରିଚ୍ଛେଦୱଚନଂ। ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି – ଏତାନି ହି ଯେ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତି, ଉଦ୍ଦିସାପେନ୍ତି ସଜ୍ଝାଯନ୍ତି ୱା, ତେସଂ ତାୱ ସଂୱତ୍ତନ୍ତି ଯାୱ ''କପ୍ପତି ନୁ ଖୋ, ନ କପ୍ପତି ନୁ ଖୋ''ତି କୁକ୍କୁଚ୍ଚସଙ୍ଖାତୋ ୱିପ୍ପଟିସାରୋ ୱିହେସା ୱିଚିକିଚ୍ଛାସଙ୍ଖାତୋ ମନୋୱିଲେଖୋ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତିଯେୱ। ଅଥ ୱା ଯାୱଦେୱାତି ଅତିସଯୱୱତ୍ଥାପନଂ; ତସ୍ସ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀତି ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ, କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯ ୱିହେସାଯ ୱିଲେଖାଯ ଅତିୱିଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତିଯେୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ୱିନଯଂ ୱିୱଣ୍ଣେତୀତି ଉପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ତସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ୱିମତିଂ ଉପ୍ପାଦେତୁକାମୋ ୱିନଯଂ ୱିୱଣ୍ଣେତି ନିନ୍ଦତି ଗରହତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ୱିଲେଖନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ମୋହନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୪୪। ତତିଯେ – ଅନ୍ୱଦ୍ଧମାସନ୍ତି ଅନୁପଟିପାଟିଯା ଅଦ୍ଧମାସେ ଅଦ୍ଧମାସେ; ଯସ୍ମା ପନ ସୋ ଉପୋସଥଦିୱସେ ଉଦ୍ଦିସିଯତି, ତସ୍ମା ''ଅନୁପୋସଥିକ''ନ୍ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ। ଉଦ୍ଦିସ୍ସମାନେତି ଉଦ୍ଦିସିଯମାନେ । ଯସ୍ମା ପନ ସୋ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସକେ ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିସିଯମାନୋ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମା ''ଉଦ୍ଦିସନ୍ତେ''ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋତି ତସ୍ମିଂ ଅନାଚାରେ ଚିଣ୍ଣେ ଯଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ। ଯଥାଧମ୍ମୋ କାରେତବ୍ବୋତି ଅଞ୍ଞାଣେନ ଆପନ୍ନତ୍ତା ତସ୍ସା ଆପତ୍ତିଯା ମୋକ୍ଖୋ ନତ୍ଥି, ଯଥା ପନ ଧମ୍ମୋ ଚ ୱିନଯୋ ଚ ଠିତୋ, ତଥା କାରେତବ୍ବୋ। ଦେସନାଗାମିନିଞ୍ଚେ ଆପନ୍ନୋ ହୋତି, ଦେସାପେତବ୍ବୋ, ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିଞ୍ଚେ, ୱୁଟ୍ଠାପେତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ। ସାଧୁକନ୍ତି ସୁଟ୍ଠୁ। ଅଟ୍ଠିଂକତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥିକଭାୱଂ କତ୍ୱା; ଅତ୍ଥିକୋ ହୁତ୍ୱାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୪୭।ଧମ୍ମକମ୍ମେତିଆଦୀସୁ ମୋହାରୋପନକମ୍ମଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ମୋହନସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୪। ପହାରସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୪୯। ଚତୁତ୍ଥେ – ପହାରଂ ଦେନ୍ତୀତି ''ଆୱୁସୋ ପୀଠକଂ ପଞ୍ଞପେଥ, ପାଦଧୋୱନଂ ଆହରଥା''ତିଆଦୀନି ୱତ୍ୱା ତଥା ଅକରୋନ୍ତାନଂ ପହାରଂ ଦେନ୍ତି।

୪୫୧।ପହାରଂ ଦେତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପହରିତୁକାମତାଯ ପହାରେ ଦିନ୍ନେ ସଚେପି ମରତି ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ପହାରେନ ହତ୍ଥୋ ୱା ପାଦୋ ୱା ଭିଜ୍ଜତି, ସୀସଂ ୱା ଭିନ୍ନଂ ହୋତି, ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ''ଯଥାଯଂ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ନ ୱିରୋଚତି, ତଥା ନଂ କରୋମୀ''ତି ଏୱଂ ୱିରୂପକରଣାଧିପ୍ପାଯେନ କଣ୍ଣଂ ୱା ନାସଂ ୱା ଛିନ୍ଦତି, ଦୁକ୍କଟଂ।

୪୫୨।ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାତି ଗହଟ୍ଠସ୍ସ ୱା ପବ୍ବଜିତସ୍ସ ୱା ଇତ୍ଥିଯା ୱା ପୁରିସସ୍ସ ୱା ଅନ୍ତମସୋ ତିରଚ୍ଛାନଗତସ୍ସାପି ପହାରଂ ଦେତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ସଚେ ପନ

ରତ୍ତଚିତ୍ତୋ ଇତ୍ଥିଂ ପହରତି, ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ।

୪୫୩।କେନଚିୱିହେଠିୟମାନୋତି ମନୁସ୍ସେନ ୱା ତିରଚ୍ଛାନଗତେନ ୱା ୱିହେଠିୟମାନୋ। ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାୟୋତି ତତୋ ଅତ୍ତନୋ ମୋକ୍ଖଂ ପତ୍ଥୟମାନୋ। ପହାରଂ ଦେତୀତି କାୟକାୟପଟିବଦ୍ଧନିସ୍ସଗ୍ଗିୟାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନ ପହାରଂ ଦେତି, ଅନାପତ୍ତି। ସଚେପି ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଚୋରଂ ୱା ପଚ୍ଚତ୍ଥିକଂ ୱା ୱିହେଠେତୁକାମଂ ଦିସ୍ୱା ''ଉପାସକ, ଏତ୍ଥେୱ ତିଟ୍ଠ, ମା ଆଗମୀ''ତି ୱତ୍ୱା ୱଚନଂ ଅନାଦିୟିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ''ଗଚ୍ଛ ରେ''ତି ମୁଗ୍ଗରେନ ୱା ସତ୍ଥକେନ ୱା ପହରିତ୍ୱା ୟାତି, ସୋ ଚେ ତେନ ପହାରେନ ମରତି, ଅନାପତ୍ତିୟେୱ। ୱାଳମିଗେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ପନସ୍ସ ପଠମପାରାଜିକସଦିସାନି, ଇଦଂ ପନ ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ପହାରସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ତଲସତ୍ତିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୫୪। ପଞ୍ଚମେ – ତଲସତ୍ତିକଂ ଉଗ୍ଗିରନ୍ତୀତି ପହାରଦାନାକାରଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା କାୟମ୍ପି କାୟପଟିବଦ୍ଧମ୍ପି ଉଚ୍ଚାରେନ୍ତି। ତେ ପହାରସମୁଚିତା ରୋଦନ୍ତୀତି ତେ ପହାରପରିଚିତା ପୁବ୍ବେପି ଲଦ୍ଧପହାରତ୍ତା ଇଦାନି ଚ ପହାରଂ ଦସ୍ସନ୍ତୀତି ମଞ୍ଞମାନା ରୋଦନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ''ପହାରସ୍ସ ମୁଚିତା''ତିପି ସଜ୍ଝାୟନ୍ତି, ତତ୍ଥ ''ପହାରସ୍ସ ଭୀତା''ତି ଅତ୍ଥୋ।

୪୫୭।ଉଗ୍ଗିରତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଉଗ୍ଗିରିତ୍ୱା ୱିରଦ୍ଧୋ ପହାରଂ ଦେତି, ଅୱସ୍ସଂ ଧାରେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ପହାରୋ ସହସା ପତତି, ନ ପହରିତୁକାମତାୟ ଦିନ୍ନତ୍ତା ଦୁକ୍କଟଂ। ତେନ ପହାରେନ ହତ୍ଥାଦୀସୁ ୟଂକିଞ୍ଚି ଭିଜ୍ଜତି, ଦୁକ୍କଟମେୱ।

୪୫୮।ମୋକ୍ଖାଧିପ୍ପାୟୋ ତଲସତ୍ତିକଂ ଉଗ୍ଗିରତୀତି ଏତ୍ଥ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତେସୁ ୱତ୍ଥୂସୁ ପୁରିମନୟେନେୱ ତଲସତ୍ତିକଂ ଉଗ୍ଗିରନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେପି ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ପହାରଂ ଦେତି, ଅନାପତ୍ତିୟେୱ। ସେସଂ ପୁରିମସଦିସମେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ତଲସତ୍ତିକସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ଅମୂଲକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୫୯। ଛଟ୍ଠେ – ଅନୁଦ୍ଧଂସେନ୍ତୀତି ତେ କିର ସୟଂ ଆକିଣ୍ଣଦୋସତ୍ତା ''ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୂ ଅମ୍ହେ ନେୱ ଚୋଦେସ୍ସନ୍ତି, ନ ସାରେସ୍ସନ୍ତୀ''ତି ଅତ୍ତପରିତ୍ତାଣଂ କରୋନ୍ତା ପଟିକଚ୍ଚେୱ ଭିକ୍ଖୂ ଅମୂଲକେନ ସଙ୍ଘାଦିସେସେନ ଚୋଦେନ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ତେରସକମ୍ହି ଅମୂଲକସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନୟତ୍ତା ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅମୂଲକସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ସଞ୍ଚିଚ୍ଚସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୬୪। ସତ୍ତମେ – ଉପଦହନ୍ତୀତି ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି। କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପଦହତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ଆପତ୍ତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସ୍ସାତି ସାମଣେରସ୍ସ। ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ରହୋ ମଞ୍ଞେ ତୟା ନିସିନ୍ନଂ ନିପନ୍ନଂ ଭୁତ୍ତଂ ପୀତଂ, ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ କତନ୍ତିଆଦିନା ନୟେନ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ଉପଦହତି, ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ଦୁକ୍କଟଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନିପି ଅମୂଲକସଦିସାନେୱାତି।

ସଞ୍ଚିଚ୍ଚସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। ଉପସ୍ସୁତିସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୭୧। ଅଟ୍ଠମେ – ଅଧିକରଣଜାତାନନ୍ତି ଏତେହି ଭଣ୍ଡନାଦୀହି ଉପ୍ପନ୍ନୱିୱାଦାଧିକରଣାନଂ। ଉପସ୍ସୁତିନ୍ତି ସୁତିସମୀପଂ; ୟତ୍ଥ ଠତ୍ୱା ସକ୍କା ହୋତି ତେସଂ ୱଚନଂ ସୋତୁଂ, ତତ୍ଥାତି ଅତ୍ଥୋ। ଗଚ୍ଛତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପଦୱାରେ ପଦୱାରେ ଦୁକ୍କଟଂ। ମନ୍ତେନ୍ତନ୍ତି ଅଞ୍ଞେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ

ମନ୍ତଯମାନେ; ‘‘ମନ୍ତେନ୍ତେ’’ତି ୱା ପାଠୋ, ଅଯମେୱତ୍ଥୋ।

୪୭୩।ୱୂପସମିସ୍ସାମୀତି ଉପସମଂ ଗମିସ୍ସାମି, କଲହଂ ନ କରିସ୍ସାମି। ଅତ୍ତାନଂ ପରିମୋଚେସ୍ସାମୀତି ମମ ଅକାରକଭାୱଂ କଥେତ୍ୱା ଅତ୍ତାନଂ ମୋଚେସ୍ସାମି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଥେଯ୍ଯସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, ସିଯା କିରିଯଂ ସୋତୁକାମତାଯ ଗମନୱସେନ, ସିଯା ଅକିରିଯଂ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ମନ୍ତଯମାନାନଂ ଅଜାନାପନୱସେନ, ରୂପିଯଂ ଅଞ୍ଞୱାଦକଂ ଉପସ୍ସୁତୀତି ଇମାନି ହି ତୀଣି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଏକପରିଚ୍ଛେଦାନି, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଉପସ୍ସୁତିସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। କମ୍ମପଟିବାହନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୭୪। ନୱମେ – ସଚେ ଚ ମଯଂ ଜାନେଯ୍ଯାମାତି ସଚେ ମଯଂ ଜାନେଯ୍ଯାମ; ଚକାରୋ ପନ ନିପାତମତ୍ତମେୱ। ଧମ୍ମିକାନନ୍ତି ଧମ୍ମେନ ୱିନଯେନ ସତ୍ଥୁସାସନେନ କତତ୍ତା ଧମ୍ମା ଏତେସୁ ଅତ୍ଥୀତି ଧମ୍ମିକାନି; ତେସଂ ଧମ୍ମିକାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମାନଂ। ଖିଯ୍ଯତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ୱାଚାଯ ୱାଚାଯ ପାଚିତ୍ତିଯଂ । ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

କମ୍ମପଟିବାହନସିକ୍ଖାପଦଂ ନୱମଂ।

୧୦। ଛନ୍ଦଂଅଦତ୍ୱାଗମନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୮୧। ଦସମେ – ୱତ୍ଥୁ ୱା ଆରୋଚିତନ୍ତି ଚୋଦକେନ ଚ ଚୁଦିତକେନ ଚ ଅତ୍ତନୋ କଥା କଥିତା, ଅନୁୱିଜ୍ଜକୋ ସମ୍ମତୋ, ଏତ୍ତାୱତାପି ୱତ୍ଥୁମେୱ ଆରୋଚିତଂ ହୋତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯାକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ , ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଛନ୍ଦଂ ଅଦତ୍ୱା ଗମନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

୧୧। ଦୁବ୍ବଲସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୮୪। ଏକାଦସମେ – ଯଥାମିତ୍ତତାତି ଯଥାମିତ୍ତତାଯ; ଯୋ ଯୋ ମିତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଦେତୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବପଦେସୁ। ସେସଂ ଉଜ୍ଝାପନକାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁବ୍ବଲସିକ୍ଖାପଦଂ ଏକାଦସମଂ।

୧୨। ପରିଣାମନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୮୯। ଦ୍ୱାଦସମେ – ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଂ ସବ୍ବଂ ତିଂସକେ ପରିଣାମନସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ। ଅଯମେୱ ହି ୱିସେସୋ – ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ପରିଣାମିତତ୍ତା ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଇଧ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପରିଣାମିତତ୍ତା ସୁଦ୍ଧିକପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପରିଣାମନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦ୍ୱାଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ସହଧମ୍ମିକୱଗ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠମୋ।

୯। ରତନୱଗ୍ଗୋ

୧। ଅନ୍ତେପୁରସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୪୯୪। ରାଜୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଓରକୋତି ପରିତ୍ତକୋ। ଉପରିପାସାଦୱରଗତୋତି ପାସାଦୱରସ୍ସ ଉପରିଗତୋ। ଅସ୍ସାନଂ ୱାହସାତି ଅସ୍ସାନଂ କାରଣା; ତେହି ଜାନାପିତତ୍ତା ଜାନାମୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୪୯୭।ପିତରଂ ପତ୍ଥେତୀତି ଅନ୍ତରଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ଘାତେତୁଂ ଇଚ୍ଛତି। ରାଜନ୍ତେପୁରଂ ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦନ୍ତିଆଦୀସୁ ହତ୍ଥୀହି ସମ୍ମଦ୍ଦୋ ଏତ୍ଥାତି ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦଂ; ହତ୍ଥିସମ୍ବାଧନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅସ୍ସରଥସମ୍ମଦ୍ଦପଦେପି ଏସେୱ ନୟୋ। ''ସମ୍ମତ୍ତ''ନ୍ତି କେଚି ପଠନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ''ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦ''ନ୍ତିପି ପାଠୋ, ତତ୍ଥ ହତ୍ଥୀନଂ ସମ୍ମଦ୍ଦଂ ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ, ରଞ୍ଞୋ ଅନ୍ତେପୁରେ ହତ୍ଥିସମ୍ମଦ୍ଦୋ ଅତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏସ ନୟୋ ସେସପଦେସୁପି। ରଜନୀୟାନୀତି ତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତେପୁରେ ଏଦିସାନି ରୂପାଦୀନି।

୪୯୮।ମୁଦ୍ଧାୱସିତ୍ତସ୍ସାତି ମୁଦ୍ଧନି ଅୱସିତ୍ତସ୍ସ। ଅନିକ୍ଖନ୍ତୋ ରାଜା ଇତୋତି ଅନିକ୍ଖନ୍ତରାଜକଂ, ତସ୍ମିଂ ଅନିକ୍ଖନ୍ତରାଜକେ; ସୟନିଘରେତି ଅତ୍ଥୋ। ରତନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ମହେସୀ, ନିଗ୍ଗତନ୍ତି ନିକ୍ଖନ୍ତଂ, ଅନିଗ୍ଗତଂ ରତନଂ ଇତୋତି ଅନିଗ୍ଗତରତନକଂ, ତସ୍ମିଂ ଅନିଗ୍ଗତରତନକେ; ସୟନିଘରେତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଅନ୍ତେପୁରସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ରତନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୦୨-୩। ଦୁତିୟେ – ୱିସ୍ସରିତ୍ୱାତି ପମୁସ୍ସିତ୍ୱା। ପୁଣ୍ଣପତ୍ତଂ ନାମ ସତତୋ ପଞ୍ଚ କହାପଣା। କ୍ୟାହଂ କରିସ୍ସାମୀତି କିଂ ଅହଂ କରିସ୍ସାମି। ଆଭରଣଂ ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱାତି ମହାଲତଂ ନାମ ନୱକୋଟିଅଗ୍ଘନକଂ ଅଲଙ୍କାରଂ ଅପନେତ୍ୱା।

୫୦୪।ଅନ୍ତେୱାସୀତି ପରିଚାରକୋ।

୫୦୬।ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଉପଚାରୋତି ଏତ୍ଥ ଉପଚାରୋ ନାମ ଆରାମସ୍ସ ଦ୍ୱେ ଲେଡ୍ଡୁପାତା – ''ଆୱସଥସ୍ସ ପନ ସୁପ୍ପପାତୋ ୱା ମୁସଲପାତୋ ୱା''ତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଉଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଜାତରୂପରଜତଂ ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ନିସ୍ସଗ୍ଗିୟଂ ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ସଙ୍ଘଗଣପୁଗ୍ଗଲଚେତିୟନୱକମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥାୟ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅୱସେସଂ ମୁତ୍ତାଦିରତନଂ ଅତ୍ତନୋ ୱା ସଙ୍ଘାଦୀନଂ ୱା ଅତ୍ଥାୟ ଉଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ୱା ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେନ୍ତସ୍ସ ୱା ଦୁକ୍କଟଂ। କପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁ ୱା ଅକପ୍ପିୟୱତ୍ଥୁ ୱା ହୋତୁ, ଅନ୍ତମସୋ ମାତୁ କଣ୍ଣପିଳନ୍ଧନତାଳପଣ୍ଣମ୍ପି ଗିହିସନ୍ତକଂ ଭଣ୍ଡାଗାରିକସୀସେନ ପଟିସାମେନ୍ତସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିୟମେୱ।

ସଚେ ପନ ମାତାପିତୂନଂ ସନ୍ତକଂ ଅୱସ୍ସଂ ପଟିସାମେତବ୍ବଂ କପ୍ପିୟଭଣ୍ଡଂ ହୋତି, ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ଗହେତ୍ୱା ପଟିସାମେତବ୍ବଂ। ''ଇଦଂ ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ''ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। ସଚେ ''ପଟିସାମେହୀ''ତି ପାତେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ପଲିବୋଧୋ ନାମ ହୋତି, ପଟିସାମେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ୱିହାରେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତା ୱଡ୍ଢକୀଆଦୟୋ ୱା ରାଜୱଲ୍ଲଭା ୱା ଅତ୍ତନୋ ଉପକରଣଭଣ୍ଡଂ ୱା ସୟନଭଣ୍ଡଂ ୱା ''ପଟିସାମେତ୍ୱା ଦେଥା''ତି ୱଦନ୍ତି, ଛନ୍ଦେନପି ଭୟେନପି ନ କାତବ୍ବମେୱ, ଗୁତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ପନ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ବଲକ୍କାରେନ ପାତେତ୍ୱା ଗତେସୁ ଚ ପଟିସାମେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଅଞ୍ଞାରାମେ ୱା ଅଞ୍ଞାୱସଥେ ୱାତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ମହାୱିହାରସଦିସୋ ମହାରାମୋ ହୋତି, ତତ୍ଥ ପାକାରପରିକ୍ଖିତ୍ତେ ପରିୱେଣେ ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୂହି ୱା ସାମଣେରେହି ୱା ଗହିତଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ସଙ୍କା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତାଦିସେ ଏୱ ଠାନେ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ୱା ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେତ୍ୱା ୱା ଠପେତବ୍ବଂ। ମହାବୋଧିଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକଅନ୍ତଙ୍ଗଣସଦିସେସୁ ପନ ମହାଜନସଞ୍ଚରଣଟ୍ଠାନେସୁ ନ ଗହେତବ୍ବଂ, ପଲିବୋଧୋ ନ ହୋତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଏକୋ ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ନିମନୁସ୍ସଟ୍ଠାନେ କିଞ୍ଚି ଭଣ୍ଡଂ ପସ୍ସତି, ଆକିଣ୍ଣମନୁସ୍ସେପି ଜାତେ ମନୁସ୍ସା ତମେୱ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆସଙ୍କନ୍ତି, ତସ୍ମା ମଗ୍ଗା ଓକ୍କମ୍ମ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ। ସାମିକେସୁ ଆଗତେସୁ ତଂ ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ। ସଚେ ସାମିକେ ନ ପସ୍ସତି ପତିରୂପଂ କରିସ୍ସତୀ''ତି।

ରୂପେନ ୱା ନିମିତ୍ତେନ ୱା ସଞ୍ଞାଣଂ କତ୍ୱାତି ଏତ୍ଥ ରୂପଂ ନାମ ଅନ୍ତୋଭଣ୍ଡିକାଯ ଭଣ୍ଡଂ; ତସ୍ମା ଭଣ୍ଡିକଂ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଗଣେତ୍ୱା ଏତ୍ତକା କହାପଣା ୱା ଜାତରୂପରଜତଂ ୱାତି ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବଂ। ନିମିତ୍ତନ୍ତି ଲଞ୍ଛନାଦି; ତସ୍ମା ଲଞ୍ଛିତାଯ ଭଣ୍ଡିକାଯ ମତ୍ତିକାଲଞ୍ଛନନ୍ତି ୱା ଲାଖାଲଞ୍ଛନନ୍ତି ୱା ନୀଲପିଲୋତିକାଯ ଭଣ୍ଡିକା କତାତି ୱା ସେତପିଲୋତିକାଯ କତାତି ୱା ଏୱମାଦି ସବ୍ବଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତବ୍ବଂ।

ଭିକ୍ଖୁ ପତିରୂପାତି ଲଜ୍ଜିନୋ କୁକ୍କୁଚ୍ଚକା। ଲୋଲଜାତିକାନଞ୍ହି ହତ୍ଥେ ଠପେତୁଂ ନ ଲଭତି। ଯୋ ପନ ନେୱ ତମ୍ହା ଆୱାସା ପକ୍କମତି, ନ ସାମିକେ ପସ୍ସତି, ତେନାପି ଅତ୍ତନୋ ଚୀୱରାଦିମୂଲଂ ନ କାତବ୍ବଂ; ଥାୱରଂ ପନ ସେନାସନଂ ୱା ଚେତିଯଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣୀ ୱା କାରେତବ୍ବା। ସଚେ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚଯେନ ସାମିକୋ ଆଗଚ୍ଛତି, ''ଉପାସକ ତୱ ସନ୍ତକେନ ଇଦଂ ନାମ କତଂ, ଅନୁମୋଦାହୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ସଚେ ଅନୁମୋଦତି, ଇଚ୍ଚେତଂ କୁସଲଂ; ନୋ ଚେ ଅନୁମୋଦତି, ''ମମ ଧନଂ ଦେଥା''ତି ଚୋଦେତିଯେୱ, ଅଞ୍ଞଂ ସମାଦପେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବଂ।

୫୦୭।ରତନସମ୍ମତଂୱିସ୍ସାସଂ ଗଣ୍ହାତୀତିଆଦୀସୁ ଆମାସମେୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ। ଅନାମାସଂ ନ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ରତନସିକ୍ଖାପଦଂ ଦୁତିଯଂ।

୩। ୱିକାଲଗାମପ୍ପୱିସନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୦୮। ତତିଯେ – ତିରଚ୍ଛାନକଥନ୍ତି ଅରିଯମଗ୍ଗସ୍ସ ତିରଚ୍ଛାନଭୂତଂ କଥଂ। ରାଜକଥନ୍ତି ରାଜପଟିସଂଯୁତ୍ତ କଥଂ। ଚୋରକଥାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ।

୫୧୨।ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଯଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ , ତଂ ଚାରିତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତମେୱ। ସଚେ ସମ୍ବହୁଲା କେନଚି କମ୍ମେନ ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତି, ''ୱିକାଲେ ଗାମପ୍ପୱେସନଂ ଆପୁଚ୍ଛାମୀ''ତି ସବ୍ବେହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ। ତସ୍ମିଂ ଗାମେ ତଂ କମ୍ମଂ ନ ସମ୍ପଜ୍ଜତୀତି ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଗାମସତମ୍ପି ହୋତୁ, ପୁନ ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ସଚେ ପନ ଉସ୍ସାହଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଅନ୍ତରା ଅଞ୍ଞଂ ଗାମଂ ପୱିସିତୁକାମା ହୋନ୍ତି, ପୁନ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବମେୱ।

କୁଲଘରେ ୱା ଆସନସାଲାଯ ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ କତ୍ୱା ତେଲଭିକ୍ଖାଯ ୱା ସପ୍ପିଭିକ୍ଖାଯ ୱା ଚରିତୁକାମୋ ହୋତି, ସଚେ ପସ୍ସେ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥି, ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଅସନ୍ତେ ନତ୍ଥୀତି ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ୱୀଥିଂ ଓତରିତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁଂ ପସ୍ସତି, ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାପି ଚରିତବ୍ବମେୱ। ଗାମମଜ୍ଝେନ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି, ତେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ତେଲାଦିଭିକ୍ଖାଯ ଚରିସ୍ସାମୀତି ଚିତ୍ତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ସଚେ ପସ୍ସେ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ଥି, ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଚରିତବ୍ବଂ। ମଗ୍ଗା ଅନୋକ୍କମ୍ମ ଭିକ୍ଖାଯ ଚରନ୍ତସ୍ସ ପନ ଆପୁଚ୍ଛନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଉପଚାରୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୫୧୫।ଅନ୍ତରାରାମନ୍ତିଆଦୀସୁ ନ କେୱଲଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା କାଯବନ୍ଧନଂ ଅବନ୍ଧିତ୍ୱା ସଙ୍ଘାଟିଂ ଅପାରୁପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସପି ଅନାପତ୍ତି। ଆପଦାସୂତି ସୀହୋ ୱା ବ୍ୟଗ୍ଘୋ ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠେତି, ଅଞ୍ଞୋ ୱା କୋଚି ଉପଦ୍ଦୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଅନାପତ୍ତି। ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ବହିଗାମତୋ ଅନ୍ତୋଗାମଂ ପୱିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ୱିକାଲଗାମପ୍ପୱିସନସିକ୍ଖାପଦଂ ତତିଯଂ।

୪। ସୂଚିଘରସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୧୭-୨୦। ଚତୁତ୍ଥେ – ଭେଦନମେୱ ଭେଦନକଂ; ତଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଭେଦନକମେୱ। ଅରଣିକେତି ଅରଣିଧନୁକେ। ୱିଧେତି ୱେଧକେ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସୂଚିଘରସିକ୍ଖାପଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫। ମଞ୍ଚସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୨୨। ପଞ୍ଚମେ – ଛେଦନକଂ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ।

୫୨୫।ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ନ ଛିନ୍ଦିତୁକାମୋ ହୋତି, ଭୂମିଯଂ ନିଖଣିତ୍ୱା ପମାଣଂ ଉପରି ଦସ୍ସେତି, ଉତ୍ତାନଂ ୱା କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱା ତୁଲାସଙ୍ଘାଟେ ଠପେତ୍ୱା ଅଟ୍ଟଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜତି, ସବ୍ବଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ମଞ୍ଚସିକ୍ଖାପଦଂ ପଞ୍ଚମଂ।

୬। ତୂଲୋନଦ୍ଧସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୨୬। ଛଟ୍ଠେ – ତୂଲଂ ଓନଦ୍ଧମେତ୍ଥାତି ତୂଲୋନଦ୍ଧଂ; ତୂଲଂ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉପରି ଚିମିଲିକାଯ ଓନଦ୍ଧନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ତୂଲୋନଦ୍ଧସିକ୍ଖାପଦଂ ଛଟ୍ଠଂ।

୭। ନିସୀଦନସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୩୧-୪। ସତ୍ତମେ – ନିସୀଦନଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ହୋତୀତି କତ୍ଥ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ? ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକେ ପଣୀତଭୋଜନୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ – ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, କାଯଗୁତ୍ତିଯା ଚୀୱରଗୁତ୍ତିଯା ସେନାସନଗୁତ୍ତିଯା ନିସୀଦନ''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୩)। ସେଯ୍ୟଥାପି ପୁରାଣାସିକୋଟ୍ଠୋତି ଯଥା ନାମ ପୁରାଣଚମ୍ମକାରୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଥା ହି ଚମ୍ମକାରୋ ଚମ୍ମଂ ୱିତ୍ଥତଂ କରିସ୍ସାମୀତି ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସମଞ୍ଛତି, କଡ୍ଢତି; ଏୱଂ ସୋପି ତଂ ନିସୀଦନଂ। ତେନ ତଂ ଭଗୱା ଏୱମାହ – ''ନିସୀଦନଂ ନାମ ସଦସଂ ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତି ସନ୍ଥତସଦିସଂ ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଅନ୍ତେ ସୁଗତୱିଦତ୍ଥିଯା ୱିଦତ୍ଥିମତ୍ତେ ପଦେସେ ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଫାଲେତ୍ୱା ତିସ୍ସୋ ଦସା କରିଯନ୍ତି, ତାହି ଦସାହି ସଦସଂ ନାମ ୱୁଚ୍ଚତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ନିସୀଦନସିକ୍ଖାପଦଂ ସତ୍ତମଂ।

୮। କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୩୭। ଅଟ୍ଠମେ – କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦି ଅନୁଞ୍ଞାତା ହୋତୀତି କତ୍ଥ ଅନୁଞ୍ଞାତା? ଚୀୱରକ୍ଖନ୍ଧକେ ବେଲଟ୍ଠସୀସୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ – ''ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଯସ୍ସ କଣ୍ଡୁ ୱା ପିଳକା ୱା ଅସ୍ସାୱୋ ୱା ଥୁଲ୍ଲକଚ୍ଛୁ ୱା ଆବାଧୋ ତସ୍ସ କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦି''ନ୍ତି (ମହାୱ। ୩୫୪)।

୫୩୯।ଯସ୍ସ ଅଧୋନାଭି ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଯସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନାଭିଯା ହେଟ୍ଠା ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ ଉପରି। କଣ୍ଡୂତି କଚ୍ଛୁ। ପିଳକାତି ଲୋହିତତୁଣ୍ଡିକା ସୁଖୁମପିଳକା। ଅସ୍ସାୱୋତି ଅରିସଭଗନ୍ଦରମଧୁମେହାଦୀନଂ ୱସେନ ଅସୁଚିପଗ୍ଘରଣକଂ। ଥୁଲ୍ଲକଚ୍ଛୁ ୱା ଆବାଧୋତି ମହାପିଳକାବାଧୋ ୱୁଚ୍ଚତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ।

କଣ୍ଡୁପଟିଚ୍ଛାଦିସିକ୍ଖାପଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ।

୯। ୱସ୍ସିକସାଟିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୫୪୨। ନଵମେ – ଵସ୍ସିକସାଟିକା ଅନୁଞ୍ଞାତା ହୋତୀତି କତ୍ଥ ଅନୁଞ୍ଞାତା? ଚୀଵରକ୍ଖନ୍ଧକେ ଵିସାଖାଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ। ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ – ‘‘ଅନୁଜାନାମି, ଭିକ୍ଖଵେ, ଵସ୍ସିକସାଟିକ’’ନ୍ତି (ମହାଵ। ୩୫୨)। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ଵସ୍ସିକସାଟିକସିକ୍ଖାପଦଂ ନଵମଂ।

୧୦। ନନ୍ଦତ୍ଥେରସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୫୪୭। ଦସମେ – ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୋମକୋତି ଚତୂହି ଅଙ୍ଗୁଲେହି ଊନକପ୍ପମାଣୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଵ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ନନ୍ଦତ୍ଥେରସିକ୍ଖାପଦଂ ଦସମଂ।

ସମତ୍ତୋ ଵଣ୍ଣନାକ୍କମେନ ରତନଵଗ୍ଗୋ ନଵମୋ।

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋତିଆଦି ଵୁତ୍ତନଯମେଵାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଵିନଯସଂଵଣ୍ଣନାଯ

ଖୁଦ୍ଦକଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ପାଚିତ୍ତିଯକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୬। ପାଟିଦେସନୀୟକଣ୍ଡଂ

୧। ପଠମପାଟିଦେସନୀୟସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

ପାଟିଦେସନୀୟା ଧମ୍ମା, ଖୁଦ୍ଦକାନଂ ଅନନ୍ତରା;

ଠପିତା ଯେ ଅୟଂ ଦାନି, ତେସଂ ଭଵତି ଵଣ୍ଣନା।

୫୫୨। ପଠମପାଟିଦେସନୀୟେ ତାଵ ପଟିକ୍କମନକାଲେତି ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ଵା ପଟିଆଗମନକାଲେ। ସବ୍ବେଵ ଅଗ୍ଗହେସୀତି ସବ୍ବମେଵ ଅଗ୍ଗହେସି। ପଵେଧେନ୍ତୀତି କମ୍ପମାନା। ଅପେହୀତି ଅପଗଚ୍ଛ।

୫୫୩-୫।ଗାରය্হং ଆଵୁସୋତିଆଦି ପଟିଦେସେତବ୍ବାକାରଦସ୍ସନଂ। ରଥିକାତି ରଚ୍ଛା। ବ୍ୟୂହନ୍ତି ଅନିବ୍ବିଜ୍ଝିତ୍ଵା ଠିତା ଗତପଚ୍ଚାଗତରଚ୍ଛା। ସିଙ୍ଘାଟକନ୍ତି ଚତୁକ୍କୋଣଂ ଵା ତିକୋଣଂ ଵା ମଗ୍ଗସମୋଧାନଟ୍ଠାନଂ। ଘରନ୍ତି କୁଲଘରଂ। ଏତେସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠତ୍ଵା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଗହଣେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରଗଣନାୟ ପାଟିଦେସନୀୟଂ। ହତ୍ଥିସାଲାଦୀସୁ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସାପି ଏସେଵ ନୟୋ। ଭିକ୍ଖୁନୀ ରଥିକାୟ ଠତ୍ଵା ଦେତି, ଭିକ୍ଖୁ ସଚେପି ଅନ୍ତରାରାମାଦୀସୁ ଠତ୍ଵା ଗଣ୍ହାତି, ଆପତ୍ତିୟେଵ। ''ଅନ୍ତରଘରଂ ପଵିଟ୍ଠାୟା''ତି ହି ଵଚନତୋ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଅନ୍ତରଘରେ ଠତ୍ଵା ଦଦମାନାୟ ଵସେନେତ୍ଥ ଆପତ୍ତି ଵେଦିତବ୍ବା, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଠିତଟ୍ଠାନଂ ପନ ଅପ୍ପମାଣଂ। ତସ୍ମା ସଚେପି ଵୀଥିଆଦୀସୁ ଠିତୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅନ୍ତରାରାମାଦୀସୁ ଠତ୍ଵା ଦଦମାନାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଗଣ୍ହାତି, ଅନାପତ୍ତିୟେଵ।

ଯାମକାଲିକଂ ସତ୍ତାହକାଲିକଂ ଯାଵଜୀଵିକଂ ଆହାରତ୍ଥାୟ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଇଦଂ ଆମିସେନ ଅସମ୍ଭିନ୍ନଂ ସନ୍ଧାୟ ଵୁତ୍ତଂ, ସମ୍ଭିନ୍ନେ ପନ ଏକରସେ ପାଟିଦେସନୀୟମେଵ। ଏକତୋ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟାତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ। ଭିକ୍ଖୂନଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପନ୍ନାୟ ପନ ଯଥାଵତ୍ଥୁକମେଵ।

୫୫୬।ଦାପେତି ନ ଦେତୀତି ଅଞ୍ଞାତିକା ଅଞ୍ଞେନ କେନଚି ଦାପେତି ତଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଉପନିକ୍ଖିପିତ୍ଵା ଦେତୀତି ଭୂମିୟଂ ଠପେତ୍ଵା ''ଇଦଂ ଅୟ୍ୟ ତୁମ୍ହାକଂ ଦମ୍ମୀ''ତି ଦେତି, ଏଵଂ ଦିନ୍ନଂ ''ସାଧୁ ଭଗିନୀ''ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତ୍ଵା ତାୟ ଏଵ ଵା ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଅଞ୍ଞେନ ଵା କେନଚି ପଟିଗ୍ଗହାପେତ୍ଵା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ସିକ୍ଖମାନାୟ ସାମଣେରିୟାତି ଏତାସଂ ଦଦମାନାନଂ ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ପଠମପାଟିଦେସନୀୟଂ।

୨। ଦୁତିୟପାଟିଦେସନୀୟସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୫୫୮। ଦୁତିୟେ – ଅପସକ୍କ ତାଵ ଭଗିନୀତିଆଦି ଅପସାଦେତବ୍ବାକାରଦସ୍ସନଂ।

୫୬୧।ଅତ୍ତନୋ ଭତ୍ତଂ ଦାପେତି ନ ଦେତୀତି ଏତ୍ଥ ସଚେପି ଅତ୍ତନୋ ଭତ୍ତଂ ଦେତି, ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଅନାପତ୍ତିୟେଵ, ପୁରିମସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ଭତ୍ତଂ ଦେତି ନ ଦାପେତୀତି ଏତ୍ଥ ସଚେପି ଦାପେୟ୍ୟ, ଇମିନା ସିକ୍ଖାପଦେନ ଆପତ୍ତି ଭଵେୟ୍ୟ। ଦେନ୍ତିୟା ପନ ନେଵ ଇମିନା ନ ପୁରିମେନ ଆପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ। କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ଵଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିୟପାଟିଦେସନୀୟଂ।

୩। ତତିୟପାଟିଦେସନୀୟସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୫୬୨। ତତିଯେ – ଉଭତୋପସନ୍ନନ୍ତି ଦ୍ୱୀହି ପସନ୍ନଂ ଉପାସକେନପି ଉପାସିକାଯପି। ତସ୍ମିଂ କିର କୁଲେ ଉଭୋପି ତେ ସୋତାପନ୍ନାଯେଵ। ଭୋଗେନ ହାଯତୀତି ଏଦିସଞ୍ହି କୁଲଂ ସଚେପି ଅସୀତିକୋଟିଧନଂ ହୋତି, ଭୋଗେହି ହାଯତିଯେଵ। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ତତ୍ଥ ନେଵ ଉପାସିକା ନ ଉପାସକୋ ଭୋଗେ ରକ୍ଖତି।

୫୬୯ ।ଘରତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ଦେନ୍ତୀତି ଆସନସାଲଂ ଵା ଵିହାରଂ ଵା ଆନେତ୍ୱା ଦେନ୍ତି। ସଚେପି ଅନାଗତେ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି ପଠମଂଯେଵ ନୀହରିତ୍ୱା ଦ୍ୱାରେ ଠପେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ସମ୍ପତ୍ତସ୍ସ ଦେନ୍ତି, ଵଟ୍ଟତି। ଭିକ୍ଖୁଂ ପନ ଦିସ୍ୱା ଅନ୍ତୋଗେହତୋ ନୀହରିତ୍ୱା ଦିଯ୍ୟମାନଂ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ଵୁତ୍ତଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ । ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଵଚୀକମ୍ମଂ ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ତତିଯପାଟିଦେସନୀଯଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥପାଟିଦେସନୀଯସିକ୍ଖାପଦଵଣ୍ଣନା

୫୭୦। ଚତୁତ୍ଥେ – ଅଵରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତୀତି ପଟିଵିରୁଦ୍ଧା ହୋନ୍ତି।

୫୭୩।ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଟିସଂଵିଦିତନ୍ତି ପଞ୍ଚସୁ ସହଧମ୍ମିକେସୁ ଯଂକିଞ୍ଚି ପେସେତ୍ୱା ଖାଦନୀଯଂ ଭୋଜନୀଯଂ ଆହରିସ୍ସାମାତି ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତମ୍ପି ଅପ୍ପଟିସଂଵିଦିତମେଵାତି ଅତ୍ଥୋ। ଆରାମଂ ଆରାମୂପଚାରଂ ଠପେତ୍ୱାତି ଆରଞ୍ଞକସେନାସନାରାମଞ୍ଚ ତସ୍ସ ଉପଚାରଞ୍ଚ ଠପେତ୍ୱା; ଉପଚାରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତଂ ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦିସ୍ୱା ଵା ଗାମଂ ଆଗତସ୍ସ ଵା ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତମ୍ପି ଅପ୍ପଟିସଂଵିଦିତମେଵ ହୋତୀତି ଵେଦିତବ୍ବଂ। ସଚେ ସାସଙ୍କଂ ହୋତି ସାସଙ୍କନ୍ତି ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି କସ୍ମା ଆଚିକ୍ଖିତବ୍ବଂ? ଆରାମେ ଚୋରେ ଵସନ୍ତେ ଅମ୍ହାକଂ ନାରୋଚେନ୍ତୀତି ଵଚନପଟିମୋଚନତ୍ଥଂ। ଚୋରା ଵତ୍ତବ୍ବା ମନୁସ୍ସା ଇଧୂପଚରନ୍ତୀତି କସ୍ମା ଵତ୍ତବ୍ବଂ? ଅତ୍ତନୋ ଉପଟ୍ଠାକେହି ଅମ୍ହେ ଗଣ୍ହାପେନ୍ତୀତି ଵଚନପଟିମୋଚନତ୍ଥଂ।

ଯାଗୁଯା ପଟିସଂଵିଦିତେ ତସ୍ସା ପରିଵାରୋ ଆହରିଯ୍ୟତୀତି ଯାଗୁଯା ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତ୍ୱା ''କିଂ ସୁଦ୍ଧଯାଗୁଯା ଦିନ୍ନାଯ ପୂଵଭତ୍ତାଦୀନିପି ଏତିସ୍ସା ଯାଗୁଯା ପରିଵାରଂ କତ୍ୱା ଦସ୍ସାମା''ତି ଏଵଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଆହରନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ପଟିସଂଵିଦିତମେଵ ହୋତି। ଭତ୍ତେନ ପଟିସଂଵିଦିତେତିଆଦୀସୁପି ଏସେଵ ନଯୋ। ଅସୁକଂ ନାମ କୁଲଂ ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତ୍ୱା ଖାଦନୀଯାଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାନିପି ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ଅତ୍ତନୋ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଆହରନ୍ତି, ଵଟ୍ଟତି। ଯାଗୁଯା ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତ୍ୱା ପୂଵଂ ଵା ଭତ୍ତଂ ଵା ଆହରନ୍ତି, ଏତମ୍ପି ଵଟ୍ଟତୀତି କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ଵୁତ୍ତଂ।

୫୭୫ ।ଗିଲାନସ୍ସାତି ଅପ୍ପଟିସଂଵିଦିତେପି ଗିଲାନସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ପଟିସଂଵିଦିତେ ଵା ଗିଲାନସ୍ସ ଵା ସେସକନ୍ତି ଏକସ୍ସତ୍ଥାଯ ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତ୍ୱା ଆହଟଂ, ତସ୍ସ ସେସକଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସାପି ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ଚତୁନ୍ନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଵା ପଟିସଂଵିଦିତଂ କତ୍ୱା ବହୁଂ ଆହଟଂ ହୋତି, ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଦାତୁଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ଏତମ୍ପି ପଟିସଂଵିଦିତସେସକମେଵ, ସବ୍ବେସମ୍ପି ଵଟ୍ଟତି। ଅଥ ଅଧିକମେଵ ହୋତି, ସନ୍ନିଧିଂ ମୋଚେତ୍ୱା ଠପିତଂ ଦୁତିଯଦିଵସେପି ଵଟ୍ଟତି। ଗିଲାନସ୍ସ ଆହଟାଵସେସେପି ଏସେଵ ନଯୋ। ଯଂ ପନ ଅପ୍ପଟିସଂଵିଦିତମେଵ କତ୍ୱା ଆଭତଂ, ତଂ ବହିଆରାମଂ ପେସେତ୍ୱା ପଟିସଂଵିଦିତଂ କାରେତ୍ୱା ଆହରାପେତବ୍ବଂ, ଭିକ୍ଖୂହି ଵା ଗନ୍ତ୍ୱା ଅନ୍ତରାମଗ୍ଗେ ଗହେତବ୍ବଂ। ଯମ୍ପି ଵିହାରମଜ୍ଝେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଵା ଵନଚରକାଦଯୋ ଵା ଵନତୋ ଆହରିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ପୁରିମନଯେନେଵ ପଟିସଂଵିଦିତଂ କାରେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥଜାତକନ୍ତି ଆରାମେ ଜାତକମେଵ; ମୂଲଖାଦନୀଯାଦିଂ ଅଞ୍ଞେନ କପ୍ପିଯଂ କତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ପରିଭୁଞ୍ଜତୋ ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ପନ ତଂ ଗାମଂ ହରିତ୍ୱା ପଚିତ୍ୱା ଆହରନ୍ତି, ନ ଵଟ୍ଟତି। ପଟିସଂଵିଦିତଂ କାରେତବ୍ବଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେଵ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାଵିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଵଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଵେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥପାଟିଦେସନୀଯଂ ।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଵିନଯସଂଵଣ୍ଣନାଯ

ପାଟିଦେସନୀଯଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପାଟିଦେସନୀଯକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

୭। ସେଖିଯକଣ୍ଡଂ

୧। ପରିମଣ୍ଡଲୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

ଯାନି ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖେନ, ସେଖିଯାନୀତି ତାଦିନା;

ଭାସିତାନି ଅଯଂ ଦାନି, ତେସମ୍ପି ୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ।

୫୭୬। ତତ୍ଥ ପରିମଣ୍ଡଲନ୍ତି ସମନ୍ତତୋ ମଣ୍ଡଲଂ। ନାଭିମଣ୍ଡଲଂ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଉଦ୍ଧଂ ନାଭିମଣ୍ଡଲଂ ଅଧୋ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେନ୍ତେନ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲସ୍ସ ହେଟ୍ଠା ଜଙ୍ଘଟ୍ଠିକତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲମତ୍ତଂ ନିୱାସନଂ ଓତାରେତ୍ୱା ନିୱାସେତବ୍ବଂ, ତତୋ ପରଂ ଓତାରେନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲତୋ ହେଟ୍ଠା ଚତୁରଙ୍ଗୁଲମତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ; ଏୱଂ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ପନ ନିୱାସନଂ ପମାଣିକଂ ୱଟ୍ଟତି। ତତ୍ରିଦଂ ପମାଣଂ – ଦୀଘତୋ ମୁଟ୍ଠିପଞ୍ଚକଂ, ତିରିଯଂ ଅଡ୍ଢତେଯ୍ଯହତ୍ଥଂ। ତାଦିସସ୍ସ ପନ ଅଲାଭେ ତିରିଯଂ ଦ୍ୱିହତ୍ଥପମାଣମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି ଜାଣୁମଣ୍ଡଲପଟିଚ୍ଛାଦନତ୍ଥଂ, ନାଭିମଣ୍ଡଲଂ ପନ ଚୀୱରେନାପି ସକ୍କା ପଟିଚ୍ଛାଦେତୁନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଏକପଟ୍ଟଚୀୱରଂ ଏୱଂ ନିୱତ୍ଥମ୍ପି ନିୱତ୍ଥଟ୍ଠାନେ ନ ତିଟ୍ଠତି, ଦୁପଟ୍ଟଂ ପନ ତିଟ୍ଠତି।

ଓଲମ୍ବେନ୍ତୋ ନିୱାସେତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ନ କେୱଲଂ ପୁରତୋ ଚ ପଚ୍ଛତୋ ଚ ଓଲମ୍ବେତ୍ୱା ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସେୱ ଦୁକ୍କଟଂ, ଯେ ପନଞ୍ଞେ ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଗିହିନିୱତ୍ଥଂ ନିୱାସେନ୍ତି ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡକଂ ମଚ୍ଛୱାଳକଂ ଚତୁକ୍କଣ୍ଣକଂ ତାଲୱଣ୍ଟକଂ ସତୱଲିକଂ ନିୱାସେନ୍ତୀ’’ତିଆଦିନା (ଚୂଳୱ। ୨୮୦) ନଯେନ ଖନ୍ଧକେ ନିୱାସନଦୋସା ୱୁତ୍ତା, ତଥା ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସାପି ଦୁକ୍କଟମେୱ। ତେ ସବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ନ ହୋନ୍ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ, ୱିତ୍ଥାରତୋ ପନ ତତ୍ଥେୱ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି।

ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ପୁରତୋ ୱା ପଚ୍ଛତୋ ୱା ଓଲମ୍ବେତ୍ୱା ନିୱାସେସ୍ସାମୀତି ଏୱଂ ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ; ଅଥ ଖୋ ପରିମଣ୍ଡଲଂଯେୱ ନିୱାସେସ୍ସାମୀତି ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ଅପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅସ୍ସତିଯାତି ଅଞ୍ଞୱିହିତସ୍ସାପି ତଥା ନିୱାସେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। ଅଜାନନ୍ତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ନିୱାସନୱତ୍ତଂ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ମୋକ୍ଖୋ ନତ୍ଥି। ନିୱାସନୱତ୍ତଞ୍ହି ସାଧୁକଂ ଉଗ୍ଗହେତବ୍ବଂ, ତସ୍ସ ଅନୁଗ୍ଗହଣମେୱସ୍ସ ଅନାଦରିଯଂ। ତଂ ପନ ସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଯୁଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ଉଗ୍ଗହିତୱତ୍ତୋପି ଯୋ ଆରୁଳ୍ହଭାୱଂ ୱା ଓରୁଳ୍ହଭାୱଂ ୱା ନ ଜାନାତି, ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ‘‘ପରିମଣ୍ଡଲଂ ନିୱାସେତୁଂ ଅଜାନନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯୋ ପନ ସୁକ୍ଖଜଙ୍ଘୋ ୱା ମହାପିଣ୍ଡିକମଂସୋ ୱା ହୋତି, ତସ୍ସ ସାରୁପ୍ପତ୍ଥାଯ ଜାଣୁମଣ୍ଡଲତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲାଧିକମ୍ପି ଓତାରେତ୍ୱା ନିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଗିଲାନସ୍ସାତି ଜଙ୍ଘାଯ ୱା ପାଦେ ୱା ୱଣୋ ହୋତି, ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱା ଓତାରେତ୍ୱା ୱା ନିୱାସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆପଦାସୂତି ୱାଳମିଗା ୱା ଚୋରା ୱା ଅନୁବନ୍ଧନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି। ଫୁସ୍ସଦେୱତ୍ଥେରୋ ‘‘ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ତିୱେଦନ’’ନ୍ତି ଆହ। ଉପତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ ପନ ‘‘ଅନାଦରିଯଂ ପଟିଚ୍ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ‘‘ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନ’’ନ୍ତି ଆହ।

୫୭୭।ପରିମଣ୍ଡଲଂ ପାରୁପିତବ୍ବନ୍ତି ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଗିହିପାରୁତଂ ପାରୁପନ୍ତୀ’’ତି (ଚୂଳୱ। ୨୮୦) ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଅନେକପ୍ପକାରଂ ଗିହିପାରୁପନଂ ଅପାରୁପିତ୍ୱା ଇଧ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଉଭୋ କଣ୍ଣେ ସମଂ କତ୍ୱା ପାରୁପନୱତ୍ତଂ ପୂରେନ୍ତେନ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ପାରୁପିତବ୍ବଂ। ଇମାନି ଚ ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତାନି। ତସ୍ମା ୱିହାରେପି ଅନ୍ତରଘରେପି ପରିମଣ୍ଡଲମେୱ ନିୱାସେତବ୍ବଞ୍ଚ ପାରୁପିତବ୍ବଞ୍ଚାତି। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବାନି ସଦ୍ଧିଂ ଥେରୱାଦେନ।

୫୭୮।କାଯଂ ୱିୱରିତ୍ୱାତି ଜତ୍ତୁମ୍ପି ଉରମ୍ପି ୱିୱରିତ୍ୱା। ସୁପ୍ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେନାତି ନ ସସୀସଂ ପାରୁତେନ; ଅଥ ଖୋ ଗଣ୍ଠିକଂ ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଅନୁୱାତନ୍ତେନ ଗୀୱଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଉଭୋ କଣ୍ଣେ ସମଂ କତ୍ୱା ପଟିସଂହରିତ୍ୱା ଯାୱ ମଣିବନ୍ଧଂ ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱା ଅନ୍ତରଘରେ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦେ – ଗଲୱାଟକତୋ

ପଟ୍ଠାୟ ସୀସଂ ମଣିବନ୍ଧତୋ ପଟ୍ଠାୟ ହତ୍ଥେ ପିଣ୍ଡିକମଂସତୋ ଚ ପଟ୍ଠାୟ ପାଦେ ୱିୱରିତ୍ୱା ନିସୀଦିତବ୍ବଂ।

୫୭୯।ୱାସୂପଗତସ୍ସାତି ୱାସତ୍ଥାୟ ଉପଗତସ୍ସ ରତ୍ତିଭାଗେ ୱା ଦିୱସଭାଗେ ୱା କାୟଂ ୱିୱରିତ୍ୱାପି ନିସୀଦତୋ ଅନାପତ୍ତି।

୫୮୦।ସୁସଂୱୁତୋତି ହତ୍ଥଂ ୱା ପାଦଂ ୱା ଅକୀଳାପେନ୍ତୋ; ସୁୱିନୀତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୫୮୨।ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୂତି ହେଟ୍ଠା ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁ ହୁତ୍ୱା। ଯୁଗମତ୍ତଂ ପେକ୍ଖମାନୋତି ଯୁଗଯୁତ୍ତକୋ ହି ଦନ୍ତୋ ଆଜାନେୟ୍ୟୋ ଯୁଗମତ୍ତଂ ପେକ୍ଖତି, ପୁରତୋ ଚତୁହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ଭୂମିଭାଗଂ; ଇମିନାପି ଏତ୍ତକଂ ପେକ୍ଖନ୍ତେନ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ଯୋ ଅନାଦରିୟଂ ପଟିଚ୍ଚ ତହଂ ତହଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋତି ଯୋ ତଂତଂଦିସାଭାଗଂ ପାସାଦଂ କୂଟାଗାରଂ ୱୀଥିଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଏକସ୍ମିଂ ପନ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ହତ୍ଥିଅସ୍ସାଦିପରିସ୍ସୟାଭାୱଂ ଓଲୋକେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ନିସୀଦନ୍ତେନାପି ଓକ୍ଖିତ୍ତଚକ୍ଖୁନାୱ ନିସୀଦିତବ୍ବଂ।

୫୮୪।ଉକ୍ଖିତ୍ତକାୟାତି ଉକ୍ଖେପେନ; ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତଲକ୍ଖଣେ କରଣୱଚନଂ ଏକତୋ ୱା ଉଭତୋ ୱା ଉକ୍ଖିତ୍ତଚୀୱରୋ ହୁତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ତୋଇନ୍ଦଖୀଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ନ ଏୱଂ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ନିସିନ୍ନକାଲେ ପନ ଧମକରଣଂ ନୀହରନ୍ତେନାପି ଚୀୱରଂ ଅନୁକ୍ଖିପିତ୍ୱାୱ ନୀହରିତବ୍ବନ୍ତି।

ପଠମୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୨। ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୫୮୬।ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକାୟାତି ମହାହସିତଂ ହସନ୍ତୋ। ୱୁତ୍ତନୟେନେୱେତ୍ଥ କରଣୱଚନଂ।

୫୮୮।ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ଅନ୍ତରଘରେତି ଏତ୍ଥ କିତ୍ତାୱତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ହୋତି? ଦ୍ୱାଦସହତ୍ଥେ ଗେହେ ଆଦିମ୍ହି ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ, ମଜ୍ଝେ ଦୁତିୟତ୍ଥେରୋ, ଅନ୍ତେ ତତିୟତ୍ଥେରୋତି ଏୱଂ ନିସିନ୍ନେସୁ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ ଦୁତିୟେନ ସଦ୍ଧିଂ ମନ୍ତେତି, ଦୁତିୟତ୍ଥେରୋ ତସ୍ସ ସଦ୍ଦଞ୍ଚେୱ ସୁଣାତି, କଥଞ୍ଚ ୱୱତ୍ଥପେତି। ତତିୟତ୍ଥେରୋ ପନ ସଦ୍ଦମେୱ ସୁଣାତି, କଥଂ ନ ୱୱତ୍ଥପେତି। ଏତ୍ତାୱତା ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ ହୋତି। ସଚେ ପନ ତତିୟତ୍ଥେରୋ କଥଂ ୱୱତ୍ଥପେତି, ମହାସଦ୍ଦୋ ନାମ ହୋତି।

୫୯୦।କାୟଂପଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ନିଚ୍ଚଲଂ କତ୍ୱା ଉଜୁକେନ କାୟେନ ସମେନ ଇରିୟାପଥେନ ଗନ୍ତବ୍ବଞ୍ଚେୱ ନିସୀଦିତବ୍ବଞ୍ଚ।

୫୯୨।ବାହୁଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ନିଚ୍ଚଲଂ କତ୍ୱା।

୫୯୪।ସୀସଂ ପଗ୍ଗହେତ୍ୱାତି ନିଚ୍ଚଲଂ ଉଜୁଂ ଠପୟିତ୍ୱା।

ଦୁତିୟୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୩। ଖମ୍ଭକତୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୫୯୬-୮।ଖମ୍ଭକତୋ ନାମ କଟିୟଂ ହତ୍ଥଂ ଠପେତ୍ୱା କତଖମ୍ଭୋ। ଓଗୁଣ୍ଠିତୋତି ସସୀସଂ ପାରୁତୋ।

୬୦୦।ଉକ୍କୁଟିକାୟାତି ଏତ୍ଥ ଉକ୍କୁଟିକା ୱୁଚ୍ଚତି ପଣ୍ହିୟୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଗ୍ଗପାଦେହି ୱା, ଅଗ୍ଗପାଦେ ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଣ୍ହୀହିୟେୱ ୱା ଭୂମିଂ ଫୁସନ୍ତସ୍ସ ଗମନଂ। କରଣୱଚନଂ ପନେତ୍ଥ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣମେୱ।

୬୦୧।ଦୁସ୍ସପଲ୍ଲତ୍ଥିକାୟାତି ଏତ୍ଥ ଆୟୋଗପଲ୍ଲତ୍ଥିକାପି ଦୁସ୍ସପଲ୍ଲତ୍ଥିକା ଏୱ।

୬୦୨।ସକ୍କଚ୍ଚନ୍ତି ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା।

୬୦୩।ଆକିରନ୍ତେପୀତି ପିଣ୍ଡପାତଂ ଦେନ୍ତେପି। ପତ୍ତସଞ୍ଞୀତି ପତ୍ତେ ସଞ୍ଞଂ କତ୍ୱା।

୬୦୪।ସମସୂପକୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ଭତ୍ତସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗପ୍ପମାଣୋ ସୂପୋ ହୋତି। ମୁଗ୍ଗସୂପୋ ମାସସୂପୋତି ଏତ୍ଥ କୁଲତ୍ଥାଦୀହି କତସୂପାପି ସଙ୍ଗହଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯେୱାତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ରସରସେତି ଏତ୍ଥ ଠପେତ୍ୱା ଦ୍ୱେ ସୂପେ ଅୱସେସାନି ଓଲୋଣୀସାକସୂପେଯ୍ୟମଚ୍ଛରସମଂସରସାଦୀନି ରସରସାତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ତଂ ରସରସଂ ବହୁମ୍ପି ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

୬୦୫।ସମତିତ୍ତିକନ୍ତି ସମପୁଣ୍ଣଂ ସମଭରିତଂ। ଥୂପୀକତଂ ପିଣ୍ଡପାତଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଥୂପୀକତୋ ନାମ ପତ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋମୁଖୱଟ୍ଟିଲେଖଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା କତୋ; ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିତ୍ତୋ ରଚିତୋ ପୂରିତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ କତଂ ଅଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋମୁଖୱଟ୍ଟିଲେଖାସମପ୍ପମାଣୋ ଗହେତବ୍ବୋ।

ତତ୍ଥ ଥୂପୀକତଂ ନାମ ''ପଞ୍ଚହି ଭୋଜନେହି କତ''ନ୍ତି ଅଭୟତ୍ଥେରୋ ଆହ। ତିପିଟକଚୂଳନାଗତ୍ଥେରୋ ପନ ''ପିଣ୍ଡପାତୋ ନାମ ଯାଗୁପି ଭତ୍ତମ୍ପି ଖାଦନୀୟମ୍ପି ଚୁଣ୍ଣପିଣ୍ଡୋପି ଦନ୍ତକଟ୍ଠମ୍ପି ଦସିକସୁତ୍ତମ୍ପୀ''ତି ଇଦଂ ସୁତ୍ତଂ ୱତ୍ୱା ଦସିକସୁତ୍ତମ୍ପି ଥୂପୀକତଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଆହ। ତେସଂ ୱାଦଂ ସୁତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂ ରୋହଣଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଚୂଳସୁମନତ୍ଥେରଂ ପୁଚ୍ଛିଂସୁ – ''ଭନ୍ତେ ଥୂପୀକତପିଣ୍ଡପାତୋ କେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ''ତି? ତେସଞ୍ଚ ଥେରାନଂ ୱାଦଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଥେରୋ ସୁତ୍ୱା ଆହ – ''ଅହୋ, ଚୂଳନାଗୋ ସାସନତୋ ଭଟ୍ଠୋ, ଅହଂ ଏତସ୍ସ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱିନୟଂ ୱାଚେନ୍ତୋ ନ କଦାଚି ଏୱଂ ଅୱଚଂ, ଅୟଂ କୁତୋ ଲଭିତ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦସୀ''ତି। ଭିକ୍ଖୂ ଥେରଂ ଯାଚିଂସୁ – ''କଥେଥ ଦାନି, ଭନ୍ତେ, କେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ''ତି? ''ଯାୱକାଲିକେନାୱୁସୋ''ତି ଥେରୋ ଆହ। ତସ୍ମା ଯଂକିଞ୍ଚି ଯାଗୁଭତ୍ତଂ ୱା ଫଲାଫଲଂ ୱା ଆମିସଜାତିକଂ ସମତିତ୍ତିକମେୱ ଗହେତବ୍ବଂ। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଅଧିଟ୍ଠାନୁପଗେନ ପତ୍ତେନ, ଇତରେନ ପନ ଥୂପୀକତମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ଯାମକାଲିକସତ୍ତାହକାଲିକଯାୱଜୀୱିକାନି ପନ ଅଧିଟ୍ଠାନୁପଗପତ୍ତେପି ଥୂପୀକତାନି ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ଦ୍ୱୀସୁ ପତ୍ତେସୁ ଭତ୍ତଂ ଗହେତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ପୂରେତ୍ୱା ୱିହାରଂ ପେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ପନ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଂ ପତ୍ତେ ପକ୍ଖିପିୟମାନଂ ପୂୱୋଚ୍ଛୁଖଣ୍ଡଫଲାଫଲାଦି ହେଟ୍ଠା ଓରୋହତି, ତଂ ଥୂପୀକତଂ ନାମ ନ ହୋତି। ପୂୱୱଟଂସକଂ ଠପେତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତଂ ଦେନ୍ତି, ଥୂପୀକତମେୱ ହୋତି। ପୁପ୍ଫୱଟଂସକତକ୍କୋଲକଟୁକଫଲାଦିୱଟଂସକେ ପନ ଠପେତ୍ୱା ଦିନ୍ନଂ ଥୂପୀକତଂ ନ ହୋତି। ଭତ୍ତସ୍ସ ଉପରି ଥାଲକଂ ୱା ପତ୍ତଂ ୱା ଠପେତ୍ୱା ପୂରେତ୍ୱା ଗଣ୍ହାତି, ଥୂପୀକତଂ ନାମ ନ ହୋତି। କୁରୁନ୍ଦିୟମ୍ପି ୱୁତ୍ତଂ – ''ଥାଲକେ ୱା ପଣ୍ଣେ ୱା ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତଂ ପତ୍ତମତ୍ଥକେ ଠପେତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ପାଟେକ୍କଭାଜନଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି।

ଇଧ ଅନାପତ୍ତିୟଂ ଗିଲାନୋ ନ ଆଗତୋ, ତସ୍ମା ଗିଲାନସ୍ସପି ଥୂପୀକତଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସବ୍ବତ୍ଥ ପନ ପଟିଗ୍ଗହେତୁମେୱ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପନ ସୁପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ ହୋତି, ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି।

ତତିୟୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୪। ସକ୍କଚ୍ଚୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୦୬।ସକ୍କଚ୍ଚନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି ଅସକ୍କଚ୍ଚଂ ପଟିଗ୍ଗହଣେଯେୱ ଆପତ୍ତି, ପଟିଗ୍ଗହିତଂ ପନ ସୁପଟିଗ୍ଗହିତମେୱ। ସକ୍କଚ୍ଚନ୍ତି ଚ ପତ୍ତସଞ୍ଞୀତି ଚାତି ଉଭୟଂ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ।

୬୦୮।ସପଦାନନ୍ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଓଧିଂ ଅକତ୍ୱା ଅନୁପଟିପାଟିୟା। ସମସୂପକେ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ୱୁତ୍ତମେୱ।

୬୧୦।ଥୂପକତୋତି ମତ୍ଥକତୋ; ୱେମଜ୍ଝତୋତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୧।ପଟିଚ୍ଛାଦେତ୍ୱାଦେନ୍ତୀତି ମାଘାତସମୟାଦୀସୁ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ କତ୍ୱା ଦେନ୍ତି। ୱିଞ୍ଞତ୍ତିୟଂ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି।

୬୧୪।ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଞୀସିକ୍ଖାପଦେପି ଗିଲାନୋ ନ ମୁଚ୍ଚତି।

୬୧୫।ନାତିମହନ୍ତୋ କବଳୋତି ମୟୂରଣ୍ଡଂ ଅତିମହନ୍ତଂ, କୁକ୍କୁଟଣ୍ଡଂ ଅତିଖୁଦ୍ଦକଂ, ତେସଂ ୱେମଜ୍ଝପ୍ପମାଣୋ। ଖଜ୍ଜକେତି ଏତ୍ଥ ମୂଲଖାଦନୀୟାଦି ସବ୍ବଂ ଗହେତବ୍ବଂ।

ଚତୁତ୍ଥୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୫। କବଳୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୧୭।ଅନାହଟେତି ଅନାହରିତେ; ମୁଖଦ୍ୱାରଂ ଅସମ୍ପାପିତେତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୧୮।ସଙ୍ଗଂ ହତ୍ଥନ୍ତି ସକଲହତ୍ଥଂ।

୬୧୯।ସକବଳେନାତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମଂ କଥେନ୍ତୋ ହରୀତକଂ ୱା ଲଟ୍ଠିମଧୁକଂ ୱା ମୁଖେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା କଥେତି। ଯତ୍ତକେନ ୱଚନଂ ଅପରିପୁଣ୍ଣଂ ନ ହୋତି, ତତ୍ତକେ ମୁଖମ୍ହି ସନ୍ତେ କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୬୨୦।ପିଣ୍ଡୁକ୍ଖେପକନ୍ତି ପିଣ୍ଡଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା।

୬୨୧।କବଳାୱଚ୍ଛେଦକନ୍ତି କବଳଂ ଅୱଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅୱଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା।

୬୨୨।ଅୱଗଣ୍ଡକାରକନ୍ତି ମକ୍କଟୋ ୱିୟ ଗଣ୍ଡେ କତ୍ୱା କତ୍ୱା।

୬୨୩।ହତ୍ଥନିଦ୍ଧୁନକନ୍ତି ହତ୍ଥଂ ନିଦ୍ଧୁନିତ୍ୱା ନିଦ୍ଧୁନିତ୍ୱା।

୬୨୪।ସିତ୍ଥାୱକାରକନ୍ତି ସିତ୍ଥାନି ଅୱକିରିତ୍ୱା ଅୱକିରିତ୍ୱା।

୬୨୫।ଜିୱ୍ହାନିଚ୍ଛାରକନ୍ତି ଜିୱ୍ହଂ ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱା ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱା।

୬୨୬।ଚପୁଚପୁକାରକନ୍ତି ଚପୁ ଚପୂତି ଏୱଂ ସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା କତ୍ୱା।

ପଞ୍ଚମୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୬। ସୁରୁସୁରୁୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୨୭।ସୁରୁସୁରୁକାରକନ୍ତି ସୁରୁସୁରୂତି ଏୱଂ ସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା କତ୍ୱା। ଦୱୋତି ପରିହାସୱଚନଂ; ତଂ ଯେନ କେନଚି ପରିୟାୟେନ ‘‘କିଂ ବୁଦ୍ଧୋ , ସିଲକବୁଦ୍ଧୋ, ପଟିବୁଦ୍ଧୋ; କିଂ ଧମ୍ମୋ, ଗୋଧମ୍ମୋ, ଅଜଧମ୍ମୋ; କିଂ ସଙ୍ଘୋ, ମିଗସଙ୍ଘୋ, ପସୁସଙ୍ଘୋ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ତୀଣି ରତନାନି ଆରବ୍ଭ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୨୮।ହତ୍ଥନିଲ୍ଲେହକନ୍ତି ହତ୍ଥଂ ନିଲ୍ଲେହିତ୍ୱା ନିଲ୍ଲେହିତ୍ୱା। ଭୁଞ୍ଜନ୍ତେନ ହି ଅଙ୍ଗୁଲିମତ୍ତମ୍ପି ନିଲ୍ଲେହିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଘନୟାଗୁଫାଣିତପାୟାସାଦିକେ ପନ ଅଙ୍ଗୁଲୀହି ଗହେତ୍ୱା ଅଙ୍ଗୁଲିୟୋ ମୁଖେ ପୱେସେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ପତ୍ତନିଲ୍ଲେହକଓଟ୍ଠନିଲ୍ଲେହକେସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ତସ୍ମା ଏକଙ୍ଗୁଲିୟାପି ପତ୍ତୋ ନ ନିଲ୍ଲେହିତବ୍ବୋ, ଏକଓଟ୍ଠୋପି ଜିୱ୍ହାୟ ନ ନିଲ୍ଲେହିତବ୍ବୋ, ଓଟ୍ଠମଂସେହି ଏୱ ପନ ଗହେତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ପୱେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୬୩୧।କୋକନଦେତି ଏୱଂନାମକେ। କୋକନଦନ୍ତି ପଦୁମଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ସୋ ଚ ପାସାଦୋ ପଦୁମସଣ୍ଠାନୋ, ତେନସ୍ସ କୋକନଦୋତ୍ୱେୱ ନାମଂ ଅକଂସୁ। ନ ସାମିସେନ ହତ୍ଥେନ ପାନୀୟଥାଲକନ୍ତି ଏତଂ ପଟିକ୍କୂଲୱସେନ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ସଙ୍ଘିକମ୍ପି ପୁଗ୍ଗଲିକମ୍ପି ଗିହିସନ୍ତକମ୍ପି ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକମ୍ପି ସଙ୍ଖମ୍ପି ସରାୱମ୍ପି ଥାଲକମ୍ପି ନ ଗହେତବ୍ବମେୱ, ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ସଚେ ପନ ହତ୍ଥସ୍ସ ଏକଦେସୋ ଆମିସମକ୍ଖିତୋ ନ ହୋତି, ତେନ ପଦେସେନ ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୬୩୨।ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ୱାତି ସିତ୍ଥାନି ଉଦକତୋ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ରାସିଂ କତ୍ୱା ଉଦକଂ ଛଡ୍ଡେତି। ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱାତି ସିତ୍ଥାନି ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଉଦକଗତିକାନି କତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତି। ପଟିଗ୍ଗହେ ୱାତି ପଟିଗ୍ଗହେନ ପଟିଚ୍ଛନ୍ତୋ ନଂ ପଟିଗ୍ଗହେ ଛଡ୍ଡେତି। ନୀହରିତ୍ୱାତି ବହି ନୀହରିତ୍ୱା ଛଡ୍ଡେତି; ଏୱଂ ଛଡ୍ଡେନ୍ତସ୍ସ ଅନାପତ୍ତି।

୬୩୪।ସେତଚ୍ଛତ୍ତନ୍ତି ୱତ୍ଥପଲିଗୁଣ୍ଠିତଂ ପଣ୍ଡରଚ୍ଛତ୍ତଂ। କିଲଞ୍ଜଚ୍ଛତ୍ତନ୍ତି ୱିଲୀୱଚ୍ଛତ୍ତଂ। ପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତନ୍ତି ତାଲପଣ୍ଣାଦୀହି ଯେହି କେହିଚି କତଂ। ମଣ୍ଡଲବଦ୍ଧଂ ସଲାକବଦ୍ଧନ୍ତି ଇଦଂ ପନ ତିଣ୍ଣମ୍ପି ଛତ୍ତାନଂ ପଞ୍ଜରଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତାନି ହି ମଣ୍ଡଲବଦ୍ଧାନି ଚେୱ ହୋନ୍ତି ସଲାକବଦ୍ଧାନି ଚ। ଯମ୍ପି ତତ୍ଥଜାତକଦଣ୍ଡକେନ କତଂ ଏକପଣ୍ଣଚ୍ଛତ୍ତଂ ହୋତି, ତମ୍ପି ଛତ୍ତମେୱ। ଏତେସୁ ଯଂକିଞ୍ଚି ଛତ୍ତଂ ପାଣିମ୍ହି ଅସ୍ସାତି ଛତ୍ତପାଣି। ସୋ ତଂ ଛତ୍ତଂ ଧାରୟମାନୋ ୱା ଅଂସେ ୱା କତ୍ୱା

ଊରୁମ୍ହି ୱା ଠପେତ୍ୱା ଯାୱ ହତ୍ଥେନ ନ ମୁଚତି, ତାୱସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତନଯେନ ଦୁକ୍କଟଂ। ସଚେ ପନସ୍ସ ଅଞ୍ଞୋ ଛତ୍ତଂ ଧାରେତି, ଛତ୍ତପାଦୁକାଯ ୱା ଠିତଂ ହୋତି, ହତ୍ଥତୋ ଅପଗତମତ୍ତେ ଛତ୍ତପାଣି ନାମ ନ ହୋତି। ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଧମ୍ମପରିଚ୍ଛେଦୋ ପନେତ୍ଥ ପଦସୋଧମ୍ମେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୬୩୫।ଦଣ୍ଡପାଣିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଦଣ୍ଡୋ ନାମ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଚତୁହତ୍ଥପ୍ପମାଣୋ ଦଣ୍ଡପାଣିଭାୱୋ ପନସ୍ସ ଛତ୍ତପାଣିମ୍ହି ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୬୩୬।ସତ୍ଥପାଣିମ୍ହିପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଅସିଂ ସନ୍ନହିତ୍ୱା ଠିତୋପି ହି ସତ୍ଥପାଣିସଙ୍ଖ୍ୟଂ ନ ଗଚ୍ଛତି।

୬୩୭।ଆୱୁଧପାଣିସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ୱୁତ୍ତଂ – ''ଆୱୁଧଂ ନାମ ଚାପୋ କୋଦଣ୍ଡୋ''ତି, ଅଥ ଖୋ ସବ୍ବାପି ଧନୁୱିକତି ସଦ୍ଧିଂ ସରୱିକତିଯା ଆୱୁଧନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତସ୍ମା ସଦ୍ଧିଂ ୱା ସରେନ ଧନୁଂ ଗହେତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧଧନୁଂ ୱା ସୁଦ୍ଧସରଂ ୱା ସଜିଯଧନୁଂ ୱା ନିଜ୍ଜିଯଧନୁଂ ୱା ଗହେତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ୱା ଧମ୍ମୋ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନସ୍ସ ଧନୁଂ କଣ୍ଠେପି ପଟିମୁକ୍କଂ ହୋତି, ଯାୱ ହତ୍ଥେନ ନ ଗଣ୍ହାତି, ତାୱ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱାତି।

ଛଟ୍ଠୋ ୱଗ୍ଗୋ।

୭। ପାଦୁକୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୩୮।ଅକ୍କନ୍ତସ୍ସାତି ଛତ୍ତଦଣ୍ଡକେ ଅଙ୍ଗୁଲନ୍ତରଂ ଅପ୍ପୱେସେତ୍ୱା କେୱଲଂ ପାଦୁକଂ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ। ପଟିମୁକ୍କସ୍ସାତି ପଟିମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠିତସ୍ସ। ଉପାହନାଯପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଓମୁକ୍କୋତି ପନେତ୍ଥ ପଣ୍ହିକବନ୍ଧଂ ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଠିତୋ ୱୁଚ୍ଚତି।

୬୪୦।ଯାନଗତସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ସଚେପି ଦ୍ୱୀହି ଜନେହି ହତ୍ଥସଙ୍ଘାଟେନ ଗହିତୋ, ସାଟକେ ୱା ଠପେତ୍ୱା ୱଂସେନ ୱଯ୍ହତି, ଅଯୁତ୍ତେ ୱା ୱଯ୍ହାଦିକେ ଯାନେ , ୱିସଙ୍ଖରିତ୍ୱା ୱା ଠପିତେ ଚକ୍କମତ୍ତେପି ନିସିନ୍ନୋ ଯାନଗତୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ସଚେ ପନ ଦ୍ୱେପି ଏକଯାନେ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ୱିସୁଂ ନିସିନ୍ନେସୁପି ଉଚ୍ଚେ ଯାନେ ନିସିନ୍ନେନ ନୀଚେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ସମପ୍ପମାଣେପି ୱଟ୍ଟତି। ପୁରିମେ ଯାନେ ନିସିନ୍ନେନ ପଚ୍ଛିମେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ୱଟ୍ଟତି। ପଚ୍ଛିମେ ପନ ଉଚ୍ଚତରେପି ନିସିନ୍ନେନ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୬୪୧।ସଯନଗତସ୍ସାତି ଅନ୍ତମସୋ କଟସାରକେପି ପକତିଭୂମିଯମ୍ପି ନିପନ୍ନସ୍ସ ଉଚ୍ଚେପି ମଞ୍ଚପୀଠେ ୱା ଭୂମିପଦେସେ ୱା ଠିତେନ ନିସିନ୍ନେନ ୱା ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଯନଗତେନ ପନ ସଯନଗତସ୍ସ ଉଚ୍ଚତରେ ୱା ସମପ୍ପମାଣେ ୱା ନିପନ୍ନେନ ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ନିପନ୍ନେନ ଚ ଠିତସ୍ସ ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ୱା ଦେସେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ନିସିନ୍ନେନାପି ଠିତସ୍ସ ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ ୱା ୱଟ୍ଟତି। ଠିତେନ ଠିତସ୍ସେୱ ୱଟ୍ଟତି।

୬୪୨।ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯାତି ଆଯୋଗପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ୱା ହତ୍ଥପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ୱା ଦୁସ୍ସପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ୱା ଯାଯ କାଯଚି ପଲ୍ଲତ୍ଥିକାଯ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଅଗିଲାନସ୍ସ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୬୪୩।ୱେଠିତସୀସସ୍ସାତି ଦୁସ୍ସୱେଠନେନ ୱା ମୋଳିଆଦୀହି ୱା ଯଥା କେସନ୍ତୋ ନ ଦିସ୍ସତି; ଏୱଂ ୱେଠିତସୀସସ୍ସ।

୬୪୪।ଓଗୁଣ୍ଠିତସୀସସ୍ସାତି ସସୀସଂ ପାରୁତସ୍ସ।

୬୪୫।ଛମାଯଂ ନିସିନ୍ନେନାତି ଭୂମିଯଂ ନିସିନ୍ନେନ। ଆସନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସାତି ଅନ୍ତମସୋ ୱତ୍ଥମ୍ପି ତିଣାନିପି ସନ୍ଥରିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନସ୍ସ।

୬୪୭।ଛପକସ୍ସାତି ଚଣ୍ଡାଲସ୍ସ। ଛପକୀତି ଚଣ୍ଡାଲୀ। ନିଲୀନୋତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା। ଯତ୍ର ହି ନାମାତି ଯୋ ହି ନାମ। ସବ୍ବମିଦଂ ଚରିମଂ କତନ୍ତି ତତ୍ଥେୱ ପରିପତୀତି ''ସବ୍ବୋ ଅଯଂ ଲୋକୋ ସଙ୍କରଂ ଗତୋ ନିମ୍ମରିଯାଦୋ''ତି ଇମଂ ୱଚନଂ ୱତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ତେସଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଅନ୍ତରା ରୁକ୍ଖତୋ ପତିତୋ। ପତିତ୍ୱା ଚ ପନ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ପୁରତୋ ଠତ୍ୱା ଇମଂ ଗାଥଂ ଅଭାସି –

''ଉଭୋ ଅତ୍ଥଂ ନ ଜାନନ୍ତି…ପେ… ଅସ୍ମା କୁମ୍ଭମିୱାଭିଦା''ତି।

ତତ୍ଥ ଉଭୋ ଅତ୍ଥଂ ନ ଜାନନ୍ତୀତି ଦ୍ୱେପି ଜନା ପାଳିଯା ଅତ୍ଥଂ ନ ଜାନନ୍ତି। ଧମ୍ମଂ ନ ପସ୍ସରେତି ପାଳିଂ ନ ପସ୍ସନ୍ତି। କତମେ ତେ ଉଭୋତି? ''ଯୋ ଚାଯଂ

ମନ୍ତଂୱାଚେତି, ଯୋ ଚାଧମ୍ମେନଧୀଯତୀ’’ତି। ଏୱଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଞ୍ଚ ରାଜାନଞ୍ଚ ଉଭୋପି ଅଧମ୍ମିକଭାୱେ ଠପେସି।

ତତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସାଲୀନନ୍ତି ଗାଥମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଜାନାମହଂ ଭୋ ‘‘ଅଯଂ ଅଧମ୍ମୋ’’ତି; ଅପି ଚ ଖୋ ମଯା ଦୀଘରତ୍ତଂ ସପୁତ୍ତଦାରପରିଜନେନ ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତକୋ ସାଲୀନଂ ଓଦନୋ ଭୁତ୍ତୋ। ସୁଚିମଂସୂପସେଚନୋତି ନାନପ୍ପକାରୱିକତିସମ୍ପାଦିତଂ ସୁଚିମଂସୂପସେଚନଂ ମିସ୍ସୀକରଣମସ୍ସାତି ସୁଚିମଂସୂପସେଚନୋ। ତସ୍ମା ଧମ୍ମେ ନ ୱତ୍ତାମୀତି ଯସ୍ମା ଏୱଂ ମଯା ରଞ୍ଞୋ ଓଦନୋ ଭୁତ୍ତୋ, ଅଞ୍ଞେ ଚ ବହୂ ଲାଭା ଲଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ଧମ୍ମେ ଅହଂ ନ ୱତ୍ତାମି ଉଦରେ ବଦ୍ଧୋ ହୁତ୍ୱା, ନ ଧମ୍ମଂ ଅଜାନନ୍ତୋ। ଅଯଞ୍ହି ଧମ୍ମୋ ଅରିଯେହି ୱଣ୍ଣିତୋ ପସତ୍ଥୋ ଥୋମିତୋତି ଜାନାମି।

ଅଥ ନଂ ଛପକୋ ‘‘ଧିରତ୍ଥୁ’’ତିଆଦିନା ଗାଥାଦ୍ୱଯେନ ଅଜ୍ଝଭାସି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯୋ ତଯା ଧନଲାଭୋ ଚ ଯସଲାଭୋ ଚ ଲଦ୍ଧୋ, ଧିରତ୍ଥୁ ତଂ ଧନଲାଭଂ ଯସଲାଭଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣ। କସ୍ମା? ଯସ୍ମା ଅଯଂ ତଯା ଲଦ୍ଧୋ ଲାଭୋ ଆଯତିଂ ଅପାଯେସୁ ୱିନିପାତନହେତୁନା ସମ୍ପତି ଚ ଅଧମ୍ମଚରଣେନ ୱୁତ୍ତି ନାମ ହୋତି। ଏୱରୂପା ଯା ୱୁତ୍ତି ଆଯତିଂ ୱିନିପାତେନ ଇଧ ଅଧମ୍ମଚରଣେନ ୱା ନିପ୍ପଜ୍ଜତି, କିଂ ତାଯ ୱୁତ୍ତିଯା? ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଧିରତ୍ଥୁ ତଂ ଧନଲାଭଂ, ଯସଲାଭଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣ;

ଯା ୱୁତ୍ତି ୱିନିପାତେନ, ଅଧମ୍ମଚରଣେନ ୱା’’ତି।

ପରିବ୍ବଜ ମହାବ୍ରହ୍ମେତି ମହାବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତୋ ଦିସା ସୀଘଂ ପଲାଯସ୍ସୁ। ପଚନ୍ତଞ୍ଞେପି ପାଣିନୋତି ଅଞ୍ଞେପି ସତ୍ତା ପଚନ୍ତି ଚେୱ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ଚ; ନ କେୱଲଂ ତ୍ୱଞ୍ଚେୱ ରାଜା ଚ। ମା ତ୍ୱଂ ଅଧମ୍ମୋ ଆଚରିତୋ ଅସ୍ମା କୁମ୍ଭମିୱାଭିଦାତି ସଚେ ହି ତ୍ୱଂ ଇତୋ ଅପରିବ୍ବଜିତ୍ୱା ଇମଂ ଅଧମ୍ମଂ ଆଚରିସ୍ସସି , ତତୋ ତ୍ୱଂ ସୋ ଅଧମ୍ମୋ ଏୱଂ ଆଚରିତୋ ଯଥା ଉଦକକୁମ୍ଭଂ ପାସାଣୋ ଭିନ୍ଦେଯ୍ଯ; ଏୱଂ ଭେଚ୍ଛତି, ତେନ ମଯଂ ତଂ ୱଦାମ –

‘‘ପରିବ୍ବଜ ମହାବ୍ରହ୍ମେ, ପଚନ୍ତଞ୍ଞେପି ପାଣିନୋ;

ମା ତ୍ୱଂ ଅଧମ୍ମୋ ଆଚରିତୋ, ଅସ୍ମା କୁମ୍ଭମିୱାଭିଦା’’ତି।

ଉଚ୍ଚେ ଆସନେତି ଅନ୍ତମସୋ ଭୂମିପ୍ପଦେସେପି ଉନ୍ନତଟ୍ଠାନେ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଦେସେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

୬୪୮ ।ନଠିତୋ ନିସିନ୍ନସ୍ସାତି ସଚେପି ଥେରୁପଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଠିତଂ ଦହରଭିକ୍ଖୁଂ ଆସନେ ନିସିନ୍ନୋ ମହାଥେରୋ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, ନ କଥେତବ୍ବଂ। ଗାରୱେନ ପନ ଥେରଂ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛଥାତି ୱତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କା, ପସ୍ସେ ଠିତଭିକ୍ଖୁସ୍ସ କଥେମୀତି କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୬୪୯ ।ନ ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତେନାତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ପୁରତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପଚ୍ଛତୋ ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛତି, ନ କଥେତବ୍ବଂ। ପଚ୍ଛିମସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ କଥେମୀତି କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଦ୍ଧିଂ ଉଗ୍ଗହିତଧମ୍ମଂ ପନ ସଜ୍ଝାଯିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସମଧୁରେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କଥେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୬୫୦ ।ନ ଉପ୍ପଥେନାତି ଏତ୍ଥାପି ସଚେ ଦ୍ୱେପି ସକଟପଥେ ଏକେକଚକ୍କପଥେନ ୱା ଉପ୍ପଥେନ ୱା ସମଧୁରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି।

୬୫୧ ।ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ସହସା ଉଚ୍ଚାରୋ ୱା ପସ୍ସାୱୋ ୱା ନିକ୍ଖମତି, ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ କତୋ ନାମ ଅନାପତ୍ତି।

୬୫୨ ।ନ ହରିତେତି ଏତ୍ଥ ଯମ୍ପି ଜୀୱରୁକ୍ଖସ୍ସ ମୂଲଂ ପଥୱିଯଂ ଦିସ୍ସମାନଂ ଗଚ୍ଛତି, ସାଖା ୱା ଭୂମିଲଗ୍ଗା ଗଚ୍ଛତି, ସବ୍ବଂ ହରିତସଙ୍ଖାତମେୱ। ଖନ୍ଧେ ନିସୀଦିତ୍ୱା ଅପ୍ପହରିତଟ୍ଠାନେ ପାତେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପହରିତଟ୍ଠାନଂ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସେୱ ସହସା ନିକ୍ଖମତି, ଗିଲାନଟ୍ଠାନେ ଠିତୋ ହୋତି, ୱଟ୍ଟତି। ଅପ୍ପହରିତେ କତୋତି ଅପ୍ପହରିତଂ ଅଲଭନ୍ତେନ ତିଣଣ୍ଡୁପକଂ ୱା ପଲାଲଣ୍ଡୁପକଂ ୱା ଠପେତ୍ୱା କତୋପି ପଚ୍ଛା ହରିତଂ ଓତ୍ଥରତି, ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ଖେଳେନ ଚେତ୍ଥ ସିଙ୍ଘାଣିକାପି ସଙ୍ଗହିତାତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୬୫୩ ।ନ ଉଦକେତି ଏତଂ ପରିଭୋଗଉଦକମେୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ୱଚ୍ଚକୁଟିସମୁଦ୍ଦାଦିଉଦକେସୁ ପନ ଅପରିଭୋଗେସୁ ଅନାପତ୍ତି। ଦେୱେ ୱସ୍ସନ୍ତେ ସମନ୍ତତୋ ଉଦକୋଘୋ ହୋତି, ଅନୁଦକଟ୍ଠାନଂ ଓଲୋକେନ୍ତସ୍ସେୱ ନିକ୍ଖମତି, ୱଟ୍ଟତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ – ‘‘ଏତାଦିସେ କାଲେ ଅନୁଦକଟ୍ଠାନଂ ଅଲଭନ୍ତେନ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି। ସେସଂ ସବ୍ବସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ସତ୍ତମୋ ୱଗ୍ଗୋ।

ସମୁଟ୍ଠାନାଦିଦୀପନଗ୍ଥାଯ ପନେତ୍ଥ ଇଦଂ ପକିଣ୍ଣକଂ – ଉଜ୍ଜଗ୍ଘିକୌଚ୍ଚାସଦ୍ଦପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ଚତ୍ତାରି, ସକବଳେନ ମୁଖେନ ବ୍ଯାହରଣଂ ଏକଂ, ଛମାନୀଚାସନଠାନପଚ୍ଛତୋଗମନୌପ୍ପଥଗମନପଟିସଂଯୁତ୍ତାନି ପଞ୍ଚାତି ଇମାନି ଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନାନି କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତି, କିରିଯାନି, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖାନି , ସଚିତ୍ତକାନି, ଲୋକୱଜ୍ଜାନି, କାଯକମ୍ମୱଚୀକମ୍ମାନି, ଅକୁସଲଚିତ୍ତାନି, ଦୁକ୍ଖୱେଦନାନୀତି।

ସୂପୋଦନୱିଞ୍ଞତ୍ତିସିକ୍ଖାପଦଂ ଥେଯ୍ଯସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଛତ୍ତପାଣିଦଣ୍ଡପାଣିସତ୍ଥପାଣିଆୱୁଧପାଣିପାଦୁକୌପାହନଯାନସଯନପଲ୍ଲତ୍ଥିକୱେଠିତଓଗୁଣ୍ଠିତନାମକାନି ଏକାଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଧମ୍ମଦେସନସମୁଟ୍ଠାନାନି ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତି, କିରିଯାକିରିଯାନି, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖାନି, ସଚିତ୍ତକାନି, ଲୋକୱଜ୍ଜାନି, ୱଚୀକମ୍ମାନି, ଅକୁସଲଚିତ୍ତାନି, ଦୁକ୍ଖୱେଦନାନୀତି।

ଅୱସେସାନି ତେପଣ୍ଣାସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନାନୀତି।

ସବ୍ବସେଖିଯେସୁ ଆବାଧପଚ୍ଚଯା ଅନାପତ୍ତି, ଥୂପୀକତପିଣ୍ଡପାତେ ସୂପବ୍ଯଞ୍ଜନେନ ପଟିଚ୍ଛାଦନେ ଉଜ୍ଝାନସଞ୍ଞିମ୍ହୀତି ତୀସୁ ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଗିଲାନୋ ନତ୍ଥୀତି।

ସେଖିଯୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସେଖିଯକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୮। ସତ୍ତାଧିକରଣସମଥା

୬୫୫। ଅଧିକରଣସମଥେସୁ – ସତ୍ତାତି ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଚତୁବ୍ବିଧଂ ଅଧିକରଣଂ ସମେନ୍ତି ୱୂପସମେନ୍ତୀତି ଅଧିକରଣସମଥା। ତେସଂ ୱିତ୍ଥାରୋ ଖନ୍ଧକେ ଚ ପରିୱାରେ ଚ ୱୁତ୍ତୋ, ତସ୍ସତ୍ଥଂ ତତ୍ଥେୱ ୱଣ୍ଣୟିସ୍ସାମ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟସଂୱଣ୍ଣନାୟ

ଭିକ୍ଖୁୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅନନ୍ତରାୟେନ ୟଥା, ନିଟ୍ଠିତା ୱଣ୍ଣନା ଅୟଂ;

ଅନନ୍ତରାୟେନ ତଥା, ସନ୍ତିଂ ପପ୍ପୋନ୍ତୁ ପାଣିନୋ।

ଚିରଂ ତିଟ୍ଠତୁ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ, କାଲେ ୱସ୍ସଂ ଚିରଂ ପଜଂ;

ତପ୍ପେତୁ ଦେୱୋ ଧମ୍ମେନ, ରାଜା ରକ୍ଖତୁ ମେଦନିନ୍ତି।

ମହାୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧। ପାରାଜିକକଣ୍ଡଂ (ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା)

ଯୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱିଭଙ୍ଗସ୍ସ, ସଙ୍ଗହିତୋ ଅନନ୍ତରଂ;

ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱିଭଙ୍ଗସ୍ସ, ତସ୍ସ ସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ।

ପତ୍ତୋ ଯତୋ ତତୋ ତସ୍ସ, ଅପୁବ୍ବପଦୱଣ୍ଣନଂ;

କାତୁଂ ପାରାଜିକେ ତାୱ, ହୋତି ସଂୱଣ୍ଣନା ଅଯଂ।

୧। ପଠମପାରାଜିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୫୬।ତେନ ସମଯେନ ବୁଦ୍ଧୋ ଭଗୱା ସାୱତ୍ଥିଯଂ ୱିହରତି…ପେ… ସାଳ୍ହୋତି ମିଗାରନତ୍ତାତି ଏତ୍ଥ ସାଳ୍ହୋତି ତସ୍ସ ନାମଂ; ମିଗାରମାତୁଯା ପନ ନତ୍ତା ହୋତି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ମିଗାରନତ୍ତା''ତି। ନୱକମ୍ମିକନ୍ତି ନୱକମ୍ମାଧିଟ୍ଠାଯିକଂ। ପଣ୍ଡିତାତି ପଣ୍ଡିଚ୍ଚେନ ସମନ୍ନାଗତା। ବ୍ୟତ୍ତାତି ୱେଯ୍ୟତ୍ତିକେନ ସମନ୍ନାଗତା। ମେଧାୱିନୀତି ପାଳିଗ୍ଗହଣେ ସତିପୁବ୍ବଙ୍ଗମାଯ ପଞ୍ଞାଯ ଅତ୍ଥଗ୍ଗହଣେ ପଞ୍ଞାପୁବ୍ବଙ୍ଗମାଯ ସତିଯା ସମନ୍ନାଗତା। ଦକ୍ଖାତି ଛେକା; ଅୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ସୀଘଂ କତ୍ତବ୍ବକାରିନୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନଲସାତି ଆଲସିଯୱିରହିତା। ତତ୍ରୁପାଯାଯାତି ତେସୁ ତେସୁ କମ୍ମେସୁ ଉପାଯଭୂତାଯ। ୱୀମଂସାଯାତି କତ୍ତବ୍ବକମ୍ମୁପପରିକ୍ଖାଯ । ସମନ୍ନାଗତାତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଅଲଂ କାତୁନ୍ତି ସମତ୍ଥା ତଂ ତଂ କମ୍ମଂ କାତୁଂ। ଅଲଂ ସଂୱିଧାତୁନ୍ତି ଏୱଞ୍ଚ ଏୱଞ୍ଚ ଇଦଂ ହୋତୂତି ଏୱଂ ସଂୱିଦହିତୁମ୍ପି ସମତ୍ଥା। କତାକତଂ ଜାନିତୁନ୍ତି କତଞ୍ଚ ଅକତଞ୍ଚ ଜାନିତୁଂ। ତେତି ତେ ଉଭୋ; ସା ଚ ସୁନ୍ଦରୀନନ୍ଦା ସୋ ଚ ସାଳ୍ହୋତି ଅତ୍ଥୋ। ଭତ୍ତଗ୍ଗେତି ପରିୱେସନଟ୍ଠାନେ। ନିକୂଟେତି କୋଣସଦିସଂ କତ୍ୱା ଦସ୍ସିତେ ଗମ୍ଭୀରେ। ୱିସ୍ସରୋ ମେ ଭୱିସ୍ସତୀତି ୱିରୂପୋ ମେ ସରୋ ଭୱିସ୍ସତି; ୱିପ୍ପକାରସଦ୍ଦୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ପତିମାନେନ୍ତୀତି ଅପେକ୍ଖମାନା। କ୍ୱାହନ୍ତି କିଂ ଅହଂ। ଜରାଦୁବ୍ବଲାତି ଜରାଯ ଦୁବ୍ବଲା। ଚରଣଗିଲାନାତି ପାଦରୋଗେନ ସମନ୍ନାଗତା।

୬୫୭-୮।ଅୱସ୍ସୁତାତି କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଅୱସ୍ସୁତା; ତିନ୍ତା କିଲିନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ। ପଦଭାଜନେ ପନସ୍ସ ତମେୱ ରାଗଂ ଗହେତ୍ୱା ''ସାରତ୍ତା''ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ସାରତ୍ତାତି ୱତ୍ଥଂ ୱିଯ ରଙ୍ଗଜାତେନ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ସୁଟ୍ଠୁ ରତ୍ତା। ଅପେକ୍ଖୱତୀତି ତସ୍ସେୱ ରାଗସ୍ସ ୱସେନ ତସ୍ମିଂ ପୁରିସେ ପୱତ୍ତାଯ ଅପେକ୍ଖାଯ ସମନ୍ନାଗତା। ପଟିବଦ୍ଧଚିତ୍ତାତି ତେନ ରାଗେନ ତସ୍ମିଂ ପୁରିସେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତଚିତ୍ତା ୱିଯ। ଏସ ନଯୋ ଦୁତିଯପଦୱିଭଙ୍ଗେପି। ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସାତି ପୁରିସସଙ୍ଖାତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ। ଅଧକ୍ଖକନ୍ତି ଅକ୍ଖକାନଂ ଅଧୋ। ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ ଉପରି। ପଦଭାଜନେ ପନ ପଦପଟିପାଟିଯା ଏୱ ''ହେଟ୍ଠକ୍ଖକଂ ଉପରିଜାଣୁମଣ୍ଡଲ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଉବ୍ଭକପ୍ପରମ୍ପି ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲେନେୱ ସଙ୍ଗହିତଂ। ସେସଂ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ପୁରିମାଯୋ ଉପାଦାଯାତି ସାଧାରଣପାରାଜିକେହି ପାରାଜିକାଯୋ ଚତସ୍ସୋ ଉପାଦାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲିକାତି ଇଦଂ ପନ ଇମିସ୍ସା ପାରାଜିକାଯ ନାମମତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ପଦଭାଜନେ ନ ୱିଚାରିତଂ।

୬୫୯। ଏୱଂ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ ପଦାନୁକ୍କମେନ ୱିଭଜିତ୍ୱା ଇଦାନି ଅୱସ୍ସୁତାଦିଭେଦେନ ଆପତ୍ତିଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ''ଉଭତୋଅୱସ୍ସୁତେ''ତିଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଉଭତୋଅୱସ୍ସୁତେତି ଉଭତୋଅୱସ୍ସୱେ; ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଚେୱ ପୁରିସସ୍ସ ଚ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଅୱସ୍ସୁତଭାୱେ ସତୀତି ଅତ୍ଥୋ। କାଯେନ କାଯଂ ଆମସତୀତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନେନ କାଯେନ ପୁରିସସ୍ସ ଯଂକିଞ୍ଚି କାଯଂ ପୁରିସୋ ୱା ଯେନ କେନଚି କାଯେନ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଯଥାପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ କାଯଂ ଆମସତି, ଉଭଯଥାପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକଂ। କାଯେନ କାଯପଟିବଦ୍ଧନ୍ତି ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରେନେୱ ଅତ୍ତନୋ କାଯେନ ପୁରିସସ୍ସ କାଯପଟିବଦ୍ଧଂ। ଆମସତୀତି ଏତ୍ଥ ସଯଂ ୱା ଆମସତୁ, ତସ୍ସ ୱା ଆମସନଂ ସାଦିଯତୁ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମେୱ। କାଯପଟିବଦ୍ଧେନ କାଯନ୍ତି ଅତ୍ତନୋ ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରକାଯପଟିବଦ୍ଧେନ ପୁରିସସ୍ସ କାଯଂ। ଆମସତୀତି ଇଧାପି ସଯଂ ୱା ଆମସତୁ, ତସ୍ସ ୱା ଆମସନଂ ସାଦିଯତୁ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମେୱ। ଅୱସେସପଦେସୁପି ଇମିନାୱ ନଯେନ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ସଚେ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଚେୱ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ହୋତି, ତତ୍ର ଚେ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଆମସତି, ଭିକ୍ଖୁ ନିଚ୍ଚଲୋ ହୁତ୍ୱା ଚିତ୍ତେନ ସାଦିଯତି, ଭିକ୍ଖୁ ଆପତ୍ତିଯା ନ କାରେତବ୍ବୋ। ସଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଆମସତି, ଭିକ୍ଖୁନୀ ନିଚ୍ଚଲା ହୁତ୍ୱା ଚିତ୍ତେନେୱ ଅଧିୱାସେତି, କାଯଙ୍ଗଂ ଅଚୋପଯମାନାପି ପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ପାରାଜିକେନ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯକ୍ଖେତ୍ତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯେନ, ଦୁକ୍କଟକ୍ଖେତ୍ତେ ଦୁକ୍କଟେନ କାରେତବ୍ବା। କସ୍ମା? ''କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସାଦିଯେଯ୍ୟା''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ଅଯଂ ଅଟ୍ଠକଥାସୁ

ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। ଏୱଂ ପନ ସତି କିରିଯାସମୁଟ୍ଠାନତା ନ ଦିସ୍ସତି, ତସ୍ମା ତଦହୁଲନଯେନ ସା ୱୁତ୍ତାତି ୱେଦିତବ୍ବା।

୬୬୦।ଉବ୍ଭକ୍ଖକନ୍ତି ଅକ୍ଖକାନଂ ଉପରି। ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଜାଣୁମଣ୍ଡଲାନଂ ହେଟ୍ଠା। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଧୋକପ୍ପରମ୍ପି ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲେନେୱ ସଙ୍ଗହିତଂ।

୬୬୨।ଏକତୋଅୱସ୍ସୁତେତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଏକତୋତି ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ତଥାପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଏୱ ଅୱସ୍ସୁତେ ସତି ଅଯଂ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ୱୁତ୍ତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ତତ୍ରାଯଂ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଭିକ୍ଖୁନୀ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଅୱସ୍ସୁତା, ପୁରିସୋପି ତଥେୱ। ଅଧକ୍ଖକେ ଉବ୍ଭଜାଣୁମଣ୍ଡଲେ କାଯପ୍ପଦେସେ କାଯସଂସଗ୍ଗସାଦିଯନେ ସତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକଂ। ଭିକ୍ଖୁନିଯା କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୋ, ପୁରିସସ୍ସ ମେଥୁନରାଗୋ ୱା ଗେହସ୍ସିତପେମଂ ୱା ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ ୱା ହୋତୁ, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯମେୱ। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ମେଥୁନରାଗୋ, ପୁରିସସ୍ସ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୋ ୱା ମେଥୁନରାଗୋ ୱା ଗହେସ୍ସିତପେମଂ ୱା ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ ୱା ହୋତୁ, ଦୁକ୍କଟଂ। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗେହସ୍ସିତପେମଂ, ପୁରିସସ୍ସ ୱୁତ୍ତେସୁ ଚତୂସୁ ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ହୋତୁ, ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଭିକ୍ଖୁନିଯା ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ, ପୁରିସସ୍ସ ୱୁତ୍ତେସୁ ଚତୂସୁ ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ହୋତୁ, ଅନାପତ୍ତି।

ସଚେ ପନ ଭିକ୍ଖୁ ଚେୱ ହୋତି ଭିକ୍ଖୁନୀ ଚ ଉଭିନ୍ନଂ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୋ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାରାଜିକଂ। ଭିକ୍ଖୁନିଯା କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗୋ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ମେଥୁନରାଗୋ ୱା ଗେହସ୍ସିତପେମଂ ୱା, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ଉଭିନ୍ନଂ ମେଥୁନରାଗୋ ୱା ଗେହସ୍ସିତପେମଂ ୱା, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଦୁକ୍କଟମେୱ। ଯସ୍ସ ଯତ୍ଥ ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ତତ୍ଥ ଅନାପତ୍ତି। ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତଂ, ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଅନାପତ୍ତି।

୬୬୩।ଅନାପତ୍ତିଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚାତିଆଦୀସୁ ୱିରଜ୍ଝିତ୍ୱା ୱା ଆମସନ୍ତିଯା ଅଞ୍ଞୱିହିତାଯ ୱା ''ଅଯଂ ପୁରିସୋ ୱା ଇତ୍ଥୀ ୱା''ତି ଅଜାନନ୍ତିଯା ୱା ତେନ ଫୁଟ୍ଠାଯପି ତଂ ଫସ୍ସଂ ଅସାଦିଯନ୍ତିଯା ୱା ଆମସନେପି ସତି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମପାରାଜିକଂ।

୨। ଦୁତିଯପାରାଜିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୬୪। ଦୁତିଯେ ପାରାଜିକେ – କଚ୍ଚି ନୋ ସାତି କଚ୍ଚି ନୁ ସା। ଅୱଣ୍ଣୋତି ଅଗୁଣୋ। ଅକିତ୍ତୀତି ନିନ୍ଦା। ଅଯସୋତି ପରିୱାରୱିପତ୍ତି; ପରମ୍ମୁଖଗରହା ୱା।

୬୬୫।ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାତି ଇଦମ୍ପି ଇମିସ୍ସା ପାରାଜିକାଯ ନାମମତ୍ତମେୱ, ତସ୍ମା ପଦଭାଜନେ ନ ୱିଚାରିତଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

୬୬୬।ସା ୱା ଆରୋଚେତୀତି ଯା ପାରାଜିକଂ ଆପନ୍ନା, ସା ସଯଂ ଆରୋଚେତି। ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ପାରାଜିକାନଂ ଅଞ୍ଞତରନ୍ତି ଭିକ୍ଖୂହି ସାଧାରଣାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଅସାଧାରଣାନଞ୍ଚ ଚତୁନ୍ନମେୱ ଅଞ୍ଞତରଂ। ଇଦଞ୍ଚ ପାରାଜିକଂ ପଚ୍ଛା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ''ଅଟ୍ଠନ୍ନ''ନ୍ତି ୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତଂ। ପୁରିମେନ ପନ ସଦ୍ଧିଂ ଯୁଗଳତ୍ତା ଇମସ୍ମିଂ ଓକାସେ ଠପିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେତି ଧୁରେ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେ। ୱିତ୍ଥାରକଥା ପନେତ୍ଥ ସପ୍ପାଣକୱଗ୍ଗମ୍ହି ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବା। ତତ୍ର ହି ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ଇଧ ପାରାଜିକନ୍ତି ଅଯମେୱ ୱିସେସୋ। ସେସଂ ତାଦିସମେୱ। ୱଜ୍ଜପଟିଚ୍ଛାଦିକାତି ଇଦମ୍ପିଇମିସ୍ସା ପାରାଜିକାଯ ନାମମତ୍ତାମେୱ, ତସ୍ମା ପଦଭାଜନେ ନ ୱିଚାରିତଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯପାରାଜିକଂ।

୩। ତତିଯପାରାଜିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୬୯। ତତିଯେ – ଧମ୍ମେନାତି ଭୂତେନ ୱତ୍ଥୁନା। ୱିନଯେନାତି ଚୋଦେତ୍ୱା ସାରେତ୍ୱା। ପଦଭାଜନଂ ପନସ୍ସ ‘‘ଯେନ ଧମ୍ମେନ ଯେନ ୱିନଯେନ ଉକ୍ଖିତ୍ତୋ ସୁଉକ୍ଖିତ୍ତୋ ହୋତୀ’’ତି ଇମଂଅଧିପ୍ପାଯମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସତ୍ଥୁସାସନେନାତି ଞତ୍ତିସମ୍ପଦାଯ ଚେୱ ଅନୁସାୱନସମ୍ପଦାଯ ଚ। ପଦଭାଜନେ ପନସ୍ସ ‘‘ଜିନସାସନେନ ବୁଦ୍ଧସାସନେନା’’ତି ୱେୱଚନମତ୍ତମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ସଙ୍ଘଂ ୱା ଗଣଂ ୱାତିଆଦୀସୁ ଯେନ ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ କତଂ, ତଂ ସଙ୍ଘଂ ୱା ତତ୍ଥ ସମ୍ବହୁଲପୁଗ୍ଗଲସଙ୍ଖାତଂ ଗଣଂ ୱା, ଏକପୁଗ୍ଗଲଂ ୱା ତଂ କମ୍ମଂ ୱା ନ ଆଦିଯତି, ନ ଅନୁୱତ୍ତତି, ନ ତତ୍ଥ ଆଦରଂ ଜନେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସମାନସଂୱାସକା ଭିକ୍ଖୂ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସହାଯା, ସୋ ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ନତ୍ଥୀତି ଏତ୍ଥ ‘‘ଏକକମ୍ମଂ ଏକୁଦ୍ଦେସୋ ସମସିକ୍ଖତା’’ତି ଅଯଂ ତାୱ ସଂୱାସୋ; ସମାନୋ ସଂୱାସୋ ଏତେସନ୍ତି ସମାନସଂୱାସକା।ଏୱରୂପା ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ସଂୱାସେ ସହ ଅଯନଭାୱେନ ସହାଯାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଇଦାନି ଯେନ ସଂୱାସେନ ତେ ସମାନସଂୱାସକାତି ୱୁତ୍ତା, ସୋ ସଂୱାସୋ ତସ୍ସ ଉକ୍ଖିତ୍ତକସ୍ସ ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ନତ୍ଥି। ଯେହି ଚ ସଦ୍ଧିଂ ତସ୍ସ ସୋ ସଂୱାସୋ ନତ୍ଥି, ନ ତେନ ତେ ଭିକ୍ଖୂ ଅତ୍ତନୋ ସହାଯା କତା ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ସମାନସଂୱାସକା ଭିକ୍ଖୂ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସହାଯା, ସୋ ତେହି ସଦ୍ଧିଂ ନତ୍ଥି, ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ଅକତସହାଯୋ’’ତି। ସେସଂ ସଙ୍ଘଭେଦସିକ୍ଖାପଦାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତନଯତ୍ତା ଉତ୍ତାନତ୍ଥମେୱ।

ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ତତିଯପାରାଜିକଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୬୫। ଚତୁତ୍ଥେ – ଅୱସ୍ସୁତାତି ଲୋକସ୍ସାଦମିତ୍ତସନ୍ଥୱୱସେନ କାଯସଂସଗ୍ଗରାଗେନ ଅୱସ୍ସୁତା। ଦୁତିଯପଦେପି ଏସେୱ ନଯୋ। ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ୱାତିଆଦୀସୁ ପନ ଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲେନ ହତ୍ଥେ ଗହଣଂ କତଂ, ତଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏସେୱ ନଯୋ ସଙ୍ଘାଟିକଣ୍ଣଗ୍ଗହଣେପି। ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଚ ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞମ୍ପି ଅପାରାଜିକକ୍ଖେତ୍ତେ ଗହଣଞ୍ଚ ଏକଜ୍ଝଂ କତ୍ୱା ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତେନେୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ହତ୍ଥଗ୍ଗହଣଂ ୱା ସାଦିଯେଯ୍ୟାତି ହତ୍ଥୋ ନାମ କପ୍ପରଂ ଉପାଦାଯ ଯାୱ ଅଗ୍ଗନଖା, ଏତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ପଟିସେୱନତ୍ଥାଯ ଉବ୍ଭକ୍ଖକଂ ଅଧୋଜାଣୁମଣ୍ଡଲଂ ଗହଣଂ ସାଦିଯତି, ଆପତ୍ତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯସ୍ସା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋତି କାଯସଂସଗ୍ଗୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ନ ମେଥୁନଧମ୍ମୋ। ନ ହି ମେଥୁନସ୍ସ ସାମନ୍ତା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ ହୋତି। ‘‘ୱିଞ୍ଞୂ ପଟିବଲୋ କାଯସଂସଗ୍ଗଂ ସମାପଜ୍ଜିତୁନ୍ତି ୱଚନମ୍ପି ଚେତ୍ଥ ସାଧକଂ।

‘‘ତିସ୍ସିତ୍ଥିଯୋ ମେଥୁନଂ ତଂ ନ ସେୱେ,

ତଯୋ ପୁରିସେ ତଯୋ ଚ ଅନରିଯପଣ୍ଡକେ;

ନ ଚାଚରେ ମେଥୁନଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ମିଂ,

ଛେଜ୍ଜା ସିଯା ମେଥୁନଧମ୍ମପଚ୍ଚଯା;

ପଞ୍ହା ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତା’’ତି। (ପରି। ୪୮୧);

ଇମାଯ ପରିୱାରେ ୱୁତ୍ତାଯ ସେଦମୋଚକଗାଥାଯ ୱିରୁଜ୍ଝତୀତି ଚେ? ନ; ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗତ୍ତା। ପରିୱାରେଯେୱ ହି ‘‘ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗୋ ଜାନିତବ୍ବୋ’’ତି ‘‘ୱଣ୍ଣାୱଣ୍ଣୋ କାଯସଂସଗ୍ଗୋ ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲୱାଚା ଅତ୍ତକାମପାରିଚରିଯାଗମନୁପ୍ପାଦନ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ସୁକ୍କୱିସ୍ସଟ୍ଠିଆଦୀନି ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗୋତି ୱୁତ୍ତାନି। ତସ୍ମା କାଯସଂସଗ୍ଗୋ ମେଥୁନଧମ୍ମସ୍ସ ପୁବ୍ବଭାଗତ୍ତା ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତି। ଇତି ଛେଜ୍ଜା ସିଯା ମେଥୁନଧମ୍ମପଚ୍ଚଯାତି ଏତ୍ଥ ଇମିନା ପରିଯାଯେନ ଅତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏତେନୁପାଯେନ ସବ୍ବପଦେସୁ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅପିଚ ‘‘ସଙ୍କେତଂ ୱା ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟା’’ତି ଏତସ୍ସ ପଦଭାଜନେ ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆଗଚ୍ଛା’’ତି। ଏୱଂନାମକଂ ଠାନଂ ଆଗଚ୍ଛାତି ଅତ୍ଥୋ।

୬୬୬।ଅଟ୍ଠମଂ ୱତ୍ଥୁଂ ପରିପୂରେନ୍ତୀ ଅସ୍ସମଣୀ ହୋତୀତି ଅନୁଲୋମତୋ ୱା ପଟିଲୋମତୋ ୱା ଏକନ୍ତରିକାଯ ୱା ଯେନ ତେନ ନଯେନ ଅଟ୍ଠମଂ ୱତ୍ଥୁଂ ପରିପୂରେନ୍ତୀଯେୱ ଅସ୍ସମଣୀ ହୋତି। ଯା ପନ ଏକଂ ୱା ୱତ୍ଥୁଂ ସତ୍ତ ୱା ୱତ୍ଥୂନି ସତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି ପୂରେତି, ନେୱ ଅସ୍ସମଣୀ ହୋତି। ଆପନ୍ନା ଆପତ୍ତିଯୋ ଦେସେତ୍ୱା ମୁଚ୍ଚତି। ଅପିଚେତ୍ଥ ଗଣନୂପିକା ଆପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ‘‘ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଦେସିତା ଗଣନୂପିକା, ଅତ୍ଥାପତ୍ତି ଦେସିତା ନ

ଗଣନୂପିକା’’ତି। ତତ୍ରାଯଂ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ – ଇଦାନି ନାପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ଦେସିତା ଗଣନୂପିକା ଦେସିତଗଣନଂ ଉପେତି ପାରାଜିକସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ନ ହୋତି। ତସ୍ମା ଯା ଏକଂ ଆପନ୍ନା ଧୁରନିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ଦେସେତ୍ୱା ପୁନ କିଲେସୱସେନ ଆପଜ୍ଜତି, ପୁନ ଦେସେତି, ଏୱଂ ଅଟ୍ଠ ୱତ୍ଥୂନି ପୂରେନ୍ତୀପି ପାରାଜିକା ନ ହୋତି। ଯା ପନ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱା ପୁନପି ଅଞ୍ଞଂ ୱତ୍ଥୁଂ ଆପଜ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ସୌସ୍ସାହାୱ ଦେସେତି, ତସ୍ସା ସା ଆପତ୍ତି ନଗଣନୂପିକା, ଦେସିତାପି ଅଦେସିତା ହୋତି, ଦେସିତଗଣନଂ ନ ଗଚ୍ଛତି, ପାରାଜିକସ୍ସେୱ ଅଙ୍ଗଂ ହୋତି। ଅଟ୍ଠମେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ପରିପୁଣ୍ଣମତ୍ତେ ପାରାଜିକା ହୋତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକଂ।

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାଖୋ ଅଯ୍ୟାଯୋ ଅଟ୍ଠ ପାରାଜିକା ଧମ୍ମାତି ଭିକ୍ଖୂ ଆରବ୍ଭ ପଞ୍ଞତ୍ତା ସାଧାରଣା ଚତ୍ତାରୋ ଇମେ ଚ ଚତ୍ତାରୋତି ଏୱଂ ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସମଗ୍ଗେନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅଯ୍ୟାଯୋ ଅଟ୍ଠ ପାରାଜିକା ଧମ୍ମାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସେସଂ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗେ

ପାରାଜିକକଣ୍ଡୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପାରାଜିକକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ସଙ୍ଘାଦିସେସକଣ୍ଡଂ (ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା)

୧। ପଠମସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

ପାରାଜିକାନନ୍ତରସ୍ସ , ଅଯଂ ଦାନି ଭୱିସ୍ସତି;

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଣ୍ଡସ୍ସ, ଅନୁତ୍ତାନତ୍ଥୱଣ୍ଣନା।

୬୭୮ ।ଉଦୋସିତନ୍ତି ଭଣ୍ଡସାଲା। ମାଯ୍ୟୋ ଏୱଂ ଅୱଚାତି ଅଯ୍ୟେ ମା ଏୱଂ ଅୱଚ। ଅପିନାଯ୍ୟାତି ଅପିନୁ ଅଯ୍ୟା। ଅଜ୍ଝାୱଦଥାତି ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ୱଦଥ; ଅକ୍କୋସଥାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି।

୬୭୯ ।ଉସ୍ସଯୱାଦିକାତି ମାନୁସ୍ସଯୱସେନ କୋଧୁସ୍ସଯୱସେନ ୱିୱଦମାନା। ଯସ୍ମା ପନ ସା ଅତ୍ଥତୋ ଅଟ୍ଟକାରିକା ହୋତି, ତସ୍ମା ‘‘ଉସ୍ସଯୱାଦିକା ନାମ ଅଟ୍ଟକାରିକା ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି ପଦଭାଜନେ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଟ୍ଟୋତି ୱୋହାରିକୱିନିଚ୍ଛଯୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଂ ପବ୍ବଜିତା ‘‘ଅଧିକରଣ’’ନ୍ତିପି ୱଦନ୍ତି। ଦୁତିଯଂ ୱା ପରିଯେସତୀତି ସକ୍ଖିଂ ୱା ସହାଯଂ ୱା ପରିଯେସତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଗଚ୍ଛତି ୱାତି ଉପସ୍ସଯୋ ୱା ହୋତୁ ଭିକ୍ଖାଚାରମଗ୍ଗୋ ୱା, ଯତ୍ଥ ଠିତାଯ ‘‘ଅଟ୍ଟଂ କରିସ୍ସାମୀ’’ତି ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତତୋ ୱୋହାରିକାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ପଦୱାରେ ପଦୱାରେ ଦୁକ୍କଟଂ। ଏକସ୍ସ ଆରୋଚେତୀତି ଦ୍ୱୀସୁ ଜନେସୁ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଏକସ୍ସ କଥଂ ଯୋ କୋଚି ୱୋହାରିକାନଂ ଆରୋଚେତି। ଦୁତିଯସ୍ସ ଆରୋଚେତୀତି ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅସମ୍ମୋହତ୍ଥାଯ ୱିତ୍ଥାରକଥା – ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଅନ୍ତମସୋ ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯଂ ଆଗତେପି ୱୋହାରିକେ ଦିସ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଆରୋଚେତି, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଦୁକ୍କଟଂ। ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଆରୋଚେତି, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ପଠମଂ ଉପାସକୋ ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଆରୋଚେତି , ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଥ ସା ଅତ୍ତନୋ କଥଂ ଆରୋଚେତି, ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ଭିକ୍ଖୁନୀ ଉପାସକଂ ୱଦତି – ‘‘ମମ ଚ ତୱ ଚ କଥଂ ତ୍ୱଂଯେୱ ଆରୋଚେହୀ’’ତି, ସୋ ଅତ୍ତନୋ ୱା କଥଂ ପଠମଂ ଆରୋଚେତୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା, ପଠମାରୋଚନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯାରୋଚନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ଉପାସକୋ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ୱଦତି – ‘‘ମମ ଚ ତୱ ଚ କଥଂ ତ୍ୱଂଯେୱ ଆରୋଚେହୀ’’ତି, ଏତ୍ଥାପି ଏସେୱ ନଯୋ।

ଭିକ୍ଖୁନୀ କପ୍ପିଯକାରକେନ କଥାପେତି, ତତ୍ଥ କପ୍ପିଯକାରକୋ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଯା କଥଂ ପଠମଂ ଆରୋଚେତୁ, ଇତରୋ ୱା ଅତ୍ତନୋ କଥଂ, କପ୍ପିଯକାରକୋ ୱା ଉଭିନ୍ନମ୍ପି କଥଂ, ଇତରୋ ୱା ଉଭିନ୍ନମ୍ପି କଥଂ ଆରୋଚେତୁ, ଯଥା ୱା ତଥା ୱା ଆରୋଚିଯମାନେ ପଠମେ ଆରୋଚନେ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ଯଥା ୱା ତଥା ୱା ଆରୋଚିତଂ ପନ ଉଭିନ୍ନମ୍ପି କଥଂ ସୁତ୍ୱା ୱୋହାରିକେହି ୱିନିଚ୍ଛଯେ କତେ ଅଟ୍ଟପରିଯୋସାନଂ ନାମ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ଅଟ୍ଟପରିଯୋସାନେ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଜଯେପି ପରାଜଯେପି ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ସଚେ ପନ ଗତିଗତଂ ଅଧିକରଣଂ ହୋତି, ସୁତପୁବ୍ବଂ ୱୋହାରିକେହି। ଅଥ ତେ ଭିକ୍ଖୁନିଞ୍ଚ ଅଟ୍ଟକାରକଞ୍ଚ ଦିସ୍ୱାୱ ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ କଥନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ଜାନାମ ମଯଂ ଏତ୍ଥ ପୱତ୍ତି’’ନ୍ତି ସଯମେୱ ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା ଦେନ୍ତି, ଏୱରୂପେ ଅଟ୍ଟପରିଯୋସାନେପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅନାପତ୍ତି।

ପଠମଂ ଆପତ୍ତି ଏତସ୍ସାତି ପଠମାପତ୍ତିକୋ; ୱୀତିକ୍କମକ୍ଖଣେଯେୱ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବୋତି ଅତ୍ଥୋ, ତଂ ପଠମାପତ୍ତିକଂ। ପଦଭାଜନେ ପନ ଅଧିପ୍ପାଯମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସହ ୱତ୍ଥୁଜ୍ଝାଚାରା ଆପଜ୍ଜତି ଅସମନୁଭାସନାଯା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ – ସହ ୱତ୍ଥୁଜ୍ଝାଚାରା ଯଂ ଭିକ୍ଖୁନୀ ଆପଜ୍ଜତି, ନ ତତିଯାଯ ସମନୁଭାସନାଯ, ଅଯଂ ପଠମମେୱ ସହ ୱତ୍ଥୁଜ୍ଝାଚାରେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ପଠମାପତ୍ତିକୋତି। ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘତୋ ନିସ୍ସାରେତୀତି ନିସ୍ସାରଣୀଯୋ; ତଂ ନିସ୍ସାରଣୀଯଂ। ପଦଭାଜନେ ପନ ଅଧିପ୍ପାଯମତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ସଙ୍ଘମ୍ହା ନିସ୍ସାରୀଯତୀତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ଯଂ ଆପନ୍ନା ଭିକ୍ଖୁନୀ ସଙ୍ଘତୋ ନିସ୍ସାରୀଯତି, ସୋ ନିସ୍ସାରଣୀଯୋତି ଏୱମତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ନ ହି ସୋ ଏୱ ଧମ୍ମୋ ସଙ୍ଘମ୍ହା କେନଚି ନିସ୍ସାରୀଯତି। ତେନ ପନ ଧମ୍ମେନ ଭିକ୍ଖୁନୀ ନିସ୍ସାରୀଯତି, ତସ୍ମା ସୋ ନିସ୍ସାରେତୀତି ନିସ୍ସାରଣୀଯୋ।

ଆକଡ୍ଢିଯମାନା ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଟ୍ଟକାରକମନୁସ୍ସେହି ସଯଂ ୱା ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦୂତଂ ୱା ପେସେତ୍ୱା ଏହୀତି ୱୁଚ୍ଚମାନା ୱୋହାରିକାନଂ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛତି, ତତୋ ଅଟ୍ଟକାରକୋ ଅତ୍ତନୋ ୱା କଥଂ ପଠମଂ ଆରୋଚେତୁ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ୱା, ନେୱ ପଠମାରୋଚନେ ଦୁକ୍କଟଂ, ନ ଦୁତିଯାରୋଚନେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚଯଂ। ଅମଚ୍ଚେହି ୱିନିଚ୍ଛିନିତ୍ୱା କତେ ଅଟ୍ଟପରିଯୋସାନେପି ଅନାପତ୍ତିଯେୱ। ସଚେପି ଅଟ୍ଟକାରକୋ ଭିକ୍ଖୁନିଂ ୱଦତି ‘‘ମମ ଚ ତୱ ଚ କଥଂ ତ୍ୱମେୱ କଥେହୀ’’ତି; କଥେନ୍ତିଯାପି କଥଂ ସୁତ୍ୱା କତେ ଅଟ୍ଟପରିଯୋସାନେପି ଅନାପତ୍ତିଯେୱ।

ରକ୍ଖଂଯାଚତୀତି ଧମ୍ମିକଂ ରକ୍ଖଂ ଯାଚତି, ଅନାପତ୍ତି। ଇଦାନି ଯଥାଯାଚିତା ରକ୍ଖା ଧମ୍ମିକା ହୋତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅନୋଦିସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖତୀତି ଆହ। ତତ୍ଥ ଅତୀତଂ ଆରବ୍ଭ ଅତ୍ଥି ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା, ଅତ୍ଥି ଅନୋଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା, ଅନାଗତଂ ଆରବ୍ଭାପି ଅତ୍ଥି ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା, ଅତ୍ଥି ଅନୋଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା।

କଥଂ ଅତୀତଂ ଆରବ୍ଭ ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା ହୋତି? ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯେ ଗାମଦାରକା ଧୁତ୍ତାଦଯୋ ୱା ଯେ କେଚି ଅନାଚାରଂ ୱା ଆଚରନ୍ତି, ରୁକ୍ଖଂ ୱା ଛିନ୍ଦନ୍ତି, ଫଲାଫଲଂ ୱା ହରନ୍ତି, ପରିକ୍ଖାରେ ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତି। ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱୋହାରିକେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଉପସ୍ସଯେ ଇଦଂ ନାମ କତ’’ନ୍ତି ୱଦତି। ‘‘କେନା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ଅସୁକେନ ଚ ଅସୁକେନ ଚା’’ତି ଆଚିକ୍ଖତି। ଏୱଂ ଅତୀତଂ ଆରବ୍ଭ ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା ହୋତି, ସା ନ ୱଟ୍ଟତି। ତଞ୍ଚେ ସୁତ୍ୱା ତେ ୱୋହାରିକା ତେସଂ ଦଣ୍ଡଂ କରୋନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗୀୱା ହୋତି। ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହିସ୍ସନ୍ତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯେପି ସତି ଗୀୱାଯେୱ ହୋତି। ସଚେ ପନ ତସ୍ସ ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହଥାତି ୱଦତି, ପଞ୍ଚମାସକମତ୍ତେ ଗହିତେ ପାରାଜିକଂ ହୋତି।

‘‘କେନା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ ‘‘ଅସୁକେନାତି ୱତ୍ତୁଂ ଅମ୍ହାକଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ତୁମ୍ହେଯେୱ ଜାନିସ୍ସଥ। କେୱଲଞ୍ହି ମଯଂ ରକ୍ଖଂ ଯାଚାମ, ତଂ ନୋ ଦେଥ, ଅୱହଟଭଣ୍ଡଞ୍ଚ ଆହରାପେଥା’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଏୱଂ ଅନୋଦିସ୍ସ ଆଚିକ୍ଖନା ହୋତି, ସା ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେ ସଚେପି ତେ ୱୋହାରିକା କାରକେ ଗୱେସିତ୍ୱା ତେସଂ ଦଣ୍ଡଂ କରୋନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ସାପତେଯ୍ୟମ୍ପି ଗହିତଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା, ନେୱ ଗୀୱା ନ ଆପତ୍ତି।

ପରିକ୍ଖାରଂ ହରନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ତେସଂ ଅନତ୍ଥକାମତାଯ ଚୋରୋ ଚୋରୋତି ୱତ୍ତୁମ୍ପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି ହି ଯଂ ତେସଂ ଦଣ୍ଡଂ କରୋନ୍ତି, ସବ୍ବମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗୀୱା ହୋତି। ଅତ୍ତନୋ ୱଚନକରଂ ପନ ‘‘ଇମିନା ମେ ପରିକ୍ଖାରୋ ଗହିତୋ, ତଂ ଆହରାପେହି, ମା ଚସ୍ସ ଦଣ୍ଡଂ କରୋହୀ’’ତି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଦାସଦାସୀୱାପିଆଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଅଡ୍ଡଂ କରୋନ୍ତି, ଅଯଂ ଅକପ୍ପିଯଅଡ୍ଡୋ ନାମ, ନ ୱଟ୍ଟତି।

କଥଂ ଅନାଗତଂ ଆରବ୍ଭ ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା ହୋତି? ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ପରେହି ଅନାଚାରାଦୀସୁ କତେସୁ ଭିକ୍ଖୁନୀ ୱୋହାରିକେ ଏୱଂ ୱଦତି ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଉପସ୍ସଯେ ଇଦଞ୍ଚିଦଞ୍ଚ କରୋନ୍ତି, ରକ୍ଖଂ ନୋ ଦେଥ ଆଯତିଂ ଅକରଣତ୍ଥାଯା’’ତି। ‘‘କେନ ଏୱଂ କତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଚ ‘‘ଅସୁକେନ ଅସୁକେନ ଚା’’ତି ଆଚିକ୍ଖତି। ଏୱଂ ଅନାଗତଂ ଆରବ୍ଭ ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା ହୋତି, ସାପି ନ ୱଟ୍ଟତି। ତେସଞ୍ହି ଦଣ୍ଡେ କତେ ପୁରିମନଯେନେୱ ସବ୍ବଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଗୀୱା। ସେସଂ ପୁରିମସଦିସମେୱ।

ସଚେ ପନ ୱୋହାରିକା ‘‘ଭିକ୍ଖୁନୁପସ୍ସଯେ ଏୱରୂପଂ ଅନାଚାରଂ କରୋନ୍ତାନଂ ଇମଂ ନାମ ଦଣ୍ଡଂ କରୋମା’’ତି ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ଆଣାଯ ଅତିଟ୍ଠମାନେ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଦଣ୍ଡଂ କରୋନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୁନିଯା ନେୱ ଗୀୱା ନ ଆପତ୍ତି।

ଯୋ ଚାଯଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱୁତ୍ତୋ, ଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଭିକ୍ଖୁନୋପି ହି ଓଦିସ୍ସଆଚିକ୍ଖନା ନ ୱଟ୍ଟତି। ଯଂ ତଥା ଆଚିକ୍ଖିତେ ଦଣ୍ଡଂ କରୋନ୍ତି, ସବ୍ବଂ ଗୀୱା ହୋତି। ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ଦଣ୍ଡଂ ଗଣ୍ହାପେନ୍ତସ୍ସ ପାରାଜିକଂ। ଯୋ ପନ ‘‘ଦଣ୍ଡଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି ଜାନନ୍ତୋପି ଅନୋଦିସ୍ସ କଥେତି, ତେ ଚ ପରିଯେସିତ୍ୱା ଦଣ୍ଡଂ କରୋନ୍ତିଯେୱ, ନ ଦୋସୋ। ୱିହାରସୀମାଯ ରୁକ୍ଖାଦୀନି ଛିନ୍ଦନ୍ତାନଂ ୱାସିଫରସୁଆଦୀନି ଗହେତ୍ୱା ପାସାଣେହି କୋଟ୍ଟେନ୍ତି, ନ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ଧାରା ଭିଜ୍ଜତି, କାରାପେତ୍ୱା ଦାତବ୍ବା। ଉପଧାୱିତ୍ୱା ତେସଂ ପରିକ୍ଖାରେ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତମ୍ପି ନ କାତବ୍ବଂ, ଲହୁପରିୱତ୍ତଞ୍ହି ଚିତ୍ତଂ, ଥେଯ୍ୟଚେତନାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ମୂଲଚ୍ଛେଜ୍ଜମ୍ପି ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତରସକେ ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିଯସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୮୨। ଦୁତିଯେ – ୱରଭଣ୍ଡନ୍ତି ମୁତ୍ତାମଣିୱେଲୁରିଯାଦି ମହଗ୍ଘଭଣ୍ଡଂ।

୬୮୩।ଅନପଲୋକେତ୍ୱାତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ଗଣଂ ୱାତି ମଲ୍ଲଗଣଭଟିପୁତ୍ତଗଣାଦିକଂ। ପୂଗନ୍ତି ଧମ୍ମଗଣଂ। ସେଣିନ୍ତି ଗନ୍ଧିକସେଣିଦୁସ୍ସିକସେଣିଆଦିକଂ। ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ହି ରାଜାନୋ ଗଣାଦୀନଂ ଗାମନିଗମେ ନିଯ୍ୟାତେନ୍ତି ‘‘ତୁମ୍ହେୱ ଏତ୍ଥ ଅନୁସାସଥା’’ତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ତେ ଏୱ ଇସ୍ସରା ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେ ସନ୍ଧାଯ ଇଦଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ରାଜାନଂ ୱା ଗଣାଦିକେ ୱା ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାପି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଆପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋୱ। ଠପେତ୍ୱା କପ୍ପନ୍ତି ତିତ୍ଥିଯେସୁ ୱା ଅଞ୍ଞଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ୱା

ପଦ୍ଧଜିତପୁବ୍ବଂ କପ୍ପଗତିକଂ ଠପେତ୍ୱାତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଚୋରୀୱୁଟ୍ଠାପନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କେନଚି କରଣୀୟେନ ପକ୍କନ୍ତାସୁ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ଖଣ୍ଡସୀମଂ ୟଥାନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନେୟେୱ ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସିତକପରିସାୟ ସଦ୍ଧିଂ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିୟା ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଖଣ୍ଡସୀମଂ ୱା ନଦିଂ ୱା ଗନ୍ତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିୟା କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅନାପୁଚ୍ଛା ୱୁଟ୍ଠାପନୱସେନ କିରିୟାକିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିୟସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୯୨। ତତିୟେ – ପରିକ୍ଖେପଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟାତି ଏତ୍ଥ ଏକଂ ପାଦଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁତିୟେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଉପଚାରନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପରିକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନଂ ଏକେନ ପାଦେନ ଅତିକ୍କମତି ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁତିୟେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ଅପିଚେତ୍ଥ ସକଗାମତୋ ନିକ୍ଖମନ୍ତିୟା ଗାମନ୍ତରପଚ୍ଚୟା ଅନାପତ୍ତି, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପନ ଗାମନ୍ତରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା ପଦୱାରେ ପଦୱାରେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଏକେନ ପାଦେନ ଇତରସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ପରିକ୍ଖେପେ ୱା ଉପଚାରେ ୱା ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁତିୟେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମତ୍ତେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ତତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ପୁନ ସକଗାମଂ ପୱିସନ୍ତିୟାପି ଏସେୱ ନୟୋ। ସଚେ ପନ ଖଣ୍ଡପାକାରେନ ୱା ୱତିଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରଭୂମିୟେୱ ସକ୍କା ହୋତି ପୱିସିତୁଂ, ଏୱଂ ପୱିସମାନାୟ କପ୍ପିୟଭୂମିଂ ନାମ ପୱିଟ୍ଠା ହୋତି, ତସ୍ମା ୱଟ୍ଟତି। ସଚେପି ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠିଆଦୀହି ୱା ଇଦ୍ଧିୟା ୱା ପୱିସତି, ୱଟ୍ଟତିୟେୱ। ପଦସା ଗମନମେୱ ହି ଇଧାଧିପ୍ପେତଂ। ତେନେୱ ‘‘ପଠମଂ ପାଦଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟା’’ତିଆଦିମାହ।

ଦ୍ୱେ ଗାମା ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରେନ ସମ୍ବନ୍ଧୱତିକା ହୋନ୍ତି, ୟସ୍ମିଂ ଗାମେ ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରୋ, ତତ୍ଥ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ପୁନ ୱିହାରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସଚେ ୱିହାରମଜ୍ଝେନ ଇତରସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ମଗ୍ଗୋ ଅତ୍ଥି, ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତତୋ ପନ ଗାମତୋ ତେନେୱ ମଗ୍ଗେନ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତବ୍ବଂ। ସଚେ ଗାମଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଆଗଚ୍ଛତି, ପୁରିମନୟେନେୱ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସକଗାମତୋ କେନଚି କରଣୀୟେନ ଭିକ୍ଖୁନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ନିକ୍ଖନ୍ତାୟ ପୁନ ପୱିସନକାଲେ ହତ୍ଥି ୱା ମୁଚ୍ଚତି, ଉସ୍ସାରଣା ୱା ହୋତି, ଇତରା ଭିକ୍ଖୁନିୟୋ ସହସା ଗାମଂ ପୱିସନ୍ତି, ୟାୱ ଅଞ୍ଞା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଆଗଚ୍ଛତି, ତାୱ ବହିଗାମଦ୍ୱାରେ ଠାତବ୍ବଂ। ସଚେ ନ ଆଗଚ୍ଛତି, ଦୁତିୟିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ପକ୍କନ୍ତା ନାମ ହୋତି, ପୱିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ପୁବ୍ବେ ମହାଗାମୋ ହୋତି, ମଜ୍ଝେ ଭିକ୍ଖୁନିୱିହାରୋ। ପଚ୍ଛା ତଂ ଗାମଂ ଚତ୍ତାରୋ ଜନା ଲଭିତ୍ୱା ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱତିପରିକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ୱିଭଜିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି, ୱିହାରତୋ ଏକଂ ଗାମଂ ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ତତୋ ଅପରଂ ଗାମଂ ଦ୍ୱାରେନ ୱା ୱତିଚ୍ଛିଦ୍ଦେନ ୱା ପୱିସିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ପୁନ ୱିହାରମେୱ ପଚ୍ଚାଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା? ୱିହାରସ୍ସ ଚତୁଗାମସାଧାରଣତ୍ତା।

ଅନ୍ତରୱାସକୋ ତେମିୟତୀତି ୟତ୍ଥ ୟଥା ତିମଣ୍ଡଲପଟିଚ୍ଛାଦନଂ ହୋତି; ଏୱଂ ନିୱତ୍ଥାୟ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ୱସ୍ସକାଲେ ତିତ୍ଥେନ ୱା ଅତିତ୍ଥେନ ୱା ଓତରିତ୍ୱା ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଉତ୍ତରନ୍ତିୟା ଏକଦ୍ୱଙ୍ଗୁଲମତ୍ତମ୍ପି ଅନ୍ତରୱାସକୋ ତେମିୟତି। ସେସଂ ନଦୀଲକ୍ଖଣଂ ନଦୀନିମିତ୍ତକଥାୟ ଆୱି ଭୱିସ୍ସତି। ଏୱରୂପଂ ନଦିଂ ତିତ୍ଥେନ ୱା ଅତିତ୍ଥେନ ୱା ଓତରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରଣକାଲେ ପଠମଂ ପାଦଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ତୀରେ ଠପେନ୍ତିୟା ଥୁଲ୍ଲଚ୍ଚୟଂ, ଦୁତିୟପାଦୁଦ୍ଧାରେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ସେତୁନା ଗଚ୍ଛତି, ଅନାପତ୍ତି। ପଦସା ଓତରିତ୍ୱା ଉତ୍ତରଣକାଲେ ସେତୁଂ ଆରୋହିତ୍ୱା ଉତ୍ତରନ୍ତିୟାପି ଅନାପତ୍ତି। ସେତୁନା ପନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଉତ୍ତରଣକାଲେ ପଦସା ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା ଆପତ୍ତିୟେୱ। ୟାନନାୱାଆକାସଗମନାଦୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଓରିମତୀରତୋ ପନ ପରତୀରମେୱ ଅକ୍କମନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ରଜନକମ୍ମତ୍ଥଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଦାରୁସଙ୍କଡ୍ଢନାଦିକିଚ୍ଚେନ ଦ୍ୱେ ତିସ୍ସୋ ଉଭୟତୀରେସୁ ୱିଚରନ୍ତି, ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନେତ୍ଥ କାଚି କଲହଂ କତ୍ୱା ଇତରଂ ତୀରଂ ଗଚ୍ଛତି, ଆପତ୍ତି। ଦ୍ୱେ ଏକତୋ ଉତ୍ତରନ୍ତି, ଏକା ମଜ୍ଝେ ନଦିୟା କଲହଂ କତ୍ୱା ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ଓରିମତୀରମେୱ ଆଗଚ୍ଛତି, ଆପତ୍ତି। ଇତରିସ୍ସା ପନ ଅୟଂ ପକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ଠିତା ହୋତି, ତସ୍ମା ପରତୀରଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟାପି ଅନାପତ୍ତି। ନ୍ହାୟିତୁଂ ୱା ପାତୁଂ ୱା ଓତିଣ୍ଣା ତମେୱ ତୀରଂ ପଚ୍ଚୁତ୍ତରତି, ଅନାପତ୍ତି।

ସହ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନାତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ସଜ୍ଝାୟଂ ୱା ପଧାନଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ୱା କିଞ୍ଚି କମ୍ମଂ କୁରୁମାନା ପୁରେଅରୁଣେୟେୱ ଦୁତିୟିକାୟ ସନ୍ତିକଂ ଗମିସ୍ସାମୀତି ଆଭୋଗଂ କରୋତି, ଅଜାନନ୍ତିୟା ଏୱ ଚସ୍ସା ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି, ଅନାପତ୍ତି। ଅଥ ପନ ‘‘ୟାୱ ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନା ଇଧେୱ ଭୱିସ୍ସାମୀ’’ତି ୱା ଅନାଭୋଗେନ ୱା ୱିହାରସ୍ସ ଏକଦେସେ ଅଚ୍ଛତି, ଦୁତିୟିକାୟ ହତ୍ଥପାସଂ ନ ଓତରତି, ଅରୁଣୁଗ୍ଗମନେ ସଙ୍ଘାଦିସେସୋ। ହତ୍ଥପାସୋୟେୱ ହି ଇଧ ପମାଣଂ, ହତ୍ଥପାସାତିକ୍କମେ ଏକଗବ୍ଭୋପି ନ ରକ୍ଖତି।

ଅଗାମକେଅରଞ୍ଞେତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବହି ଇନ୍ଦଖୀଲା ସବ୍ବମେତଂ ଅରଞ୍ଞ’’ନ୍ତି ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଲକ୍ଖଣମେୱ ଅରଞ୍ଞଂ। ତଂ ପନେତଂ କେୱଲଂ

ଗାମାଭାୱେନ ''ଅଗାମକ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ନ ୱିଞ୍ଝାଟୱିସଦିସତାୟ। ତାଦିସେ ଅରଞ୍ଞେ ଓକ୍କନ୍ତେ ଦସ୍ସନୂପଚାରେ ୱିଜହିତେ ସଚେପି ସୱନୂପଚାରୋ ଅତ୍ଥି, ଆପତ୍ତି। ତେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ''ସଚେ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ମହାବୋଧିଅଙ୍ଗଣଂ ପୱିସନ୍ତୀସୁ ଏକା ବହି ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ସାପି ଆପତ୍ତି। ଲୋହପାସାଦଂ ପୱିସନ୍ତୀସୁପି ପରିୱେଣଂ ପୱିସନ୍ତୀସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ। ମହାଚେତିୟଂ ୱନ୍ଦମାନାସୁ ଏକା ଉତ୍ତରଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ସାପି ଆପତ୍ତି। ଥୂପାରାମଂ ପୱିସନ୍ତୀସୁ ଏକା ବହି ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ସାପି ଆପତ୍ତୀ''ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଦସ୍ସନୂପଚାରୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ଠିତଂ ଦୁତିୟିକା ପସ୍ସତି। ସଚେ ପନ ସାଣିପାକାରନ୍ତରିକାପି ହୋତି, ଦସ୍ସନୂପଚାରଂ ୱିଜହତି ନାମ। ସୱନୂପଚାରୋ ନାମ ଯତ୍ଥ ଠିତା ମଗ୍ଗମୂଳ୍ହସଦ୍ଦେନ ୱିୟ ଧମ୍ମସୱନାରୋଚନସଦ୍ଦେନ ୱିୟ ଚ ''ଅୟ୍ୟେ''ତି ସଦ୍ଦାୟନ୍ତିୟା ସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି। ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଦୂରେପି ଦସ୍ସନୂପଚାରୋ ନାମ ହୋତି। ସୋ ଏୱରୂପେ ସୱନୂପଚାରେ ୱିଜହିତେ ନ ରକ୍ଖତି, ୱିଜହିତମତ୍ତେୱ ଆପତ୍ତି ସଙ୍ଘାଦିସେସସ୍ସ।

ଏକା ମଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ଓହୀୟତି। ସୌସ୍ସାହା ଚେ ହୁତ୍ୱା ଇଦାନି ପାପୁଣିସ୍ସାମୀତି ଅନୁବନ୍ଧତି, ଅନାପତ୍ତି। ସଚେ ପୁରିମାୟୋ ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ପକ୍କନ୍ତା ନାମ ହୋନ୍ତି, ଅନାପତ୍ତିୟେୱ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀନଂ ଏକା ଅନୁବନ୍ଧିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୀ ''ଗଚ୍ଛତୁ ଅୟ''ନ୍ତି ଓହୀୟତି, ଇତରାପି ''ଓହୀୟତୁ ଅୟ''ନ୍ତି, ଗଚ୍ଛତି, ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଆପତ୍ତି। ସଚେ ପନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀସୁ ପୁରିମାପି ଅଞ୍ଞଂ ମଗ୍ଗଂ ଗଣ୍ହାତି, ପଚ୍ଛିମାପି ଅଞ୍ଞଂ, ଏକା ଏକିସ୍ସା ପକ୍କନ୍ତଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତି, ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଅନାପତ୍ତି।

୬୯୩।ପକ୍ଖସଙ୍କନ୍ତା ୱାତି ତିତ୍ଥାୟତନଂ ସଙ୍କନ୍ତା, ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ତତିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୬୯୪-୮। ଚତୁତ୍ଥେ – ପାଦପୀଠଂ ନାମ ଧୋତପାଦଟ୍ଠପନକଂ। ପାଦକଠଲିକା ନାମ ଅଧୋତପାଦଟ୍ଠପନକଂ । ଅନଞ୍ଞାୟ ଗଣସ୍ସ ଛନ୍ଦନ୍ତି ତସ୍ସେୱ କାରକଗଣସ୍ସ ଛନ୍ଦଂ ଅଜାନିତ୍ୱା। ୱତ୍ତେ ୱତ୍ତନ୍ତି ତେଚତ୍ତାଲୀସପ୍ପଭେଦେ ନେତ୍ଥାରୱତ୍ତେ ୱତ୍ତମାନଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ , ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୦୧। ପଞ୍ଚମେ – ଏକତୋ ଅୱସ୍ସୁତେତି ଏତ୍ଥ ''ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଅୱସ୍ସୁତଭାୱୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ''ତି ମହାପଚ୍ଚରିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ପନେତଂ ନ ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ପାଳିୟା ସମେତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିୱେଦନନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୦୫-୬। ଛଟ୍ଠେ – ୟତୋ ତ୍ୱନ୍ତି ଯସ୍ମା ତ୍ୱଂ। ଉୟ୍ୟୋଜେତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତିଆଦିକା ସଙ୍ଘାଦିସେସପରିୟୋସାନା ଆପତ୍ତିୟୋ କସ୍ସା ହୋନ୍ତୀତି? ଉୟ୍ୟୋଜିକାୟ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପରିୱାରେପି –

''ନ ଦେତି ନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପଟିଗ୍ଗହୋ ତେନ ନ ୱିଜ୍ଜତି;

ଆପଜ୍ଜତି ଗରୁକଂ ନ ଲହୁକଂ, ତଞ୍ଚ ପରିଭୋଗପଚ୍ଚୟା;

ପଞ୍ହା ମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତା’’ତି। (ପରି। ୪୮୧);

ଅୟଞ୍ହି ଗାଥା ଇମଂ ଉପ୍ପୋଜିକଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା। ଇତରିସ୍ସା ପନ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ ୱିଭତ୍ତୋତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୦୯। ସତ୍ତମେ – ଯାୱତତିୟକପଦତ୍ଥୋ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୧୫। ଅଟ୍ଠମେ – କିସ୍ମିଞ୍ଚିଦେୱ ଅଧିକରଣେତି ଚତୁନ୍ନଂ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ। ପଦଭାଜନେ ପନ କେୱଲଂ ଅଧିକରଣୱିଭାଗଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ‘‘ଅଧିକରଣଂ ନାମ ଚତ୍ତାରି ଅଧିକରଣାନୀ’’ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୨୩। ନୱମେ – ସଂସଟ୍ଠାତି ମିସ୍ସୀଭୂତା। ଅନନୁଲୋମିକେନାତି ପବ୍ବଜିତାନଂ ଅନନୁଲୋମେନ କାୟିକୱାଚସିକେନ। ସଂସଟ୍ଠାତି ଗିହୀନଂ କୋଟ୍ଟନପଚନଗନ୍ଧପିସନମାଲାଗନ୍ଥନାଦିନା କାୟିକେନ ସାସନପଟିସାସନାହରଣସଞ୍ଚରିତ୍ତାଦିନା ୱାଚସିକେନ ଚ ସଂସଟ୍ଠା। ପାପୋ କିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଏତାସନ୍ତି ପାପସଦ୍ଦା। ପାପୋ ଆଜୀୱସଙ୍ଖାତୋ ସିଲୋକୋ ଏତାସନ୍ତି ପାପସିଲୋକା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସଙ୍ଘାଦିସେସସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୨୭। ଦସମେ – ଏୱାଚାରାତି ଏୱଂଆଚାରା। ଯାଦିସୋ ତୁମ୍ହାକଂ ଆଚାରୋ, ତାଦିସା ଆଚାରାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସ ନୟୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଉଞ୍ଞାୟାତି ଅୱଞ୍ଞାୟ ନୀଚଂ କତ୍ୱା ଜାନନାୟ। ପରିଭୱେନାତି କିଂ ଇମା କରିସ୍ସନ୍ତୀତି ଏୱଂ ପରିଭୱିତ୍ୱା ଜାନନେନ। ଅକ୍ଖନ୍ତିୟାତି ଅସହନତାୟ; କୋଧେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱେଭସ୍ସିୟାତି ବଲୱଭସ୍ସଭାୱେନ; ଅତ୍ତନୋ ବଲପ୍ପକାସନେନ ସମୁତ୍ରାସନେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଦୁବ୍ବଲ୍ୟାତି ତୁମ୍ହାକଂ ଦୁବ୍ବଲଭାୱେନ। ସବ୍ବତ୍ଥ ଉଞ୍ଞାୟ ଚ ପରିଭୱେନ ଚାତି ଏୱଂ ସମୁଚ୍ଚୟତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ୱିୱିଚ୍ଚଥାତି ୱିନା ହୋଥ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅୟ୍ୟାୟୋ ସତ୍ତରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସାତି ଏତ୍ଥ ଛନ୍ନଂ ପଠମାପତ୍ତିକାନଂ ଅନନ୍ତରା ସଞ୍ଚରିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱେ ଦୁଟ୍ଠଦୋସାତି ଇମାନି ତୀଣି ସିକ୍ଖାପଦାନି ମହାୱିଭଙ୍ଗତୋ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ନୱ ପଠମାପତ୍ତିକା, ଚତୁନ୍ନଂ ଯାୱତତିୟକାନଂ ଅନନ୍ତରା ମହାୱିଭଙ୍ଗତୋପି ଚତ୍ତାରୋ ଯାୱତତିୟକେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ଯାୱତତିୟକା ୱେଦିତବ୍ବା। ଏୱଂ ସବ୍ବେପି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସମଗ୍ଗେନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅୟ୍ୟାୟୋ ସତ୍ତରସ ସଙ୍ଘାଦିସେସା ଧମ୍ମାତି ଏୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ

ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ ଅଞ୍ଞତ୍ର ପକ୍ଖମାନତ୍ତା। ତଂ ପନ ଖନ୍ଧକେ ୱିତ୍ଥାରେନ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗେ

ସତ୍ତରସକୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସଙ୍ଘାଦିସେସକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଣ୍ଡଂ (ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା)

ପଠମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

ତିଂସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯା ଧମ୍ମା, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ପକାସିତା;

ଯେ ତେସଂ ଦାନି ଭୱତି, ଅଯଂ ସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ।

୭୩୩।ଆମତ୍ତିକାପଣନ୍ତି ଅମତ୍ତାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ଭାଜନାନି; ତାନି ଯେ ୱିକ୍କିଣନ୍ତି, ତେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ଆମତ୍ତିକା; ତେସଂ ଆପଣୋ ଆମତ୍ତିକାପଣୋ; ତଂ ୱା ପସାରେସ୍ସନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୭୩୪।ପତ୍ତସନ୍ନିଚଯଂ କରେଯ୍ୟାତି ପତ୍ତସନ୍ନିଧିଂ କରେଯ୍ୟ; ଏକାହଂ ଅନଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୱା ଅୱିକପ୍ପେତ୍ୱା ୱା ପତ୍ତଂ ଠପେଯ୍ୟାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଯମେୱ ହି ୱିସେସୋ – ତତ୍ଥ ଦସାହଂ ପରିହାରୋ, ଇଧ ଏକାହମ୍ପି ନତ୍ଥି। ସେସଂ ତାଦିସମେୱ।

ଇଦମ୍ପି କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, ଅକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଦୁତିଯନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୩୮। ଦୁତିଯେ – ଦୁଚ୍ଚୋଳାତି ୱିରୂପଚୋଳା; ଜିଣ୍ଣଚୋଳାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅପୟ୍ୟାହୀତି ଅପି ଅୟ୍ୟାହି।

୭୪୦।ଆଦିସ୍ସଦିନ୍ନନ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତା ଭାଜେନ୍ତୂତି ୱତ୍ୱାପି ଇଦଂ ଗଣସ୍ସ ଇଦଂ ତୁମ୍ହାକଂ ଦମ୍ମୀତି ୱତ୍ୱା ୱା ଦାତୁକମ୍ୟତାଯ ପାଦମୂଲେ ଠପେତ୍ୱା ୱା ଦିନ୍ନମ୍ପି ଆଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ନାମ ହୋତି। ଏତଂ ସବ୍ବମ୍ପି ଅକାଲଚୀୱରଂ। ଅୟ୍ୟାଯ ଦମ୍ମୀତି ଏୱଂ ପଟିଲଦ୍ଧଂ ପନ ଯଥାଦାନେଯେୱ ଉପନେତବ୍ବଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

ତତିଯନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୪୩-୫। ତତିଯେ – ହନ୍ଦାତି ଗଣ୍ହ। ସଯଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦତୀତି ଏକଂ ଦତ୍ୱା ଏକଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦନ୍ତିଯା ଏକଂ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯଂ, ବହୂସୁ ବହୂନି। ସଚେ ସଂହରିତ୍ୱା ଠପିତାନି ଏକତୋ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦତି, ୱତ୍ଥୁଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ। ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଠପିତେସୁ ପନ ଏକାୱ ଆପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଚତୁତ୍ଥନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୪୮। ଚତୁତ୍ଥେ – କଯେନାତି ମୂଲେନ। ନ ମେ ଆୱୁସୋ ସପ୍ପିନା ଅତ୍ଥୋ; ତେଲେନ ମେ ଅତ୍ଥୋତି ଇଦଂ କିର ସା ଆହଟସପ୍ପିଂ ଦତ୍ୱା ତେଲମ୍ପି ଆହରିସ୍ସତୀତି ମଞ୍ଞମାନା ଆହ। ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱାତି ଜାନାପେତ୍ୱା; ଇଦଂ ନାମ ଆହରାତି ଯାଚିତ୍ୱା ୱା।

୭୫୨।ତଙ୍ଖେଓ ୱିଞ୍ଜାପେତୀତି ଯଂ ପଠମଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ ତଂ ଥୋକଂ ନପ୍ପହୋତି, ତସ୍ମା ପୁନ ତଙ୍ଖେଓ ୱିଞ୍ଜାପେତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଜାପେତୀତି ସଚେ ପଠମଂ ସପ୍ପିୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ, ଯମକଂ ପଚିତବ୍ବନ୍ତି ଚ ୱେଜ୍ଜେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତେଲେନ ଅତ୍ଥୋ ହୋତି, ତତୋ ତେଲେନାପି ମେ ଅତ୍ଥୋତି ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଜାପେତି। ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ସଚେ କହାପଣସ୍ସ ସପ୍ପି ଆଭତଂ ହୋତି, ଇମିନା ମୂଲେନ ଦିଗୁଣଂ ତେଲଂ ଲବ୍ଭତି, ତେନାପି ଚ ଇଦଂ କିଚ୍ଚଂ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତି, ତସ୍ମା ତେଲଂ ଆହରାତି ଏୱଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱିଞ୍ଜାପେତୀତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

ପଞ୍ଚମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୫୩। ପଞ୍ଚମେ – ନ ମେ ସିକ୍ଖମାନେତି ଇଦଂ କିର ସା କୁଲଧୀତା ''ଅଯଂ ଅଦ୍ଧା ଏୱଂ ୱୁତ୍ତା ଇଦଂ ତେଲଂ ଠପେତ୍ୱା ସପ୍ପିମ୍ପି ମେ ଅତ୍ତନୋ କୁଲଘରା ଆହରିସ୍ସତୀ''ତି ମଞ୍ଞମାନା ଆହ। ଚେତାପେତ୍ୱାତି ଜାନାପେତ୍ୱା ଇଚ୍ଚେୱ ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥସଦିସମେୱାତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଛଟ୍ଠନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୫୮। ଛଟ୍ଠେ – ଛନ୍ଦକନ୍ତି ''ଇଦଂ ନାମ ଧମ୍ମକିଚ୍ଚଂ କରିସ୍ସାମ, ଯଂ ସକ୍କୋଥ; ତଂ ଦେଥା''ତି ଏୱଂ ପରେସଂ ଛନ୍ଦଞ୍ଚ ରୁଚିଞ୍ଚ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ଗହିତପରିକ୍ଖାରସ୍ସେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକେନାତି ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନେନ। ଅଞ୍ଞୁଦ୍ଦିସିକେନାତି ଅଞ୍ଞଂ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ଦିନ୍ନେନ। ସଙ୍ଘିକେନାତି ସଙ୍ଘସ୍ସ ପରିଚ୍ଚତ୍ତେନ।

୭୬୨।ସେସକଂ ଉପନେତୀତି ଯଦତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନୋ, ତଂ ଚେତାପେତ୍ୱା ଅୱସେସଂ ଅଞ୍ଞସ୍ସତ୍ଥାଯ ଉପନେତି। ସାମିକେ ଅପଲୋକେତ୍ୱାତି ''ତୁମ୍ହେହି ଚୀୱରତ୍ଥାଯ ଦିନ୍ନୋ, ଅମ୍ହାକଞ୍ଚ ଚୀୱରଂ ଅତ୍ଥି, ତେଲାଦୀହି ପନ ଅତ୍ଥୋ''ତି ଏୱଂ ଆପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ଉପନେତି। ଆପଦାସୂତି ତଥାରୂପେସୁ ଉପଦ୍ଦୱେସୁ; ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ୱିହାରଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପକ୍କମନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଯଂ ୱା ତଂ ୱା ଚେତାପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

ସତ୍ତମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୬୪। ସତ୍ତମେ – ସଞ୍ଞାଚିକେନାତି ସଯଂ ଯାଚିତକେନ। ଏତଦେୱେତ୍ଥ ନାନାକରଣଂ। ସେସଂ ଛଟ୍ଠସଦିସମେୱାତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଅଟ୍ଠମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୬୯। ଅଟ୍ଠମେ – ମହାଜନିକେନାତି ଗଣସ୍ସ ପରିଚ୍ଚତ୍ତେନ। ଏତଦେୱେତ୍ଥ ନାନାକରଣଂ।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ନୱମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୭୪। ନୱମସିକ୍ଖାପଦେ – ସଞ୍ଞାଚିକେନାତି ଇଦଂ ପଦଂ ଇତୋ ଅଧିକତରଂ।

ନଓମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଦସମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦଓଣ୍ଣନା

୭୬୮। ଦସମେ – ପରିଓ୍ୱେଣଂ ଉନ୍ଦ୍ରିଯତୀତି ପରିଓ୍ୱେଣଂ ଓ୍ୱିନସ୍ସତି; ପରିପତତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଞ୍ଚ ପଦଂ ପୁଗ୍ଗଲିକେନ ସଞ୍ଞାଚିକେନାତି ଇଦଞ୍ଚ ଏତ୍ତକମେଓ୍ୱ ନାନାକରଣଂ। ସେସଂ ପୁବ୍ବସଦିସମେଓ୍ୱାତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଏକାଦସମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦଓଣ୍ଣନା

୭୮୪। ଏକାଦସମେ – ଗରୁପାଓ୍ୱୁରଣନ୍ତି ସୀତକାଲେ ପାଓ୍ୱୁରଣଂ। ଚତୁକ୍କଂସପରମନ୍ତି ଏତ୍ଥ କଂସୋ ନାମ ଚତୁକ୍କହାପଣିକୋ ହୋତି; ତସ୍ମା ପଦଭାଜନେ ‘‘ସୋଳସକହାପଣଗ୍ଘନକ’’ନ୍ତି ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ।

ଏକାଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଦ୍ୱାଦସମନିସ୍ସଗ୍ଗିଯପାଚିତ୍ତିଯସିକ୍ଖାପଦଓଣ୍ଣନା

୭୮୯। ଦ୍ୱାଦସମେ – ଲହୁପାଓ୍ୱୁରଣନ୍ତି ଉଣ୍ହକାଲେ ପାଓ୍ୱୁରଣଂ। ସେସଂ ସିକ୍ଖାପଦଦ୍ୱଯେପି ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାଓ୍ୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିଓ୍ୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଓ୍ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିଓ୍ୱେଦନନ୍ତି।

ଦ୍ୱାଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅଯ୍ୟାଯୋ ତିଂସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯା ପାଚିତ୍ତିଯା ଧମ୍ମାତି ଏତ୍ଥ ମହାଓ୍ୱିଭଙ୍ଗେ ଚୀଓ୍ୱରଓଗ୍ଗତୋ ଧୋଓ୍ୱନଞ୍ଚ ପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚାତି ଦ୍ୱେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅପନେତ୍ୱା ଅକାଲଚୀଓ୍ୱରଂ କାଲଚୀଓ୍ୱରନ୍ତି ଅଧିଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଭାଜିତସିକ୍ଖାପଦେନ ଚ ପରିଓ୍ୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀଓ୍ୱରେନ ଚ ପଠମଓଗ୍ଗୋ ପୂରେତବ୍ବୋ। ପୁନ ଏଳକଲୋମଓଗ୍ଗସ୍ସ ଆଦିତୋ ସତ୍ତ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅପନେତ୍ୱା ସତ୍ତ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥିକାନି ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଦୁତିଯଓଗ୍ଗୋ ପୂରେତବ୍ବୋ। ତତିଯଓଗ୍ଗତୋ ପଠମପତ୍ତଂ ଓ୍ୱସ୍ସିକସାଟିକଂ ଆରଞ୍ଞକସିକ୍ଖାପଦନ୍ତି ଇମାନି ତୀଣି ଅପନେତ୍ୱା ପତ୍ତସନ୍ନିଚଯଗରୁପାଓ୍ୱୁରଣଲହୁପାଓ୍ୱୁରଣସିକ୍ଖାପଦେହି ତତିଯଓଗ୍ଗୋ ପୂରେତବ୍ବୋ। ଇତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଦ୍ୱାଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଏକତୋପଞ୍ଞତ୍ତାନି, ଅଟ୍ଠାରସ ଉଭତୋପଞ୍ଞତ୍ତାନୀତି ଏଓ୍ୱଂ ସବ୍ବେପି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସମଗ୍ଗେନ ‘‘ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅଯ୍ୟାଯୋ ତିଂସ ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯା ପାଚିତ୍ତିଯା ଧମ୍ମା’’ତି ଏଓ୍ୱମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସେସଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତନଯମେଓ୍ୱାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଓ୍ୱିନଯସଂଓଣ୍ଣନାଯ ଭିକ୍ଖୁନୀଓ୍ୱିଭଙ୍ଗେ

ତିଂସକଓଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ନିସ୍ସଗ୍ଗିଯକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ପାଚିତ୍ତିଯକଣ୍ଡଂ (ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା)

୧। ଲସୁଣୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମଲସୁଣସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

ତିଂସକାନନ୍ତରଂ ଧମ୍ମା, ଛସଟ୍ଠିସତସଙ୍ଗହା;

ସଙ୍ଗୀତା ଯେ ଅଯଂ ଦାନି, ହୋତି ତେସମ୍ପି ୱଣ୍ଣନା।

୭୯୩। ତତ୍ଥ ଲସୁଣୱଗ୍ଗସ୍ସ ତାୱ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଭଣ୍ଡିକେତି ଦ୍ୱେ ୱା ତଯୋ ୱା ପୋଟ୍ଟଲିକେ; ସମ୍ପୁଣ୍ଣମିଞ୍ଜାନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ। ନ ମତ୍ତଂ ଜାନିତ୍ୱାତି ପମାଣଂ ଅଜାନିତ୍ୱା ଖେତ୍ତପାଲସ୍ସ ୱାରେନ୍ତସ୍ସ ବହୁଂ ଲସୁଣଂ ହରାପେସି।

ଅଞ୍ଞତରଂ ହଂସଯୋନିନ୍ତି ସୁୱଣ୍ଣହଂସଯୋନିଂ। ସୋ ତାସଂ ଏକେକନ୍ତି ସୋ ହଂସୋ ଜାତିସ୍ସରୋ ଅହୋସି, ଅଥ ପୁବ୍ବସିନେହେନ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତାସଂ ଏକେକଂ ପତ୍ତଂ ଦେତି, ତଂ ତାପନତାଳନଚ୍ଛେଦନକ୍ଖମଂ ସୁୱଣ୍ଣମେୱ ହୋତି।

୭୯୫ ।ମାଗଧକନ୍ତି ମଗଧେସୁ ଜାତଂ। ମଗଧରଟ୍ଠେ ଜାତଲସୁଣମେୱ ହି ଇଧ ଲସୁଣନ୍ତି ଅଧିପ୍ପେତଂ, ତମ୍ପି ଭଣ୍ଡିକଲସୁଣମେୱ, ନ ଏକଦ୍ୱିତିମିଞ୍ଜକଂ। କୁରୁନ୍ଦିଯଂ ପନ ଜାତଦେସଂ ଅୱତ୍ୱା ‘‘ମାଗଧକଂ ନାମ ଭଣ୍ଡିକଲସୁଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଜ୍ଝୋହାରେ ଅଜ୍ଝୋହାରେତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ଦ୍ୱେ ତଯୋ ଭଣ୍ଡିକେ ଏକତୋଯେୱ ସଙ୍ଖାଦିତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହରତି, ଏକଂ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଏକେକଂ ମିଞ୍ଜଂ ଖାଦନ୍ତିଯା ପନ ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି।

୭୯୭ ।ପଲଣ୍ଡୁକାଦୀନଂ ୱଣ୍ଣେନ ୱା ମିଞ୍ଜାଯ ୱା ନାନତ୍ତଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ – ୱଣ୍ଣେନ ତାୱ ପଲଣ୍ଡୁକୋ ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣୋ ହୋତି। ଭଞ୍ଜନକୋ ଲୋହିତୱଣ୍ଣୋ। ହରିତକୋ ହରିତପଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ। ମିଞ୍ଜାଯ ପନ ପଲଣ୍ଡୁକସ୍ସ ଏକା ମିଞ୍ଜା ହୋତି, ଭଞ୍ଜନକସ୍ସ ଦ୍ୱେ, ହରିତକସ୍ସ ତିସ୍ସୋ। ଚାପଲସୁଣୋ ଅମିଞ୍ଜକୋ, ଅଙ୍କୁରମତ୍ତମେୱ ହି ତସ୍ସ ହୋତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯାଦୀସୁ ପନ ‘‘ପଲଣ୍ଡୁକସ୍ସ ତୀଣି ମିଞ୍ଜାନି, ଭଞ୍ଜନକସ୍ସ ଦ୍ୱେ, ହରିତକସ୍ସ ଏକ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ । ଏତେ ପଲଣ୍ଡୁକାଦଯୋ ସଭାୱେନେୱ ୱଟ୍ଟନ୍ତି। ସୂପସମ୍ପାକାଦୀସୁ ପନ ମାଗଧକମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ତଞ୍ହି ପଚ୍ଚମାନେସୁ ମୁଗ୍ଗସୂପାଦୀସୁ ୱା ମଚ୍ଛମଂସୱିକତିଯା ୱା ତେଲାଦୀସୁ ୱା ବଦରସାଳୱାଦୀସୁ ୱା ଅମ୍ବିଲସାକାଦୀସୁ ୱା ଉତ୍ତରିଭଙ୍ଗେସୁ ୱା ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଅନ୍ତମସୋ ଯାଗୁଭତ୍ତେପି ପକ୍ଖିପିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଲସୁଣସିକ୍ଖାପଦଂ ପଠମଂ।

୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୭୯୯। ଦୁତିଯେ – ସମ୍ବାଧେତି ପଟିଚ୍ଛନ୍ନୋକାସେ। ତସ୍ସ ୱିଭାଗଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ପନ ‘‘ଉଭୋ ଉପକଚ୍ଛକା ମୁତ୍ତକରଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏକମ୍ପିଲୋମନ୍ତି କତ୍ତରିଯା ୱା ସଣ୍ଡାସକେନ ୱା ଖୁରେନ ୱା ଯେନ କେନଚି ଏକପଯୋଗେନ ୱା ନାନାପଯୋଗେନ ୱା ଏକଂ ୱା ବହୂନି ୱା ସଂହରାପେନ୍ତିଯା ପଯୋଗଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନି, ନ ଲୋମଗଣନାଯ।

୮୦୧ ।ଆବାଧପଚ୍ଚଯାତି କଣ୍ଡୁକଚ୍ଛୁଆଦିଆବାଧପଚ୍ଚଯା ସଂହରାପେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ କାଯୱାଚତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୦୩-୪। ତତିଯେ – ତଲଘାତକେତି ମୁତ୍ତକରଣତଲଘାତନେ। ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତେନାପୀତି ଏତ୍ଥ ପତ୍ତଂ ତାୱ ମହନ୍ତଂ, କେସରେନାପି ପହାରଂ ଦେନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତିଯେୱ।

୮୦୫।ଆବାଧପଚ୍ଚଯାତି ଗଣ୍ଡଂ ୱା ୱଣଂ ୱା ପହରିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୦୬। ଚତୁତ୍ଥେ – ପୁରାଣରାଜୋରୋଧାତି ପୁରାଣେ ଗିହିଭାୱେ ରଞ୍ଞୋ ଓରୋଧା। ଚିରାଚିରଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଚିରେନ ଚିରେନ ଗଚ୍ଛତି। ଧାରେଥାତି ସକ୍କୋଥ। କସ୍ସିଦଂ କମ୍ମନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଅନାରୋଚିତେପି ଏତା ମଯ୍ହ ଆସଙ୍କଂ କରିସ୍ସନ୍ତୀତି ମଞ୍ଞମାନା ଏୱମାହ – ‘‘ମଯ୍ହିଦଂ କମ୍ମ’’ନ୍ତି।

୮୦୭।ଜତୁମଟ୍ଠକେତି ଜତୁନା କତେ ମଟ୍ଠଦଣ୍ଡକେ। ୱତ୍ଥୁୱସେନେୱେତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଯଂକିଞ୍ଚି ପନ ଦଣ୍ଡକଂ ପୱେସେନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତିଯେୱ। ତେନାହ – ‘‘ଅନ୍ତମସୋ ଉପ୍ପଲପତ୍ତମ୍ପି ମୁତ୍ତକରଣଂ ପୱେସେତୀ’’ତି। ଏତମ୍ପି ଚ ଅତିମହନ୍ତଂ, କେସରମତ୍ତମ୍ପି ପନ ପୱେସେନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତି ଏୱ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ତଲଘାତକେ ୱୁତ୍ତସଦିସାନେୱାତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୧୦। ପଞ୍ଚମେ – ଅତିଗମ୍ଭୀରଂ ଉଦକସୁଦ୍ଧିକଂ ଆଦିଯନ୍ତୀତି ଅତିଅନ୍ତୋ ପୱେସେତ୍ୱା ଉଦକେନ ଧୋୱନଂ କୁରୁମାନା।

୮୧୨।କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ଅତିକ୍କାମେତୀତି ୱିତ୍ଥାରତୋ ତତିଯଂ ୱା ଚତୁତ୍ଥଂ ୱା ଅଙ୍ଗୁଲଂ ଗମ୍ଭୀରତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପବ୍ବାନଂ ଉପରି କେସଗ୍ଗମତ୍ତମ୍ପି ପୱେସେନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ – ‘‘ଏକିସ୍ସା ଅଙ୍ଗୁଲିଯା ତୀଣି ପବ୍ବାନି ଆଦାତୁଂ ନ ଲଭତି, ତିଣ୍ଣଂ ୱା ଚତୁନ୍ନଂ ୱା ଏକେକମ୍ପି ପବ୍ବଂ ଆଦାତୁଂ ନ ଲଭତୀ’’ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନିପି ତଲଘାତକେ ୱୁତ୍ତସଦିସାନେୱାତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୧୫। ଛଟ୍ଠେ – ଭତ୍ତୱିସ୍ସଗ୍ଗନ୍ତି ଭତ୍ତକିଚ୍ଚଂ। ପାନୀଯେନ ଚ ୱିଧୂପନେନ ଚ ଉପତିଟ୍ଠିତ୍ୱାତି ଏକେନ ହତ୍ଥେନ ପାନୀଯଥାଲକଂ ଏକେନ ବୀଜନିଂ ଗହେତ୍ୱା ବୀଜମାନା ସମୀପେ ଠତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଚ୍ଚାୱଦତୀତି ପୁବ୍ବେପି ତୁମ୍ହେ ଏୱଂ ଭୁଞ୍ଜଥ, ଅହଂ ଏୱଂ ଉପଟ୍ଠାନଂ କରୋମୀ’’ତି ପବ୍ବଜିତଚାରିତ୍ତଂ ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଗେହସ୍ସିତକଥଂ କଥେତୀତି ଅତ୍ଥୋ।

୮୧୭।ଯଂକିଞ୍ଚି ପାନୀଯନ୍ତି ସୁଦ୍ଧୋଦକଂ ୱା ହୋତୁ, ତକ୍କଦଧିମତ୍ଥୁରସଖୀରାଦୀନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ। ଯା କାଚି ବୀଜନୀତି ଅନ୍ତମସୋ ଚୀୱରକଣ୍ଣୋପି। ହତ୍ଥପାସେ ତିଟ୍ଠତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଇଧ ଠାନପଚ୍ଚଯାୱ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ପହାରପଚ୍ଚଯା ପନ ଖନ୍ଧକେ ଦୁକ୍କଟଂ ପଞ୍ଞତ୍ତଂ।

୮୧୯।ଦେତି ଦାପେତୀତି ପାନୀଯଂ ୱା ସୂପାଦିଂ ୱା ଇମଂ ପିୱଥ, ଇମିନା ଭୁଞ୍ଜଥାତି ଦେତି; ତାଲୱଣ୍ଟଂ ଇମିନା ବୀଜନ୍ତା ଭୁଞ୍ଜଥାତି ଦେତି; ଅଞ୍ଞେନ ୱା ଉଭଯମ୍ପି ଦାପେତି, ଅନାପତ୍ତି। ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନଂ ଆଣାପେତୀତି ଉପତିଟ୍ଠନତ୍ଥଂ ସାମଣେରିଂ ଆଣାପେତି, ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୨୨। ସତ୍ତମେ – ଭୁଞ୍ଜିସ୍ସାମୀତି ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଇଦଂ ପଯୋଗଦୁକ୍କଟଂ ନାମ, ତସ୍ମା ନ କେୱଲଂ ପଟିଗ୍ଗହଣେଯେୱ ହୋତି, ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପନ ଅରଞ୍ଞତୋ ଆହରଣେପି ସୁକ୍ଖାପନେପି ୱଦ୍ଦଲିଦିୱସେ ଭଜ୍ଜନତ୍ଥାଯ ଉଦ୍ଧନସଜ୍ଜନେପି କପଲ୍ଲସଜ୍ଜନେପି ଦବ୍ବିସଜ୍ଜନେପି ଦାରୂନି ଆଦାଯ ଅଗ୍ଗିକରଣେପି କପଲ୍ଲମ୍ହି ଧଞ୍ଞପକ୍ଖିପନେପି ଦବ୍ବିଯା ସଙ୍ଘଟ୍ଟନେସୁପି କୋଟ୍ଟନତ୍ଥଂ ଉଦୁକ୍ଖଲମୁସଲାଦିସଜ୍ଜନେସୁପି କୋଟ୍ଟନପପ୍ଫୋଟନଧୋୱନାଦୀସୁପି ଯାୱ ମୁଖେ ଠପେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝୋହରଣତ୍ଥଂ ଦନ୍ତେହି ସଙ୍ଖାଦତି, ତାୱ ସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ଦୁକ୍କଟାନି, ଅଜ୍ଝୋହରଣକାଲେ ପନ ଅଜ୍ଝୋହରଣଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନି। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ଚେୱ ଭୋଜନଞ୍ଚ ପମାଣଂ। ତସ୍ମା ସଯଂ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାଯ ଭଜ୍ଜନକୋଟ୍ଟନପଚନାନି କାରାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯାପି ଆପତ୍ତି। ଅଞ୍ଞାଯ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ସଯଂ ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯାପି ଆପତ୍ତି। ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ପନ ୱୁତ୍ତଂ – ''ଇଦଂ ଆମକଧଞ୍ଞଂ ନାମ ମାତରମ୍ପି ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ, ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧଂ ସଯଂ ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କତ୍ୱା ୱା କାରାପେତ୍ୱା ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଞ୍ଞାଯ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧଂ ସଯଂ ୱା ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କତ୍ୱା ତାଯ ୱା କାରାପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞାଯ ୱା କାରାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯାପି ଦୁକ୍କଟମେୱା''ତି। ପୁନପି ୱୁତ୍ତଂ ''ଅଞ୍ଞାଯ ୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଲଦ୍ଧଂ, ସଯଂ ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ଭଜ୍ଜନାଦୀନି କାରାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ପନ ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି। ତଂ ପୁବ୍ବାପରୱିରୁଦ୍ଧଂ ହୋତି, ନ ହି ଭଜ୍ଜନାଦୀନଂ କରଣେ ୱା କାରାପନେ ୱା ୱିସେସୋ ଅତ୍ଥି। ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ''ଅଞ୍ଞାଯ ୱିଞ୍ଞତ୍ତଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ଦୁକ୍କଟ''ନ୍ତି ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

୮୨୩।ଆବାଧପଚ୍ଚଯାତି ସେଦକମ୍ମାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଧଞ୍ଞୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ''ଅୱିଞ୍ଞତ୍ତିଯା ଲବ୍ଭମାନଂ ପନ ନୱକମ୍ମତ୍ଥାଯ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ମହାପଚ୍ଚରିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅପରଣ୍ଣଂ ୱିଞ୍ଞାପେତୀତି ଠପେତ୍ୱା ସତ୍ତ ଧଞ୍ଞାନି ମୁଗ୍ଗମାସାଦିଂ ୱା ଲାବୁକୁମ୍ଭଣ୍ଡାଦିଂ ୱା ଅଞ୍ଞଂ ଯଂକିଞ୍ଚି ଞାତକପୱାରିତଟ୍ଠାନେ ୱିଞ୍ଞାପେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ଆମକଧଞ୍ଞଂ ପନ ଞାତକପୱାରିତଟ୍ଠାନେ ନ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ କାଯୱାଚତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୨୪। ଅଟ୍ଠମେ – ନିବ୍ବିଟ୍ଠୋ ରାଜଭଟୋ ରଞ୍ଞୋ ଭତି କେଣି ଏତେନାତି ନିବ୍ବିଟ୍ଠରାଜଭଟୋ, ଏକଂ ଠାନନ୍ତରଂ କେଣିଯା ଗହେତ୍ୱା ତତୋ ଲଦ୍ଧୌଦଯୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତଞ୍ଞେୱ ଭଟପଥଂ ଯାଚିସ୍ସାମୀତି ରଞ୍ଞୋ କେଣିଂ ଦତ୍ୱା ପୁନ ତଂଯେୱ ଠାନନ୍ତରଂ ଯାଚିସ୍ସାମୀତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ। ପରିଭାସୀତି ତା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ''ମା ପୁନ ଏୱଂ କରିତ୍ଥା''ତି ସନ୍ତଜ୍ଜେସି।

୮୨୬।ସଯଂ ଛଡ୍ଡେତୀତି ଚତ୍ତାରିପି ୱତ୍ଥୂନି ଏକପଯୋଗେନ ଛଡ୍ଡେନ୍ତିଯା ଏକାୱ ଆପତ୍ତି, ପାଟେକ୍କଂ ଛଡ୍ଡେନ୍ତିଯା ୱତ୍ଥୁଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ। ଆଣତ୍ତିଯମ୍ପି ଏସେୱ ନଯୋ। ଦନ୍ତକଟ୍ଠଛଡ୍ଡନେପି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ପାଚିତ୍ତିଯମେୱ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୩୦-୨। ନୱମେ – ଯଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ଉପଭୋଗପରିଭୋଗଂ ରୋପିମନ୍ତି ଖେତ୍ତଂ ୱା ହୋତୁ ନାଳିକେରାଦିଆରାମୋ ୱା, ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ରୋପିମହରିତଟ୍ଠାନେ ଏତାନି ୱତ୍ଥୂନି ଛଡ୍ଡେନ୍ତିଯା ପୁରିମନଯେନେୱ ଆପତ୍ତିଭେଦୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଖେତ୍ତେ ୱା ଆରାମେ ୱା ନିସୀଦିତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜମାନା ଉଚ୍ଛୁଆଦୀନି ୱା ଖାଦନ୍ତୀ; ଗଚ୍ଛମାନା ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋଦକଚଲକାଦୀନି ହରିତଟ୍ଠାନେ ଛଡ୍ଡେତି, ଅନ୍ତମସୋ ଉଦକଂ ପିୱିତ୍ୱା ମତ୍ଥକଚ୍ଛିନ୍ନନାଳିକେରମ୍ପି ଛଡ୍ଡେତି,

ପାଚିତ୍ତିୟମେଓ୍ୱ। ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ। କସିତଟ୍ଠାନେ ପନ ନିକ୍ଖିତ୍ତବୀଜେ ଯାଓ୍ୱ ଅଙ୍କୁରଂ ନ ଉଟ୍ଠହତି, ତାଓ୍ୱ ସଙ୍ଖେପଂ ଦୁକ୍କଟଂ । ଅନିକ୍ଖିତ୍ତବୀଜେସୁ ଖେତ୍ତକୋଣାଦୀସୁ ୱା ଅସଞ୍ଜାତରୋପିମେସୁ ଖେତ୍ତମରିୟାଦାଦୀସୁ ୱା ଛଡ୍ଡେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ମନୁସ୍ସାନଂ କଚଓ୍ୱରଛଡ୍ଡନଟ୍ଠାନେପି ୱଟ୍ଟତି। ଛଡ୍ଡିତଖେତ୍ତେତି ମନୁସ୍ସେସୁ ସସ୍ସଂ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ଗତେସୁ ଛଡ୍ଡିତଖେତ୍ତଂ ନାମ ହୋତି, ତତ୍ଥ ୱଟ୍ଟତି। ଯତ୍ଥ ପନ ଲାୟିତମ୍ପି ପୁବ୍ବଣ୍ଣାଦି ପୁନ ଉଟ୍ଠହିସ୍ସତୀତି ରକ୍ଖନ୍ତି, ତତ୍ଥ ଯଥାଓ୍ୱତ୍ଥୁକମେଓ୍ୱ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟାକିରିୟଂ…ପେ… ତିଓ୍ୱେଦନନ୍ତି।

ନଓ୍ୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୮୩୫। ଦସମେ – ଯଂକିଞ୍ଚି ନଚ୍ଚନ୍ତି ନଟାଦୟୋ ୱା ନଚ୍ଚନ୍ତୁ ସୋଣ୍ଡା ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ମୋରସୁଓ୍ୱମକ୍କଟାଦୟୋପି, ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ନଚ୍ଚମେଓ୍ୱ। ଯଂକିଞ୍ଚି ଗୀତନ୍ତି ଯଂକିଞ୍ଚି ନଟାଦୀନଂ ୱା ଗୀତଂ ହୋତୁ, ଅରିୟାନଂ ପରିନିବ୍ବାନକାଲେ ରତନତ୍ତୟଗୁଣୂପସଂହିତଂ ସାଧୁକୀଳିତଗୀତଂ ୱା ଅସଂଯତଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଭାଣକଗୀତଂ ୱା, ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ଗୀତମେଓ୍ୱ। ଯଂକିଞ୍ଚି ୱାଦିତନ୍ତି ତନ୍ତିବଦ୍ଧାଦିୱାଦନୀୟଭଣ୍ଡୱାଦିତଂ ୱା ହୋତୁ, କୁଟଭେରିୱାଦିତଂ ୱା, ଅନ୍ତମସୋ ଉଦକଭେରିୱାଦିତମ୍ପି, ସବ୍ବମ୍ପେତଂ ୱାଦିତମେଓ୍ୱ।

୮୩୬।ଦସ୍ସନାୟ ଗଚ୍ଛତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ପଦୱାରଗଣନାୟ ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସ। ଯତ୍ଥ ଠିତା ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱାତି ଏକପୟୋଗେନ ଓ୍ୱଲୋକେନ୍ତୀ ପସ୍ସତି, ତେସଂୟେଓ୍ୱ ଗୀତୱାଦିତଂ ସୁଣାତି, ଏକମେଓ୍ୱ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ସଚେ ପନ ଏକଂ ଦିସଂ ଓ୍ୱଲୋକେତ୍ୱା ନଚ୍ଚଂ ପସ୍ସତି, ପୁନ ଅଞ୍ଞତୋ ଓ୍ୱଲୋକେତ୍ୱା ଗାୟନ୍ତେ ପସ୍ସତି ଅଞ୍ଞତୋ ୱାଦେନ୍ତେ, ପାଟେକ୍କା ଆପତ୍ତିୟୋ। ଭିକ୍ଖୁନୀ ସୟମ୍ପି ନଚ୍ଚିତୁଂ ୱା ଗାୟିତୁଂ ୱା ୱାଦିତୁଂ ୱା ନ ଲଭତି, ଅଞ୍ଞେ "ନଚ୍ଚ, ଗାୟ, ୱାଦେହୀ"ତି ଓ୍ୱତ୍ତୁମ୍ପି ନ ଲଭତି। "ଚେତିୟସ୍ସ ଉପହାରଂ ଦେଥ, ଉପାସକା"ତି ଓ୍ୱତ୍ତୁମ୍ପି "ତୁମ୍ହାକଂ ଚେତିୟସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନଂ କରୋମା"ତି ୱୁତ୍ତେ "ସାଧୂ"ତି ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁମ୍ପି ନ ଲଭତି। ସବ୍ବତ୍ଥ ପାଚିତ୍ତିୟନ୍ତି ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖୁନୋ ଦୁକ୍କଟଂ। "ତୁମ୍ହାକଂ ଚେତିୟସ୍ସ ଉପଟ୍ଠାନଂ କରୋମା"ତି ୱୁତ୍ତେ ପନ "ଉପଟ୍ଠାନକରଣଂ ନାମ ସୁନ୍ଦର"ନ୍ତି ଓ୍ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୮୩୭।ଆରାମେ ଠିତାତି ଆରାମେ ଠତ୍ୱା ଅନ୍ତରାରାମେ ୱା ବହିଆରାମେ ୱା ନଚ୍ଚାଦୀନି ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱା, ଅନାପତ୍ତି। ସତି କରଣୀୟେତି ସଲାକଭତ୍ତାଦୀନଂ ୱା ଅତ୍ଥାୟ ଅଞ୍ଞେନ ୱା କେନଚି କରଣୀୟେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଗତଟ୍ଠାନେ ପସ୍ସତି ୱା ସୁଣାତି ୱା, ଅନାପତ୍ତି। ଆପଦାସୂତି ତାଦିସେନ ଉପଦ୍ଦଓ୍ୱେନ ଉପଦ୍ଦୁତା ସମଜ୍ଜଟ୍ଠାନଂ ପୱିସତି, ଏଓ୍ୱଂ ପୱିସିତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତିୟା ୱା ସୁଣନ୍ତିୟା ୱା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକଓ୍ୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିଓ୍ୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଲସୁଣଓ୍ୱଗ୍ଗୋ ପଠମୋ।

୨। ଅନ୍ଧକାରଓ୍ୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦଓ୍ୱଣ୍ଣନା

୮୩୯। ଅନ୍ଧକାରଓ୍ୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଅପ୍ପଦୀପେତି ପଦୀପଚନ୍ଦସୂରିୟଅଗ୍ଗୀସୁ ଏକେନାପି ଅନୋଭାସିତେ। ତେନେଓ୍ୱସ୍ସ ପଦଭାଜନେ "ଅନାଲୋକେ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସଲ୍ଲପେୟ୍ୟ ୱାତି ଗେହସ୍ସିତକଥଂ କଥେୟ୍ୟ।

୮୪୧।ଅରହୋପେକ୍ଖା ଅଞ୍ଞୱିହିତାତି ନ ରହୋଅସ୍ସାଦାପେକ୍ଖା ରହୋଅସ୍ସାଦତୋ ଅଞ୍ଞୱିହିତାଓ୍ୱ ହୁତ୍ୱା ଞାତିଂ ୱା ପୁଚ୍ଛତି, ଦାନେ ୱା ପୂଜାୟ ୱା ମନ୍ତେତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେଓ୍ୱ। ଥେୟ୍ୟସତ୍ଥସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟଚିତ୍ତତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକଓ୍ୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ଓ୍ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିଓ୍ୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୪୨। ଦୁତିୟେ – ପଟିଚ୍ଛନ୍ନେ ଓକାସେତି ଇଦମେୱ ନାନଂ। ସେସଂ ସଙ୍ଖଂ ପୁରିମସଦିସମେୱାତି।

ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୪୬। ତତିୟେ – ଅଜ୍ଝୋକାସେତି ନାନଂ, ସେସଂ ସଙ୍ଖଂ ତାଦିସମେୱାତି।

ତତିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୫୦-୩। ଚତୁତ୍ଥେ – ନିକଣ୍ଣିକନ୍ତି କଣ୍ଣମୂଲଂ ୱୁଚ୍ଚତି; କଣ୍ଣମୂଲେ ଜପ୍ପେୟ୍ୟାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ସତି କରଣୀୟେତି ସଲାକଭତ୍ତାଦୀନଂ ଆହରଣତ୍ଥାୟ ୱିହାରେ ୱା ଦୁନ୍ନିକ୍ଖିତ୍ତଂ ପଟିସାମନତ୍ଥାୟ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ପୁରିମସଦିସାନେୱାତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୫୪। ପଞ୍ଚମେ – ଘରଂ ସୋଧେନ୍ତାତି ତେସଂ କିର ଏତଦହୋସି – ‘‘ଥେରିୟା କୋଚି କାୟିକୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ ନ ଦିସ୍ସତି, ଘରମ୍ପି ତାୱ ସୋଧେମା’’ତି, ତତୋ ଘରଂ ସୋଧେନ୍ତା ନଂ ଅଦ୍ଦସଂସୁ।

୮୫୬।ଅନୋୱସ୍ସକଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟାତି ପଠମଂ ପାଦଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟା ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିୟଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟା ପାଚିତ୍ତିୟଂ, ଉପଚାରାତିକ୍କମେ ଏସେୱ ନୟୋ।

୮୫୮।ଗିଲାନାୟାତି ଯା ତାଦିସେନ ଗେଲଞ୍ଞେନ ଆପୁଚ୍ଛିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି। ଆପଦାସୂତି ଘରେ ଅଗ୍ଗି ୱା ଉଟ୍ଠିତୋ ହୋତି, ଚୋରା ୱା; ଏୱରୂପେ ଉପଦ୍ଦୱେ ଅନାପୁଚ୍ଛା ପକ୍କମତି, ଅନାପତ୍ତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୬୦। ଛଟ୍ଠେ – ଅଭିନିସୀଦେୟ୍ୟାତି ନିସୀଦେୟ୍ୟ। ନିସୀଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା ଏକା ଆପତ୍ତି, ଅନିସୀଦିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା ଏକା, ନିସୀଦିତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା ଦ୍ୱେ।

୮୬୩।ଧୁୱପଞ୍ଞତ୍ତେତି ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅତ୍ଥାୟ ନିଚ୍ଚପଞ୍ଞତ୍ତେ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ…ପେ… ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୬୪। ସତ୍ତମେପି – ସଙ୍ଖଂ ଛଟ୍ଟେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୬୯। ଅଟ୍ଠମେ – ସଙ୍ଖଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୭୫। ନୱମେ – ଅଭିସପେୟ୍ୟାତି ସପଥଂ କରେୟ୍ୟ। ନିରୟେନ ଅଭିସପତି ନାମ ‘‘ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତାମି, ଅୱୀଚିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତାମି, ନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତତୁ, ଅୱୀଚିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତତୂ’’ତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ ଅକ୍କୋସତି। ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେନ ଅଭିସପତି ନାମ ‘‘ଗିହିନୀ ହୋମି, ଓଦାତୱତ୍ଥା ହୋମି, ପରିବ୍ବାଜିକା ହୋମି, ଇତରା ୱା ଏଦିସା ହୋତୂ’’ତି ଏୱମାଦିନା ନୟେନ ଅକ୍କୋସତି; ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଠପେତ୍ୱା ପନ ନିରୟଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଞ୍ଚ ‘‘ସୁନଖୀ ସୂକରୀ କାଣା କୁଣୀ’’ତିଆଦିନା ନୟେନ ଅକ୍କୋସନ୍ତିୟା ୱାଚାୟ ୱାଚାୟ ଦୁକ୍କଟଂ।

୮୭୮।ଅତ୍ଥପୁରେକ୍ଖାରାୟାତି ଅଟ୍ଠକଥଂ କଥେନ୍ତିୟା। ଧମ୍ମପୁରେକ୍ଖାରାୟାତି ପାଳିଂ ୱାଚେନ୍ତିୟା। ଅନୁସାସନିପୁରେକ୍ଖାରାୟାତି ‘‘ଇଦାନିପି ତ୍ୱଂ ଏଦିସା, ସାଧୁ ୱିରମସ୍ସୁ, ନୋ ଚେ ୱିରମସି, ଅଦ୍ଧା ପୁନ ଏୱରୂପାନି କମ୍ମାନି କତ୍ୱା ନିରୟେ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସସି, ତିରଚ୍ଛାନୟୋନିୟା ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସସୀ’’ତି ଏୱଂ ଅନୁସାସନିୟଂ ଠତ୍ୱା ୱଦନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୭୯। ଦସମେ – ସଙ୍ଖଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲକମ୍ମଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଅନ୍ଧକାରୱଗ୍ଗୋ ଦୁତିୟୋ।

୩। ନଗ୍ଗୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୮୩-୬। ନଗ୍ଗୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚିଣ୍ଣେନାତି ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେନ ଚିଣ୍ଣେନ; ଅଥ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ ଚରଣେନାତି; ଏୱଂ କରଣତ୍ଥେ ୱା ସାମିଅତ୍ଥେ ୱା ଉପଯୋଗୱଚନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରିକାୟାତି ଇଦଂ ଉଦକସାଟିକଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ଅଞ୍ଞଂ ଚୀୱରଂ। ତସ୍ମା ଉଦକସାଟିକାୟ ଅଚ୍ଛିନ୍ନାୟ ୱା ନଟ୍ଠାୟ ୱା ନଗ୍ଗାୟ ନ୍ହାୟନ୍ତିୟା ଅନାପତ୍ତି। ସଚେପି ଉଦକସାଟିକଚୀୱରଂ ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି, ନ ସକ୍କା ନିୱାସେତ୍ୱା ବହି ଗନ୍ତୁଂ, ଏୱମ୍ପି ନଗ୍ଗାୟ ନ୍ହାୟିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୮୭। ଦୁତିଯେ – ସଙ୍ଘଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୯୩-୪। ତତିଯେ – ଅନନ୍ତରାଯିକିନୀତି ଦସସୁ ଅନ୍ତରାଯେସୁ ଏକେନପି ଅନ୍ତରାଯେନ ଅନନ୍ତରାଯା। ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେତି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ସଚେପି ପଚ୍ଛା ସିବ୍ବତି, ଆପତ୍ତିଯେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୮୯୮-୯। ଚତୁତ୍ଥେ – ପଞ୍ଚ ଅହାନି ପଞ୍ଚାହଂ, ପଞ୍ଚାହମେୱ ପଞ୍ଚାହିକଂ। ସଙ୍ଘାଟୀନଂ ଚାରୋ ସଙ୍ଘାଟିଚାରୋ; ପରିଭୋଗୱସେନ ୱା ଓତାପନୱସେନ ୱା ସଙ୍ଘଟିତଟ୍ଠେନ ସଙ୍ଘାଟୀତି ଲଦ୍ଧନାମାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଚୀୱରାନଂ ପରିୱତ୍ତନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତସ୍ମାଯେୱ ପଦଭାଜନେ ‘‘ପଞ୍ଚମଂ ଦିୱସଂ ପଞ୍ଚ ଚୀୱରାନୀ’’ତିଆଦିମାହ। ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଚ ଏକସ୍ମିଂ ଚୀୱରେ ଏକା ଆପତ୍ତି; ପଞ୍ଚସୁ ପଞ୍ଚ।

୯୦୦।ଆପଦାସୂତି ମହଗ୍ଘଂ ଚୀୱରଂ, ନ ସକ୍କା ହୋତି ଚୋରଭଯାଦୀସୁ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ; ଏୱରୂପେ ଉପଦ୍ଦୱେ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୦୩। ପଞ୍ଚମେ – ଚୀୱରସଙ୍କମନୀଯନ୍ତି ସଙ୍କମେତବ୍ବଂ ଚୀୱରଂ; ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ସନ୍ତକଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଗହିତଂ ପୁନ ପଟିଦାତବ୍ବଚୀୱରନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ।

୯୦୬।ଆପଦାସୂତି ସଚେ ଅପାରୁତଂ ୱା ଅନିୱତ୍ଥଂ ୱା ଚୋରା ହରନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଧାରେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୦୯-୧୦। ଛଟ୍ଠେ – ଅଞ୍ଞଂ ପରିକ୍ଖାରନ୍ତି ଯଂକିଞ୍ଚି ଥାଲକାଦୀନଂ ୱା ସପ୍ପିତେଲାଦୀନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରଂ। ଆନିସଂସନ୍ତି ‘‘କିତ୍ତକଂ ଅଗ୍ଘନକଂ ଦାତୁକାମତ୍ଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛତି, ‘‘ଏତ୍ତକଂ ନାମା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ‘‘ଆଗମେଥ ତାୱ, ଇଦାନି ୱତ୍ଥଂ ମହଗ୍ଘଂ, କତିପାହେନ କପ୍ପାସେ ଆଗତେ ସମଗ୍ଘଂ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା ନିୱାରେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୧୧। ସତ୍ତମେ – ପକ୍କମିଂସୂତି ଅଞ୍ଞାସମ୍ପି ଆଗମନଂ ଆଗମେନ୍ତୀ ''ଅଦ୍ଧା ଅମ୍ହାକମ୍ପି ଆଗମେସ୍ସତୀ''ତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଅଗମଂସୁ। ପଟିବାହେୟ୍ୟାତି ପଟିସେଧେୟ୍ୟ।

୯୧୫।ଆନିସଂସନ୍ତି ''ଏକିସ୍ସା ଏକଂ ସାଟକଂ ନପ୍ପହୋତି, ଆଗମେଥ ତାୱ, କତିପାହେନ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତତୋ ଭାଜେସ୍ସାମୀ''ତି ଏୱଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପଟିବାହନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୧୬-୮। ଅଟ୍ଠମେ – ନଟା ନାମ ଯେ ନାଟକଂ ନାଟେନ୍ତି। ନଟକା ନାମ ଯେ ନଚ୍ଚନ୍ତି। ଲଙ୍ଘକା ନାମ ଯେ ୱଂସୱରତ୍ତାଦୀସୁ ଲଙ୍ଘନକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି। ସୋକଜ୍ଝାଯିକା ନାମ ମାଯାକାରା। କୁମ୍ଭଥୂଣିକା ନାମ ଘଟକେନ କୀଳନକା; ବିମ୍ବିସକୱାଦକାତିପି ୱଦନ୍ତି। ଦେତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିଯସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ଚୀୱରଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୨୧-୪। ନୱମେ – ଦୁବ୍ବଲଚୀୱରପଚ୍ଚାସାଯାତି ଦୁବ୍ବଲାଯ ଚୀୱରପଚ୍ଚାସାଯ। ଆନିସଂସନ୍ତି କିଞ୍ଚାପି ''ନ ମଯଂ ଅଯ୍ୟେ ସକ୍କୋମା''ତି ୱଦନ୍ତି, ''ଇଦାନି ପନ ତେସଂ କପ୍ପାସୋ ଆଗମିସ୍ସତି , ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ପୁରିସୋ ଆଗମିସ୍ସତି, ଅଦ୍ଧା ଦସ୍ସତୀ''ତି ଏୱଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ନିୱାରେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୨୭। ଦସମେ – କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ନ ଦସ୍ସନ୍ତୀତି କୀଦିସୋ କଥିନୁଦ୍ଧାରୋ ଦାତବ୍ବୋ, କୀଦିସୋ ନ ଦାତବ୍ବୋତି? ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥାରମୂଲକୋ ଆନିସଂସୋ ମହା, ଉବ୍ଭାରମୂଲକୋ ଅପ୍ପୋ, ଏୱରୂପୋ ନ ଦାତବ୍ବୋ। ଯସ୍ସ ପନ ଅତ୍ଥାରମୂଲକୋ ଆନିସଂସୋ ଅପ୍ପୋ, ଉବ୍ଭାରମୂଲକୋ ମହା, ଏୱରୂପୋ ଦାତବ୍ବୋ। ସମାନିସଂସୋପି ସଦ୍ଧାପରିପାଲନତ୍ଥଂ ଦାତବ୍ବୋୱ।

୯୩୧।ଆନିସଂସନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘୋ ଜିଣ୍ଣଚୀୱରୋ, କଥିନାନିସଂସମୂଲକୋ ମହାଲାଭୋତି ଏୱରୂପଂ ଆନିସଂସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପଟିବାହନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ନଗ୍ଗୱଗ୍ଗୋ ତତିଯୋ।

୪। ତୁୱଟ୍ଟୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୩୩। ତୁୱଟ୍ଟୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ତୁୱଟ୍ଟେଯ୍ୟୁନ୍ତି ନିପଜ୍ଜେଯ୍ୟୁଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୩୭। ଦୁତିଯେ – ଏକଂ ଅତ୍ଥରଣଞ୍ଚେୱ ପାୱୁରଣଞ୍ଚ ଏତାସନ୍ତି ଏକତ୍ଥରଣପାୱୁରଣା; ସଂହାରିମାନଂ ପାୱାରତ୍ଥରଣକଟସାରକାଦୀନଂ ଏକଂ ଅନ୍ତଂ ଅତ୍ଥରିତ୍ୱା ଏକଂ ପାରୁପିତ୍ୱା ତୁୱଟ୍ଟେନ୍ତୀନମେତଂ ଅଧିୱଚନଂ।

୯୪୦।ୱୱତ୍ଥାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱାତି ମଜ୍ଝେ କାସାୱଂ ୱା କତ୍ତରଯଟ୍ଠିଂ ୱା ଅନ୍ତମସୋ କାଯବନ୍ଧନମ୍ପି ଠପେତ୍ୱା ନିପଜ୍ଜନ୍ତୀନଂ ଅନାପତ୍ତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୪୧। ତତିଯେ – ଉଳାରସମ୍ଭାୱିତାତି ଉଳାରକୁଲା ପବ୍ବଜିତତ୍ତା ଗୁଣେହି ଚ ଉଳାରତ୍ତା ଉଳାରାତି ସମ୍ଭାୱିତା। ଇସ୍ସାପକତାତି ଇସ୍ସାଯ ଅପକତା; ଅଭିଭୂତାତି ଅତ୍ଥୋ। ସଞ୍ଞତ୍ତି ବହୁଲା ଏତାସନ୍ତି ସଞ୍ଞତ୍ତିବହୁଲା; ଦିୱସଂ ମହାଜନଂ ସଞ୍ଞାପଯମାନାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିଞ୍ଞତ୍ତି ବହୁଲା ଏତାସନ୍ତି ୱିଞ୍ଞତ୍ତିବହୁଲା। ୱିଞ୍ଞତ୍ତୀତି ହେତୂଦାହରଣାଦୀହି ୱିୱିଧେହି ନଯେହି ଞାପନା ୱେଦିତବ୍ବା, ନ ଯାଚନା।

୯୪୩। ଚଙ୍କମନେ ନିୱତ୍ତନଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ତିଟ୍ଠତି ୱାତିଆଦୀସୁ ପଯୋଗଗଣନାଯ। ଉଦ୍ଦିସତି ୱାତିଆଦୀସୁ ପଦାଦିଗଣନାଯ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ , ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୪୯। ଚତୁତ୍ଥେ – ସତି ଅନ୍ତରାଯେତି ଦସୱିଧେ ଅନ୍ତରାଯେ ସତି। ପରିଯେସିତ୍ୱା ନ ଲଭତୀତି ଅଞ୍ଞଂ ଉପଟ୍ଠାଯିକଂ ନ ଲଭତି। ଗିଲାନାଯାତି ସଯଂ ଗିଲାନାଯ। ଆପଦାସୂତି ତଥାରୂପେ ଉପଦ୍ଦୱେ ସତି ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୫୨। ପଞ୍ଚମେ – ଅଞ୍ଜନ୍ତିଂ ଆଣାପେତୀତି ଏତ୍ଥ ସଚେ ନିକ୍ଖିତ୍ତି ଆଣତ୍ତା ଏକପୟୋଗେନ ବହୂନିପି ଦ୍ୱାରାନି ଅତିକ୍କାମେତି, ଏକା ଆପତ୍ତି। ଅଥ ଇମଙ୍ଗିମଞ୍ଚ ଦ୍ୱାରଂ ଅତିକ୍କାମେହୀତି ଏୱଂ ଆଣତ୍ତା ଅତିକ୍କାମେତି, ଦ୍ୱାରଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୫୫। ଛଟ୍ଠେ – ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମନୁଭାସନସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭-୮-୯। ସତ୍ତମଅଟ୍ଠମନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୬୧। ସତ୍ତମଅଟ୍ଠମନୱମେସୁ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସବ୍ବାନି ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନାନି, କିରିୟାନି, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖାନି, ଅଚିତ୍ତକାନି, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜାନି, କାୟକମ୍ମାନି, ତିଚିତ୍ତାନି ତିୱେଦନାନୀତି।

ସତ୍ତମଅଟ୍ଠମନୱମସିକ୍ଖାପଦାନି।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୭୩। ଦସମେ – ଆହୁନ୍ଦରିକାତି ସମ୍ବାଧା।

୯୭୫।ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିତ୍ତମତ୍ତେତି ସଚେପି ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ପକ୍କମତି, ଆପତ୍ତିୟେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ପତ୍ୱାରେତ୍ୱା ପଞ୍ଚ ୟୋଜନାନି ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟାପି ଅନାପତ୍ତି। ଛସୁ ୱତ୍ତବ୍ବମେୱ ନତ୍ଥି। ସଚେ ପନ ତୀଣି ଗନ୍ତ୍ୱା ତେନେୱ ମଗ୍ଗେନ ପଚ୍ଚାଗଚ୍ଛତି, ନ ୱଟ୍ଟତି। ଅଞ୍ଞେନ ମଗ୍ଗେନ ଆଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

୯୭୬।ଅନ୍ତରାୟେତି ଦସୱିଧେ ଅନ୍ତରାୟେ – ପରଂ ଗଚ୍ଛିସ୍ସାମୀତି ନିକ୍ଖନ୍ତା, ନଦୀପୂରୋ ପନ ଆଗତୋ, ଚୋରା ୱା ମଗ୍ଗେ ହୋନ୍ତି, ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠାତି, ନିୱତ୍ତିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ତୁୱଟ୍ଟୱଗ୍ଗୋ ଚତୁତ୍ଥୋ।

୫। ଚିତ୍ତାଗାରୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୭୮। ଚିତ୍ତାଗାରୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ରାଜାଗାରନ୍ତି ରଞ୍ଞୋ କୀଳନଘରଂ। ଚିତ୍ତାଗାରନ୍ତି କୀଳନଚିତ୍ତସାଲଂ। ଆରାମନ୍ତି କୀଳନୌପୱନଂ। ଉୟ୍ୟାନନ୍ତି କୀଳନୁୟ୍ୟାନଂ। ପୋକ୍ଖରଣୀନ୍ତି କୀଳନପୋକ୍ଖରଣିଂ। ତସ୍ମାୟେୱ ପଦଭାଜନେ ''ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ରଞ୍ଞୋ କୀଳିତୁ''ନ୍ତିଆଦି ୱୁତ୍ତଂ। ଦସ୍ସନାୟ ଗଚ୍ଛତି ଆପତ୍ତି ଦୁକ୍କଟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ପଦୱାରଗଣନାୟ ଦୁକ୍କଟଂ। ୟତ୍ଥ ଠିତା ପସ୍ସତୀତି ଏତ୍ଥ ପନ ସଚେ ଏକସ୍ମିଂୟେୱ ଠାନେ ଠିତା ପଦଂ ଅନୁଦ୍ଧରମାନା ପଞ୍ଚପି ପସ୍ସତି, ଏକମେୱ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ତଂ ତଂ ଦିସାଭାଗଂ ଓଲୋକେତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତିୟା ପନ ପାଟେକ୍କା ଆପତ୍ତିୟୋ। ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଦୁକ୍କଟଂ।

୯୮୧।ଆରାମେ ଠିତାତି ଅଜ୍ଝାରାମେ ରାଜାଗାରାଦୀନି କରୋନ୍ତି, ତାନି ପସ୍ସନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ୱା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ୱାତି ପିଣ୍ଡପାତାଦୀନଂ ଅତ୍ଥାଯ ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ମଗ୍ଗୋ ହୋତି, ତାନି ପସ୍ସତି, ଅନାପତ୍ତି। ସତି କରଣୀଯେ ଗନ୍ତ୍ୱାତି ରଞ୍ଞୋ ସନ୍ତିକଂ କେନଚି କରଣୀଯେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ପସ୍ସତି, ଅନାପତ୍ତି। ଆପଦାସୂତି କେନଚି ଉପଦ୍ଦୁତା ପୱିସିତ୍ୱା ପସ୍ସତି, ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୮୨। ଦୁତିଯେ – ଅଭିନିସୀଦନାଭିନିପଜ୍ଜନେସୁ ପଯୋଗଗଣନାଯ ଆପତ୍ତିଯୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୮୮। ତତିଯେ – ଉଜ୍ଜୱୁଜ୍ଜୱେତି ଯତ୍ତକଂ ହତ୍ଥେନ ଅଞ୍ଛିତଂ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ ତକ୍କମ୍ହି ୱେଠିତେ ଏକା ଆପତ୍ତି। କନ୍ତନତୋ ପନ ପୁବ୍ବେ କପ୍ପାସୱିଚିନନଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବପଯୋଗେସୁ ହତ୍ଥୱାରଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟଂ।

୯୮୯।କନ୍ତିତସୁତ୍ତନ୍ତି ଦସିକସୁତ୍ତାଦିଂ ସଙ୍ଘାଟେତ୍ୱା କନ୍ତତି, ଦୁକ୍କଟନ୍ତିଟଂ ୱା ପଟିକନ୍ତତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୯୨। ଚତୁତ୍ଥେ – ଯାଗୁଂ ୱାତିଆଦୀସୁ ତଣ୍ଡୁଲକୋଟ୍ଟନଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ସବ୍ବେସୁ ପୁବ୍ବପଯୋଗେସୁ ପଯୋଗଗଣନାଯ ଦୁକ୍କଟଂ। ଯାଗୁଭତ୍ତେସୁ ଭାଜନଗଣନାଯ, ଖାଦନୀଯାଦୀସୁ ରୂପଗଣନାଯ ପାଚିତ୍ତିଯାନି।

୯୯୩।ଯାଗୁପାନେତି ମନୁସ୍ସେହି ସଙ୍ଘସ୍ସତ୍ଥାଯ କରିଯମାନେ ଯାଗୁପାନେ ୱା ସଙ୍ଘଭତ୍ତେ ୱା ତେସଂ ସହାଯିକଭାୱେନ ଯଂକିଞ୍ଚି ପଚନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ଚେତିଯପୂଜାଯ ସହାଯିକା ହୁତ୍ୱା ଗନ୍ଧାଦୀନି ପୂଜେତି, ୱଟ୍ଟତି। ଅତ୍ତନୋ ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରସ୍ସାତି ସଚେପି ମାତାପିତରୋ ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଯଂକିଞ୍ଚି ବୀଜନିଂ ୱା ସମ୍ମୁଞ୍ଜନିଦଣ୍ଡକଂ ୱା କାରାପେତ୍ୱା ୱେଯ୍ୟାୱଚ୍ଚକରଟ୍ଠାନେ ଠପେତ୍ୱାୱ ଯଂକିଞ୍ଚି ପଚିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ତତିଯସଦିସାନେୱାତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୯୬। ପଞ୍ଚମେ – ଅସତି ଅନ୍ତରାଯେତି ଦସୱିଧେ ଅନ୍ତରାଯେ ଅସତି। ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ୱିନିଚ୍ଛିନନ୍ତୀ ଆପତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜିତ୍ୱାୱ ୱିନିଚ୍ଛିନାତି।

୯୯୮।ପରିଯେସିତ୍ୱାନ ଲଭତୀତି ସହାଯିକା ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ନ ଲଭତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୯୯୯। ଛଟ୍ଠେ – ସଙ୍ଗଂ ନଗ୍ଗୱଗ୍ଗେ ଆଗାରିକସିକ୍ଖାପଦେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତଙ୍ଗଂ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ, ତଂ ଛସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଇଦଂ ‘‘ସହତ୍ଥା’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୦୭। ସତ୍ତମେ – ପୁନ ପରିଯାଯେନାତି ପୁନୱାରେ। ଆପଦାସୂତି ମହଗ୍ଘଚୀୱରଂ ସରୀରତୋ ମୋଚେତ୍ୱା ସୁପଟିସାମିତମ୍ପି ଚୋରା ହରନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିୱାସେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱାତି।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯୱାଚତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୦୮। ଅଟ୍ଠମେ – ଅନିସ୍ସଜ୍ଜିତ୍ୱାତି ରକ୍ଖଣତ୍ଥାଯ ଅଦତ୍ୱା; ‘‘ଇମଂ ଜଗ୍ଗେଯ୍ୟାସୀ’’ତି ଏୱଂ ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

୧୦୧୨।ପରିଯେସିତ୍ୱା ନ ଲଭତୀତି ପଟିଜଗ୍ଗିକଂ ନ ଲଭତି। ଗିଲାନାଯାତି ୱଚୀଭେଦଂ କାତୁଂ ଅସମତ୍ଥାଯ। ଆପଦାସୂତି ରଟ୍ଠେ ଭିଜ୍ଜନ୍ତେ ଆୱାସେ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦସଦିସାନେୱାତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୧୫-୬। ନୱମେ – ବାହିରକଂ ଅନତ୍ଥସଂହିତନ୍ତି ହତ୍ଥିଅସ୍ସରଥଧନୁଥରୁସିପ୍ପଆଥବ୍ବଣଖୀଲନୱସୀକରଣସୋସାପନମନ୍ତାଗଦପ୍ପଯୋଗାଦିଭେଦଂ ପରୂପଘାତକରଂ। ପରିତ୍ତନ୍ତି ଯକ୍ଖପରିତ୍ତନାଗମଣ୍ଡଲାଦିଭେଦଂ ସବ୍ବମ୍ପି ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନଂ – ୱାଚତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୧୮। ଦସମେ ୱାଚେଯ୍ୟାତି ପଦଂ ୱିସେସୋ, ସେସଂ ନୱମେ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ୱେଦିତଙ୍ଗଂ ସଦ୍ଧିଂ ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀହୀତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଚିତ୍ତାଗାରୱଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚମୋ।

୬। ଆରାମୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୨୫। ଆରାମୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ପରିକ୍ଖେପଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିଯା, ଉପଚାରଂ ଓକ୍କମନ୍ତିଯାତି ଏତ୍ଥ ପଠମପାଦେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିଯପାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ।

୧୦୨୭।ସୀସାନୁଲୋକିକାତି ପଠମଂ ପୱିସନ୍ତୀନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ସୀସଂ ଅନୁଲୋକେନ୍ତୀ ପୱିସତି, ଅନାପତ୍ତି। ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋତି ଯତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ପଠମତରଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସଜ୍ଝାଯଚେତିଯୱନ୍ଦନାଦୀନି କରୋନ୍ତି, ତତ୍ଥ ତାସଂ ସନ୍ତିକଂ ଗଚ୍ଛାମୀତି ଗନ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଆପଦାସୂତି କେନଚି ଉପଦ୍ଦୁତା ହୋତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ପୱିସିତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୨୮। ଦୁତିଯେ – ଆଯସ୍ମା କପ୍ପିତକୋତି ଅଯଂ ଜଟିଲସହସ୍ସବ୍ଭନ୍ତରୋ ଥେରୋ। ସଂହରୀତି ସଙ୍କାମେସି। ସଂହଟୋତି ସଙ୍କାମିତୋ। କାସାୱଟୋତି ନ୍ହାପିତା କାସାୱଂ ନିୱାସେତ୍ୱା କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ସନ୍ଧାଯାହଂସୁ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୩୬। ତତିଯେ – ଅନୁସାସନିପୁରେକ୍ଖାରାଯାତି ଇଦାନିପି ତ୍ୱଂ ବାଲା ଅବ୍ୟତ୍ତାତିଆଦିନା ନଯେନ ଅନୁସାସନିପକ୍ଖେ ଠତ୍ୱା ୱଦନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ଅନନ୍ତରସିକ୍ଖାପଦସଦିସାନେୱାତି।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୩୭। ଚତୁତ୍ଥେ – ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ କାଯୱାଚତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। ନିମନ୍ତିତାଯ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ ସିଯା କିରିଯାକିରିଯଂ, ପୱାରିତାଯ କପ୍ପିଯଂ କାରେତ୍ୱାପି ଅକାରେତ୍ୱାପି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ଆପତ୍ତିସମ୍ଭୱତୋ ସିଯା କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୪୩। ପଞ୍ଚମେ – କୁଲେ ମଚ୍ଛରୋ କୁଲମଚ୍ଛରୋ, କୁଲମଚ୍ଛରୋ ଏତିସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତି କୁଲମଚ୍ଛରିନୀ କୁଲଂ ୱା ମଚ୍ଛରାଯତୀତି କୁଲମଚ୍ଛରିନୀ। କୁଲସ୍ସ ଅୱଣ୍ଣନ୍ତି ତଂ କୁଲଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧଂ ଅପ୍ପସନ୍ନନ୍ତି। ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଅୱଣ୍ଣନ୍ତି ଭିକ୍ଖୁନିଯୋ ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମାତି।

୧୦୪୫।ସନ୍ତଂଯେୱ ଆଦୀନୱନ୍ତି କୁଲସ୍ସ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱା ସନ୍ତଂ ଅଗୁଣଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ,

ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୪୮। ଛଟ୍ଠେ – ଓୱାଦାଯାତି ଗରୁଧମ୍ମତ୍ଥାଯ। ସଂୱାସାଯାତି ଉପୋସଥପୱାରଣାପୁଚ୍ଛନତ୍ଥାଯ। ଅଯମେତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୋ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନାଯଂ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୫୩। ସତ୍ତମେ – ପରିଯେସିତ୍ୱା ନ ଲଭତୀତି ଭିକ୍ଖୁନିଂ ନ ଲଭତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଇମସ୍ସାପି ୱିତ୍ଥାରୋ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକେ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୫୬। ଅଟ୍ଠମେ – ଏକକମ୍ମନ୍ତିଆଦୀହି ଉପୋସଥପୱାରଣାଯେୱ ୱୁତ୍ତା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଇମସ୍ସାପି ୱିତ୍ଥାରୋ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକେ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୫୮। ନୱମେ – ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଇମସ୍ସାପି ୱିତ୍ଥାରୋ ଭିକ୍ଖୁନୋୱାଦକେ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୬୨। ଦସମେ – ପସାଖେତି ଅଧୋକାଯେ। ଅଧୋକାଯୋ ହି ଯସ୍ମା ତତୋ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ସାଖା ୱିଯ ଉଭୋ ଊରୂ ପଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ଗତା, ତସ୍ମା ପସାଖୋତି ୱୁଚ୍ଚତି।

୧୦୬୫।ଭିନ୍ଦାତିଆଦୀସୁ ସଚେ ''ଭିନ୍ଦ, ଫାଲେହୀ''ତି ସବ୍ବାନି ଆଣାପେତି, ସୋ ଚ ତଥେୱ କରୋତି, ଛ ଆଣତ୍ତିଦୁକ୍କଟାନି ଛ ଚ ପାଚିତ୍ତିଯାନି ଆପଜ୍ଜତି। ଅଥାପି ଏୱଂ ଆଣାପେତି – ''ଉପାସକ, ଯଂକିଞ୍ଚି ଏତ୍ଥ କାତବ୍ବଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ କରୋହୀ''ତି, ସୋ ଚ ସବ୍ବାନିପି ଭେଦନାଦୀନି କରୋତି; ଏକୱାଚାଯ ଛ ଦୁକ୍କଟାନି ଛ ପାଚିତ୍ତିଯାନୀତି ଦ୍ୱାଦସ ଆପତ୍ତିଯୋ। ସଚେ ପନ ଭେଦନାଦୀସୁପି ଏକଂଯେୱ ୱତ୍ୱା ''ଇଦଂ କରୋହୀ''ତି ଆଣାପେତି,

ସୋ ଚ ସଙ୍ଘାନି କରୋତି, ଯଂ ଆଣତ୍ତଂ, ତସ୍ସେୱ କରଣେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ। ସେସେସୁ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯାକିରିଯଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ , ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଆରାମୱଗ୍ଗୋ ଛଟ୍ଠୋ।

୭। ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୬୯। ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ଆପନ୍ନସତ୍ତାତି କୁଚ୍ଛିପୱିଟ୍ଠସତ୍ତା।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୭୩-୪। ଦୁତିଯେ – ପାଯନ୍ତିନ୍ତି ଥଞ୍ଞଂ ପାଯମାନଂ। ମାତା ୱା ହୋତୀତି ଯଂ ଦାରକଂ ପାଯେତି, ତସ୍ସ ମାତା ୱା ହୋତି ଧାତି ୱା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଉଭଯମ୍ପି ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦୁତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୭୭। ତତିଯେ – ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଂ ଦାତୁନ୍ତି କସ୍ମା ଦାପେସି? ''ମାତୁଗାମୋ ନାମ ଲୋଲୋ ହୋତି ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଛସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅସିକ୍ଖିତ୍ୱା ସୀଲାନି ପୂରଯମାନୋ କିଲମତି, ସିକ୍ଖିତ୍ୱା ପନ ପଚ୍ଛା ନ କିଲମିସ୍ସତି, ନିତ୍ଥରିସ୍ସତୀ''ତି ଦାପେସି।

୧୦୭୯।ପାଣାତିପାତାୱେରମଣିଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅୱୀତିକ୍କମ୍ମ ସମାଦାନଂ ସମାଦିଯାମୀତି ଯଂ ତଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀତି ପଞ୍ଞତ୍ତଂ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ତଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣିସିକ୍ଖାପଦଂ ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସାନି ଅୱୀତିକ୍କମିତବ୍ବସମାଦାନଂ କତ୍ୱା ସମାଦିଯାମୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ। ଇମା ଛ ସିକ୍ଖାଯୋ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସାଯପି ପବ୍ବଜିତାଯ ଦାତବ୍ବାଯେୱ, ନ ଏତାସୁ ଅସିକ୍ଖିତା ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବା।

ତତିଯସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୮୪। ଚତୁତ୍ଥେ – ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସଚେ ପନ ପଠମଂ ୱୁଟ୍ଠାନସମ୍ମୁତି ନ ଦିନ୍ନା ହୋତି, ଉପସମ୍ପଦମାଳକେପି ଦାତବ୍ବାଯେୱ। ଇମା ଦ୍ୱେପି ମହାସିକ୍ଖମାନା ନାମ।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୯୦। ପଞ୍ଚମେ – କିଞ୍ଚାପି ଊନଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଂ ପରିପୁଣ୍ଣସଞ୍ଞାଯ ୱୁଟ୍ଠାପେନ୍ତିଯା ଅନାପତ୍ତି, ସା ପନ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୱ ହୋତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୦୯୫। ଛଟ୍ଠେ – ଦସୱସ୍ସାଯ ଗିହିଗତାଯ ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଂ ଦତ୍ୱା ପରିପୁଣ୍ଣଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଂ ଉପସମ୍ପାଦେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୦୧। ସତ୍ତମେ – ସଙ୍ଘଂ ଉଟ୍ଠାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନିପି ସଙ୍ଘେସୁ ଦୁତିଯେ ୱୁତ୍ତସଦିସାନେୱ। ଅଯଂ ପନ ୱିସେସୋ – ଯତ୍ଥ ସମ୍ମୁତି ଅତ୍ଥି, ତତ୍ଥ କିରିଯାକିରିଯଂ ହୋତୀତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୦୮। ଅଟ୍ଠମେ – ନ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ଯାତି ''ଇମିସ୍ସା ଅଯ୍ୟେ ଉଦ୍ଦେସାଦୀନି ଦେହୀ''ତି ଏୱଂ ଉଦ୍ଦେସାଦୀହି ନ ଅନୁଗ୍ଗଣ୍ହାପେଯ୍ଯ।

୧୧୧୦।ପରିଯେସିତ୍ୱାତି ଅଞ୍ଞଂ ପରିଯେସିତ୍ୱା ନ ଲଭତି, ସଯଂ ଗିଲାନା ହୋତି, ନ ସକ୍କୋତି ଉଦ୍ଦେସାଦୀନି ଦାତୁଂ, ତସ୍ସା ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୧୩। ନୱମେ – ନ ଉପଟ୍ଠହେଯ୍ଯାତି ଚୁଣ୍ଣେନ ମତ୍ତିକାଯ ଦନ୍ତକଟ୍ଠେନ ମୁଖୋଦକେନାତି ଏୱଂ ତେନ ତେନ କରଣୀଯେନ ନ ଉପଟ୍ଠହେଯ୍ଯ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଠମପାରାଜିକସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୧୬। ଦସମେ – ନେୱ ୱୂପକାସେଯ୍ଯାତି ନ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ। ନ ୱୂପକାସାପେଯ୍ଯାତି ''ଇମଂ ଅଯ୍ୟେ ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛା''ତି ଅଞ୍ଞଂ ନ ଆଣାପେଯ୍ଯ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଅକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ , ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଗବ୍ଭିନିୱଗ୍ଗୋ ସତ୍ତମୋ।

୮। କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗୋ

୧-୨-୩। ପଠମଦୁତିଯତତିଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୧୯। କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମଦୁତିଯତତିଯସିକ୍ଖାପଦାନି ତୀଣି ତୀହି ଗିହିଗତସିକ୍ଖାପଦେହି ସଦିସାନି। ଯା ପନ ତା ସବ୍ବପଠମା ଦ୍ୱେ ମହାସିକ୍ଖମାନା, ତା ଅତିକ୍କନ୍ତୱୀସତିୱସ୍ସାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ତା ଗିହିଗତା ୱା ହୋନ୍ତୁ ଅଗିହିଗତା ୱା, ସିକ୍ଖମାନା ଇଚ୍ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବା, ଗିହିଗତାତି ୱା କୁମାରିଭୂତାତି ୱା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା। ଗିହିଗତାଯ ଦସୱସ୍ସକାଲେ ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଂ ଦତ୍ୱା ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସକାଲେ ଉପସମ୍ପଦା କାତବ୍ବା। ଏକାଦସୱସ୍ସକାଲେ ଦତ୍ୱା ତେରସୱସ୍ସକାଲେ କାତବ୍ବା, ଦ୍ୱାଦସତେରସଚୁଦ୍ଦସପନ୍ନରସସୋଳସସତ୍ତରସଅଟ୍ଠାରସୱସ୍ସକାଲେ ସମ୍ମୁତିଂ ଦତ୍ୱା ୱୀସତିୱସ୍ସକାଲେ ଉପସମ୍ପଦା କାତବ୍ବା। ଅଟ୍ଠାରସୱସ୍ସକାଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଚ ପନାଯଂ ଗିହିଗତାତିପି କୁମାରିଭୂତାତିପି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, କୁମାରିଭୂତା ପନ ଗିହିଗତାତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା, କୁମାରିଭୂତା ଇଚ୍ଚେୱ ୱତ୍ତବ୍ବା। ମହାସିକ୍ଖମାନା ପନ ଗିହିଗତାତିପି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, କୁମାରିଭୂତାତିପି ୱତ୍ତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ସିକ୍ଖାସମ୍ମୁତିଦାନୱସେନ ପନ ତିସ୍ସୋପି ସିକ୍ଖମାନାତି ୱତ୍ତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ପଠମଦୁତିଯତତିଯାନି।

୪-୫-୬। ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୩୬।ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠେସୁ ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସବ୍ବାନି ତିସମୁଟ୍ଠାନାନି ଚତୁତ୍ଥଂ କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି। ପଞ୍ଚମଂ କିରିଯାକିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ , କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି। ଯଞ୍ଚେତ୍ଥ ସଙ୍ଘେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଉପପରିକ୍ଖିତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ଛଟ୍ଠଂ କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି। ଯଂ ପନେତ୍ଥ ‘‘ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଉପପରିକ୍ଖିତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ।

ଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦାନି

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୫୦। ସତ୍ତମେ – ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଧୁରନିକ୍ଖେପସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ଲୋକୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖୱେଦନନ୍ତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮। ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୫୪। ଅଟ୍ଠମେପି – ସବ୍ବଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନିପି ଅନନ୍ତରସଦିସାନେୱାତି।

ଅଟ୍ଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୯। ନୱମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୫୮। ନୱମେ – ସୋକାୱାସନ୍ତି ସଙ୍କେତଂ କତ୍ୱା ଅଗଚ୍ଛମାନା ପୁରିସାନଂ ଅନ୍ତୋ ସୋକଂ ପୱେସେତୀତି ସୋକାୱାସା, ତଂ ସୋକାୱାସଂ। ତେନେୱାହ – ‘‘ସୋକାୱାସା ନାମ ପରେସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେତୀ’’ତି। ଅଥ ୱା ଘରଂ ୱିଯ ଘରସାମିକା, ଅଯମ୍ପି ପୁରିସସମାଗମଂ ଅଲଭମାନା ସୋକଂ ଆୱିସତି। ଇତି ଯଂ ଆୱିସତି, ସ୍ୱାସ୍ସା ଆୱାସୋ ହୋତୀତି ସୋକାୱାସା। ତେନାହ – ‘‘ସୋକଂ ଆୱିସତୀ’’ତି। ଅଜାନନ୍ତୀତି ଏଦିସା ଅଯନ୍ତି ଅଜାନମାନା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିଯଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ନୱମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୦। ଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୬୪। ଦସମେ – ଅନାପୁଚ୍ଛାତି ଅନାପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା। ଭିକ୍ଖୁନୀହି ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଆପୁଚ୍ଛିତଙ୍ଗଂ – ପବ୍ବଜାକାଲେ ଚ ଉପସମ୍ପଦାକାଲେ ଚ, ଭିକ୍ଖୂନଂ ପନ ସକିଂ ଆପୁଚ୍ଛିତେପି ୱଟ୍ଟତି।

୧୧୬୫।ଅଜାନନ୍ତୀତି ମାତାଦୀନଂ ଅତ୍ଥିଭାୱଂ ଅଜାନନ୍ତୀ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଇଦଂ ଅପୁବ୍ବସମୁଟ୍ଠାନସୀସଂ। ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – ୱାଚତୋ କାୟୱାଚତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। କଥଂ? ଅବ୍ଭାନକମ୍ମାଦୀସୁ କେନଚିଦେୱ କରଣୀୟେନ ଖଣ୍ଡସୀମାୟଂ ନିସିନ୍ନା ‘‘ପକ୍କୋସଥ ସିକ୍ଖମାନଂ, ଇଧେୱ ନଂ ଉପସମ୍ପାଦେସ୍ସାମା’’ତି ଉପସମ୍ପାଦେତି; ଏୱଂ ୱାଚତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଉପସ୍ସୟତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଉପସମ୍ପାଦେସ୍ସାମୀତି ୱତ୍ୱା ଖଣ୍ଡସୀମଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟା କାୟୱାଚତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଦ୍ୱୀସୁପି ଠାନେସୁ ପଣ୍ଣତ୍ତିଭାୱଂ ଜାନିତ୍ୱାୱ ୱୀତିକ୍କମଂ କରୋନ୍ତିୟା ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି। ଅନନୁଜାନାପେତ୍ୱା ଉପସମ୍ପାଦନତୋ କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୧। ଏକାଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୬୭-୮। ଏକାଦସମେ – ପାରିୱାସିକଛନ୍ଦଦାନେନାତି ପାରିୱାସିୟେନ ଛନ୍ଦଦାନେନ। ତତ୍ଥ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ପାରିୱାସିୟଂ – ପରିସପାରିୱାସିୟଂ , ରତ୍ତିପାରିୱାସିୟଂ, ଛନ୍ଦପାରିୱାସିୟଂ, ଅଜ୍ଝାସୟପାରିୱାସିୟନ୍ତି। ତତ୍ଥ ପରିସପାରିୱାସିୟଂ ନାମ ଭିକ୍ଖୂ କେନଚିଦେୱ କରଣୀୟେନ ସନ୍ନିପତିତା ହୋନ୍ତି, ଅଥ ମେଘୋ ୱା ଉଟ୍ଠାତି, ଉସ୍ସାରଣା ୱା କରିୟତି, ମନୁସ୍ସା ୱା ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରନ୍ତା ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି, ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଅନୋକାସା ମୟଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ଛନ୍ଦଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱାୱ ଉଟ୍ଠହନ୍ତି। ଇଦଂ ପରିସପାରିୱାସିୟଂ। କିଞ୍ଚାପି ପରିସପାରିୱାସିୟଂ, ଛନ୍ଦସ୍ସ ପନ ଅୱିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି।

ପୁନ ଭିକ୍ଖୂ ‘‘ଉପୋସଥାଦୀନି କରିସ୍ସାମା’’ତି ରତ୍ତିଂ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ‘‘ଯାୱ ସବ୍ବେ ସନ୍ନିପତନ୍ତି, ତାୱ ଧମ୍ମଂ ସୁଣିସ୍ସାମା’’ତି ଏକଂ ଅଜ୍ଝେସନ୍ତି, ତସ୍ମିଂ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେନ୍ତେୟେୱ ଅରୁଣୋ ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତି। ସଚେ ‘‘ଚାତୁଦ୍ଦସିକଂ ଉପୋସଥଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ନିସିନ୍ନା ‘‘ପନ୍ନରସୋ’’ତି କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ୍ନରସିକଂ କାତୁଂ ନିସିନ୍ନା ପାଟିପଦେ ଅନୁପୋସଥେ ଉପୋସଥଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି, ଅଞ୍ଞଂ ପନ ସଙ୍ଘକିଚ୍ଚଂ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଇଦଂ ରତ୍ତିପାରିୱାସିୟଂ ନାମ।

ପୁନ ଭିକ୍ଖୂ ‘‘କିଞ୍ଚିଦେୱ ଅବ୍ଭାନାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ତତ୍ରେକୋ ନକ୍ଖତ୍ତପାଠକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଏୱଂ ୱଦତି – ‘‘ଅଜ୍ଜ ନକ୍ଖତ୍ତଂ ଦାରୁଣଂ, ମା ଇମଂ କମ୍ମଂ କରୋଥା’’ତି। ତେ ତସ୍ସ ୱଚନେନ ଛନ୍ଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ତତ୍ଥେୱ ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଅଥଞ୍ଞୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ‘‘ନକ୍ଖତ୍ତଂ ପଟିମାନେନ୍ତଂ ଅତ୍ଥୋ ବାଲଂ ଉପଚ୍ଚଗା’’ତି (ଜା। ୧।୧।୪୯) ୱତ୍ୱା ‘‘କିଂ ନକ୍ଖତ୍ତେନ କରୋଥା’’ତି ୱଦତି। ଇଦଂ ଛନ୍ଦପାରିୱାସିୟଞ୍ଚେୱ ଅଜ୍ଝାସୟପାରିୱାସିୟଞ୍ଚ। ଏତସ୍ମିଂ ପାରିୱାସିୟେ ପୁନ ଛନ୍ଦପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଅନାନେତ୍ୱା କମ୍ମଂ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି।

ୱୁଟ୍ଠିତାୟ ପରିସାୟାତି ଛନ୍ଦଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା କାୟେନ ୱା ୱାଚାୟ ୱା ଛନ୍ଦୱିସ୍ସଜ୍ଜନମତ୍ତେନେୱ ୱା ଉଟ୍ଠିତାୟ ପରିସାୟ।

୧୧୬୯।ଅନାପତ୍ତି ଅୱୁଟ୍ଠିତାୟ ପରିସାୟାତି ଛନ୍ଦଂ ଅୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୱୁଟ୍ଠିତାୟ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ତିସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ସଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ , କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଏକାଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୨। ଦ୍ୱାଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୭୦। ଦ୍ୱାଦସମେ – ଉପସ୍ସୟୋ ନ ସମ୍ମତୀତି ୱସନୋକାସୋ ନପ୍ପହୋତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ଅନନ୍ତରସଦିସାନେୱାତି।

ଦ୍ୱାଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୩। ତେରସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୭୫। ତେରସମେ – ଏକଂ ୱସ୍ତ୍ରଂ ଦ୍ୱେତି ଏକନ୍ତରିକେ ଏକସ୍ମିଂ ସଂୱଚ୍ଛରେ ଦ୍ୱେ ୱୁଟ୍ଠାପେତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନିପି ୱୁତ୍ତସଦିସାନେୱାତି।

ତେରସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

କୁମାରିଭୂତୱଗ୍ଗୋ ଅଟ୍ଠମୋ।

୯। ଛତ୍ତୁପାହନୱଗ୍ଗୋ

୧। ପଠମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୮୧। ଛତ୍ତୱଗ୍ଗସ୍ସ ପଠମସିକ୍ଖାପଦେ – ସକିମ୍ପି ଧାରେତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ମଗ୍ଗଗମନେ ଏକପୟୋଗେନେୱ ଦିୱସମ୍ପି ଧାରେତି, ଏକାୱ ଆପତ୍ତି। ସଚେ କଦ୍ଦମାଦୀନି ପତ୍ୱା ଉପାହନା ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଛତ୍ତମେୱ ଧାରେନ୍ତୀ ଗଚ୍ଛତି, ଦୁକ୍କଟଂ। ଅଥାପି ଗଚ୍ଛାଦୀନି ଦିସ୍ୱା ଛତ୍ତଂ ଅପନାମେତ୍ୱା ଉପାହନାରୁଳ୍ହାୱ ଗଚ୍ଛତି, ଦୁକ୍କଟମେୱ। ସଚେ ଛତ୍ତମ୍ପି ଅପନାମେତ୍ୱା ଉପାହନାପି ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପୁନ ଧାରେତି, ପୁନ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଏୱଂ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପଠମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୨। ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୮୪। ଦୁତିୟେ – ୟାନେନ ୟାୟନ୍ତୀତି ଏତ୍ଥାପି ଓରୋହିତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅଭିରୁହନ୍ତିୟା ପୟୋଗଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ପଠମେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ଦୁତିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

୩। ତତିୟସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୯୦। ତତିୟେ – ୱିପ୍ପକିରିୟିଂସୂତି ମଣୟୋ ୱିପ୍ପକିଣ୍ଣା। ଇଧାପି ଓମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ଧାରେନ୍ତିୟା ପୟୋଗଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ୱୁତ୍ତନୟାନେୱ। କେୱଲଂ ଇଧ ଅକୁସଲଚିତ୍ତଂ ହୋତୀତି।

ତତିୟସିକ୍ଖାପଦଂ।

୪। ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୯୪। ଚତୁତ୍ଥେ – ସୀସୂପଗାଦୀସୁ ୟଂ ୟଂ ଧାରେତି, ତସ୍ସ ତସ୍ସ ୱସେନ ୱତ୍ଥୁଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ ୱେଦିତବ୍ବା। ସେସଂ ତତିୟେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱାତି।

ଚତୁତ୍ଥସିକ୍ଖାପଦଂ।

୫। ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୧୯୯। ପଞ୍ଚମେ – ଗନ୍ଧୱଣ୍ଣକେନାତି ଗନ୍ଧେନ ଚ ୱଣ୍ଣକେନ ଚ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ତତିୟସଦିସାନେୱାତି।

ପଞ୍ଚମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୬। ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୦୨। ଛଟ୍ଠେ – ସଙ୍ଗଂ ପଞ୍ଚମେ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱାତି।

ଛଟ୍ଠସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭। ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୦୮-୯। ସତ୍ତମେ – ଉମ୍ମଦ୍ଦାପେତି ଆପତ୍ତି ପାଚିତ୍ତିୟସ୍ସାତି ଏତ୍ଥ ହତ୍ଥଂ ଅମୋଚେତ୍ୱା ଉମ୍ମଦ୍ଦନେ ଏକାୱ ଆପତ୍ତି, ମୋଚେତ୍ୱା ମୋଚେତ୍ୱା ଉମ୍ମଦ୍ଦନେ ପୟୋଗଗଣନାୟ ଆପତ୍ତିୟୋ। ସମ୍ବାହନେପି ଏସେୱ ନୟୋ। ଗିଲାନାୟାତି ଅନ୍ତମସୋ ମଗ୍ଗଗମନପରିସ୍ସମେନାପି ସାବାଧାୟ। ଆପଦାସୂତି ଚୋରଭୟାଦୀହି ସରୀରକମ୍ପନାଦୀସୁ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ସମୁଟ୍ଠାନାଦୀନି ତତିୟସଦିସାନେୱାତି।

ସତ୍ତମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୮-୯-୧୦। ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୧୦। ଅଟ୍ଠମାଦୀସୁ ତୀସୁ ସିକ୍ଖମାନାୟ ସାମଣେରିୟା, ଗିହିନିୟାତି ଇଦମେୱ ନାନାକରଣଂ, ସେସଂ ସତ୍ତମେ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱାତି।

ଅଟ୍ଠମନୱମଦସମସିକ୍ଖାପଦାନି।

୧୧। ଏକାଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୧୪। ଏକାଦସମେ – ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପୁରତୋତି ଅଭିମୁଖମେୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଇଦଂ ପନ ଉପଚାରଂ ସନ୍ଧାୟ କଥିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। କଥିନସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାୟୱାଚତୋ କାୟୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଏକାଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୨। ଦ୍ୱାଦସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୧୯-୨୩। ଦ୍ୱାଦସମେ – ଅନୋକାସକତନ୍ତି ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଠାନେ ପୁଚ୍ଛାମୀତି ଏୱଂ ଅକତଓକାସଂ। ତେନେୱାହ – ‘‘ଅନୋକାସକତନ୍ତି ଅନାପୁଚ୍ଛା’’ତି । ଅନୋଦିସ୍ସାତି ଅସୁକସ୍ମିଂ ନାମ ଠାନେ ପୁଚ୍ଛାମୀତି ଏୱଂ ଅନିୟମେତ୍ୱା କେୱଲଂ ‘‘ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବଂ ଅତ୍ଥି, ପୁଚ୍ଛାମି ଅୟ୍ୟା’’ତି ଏୱଂ ୱତ୍ୱା। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ପଦସୋଧମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନଂ – ୱାଚତୋ ୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିୟାକିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ଦ୍ୱାଦସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

୧୩। ତେରସମସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

୧୨୨୬। ତେରସମେ – ପରିକ୍ଖେପଂ ଅତିକ୍କାମେନ୍ତିୟାତି ଏକେନ ପାଦେନ ଅତିକ୍କନ୍ତେ ଦୁକ୍କଟଂ, ଦୁତିୟେନ ପାଚିତ୍ତିୟଂ। ଉପଚାରେପି ଏସେୱ ନୟୋ।

୧୨୨୭।ଅଚ୍ଛିନ୍ନଚୀୱରିକାୟାତିଆଦୀସୁ ସଙ୍କଚ୍ଚିକଚୀୱରମେୱ ଚୀୱରନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଆପଦାସୂତି ମହଗ୍ଘଂ ହୋତି ସଙ୍କଚ୍ଚିକଂ, ପାରୁପିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତିୟାୱ ଉପଦ୍ଦୱୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏୱରୂପାସୁ ଆପଦାସୁ ଅନାପତ୍ତି। ସେସଂ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଏଳକଲୋମସମୁଟ୍ଠାନଂ – କିରିୟଂ, ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାୟକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ତେରସମସିକ୍ଖାପଦଂ।

ଛତ୍ତୁପାହନଵଗ୍ଗୋ ନଵମୋ।

ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅୟ୍ୟାଯୋ ଛସଟ୍ଠିସତଂ ପାଚିତ୍ତିଯା ଧମ୍ମାତି ଏଵଂ ସଵ୍ଵାନେଵ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଖୁଦ୍ଦକେସୁ ଛନ୍ନଵୁତି, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଦ୍ଵେନଵୁତୀତି ଅଟ୍ଠାସୀତିସତଂ ସିକ୍ଖାପଦାନି, ତତୋ ସକଲଂ ଭିକ୍ଖୁନୀଵଗ୍ଗଂ, ପରମ୍ପରଭୋଜନଂ, ଅନତିରିତ୍ତଭୋଜନଂ, ଅନତିରିତ୍ତେନ ଅଭିହଟ୍ଠଂ ପଵାରଣଂ, ପଣୀତଭୋଜନଵିଞ୍ଞତ୍ତି, ଅଚେଲକସିକ୍ଖାପଦଂ, ଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲପଟିଚ୍ଛାଦନଂ, ଊନଵୀସତିଵସ୍ସୂପସମ୍ପାଦନଂ, ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂଵିଧାଯ ଅଦ୍ଧାନଗମନଂ, ରାଜନ୍ତେପୁରପ୍ପଵେସନଂ, ସନ୍ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଅନାପୁଚ୍ଛା ଵିକାଲେ ଗାମପ୍ପଵେସନଂ, ନିସୀଦନଂ ଵସ୍ସିକସାଟିକନ୍ତି ଇମାନି ଦ୍ଵାଵୀସତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅପନେତ୍ଵା ସେସାନି ସତଞ୍ଚ ଛସଟ୍ଠି ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି ପାତିମୋକ୍ଖୁଦ୍ଦେସମଗ୍ଗେନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି ହୋନ୍ତୀତି ଵେଦିତବ୍ବାନି। ତେନାହ – ''ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଖୋ ଅୟ୍ୟାଯୋ ଛସଟ୍ଠିସତଂ ପାଚିତ୍ତିଯା ଧମ୍ମା… ପେ… ଏଵମେତଂ ଧାରଯାମୀ''ତି।

ତତ୍ରାଯଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ସମୁଟ୍ଠାନଵିନିଚ୍ଛଯୋ – ଗିରଗ୍ଗସମଜ୍ଜଂ, ଚିତ୍ତାଗାରସିକ୍ଖାପଦଂ, ସଙ୍ଘାଣି, ଇତ୍ଥାଲଙ୍କାରୋ, ଗନ୍ଧଵଣ୍ଣକୋ, ଵାସିତକପିଞ୍ଞାକୋ, ଭିକ୍ଖୁନୀଆଦୀହି ଉମ୍ମଦ୍ଦନପରିମଦ୍ଦନାନୀତି ଇମାନି ଦସ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଅଚିତ୍ତକାନି ଲୋକଵଜ୍ଜାନି। ଅଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅଧିପ୍ପାଯୋ – ଵିନାପି ଚିତ୍ତେନ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ଅଚିତ୍ତକାନି, ଚିତ୍ତେ ପନ ସତି ଅକୁସଲେନେଵ ଆପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ଲୋକଵଜ୍ଜାନି। ଅଵସେସାନି ଅଚିତ୍ତକାନି, ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜାନେଵ। ଚୋରୀଵୁଟ୍ଠାପନଂ, ଗାମନ୍ତରଂ, ଆରାମସିକ୍ଖାପଦଂ ଗବ୍ଭିନିଵଗ୍ଗେ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସତ୍ତ, କୁମାରିଭୂତଵଗ୍ଗେ ଆଦିତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପଞ୍ଚ, ପୁରିସସଂସଟ୍ଠଂ ପାରିଵାସିଯଛନ୍ଦଦାନଂ, ଅନୁଵସ୍ସଵୁଟ୍ଠାପନଂ, ଏକନ୍ତରିକଵୁଟ୍ଠାପନନ୍ତି ଇମାନି ଏକୂନଵୀସତି ସିକ୍ଖାପଦାନି ସଚିତ୍ତକାନି ପଣ୍ଣତ୍ତିଵଜ୍ଜାନି, ଅଵସେସାନି ସଚିତ୍ତକାନି ଲୋକଵଜ୍ଜାନେଵାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ଵିନଯସଂଵଣ୍ଣନାଯ ଭିକ୍ଖୁନୀଵିଭଙ୍ଗେ

ଖୁଦ୍ଦକଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପାଚିତ୍ତିଯକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ପାଟିଦେସନୀଯକଣ୍ଡଂ (ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା)

ପାଟିଦେସନୀଯସିକ୍ଖାପଦୱଣ୍ଣନା

ପାଟିଦେସନୀଯା ନାମ, ଖୁଦ୍ଦକାନଂ ଅନନ୍ତରା;

ଯେ ଧମ୍ମା ଅଟ୍ଠ ଆରୁଳ୍ହା, ସଙ୍ଖେପେନେୱ ସଙ୍ଗହଂ;

ତେସଂ ପୱତ୍ତତେ ଏସା, ସଙ୍ଖେପେନେୱ ୱଣ୍ଣନା।

୧୨୨୮। ଯାନି ହି ଏତ୍ଥ ପାଳିଯଂ ସପ୍ପିତେଲାଦୀନି ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନି, ତାନିଯେୱ ୱିଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ଭୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ପାଟିଦେସନୀଯା। ପାଳିୱିନିମୁତ୍ତକେସୁ ପନ ସବ୍ବେସୁ ଦୁକ୍କଟଂ। ସେସମେତ୍ଥ ଉତ୍ତାନମେୱ। ଅଟ୍ଠୱିଧମ୍ପି ପନେତଂ ପାଟିଦେସନୀଯଂ ଚତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ – କାଯତୋ କାଯୱାଚତୋ କାଯଚିତ୍ତତୋ କାଯୱାଚାଚିତ୍ତତୋ ଚ ସମୁଟ୍ଠାତି, କିରିଯଂ ନୋସଞ୍ଞାୱିମୋକ୍ଖଂ, ଅଚିତ୍ତକଂ, ପଣ୍ଣତ୍ତିୱଜ୍ଜଂ, କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ତିଚିତ୍ତଂ, ତିୱେଦନନ୍ତି।

ପାଟିଦେସନୀଯୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ପାଟିଦେସନୀଯକଣ୍ଡଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।

ସେଖିଯା ପନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା, ଯେ ଧମ୍ମା ପଞ୍ଚସତ୍ତତି;

ତେସଂ ଅନନ୍ତରାଯେୱ, ସତ୍ତାଧିକରଣଓ୍ହଯା।

ମହାୱିଭଙ୍ଗେ ଯୋ ୱୁତ୍ତୋ, ତେସଂ ଅତ୍ଥୱିନିଚ୍ଛଯୋ;

ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱିଭଙ୍ଗେପି, ତାଦିସଂଯେୱ ତଂ ୱିଦୂ।

ଯସ୍ମା ତସ୍ମା ୱିସୁଂ ତେସଂ, ଧମ୍ମାନଂ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା;

ନ ୱୁତ୍ତା ତତ୍ଥ ଯା ୱୁତ୍ତା, ୱୁତ୍ତାଯେୱ ହି ସା ଇଧାତି।

ସମନ୍ତପାସାଦିକାଯ ୱିନଯସଂୱଣ୍ଣନାଯ

ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ସବ୍ବାସୱପହଂ ଏସା, ନିଟ୍ଠିତା ୱଣ୍ଣନା ଯଥା;

ସବ୍ବାସୱପହଂ ମଗ୍ଗଂ, ପତ୍ୱା ପସ୍ସନ୍ତୁ ନିବ୍ବୁତିନ୍ତି।

ଉଭତୋୱିଭଙ୍ଗଟ୍ଠକଥା ନିଟ୍ଠିତା।